OPERVM OMNIVM
SANCTI EPHRAEM SYRI
PATRIS ET SCRIPTORIS ECCLESIAE ANTIQVISSIMI ET DIGNISSIMI,

Quotquot in insignioribus Italiæ Bibliothecis præcipuè Romanis, græcè inueniri potuerunt:

TOMVS SECVNDVS,

Nunc primùm latinitate donatus, Scholijsq. illustratus.

Interprete & Scholiaste R. D. Doct. Gerardo Vossio Borchlonio, Germ.

CVM PRIVILEGIO SVMMI PONTIFICIS, ET PERMISSV SVPERIORVM.

ROMAE,
Ex Typographia Apostolica Vaticana.
M. D. XCIII.

SANCTISS.MO D. N.

CLEMENTI VIII.

PONT. MAX.

Gerardus Vossius Salutem & Felicitatem.

SI amicitiæ & beneuolentiæ vis tanta mortalibus vel ab igniculis naturæ insita sit, Beatissime Pater, vt sæpe etiam eos quos numquam viderunt, quodammodo diligant, & quos antea non nouerunt, amplectantur: merito sane illos colere & amplecti inter alios par est, quos ipsa nobis virtus (qua nihil amabilius est) commendat, pietas coniungit, vitaq. integra ac scientia rara amabiles suspiciendosq. reddit. Vnde quoque factum est, quòd virum ego quendam peregrinum antiquæ pietatis ac fidei, & doctrinæ admirandæ ex longinquis Syriæ atque Palæstinæ partibus huc profectum, tam ex merito suo quàm commendatione eorum quibus multum debebam, eodem mecum Romæ contubernio hucusque perbenigne fouerim, sustentauerim, atque ornauerim: in quo quidem tractando, & si non omnia, quæ volui, plene præstiti; humanitatis tamen, ac hospitalitatis iura aliquo modo persolui: eumq. e tenebris in lucem eduxi, & ex obscuro clarum, ex ignoto notissimum aliis reddidi: vtq. non solùm sua lingua vteretur Syra ac nobis peregrina, sed etiam Latina, vt ab omnibus commode intelligi posset, curaui atque effeci. Sed vt extra parabolam, aperte magis loquar: Peregrinus hic, de quo mihi tecum B. P. instituitur sermo, est Ephræm ille Syrus admirabilis, quem fœcunda Mesopotamia produxit, tota Syria ac Palæstina magno in honore habuit; doctaq. olim Græcia magnopere suspexit, & tanti præclarissima illius Opera fecit, vt magna ex parte in suam illa linguam conuerterit, sibiq. tamquam propria reddiderit, & vindicarit; ac passim etiam post Scripturā eadem in suis Ecclesiis legenda curarit. Quem Basilius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus plurimi fecit, eumque à mundana tantum recessisse sapientia scribit, quanto verarum cælestiumq. rerum scientiæ vicinior erat. Quem idem Basilius vehementer ante finem vitæ in corpore videre concupiuit; vidit inopinanter illum ad Ecclesiam suam Cæsariensem à Spiritu deductum, & vterque magno gaudio perfusus est. Cuius vitam & res præclare ac cum virtute gestas Grego-

rius Nyssenus Magni Basilij frater, amplissimo encomio insigniter persecutus est: & quæ in illo præclara ac rara magis effulserunt, accurate complexus est, luculenterq. si quis alius, exposuit. De quo alibi valde honorifice S. Ioannes Chrysostomus sentiens ac loquens, inter præcipuos orientis Patres eum recenset; & afflictorum atque oppressorum consolatorem, & ducem pœnitentium recte appellat. Cui Damascenus cum alijs, multa laudum præconia adscribit; & Theodoritus Cyri Episcopus, inter varia, quæ eidem laudis attribuit epitheta, etiam sonoram Spiritus sancti lyram in quadam sua Epistola eum denominat. Quem omnes pene alij Patres præsertim Orientales, quotquot vel ei σύγχρονοι *fuerunt, vel ætatem eius consecuti sunt, mirifice semper commendarunt ac celebrarunt: & inter clariora Ecclesiæ Dei lumina, præcipuasq. columnas libenter agnouerunt, & retulerunt: vt non sine caussa mirati ac conquesti sæpe sint multi, quòd adeò tarde præstantissima illius Opera in Occidente communicata fuissent; aut si communicata quidem, saltem communibus vsibus non publicata, & è Græco in linguam Latinam, vt ab omnibus vtiliter legi & intelligi possent, translata.*

Centum & sexaginta propemodum iam interfluxerunt anni, quando res ea primum ab Ambrosio Generali Camaldulensium Abbate (qui bonis omnibus disciplinis ornatus, in Florentino Concilio habebatur clarus) in gratiam potissimum Cosmi Medices, primarij ac potentissimi tunc in Florentinorum Republica ciuis & eruditorum hominum Mecœnatis munificentissimi, tentata & inchoata fuit: cui, pro sacro Quadragesimali tempore quod tunc agebatur sicut etiam nunc, decem & nouem Sermones S. Patris nostri Ephræm Syri è Græco Latinitate à se donatos (vt haberet quo sanctis illis ieiunij diebus salubriter se occuparet) dicauit & obtulit: postquam antea inter cetera ingenij sui monumenta, etiam Diogenem Laertium de moribus & vita Philosophorum, è Græco Latinum ad eumdem suum Cosmum fecisset. Qui quidem Sermones tametsi pauci, eo tamen gratiores eidem erant, quòd tanti Patris Ephræm nimirum Syri essent: quodq. tamquam primitiæ Operum illius, tum primum in Europa apparerent, quorum tam multi thesauri per varias non solum Græciæ, sed & Italiæ (quò inde allati erant) bibliothecas reperirentur dispersi, & adeo passim ab omnibus è Græco Latine desiderati. Sed quòd forte Cosmus & Ambrosius non diu postea superuixerint, accidit rem ibi inchoatam, non fuisse postea continuatam, & ad vlteriora sicut plurimi optabant, productam. De quo damno resarciendo, & vlterius in Operibus illis progrediendo, cum à multis sæpe actum sit; & quidem ab externis Romam aliquoties perscriptum: res diutius opinione protracta est, & ad vltima tempora Gregorij Papæ XIII. optimi piorum instituto-

rum

rum patroni ac fautoris dilata; quando tandem serio magis actum est de Interprete ac Scholiaste huic S. Patri adhibendo, monumentisq. eius omnibus quotquot Graece inueniri possent perquirendis, ac Latine reddendis, & in Occidente ad multorum commodum publicandis. Munusq. illud meis tunc humeris suasu atque impulsu Sirleti, ac Montalti, postea Sixti V. & Carafae, praestantissimorum Cardinalium, ab optimo Pontifice impositum fuit; mandatumq. vt publicae vtilitatis caussa huic adeo venerando peregrino, ego in Vrbe etiam peregrinus atque externus, quippe ab extrema pene Germania oriundus, hospitium apud me praeberem; eumq. pro dignitate ipsius, & viribus meis tractarem & ornarem. Ego vero illud nequiens excutere iugum, rem quantumuis arduam, ac viribus meis imparem fortiter sum aggressus, manuscriptaq. exemplaria Graeca studiose perquisiui, & quotquot inueniri & hinc inde obtineri poterant describenda curaui, eademq. inter se contuli, & varias lectiones obseruaui atque inter se conciliaui, magisq. probatas in textum inserui: & Opera omnia supra opinionem valde excrescentia, quia variorum erant Argumentorum, ad maiorem distinctionem ac ordinem, in tres sigillatim Tomos distribui: quorum primum nuper cum mea interpretatione ac Scholijs vt petebatur, hic apud S. Sedem Apostolicam euulgaui & publicaui; ac post Gregorium XIII. nobis ademptum, Sixto V. eius successori, per quem mihi primum manuscriptum Graecum volumen antea curatum erat, iure dicaui, & obtuli. Cui quòd labores illi mei placerent, omniumq. passim tererentur manibus; ac in pluribus locis pijs, atque Collegijs Vrbis, tempore mensae legerentur; sicut & coram S. T. aliquandiu, tuisq. paullo prius antecessoribus idem primum Volumen praelectum fuisse intelligo: maiori alacritate postea Secundum eiusdem S. Patris Tomum sum persecutus: quem postremo nunc elapsó triennio (quo, Clericatus sacri Collegij Cardinalium officio pro natione mea Germanica vnà cum Siluio Antoniano Collega, iam sacri cubiculi S. T. Praefecto, in quattuor Pontificijs interregnis sum functus) inter varias alias occupationes absolui, & modò pro satisfactione ac consolatione multorum, hoc sacro Quadragesimali tempore Typis Vaticanis iussu S. T. in lucem èdidi. Restat porro, vt eadem S. T. in hoc Sancto ornando ac sustentando diutius peregrino, opportuna ac necessaria mihi pro eo laboranti ac sumptus haud exiguos facienti, media suppeditet: vt promptius & facilius etiam Tertium adhuc restantem Tomum deinceps aggrediar ac prosequar: opusq. vniuersum quod olim Florentiae inchoatum sed non continuatum fuit, tandem Romae apud S. Sedem Apostolicam (sicut Gregorius XIII. & Sixtus V. antecessores tui fel. rec. fieri, cum multis desiderabant) commodius absoluere liceat. Quod faxit altissimus. Vale.

Dat. Romae, prima hebdomada Quadrag. ipso S. Gregorij Papae. 1593.

SIXTVS PAPA QVINTVS

Dilecto filio Gerardo Voſsio Presbytero Leodien. Diœceſ. Magiſtro in Theologia, &c.

DILECTE Fili Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cum, ſicut accepimus, primum Volumen operum omnium, quæ Græce hactenus inueniri, & obtineri potuerunt S.Patris Ephræm Syri à te nuper latinitate donatum, & Scholijs vbique illuſtratum imprimi curaueris: Nos, qui eruditorum omnium ſouere ſolemus ingenia, volentes te ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi; vt præſertim, tam ipſum iam editum Volumen, quàm alia deinceps per te in lucem edenda, quàm emendatiſsime prodeant, neve à quoquam vel malitia, vel negligentia, mendis deprauari, aut aliquo modo addendo, vel minuendo, mutari, alterari, vel corrumpi poſsint: Motu proprio, non ad tuam, vel alterius pro te nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa noſtra ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus, præſertim librorum impreſſoribus, & Bibliopolis, tam in Vrbe, & eius diſtrictu, totoq. ſtatu Eccleſiaſtico, ſub quingentorum ducatorum auri de Camera, ipſi Cameræ noſtræ Apoſtolicæ eo ipſo applicandorum, ac amiſsionis librorum, & typorum omnium; quàm etiam in tota Italia, & extra eam vbiuis locorum, & gentium conſtitutis, ſub Excommunicationis maioris latæ ſententiæ pœnis, eo ipſo abſque alia declaratione incurrendis: Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium interdicimus, & inhibemus, ne per decem annos à data præſentium computan. primum Volumen prædictum iam editum, & alia ſingula à te in Latinum idioma vertenda Operum eorumdem S. Patris Ephræm volumina, & in poſterum edenda, ſimiliter durante Decennio à cuiuſque illorum prima editione numerando, abſque tua licentia in ſcriptis danda, imprimere, vel alio titulo, vel forma, quouis prætextu mutata, vel alio quocumque idiomate verſa edere, vel ſic edita vendere, ſeu venalia proponere, vel tenere audeant, ſeu præſumant. Mandantes Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, alijsq. locorum Ordinarijs, eorumq. Vicarijs, ſeu Officialibus in ſpiritualibus, generalibus, ac in dicto ſtatu Eccleſiaſtico Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Poteſtatibus, & alijs officialibus: vt quando, & quoties per te, vel tuo nomine fuerint requiſiti, præmiſſa contra inobedientes exequantur, & obſeruari faciant, inuocato etiam ad hoc, ſeu adhibito, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac ſtatutis, & conſuetudinibus, iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis, quibuſuis perſonis quomodolibet conceſsis, & confirmatis. Quibus omnibus, illorum tenores, ac ſi ad uerbum insererentur præſentibus, pro ſufficienter expreſsis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, ceterisq. contrarijs quibuſcumque. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis, etiam in ipſis Voluminibus impreſsis, eadem vbique in iudicio, vel extra adhibeatur fides, quæ ipſis præſentibus litteris originaliter exhibitis adhiberetur. Datum Romæ, apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris, die xxij. Aprilis. M. D. L X X X I X. Pontificatus Noſtri Anno Quarto.

M. Veſtrius Barbianus.

AD PIVM ET CANDIDVM LECTOREM.

CVM in duobus insignibus SS. Patribus, altero Orientali nimirum Ephram Syro, & altero Occidentali Leone Magno, multum temporis atque laboris insumpserim, Candide Lector; illo quidem è Græco Latine reddendo, hoc autem recognoscendo ac varijs dignissimis accessionibus locupletando, & vtroque notis ac Scholijs quibusdam illustrando: anxius & dubius aliquandiu (antequam Secundum hunc S. Ephram Tomum prælo committerem) hæsi, vtrum è duobus hisce præstantissimis Ecclesiæ luminibus, prius vel posterius euulgare deberem; eoq. magis quid agendum mihi esset ambigebam, quòd alij me in hanc, alij in illam partem suis sententijs impellebant: & quidam Leoninam editionem vrgebant; alij vero Ephram potius præmittendum censebant, addentes Leonis opera extare, eorumq. recognitionem adhuc differri posse: Ephræm autem monumenta, vt in lucem aliquando prodeant, ab omnibus vehemẽter desiderari & expectari, & rem dilationẽ non pati: publicæq. non parum interesse vtilitatis aiebant, ea quanto citius publicari, & in omniũ passim manibus versari. Quæ cuncta non parum sane me permouerunt & prostimularunt, ad hanc Secundi Tomi Operum omnium S. Ephram editionẽ non maturandam solum, sed & perficiendam, typisq. Vaticanis ex præscripto & iussione Summi Pont. in lucẽ quamprimum emittendã: sicut modo ad commune totius Christianitatis bonum, grataq. posteritatis vsum, eundem Tomum recenter editũ omnibus communicamus & publicamus. In quo quidem quid à S. hoc Patre sit traditum, & nostro studio atque labore in eo transferendo ac illustrando præstitum, malo te studiose legendo decernere, quàm ex meo id præconio intelligere; ne & hæc persequendo, quæ proprij sunt facti atque laboris mei, qui non defuit, enarrare, ac collaudare videar. Vt tamen aliquid de Argumentis hoc Tomo contentis dicã: Multa in eo inuenias, quæ ad mores hominũ recte ac pie formandos, corruptosq. emendandos, & ad hæreticorum errores conuellendos, ac destruendos faciunt: tum etiam quæ ad collapsam religionem restaurandam, monasticamq. disciplinam antiquo suo vigori atque nitori restituendam plurimum adiuuare poterũt. In quibus omnibus, S. Ephræm noster vtiliter admodũ & efficaciter docet, monet, & delectat; admonet, hortatur, suadet, consulit & disserit: Docet inquam, pietatem & timorem Dei. monet affectus nostros ad ea quæ salutaria sunt. delectat animos optimis documentis, sententiose dictis, & exemplis memorabilibus. admonet vnũquemque grauiter sui instituti atque officij. hortatur ad virtutes, bonaq. opera: dehortatur a vitijs, commercijsq. improbis. suadet bona, dissuadet mala. consulit ad salutem facientia, & à noxijs atque perniciosis nos reuocat & alienat. disserit de Deo, rebusq. cælestibus. ac quomodo vestigijs Sanctorum & antiquorũ Patrum recte insistendum sit, ostendit: plurimaq. omnibus æque salutaria proponit. Quare quicumque ista Auctoris nostri monumenta ac documenta siue hoc, siue primo eius Tomo legeris, tibi ipsi attendas oportet: & si Monachus sis, ea non alijs Monachis, atque religiosis: sed tibi ipsi dicta existimes. Si non es Monachus; ne Monachis atque regularibus dumtaxat, ista conscripta ac dicta arbitreris: sed etiam secularibus, atque adeo omnibus. Sic enim legendo, & lecta tibimetipsi applicando, vberrimum lectionis tuæ fructum percipies. Vale, & his dum alta laboriose tibi concinnamus atque paramus, feliciter fruere.

CATALOGVS PRAECIPVORVM CAPITVM, & Argumentorum, quæ hoc secundo Tomo comprehenduntur, atque tractantur.

68. Pa-

AVCTO-

AVCTORVM PRAECIPVORVM INDICVLVS,

Qui in nostris hic citantur Scholijs: necnon paginarum numeri, ac litteræ, vbi allegati reperiuntur.

Isido-

FINIS INDIC. AVCTORIS.

SANCTVS IOANNES CHRYSOSTOMVS alibi de S. Ephræm Syro, alijsq. SS. Patribus antiquis sic habet:

ELOQVAR nunc igitur & ego similia prophetæ Dauid, qui lugens ac plorans dicebat: Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ Domine? Vbi Ignatius, Dei domicilium? Vbi Dionysius areopagita, volucris cæli? Vbi Hippolytus suauissimus, & beneuolentissimus? Vbi Basilius magnus, & Apostolis ferme æqualis? Vbi Athanasius Sanctus, & virtutibus diues? Vbi Gregorius alter Theologus, & inuictus Christi miles? & qui commune cum ipso nomen habet alius? Vbi Syrus ille Ephræm magnus, oppressorum atque afflictorum consolator, & dux pœnitentium? Vides quantum sit discrimen, quantaque differentia illorum beatorum ac Sanctorum virorum, ab his qui nunc sunt? Illi potentes opere & sermone erant, &c.]

Hæc Chrysostomus in Homilia quadam nondū edita, de falsis Prophetis, & Doctoribus; & de impijs hæreticis, & de signis futuris in consummatione sæculi: quasi circa med. Reperitur autem sub nomine Chrysostomi Romæ in antiquiss. MS. Vaticanæ Bibliothecæ, nec non S. Floræ, ac Cryptaferrat. & in Bibliothæca Regia Parrisien. &c. vt dubitandum de Auctore non sit, cuius nomine digna est, & sub quo eamdem totam breui edere statutum est.

VITA
SANCTI PATRIS NOSTRI
EPHRAEM SYRI.

Reperitur Græce in mnſſ. Vaticanis, numer. 536. & 794.

Per Simeonem Metaphraſten.

EPHRAEM ille admirabilis, natus fuit in Syria, in Ciuitate Edeſſa, Chriſtianis parentibus. Cum autem elegiſſet virtutem ab infantia, noxias ac damnoſas æqualium conſuetudines ſemper ſtudebat cauere atque vitare. Verſabatur vero aſſidue potius in ſacris libris Scripturarum, & id quod in eas conferebat ſtudium, ocium, & meditatio erat Ephræm quauis voluptate ſuauior; adeoque vt ipſe quoque diceret conuenienter illud prophetæ: Quàm dulcia ſunt gutturi meo, eloquia tua? Hinc autem factum eſt, vt ab ineunte ætate ei virtus omnis coaleſceret, ac diligens ſtudium tolerandorum laborum. Quid enim non ab eo recte & perfecte geſtum eſt? Non ieiunium? Non vigiliæ? Non humicubatio? Non benignitas? Non lenitas? Non, nihil poſſidere? Non, in tantis bonorum opibus, etiam humilitas? At neque docendi fuit expers chariſmatis: ſed in hodiernum vſque diem nobiſcum loquitur per ſuas orationes, admonet, adhortatur, conſulit, & diſſerit. A quibus habemus, vt non ſolum recta fidei ſemita ingrediamur, ſed etiam ad virtutem parandam excitemur.

Patria S. Patris Ephræm.

Studiū ſacrarum Scripturarum.

Pſal. 118.

Commendatur à ieiunio, vigilijs, humicubatione, paupertate voluntaria, humilitate, doctrina, &c.

Spes autem in Deum, & charitas in proximum, tantæ fuit curæ Ephræm, vt ille ipſe ſic diceret, è vita excedens: (vtendum eſt enim ipſius verbis:) Numquam in tota vita mea maledixi Domino. Non verbum inſipiens per mea labra proceſſit. In tota vita mea, neminem ſum execratus; & cum nullo omnino contendi ex fidelibus. Lachrymæ vero ei quoque perpetuo fluebant ex oculis, adeo vt perennis fontis fluentum citius defeciſſet, quàm illum inſtar imbris cadentes lachrymæ. Vnà autem cum lachrymis, emittebantur etiam gemitus, oſtendentes intus ardentem ignem compunctionis. Quod quidem apertius certiusq. ſciet aliquis, qui illius ſcripta legerit. Inueniet enim eum ſemper philoſophantem de Iudicio, & de ſecundo Chriſti aduentu, & terribile illud Tribunal ſemper ſubijcientem oculis, illumq. diem imprimentem noſtræ cogitationi, & ſeipſum inducentem tamquam condemnatum, & deflentem valde miſerabiliter.

Verba ſunt ipſius Teſtamēti.

Lacrymarum gratia.

S. Ephræm philoſophia, atque compunctio.

Cum autem Ephræm ſemper verſaretur in talibus viſorum apprehenſionibus, elongabat, vt ait Propheta, fugiens omnemque de ijs quæ ad vitam hanc pertinent, tumultum, motumque, ac fluctum declinans. Qui cum habitaret in ſolitudine, ac locis loca ſubinde mutaret, propter ædificationem &

Pſal. 54.

S. Ephræm, vt loca mutarit.

vtili-

vtilitatem animarum, sicq. à diuino admoneretur spiritu; reliquit aliquando A solitudinem iussu diuiniore, & feruenti desiderio in suam venit patriam Edessam, vt qui simul eo venisset ad sacras adorandas reliquias, & loca sancta; simulque etiam, vt virum aliquem eruditum ibi reperiret ac conueniret, & cognitionis illinc fructum acciperet: quod etiam a Deo enixe petebat, sic dicens: IESV CHRISTE omnium Domine, concede vt ego Ciuitatem Edessam ingrediens, in talem virum statim incidam, qui sit idoneus ad disserendum mecum de ijs, quæ ad animæ ædificationem pertineant, & vtilitatem. Cumque sic orasset, postquam fuit in ingressu ciuitatis, & portam est ingressus; cogitabundus hærebat, attentoque ac sollicito animo, vt qui secum consideraret, quemadmodum ad illum quidem virum accederet, & quænam ex eo potissimum quæreret, quamq. vtilitatem ex eo percipere posset. B

Edessam adijt.

Precatio S. Ephræm, cum Edessam adiret.

Cum sic autem cogitabundus incederet, ei statim quædam occurrit mulier, eaque meretrix. Dei vero ea erat omnino permissio, qui mystice & arcane sepe per contraria dispensat contraria. Sacrosanctus itaque Ephræm, cum sic præter spem incidisset in meretricem, constitit in eam defixis intuens oculis, & quasi emotæ mentis, tristisq. ac apud se perturbato animo, quòd non vt precatus fuerat, sed contrarium potius euenisset ei, ac petierat. Illa autem cum sic eum vidisset adspicientem, in eum rursus oculos conijcit acerrimos. Postquam vero sic diutius seinuicem adspexissent, volens eam pudore afficere, & ad verecundiam (quæ mulieribus conuenit) deducere magnus Ephræm. Quid vero, inquit, non erubescis mulier, tam fixis oculis nos intuens? Illa autem, sed me, inquit, conuenit te sic adspicere: ex te enim sumpta C sum, & tuo latere. Te vero non nos, sed terram potius oportet adspicere, ex qua ipse rursus sumptus es. Hæc cum audisset Ephræm præter omnem expectationem, & mulieri cōfessus est magnas se habere gratias propter eam, quam ab ipsa acceperat, vtilitatem; & Deo vehementi emisit studio gratiarum actiones, qui per ea, quæ præter spem accidunt, ea sæpe facit, quæ ipsam spem superant.

Ephræm obuia fit mulier peccatrix.

Istud aliter est in Nysseno.

Responsum notatu dignum.

Cùm ergo iam dies aliquot transijssent, & Sanctus Ephræm moraretur Edessæ, mulier quædam meretrix, quæ in propinqua habitabat vicinia, fit maligno instrumentum ad vitium; & per eam, sicut prius ipsam per Serpentem, iustum aggreditur Ephræm. Cum itaque Sanctus Ephræm cibum quemdam pararet; illa, aperta fenestra, quæ erat in corte, impudenter despicit, D & plane * meretriciè: & deinde cum Sanctum adspexisset inuerecunde, Benedic, inquit, Abba. Ille verò cum eo, qui ipsum decebat, habitu, gestu, & sermone: Dominus, inquit, tibi benedicat. Ipsa autem rursus cum vehementi & indecoro risu, ad eum: sed quid, inquit, tuo * cibo deest? Ille vero, tres, inquit, lapides, & parum luti *, vt hæc obstruatur fenestra. Illa interim, nihil de sua remittens impudentia: quòd te, inquit, priores appellauimus, hoc ne te effecit insolentem? Ego, inquit, volo tecum dormire. Tu ne autem hoc mihi statim primo negasti? Ad hæc, quemadmodum illa verbis Sathanicis: ita multo magis ipse sermonibus abundauit spiritalibus, & quales ipsum dicere, & eam oportebat audire. Si vis enim, inquit, nos ambos simul dormire; vbi tibi dixero, illic pariter iacebimus. Postquàm vero illa sermonem arripuit, & rogauit locum, vbi hoc fieri oporteret: Non in alio, inquit, loco tecum congrediar, nisi in medio ciuitatis. Sed non, inquit illa, pudore atque rubore aperte E afficiemur, à videntibus hominibus, si sic nos ibi iaceamus in medio? Capta autem est mulier, quæ voluit capere impatibilem & inexpugnabilem animam, vt quæ ne hoc quidem potuerit cognoscere, quod dicit Salomon: Oculi Domini altissimi, sunt innumerabilibus partibus sole splendidiores, qui intuentur omnes vias hominum.

Impudicæ mulieris insidiæ contra Ephræm

* *lasciuè.*

* *al. tuo septo.*

* *al. argilla.*

Eccl. 23.

Cum

A Cum vero ſtatim veluti anſam, verbum apprehendiſſet vir præclarus, contra intulit: Si ergo hominum iudicaſti oculos ſatis eſſe ad pudore afficiendam animam, & à mala actione abducendam: Dei oculos, qui omnia intuentur, tam quæ clam, quàm quæ aperte fiunt, nonne multo magis reuerebimur,& extimeſcemus, & à re mala abſtinebimus: qui ſemper nobiſcum habitantem in nobis excitat conſcientiã, & ex ea nobis reſeruat tormenta, quæ finem non accipiunt? Hæc ſuffecerunt non ſolum ad meretrici perſuadendum, vt abſtineret ab improba in eum libidine: ſed vt priorum etiam eam malorum pœniteret, & mutationem adferret totius vitæ & ſententiæ. Statim itaque accedens, & humi procidens, & ſacros illius pedes tangens, petijt veniam a ratione alieniſſimæ cupiditatis, impudicæq. & intemperantis propenſionis; B & ne, cum veram & germanam attuliſſet pœnitentiam, a via, quæ ducit ad ſalutem, aberraret, eum ducem & magiſtrum voluit accipere. Ille autem, (quomodo enim, cum eſſet ille Ephræm, non erat talibus pariturus petitionibus, & ea quæ par erat admoniturus?) ne rurſus ambularet, vt cum diuino dicam Hieremia, poſt cogitationes cordis ſui mali, neque contemneret, ita vt vias priores repeteret, præcipit egregie, eamq. in mulierum includit monaſterio, quæ virtutis curam gerebant: & tandem cum eam, quæ a via recta illum volebat abducere, ipſe a via mala potius conuertiſſet, iuſtitiæ fructum habuit illam conuerſionem. Sic diuinus Ephræm, cum in duas incidiſſet meretrices, huic quidem profuit, ipſe autem ex altera accepit vtilitatem: aut, vt verius dicam, ex vtraque; & vtrumque præter ſpem omnem accidit, C vtpote quòd diuinum auxilium in vtriſque concurrerit.

Captatis occaſione cõuerten da meretricis.

Meretrix reſipiſcit.

Hier.7.16.

Peccatrix recluditur, in mulierum monaſterio.

Hinc ad eam, quæ eſt in Cappadocia, Cæſaream deductus a gratia, quæ ex alto eum ducebat, magnum ibi vidit Baſilium, os Eccleſiæ, fontem dogmatum. Quem cum vidiſſet Ephræm, cœpit eum multis honorare laudibus. Perſpicaci enim animi oculo cernebat quandam Columbam (erat autem illius forma radijs ſolis ſimilis) præclaram, præclare eius humero inſidentem, & in aurem cum Baſilio loquentem: & illum rurſus ea, quæ ab ipſa veluti dictabantur, referre populo. A qua veneranda Columba cum didiciſſet de Ephræm, & quiſnam eſſet cognouit, & quanam de cauſa veniſſet. Quocirca & ſe inuicem ſermone impertiunt, & fruuntur alter alterius bonis. Sed reuertendum eſt rurſus ad diuinum Ephræm, & ſolæ illius res ſunt pure nar- D randæ, quemadmodum nullam admittebat cogitationem, quæ non ei conferret ad virtutis operationem, & quemadmodum abunde ei erat a Deo datum talentum doctrinæ: quod quidem ille ſemper præcipue augere ad menſas ſtudebat animarum.

S. Ephram venit ad Magnũ Baſilium.

Columba humeris inſidebat S. Baſilij.

S.Ephram à Baſilio vt cognitus.

Ipſe autem hoc ſignificat, dicens: quòd cum adhuc eſſet puer, & nondum ad ephebi perueniſſet ætatem, viderit quandam vitem, permultis botris plenam, e lingua ſua enatam, in magnam fuiſſe ſublatam altitudinem, & vniuerſæ terræ occupaſſe ſuperficiem. Et omnes quidem ei inſidebant volucres, & circumuolabant, & botros paſcebant. Vitis vero, quo magis eius botri carpebantur, & quo liberalius & ſplendidius aues excipiebat, eo maiori fructu ſcatebat, fructumq. multum producebat & copioſum. Et hoc quidem ipſe E dicit de ſeipſo. Illud autem hoc quoque alij Ephræm ſuo tribuunt teſtimonio, ex ijs, qui digni ſunt habiti, qui hæc viderent. Dicunt enim ſe aliquando vidiſſe angelorum multitudinem, e ſuperis deſcendentem, librumq. intrinſecus & extrinſecus ſcriptum habentem in manu. apud ſe vero conſiderabat illa, quæ apparuerat, viſio, quiſnam eſſet is, cui liber traderetur: & cum alij quidem hunc, alij vero illum, alij alium proponerent, quotquot ſcilicet tunc vitam piam exercebant & honeſtam; tandem cum omnes conueniſſent in Ephræm, ei liber a ſacta multitudine committitur. Experrectus ergo is, qui

Viſio S Ephrem adhuc pueri, quæ eadem et à Gergorio Nyſſeno recenſetur.

Alia viſio, quæ & à Nyſſeno ponitur in Vita.

Visionis per S. Ephram, declaratio.

Eius maxima dicendi copia.

**Sic S. Ephram in Serm. Dolor me loqui compellit, &c. sermo 3. & alibi.*

viderat visionem, timore affectus, venit in Ecclesiam: & cum in ea inuenisset Ephræm, doctrinis quàm optimis & vel ipso melle suauioribus pascentem eos, qui aderant; somnium ea ratione conijcit. Et ille quidem Deo egit gratias: ab illo autem tempore tam copiose & tam vehementer Ephræm fluxerunt fluenta orationis, & cum tanta & ita perpetua obruebat vis cogitatorum, vt nec satis quidem posset eius lingua seruire celeritati eorum, quæ cogitarat, tametsi eius erat tantus in dicendo fluxus, & tam prompte enunciabat id, quod mente conceperat, vt non minus celeriter sermone explicaret, quàm alij cogitarent. Quamobrem dicitur is Deo aliquando dixisse: * Remitte, ò Domine, vndas tuæ gratiæ. Abyssus enim doctrinæ, quæ linguam inundabat, non sinebat eum amplius continere, cum ad dicendum minime seruirent instrumenta.

Catalogus virtutū S. Ephram

Orationes, lacryme, & vigiliæ eius.

Humicubationes, & corporis afflictiones.

Illius autem orationem nihil aliud interrumpebat, nisi precatio: eam vero lachrymæ. Noctes vero, quæ ipsum excipiebant vigilantem, luci diei rursus reddebant sobrium: vt qui vereretur, ne princeps tenebrarum eum somno impeditum deprehenderet, & ideo vigilaret aduersus eius insultus. Ei enim sufficiebat somnus vel breuissimus, vt qui eum solum leuiter gustaret, non vteretur autem ad satietatem; sed tantum quantum satis esset, ad necessario continendum corpus, quod multis intendebatur sudoribus & laboribus. Vt enim ab eius oculis fugeret somnus, faciebant quidem multa etiam alia: maxime autem humicubatio, vitæ austeritas, illaq. varia & multiplex corporis consumptio, & afflictio.

Paupertas voluntaria.

Matth. 10. Luc. 9.

Nihil vero possidendi, tantæ sunt ab eo collectæ diuitiæ, vt ad id assumatur oris eius testimonium, & verba, quæ ab eo dicta sunt in extremo eius spiritu, quibus nihil est fide dignius, aut verius. Sic autem habent: Ephræm numquam fuit crumena, non virga, non pera, neque aurum, nec argentum. Sed nec in terra vllam habuit possessionem. Bonum enim Regem audiui, inquit, in suis Euangelijs, præcipientem discipulis: Nihil in terra possederitis. Quocirca nec affectione quidem, tale quid habuit. Ita magistro parebat in omnibus, & se vere præbuit imitatorem primorum illius discipulorum.

Humilitas eius

Psal. 101.

Laudes proprias plane auersabatur.

Verba Testamēti illius.

Psalm. 38.

In humilitate autem, & cordis contritione & moderatione, quis frequentius aut acrius, aut perfectius est versatus? adeo vt cinerem quidem tamquam panem comederet, potum autem cum fletu misceret. Laudes vero valde vitabat; & eos, qui eum laudabant, non solum non admittebat, sed eis etiam aperte succensebat, vt alius ijs, qui irrident & maledictis insequuntur: erubesceret autem, & terram adspiceret, & vultus colorem aliàs alium mutaret: tenui autem sudore difflueret, & omnino mutus maneret, pudore eius vocem veluti retinente. Porro autem hoc quoque erat proprium magnæ eius moderationi atque modestiæ. Cum enim iam esset abiturus, hæc cum magna mandabat inctepatione: Ne canticum cecineritis super Ephræm, neq; eum laudaueritis. Ne me pretiosa veste indueritis. ne seorsum meo corpori sepulchrum feceritis: Statui enim, Deo volente, habitare cum peregrinis. Peregrinus enim sum & aduena, sicut omnes patres mei. Benignitatis autem, & alendorum mendicorum, & misericordiæ in pauperes tantam habebat rationem, & tantam illorum curam gerebat; vt quoniam ex se non habebat, quod eis impertiret: (quomodo enim haberet, qui ipse quoque laborabat inopia rerum necessariarum?) quod solum habebat, eo vtebatur ad eorum salutem: & cùm linguæ sapientia & intelligentia, multis diuitum & manum & viscera & horrea aperuisset, copiose per ea suppeditabat egentibus. Non solū enim poterat eius sermo mollire & demulcere animos, & mouere ad misericordiam: sed vel ipse aspectus, & morum moderatio. Sæpe autē vel ipsum solum respexisse, suffecit aliorum animis ad compunctionē. Et sunt hæc quidem huiusmodi, & quæ ad summum omnis virtutis sic venerunt.

De benignitate eius in pauperes, vide etiam Sozome & Palladium. &c.

Eius

A Eius vero ex Deo zeli, & eorum, quos pro recta fide suscepit, sudorum, sunt multa alia quoque indicia. Quod autem nunc suggerit dicendum oratio, & ad quod ferr deinceps consequentia narrationis, est omnium maximũ & iucundissimum. Ita autem habet: Apollinaris, qui in altum quidem locutus est, & meditatus magnam iniquitatem: omnia vero & facere & dicere didicit, ad recta peruertenda dogmata: cùm circa rectam fidem multa innouasset, & sicut engastrimythi, & qui e terra vocem edunt, vt recte de ijs magno videtur Esaiæ, locutus esset, & ea duobus libris composuisset, credit cuidam mulieri, quæ illius animo dicebatur seruire & voluptatibus. Cùm hoc ergo didicisset Ephræm, & eam rem esse existimasset conuenientem sibi venationem, non leuem quidem illam, sed quæ opus haberet arte & sapientia,

Zelus, & labores S. Ephram pro fide.

Apollinaris hæreticus.

Esai. 29.

B suscipit personam vnius ex ijs, qui eadem quæ ille sentiebat; & accedit ad custodem librorum, partim quidem ei eulogias afferens ex solitudine: partim autem se artificiose in mulieris insinuans familiaritatem, vt quæ morum magistri cum eo haberet societatem. Cùm autem ei, scena recte se haberet & actus simulationis, & omnino iam sibi persuasisset mulier, eum plane esse discipulum Apollinaris, & eius, qui circa illum erat, chori impietatis; rogat mulierem, vt sibi dentur scripta Magistri, vt possit, sicut aiebat, cum hæreticis (ita nos vocans, qui partem sequimur Orthodoxam) facile congredi. Illa vero callida hac arte, & probabili inescata ratione; ei libros tradit, tantum dicens, vt ij cito sibi redderentur.

Astutum consilium atque inuentum.

Hic autem magnus Iacob, cum hac ratione prophanum supplantasset

C Esau, & scelerata illius improbitatis primogenita fuissent ei credita, magno & forti animo virum execrandum aggreditur, &, vt dicitur, vulpem pulchre decipit. Vide enim mihi viri Sapientis inuentum, & quemadmodum tam improbum & tam varium callide fallit animum. Venire quidem ad disputandum & opponendum, & linguam eis immittere, quæ omnia facile posset soluere & euertere, non erat ei admodum expeditum; sed id longo opus habebat tempore & labore. Cùm autem id facere non permitteret opportunitas: (vrgebat enim mulier, libros vehementer repetens) conuertitur ad quandam aliam machinationem, quæ cum celeritate magnam habebat vim & efficaciam. Nam cùm libros explicasset, & foliorum vnumquodque diuisisset, & ichthyocolla satis vniuersum illiuisset, & deinde cum altero complicasset,

Idem & à Nysseno refertur in eius Vita.

ἰχθυοκόλλα gluten ex pisce.

D & ea diu manu constrinxisset ac compressisset, adeo vt mutua inter se coniunctione omnia vnum fierent, & neutrum posset ab altero diuelli aut quomodocumque abrumpi, eos reddit mulieri. Illa verò eos recipit, nihil quærens amplius, neque eos explicans; satis habens, quòd recte se haberent extrinsecus. Aliquo ergo tempore sic libros apud se retinuit.

Deinde vocatur quidem ab Orthodoxis Apollinaris: hoc autem suggesserat propter Christũ, acutissima & ingeniosissima Ephræm anima; sciebat enim quid fecisset in illos impios, & execrandos libros: vocatur ergo Apollinaris, tamquam cum egregio verbi defensore disputaturus. Ille autem iam, & senectute & senectutis malis defessus, recusauit quidem ipse disserere: statim verò ad suos libros respexit, & eos ad se deferri præcepit. Ipsi enim mihi, inquit, sub-

Cõgressus illius ad disputandũ contra Apollinarem hæreticum.

E ministrabunt, quæcumque os orationi. Cum ex libris itaque cepisset alterum, ille quidem eum explicare statim in principio operis cum magna quadam grauitate conabatur: at cum ille omnino non obediret, neque ex folijs aliqua diuellerentur, sed sibi potius cohærerent, vt qui tamquam vnum corpus euasissent, transit ad eius medium. Cum vero & illic esset spe falsus, eo libro relicto, transijt ad alterum. Vbi autem ille quoque se haberet similiter, & ipse a se non posset diuidi, nec fieri omnino posset, vt diuelleretur: ad magnam mentis redactus inopiam, præ pudore & animi ægritudine caligans,

Eadem. sunt apud Nyssenum.

Apollinaris hæreticus male periit.

& vertigine laborans, & eo casu veluti euersus exilit e consessu, vt qui se non posset amplius continere: & tandem male perit, fructum suorum laborum & librorum mortem colligens. Talis pro Christo fuit zelus Ephræm, & sic omnis virtus plantata fuerat in illius anima, adeo vt quis eam merito vocauerit fontem, unde scatet omne genus fluentis: aut pratum, quod sibi placet propter varios flores, & rosas: aut etiam aliud cælum in terra, quod astrorum multitudine vndique variatur: & si velis, audis etiam Paradisum, veluti illius Eden, qui est semper florens, & lætus, & numquam marcescit; sed arboribus fertilibus, & quæ numquam intereunt, semper floret, & germinat: solus autem serpens eum non potest attingere, nec ei patet aditus, qui est malus & inuidus, & nostræ saluti insidiatur.

Genes. 2.3.

Sed iam mihi ad finem tendit de S. Ephræm narratio. Quocirca aliquid ex ijs, quæ circa mortem illius fuerunt, necesse est persequi, & quod sufficit ad ostendendam illius gratiæ abundantiam. Nam cum iam esset e vita decessurus: postremo præcepit ijs, qui aderant, ne in preciosa veste eum sepelirent, sicut prius declarauimus. Si quis vero, inquit, cum patrem amet, talem nobis vestem præparauit; ille eam, quæ constituta est ad sepulturam, det egentibus. Et ille quidem hæc mandabat ijs, qui circumfluebant. Vnus autem ex eis; qui erat illustriot, & vehementior, cum preciosam & sumptuosam vestem parasset, qua post mortem corpus illius tegeret, & deinde audisset mandatum; ægre tulit, vt qui a suo excidisset proposito, & ideo differebat eam quoque dare pauperibus, melius esse iudicans tantum auri illis pendere, quanti vestis æstimaretur: ignorans se multo magis gratificaturum esse Ephræm, si dederit pauperi, quàm si propriam voluntatem sequatur, & iudicium.

Verba Testamenti ipsius.

Inobedientiæ pœnas luit, qui contra verba Testamenti S. Patris fecerat.

Cum sic itaque affectus constituisset, inobedientiæ protinus luit pœnas, a malo arreptus dæmone, & cogitationis solum, non actionis, pendens supplicium. Quamobrem ad Sancti lectum se proripit in medio omnium videntium, torquens manus, inuertens oculos, spumam ex ore exspuens, & plane faciens omnia quæ faciunt ij, qui furore exagitantur: a diuina prouidentia ei traditus ad disciplinam, cui parens, patrium contempsit mandatum. Quid ergo? qui occulta peruidebat, & diuino spiritu loquebatur, ille intellexit morbum esse fructum peccati: &, quid a te, inquit, o homo, factum est quod non oporteat, quod te in tantum protrusit periculum? Ille autem cum resipuisset ab insania, suam refert pronunciatq. iniquitatem, aperit inobedientiam, & cogitationum suarum arguit imbecillitatem. Cuius morbi diuinus Ephræm misertus, cum accepisset confessionem, sola precatione, & manuum impositione liberat a dæmone, iubens vt impleret promissum, sicut ei mandauerat. Cum sic ergo Sanctus Ephræm, in fine vitæ superiores actiones tanto obsignasset miraculo, eos autem qui aderant admonuisset, eisq. consuluisset, & præcepta dedisset, & eos ad operationem virtutis satis excitasset; transijt ad ea quæ sunt illic tabernacula, & splendorem, qui eos qui tales sunt excipit: in Christo Iesu Domino nostro: Cui honor, gloria, & potentia, cum Patre, & Sancto Spiritu: nunc, & semper, & in secula seculorum.

Amen.

Hominis obsessi a dæmone, liberatio miraculosa.

SCHO-

SCHOLIA IN VITAM S. EPHRAEM.

QVANDOQVIDEM *in primo Tomo antea, Vitam atque encomium S. Patris Ephræm Syri per Gregorium Nyssæ Episcopum, præmisimus: visum quoque est hic in principio Tomi 2. Vitam eiusdem nostri Sancti, per Symeonem metaphrasten ex variis compilatam atque collectam consulto anteponere, ne quid alicuius Scriptoris quod ad laudem tanti Patris pertinere aliquo modo possit, omittatur. quamquam tamen hæc ex ipso potius* Nysseno *videantur desumpta, vbi multa cum his communia continentur, copiosioriq. ac pleniori omnia encomio ibi de hoc S. Patre nostro Ephræm, quàm hic referantur ac describantur: sicut legenti & conferenti vtramque Vitam, melius ad oculum constare poterit. Reperitur autem hæc per Metaphrasten Vita Græcè, in duobus mmss. Vatic. sub num. 536. & 794.*

Vt ille ipse è vita excedens, diceret: Numquam in tota vita mea maledixi Domino. Non verbum insipiens, per mea labra processit. In tota vita mea neminem sum execratus, & cum nullo omnino contendi ex fidelibus.] *Hæc verba sunt Testamenti S. Patris Ephræm, quod in fine tertij Tomi Lector à nobis repositum inueniet. Eademq. a* Nysseno *citantur in Vita eiusdem, vbi dicit: Amorem vero in Deum & proximum, adeo studiose Ephræm seruauit, vt ex hoc decedens seculo, hæc inter postrema referret:* Nullo modo in tota vita mea aduersus Dominum contumeliosus fui. nec sermo stultus e labiis meis egressus est. Neminem in tota vita mea maledictis oneraui; nec cum vllo plane Christiano contendi, &c.] *Quæ quidem verba, ad tempus ac vitam post conuersionem eius referenda plane videntur; ad iuuenilem autem ipsius ætatem, quæ conuersionem præcessit, non item: sicut plenius nostris in Conuersionem eius Scholijs, hic non longe postea Lector explicatum demonstratumq. inueniet. pag. 6. c.*

Qui cum in solitudine habitaret, ac loca locis subinde mutaret, propter ædificationem & vtilitatem animarum: sicq. à diuino admoneretur spiritu, &c.] *Hæc verbis nonnihil mutatis, Metaphrastes omnino ex vita à* Nysseno *descripta mutuatus videtur, vbi sic reperitur:* Quando porro Spiritus illum commonefaciens, ad multorum ædificationem sic disponebat, vt loca mutaret, non resistebat, sed humiliter obtemperabat: erat enim iussis mandatisq. Dei obediens, &c.] *Vnde satis aperte datur intelligi, non temere ac sine iusta caussa Monachis, alijsq. loca mutanda, sicut ipse Ephræm pluribus sparsim & ex instituto, hoc Tomo secundo, non vno in loco atque Parænese demonstrat, sicut suis etiam locis constabit postea.*

Perspicaci animi oculo cernebat præclaram quandam columbam humeris Basilij insidentem, & cum eo loquentem, &c.] *Idem de eo in illius Vita adducit etiam* Nyssenus, *in hæc verba:* Siquidem perspicaci mentis oculo conspexit refulgentem, albamq. columbam ipsius humero dextero insidentem, verbaq. sapientiæ subministrantem, atque ea populo depromentem, &c.] *Vbi inter alia notandum, à* Nysseno *hic dici Sanctum Ephræm aspexisse albam columbam humero S. Basilij dextero insidentem, &c. quod perinde apud Metaphrasten non legitur. Non enim hanc ipse columbam denominat albam, nec scribit eam humero eius insedisse dextero, sed simpliciter humeris eius, &c. Consentit autem in eo Nysseni verbis, Vita illa antiqua anonyma è Græco per nos etiam traducta, ac post Nysseni in Ephræm encomium, immediate in principio primi Tomi reposita, vbi idem de columba narratur, quodq. dextero Basilij humero insederit, ac ei verba prædicationis suggesserit, affirmatur.*

Laudes valde vitabat, eosq. à quibus laudabatur, non solum non admittebat, sed aperte ijs succensebat, &c.] *Quod S. Ephræm proprias auersaretur laudes, ex pluribus ipsius scriptis, verbisq. Testamenti eius abunde constat: tum etiam ex* Nysseno, *qui de illo sic scribit:* [Ephræm ab omni vana atque mundana abhorrens gloria, si à quoquam se laudari animaduerteret, ægro animo ferens, aliumq. alias colorem capiens, atque oculos in terram demittens, tenui ac subtili madebat sudore, altoq. silentio tamquam verecundia linguam præpediente, corripiebatur, &c. *Idemq. de eo in Collationibus SS. Patrum Græc. adfertur: vbi variæ Sententiæ ex Ephræm doctrina ac Vita producuntur, quas hic ex MS. Vatic. adiecimus.*

VARIÆ AC CELEBRES SENTENTIAE,

PIETATE ET DOCTRINA PLENAE,

EX S. PATRIS EPHRÆM SYRI OPERIBVS, eiusq. Vita selectæ, & in Collationibus SS. antiquorum Patrum Græcorum repertæ.

Sunt in antiq. Græco MS. Vat. num. 380. &c.

Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.

Animarum cura non appetenda: & de Prælatorum conditionibus.

Est in Ephram tract. de Vita spirituali c. 33. & 10. Tomo 1.

NOTA.

Prælatorum, & Pastorum conditiones.

ANIMARVM *curam ne appetieris; ne forte, quod ad eam mensuram, ac metam nondũ perueneris, vt cunctis animi tui passionibus imperes; & tibi ipsi, & illis qui te sequerentur, noceres Si vero inuitus in eo munere à Deo constituaris curam, diligentiamq. bonã adhibe. non vt quæ tua sunt voluntatis peragas, sed ei potius morem in omnibus geras, qui rationalium tibi ouium curam commisit. Magnum siquidem periculum imminet illis, qui contemptim atque superbe, & negligenter suos curant subditos: Oportet autem illum qui alijs præest, & peritissimum esse, & ad consulendũ saluti subditorum vigilantissimum; vtq. singulorum consideret, noscatq. incessum, motum, gestum, ac habitum: adhibita etiam debita eorum, quæ minus conueniunt, correctione; & vt ad optimum ea statum formamq. reducantur. omniaq. ad salutem pertinentia, fratribus proponat, etiam vsque ad minima: non prætermittendo quoque parata negligentibus supplicia.* A

Operationis bonæ effectus, orationisq. efficacia. B

Ex S. Ephræm.

NOTA.

FRater, *scientem atque intelligentem teipsum denominas; ex operibus tuis te ipsum agnosce. Nam sicut corpus sine spiritu mortuum est: ita & scientia atque intelligentia absque operatione, est mortua. Et error quidem viro, ignorare Scripturas: dupliciter vero errat, qui nouit, & contemnit. Ad sermones mysteriorum diuinæ Scripturæ ne accesseris absque precatione, ac postulatione auxilij à Deo: sed deprecans, dicito: Concede mihi Domine, vt sensum percipere possim virtutis, quæ in eis est. Orationemq. reputa clauem esse notionum, atque intelligentiarum verarum, quæ in diuinis firmatæ sunt Scripturis.*

Contra fallaciam insomniorum.

*Ex S. Ephræm. *al. seduxerunt*

CArissime, *ne fidem fallacibus adhibeas insomnijs: nam multos* deceperunt insomnia, in ijsq. spem ponentes exciderunt. Ad quas autem nos mensuras peruenimus, vt visiones Angelorum adspiciamus?* C

Bono semper & vbique regimine opus esse.

**τόπος εὐκαρέ- ντος.*

POrtus tranquillus ac serenus est, locus* bonis regulis directus: quibus autem deest gubernatio, vt folia decidunt.

Sera vitæ emendatio non spernenda.

**an forte vas electionis ille fit.*

NE *senem spreueris, si ad locum solitariæ vitæ se transferre voluerit. Nam eos, qui circa vndecimam venerant horam, non reiecit Dominus. Ignoras enim, an* forte in vas electionis ille delectus fuerit.*

Magi-

A

Magiſtris, atque Præfectis vt morigerandum.

*Fratres, oportet diſcipulos haud quaquã immorigeros eſſe, aut refractarios atq; contradictores ſuis in Domino magiſtris: quin potius omnem decet eos exhibere humilitatẽ coram Deo & hominibus. Si porro acciderit, verbo quidem præceptorem virtutes prædicare, opere autem in ijs excolendis negligentiorem eſſe: ne ex ea occaſione atque prætextu locum demus Satanæ, in * ſubuerſionem animarum noſtrarum. Sed meminerimus dicentis: Super Cathedram Moyſis ſederunt Scribæ, & Phariſæi; omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundum vero opera eorum nolite facere; dicunt enim & non faciunt. Quin & Apoſtolus Petrus admonet, dicens: Non ſolum bonis & modeſtis ſubditi eſtote, ſed etiam dyſcolis.* B *Hæc eſt enim gratia apud Deum, ſi propter conſcientiam Dei, ſuſtinet quis triſtitias, patiens iniuſte. Quæ enim eſt * gloria; ſi peccantes, & colaphizati ſuffertis? ſed ſi bene facientes, * patienter ſuſtinetis: hæc eſt gratia apud Deum. In hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus paſſus eſt pro * nobis: * vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius. Cariſſimi, ſi veſtri Præfecti (quod abſit) dyſcoli fuerint: nos tamen in * bona conſcientia ſeruiamus ipſis, tamquam Domino, & non hominibus ſeruientes; ſcientes, quoniam à Domino mercedem accipiemus.*

Ex S. Ephram.
* al. in peruerſitate animæ, &c.
Matth. 23.
1. Pet. 2.
* al. gratia.
* al. patientes.
Ibid.
* al. vobis, nobis relinquens, &c.
* al. cum bona voluntate.
Ephes. 6.

Contra imperioſos, & contentioſos, & propriæ voluntatis ſtudioſos.

Si inter fratres commoreris, noli imperare ipſis: ſed potius exemplum te ijs præbe bonorum C *operum; obediens ipſis in his quæ tibi dicunt. Sin autẽ vrgente loquaris neceſſitate, dic tamquã conſiliarius cum modeſtia & humilitate. At ſi alius frater tua dicta refellerit: caue mente moucaris; ſed magis voluntatem tuam, charitatis pacisq. gratia relinque, ac reprime. Et ſic * repugnantem tibi alloquere: Ego quidem, benedicte mi, tamquam rudis atque idiota aliquis locutus ſum, ſic conſiderans, ignoſce mihi, quoniam ignoranter locutus ſum. Sit autem ſicut ipſe dixiſti: & in hoc, re infecta, ac confuſus recedet à te turbarum excitator diabolus. Nam contendere, & propriam voluntatem oſtendere velle; turbas excitat, atque iracundiam incurabilem. Iracundia autem in ſinu impiorum requieſcit. Et iccirco dicebat Apoſtolus: Seruum Domini, non oportet contentioſum eſſe.*

Illud apud Ephram eſt cap. 93. inter centũ capita de Humilitate, &c.
* al. aduerſarium tuum.
Eccl. 7.
2. Tim. 2.

D

Contra veſtimentorum luxum, atque ornatum, &c.

Qui cultum atque ornatũ ſectatur veſtium, ſuæ nocebit animæ: nam veſtimentorum luxus ac copia, animam perturbat Monachi. Cura ò Monache, internum potius opificium atq; officium; & ne inutiles exornaueris parietes ac muros. Siquidem cellæ forma elegans, Monacho patientiam non præbet. Quæ ad neceſſitatem faciunt, quæramus: nam quæ ſuperflua ſunt, & diſtractiones nobis pariunt, damnoſa ſunt & pernicioſa.

Ex S. Ephram.

Proprias laudes non affectandas, ſed repellendas.

Admirabili Ephram, ad alias eius virtutes, & iſtud accedebat; quod aliorum de ipſo laudes valde verecundè audiret: eosq. à quibus laudabatur, non ſolum non admittebat: ſed E *manifeſtè ipſis indignabatur. quemadmodum ſuggillantibus & maledicentibus, ſolent * ſocij atque amici.*

Ex Vita S. Ephram.
* al. indignari ſolent alij.

Contra negligentiam.

Omnium bonorum proditio, atque amiſſio, eſt negligentia: cui grauis tandem ſuccedit captiuitas.

Ex S. Ephram.

Contra

Contra socordes, atque negligentes.

Ex S. Ephram.

Monachus in precatione negligens, studet audire, Amen. Qui autem vigilanter, & attente precibus vacat; non afficitur tædio, neque conturbatur. A

Tria bona seruanda proponuntur.

Est inter 100. capita de Humil. hoc. tom. 2. Cap. 21.

Beatus ille frater, qui seruat mandata Dei: & trium istorum satagit: vt nimirum vacet orationi, operi, & meditationi. Scriptum quippe est: Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus. Et alibi: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea. Ac rursus: Et in lege eius, meditabitur die ac nocte. B

Cauendum esse à scandalis.

Est inter 100. capita, cap. 65. Habac. 2.

Nefas est Maiores scandalo esse inferioribus, & seniores iunioribus; ipsisq. malo exemplo esse improbæ conuersationis. Nam scriptum est: Va qui potat proximum suum subuersione turbida. quin potius ipsi forma & exemplum bonorum operum esse debent fidelibus.

Contra multiloquium, & linguæ vitium.

Est inter 100. capita, de hum. cap. 74.

Qui sermones multiplicat inter fratres, multiplicabit contentiones & odia sibi: sed qui linguam refrænat, ac temperat, diligetur. Magnum quippe lumen animæ est, timor Domini, ex ea tenebras depellens, ipsamq. mundam, ac puram reddens. C

Attendendum orationi.

Est alibi apud S. Ephram.

Qui intentus est orationi, adurit Dæmones: at qui mente euagatur atque distrahitur, illudetur ab ipsis.

Imbecillitatem infirmorum sufferendam.

Est apud S. Ephram alibi. Matth. 9. Marc. 2. & Luc. 5.

Frater, libenter infirmum sustine: non enim qui valet, tua opera indiget. nam scriptum est: Non est opus valentibus medico, sed male habentibus: & vos qui potentes estis, imbecillitatem infirmorum, atque impotentium sustinete. D

Præfecti baculus, vt sit necessarius.

Est apud S. Ephram Tomo 2. adhor. 4. de Virtute.

In fratribus incompositæ vitæ, ac negligentibus, non oportet cessare Præfecti baculum: nam qui Diuino timore suam nolunt refrænare mentem, humano terrore indigent; vt saltem per eum, ab inutilibus abstineant: quemadmodum seruus temperate, modesteq. se gerit, ob securitatem sui Domini.

Contra tentationes & insidias Diaboli, cogitationesq. improbas, &c.

E

Eadem sunt in adhortat. 8. de Virtute, hoc tomo 2.

**al. corpora.*

** al. Sic phantasiâ atq; imaginationi nobis perstringentes.*

Assidue ac sine intermissione Dominum precari oportet, vt Dæmonum præualere possimus insidijs. Non enim nos solum in quiete ac solitaria vita constitutos diuexant: sed in domo etiam Domini, conuenientibus nobis vehementer insultant, masculorumq. vultus impudenter atque incaute nos conspicari faciunt, suggeruntq. ad impuram vsque ipsam actionem: * tale quid nostra phantasiæ imprimentes, vt eiusmodi cogitationum sordes atque quisquilias mentibus infundant; talisq. modo etiam ab immaculatis Christi impediant, retrahantq. mysterijs. Verumtamen per oculorum custodiam, mentisq. attentionem, ista superabit continens*

A ac temperans, diuina adiuuante gratia. Decet ergo nos omni custodia custodire cor nostrum, ac sensus; quoniam magnum nobis bellum est, ingensq. aduersarij in nos insania: at non propterea detrectandum nobis est certamen; sed repellendum quod ipse per cogitationes molitur. Sicq. sinamus illum disrumpi: nouit quippe Dominus vexatorem nostrum, quantaq. cordibus nostris cauteria immittat atque inspiret. Caterum pugnantium est, bene attendere, & castum pugnamq. non admittere: qui vero fœdus cum passionibus sancit, cuiusmodi cum illis bellum suscipiet? Vbi enim inimicitia, ibi bellum: & vbi bellum, ibi certamen: & vbi certamen, ibi & corona. ita vt si quis ab acerba liberari voluerit seruitute, bellum cum* inimico committat, oportet.

Cor custodiendum. & sensus vt muniendi.

NOTA.

** contra Diabolum suscipiat.*

Quomodo coram Deo consistendum, digneq. vt communicandum, &c.

B Consideremus, ac mente perpendamus carissimi, illos, qui coram terreno constituti sunt Rege, thronoq. mortali ministrant ac corruptibili; quomodo omni cum reuerentia atque timore, suo Regi adsistant. Si igitur sic illi: nonne multo magis nos debemus coram Rege cælesti cum timore, & tremore, omniq. grauitate atque verecundia consistere? Attendamus ergo nobis ipsi fratres; & caueamus impudenti oculo contemplari proposita mysteria Dominici corporis & sanguinis. Nam si Moyses non audebat aspicere; quanto magis ipsi nos debemus reprimere, atque compescere? Nam scriptum est: Quicumque honorificauerint me, glorificabo eos; qui autem contemnunt me, ignominia afficientur. Tu enim vt homo consideras: ipse vero vt Deus, nouit profunda cordis tui, & cogitationes tuas prospicit. Non est enim creatura coram ipso abscondita. Quando ergo communicare volueris, dic ad eum: Ne mihi Domine sancta C ista mysteria in iudicium sint, ac condemnationem: sed in animæ & corporis sanctificationem. Et sic tunc cum timore ac reuerentia accede: facietq.* nobiscum Deus misericordiam suam.

Eadem sunt in Paran. 20. hoc to. 2. aliquibus mutatis.

Exod. 3.

1. Reg. 2.

NOTA.

** al. tecum.*

SCHOLIA.

Sententias, atque instructiones hasce Paræneticas carptim ex S. Patris Ephræm operibus, eiusq. Vita antiquitus collectas atque desumptas, vel eo consilio ex Collationibus SS. Patrum Græcorum, vt in vetustiss. MS. Vatic. numero 880. & alibi sparsim, ac cum alijs aliorum mixtim reperiuntur, inde producere & huc referre visum est: vt cuiuis hinc constet, quanti auctoritatem, & D doctrinam, atque sententias grauissimas tanti Patris tota semper fecerit antiquitas. Etsi autem sexcenta alia inueniri possint Sententiæ in eius (quæ euulgamus) operibus, hisce pulchritudine haud dissimiles; hic tamen eas potissimum, quas ab antiquis citatas, ac celebratas comperimus, ponere atque referre statutum est, adijciendo etiam ad marginem loca vnde sumptæ sunt. Ex cuius quoque variis scriptis, propter auctoritatem ac dignitatem, plurima doctè ac sententiosè Dicta eius passim allegata inuenias ab Anastasio Synaita, Photio Patriarcha olim Constantinopolitano in sua ad Tharrasium Bibliotheca, necnon à Paulo Monacho in suis collectaneis, & à Moyse Bar-Cepha, Syrorum quondam Episcopo; aliisq. plurimis, quos hic breuitatis caussa prætereo: & pro alijs Ephræm Encomiis, Lectorem ad varios Auctores, in initio primi Tomi adductos, remitto.

Archetypon huius Effigiei reperitur Constantinopoli, in antiquo Monasterio Sula nuncupato, vulgo Τὰ ἓξ Μάρμαρα, id est, Sex marmora. Olim Patriarchium fuit, nunc ab Armenijs inhabitatur.

IN IMAGINEM S. EPHRAEM.

Corporis effigies hæc est venerabilis Ephram:
Eius at in libris, mentis imago micat.
Illa quidem præstans: sed eo præstantior hæc est,
Quo depicta fuit nobiliore manu.

A L I V D.

Hæc veneranda Syri facies mirabilis Ephram:
Ast animi effigiem, scripta diserta docent.

S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI NARRATIO AD MONACHOS, DE SVA CONVERSIONE.

*al. Ephræm ad Monachos, de seipso.

Interprete & Scholiaste Doct. Gerardo Vossio.

A SANCTVS Abbas Ephræm, accedentibus ad ipsum fratribus, de seipso vtilitatis caussa enarrauit, dicens: Quando adhuc puer essem, incompositis moribus exstiti. Quodam igitur die, parentes mei in suburbium extra ciuitatem miserunt me: quò dum abirem, reperi per viam in medio Syluæ, iuuencam vnam ferentem vterum, pascentem; erat autem pauperis cuiusdam iuuenca. Acceptis ergo lapidibus, persequi cœpi iuuencam, per syluam. Tantopere autem eam insecutus sum lapidibus, ad profundam vsque vesperam, erat enim vicina partui, quousque in terram caderet, in interiores partes syluæ, & postremum pedum crepitum ederet: relicta igitur illa mortua secessi, noctuq. feræ deuorarunt eam. Obuium B autem in eadem sylua habui pauperem, cuius erat iuuenca, quærentem illam; qui me interrogabat: Fili nonne sæpe occurristi iuuencæ prægnanti, in sylua ista? Ego vero non solum non respondi ipsi, sed etiam contumeliis illum per summam iniuriam oneraui. Accidit autem post mensem dierum, vt me iterum parentes mei ad suburbium mitterent: Cum igitur irem, aduesperascere mihi cœpit, dum adhuc essem in via. Inuenerunt autem me pastores ouium, in sylua, & dixerunt ad me: Frater quò pergis hora ista? Ad quos ego: parentes mei vsq; ad suburbium me miserunt, & eò proficiscor. At illi: Inclinata iam est dies, & aduesperascit, quare huc ad nos diuerte, & apud nos requiesce, mane reliquum viæ perficies. Vt ergo secessi ac mansi apud eos, nocte illa in caulam feræ irruerunt, quæ gregem per syluam disperserunt. apprehenderunt autem me Domi- C ni gregis, obiicientes quòd ego fures induxissem, qui gregem ouium inuasissent, dispersissentque. Mihi vero neganti, & iuranti nullam in me culpam residere; non crediderunt, sed perstiterunt dicere, quòd ego suffuratus essem, dispersissemq. illorum oues. Demum ergo me cubito ligatum tradiderunt Prætori, qui me detrudendum mandauit in carceres; vbi duos viros vinctos reperi, quorum alter falsò insimulabatur homicidij, alter vero adulterij. Peregi autem in carcere dies quadraginta; post quos, mihi dormienti astitit adulescentulus quidam aspectu terribilis, ad me placida voce dicens: Ephræm, quid in isto agis carcere? Ad quem ego: Domine, aspectu tuo ita sum perculsus, vt omnes me vires deficiant. Ad me autem adulescentulus: Noli timere, sed dic mihi caussam D tuam. Sumpta igitur maiori ex mansuetis illius verbis fiducia, cum multis lacrymis dixi ad illum: Domine Domine, missus sum à parentibus meis ad suburbia, & me vespera oppressit in via; inuenerunt autem me pastores ouium, qui me apud se detinuerunt: eademq. nocte, ouile inuaserunt feræ, quæ vniuersum gregem disperserunt. Tenuerunt autem me Domini ouium, obiicientes quòd fures ego adduxissem, qui gregem ouium suarum inuasissent, dispersissentque. Quare vinctum me tradiderunt Prætori. Ego autem insons sum Domine, & illi iniu-

Ephræm de se, ac de sua Conuersione.

Proprij facti, atque peccati confessio.

Ephræm Prætori traditur, & incarceratur.

Visio atque apparitio in somniis, Ephræm facta.

Ephræm seipsum reprehendit, & confitetur peccata sua

ſte me calumniati ſunt. Atque ille vultu ſubridens: & ego, inquit, te culpa A vacantem noui, quod ad hoc attinet, illamq. mere calumniam eſſe. Scio tamen quid paucis antè diebus egeris, quomodo lapidibus inſecutus ſis iuuencam pauperis viri, eamq. occideris. Intellige ergo, non eſſe iniuſtitiam apud Deum:

Pſalm. 35.

ſed iudicia Domini abyſſus multa. Et vt cognoſcas viros quoque iſtos qui tecum detinentur in carcere, extra culpam eſſe in eo, ſuper quo accuſati ſunt, & in vincula coniecti. Verùm interroga illos, & intelliges illos non intempeſtiue vinculis iſtis detineri: vt ſcias quod iuſtus ſit Dominus, & iuſtitias dilexit. Et hoc

Pſalm. 10.

referens, qui mihi apparuit adoleſcens, euanuit. Mane autem facto, vocatis ad me viris, qui mecum in carcere erant, dixi ad illos: Fratres, ob quam cauſſam

Cauſſa incarcerationis captiuorum.

incluſi eſtis carceribus iſtis? Reſpondit autem vnus ex illis: Ego homicidij crimine implicor, verùm huius culpa vaco. Et alter: Detineor, inquit, cauſſa B adulterij, & huius quidem ſum criminis expers. At ego ad ipſos planè. Verum quænam ſunt à vobis grauia commiſſa peccata, ob quæ permiſſi eſtis à prouidentia, hiſce criminibus & accuſationibus implicari? Cui alter ille, qui ob

Accuſatio, & reprehenſio ſui ipſius.

homicidium detinebatur: Vere ego vobis peccatum meum enunciabo: Ante paucos hos dies, pertranſibam pontem fluuij extra ciuitatem; alij autem duo viri poſt me veniebant, inter quos ſuborta eſt contentio, atque adeo ad manus ventum eſt. cumq. alter in alterum *inualuiſſet, deiecit illum ex ponte deſuper in fluuium, & abiit. Cumq. ego pertranſirem, potuiſſem illi manum præbere, & extrahere eum ex fluuio, ne moreretur: At illo vociferante, & opem meam cum multis lacrymis implorante, vt illi manus porrigerem; ego nolui, ſed illo relicto, abij. Vt autem multum diuq. luctatus eſſet, nec aqua exire poſ- C ſet, ſuſtulit illum vnda fluuij, & periit, me adſtante & inſpectante. Iſtud meum eſt peccatum, & certò ſcio, quòd illius cauſſa, permiſit me Deus calumniis premi, & in carcerem iſtum detrudi: Non enim eſt iniuſtitia apud Deum.

** al. præualuiſſet.*

2. Par. 19.

Dixit vero & alter, qui accuſabatur adulterij: Commemorabo & ego peccatum meum: Ante duos hos annos, res contigit eiuſmodi: Erant duo fratres milites, quibus magna obuenerat a parentibus hæreditas, quam cum nondum inter ſe diuiſiſſent, illorum ſoror vidua eam partem requirebat, quæ ad ſe pertineret: Fratres autem cum nollent ei quidquam dare, cauſſam quærebãt, qua illam poſſent de patrimonij poſſeſſione deiicere; ac proinde calumniis ambo ſororem propriam obruere ſtudebant, quòd in fornicatione vixiſſet, aſſerentes ſe iſtius rei teſtes habere. At puella iureiurando affirmabat, ſe illius conſciam non eſſe, quod D obiiciebatur. Iſtis vero adſeuerantibus ſe rem eam probaturos; conuenit inter illos in præſentia teſtium, vt ſi eam de fornicatione conuicerint, protinus eam hæreditate ac patrimonio paternorum bonorum excludendam. Venerunt ergo ad me fratres ambo, rogantes vt me ante faciem ſororis ſiſterem, eamq. teſtimonio meo ſimul cum ipſis premerem, atq. cõuincerem de fornicatione, reuera per ipſam commiſſa, & quod illius conſcius eſſem: vt poſſent exhæredem illam paternorum ſuorum bonorum, & patrimonij facere; & dabimus inquiebant, tibi quinquaginta numiſmata. Ego autem accepta conditione, me ante faciem puellæ conſtitui, mihiq. vere de facto illius conſtare, quod ſcortata eſſet, aſſeueraui, licet verum non eſſet; & ſic eam bonis paternis eiecimus, & exhæredem patrimonij ſui declarauimus. Atque hoc meum eſt peccatum, quod commiſi. De E adulterio autem, cuius nuper accuſatus ſum, & cur hoc in carcere detineor, non habeo culpam. Dixerunt autem ambo ad me: At tu frater, quam ob cauſſam, in iſtos coniectus es carceres? Atque ego ad illos: Ante duos hos menſes, miſerunt me parentes mei ad ſuburbia extra ciuitatem, & quia ad veſperum inclinabat iam dies cum adhuc eſſem in via, detinebant me paſtores ouium, vrgentes, vt manerem apud eos. Nocte vero illa, lupi oues adorti, vniuerſum gregem diſſiparunt. Domini autem, allegantes quòd ego fures ſubornaſſem, qui rape-

Iniuſta calumnia.

Falſa ex ſubornatione accuſatio, & exhæredatio puellæ innocentis.

Ephræm de ſeipſo, & cauſſa incarcerationis.

rent

A rent atque dispergerent oues gregis; me apprehensum, ac vinculis constrictum, tradiderunt Iudici: atque hæc est caussa, cur isto carcere detinear. At viri ad me: Numquid aliquando delictum aliquod ipse commisisti, propter quod diuina prouidentia te permiserit in eiusmodi deuenire periculum, & in istum detrudi carcerem? Ad quos ego: Ipsam rei veritatem vobis aperiam, dicamq. quid egerim: Multum cum essem instabilis, ac dissolutus per peccata mea, missus sum quodam die in suburbium nostrum à parentibus meis; quò pergens, offendi quandam iuuencam prægnantem in pascuis syluæ, arreptisq. lapidibus insequi eam cœpi per syluam, & tam diu quidem eam lapidibus sum insectatus vsque ad vesperam, quoad illam in interiores recessus syluæ conieci: erat autem partui proxima, quare cecidit ex cursu, & animam supplodendo pedibus efflauit. Erat

Confessio, & reprehensio sui ipsius.

Peccatum Ephram.

B autem iuuenca pauperis cuiusdam viri, quam vt iam vidi mortuam, reuersus occurri in via pauperi illi, cuius erat iuuenca, flenti, eamq. quærenti. Atque ego interrogatus ab illo, numquid iuuencam suam vterum gerentem alicubi vidissem? non solum non respondi, verùm etiam contumeliis illum quam plurimis oneraui: & istud peccatum est, quod commisi. Postridie autem iudice pro tribunali sedente, constituerunt coram illo tripassalum, & quæcunque alia tormentorum genera: iussitq. nos subiici quæstionibus. Ingressi sunt igitur carcerem apparitores, & nos ferreis eculeis constrictos, & toto corpore alligatos obtulerunt iudici. Prætore autem mandante vinctos adduci; primum illum qui homicidij accusatus fuerat, vestibus nudatum adduxerunt in medium conspectus omnium, catena ferrea ligatum. at Prætore interrogante illum, vt ve-

Tripassalum.

C ritatem confiteretur, antequam tormentis subiiceretur, ac quomodo homicidium illud commisisset? Constanter dixit se culpa vacare, & plane innocentem in eo, cuius accusatus erat. vnde iussit illum tormentis subiici. Cum autem diutius in tortura fuisset, appáruissetq. eius innocentia, mandauit Prætor ipsum liberari. Deinde imperauit adduci secundum, qui delatus erat ob crimen adulterij; quem etiam vestibus exutum, mutato habitu produxerunt in medium. Quo facto, ingens timor ac tremor inuasit me, præsertim cum certum tenerem, quod & ego prorsus in medium producendus forem, sicut & cæteri. Vnde demum plorabam atque tremebam, ac præ nimio timore animum deiiciebam. Astantes vero populi atque apparitores, me tremebundum simul ac lacrymabundum conspicientes, irridebant, cum dicerent: Quid ploras puer?

Reus in obiecto crimine reperitur innocens.

Ephram magno timore corripitur.

D quando scelus admittebas, non metuebas; iam flere vis, quando nihil proficis? Noli timere. Iam iam & tu in medium proditurus es. Ego vero verba ista audiens, amplius liquefacta est in me anima mea. Altero autem iam quæstionibus totto, ac innoxio reperto, prætor censuit eum absoluendum; me interim vinculis ferreis constricto, eiusq. iussu in carceres detruso, vbi solus alios quadraginta peregi dies. & adducunt apparitores in eundem carcerem tres alios viros vinctos, quos compedibus cum obstrinxissent, recesserunt. Egi autem cum viris illis in carcere, dies alios triginta. Contigitq. rursus assistere eum mihi secundum quietem, qui antea adhuc apparuerat, & dicebat ad me: Quid est Ephræm? interrogasti viros illos, quos reperisti in carcere? Atque ego ad illum: Immo vero Domine, retuliq. ei cuncta quæ à viris illis mihi dicta erant. Et ipse

Ephram inter metum ac lacrymas, adhuc irridetur.

Alia apparitio Ephram facta, et cum eo collocutio.

E ad me: Cernis iustum iudicium Dei. Vt autem cognoscas qui tres illi sint, qui tecum hodie inclusi sunt carceribus: Duo ex illis sunt, qui falso sororem propriam fornicationis accusauerant, eamq. sic paterna sua hæreditate spoliauerant, sicut & tibi recensuerunt. Alius vero est, qui hominem præcipitauit in flumen, vbi etiam interiit, vti ab eodem tibi relatum est: & hæc dicens, à me recessit. Mane autem iam facto, vocatis ad me tribus illis viris, qui eodem mecum detinebantur carcere, rogaui eos, vt reuera mihi caussam edicerent, ob quam in carcerem istum coniecti essent. Et duo fratres ad me: Crede Domine

Iudicia Dei iusta.

Inquisitio caussa incarcerationis cæterorum.

frater, nos ob noſtra detineri peccata; & alter quaſi cædem fecerit, alter quaſi adulterium commiſerit, verum innocentes ambo ſumus. Tertius autem; & ego inquit, cauſſa peccatorum meorum ob cædem patratam hic detineor. Atque ego ad illos: Verene homicidiorum rei eſtis, aut falſo accuſamini? Et illi ad me: Omnino domine frater, ob noſtra peccata: ſed in eo reperimur innocentes, cuius accuſati ſumus. Ego vero cupiens certior fieri, num vera eſſent, quæ dixerat ille, qui in ſomniis apparuerat, dixi: Fratres, num alia quæpiam à vobis prius commiſſa erant crimina, vt iuſto iudicio ad extremum in graues haſce accuſationes incideritis? Duo autem fratres dixerunt: Crede frater: Soror nobis vnica eſt vidua, pia admodum ac Deum timens, quam cum paterna cuperemus hæreditate ſpoliare, falſo adulterij criminis eam accuſauimus: ſubornaueramus autem & falſum teſtem aduerſus ſororem noſtram, & ſic ipſam hæreditate priuauimus. Alius vero, & ego inquit, cum alio quodam flumen præteribam; & dum pontem tranſiremus, contentione inter nos oborta, e ſublimi pontis eum præcipitaui in flumen, & periit. Ego autem cuncta ipſis quæ mihi acciderant, enarrabam; & quæ de duobus viris in carcere repertis cognoueram, quorum alter quidem aduerſus ſororem, falſo depoſuerat: alter autem manum illi non præbuerat, quem in flumen præcipitauerat, ne moreretur, cum ſaluare eum potuiſſet ex aqua. Quæ viri illi audientes, magno timore correpti ſunt, iuſtumq. Dei iudicium ſuſpexerunt, & collaudarunt, dicentes: Vnus eſt Deus, qui facit mirabilia ſolus. Cæterum flere cœpimus, magna cum anxietate finem expectantes. Poſtridie ergo iudice pro tribunali publice coram populo ſedente, omnibusq. iterum tormentis ante eum conſtitutis, iuſſit nos in quæſtionem adduci. Intrantibus autem tortoribus in carcerem, catenisq. ferreis collo noſtro impoſitis, traxerunt nos per medium ciuitatis, vt nos iudici ſiſterent. Tota autem ciuitas eò conflùxit ad ſpectaculi neceſſitatem. Vnde iudex mandauit duos illos fratres nudatos adduci in medium. at lictores cum eos exuiſſent, & compoſuiſſent, in quæſtionem adduxerunt; vtrumque noſtrum coram illis, qui iam torturæ ſubiiciebantur, ſtatuentes. Ego vero eiuſmodi cernens horrorem, flebam. Et miniſtri ad me: Crede puer, dicebant, quamuis iſtud alia vice euaſeris illæſus; modo non ſic euadere poteris, ſed tormenta iſta quæ vides, hodie experiri cogeris. Atque ego hæc audiens cernensque, animo vehementer conſternatus ſum & expaui. Iuſſu autem iudicis, ad gyrum rotæ appenſi fuerunt duo fratres: quibus per complures horas excruciatis, tandem etiam fraudem atque iniuriam quam propriæ ſorori intulerant, confeſſi ſunt, ſeq. ambos adulterij ac homicidij reos eſſe. Iudex autem ſententiam aduerſum eos tulit, vt amputata manu eorum dextera, adhuc in furcam adigerentur. Atque ab his accepta ſententia, mandauitq. iudex & alium quæſtionibus ſubiiciſquo nudo adducto, eum ad rotam appendi & torqueri iuſſit, eoq. aliquandiu ſic appenſo, acriterq. extorto, etiam homicidium eſt confeſſus, quod recens patrarat; ac quomodo alium hominem in flumen præcipitaſſet, vbi periit. At iudex aduerſus eum, ſententiam pronunciauit, vt ambabus amputatis illi manibus, poneretur in furca. qui dum ſententiam accepiſſet, dixit iudex: Exuentes iuuenem, producite & eum in medium. Miniſtri autem detractis mihi veſtibus, laceris me pannis induerunt. & ſic me nudum ad iudicem adduxerunt. Ego autem amare flebam, & Deum inuocabam, dicens: Domine omnipotens, ſalua me ex iſta neceſſitate, vt digne fieri queam monachus, & tibi inſeruiam. Prætor autem mandauit miniſtris, vt me quattuor ex partibus diſtentum loris, boum neruis cœderent. Vnde aſſeſſor prætoris, ad ipſum: Domine, reſeruetur iſte ſi placet, in aliud iudicium; quoniam & iam tempus eſt prandij. Prætor autem me ferreis conſtrictum vinculis reducendum curauit ad carceres, vbi ſolus egi alios viginti quinque dies. Exhibuit autem ſe rurſus tertio, qui mihi in ſomnis viſus erat adoleſcens, & dixit mihi:

Homines licet innocentes videantur mundo, Deo tamen ſemper nocentes.

Manifeſtatio occulti criminis, ob quod ſequitur punitio.

Punitio alterius criminis occulti.

Iuſtum Dei iudicium agnoſcitur.

Pſ. 71. & 76.

Ad iudicium accerſuntur rei captiui.

Ephram viſo tortura in aliis ſpectaculo, commoueri, ac flere incipit.

Confeſſio proprij criminis.

Sententia in reos lata.

Rota tormentũ.

Ephram laceris indutus pãnis, iudici ſiſtitur.

Ephram in ſuis anguſtiis, Deũ implorat.

Ephram in carceres reducitur.

A mihi: Quid eſt ò Ephræm? certusne iam es, quòd iuſto iudicio Deus mundum gubernet, & iniuſticia apud ipſum non eſt? At ego ad ipſum: Immo Domine, certior ſum factus, quòd mirabilia ſunt opera Domini, & imperueſtigabiles viæ eius. Cœpi autem multis cum lacrymis obſecrare eum, dicens: Feciſti Domine magnam hanc iuſticiam cum ſeruo tuo, & in viſione tua conſolatus es infirmitatem meam: Miſerere mei famuli tui, & educ me de carcere iſto, vt merear fieri monachus, & inſeruire Domino Chriſto. Ipſe autem vultu ſubridens, dixit mihi: Adhuc ſemel examini ſubiicieris, & dimitteris. At ego rurſus ad ipſum: Domine pertimeſco minas iudicis, ac plagas teformido. Ipſeq. iterum ſubridens vultu, ad me: Oportebat inquit, te quidem modeſtum eſſe, neque detrudi in iſtum carcerem: ſed quando ob immodeſtiam tuam huc intraſti, quid poſſum tibi præſtare? Verumtamen ne timeas, non multis ſubiicieris. Veniet alius* iudex,

Tertia in ſomniis apparitio Ephræm facta.
Eccli. 11.
Rom. 11.
Ephræm monaſticam vitam proponit.
Ephræm timorem prodit.

B qui te liberabit. Et hoc dicens, receſſit. Ego interim multum anxius hærebam, expectans quemnam tandem ſortituræ finem eſſent res meæ. Poſt quinque itaque dies, aduenit alius iudex, qui erat familiariter verſatus in domo meorum parentum: alter vero cum ſucceſſorem accepiſſet, me ſolum vinctum reliquit in carcere. Peregit autem, qui aduenerat Iudex, in ciuitate dies ſeptem. & interrogauit cuſtodiæ publicæ præfectum, num vincti detinerentur in carcere? Illoq. reſpondente, quendam adoleſcentem certa de cauſſa vinctum detineri: octauo die iuſſit comparari proceſſum. Eoq. pro tribunali ſedente, mandauit in quæſtionem me produci. Apparitores autem in carcerem venientes, impoſuerunt collo meo catenas ferreas, & publice me in iudicium abripuerunt. Iudice verò

** al. Prætor.*
Ephræm anxius finem expectat.
Aduentus alterius iudicis.
Inquiſitio de captiuis.
Ephræm in iudiciū accerſitur.

C mandante, me denudarunt, & laceris pannis contexerunt. Sicq. me in medium ſtatuerunt, ac iudici præſentarunt. Videns autem me Iudex, agnouit: verumtamen ex legum rigore, vlterius inquiſiuit. Et iam cognoſcens quòd falſò accuſatus detinerer, iuſſit me dimitti. Tunc miniſtri ſolutis vinculis, quibus ligabar, redditisq. veſtimentis meis, atque iis indutum dimiſerunt me. Ego autem præter exſpectationem ſaluatus, è veſtigio, ac ſine vlla mora in montem aſcendi, ad magnū venerandumque Senem: ad cuius ego pedes procidens, enarratisq. ei cunctis quæ acciderant, aſſumpſit me in Monachum. Porro iſta vobis vtilitatis ergo, recenſui Fratres: vt & vos eiuſmodi audientes, vnanimiter mecum glorificetis Deum, qui omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire. Ipſi honor & gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Ephræm iterum iudici ſiſtitur.
Ephræm, cognitâ innocentia, liberatur.
Ephrem Eremū petit, & fit monachus.
1. Tim. 2.

D

SCHOLIA IN PRAECEDENTEM S. PATRIS EPHRAEM CONVERSIONEM NVNC PRIMVM LATINE REDDITAM.

E SAncti Patris Ephræm narratio ad Monachos, de ſua Conuerſione.] *Reperitur iſta eius cōuerſio Græce, in antiquiſſimo manuſcripto Cod. Bibliothecæ monaſterij Cryptaferrat. iuxta Tuſculum non procul ab Vrbe, vnde eam accurate deſcribendam curaui, & ex Græc. Latinam (vt hic eſt) reddidi. Quātum autem ad Inſcriptionem, ſeu titulum huius attinet, optime inſtituto quadrat, reſpondetq. toti narrationi, quam Ephræm de ſe ſuaq. conuerſione hic inſtituit, cunctaq. ſub ſua (vt apparet) perſona recenſet. Solum vnus hic oritur ſcrupulus, ex verbis in narrationis principio, antepoſitis, nimirum:* [Sanctus abbas Ephræm, accedentibus, ad ipſum fratribus, de ſe ipſo vtilitatis cauſſa enarrauit, &c.] *vbi in tertia perſona tamquam per alios de eo fit ſermo, & dicitur:* Sanctus abbas Ephræm, &c.] *quomodo de ſe ipſe loqui numquam ſolet, ſeipſum ſanctum appellando. Aut ergo dicendum, hanc à Monachis eius ſequacibus atque diſcipulis factam eſſe, de ipſius conuerſione narrationem; talemq. titu-*

lum ſic præmittendum : [Narratio ſiue relatio monachorum, de Ephræm, eiusq. conuerſione, ſicut ex ipſomet didicerunt.] *quæ etiam ſatis quadrare hic videtur inſcriptio, & rei veritati conſona; modusq. ille ſcribendi atque loquendi in vitis Sanctorum haud infrequens eſt, ſicut in illis exercitati probe norunt. Aut ſane ſtatuendum, verba illa,* [Sanctus abbas Ephræm, accedentibus, ad ipſum fratribus, &c.] *poſt obitum illius Sancti viri, ab aliis religioſis, doctisq. eius ſequacibus, amatoribus, vel diſcipulis, narrationi huic illius de ſua conuerſione, ex induſtria fuiſſe præpoſita, atque attexta, tum etiam vt ſic maiori cum dignitate ac gratia ab omnibus legi circumferriq. poſſet, tamquam illi Sancto propria, & ab eo profecta. In cuius confirmationem accedit, quòd & alibi his ſimillima de ſe ipſe enarret, in Oratione ſatis prolixa, qua ſeipſum reprehendit, & peccata confitetur; quam in tertio poſt Tomo reperies, incipitque:* [In multis fratres, dum prodeſſe vobis videor, etiam meæ prodeſſe animæ debeo, &c.] *vbi inter alia multa, non pauca quoque cum his eadem enarrat, perſequiturque : vt dubitandum nequaquam ſit de veritate huius narrationis, ſub perſona Ephræm; & quin recte atque appoſite verba illa,* [Sanctus abbas Ephræm, &c.] *ab aliis piis hic adnexa præpoſitaq. fuerint, ſicut etiam, in longe antiquiſſimo Græco manuſcrip. exemplari Cryptaſer. reperimus, vnde iſta deſumpſimus, Latineq. tranſtulimus.*

Acceptis lapidibus perſequi cœpi iuuencam pauperis cuiuſdam per ſyluam : Cui occurrenti, & de illa me interroganti, non ſolum non reſpondi; ſed etiam contumeliis ipſum oneraui, &c.] *Dubitatio non exigua oritur, quo pacto S. Pater Ephræm alibi in ſuo affirmet Teſtamento, neminem ſe in ſua vita læſiſſe, aut maledictis ac contumeliis oneraſſe; hic vero in ſua Conuerſione, narret ſe dum iunior eſſet, pauperis cuiuſdam iuuencam lapidibus per ſyluam inſecutum eſſe; atque eidem pauperi per ſyluam occurrenti, & de ſua iuuenca inquirenti, non ſolum non vbi eam vidiſſet, reſpondiſſe, ſed & verbis ipſum contumelioſis excepiſſe, &c. Vbi ad tollendam dubitationem, eximenduınq. omnem contradictionis ſcrupulum; breuiter dicimus, hic loca concordanda eſſe ac tempora, & rem omnem facile conciliari poſſe. Nam quæ hic in ſe accuſat & reprehendit, ante conuerſionem, dum adhuc puer eſſet, moribus vtcumque incompoſitis, ſicut ibi dicit, acciderunt, antequam de vita perfectione cogitaret : Quæ autem in ſuo de ſe commemorat Teſtamento, poſt conuerſionem, quæ fuit ab adoleſcentia, vt merito dici poſſit in vita (ſicut ibi loquitur) intelligenda ſunt, quando perfectionis ſtatum amplexus erat, in quo etiam ad finem vſque vitæ conſtanter feliciterq. perſeuerauit, vt verè hæc de ſe ipſe verbis teſtamenti ſui exprimere referreq. potuerit. Plura ex vtriuſque loci lectione, diligentiq. collatione, in hanc ſententiam Lector ſtudioſus colligere poterit.*

Quouſque in terram caderet, ac poſtremum pedum crepitum ederet, &c.] *Id de iuuenca concidente ac moriẽte Auctor enarrat. Dicit autẽ,* Et poſtremum crepitum pedum ederet.] *Nam eſt in animantibus, crepitus eiuſmodi pedum extenſione, poſtremus quidam motus, atque indicium egreſsionis animæ : quia calor naturalis, qui alit ſpiritus, retrahens ſe ad partem præcipuam. ſ. cor, primum deſerit partes extremas, crura, pedes, &c. vnde tremunt, atque mouentur, ſuccutiunturq. tibiæ. & licet in belluis præſertim, quacumque morte obueniente, motus eiuſmodi aperte contingat : tamen in morte earum violenta fieri cum maiore impetu & celeritate cernimus. In hominibus porro non ita hæc apparent, quia in morte naturali ſenſim ac lente debilitantur membra, vt nequeat ille motus vehemens excitari : at neque in violenta ita magnus eſt motus tibiarum in homine, fortè, quia tibias extenſas habet, & ideo cum poſsint quieſcere extenſæ, non ita coguntur moueri, vt beſtiarum quæ illas habent contractas; quare deficiente calore, nerui & muſculi debilitati tremorem ſtrepitumq. pariunt, ſicut hic in exemplo Auctoris, de iuuenca poſtremum pedum crepitum edente, clarum eſt. Veruntamen tàm in homine, quàm in belluis paullo ante mortem tibiæ extenduntur, contremiſcunt atque frigeſcunt, &c. ſicut à naturalibus traditur, & res ipſa teſtatur atque confirmat. De quibus, inter veteres, Ariſtotelem vide in lib. de animalibus ac ſect. 2. problem. 31. &c. inter Neotericos autem, Cælium Rhodig. lib. 6. antiq. lect. cap. 5. aliosq. alibi eadem tractantes.*

Intellige non eſſe iniuſticiam apud Deum; ſed iudicia Dei abyſſus multa, &c.] *Oſtendere vult Auctor, ſæpe homines ob peccata quædam occulta in diſcrimen adduci atque puniri : licet etiam culpa interdum vacent in his quæ obiiciuntur illis, & ob quæ in carceres protruduntur, quæſtionibusq. addicuntur, &c. Sicut hic de ſe, aliisq. concaptiuis ſuis enarrat Ephræm, quorum ſinguli non tam ob crimina falſo illis oppoſita, quàm potius propter præterita quædam delicta, hominibus quidem occulta, at Deo cognita, iuſto Dei iudicio affligebantur ac puniebantur. quemadmodum hic conſequenter pluribus demonſtrat Auctor. ſimiliaq. alibi longo ſatis Sermone adducit, vbi ſeipſum reprehendit, & peccata ſua confitetur, quæ tertio Tomo reperies, digna ſane quæ legantur, & incarcerationis cuſtodia detentis, vel quocumque modo relegatis, ac in diſcrimen fortè etiam innocenter adductis, ſæpe proponantur, vt agnoſcant iudicia Dei recta & iuſta eſſe, abyſſumq. multam, &c. ſeq; propter alias atq. alias cauſſas ſoli Deo notas, in ſummum vitæ periculum, aut perditionis boni nominis vel famæ, relegationiſue ignominioſæ adductos, licet alioquin ſibi in obiectis valde videantur innocentes.*

A Constituerunt coram illo tripassalum, & quæcumque alia tormentorum genera, &c.] *Per Græcam vocem (τρίπασσαλον) hic intelligere videtur Auctor, trifurcatam perticam, vel palum tricipitem, aut tridentem, vel quid aliud simile. Erat enim, sicut hinc colligere licet, genus tormenti illius regionis ac temporis; cuius vsus quia non perinde extra Syriam, ac Mesopotamiam, in aliis partibus orientis, vel occidentis inualuerat, factum fortè est, illud nomen τρίπασσαλον, minus ab Auctoribus Græcis, atque Latinis fuisse vsurpatum: ideoq. quid ipsum sit, coniectura probabili assequi hic oportuit, ex Græcanica nominis etymologia, verbisq. aliis adiunctis.*

Tota autem ciuitas eò confluxit, ad spectaculi necessitatem, &c.] *Dicit, εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς θεωρίας. id est, ad spectaculi necessitatem,] forte quòd pro more regionis, cogerentur Ciues ad eiusmodi iudicia spectanda confluere; vel alia de caussa. Aut sane ob necessitatem exempli aliis exhibendi, &c. vt illo permouerentur, & à male viuendo, perperamq. agendo deterrerentur; contra autem, ad rectam vitæ rationem amplectendam, peragendamque, si non virtutis amore, saltem formidine pœnæ, vitandiq. perpetuæ hic nominis ignominiæ atque infamiæ, incitarentur, & impellerentur.*

B Domine, salua me ex ista necessitate, vt digne fieri queam Monachus, & tibi inseruiam, &c.] *Vbi nota, quo pacto Ephræm in suis angustiis Deum imploret, melioraq. serio proponat: & quam felix sæpe sit necessitas, quæ ad meliora compellit. Sicut etiam docet S. August. in epist. 54. ad Armentar. S. Bernardus in tract. de præcepto & dispensatione, paullo post initium. ipseq. Ephræm non vno tantum in loco alibi. Et ne res exemplis carere putetur: Manasses, post captiuitatem Babyloniæ, egisse reperitur pœnitentiam, vt est 2. Paralipom. 33. Et vt posteriora commemorem: Isaacius Comnenus Imp. dum venationi indulget circa Nouam vrbem, aper apparuit aspectu terribilis, quem laxato equi fræno insecutus est Imperator; aper vero in mare concidit atque disparuit: mox coruscatione quadam turbatus Imperator ex equo decidit, & humi exanimis procubuit; illatusq. in regiam, cum aliquantisper ægrotasset, totondit capillos, & pro purpura asperum indumentum induit, factusque est monachus. sicut de illo enarrat Cuspinianus. Clodoardus quoque Clodomiri filius, cum elapsus è manibus Theodorici, qui Metensibus, & Clotharij, qui Suessionibus imperabat, ad aram confugisset, ibi quoad vixit sanctissime egit; postea inter Diuos relatus est, vt refert Michael Ritius Neapolitanus, lib. 1. de Regibus Francorum. Quin & Otho Imperator à Pandulpho principe Arnulphum puerum obsidem acceptum, trans Alpes in monasterium miserat educandum; qui post aliquot annos monastica veste assumpta inde aufugit, atque in itinere morbo graui oppressus, cucullam quam fugæ occasione simulanter induerat, vltro se in posterum vouit gestaturum, &c. quemadmodum de eo conscripsit Sigon. lib. 6. de Regno Italiæ. Quibus accedit, quòd Soligerus Baro à Vuolhusen, liberis in quodam lacu submersis, in Cœnobium quoddam Eremitarum secesserit; vxor autem eius Heduigis in monasterium Tuguritum à dominabus denominatum. ita Bruschius de monasteriis Germaniæ, &c. Omitto plurima hic exempla vulgatiora eorum qui in necessitate aliqua magna, aut morbo, naufragione constituti, voto sese obstrinxerunt, vt mores mutarent, &c. De quibus etiam recenset Theatrum vitæ humanæ, tit. mores in melius mutati. & tit. qui religionem coacti susceperunt, &c. aliiq. alibi. Sed ista hic suffecerint.*

CANTICVM SPIRITALE

S. PATRIS EPHRÆM SYRI,

IN LAVDEM ET AMOREM

DOCTRINAE AC SAPIENTIAE:

AD IVVENTVTEM CHRISTIANAM,

Ex Chaldæo ac Syriaco recens traductum. & in hanc formam modulationemq. Rhythmicam Latine redactum Per Doctorem Gerardum Voſsium.

Largire ò Deus doctrinam amanti doctrinam: A
Et præceptorem bene docentem, in regno tuo exalta.*
* al. magnifica
Amanti doctrinam, multa concedetur doctrina:
Et qui amat otium, numquam proſperabitur.*
*al. nihil acquirere ſibi poterit.
Diligentiam tibi ò homo vindica, magnum ſapientiæ theſaurum:
Et relinque negligentiam, perditionis ærarium.
Libros diligenter perlegas, vt ex illis ſapientiam addiſcas:*
* al. ſcientias.
Et ne ventri tuo indulgeas; vt non quæ acquiſiſti deperdas. B
Amicum te ſemper præbe hominibus amicis Dei:
Et neque in via, ebrietatis amatoribus te adiunxeris.*
* al. homines ebrioſos ſequaris.
Timorem Dei, initium omnis ſapientiæ tibi eligito:
Et tuos honora parentes, vt illorum precatione conſerueris.*
* al. quia illorum deprecatio cuſtodit te.
Poſſide aurum cum menſura, & doctrinam abſque menſura:
Vt quando in magnis fueris anguſtiis, ſit tibi requies ac delectatio.*
* al. conſolatio
Si aurum poſſideas & argentum, ne extollaris aut ſuperbias:
Verùm in omnibus viis tuis, ſapienter conuerſari ſtudeas.* C
* al. humiliter
In tua pueritia eſto humilis, vt ſenectutis tempore exalteris:
Et te moribus adſueſce bonis, vt lætam vitam ducere poſſis.*
* al. vt gaudiorum vitam viuas.
Diſce iſta, ò diſcipule, & re ac opere perficere eadem ſatage:
Vt tu, & parentes ac præceptores tui, læti contentiq. reddamini.*
* al. lætitia, & exultatione repleamini.
Et ſi quando eris inter ſenes, non ſis ad loquendum velox ac loquax:*
* al. conſederis.
At tace, donec interrogeris; et tunc tranquille reſponde ac placide.
Et verba tua ſapienter profer, vt qui auſcultant, te collaudent:
Et bene tuis precentur parentibus, orentq. pro magiſtris tuis.

Tempus

A *Tempus quacumque in re, ita tibi partire, vt verseris ordinate:*
In cibo & potu, in sermone & oratione, atque lectione.
Da animæ tuæ, bonorũ operum viaticum, quãdiu locus datur viatico;
Vt dum hinc proficiscaris, ne indigens ibi reperiaris.
Coerce linguam à iuramentis, blasphemiis, atque conuitiis:
Et tua lingua psallat, dulces voces laudis.
*Compatere * & miserere ò puer pueritiæ tuæ, ne sis esca igni:* * al. Parce puer
*Et temporis infirmitatis ac senectutis * post te currentis recordare.* * al. postea obuentura tibi.
B *Præstantior est sapientia armis, & doctrina diuitiis:*
Et melior est puer sapiens, Rege sene insipiente. Eccls. 4.
Posside ò puer doctrinam, & ordinatus sis in viis tuis:
*Vt in hoc seculo magnificeris, & in * illo regni hæres efficiaris.* * al. & in altero.
*Seniores te honora, & * conuersationem senum ama:* * al. colloquiũ.
Et quotidie ad eorũ pedes sede; et colloquia ipsorũ audi atq. addisce.
Secunda quædam lux est doctrina, oculosq. pellucidos continet:
Dilige eam puer vt illumineris, & à tuis auditoribus celebreris.
C *Coronam doctrina nectit, eamq. amicorum capiti imponit:* Nota.
Et ex humili in altum eleuat, & in throno regali sedere facit.
Libri sint mensa tua atq. deliciæ, quibus dulciter reficiaris ac satieris:
*Illiq. tuum sint stratum, vt * somnum tranquillum dormias.* * al. & somnũ quietis dormias
Socium malis ne te præbeas, & mendacibus ne adhæreas;
*Et cum aduersarijs ne contendas, & cũ * præcipitãtibus ne ambules.* * al. properantibus. al. cum temerariis.
Ne nimium conturberis, vt in manus inimicorum non incidas:
Et nimis audacem ne te præbeas; ne te spernant qui nouerunt te.
Amplectere consilia sapientum, & tuorũ præcepta custodi parentum:
D *Nec iures vmquam, neq. vlli à quo læsus sis mendacia dicas.*
Cum alicui socius fueris, ne te pecuniæ cupidum præbueris:
*Et sicut ipse tecum, ita cum proximis * bene age, vt tibi benedicant.* * al. benignum te præbe.
Ipsa tibi veritas in omni actione, atque regimine lux sit:
Et tua sint verba, Est, est; Non, non: vt quilibet te verũ dicere credat. Matth. 5. & Iacob. 5.
Veridici sermones tui sint, vt ab omnibus diligaris:
*Et pro te pariter * orent, absentes, atque præsentes.* * al. bene tibi precentur.
Bene fac quantum potes, domesticis, atque extraneis:
E *Et bona verba profer, cum bonis atque malis.*
Spera in Domino, & custodi vias eius, & in omnibus præceptis ipsius ambula:
Et in vana spe hominis non confidas; quia statim arescet, ac si non (fuisset.
In Deo solo, vere confidito:
Quia qui confidunt in eo, beati in vtroque erunt mundo.

Mun-

Matth. 24. Luc. 21. *Mundus transit, sicut scriptum est:*
Et iudicium stat firmum, sicut signatum est. A
Memineris ò puer non peccare;
Et si peccaueris, mox pœnitentiam agas.
Deum laudatione, atq. confessione celebra; vigila, ieiuna, & ora:
Et tua cantet lingua, dulcia laudis cantica.
Ore tuo adsuesce laudare Deum;
Et lingua tua clarè glorificare eum.
Et ne iures, neque mentiaris vmquam: B
Quia in hoc gaudet improbus semper Satan.
NOTA. *Ieiunium quadraginta dierũ ieiuna, & panẽ tuum esurieti suppedita:*
Psalm. 118. *Et septies in die ora, sicut à filio didicisti Isai.*
Stude potius bonã habere voluntatẽ, quã multas opes, atq. possessiones:
Quia maius illa in rerum natura nihil est, quod sit præstantius.
Hæc lege, & intellige, ò discipule; & in bonis te operibus exerce:
Vt satietur anima tua, suauibus oblectamentis.
* al. sollicitè. *Considera* diligenter verba, quæ tuis labijs depromis:* C
Et conuersare tamquam sapiens, in cunctis mundi actionibus.
Cogita in tuo hunc in mundum ingressu, & ex illo quoque egressu,
Gen. 3. *Cur sis factus homo; & quia ex nihilo factus es, & iterum reuerteris (in nihilum.*
Reuolue animo multos, qui ante te vixerunt,
* al. fortes. *Reges sublimes, nobiles, atque* potentes.*
Et cerne quòd ex mundo emigrarunt:
Et tu sicut illi, emigrabis.
Verba Diuinæ prædicationis, si peccator es lubens audi: D
* al. Vel si *Et* si iustus sis, ab omni iniquitate te custodi.*
Auditio iudicij fratres, horribilis est, quilibet ab iniquitate recedat:
* al. mundi laqueis *Et ne implicetur* creaturis; vt non hæreditet tormentum ignis.*
Maiestatem Domini tui quotidie admirare:
Et confitere ac collauda, sine intermissione.
Quia totum licet mundum possideas,
* al. a malo. *Non te liberabit à* morte.*
Trinitas sanctissima nos corroboret, vt ipsius semper faciamus voluntatem:
* al. ab igne * al. præparato *Et nos à* iudicio liberet,* reseruato operantibus iniquitatem.* E

Laus Deo, Honor, & Gloria:
In sempiterna secula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

Scriptum hoc S. Patric Ephræm Syri vere aureum, typic Chaldaicis iussu, & auctoritate Gregorij Papæ XIII. fel. rec. aliàs in vsum præsertim Palæstinorum, ac præcipue Maronitarum, & aliorum, qui sunt in Mesopotamia, & circa montem Libani habitant, Romæ excusum fuit, ac etiam per Apocrisiarios, siue internuncios eiusdem Optimi Pontificis, ad nationec illorum populorum pro Christiana instructione vtiliter transmissum, atque perlatum. Illud autem quia ad Iuuentutem Christianam in rectæ vitæ, morumq. disciplinic formandam, valde vtile, ac pernecessarium videtur; ac propterea summopere desideratum, vt etiam Latine reddatur, ac Latinorum vsibus communicetur, & cum aliis (quæ euulgamus) Ephræm operibus edatur: factum est, quòd seriò in hanc rem studium mentemq. conuerterim, & hoc genus scripti, aut si malis Canticum spiritale, (quod Græcè reperiri non potuit, nec ante hac Latinè vnquam prodiit) primùm è verbo ad verbum per alumnos Collegij Maronitarum Romæ, atque etiam per Episcopum Sidoniæ, eiusce linguæ peritum (vt de certitudine rei, ac veritate sententiæ securior essem) curarim Latinè & Italicè ex Chaldæo ceddi: ex qua eorum verbali translatione, postea totum illud in hanc formam modulationemq. Rhythmicam, seruata vbique sententia, ac proprietate verborum apud S. Ephræm vsitatorum, pro communi Ecclesiæ bono conuerti, atque redegi.

Melior est puec sapiens, Rege sene insipiente.] *Verba ad quæ aperte hic cespicit, sunt Eccl. 4. vbi ad verbum in edit. 70. est:* Bonus est puer pauper & sapiens, super Regem seniorem, & stultum.] *At in vulg.* Melior est puer pauper & sapiens, Rege sene & stulto.] *Iuxta autem Chald. ad verbum hic esset:* [Melior puer, qui puec est & sapiens, Rege sene insipiente.] *Et iuxta aliam ex Chaldæo translationem:* [Melior est puer prouidus, & sapiens, Rege sene & stulto, &c.] *Vbi omnes lectiones sunt ponderandæ, licet inter se, in alio non differant, nisi quod aliæ ad verbum sic sonent, aliæ ipsam potius sententiam exprimant. & in sacro Cod. addatur* (paupec) *apud Ephræm autem hic non item.*

Postea vbi in laudem Doctrinæ loquens, ait: [Et ex humili in altum eleuat, & in throno Regali sedere facit.] *Alia ad verbum translatio sic:* [Et ex sterquilinio, in thronum Regni ascendere facit, & considere.] *al. Et de sterquilinio erigit, & sedere facit in solio regni.*

Ne nimium conturberis; vt in manus inimicorum tuorum non incidas, &c.] *al. sic:* [Non sis nimium pauidus; ne in manus eorum, qui oderunt te, incidas, &c.] *Alia ad verbum magis translatio sic:* [Ad timorem & mutationem ne sis nimius; vt in manus odio te persequentium non incidas: Neque audax nimis & mutabilis; ne qui nouerunt te despiciant.]

Cum alicui socius fuecis, ne te pecuniæ cupidum præbueris, &c.] *Alia ad verbum translatio sic:* [Si in hominis societate fuecis, bona eius ne concupiscas: Tuosq. pcoximos vt teipsum dilige, & tibi magis expediet, vt benedicaris.] *al.* & proximis tuis, sicut tibi ipsi esto benignus.] *al.* benefac, vt benedicant tibi.]

Ipsa tibi veritas in omni actione, atque regimine lux sit: & tua sint verba, Est, est; Non, non, &c.] *Vbi alia ad verbum translat. sic:* [Lux omnium gubecnationum tuarum, verbum tuum verum sit: & est, & non, sit verbum tuum; vt quilibet afficmet te verum dicere.] *Alia ex Chaldæo translat. sic:* [Omnia negotia tua illustca, veritatisq. verba loquere; & sermo tuus sit sic, vel non, vt apud omnes sis veridicus.] *Et sic ad verbum. Alludit porro hic aperte, ad locum Matth.* 5. Sit autem sermo vester est, est: Non, non: quod autem his abundantius est, à malo est.] *& Iacob.* 5. *vbi eadem sic repetuntur:* Sit autem sermo vestec, est, est: non, non: vt non sub iudicio decidatis, &c.] *Ad quæ noc hic loca, in translatione hac Rhythmica potissimum respeximus, quemadmodum & in aliis scriptuc. allusionibuc alibi.*

Spera in Domino, & custodi vias eius: & in vana spe hominis ne confidas, &c.] *Vbi alia ad verbum translatio sic:* In Domino confide, eiusq. vias custodi; & in semita mandatorum ipsius ambula: In spe vero hominis, ne confidas; qnia statim pecibit, tamquam ille, qui non fuit.] *Locus autem hic insignic est, multisq. scripturæ locis (ad quæ hic fit allusio) conformis, quo breuiter, pie, & efficaciter admonemur, in Deo solo vere sperandum, & confidendum semper esse: in vana autem spe & fiducia humana, spem nostram ponendam nequaquam. secundum illud Hier.* 17. Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor eius, &c.] *Verum de his, suis locis alibi latius apud Auctorem.*

Mundus transit, sicut scriptum est, & iudicium stat firmum, &c.] *E verbo ad verbum, ex Chald. sic:* [Mundus præterit, sicut scriptum, (*siue,* vt aliqua scriptura,) & iudicium permanet, velut sigillum, &c.] *& secundum aliam ad verbum translat.* [Mundus peribit, sicut scribitur: & iudicium certum est, quemadmodum mandatur: Reminiscere puer, & ne pecces; & si peccaueris, cito pœnitentiam age.] *In quibus & similibus, ipsam potius Auctoris referre visum est sententiam, & scripturæ verbis ad quæ respicit, magis rem accommodare. sicut hoc loco ad verba Matt. 24. & Luc. 21. (quò præcipue fit adlusio) quæ hic de mundo transeunte, & iudicio futuro dicuntur, retulimus, mentemq. Auctoris clarius, pleniusq. expressimus.*

Deum laudatione celebra; vigila, ieiuna & ora.] *Alia Chald. translat. ad verbum magis sic:* Redde Deo laudationem, vigiliam, ieiunium, & orationem.] *al.* [Da gloriam Deo cum vigilia, ieiunio, & oratione, &c.] *Sed nos ad sententiam potius hic respeximus.*

Ieiunium quadraginta dierum ieiuna, &c.] *Locus de ieiunio Quadragesimali (contra hæreticos nostri temporis adeò illud impugnantes) memorabilis, notatuq. propter antiquitatem testimonij Sancti patris Ephræm Syri (qui ante mille trecentos pene annos vixit ac scripsit) dignissimus. Pro cuius confirmatione, maioriq. faciunt robore, quæ eodem velut tempore à Basilio Magno, serm. posteriore, de Ieiunio adducta sunt, in hæc verba: Non insula, non terra, non ciuitas, non gens, non denique locus vllus tam desertus est, vbi prædicatio de Quadragesima non fuerit audita: sed & exercitus, & iter facientes terra, marique, mercatores quoque omnes similiter audiunt, libenterq. suscipiunt, &c.] Quibus quid antiquius clariusq. in hanc rem quis desideret? Et si pluribus SS. Patrum testimoniis fortè adhuc opus sit, etiam alia adducam, & primo quidem S. Ignatij discipuli S. Ioannis, qui in Epistola ad Philippenses, inter alia sic habet: Quadragesimam nolite pro nihilo habere, imitationem enim continet Dei conuersationis. Hebdomadam etiam passionis nolite despicere, &c.] Et Orig. homil. 10. super Leuit. Habemus, inquit, Quadragesimæ dies ieiuniis consecratos, &c.] ac S. Cyprian. in sermone de ieiunio & tentationibus Christi: Forma ieiuniorum proposita, fixoq. exemplo quadraginta dierum abstinentiam Dominus consummauit. &c. S. Ambros. serm. 25. de Quadragesima. vbi sic habet: Non enim fratres leue peccatum est fidelibus indictam Quadragesimam à Domino, non ieiunare; & ieiunia consecrata ventris voracitate dissoluere. Et serm. 34. Sicut reliquo anno ieiunare præmium est, ita in Quadragesima non ieiunare, peccatum est, &c.] Et S. Hieronym. in epist. ad Marcellum contra Montanum: Nos vnam, inquit, Quadragesimam secundum traditionem Apostolorum, toto anno, tempore nobis congruo ieiunamus, &c.] Plura in hanc rem, vide apud S. Augustinum serm. primo, in sabbato post Dominicam Quinquagesimæ. & in Serm. primo feriæ quartæ, post Dominicam secundam Quadragesimæ. Et ad Ianuarium, epist. 114. S. Maximum Episcop. in sermone de Quadragesima. Et denique S. Leonem Magn. qui duodecim Sermones de Quadragesima, in Sacro quadragesimali tempore habuit, quibus nihil præstantius reperiuntur in eius Operibus, quæ studio & industria nostra spero post Ephræmiticos istos nostros labores, breui emendatiora, ac locupletiora, non sine accessionibus, atque obseruationibus, Deo adiuuante, prodibunt.*

EIVSDEM
S. PATRIS EPHRÆM SYRI
EPISTOLA AD IOANNEM
MONACHVM:
DE PATIENTIA, ATQVE TOLERANTIA.
Et de cauendo, ne decipiamur nostris cogitationibus, atque consilijs prætextu virtutis. & ne quis dicat: Tamquam pastor incedo. & de humilitate, atque modestia animi.

BENEDIC PATER.

Eodem Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.

A VARIIS licet adhortationibus cum religiosissimo Theodoro egerimus, ne à suo recedat loco; persuadere tamen non valuimus. Dixit autem ad nos ille: Si voluntas iuuandi me, animamq. meam saluandi adfuerit, in monasterium tuum ablega me. Cui respondi: Ex quo, Monasterij curam Fratri Ioanni commisi, illo inconsulto, coniungi alicui nequeo. Et nunc quidem bene egisti, prædictum fratrem suscipiendo. nam vt rediit, nobis qua eum sympathia siue compassione exceperis, renunciauit. Cum & tales oporteat in veneratione habere, qui supra patrem, & matrem, fratres, & sorores, vxores, & proles, cognatos, atque amicos, diligunt Dominum. Recte vero agis, exemplum bonorum operum te ipsum præbens, & potissimum fratribus, qui tecum habitant. se- B cundum eum, qui dicit: A me videbitis, & sic facietis. Et beatus Paulus Apostolus adhortatur, dicens: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. vt quibus sermo plenam fidem non facit, opus ipsum persuadeat. Spiritalia vero ministeria non contempseritis, neque corporalium necessitatum prætextu, synaxim vestram neglexeritis. Eloquia enim Dei meditata, & suauiter decantata animam nutriunt, atque tuentur: corpus autem custodiunt, instituuntque. dæmones repellunt, & summam animæ tranquillitatem generant. Porro de tentantibus ea, quæ mensuram ac modum excedunt, incurrentibusq. in pericula grauissima, commonefacere vos volo: non plus sapiendum esse, quàm oporter sapere, sed sapiendum ad sobrietatem. Rursusq. alibi dicit Scriptura: Noli esse iustus multum, neque plus sapias, quàm necesse est, ne obstupescas. C Accidit enim diebus hisce nostris, quosdam fratres relictis suis cellis, in terram desertam, infructuosam, atque inaquosam se contulisse: sæpe autem licet à patribus, ac fratribus admoniti, non paruerunt, dicentes: Nos vt pastores discedimus. Et vt sese in aridissimam solitudinem impulissent, videntes iam se intra desertam terram conclusos, cœperunt vehementer discruciari: incipientesq. ad loca, quæ incoluntur redire, nequiuerunt se ex difficillima eremo subducere & expedire: neque enim illud facile erat, intra interiora deserti versantibus. Valde igitur per inediam, sitim, æstumq. afflicti iacebant, animum

Iudic.7. & 9. *1. Cor. 4.* *Philipp. 3.* *Rom. 12.* *Eccl. 7.*

deiicientes. Diuina vero prouidentia diſponente, frigore pereuntes, ab aliquibus ibi reperti ſunt, qui eos propriis iumentis impoſitos ad loca habitionum reportarunt: alij etiam ibi mortui ſunt, & à volucribus, ac feris corpora eorum deuorata ſunt. Qui autem euaſerunt ſalui; longo tempore infirmi remanſerunt; deincepsq. ipſa experientia cognouerunt, nihil abſque conſilio faciendum. Nam multi, vt dictum eſt, contumacia, atque temeritate cogitationum ducti, in terram infructuoſam & inaquoſam progreſſi, ſibiipſis violentam mortem intulerunt. Alij vero ſub obedientia viuere nolentes, vnanimitatemq. in ſubſeruiendo detrectantes, eidem ſeſe periculo tradiderunt. Alij manibus propriis laborare recuſantes, in idem ſe periculum coniecerunt. Alij ſui conſilij complacentia decepti, laudem ab auſcultantibus captantes, paſtores, vt aiunt, effecti ſunt; intentos autem labores non cogitantes, iiſdem ſe periculis implicuerunt. Non igitur oportet cariſſime, ſine prudentia propriis abduci conſiliis: quin potius decet vnumquemque proprio ſe metiri modulo, & in caritate Dei, proximo humiliati. Si quis autem exiſtimet ſe perfectam adeptum eſſe virtutem, paſsionibus ſuperiorem eſſe, & in cupiditates dominari; nec ſic quidem ſibi ipſi fidat, ne fortè in ipſum dicatur, quod ſcriptum eſt: Rex temerarius incidet in mala: Angelus autem lucis liberabit eum. Sed fortè præteriens quis dixerit: Et quomodo inuenimus aliquos ſanctorum Patrum hanc excoluiſſe virtutem? Conuenerit itaque nos etiam ex ſanctorum Patrum vitis afferre teſtimonia: vt aperte oſtendamus, nihil temerè, vel caſu, inconſiderateue ſanctos Patres egiſſe. De Abbate Macario narratur, quòd ſic diceret: Conſidente me, inquit, in cella mea, exercebar vt monachus, dum interim mihi moleſtiam cogitationes exhibebant, dicentes: Abi in interiorem eremum, & vide quid ibidem cernes: perſtitiq. in pugna cum cogitatione annos quinque, cum dicerem, ne fortè id à dæmonibus mihi ſuggeratur. Perſpicis prudentiam Sancti viri? numquid abduci ſe paſſus eſt, aut præceps accurrit? numquid cogitationem admiſit? minime verò: ſed perſeuerauit examinans, ieiunans, vigiliis, precibusq. vacans, vtq. ne fortè ex Dæmonibus eſſet, cognoſceret. Cæterum nobis dum cogitatio aliqua ſe ingerit, contineri non poſſumus, & efferamur. & non modo non diſcutimus ſedulo orantes, ſed neque ab aliis admoniti obedimus; vnde & facile ab aduerſario capimur. Deinde cum perſuaderet, inquit, cogitatio: egreſſus in eremum, inuenit ibi lacum, inſulamq. exiguam in medio eius, & accedebant iumenta vt biberent ex illo; aſpexitq. duos homines nudos in medio ipſius. Sub hæc, vt locuti ſunt inter ſe, dixit Abbas Macarius ad eos: Quomodo fieri potero Monachus? Et illi ad eundem: Niſi quis renuntiauerit omnibus quæ in mundo ſunt, non poterit fieri monachus. Ad quos ipſe: Ego, inquit, infirmus ſum, & non ita valeo vt vos. Cui illi: Si nequeas, vt nos, ſede in cella tua, & peccata tua defleas. O humilitas Diuini viri. O prudentia, virtute inſignis animæ. qui tot, ac tantis præclare factis excellebat, non iudicat ſeipſum eiuſmodi re dignum. Sed ait ad eos: Ego infirmus ſum, & non ita valeo, vt vos. Nos autem, neque perſecutione vlla inuadente, neque à quoquam impulſi; temeritate, & propria quadam complacentia ducimur, aggredientes ea quæ menſuram, ac modum ſuperant, tamquam Dominum Deum tentantes, quod eſt horribile. Væ autem homini, qui propriis confidit ac nititur viribus, vel exercitatione, ſiue induſtria; neque in Deo ſpem omnem reponit ſuam: ab illo enim ſolo poteſtas, & robur. Et cur non oculos demittimus in vitam Abbatis Antonij? & ipſum cuncta ex diuina egiſſe reuelatione comperiemus. verumtamen ipſe quoque non ne in monaſterio viuebat? nonne indumentis vtebatur? nonne pane veſcebatur? nonne propriis manibus laborabat? nonne diſcipulos habebat, qui quidem etiam mortuum ipſum mœrebant, ac ſepeliebant? Neque verò ſolum ipſe beatus Antonius hoc vitæ inſti-

Abſque conſilio nihil agendum.

Propria prudentia non innitendum.

Prou. 13.

De Abbate Macario pulchra narratio.

De S. Antonio.

A B C D E

A tuto vsus est, sed & reliqui Patres, qui religiosam vitam duxerunt. qui hortabantur, & consolabantur ad se venientes, per quos signa, & curationes exhibebat Deus. Tamquam enim lucernæ quædam claræ, virtutibus coruscabant. Horum vitam ac mores, etiam nos regia via incedentes, æmulemur, non declinantes neque in dexteram, neque sinistram. Demus ergo operam quieti, ieiunio, vigiliis, orationibus, lacrymis, * conuentibus ad res diuinas celebrandas, labori manuum, conuersationi cum sanctis Patribus, obedientiæ veritatis, & auscultationi Diuinarum scripturarum: ne mens nostra syluescat, & inculta, squalidaq. reddatur. Potissimum autem participatione nos Sanctorum, & immaculatorum mysteriorum dignos exhibeamus: vt mente nostra enascentibus infidelitatibus, sordidisq. cogitationibus purgata, inhabitans in nobis Dominus liberet nos à maligno. In cunctis autem, veram atque synceram caritatem ad inuicem, & in omnes, sectantes: nam ex proximo comparat sibi, quis malum, vel bonum. Non enim mendax est, qui dixit: Quod vni ex his fratribus meis minimis fecistis, mihi fecistis. Ad eos autem, qui pietatis viscera clauserant, dicit: Quam diu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis. & ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam. Antiqui vitulos, agnos, & arietes, cuncta immaculata, in sacrificium Domino offerebant: at nos proprium corpus Domino offeramus in Spiritu sancto, non polluentes hoc rebus vetitis, aut aliqua cogitatione contaminantes; ne reprobetur sacrificium nostrum. Quo pacto autem comparare oporteat sanctitatem; suffecerit mentem sobriam ac vigilantem habentibus, recordatio Dei, cuius radij cor omne illuminant: Qui vero mente adhuc infirmi sunt, aliquibus indigent exemplis, quibus ad imitandam excolendamq. eandem virtutem excitentur. Sit ergo nobis exempli loco tale: Qui secundum mundum strenuos se præbent in bellis, imagines sumunt, in parietibus & tabulis belli historiam describentes: vt quomodo hi quidem sagittis feriant, alij vulnera infligant, quidam fugiant, alij incursiones faciant; alij adhibitis gladiis, spicarum instar aduersarios decutiunt. atque hæc agunt ad æmulationem posterorum, & commemorationem eorum, qui rem fortiter in bello gesserunt aduersus hostes repugnantes: alij verò sanctorum quoque certamina in domesticis oratoriis, ad imitationem videlicet ignauorum cordium, & oblectationem spectatorum depingunt. Sic ergo satagite, quasi & nostra vita describenda sit, & in sublimi collocanda, vt omnibus sit conspicua: quin etiam excolendæ virtuti operam demus; ne quid vituperio dignum, atque absurdum inseratur imagini. Turpissimum enim reuera est, spectare virum in imagine cum fœmina inhonestè versantem, & præsertim ex iis, qui* videntur habitum pietatis assumpsisse. Si vero, & cum masculo, secundum eum, qui dixit: Masculi in masculos turpitudinem operantes: quis tandem oculos in imaginem defigere auderet? fugiendum vel ipsum quoque spectaculum. Si autem cum tali ignominia, præ pudore stupidi, spectari ab aliis nolumus; prorsus Diuina cooperante gratia turpes passiones effugiamus, veraq. virtutis studium curemus: vt compositio & structura historiæ quæ de nobis est futura, præclara & honesta fiat, quæ ad bonam æmulationem excitet sua pulchritudine obuios quosque: nihilque in ea deforme, minusue virtuti conueniens imprimamus. Etenim Sodomitarum historia indelebilis est, in medium producens, quomodo iusti domum circumdederint homines intemperantes ac flagitiosi, donec cæcitate percussi, ignisq. imbre combusti, & in cinerem redacti essent ipsi, cum terra sua in qua nefandas commistiones exercuerant. Horum historiam tamquam imaginem quandam horrore plenam, proposuit vniuscuiusque nostrum conscientiæ, creator noster Deus: vt ad exemplum huiusmodi respicientes, improborum commercia declinemus. Qui autem cæcutientes, propositam nobis historiam præ-

Margin: * Græc. σύναξις. — De digne communicando. — Matth. 25. — Ibidem. — Leuit. 1. 3. 9. — Exod. 12. 29. — Ab Exemplis. — Sanctorum certamina. — * al. qui pietatis, ac religionis præseferunt speciem. — Rom. 1. — Gen. 18. 19. et 2. Pet. 2.

tereunt, facile in voluptatum barathrum præcipites ruunt. Tu autem defixam tene in huiusmodi cogitatione mentis aciem; vt * metu turpissimas passiones elidas, vrentesq. voluptates expectatio iræ emarcescere faciat. Quis enim Diuinam iram cernens, non trepidet, consterneturq. animo; nisi fortè oscitabundus, atque aliud agens ista consideret. Ego vero ignauus, particulas huius historiæ singulas attentius contemplatus, ingemui, vultuque in genua deposito, fleui. Quo enim pacto vere formidabile non erit mundo cordis oculo intuentibus vehementissimum ignis illius fluxum, terramq. dum torreretur, & incolas instar ceræ, fumiq. liquescentes? An non poterunt monimenta *, atque exempla eorum, qui antea supplicio sunt affecti, vel lapideam animam emollire? Frequentius itaque immo potius assidue, ad eiusmodi historias intente respiciamus; vt potiorum studio, experientiam prædictorum fugiamus. Nam auget audaciam negligentia: Ex vtraque vero consuetudo conflatur. Qui autem habitum sibi mali acquisiuerunt, exitum ægrè inuenire possunt; cum habitus is, ad abolendum spiritalem fructum semper irrepat. Ex aduerso, velut in imagine recordemur illius Aegyptiacæ, quomodo ad se attrahere conata sit, pium Ioseph: ipseq. quo pacto etiam vestem suam reliquerit, vt scelus effugeret. Rursusq. mente contemplemur tamquam in imagine, Senes illos Babylonicos; quomodo ad infamiam, beatam Susannam compellere studebant: ipsa autem pia, & virili cogitatione adhibita, istos deturbauerit. Sic ergo & nos syncere certemus, maximeq. persuasi, quia nihil occultum, quod non reuelabitur; vt si quæ virtus, ac si qua laus, hæc de nobis circumferantur: vt simus inter eos, qui laudantur, & non inter illos, qui vituperantur. De iis porro, quæ quæruntur, & quo pacto conuersari oporteat cum fratribus, & complacere Deo viuenti, ac vero; vobis pro nobis orantibus significabimus, Diuina nos adiuuante gratia. Sit autem inter vos, & nos Dominus fons vitæ: qui gaudium, pacem, sanctificationem, & spem bonam pluit super quærentes eum in veritate. Saluta fratres, qui tecum sunt. Salutant te, qui hic sunt fratres.

** al. vt in timore, vel, per timorem.*

Magnum humilitatis, & timoris exemplum.

** Græc. ὑπομνήματα. al. ὑποδείγματα.*

Historiarum recordatio.

Gen. 39.

Dan. 13.

Luc. 8.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES, IN PRAECEDENTEM EPISTOLAM.

Locus in primis Scriptura ab Auctore hic nostro citatus [A me videbitis, & sic facietis.] *& si prima facie videatur esse Iudic. 9. saltem allusiue, vbi est:* [Quod me videtis facere, cito facite.] *& iuxta LXX.* [Quod vidistis me facientem, citò facite sicut ego.] *tamen diligenter ex collatione sacri Codicis iuxta LXX. & lectionis Ephræm Græc. consideratus, reuera deprehenditur esse Iudic. 7. vbi tam hic quàm ibi, eadem Græcè omnino est lectio, ista. s.* [ἀπ' ἐμοῦ ὄψεσθε, καὶ οὕτως ποιήσετε. id est, A me videbitis, & sic facietis.] *vt nos hoc loco iuxta lectionem Auctoris, & LXX. transtulimus. In vulg. autem sic:* [Quod me facere videbitis, hoc facite.]

Neque corporalium necessitatum prætextu, Synaxim vestram neglexeritis, &c.] *Vocabulum Synaxis, quamuis multa significet, hoc tamen in loco, potissimum vt ex consequentibus patet verbis, denotat conuentum, seu congregationem Monachorum ad orandum, Diuinasq. laudes decantandas ac celebrandas. Addit enim hic consequenter:* [nam eloquia Dei meditata, suauiterq. decantata, animam nutriunt, atque tuentur, &c.] *De qua acceptione, aliisq. eius significationibus postea apud Auctorem nostrum, & in nostris Scholiis plenius, præsertim de Virtut. cap. 5.*

Noli esse iustus multum; neque plus sapias quàm necesse est, ne obstupescas, &c.] *Vbi eodem prorsus modo est in Græca editione LXX. vt hic Græcè est apud S. Ephræm: nec discordat lectio vulga. Latin. Eccles. 7. quare nec ab ea in traduct. hic recessimus. at Symmachus ibi, pro (πολὺ multum) legit πλεῖον, amplius, nimis. Et pro illo* [μήποτε ἐκπλαγῇς, ne quando obstupescas.] *habet in-*

μὴ αἰδ-

A *μὴ ἀδημονῇς περισσῶς .i.* vt non angaris nimium.] *Vbi S. Hieronymus in textu:* Et ne quæras amplius, ne obſtupeſcas.] *Et in comm.* Noli quæsere amplius, ne turberis, ſiue ne obſtupeſcas, &c.]

Rex temerarius incidet in mala: Angelus autem lucis liberabit eum.] *Locus iſte eſt Prouerb.13.concordatq. editio LXX.Græc. niſi quòd ibi ſit ἄγγελος δὲ σοφὸς .i.* Angelus autem ſapiens, &c.] *Pro quo, hic apud Ephræm: ἄγγελος δὲ φωτὸς ῥύσεται αὐτόν .i.* Angelus autem lucis liberabit eum.] *Sed diſcrepat ab his vtriſque lectio vulg. quæ ſic habet:* [Nuntius impij cadet in malum: legatus autem fidelis, ſanitas.] *Vbi etiam A. S. T. pro (βασιλεὺς θρασὺς .i.* Rex audax, ſiue temerarius. *vt eſt hic apud Ephræm, & LXX.) legunt; ἄγγελος ἀσεβὴς, Nuntius impius, & non impij: vt in vulg. ac deinde pro (*legatus fidelis, ſanitas*) vt eſt in vulg. A. & Symm. ὅμηρος πίστεως ἴασις.* obſes fidei ſanitas.] *habens, &c.*

De Abbate Macario narratur, quòd diceset, &c.] *Exemplis Sanctorum Macarij, & Antonij, ſuum confirmat hic inſtitutum: non licere ſcilicet imprudenter propriis abduci cogitationibus atque conſilijs; neque propriis fidendum, nitendumq. eſſe viribus, ſed veſtigiis, præceptisq. SS. Patrum ſedulò inſiſtendum, nec ab illis deflectendum, &c. Vt vero conſtet, de quo hic Macario loquatur Ephræm; cognoſcendum eſt, inter varios eiuſdem nominis Macarios, duos extitiſſe ſanctitate, ac doctrina celebres, Aegyptios ambos, illosq. duos inter Scriptores adnumerari Eccleſiaſticos, de quibus etiam ſolùm agitur in Martyrolog. de quibus & Græci agunt vno, eodemq. die, decimo quarto Calend. Februar. quorum alter Alexandrinus eſt dictus, eo quod (vti ſcribit Palladius) in Eccleſia Alexandrina functus eſſet Presbyterio. de quo, 4. Nonas, ſeu ſecundo die Ianuar. in Romano Martyrologio. Alter verò Senior, ſimpliciter Aegyptius eſt appellatus. De quo, habetur in eodem Romano Martyrologio, decimo octauo Calend. Februar. ſiue 15. Ianuarij, in hæc verba:* In Aegypto S. Macarij Abbatis, diſcipuli beati Antonij, vita, & miraculis celeberrimi.] *Et de hoc Ægyptio, loquitur hic noſter Auctor, cuius, vt & magiſtri ipſius S. Antonij, hoc loco exempla, teſtimoniaq. adducit, ſicut etiam quandoque alibi. De vtroque porro Macario, qui plures legere Scriptores volet, videat Socrat. lib. 4. hiſt. cap. 18. Sozomenum lib. 6. cap. 29. Rufinum, lib. 2. cap. 4. Hieronym. Epiſt. 27. ac alibi. Caſſian. lib. 5. de ſpiritu Gaſtrimarg. cap. 41. vbi ſententia Abbatis Macarij, de obſeruantia & abſtinentia Monachi, adfertur. Item collat. 5. cap. 12. & collat. 24. cap. 13. apud eundem. nec non Gennad. de viris Illuſt. cap. 10. & 11. ac 28.*

Potiſsimum autem participatione nos Sanctorum, & immaculatorum myſteriorum dignos exhibeamus, &c.] *Ephræm, vt alibi ſæpe, ita & hic de digna præparatione ad ſacram Communionem, & participationem Diuinorum ac tremendorum altaris myſteriorum agit: Ex profeſſo tamen magis Tomo primo, vbi de dignitate Diuinorum myſteriorum, feſtisq. diebus tractat, incipitque: Saltem ne prorſus infructuoſi inueniamur, &c.] Huc quoque ſpectant, quæ adducit Chryſoſtomus tomo 5. Hom. 60. & 61. contra indigne ſumentes Diuina myſteria. ad populum Antioch. Nec non hom. 83. in Matthæum, vbi inter multa ſic habet:* Non ſunt humanæ virtutis opera propoſita: qui tunc ipſa fecit in illa cœna, idem ea nunc quoque facit. Nos miniſtrorum tenemus locum: qui vero ſanctificat, & immutat ea, ipſe eſt. Nullus itaq. Iudas aſsiſtat, nullus auarus, &c. Hæc ad communicantes dico, & ad vos miniſtrantes. Nam & ad vos ſermonem conuertere neceſſarium eſt, vt multo cum ſtudio hæc bona diſtribuatis.] *Et paullo poſt:* Verum & tu laice (*quæ etiam habet hom. 51. in Matth.*) cum ſacerdotem videsis offerentem, ne vt ſacerdotem putes hoc facientem: ſed Chriſti manum inuiſibiliter extenſam, &c.] *Quibus quid efficacius, ac clarius?*

EIUSDEM
S. PATRIS EPHRAEM SYRI
HYPOMNISTICVM*,
SIVE ADMONITORIA ORATIO,
in formam velut Epistolæ.

Eodem Interprete, & Scholiaste G. Vossio.

* al. Eiusd. ad Fratrem quendam, Hypomnisticum: in forma Epistolæ.

OMNI hora, mente reuoluo visionem, quam mihi recensuisti Frater: ideò dignam vocatione tua vitam agere contende; vt ei cuius ascriptus es militiæ, placeas. Tuam enim noui promptitudinem, & in Deum zelum, atque amorem: iccirco tibi suadeo iam propositum habenti, ac saluari studenti; nondum tamen experientiam vitæ religiosæ possidenti: vt Sanctorum perfectorumque fratrum, ac patrum vestigia persequaris; & ab iis discas, quemadmodum Dei seruum versari oporteat. Quod tibi etiam semper dicebam, vt singulorum perspecta conuersatione, bonum vitæ imiteris institutum, attendensq. quomodo quilibet pietate instructus, ad supernæ vocationis brauium contendat; considerans quoque diligenter aliorum perfectam, exactamq. fidem: alterius spem in Deum; huius verò duplicem caritatem, in Deum, & in proximum. ac quo pacto alius in timore Dei suam custodiat animam, ab omni re mala cauens sibi, vitamq. inculpatam, atque irreprehensibilem degens; atque adeo; qui ab omnibus ob puram, & inculpatam vitam laudatur: multi enim reperiuntur eiusmodi, de quibus tibi afferebam, attendendum iis esse, & non mihi pigro, atque inerti. Eos ergo imitare, qui quidem in medio vestrum sunt velut luminaria quædam; & quomodo nonnulli dum variis passionibus impugnantur ab hoste, per orationes ad Deum confugiunt; adhærentes ei præsidio compunctionis, ac desiderij; gratiæq. auxilio suffragante, absurdas, immundasq. cogitationes vincunt, factorum pœnitentia ducti, multoq. fletu, ac lacrymis, suspiriisque, mœsti sua lugent peccata: confitentes Deo per orationes, atque vigilias, afflictiones, & labores, in ieiunio, temperantia, vigilia, humicubatione, tribulatione, atque anxietate; iisq. armorum generibus saluari enitentes. Strenuè igitur & tu decerta vsque ad mortem, tamquam verus miles. non enim res est ludicra religiosæ vitæ exercitatio, mi fili: verum multa cautela ac diligentia rectè salus curatur animæ. iccirco ne vnam quidem præteriui virtutum, scripto tibi per Epistolam, hæc ipsa mittens; vt ne dicas, non noueram quid esset agendum. Sic igitur enitere, omni grauitate, atque prudentia tempus vitæ tuæ transigere, vt Deo placeas & hominibus. Si enim ita te gesseris, perfectam singulorum considerans renunciationem, religiosumque vitæ institutum; facile teipsum ad virtutum celsitudinem euehere poteris. conspiciensq. quorumdam voluntariam paupertatem, quomodo relictis omnibus, conantur vbique mentem suam tranquillam reddere, vt sine vlla distractione, in orationes incumbere queant; & non sit illis cogitatio, aut cura, quæ ipsos retrahat ab oratione, vel lacrymis, aut feruore, perfectaq. in Deum dilectione. Nosti enim tu quoque, si quis cum deside-

Sanctorum virorum vestigijs. vt insistendum.

Virtutes Sanctorum, vt in nobis exprimendæ.

A desiderio, & lacrymis, puro corde precatur; eum mente sua tamquam in speculo contemplari Deum. Iccirco per inopiam ac paupertatem, magnamq. angustiam quilibet ad promissa iustis bona *properat: Angusta enim est porta, & arcta est via, quæ ducit ad vitam. Quapropter hanc tibi viam demonstro, quam ego nondum sum ingressus: vt illi insistens, Sanctorum imiteris conuersationem, aliorum quidem pietatem, aliorum *rectum in precibus, rebusq. omnibus ordinem; aliorum scientiam; aliorum tranquillitatem; aliorum humilitatem; aliorum honorem: aliosq. accusatores sui ipsius; alios seipsos pro nihilo habentes, atque abiicientes: aliorum grauitatem, & seueritatem morum; aliorum studium, atque diligentiam; aliorum quietem, ac silentium; aliorum mansuetudinem: aliorum patientiam, & longanimita-

B tem; aliorum clementiam; aliorum mores pacificos; aliorum vitam amabilem; aliorum caritatem, & concordiam; aliorum intellectum, atque iudicium; aliorum prudentiam; aliorum sobrietatem, ac vigilantiam; aliorum sapientiam; aliorum discretam disserendi vim ac rationem; aliorum in consilio dando benignitatem; aliorum discretionis virtutem; aliorum secreta *tegendi modum; aliorum hilaritatem; aliorum mores gratiosos; aliorum affabilitatem; aliorum in reconciliando facilitatem; aliorum in condonando, ac venia danda, clementiam; aliorum fortitudinem; aliorum audaciam, atque fiduciam; aliorum certamina; aliorum obedientiam; aliorum in opificio industriam, ac diligentiam; aliorum in aliis laudandis benignitatem; aliorum promptitudinem, atque alacritatem; aliorum in fratres obsequium;

C aliorum zelum, & amorem; aliorum feruorem; aliorum submissionem; aliorum perfectam vitæ abdicationem, & crucifixi instar quotidie morientium; aliorum patientiam, & tolerantiam; aliorum veritatem; aliorum loquendi, & arguendi libertatem; aliorum lucidam, & conspicuam cunctis vitam; aliorum sedulitatem, & in agendo sollertiam; aliorum disciplinam; aliorum temperantiam; aliorum sanctimoniam; aliorum castitatem; aliorum virginitatem; aliorum puritatem; aliorum spiritalem viuendi rationem. Et huius quidem considera eleemosynam; illius in ope ferenda, suscipiendaq. virtutem: huius benignitatem, ac bonitatem; illius insignem clementiam, & commiserandi studium. huius fraternum amorem; istius pro beneficiis acceptis, benignitatem, atque gratitudinem: aliorum restituendi, compensandiq. virtu-

D tem; aliorum æquabilitatem, & amicitiam; aliorum rectum iudicium; aliorum ad ignoscendum facilitatem, aliorum æquitatem, ac probitatem; aliorum compatiendi virtutem; aliorum beneficentiam; aliorum hospitalitatem; aliorum integritatem; aliorum innocentiam; aliorum imperturbabilem animum; aliorum synceritatem; aliorum virtutem, qua sunt paucis contenti; aliorum moderationem; aliorum gratitudinem; aliorum simplicitatem: huius in adhortando vim, alterius in consolando gratiam; illius in ægrotis inuisendis caritatem, huius rectitudinem; illius in admonendo donum: aliorumq. continuas orationes, & psalmorum decantationes, ac lacrymarum riuos: et, vt vno verbo dicam, cunctorum diuinam vitæ rationem, atque institutum. Cum igitur in medio tanti thesauri habites, ditari stude, cum vir-

E ginibus prudentibus vitam agens, ne inter fatuas referaris. Et cum tanta habeas luminaria, quæ tuos singulis diebus ac noctibus illustrant oculos, In illorum lumine ambula, vestigiisq. eorum insiste, vt cum ipsis in æterna ingrediaris tabernacula. propera gressibus istis, vt aliquos eorum assequi possis; posse autem te scio, modo velis. Succinge igitur lumbos tuos, lampademq. iustitiæ accende; ac Dominum tuum expecta: vt ad eius occursum inueniaris paratus. De quibus ad te non cessabo perscribere: Scio enim te quæ iusta sunt ac rationi consentanea libenter audire. Quare attende tibi ipsi, & certa vsque ad mor-

Marginalia: * al. feliciti con tendat. Matth. 7. — * Græcè hic est διάταξιν, de quo in Schol. — * al. aliorum mystica quædā, atque arcana. — Allusio ad 1. Cor. 1. — Matth. 25. — Luc. 12.

ad mortem, vt custodiaris, & conserueris; vtq; cum fiducia ac gaudio obuiam immortali eas sponso. In honore ac pretio virginitatem habe, & * te in cælestem thalamum introducet. iccirco dixit Apostolus: Despondi vos vni viro, virginem castam exhibere Christo. Nunc ergo carissime, Sanctorum virorum virtutes descripsi tibi: scribo etiam insidias aduersarij, vt ex ipsius liberatus laqueis, animam tuam saluare queas. Nolim autem mihi iam respondeas: Monasterium ingressus sum, & habitum angelicum gesto: non modo enim homines, verùm etiam Deus ipse non externo delectatur habitu; sed bonorum operum fructus exquirunt. Consiste igitur instar arboris floridæ, fructusq. tuarum custodi virtutum: ne superbiæ vermis subrepens, fructum tibi labefactet humilitatis; ne mendacio tibi adimatur veritas; ne inanis gloria tibi pietatem, atq. religionem obscuret; ne mansuetudinem tuam iracundia abripiat; ne longanimitatem tuam excandescentia euacuet; ne pacem tuam pugna deuastet; ne amicitiam tuam simultas impediat; ne iniuriarũ memoria penitus caritatis reconciliationẽ extirpet; ne contumelia honorẽ deperdat; ne contentio concordiam dirimat; ne quietem atq. silẽtium perturbatio commoueat; ne ieiunio gula obsit; ne temperantiam inexplebilis edendi auiditas prorsus abroget; ne diligentiã ignauia subuertat; ne somnus vigiliam * comprimat; ne acedia promptitudini atque alacritati molesta sit; ne pigritia ministerium prohibeat; ne subiectionem murmuratio depellat; ne obedientiam inobedientia excludat; ne psalmodiam verba otiosa superent; ne scurrilitas, Dei laudes vincat; ne luctum risus opprimat; ne indulgentiam nimia seueritas inutilem reddat; ne pudicitiam fornicatio corrumpat; ne fidem incredulitas euacuet; ne auaritia, voluntariæ præferatur paupertati; ne parentes plusquàm Christum diligas; ne ex mundo maiorem, quàm Regno Dei, voluptatem captes; ne tibi diuitiæ paupertatem improperent; ne linguam tuam obtrectatio irritet; ne te calumnia fratricidam efficiat; ne susurratio tuam animam inquinet; ne te in aliquem inuidentia configat; ne dolus tuus puritatem cordis polluat; ne bonis te priuet simulatio; ne proditorem te reddat calumnia; ne punitionem tibi, falsum conciliet testimonium; ne te à cælesti moueat Regno furtum; ne paradisum tibi occludat * iniustitia; ne tuum hominibus complacendi studium, ossa dissipet; ne acceptio personarum, tibi libertatem præcidat; ne te voluptatis amor à Diuino amore abstrahat; ne compunctionem tua obscuret concupiscentia; ne tua voluptas amorem ac desiderium in Deum hebetet; ne te edendi delectatio, delicijs paradisi spoliet. Ne hominem asperneris; ne eius exacerbes creatorem; ne importunè conquetaris, neue accuses: ne in condemnationem ipse incidas. ne vlli exprobes; quid enim tibi accidet, ignoras. Caue extollaris corde, ne cadens tibi ipsi ignominiam inferas. caue, ne confidentia mansuetudinem, ac moderationem abscindat; neque timiditas audaciam opprimat; nec contemptio tuum timorem disperdat; ne te mentis occupatio à cæterorum conuentu, comitatuq. seiungat; neque animum mentis elatio, atque distractio vulneret. Non ex auditu animam commacules. non coniungaris improbis, neque cum iis consilium inieris: ne fortè malitia, tuæ innocentiæ, atq. simplicitati tenebras offundat; neve nequitia tuam vincat bonitatem; ne inuidia animum tuum perturbationibus vacuum superet. ne sis procax, atque petulans, ne odiosus reddaris omnibus. ne tibi flagella conciliet pertinacia; ne des relaxationem aliquando carni tuæ: vt tuam non aggrauet animam. ne te calumniandi studium à laudandis proximis abripiat. Caue, ne desperatio te secludat à pœnitentia; neque à cælis, te diuellat vita * flagitiosa. non tibi thesaurum propria effringat gloriatio; neque tua secreta, diuulget iactantia. ne obtrectatio, tua caussa, quempiam obnubilet; nec tenebras tuo offundat intellectui insipientia; nec tuam stultitia prudentiam tenebris inuoluat. non tuæ dominetur menti dementia

Marginal notes: * al. quoniam te in, &c. — 1. Cor. 11. — Bonorum operum fructus. — Arbori floridæ quemadmodum similis esse debet Religiosus. — Antitheses variæ, atque pulcherrimæ. — * al. sopiat. — * al. acedia, atque ignauia. — * al. desidiosa.

A B C D E

A mentia; non tuam discretionem alteret indiscretio; aut quid aliud vetitorum te non sentiente, in corde subeat, ac te cælorum Regno sequestret. Cæterum sobrietatem, ac vigilantiam cole, & sicut scriptum est: In lege Domini, meditans die ac nocte: (quoniam non cessat impugnare nos die noctuq. inimicus) ne forte mentem tuam à meditatione præceptorum Dei inueniat otiosam, suaq. superseminet zizania, reddatq. nouissima peiora primis; ne hic terrenis priueris, & ibi cælestium iacturam facias. Nemo enim manum suam ad aratrum mittens, & retrò respiciens, aptus est Regno Dei. nullusq. militans Deo, implicat se rebus secularibus, vt militiæ præfecto placeat. Mundum ergo deserens, ac Christum sequens, sic curre, vt apprehendas: neque declines in dexteram atque sinistram, id est, in vnam aliquam ex antea descriptis perturbationibus; ne in peccati præcipitium corruens, moriaris anima: sed per Regiam Diuinorum præceptorum viam currens, accelera, simulque pro me peccatore ora: vt & ego, licet indignus, Sanctorum particeps factus, vobiscum merear æternis bonis perfrui, in Christo Domino nostro. Hæc tibi carissime perscripsi, non quòd ego ista vitauerim: sed vt ipse vitans, Deo sis acceptus & carus. Ait enim Dominus: Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ille faciet. Ac de te mihi persuasum carissime habeo, quòd antecessoribus tuis maiora ages, si, * vt accepisti, seruaueris. Ne ergo alienarum te actionum censorem præbeas; sed tuam ipsius vitam quotidie instituere contende. Singuli enim de propriis actionibus, rationem reddituri sumus Deo. Ipse igitur quotidie tuas cogitationes discerne, & tecum sic loquere: Pietatem ne C ac religionem colo? temperantiam, ac continentiam seruo? compunctionem habeo? humilitatem possideo? aliaq. iam antè à me descripta. Rursumq. decerne, & intra te dicito: Nonne parum laboro, benè ne an malè viuam? Numquid otiosa loquor? numquid irascor? numquid terrenarum rerum aliquid concupisco? sicq. sigillatim suprascripta discernens, malumq. detestans, bono adhæreo. nemo enim bonus, nisi solus Deus, qui cunctos saluat caritate sua, in Christo Iesu Domino nostro. Adhortor ergo te in Christo Iesu, fili, vt hanc obserues Epistolam, eamq. assiduè perlegas, rursumq. reponas; neque contentus sis, donec perdidiceris ipsam. Nam magna tibi diligentia de omnibus virtutibus, ac vitiis conscripsi, vt ea assidue mediteris, seduloq. conserues. In quo enim vitam suam adulescens instituet; nisi in obseruatione sermonum Do-D mini? Interea, perspicua ista perscripsi tibi, vt facile seruare possis: Quæ cum perfeceris, tunc mentem tuam pleniori diligentia firmabo: vt sic quoque merearis ad perfectionem peruenire. In Christo Iesu Domino nostro: cum quo, Patri, vnà cum sancto Spiritu, gloria & honor, in secula seculorum. Amen.

*Psal.1. et 118. — Matth.13. — Luc.11. — Luc.9. — 2.Tim.2. — Prou.4. — Esa.30. — Psal.118. — Ioan.14. — * al. si qua accepisti, obseruaueris. — 2.Cor.5. — Salubris cum seipso collocutio — Mar.10. — Luc.18. — Commendatio Epistolæ. — Psal.118.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

E Iusdem Hypomnisticum, &c.] *Graecum vocabulum est ὑπομνηστικὸν, descendens à nomine Greco ὑπόμνημα, cuius varia in Auctoribus tam prophanis, quàm sacris, & apud ipsum S. Ephræm reperiuntur significationes. Nunc enim eo nomine vtuntur pro memoriali, nunc pro interpretatione & commentario. nunc pro documento, vel exemplo eorum, qui antè vixerunt. nunc pro cõmonitione, & ipsa commonitoria oratione. nunc pro sermone exhortatorio, & persuasiuo, &c. in quibus omnibus significationibus, aliis atq. aliis locis adhibetur à S. Ephr. Ac pro interpretatione quidem et commẽtariis, illud etiam vsurpatur à Cicerone ad Tironem, vbi habetur: Multum mihi eripitur operæ in exscribendis Hypomnematis, &c.] Apertiusq. vim eius exprimit Plin. lib. 7. nat. hist. c. 5. sic inter alia referens: Cuius commenta, quæ appellantur Græcè ὑπομνήματα, sub nomine Democriti falsò producuntur, &c. Quin & apud Iurisconsultos, C. de Decur. l. si quis spontaneus, Commentariorum scriptores, dicuntur Hypomnematographi. Hinc quoque Symeon Metaphrast. pleniores quasdam suas in vit. Sanctorũ descriptiones,*

atque

atque enarrationes ὑπομνήματα *.i. commentarios appellat. Sic exempli gratia apud eum:* ὑπόμνημα διαλαμβάνον ἀκριβῶς, τοὺς ἀγῶνας καὶ ἄθλα, καὶ ἀποδημίας, καὶ τελευτὰς τῶν ἁγίων, καὶ κορυφαίων ἀποστόλων πέτρου, καὶ παύλου. *id est, Commentarius sigillatim complectens, ac tractans certamina, labores, ac peregrinationes, & consummationem Sanctorum, & Principum Apostolorum Petri, & Pauli.] Sicq. sæpissime varia alia sua inscribit in Sanctos encomia, præsertim longiora, ac pleniora, sicut diligens lector apud ipsum Metaphrasten, re ipsa sæpius comperiet. Vnde etiam inter alios (quos hic longum foret recensere) Sixtus Senens. lib. 3. Bibl. dicit,* ὑπομνηματικὸν, *seu Commentationem, esse breuem Diuinæ scripturæ expositionem, scholastica methodo aliquanto copiosiorem, &c. Secundum quam explicationem, hypomnisticæ etiam illæ dicentur Epistolæ, quibus commentamur scripturas. Epistolis autem inter alios explicauit scripturas, Isidorus Pelusiota, referente Nicephoro lib. 14. cap. 53. & interdum Basil. Chrysostom. Hieronym. Ambros. August. Leo Magn. &c. Quibus sic positis atque diductis, superest, vt exponamus, quomodo hoc loco* ὑπόμνημα, *&* ὑπομνηστικὸν, *ab Auctore nostro accipiatur: ad quod quidem quantum attinet, dicimus* ὑπόμνημα, *partim idem hic significare quod* ὑπόδειγμα, *pro exemplo, quo pacto etiam supra sumitur in Epistola ad Ioannem Monachum, non longè à fine, vbi pro (*τὰ ὑπομνήματα*) lectio alterius Codicis Græc. habet* ὑποδείγματα, *exempla. Ac pro iisdem sumi, satis etiam inde colligitur, uti & hic, vbi exemplis bonorum seriò insistendum suadet, improborum autem vitanda. Vnde hypomnistica Oratió, seu Epistola eo modo dicitur, quæ eorum proponuntur exempla, qui antè vixerunt, & rem benè, vel malè gesserunt, ad imitandum bona, vitendumq. mala, &c. partim etiam ac quidem præcipuè* ὑπομνηστικὸν, *pro hypomnistica siue admonitoria accipitur oratione seu epistola. vel etiam pro commonitorio atque exhortatorio, & persuasiuo sermone. & in hoc genere hic nostrum versari occupariq. Auctorem, legenti atque examinanti facilè constabit.*

Aliorum rectum in precibus, rebusq. omnibus imiteris ordinem. &c.] *Vocabulum (*ἀκολουθία*) etsi alia, atque alia significet, tamen sæpe inuenimus illud apud veteres Patres Græcos vsurpari pro horis Canonicis: vt & hoc accipi videtur loco. quare hic vertendum [in horis Canonicis persoluendis obseruantiam imiteris ac studium.] aut sanè non incommodæ sic: [Rectum in precibus rebusq. omnibus ordinem, &c.] vt hic conuertimus, ac reposuimus.*

In lege Domini meditans die ac nocte, &c.] *In alio Cod. S. Ephræm Græc. pro* ἐν νόμῳ κυρίου, *In lege Domini, &c. reperitur,* ἐν ναῷ κυ̃, *in templo Domini. quæ lectio saltem hoc loco stare nequit: partim quia Auctor allegat hic saltem allusiue locum scripturæ. nam dicit:* Sicut scriptum est: In lege Domini medit. &c. *Psal. 1. & 118. Partim etiam, quia hæc ipsa lectio corroboratur, ex postea sequentibus. ait enim:* [Ne fortè inimicus mentem tuam à meditatione præceptorum Dei, inueniat otiosam, &c.] *ac sub finem:* [In quo enim viam suam adolescens instituet, nisi in obseruatione sermonum Domini; &c.] *respiciendo & ibi, ad illud Psal. 118.]* In quo corrigit adolescentior viam suam: in custodiendo sermones tuos.]

Nam magna tibi diligentia de cunctis virtutibus, ac vitiis conscripsi, &c.] *In vno Cod. Græc. est:* περὶ πάντων ἀγαθῶν, *de cunctis bonis seu virtutibus. In alio est:* περὶ πάντων παθῶν, *de omnibus perturbationibus, seu vitiis, &c.] quod cum hic stare non possit, quia consequenter adiungit* μελετᾶς. *mediteris, &c.] ideo potius vtrumque in versione coniungendum censuimus, legendumq.* [De omnibus virtutibus ac vitiis conscripsi, &c.] *aut alias solum (*ἀγαθῶν*) ponendo, quæ lectio placet.*

EIVSDEM

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRÆM SYRI

DE VIRTVTE,

AD NOVITIVM MONACHVM,

Adhortationes quattuor.

** al. Eiusdem Exhortatio ad iuniorem Monachum. de Virtute. Prologus.*

PROLOGVS.

A DOMINVS ad salutem hominum profectus in mundum, mandatum de inuicem diligendo, dedit nobis. Caritatis autem opus est, etiam adhortari ac consolari inuicem, in timore Dei. Quoniam igitur à paruitate mea, sermonem audire expetiuit tua pietas: meipsum propter obedientiam, Christi caritate cooperante, obtuli ac tradidi. Et nunc de iisdem argumentis, hæc in hunc retuli commentarium. Si quid B ergo vtile inueneris, menti tuæ inserito: vt te proficiente apud Dominum, ego quoque consilij mercedem referam. A nobis autem, qui inter fratres versamur, non requires verborum artificium quod non didicimus, neque ornatum dictionum quas non nouimus: verum in simplicitate syncerè, atque impolitè, quæ in caritate tibi sunt conscripta, cum caritate accipito; eaq. apud teipsum augeto; quippe qui sis nobis magis idoneus. & quasi semina quædam, atque occasiones à nobis capiens, in tuæ C mentis latitudine plurimum fructificare facias. Et quæ modicè ac tenuiter à nobis denunciata sunt, efficaciter exhibe his, qui tecum sunt, ô studiosissime dicendi; illosq. ad obseruandas nostræ profundæ stultitiæ, inscitiæq. admonitiones hortare: qui neque sumus adsueti in scribendo, ad eloquentiæ ostentationẽ; neque in orationis arte exercitati. Cæterum caritate nos commonente, vt tibi & omnibus, qui tecum sunt significemus; & sicut iam pridem nos ipsos magno studio atq. conatu, dum de Virtute ad- D discere expeteres, tradidimus. Diuinæ gratiæ præsidio, verorum sermonum exercitiis: ita & tu cæteris studiosè secundum gratiam tibi à Domino concessam, inseruies; vt ne amplius fratres in fraudem impellantur, & seducantur.

Io. 13.15. & 1. Ioan. 4. 1. Thess. 5.

Sermonis artificium non spectandum.

Magna caritatis, & humilitatis exemplũ, & documentũ.

Commonitio vtilis ac salutaris.

EIVSDEM

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRÆM SYRI

INITIVM PRIMAE ADHORTATIONIS.

Eodem Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.

Vita Eremitica.

Vita Cœnobitica.

SI vitam solitariam in Eremo colueris, sanctorum Anachoretarum spiritales exercitationes, atque progressus inuestiga, & ob oculos tibi constitue. Sin autem in cœnobio fratrum degeris; Regulas conuentuales ne despexeris: Vtrumque enim, si in singulis seruetur ordinibus, in pura conscientia, gratum & acceptum erit Deo. Si ergo solitariam vitam vixeris: caue optimas formas Anachoretarum, qui rectam tibi semitam strauerunt, deprauaueris. quin potius te formam atque exemplum vtile, omnibus exhibe; semper dictum illud Apostoli discutiens: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent, sed non omnia ædificant. Ne recte factis, te deturbet ex loco tuo inimicus. In cœnobio agens: à legitima, & Apostolica regula ne declinaueris. Quæ enim parua esse videntur delicta, non afferunt exiguum aut qualecumque detrimentum. Præclarum est igitur, ac valde præclarum, non magnificè de seipso sentire, neque aliquid agere, quod ex cæco sui amore nascatur, eoq. damnationis sententiam subire. Decet igitur in synaxe atq; conuentu cum aliis fratribus conuenire, vigiliis, laboribus, & exercitationibus manuum; quod maximum humilitatis est signum. Nec non communem cum aliis mensam, extra tamen corporalem infirmitatem, frequentare; & propria voluntate non detineri, ac tumore vano. Oportet ergo vnumquemque, perfectum opus quod incepit exstruere, cum omni humilitate, & patientia persequi. Ingenio autem instabilem esse, & mente vagari de loco in locum, & ex opere in opus, immaturum fructum reddit: Si tamen vllum iste fructum feret omnino. Neque verò in quolibet loco, eodem modo fratrem oppugnabit hostis: Dum hic quidem suadet, vt anteponatur dura, & austeta vita, quæ sanctis iustisq. operibus commendatur: ibi loca vtilia fugienda suadet, * quod nemini quicquam ibi soleat indulgeri, ne imbecillioribus quidem; ita adulterat mentem, fratriq. molitur interitum. Et quidem in cœnobio degentem, eremum imaginari facit, cum tamen satis multa in cœnobio sit solitudo. In Eremo autem versantibus, tamquam nimis squalida omnisq. consolationis expertia illa loca fugienda suadet. Et hæc sæpius mouet, vt instabilem vbique fratrem reddat, deridendumq. proponat, nullamq. virtutem ad perfectionem perducere possit. Quemadmodum enim si quis turrem ædificare incipiat, & torpore ac tœdio ædificij affectus, dicat se porticum exstruere malle. & vbi iam fundamenta fodere cœperit; rursus dicere incipiat, satius esse cellam ædificare, illamq. imperfectam etiam relinquens, planè in vanum laborauit: Sic & Monachus, nisi in vno loco, spiritali intellectu perseuerauerit, fructum perfectum reddere non poterit.

A sanctorũ Anachoretarum vestigiis non deflectendum.

1.Cor.6.10.

Non magnificè de se ipso sentiendum.

In conuentu cũ aliis fratribus conueniendum

Communis omnibus mensa.

** al. ad verbũ magis sic: quòd nulla sit ibi erga vllos indulgentia, ne erga imbecilliores quidem.*

A terit. In Monasterio igitur residens, Canonem seu Regulam, cum omni reuerentia, & timore Dei sequere. licetq. bis in die ad comedendum tradatur, semper cibum cum gratiarum actione sumito. Et si quid, fratres religione ac pietate inter alios magis conspicui. faciunt; fac & ipse in conscientia puta, & recte in Domino proficies. Quòd si in disceptationem mens venerit, quasi multa sint in mensa, apposita fercula: est quod cogitemus, non nostra cibos ordinatione præparatos esse. Quòd si vicissim, quæ sunt opportunè parata, vilia, & perpauca videantur, atque id incipiat animus ferre molestius: cogitemus & Dominum ipsum gloriæ, qui pro nobis carnem assumpsit, panes hordeaceos non respuisse. Oportet ergo spirituali intellectu, bello occurrere, in omnibus eius insidiosis congressionibus; ad in- *Ioan.6.*

B cantationes, atque imposturas ipsius retundendas, per virtutem crucifixi. Vltra autem mensuram, temperantem esse velle, vt puto commendabile non est. sicut neque vtile est, debitam temperantiam spernere. Quemadmodum enim per diuturnam quis abstinentiam à cibis constitutis, sibi corporis eneruationem, atque languorem, remissionemq. ad sua obeunda munia parit: ita & nimia ciborum repletio atque ingluuies, homines damnabiles reddit. Væ enim, inquit Saluator in Euangelio, qui nunc saturati estis: *Luc.6.* quoniam esurietis. Quin & per intemperantiam, voluptatibus quæ infra ventrem sint, subiicietur incontinens. Quare pie atque decenter corpus nostrum gubernetur oportet. In eremo autem versans, dignas semper tecum virtutes habe, rectam de fide sententiam, animi submissionem, vigilan-

C tiam, & fortitudinem: distractiones autem animi, & auaritiam fuge. Synceram sanctitatem cole, & patiens laborum esto. Omnium te consolatorem præbe. Ad indulgentiam erga alios, promptus sis & accuratus. In contemplatione congruenti, mentis euagationem fuge; quod & passiones animi sedat, & dæmonas * fugat. Neque corporalem imbecillitatem, aut mortis præsentiam pertimueris. Verùm sic cum lætitia exitum expectabis, quasi ex metallis, aut ab exilio in Regnum cælorum sis reuocandus; secundum eum, qui ait: Cupio dissolui, & esse cum Christo. In cœnobio degentem, hæc amplecti oportet: obedientem in Domino se præbere absque vlla prorsus contradictione, compatientem quoque in proximum, & ab inani gloria alienum; auaritiæ, ac dominandi non cupidum; & reuerentiam at-

** al. & mortem fugat.*

Phil.1.

Cœnobitarum vita ac mores, quales esse debeant.

D que obseruantiam exhibere erga alios: vigiliis autem, & orationibus intentum, & in piis religionis exercitiis, operaq. manuum tolerantem. Fugere denique oportet, & tacere, atque abstinere: fugere quidem hæreticos, & homines perniciosos: Tacere autem vetita, Deoq. non placentia: Abstinere verò, atque desistere à turbis, rebusq. mundanis. Non oberrare è cella in cellam; non offendiculum *, aut scandalum proponere proximo; non sine iudicio ac ratione verba proloqui. neque iracundiæ aut furori obsequi. non delectari ornatu vestium, non carnem ad pulchritudinem exterere. non oculum effrænatum habere. Nec callidus, atque astutus videri quis optet; ne in vanam decidat gloriam, quæ voluptatis, iræ, & mœroris procreatrix est. Magis autem seipsum curet exhibere simplicem & facilem, vt pluri-

Quæ sint fugienda, tacenda, atque cauenda.

** al. non offensionem, in scandalum proponere.*

E mum. Corpus ab omni cogitatione peccati custodiat. nec Creatori suo mentiatur. Donum enim nosipsos obtulimus Domino: neque amplius corporis nostri potestatem habemus. Siue enim angustiamur, siue oppugnamur; ad arbitrium nostrum * auferte munus non licet. Quemadmodum enim si quis votum vouens Deo, munus Domino obtulerit, quod sacerdos acceptum in templo seponit; siq. postea penituerit eum, qui munus obtulit, non amplius in sua potestate iam est auferre donum, postquam Domino illud obtulit; adeo vt si occultè hoc suffurari molitus fuerit, non iam

** al. pro ἀφελκύσαι auferre, est ἐφελκύσαι attrahere, elicere, &c. sed ἀφελκύσαι magis hoc consonat*

quasi suum auferre velit, à culpa absoluetur, sed velut sacrilegus punietur. A Sic quoque, qui Deo suas animas consecrarunt, corporis sui potestatem amplius non habent. Beati, qui * hæc seruant, & iustitiam æstimant: Gaudentes enim, & collaudanres Deum, in regnum cælorum introibunt. Quod vtinam nos consequamur, gratia, & benignitate Domini nostri Iesu Christi. Cui gloria in secula seculorum. Amen.

* *al. qui hanc viam seruant.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

CVM his valde quadrat Callisti, & Ignatij Xanthopulorum methodus degendi vitam monasticam quietè, ac sanctè, multum sanè elegans, & erudita, quæ Græcè reperitur Romæ in Bibliotheca Sfortiana, sub num. 110. *nondum quod constet impressa. Consonantq. in pluribus per Magnum Basilium adducta, in Admonitione breui, & salutari ad iuniores monachos. quæ incipit:* [*Quisquis solitariam vitam semel est complexus, &c.*] *necnon in salutari, & erudito Opere suo, De laudibus solitariæ vitæ. cuius in initium est: Libet de singularis vitæ meritis, &c.* B

Si vitam solitariam in Eremo colueris, &c.] *De vita rectè in solitudine agenda, vide quæ idem habet Basilius Magnus in Epistola ad Chilionem discipulum, in solitudine agentem. Et, ad Gregorium Nazianzenum, de vita solitaria, ac perfecta, quæ incipit:* [*Tua illico mihi nota Epistola, &c.*] *vbi quales esse debeant synceriores Eremiticæ vitæ cultores, feliciter exponitur.*

Sanctorum Anachoretarum spiritales exercitationes inuestiga, &c.] *Anachoretæ dicti, qui ab hominum consortio recedunt, & se in solitudines abdunt, vt cælestium rerum contemplationi liberius vacent, à verbali nomine Anachoresis. Est autem* ἀναχώρησις *Græcè secessio. Hos etiam* ἡσυχαστὰς, ἀπὸ τοῦ ἡσυχάζειν, *quasi in quiete & silentio degentes, non vno in loco noster appellat Ephræm. Et Iustinianus in nouella constitutione* 5. *pro iisdem. Alij Eremitas. Ioannes autem Cassianus istos frequenter Solitarios nuncupat, &c.* C

Si in cœnobio fratrum degeris, regulas conuentuales, ne despexeris, &c.] *Institutionem vitæ Cœnobitarum, hoc est, in communi viuentium. ac primum de eorum laudibus, habes apud Basilium Magnum, qui & Præcepta generalia vitæ religiosorum vtilissima ibi consequenter proponit. Vnde autem dicantur Cœnobia & Cœnobitæ; tum quibus Auctoribus Cœnobitarum sit instituta professio, & quomodo ea à tempore Apostolicæ prædicationis exordium sumpserit, inuenies apud Ioannem Cassianum collat.* 18. *cap.* 5. *& apud alios alibi.*

Ne rectè factis, te ex loco tuo deturbet inimicus, &c.] *Rectè facta in inimicum cacodæmonem non quadrant; ideo legitimum hunc sensum Auctoris accipe: Ne rectè factis, hoc est sub prætextu rectè factorum, aut melius viuendi, suum non temerè locum deserat Religiosus. Vnde institutionem, perfectionemq. vitæ monasticæ describens S. Basilius, docet inter alia, viro spiritali loca minime mutanda esse, nisi graui de caussa. Et inter præcepta generalia vitæ Religiosorum, quæ tradit, inter alia ostendit, quòd occasione sanctius agendi, à congregatione sancta non sit discedendum. Item, quòd peregrinatio, mutatioq. locorum frequens, sponte suscepta, multos de statu pacis deiiciat, inquietosq. reddat, taxando Religiosos vagabundos, &c. De quo, plura apud S. Ephræm in suis Adhortationibus, hoc eodem Tomo* 2. *sparsim, passimq. inuenies.* D

Quæ enim parua videntur delicta, non afferunt exiguum aut qualecumque detrimentum, &c.] *De hoc etiam habet apud Basilium Magnum, in opusc. De institutione vitæ perfectæ:* [Quomodo vir spiritalis, si quid paruum admiserit, acrius à vulgo censeatur, &c.] *Et apud eumdem, in libro de Institutione Monachorum, qui incipit:* [Humanum genus diligens Deus, & docens hominem scientiam, &c.] *Inter plurima eiusce Libri capita, habetur cap.* 18. *De delictis etiam minimis non contemnendis, sed corrigendis, &c.*] *Inter Didactica quoque ac Parænetica, Tomo quinto Operum S. Ioan. Chrysost. pulcher Sermo reperitur, De leuium peccatorum periculis.*] *est* 729. *in ordine, secundum digestionem postremæ editionis, quæ Parisiis* 1581. *apud Niuellium prodiit. Vide de his plura apud eumdem Chrysost. Hom.* 87. *in Matth. & Hom.* 12. *ad Rom. &* 14. *ad Ephes. & Galat.* 1. *ibi: Volunt subuertere, &c. & in oratione de Anima, Tomo* 5. *post medium.* E

Præclarum est, non magnificè de seipso sentire, &c.] *Huc facit, quod S. Abbas Dorotheus*

A *theus frequens affirmare solebat, fieri omnino non posse, vt is; qui propriæ mentis, propriiq; iudicij, ac sui sensus est & voluntatis, obedire suis vmquam maioribus possit, aut vtilitati & commodo sui proximi adhærere, atque assentiri. Rursus asserebat, cùm vitiosis affectibus, variisq. passionibus dediti simus & obnoxij, non debemus omnino mentis nostræ iudicio fidem præstare, neque consilio cordis nostri in omnibus credere. Curua enim, & obliqua (inquit) regula, etiam quæ recta sunt, inflectit, atque intorquet. Idem præterea dicebat, nihil æquè esse efficax ad vnionem, concordiam, mutuamq. amoris copulam conciliandam, atq. iisdem congaudere, & eadem sapere.* Itidem aiebat: [Ego cum mihi res aliqua euenit, libenter cum proximo consultare soleo, maloq. eam secundum proximi sententiam, quàm meam propriam fieri, atque ita eius sententiæ, & opinioni concordo, etiamsi contraria fuerit: nam iuxta propriam sententiam viuere, & sibi soli concordare, idem est quod omnibus discordare, &c.] *Et hæc in breuibus, & copiosis suis sententiis Dorotheus, sermone 19. adeo vt rectè monuerit hic S. Ephræm, non esse magnificè de seipso sentiendum, neque ex cœco sui amore quid agendum, &c.*

B

In Cœnobio degentem, eremum imaginari facit, & in eremo versantibus, tursus mutare loca suadet, &c.] *De hoc, sic collat. 24. cap. 19. Cassianus: Nosse, inquit, debetis hanc esse subtilissimam diaboli calliditatem, hanc occultissimam foueam, in quam miserabiles, & incautos quosque præcipitat; vt dum eis maiora promittit, necessaria quotidiani fructus emolumenta subripiat, abstrusiores scilicet & vastiores solitudines expeti debere persuadens, easq. velut miris amœnitatibus consitas, in eorum corde depingens, ignota etiam quædam, & quæ penitus nusquam sunt loca, velut cognita ac præparata, nostræq. potestati iam dedita, & absque vlla difficultate possidenda confingit. Homines quoque regionis illius tractabiles, & ad viam salutis sequaces esse mentitur, vt dum illic vberiores fructus animæ pollicetur, præsentia lucra fraudulenter auertat. Et quæ ibi sequuntur. De quibus vide plura apud eumdem Cassianum, collat. 1. cap. 20. Vnde variæ, ac subtilissimæ inimici calliditates patent, atque insidiæ, quibus molitur religiosos ac spiritales viros suis quibus Deo seruiunt locis deturbare, instabilesq. ne ad virtutis perfectionem perueniant, reddere. Quare alibi ad vitam spiritalem serio fratrem, qui recenter se vitæ monasticæ addixerat, excitans S.* C *Pater noster Ephræm, sic eum compellat:* [Operam *(inquit)* da, vt quem tibi locum vel ipse elegeris, vel Deus dederit, in eo maneas æquo animo. Non enim in loci mutatione, aut longinquitate, sed in moderatione mentis, animiq. studio situm est, vt infirmitates nostras curemus.] *Et paullo post ibid.* [Animum à rerum terrenarum cupiditatibus abducito, & in Diuinarum meditatione contineto. Quod si feceris, non erit necesse, vt corpus de loco in locum transferas, ac temere & sine præfectorum licentia, peregrinationibus defatiges. Regnum enim cælorum intra vos est.] *Hæc in Concilio de Vita spiritali ad Amoeum, cap. 52. & al. 55. Ephræm adducit, Tomo primo.*

Cibum cum gratiarum semper actione sumito, &c.] *Rationem, atque originem gratias agendi Deo, tempore sumendi ac sumpti cibi (ne quis beneficiis Creatoris ingratus, nouum id putet esse inuentum) ab ipso fluxisse auctore Christo, palam ex verbis ipsius constat Euangelij, vbi Matth. 26.* D *Christus legitur gratias egisse, & hymnum dixisse, &c. In quem quidem locum differens Chrysost. in Homil. 83.* [Audiant *(inquit)* quicumque velut porci simpliciter manducantes cum ebrietate surgunt; cum deceret gratias agere, & in hymnum mensam desinere, &c.] *Quin & super verba illa Marc. 14.* [Et manducantibus illis, accepit Iesus panem, & benedicens fregit, &c. Et accepto calice, gratias agens, dedit eis, & biberunt, &c. *pulchrè commentans Hilarius:* [Sicut *(inquit)* gratias egerunt, antequam biberent, ita etiam gratias agunt postquam biberunt, vnde dicitur: Et Hymno dicto exierunt in montem Oliueti, vt scilicet addiscas, & ante cibum, & post cibum, gratiarum actiones reddere Deo.] *Vnde quoque S. Hieron. hic Hymnum interpretatur, Laudem Domini, vt est in Psalmo 21.* [Edent pauperes & saturabuntur; & laudabunt Dominum, qui requirunt eum, &c.] *Verum de gratiis Deo post mensam reddendis, plura apud Chrysostomum inuenies, in Homil. 57. ad populum Antiochenum, quæ incipit:* [Rursus ad deserta proficiscar, &c.] *vbi inter alia recensentur verba obseruatione dignissima, quibus olim vtebantur Monachi gratias agentes Deo, cum ait:* [Be- E nedictus Deus, qui pascis me à iuuentute mea, &c.]

Vltra autem mensuram, temperantem esse velle, commendabile non est, sicut neque expedit temperantiam debitam spernere, &c.] *De Abstinentia, siue Temperantia, eiusq. mensura, ac de ratione ieiunij; tum etiam quæ vera, atque perfecta abstinentia, habes apud S. Basilium Magnum, lib. de Institutione Monachorum, cap. 10. ac 50. Et apud Ioannem Cassianum collat. 1. de Monachi destinatione, vel fine, cap. 20. nec non collat. 2. de Discretione, cap. 17. vbi de immoderatis ieiuniis, & vigiliis edisserit. De continentia verò, vel refectionis mensura ac tempore, eadem collat. 2. cap. 18. 19. 21. 22. 24. 25. ac 26. Item collat. 21. cap. 17. 18. 22. vbi de seruando continentiæ temperamento agitur, & cap. 23. in quo de refectionis tempore atque men-*

quæ mensura, per totum differitur. De abstinentia autem debita, non spernenda, eiusq. modo non excedendo, vide apud eumdem Cassianum lib. 5. de spiritu Gastrimargiæ, cap. 5. 6. 7. 8. 9. 13. 14. ac potissimum cap. 20. vbi quod non debeat Monachus sumendi cibi tempus excedere, si vult ad pugnas interiorum certaminum peruenire, plenè tractatur. A

Donum nosipsos obtulimus Domino, neque amplius corporis nostri potestatem habemus, &c.] *De hoc in primis vide apud S. Basilium in opusc. de institutione vitæ perfectæ, cap.* [Quomodo amittimus, & quomodo recuperamus imaginem Dei, & de vera Virginitate. Et quo pacto, semel dicatum Deo, profanare non liceat, &c.] *Et in Oratione de Virginitate, prolixe super hoc, apud eumdem Basil. De eodem etiam Chrysost. ad Theodorum Lapsum, Epist. 6. Sic & Ambrosius ad virginem Lapsam, cap. vlt. Sic Augustinus epist. 45. cuius verba quia pulcherrima sunt, visum est hic adscribere :* [Priusquam *(inquit ibi Augustinus)* esses voti reus, liberum fuit, quo esses inferior, quamuis non sit gratulanda libertas, qua fit, vt non debeatur quod cum lucro redditur. Nunc vero, quia tenetur apud Deum sponsio tua, B non te ad magnam iustitiam inuito, sed à magna iniquitate deterreo. Non enim talis eris, si non feceris quod vouisti, qualis mansisses, si nihil tale vouisses. Minor enim tunc esses, non peior: modo autem tanto (quod absit) miserior, si fidem Deo fregeris, quanto beatior si persolueris. Nec ideo te vouisse pœniteat, immo gaude, iam tibi sic non licere, quod cum tuo detrimento licuisset. Aggredere itaque intrepidus, & dicta imple factis; ipse adiuuabit, qui vota tua explet: Felix necessitas, quæ ad meliora compellit.] *Hactenus ibi Augustinus.*

EIVSDEM

ADHORTATIO SECVNDA.

C

ATTENDENDVM charissime, à consilio peruerso. Nam quemadmodum duo aliqui splendide induti, simul per forum euntes; alteruterq. non sibi præcauens, impingendo in lutum incidit, vestemque præclaram omnino destruit: postea motus inuidia, etiam proximum in cœnum deiicit, ne ipse solus turpis videatur. Sic etiam hic, qui virtute exciderunt, D nituntur supplantare cæteros, ne soli in dedecore versentur. Loquuntur humilia, dulciterq. respondent: vt à modestia auellentes sibi obsequentes in peccata deturbent. & non confunduntur improba factitantes; sed proximum exhortantur, dicuntque: Cur nos abominaris? Quia peccatores sumus condemnas nos? Ille, & ille, de quibus accepimus, eadem agunt? An ignoras, rem istam esse * labi atque resurgere? Neque illos pudet, cum hæc dicunt. Quid ita? quia ipsi lapsi * nequeunt assurgere: quin etiam & scandalum multis, & lapsum, & interitum afferunt; & quasi esca in hamo, iis vtitur Diabolus. Interdum etiam sanctos quoque Prophetas criminari incipiunt, ad inescandas animas infirmas. O cor peruersum, atque obscuratum talium hominum. O os amaritudine ac dolo plenum. O E guttur sepulchrum apertum, incunctanter perimens incidentes in ipsum. iusteq. traduntur passionibus ignominiæ, eo quòd cognitionem Dei repulerint; vnde & à Domino propter multitudinem impietatum ipsorum eiicientur, quòd neque Deum timuerint, neque Christianorum pietatem cæteris rebus antepofuerint, animas iuniorum decipientes. Quapropter ab iis tibi caue carissime, ne mollibus suis verbis comburant te, Fuge ipsorum consuetudinem; ne exacerberis denique in bicipitem gladium, secundum documen-

Ab Exemplo, & simili.

* *Græcè est, τὸ πίπτειν καὶ ἐγείρεσθαι, de quo in Schol.*

* *al. nolunt.*

Prou. 5.

A cumentum Salomonis decidens. Et omnis quidem homo salutem proximi curans, prolapsum cernens, rursus excitare atque erigere conatur: stantem verò, ne cadat, retinet. Atque hi, tamquam corruptores, alios quidem stantes magno studio deiicere nituntur: alios autem lapsos, humiq. iacentes, per desperationem interficiunt. Et cum dicendum fuerit: Carissime, attende tibi, nihil Dei timore sublimius, nihilq. vita religiosa pretiosius. peccasti, non adiicias vltra; sed de prioribus veniam peccatorum tuorum deprecare: nunc adhuc simul sumus, & paullo post ab inuicem separabimur. Et si læserimus proximum, ingemiscendo in nos culpam coniiciet, dicens: Quia ex conuersatione illius hominis damnum percepi, vtinam eius notitia caruissem: scandalizauit animam meam; quantorum mihi malorum caus-B sa exstitit coniunctio societatis eius? Si verò in bonis profuerimus proximo, nostri memor dicet: Auxiliare Domine fratri huic, sicut auxiliatus est mihi, propter nomen tuum; confirmauitq. animam meam in timore tuo, cumq. periturus essem, tua charitate seruauit me. At hi, qui contraria sapiunt, animarum deceptores sunt: non enim tantum ea faciunt, sed etiam facientibus consentiunt. Quando vero rursus aliquem ab opere execrando abstinere conspexerint, mox absurdis caussis illum onerant, cum dicunt: Ille frigidi est temperamenti. conuincuntur verò, etiam in hoc, quòd hæc non bona mente proferunt. Nam si hoc esset secundum illius intentionem, non opus esset Apostolum dicere: Omnia mihi licent, sed non omnia ædificant. Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Sed dicere oporte-C bat: Omnis qui certat in agone, calido temperamento præditus, ab omnibus se abstinet. Si igitur hi quidem continentiæ dono indigent, illi verò non; quis obsecro diligentium Dominum, vanam istam suspicionem non reprehendat? Quem enim inimicus non impugnat, ac tribulat; siue masculos siue fœminas? Necessaria * ergo continentia, verumtamen pio ac religioso consilio. Attendamus igitur nobis, ne magnam ipsi nobis damnationem asciscamus, & in hoc seculo constituti, & post vitæ huius exitum. Nam qui hodie pulchet, cras deformis: variis enim infirmitatibus hoc corpus reperitur circumdatum, atque circumfusum. Vnde qui religiosam, & cum virtute coniunctam sectantur vitam, non solum florida eorum ætate commendabuntur, qua temperantiam sibi elegerunt: sed etiam in senectute, summæ admira-D tioni erunt. Præclara enim sementis, non solum dum in campis virescit, spectatores delectat; sed & quando agri ad messem albescunt, spicasq. incuruatas, ac in terram * vergentes habent: valde enim oblectat intuentes. Maxima ergo possessio est, vita religiosa, & virtute ornata. Caue igitur ne ab hominibus voluptatum amatoribus abripiaris, qui quidem diuersimodè lasciuientes, propria coinquinant corpora. iuxta eum, qui dicit: Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est, & dicere. Quin & parœmiastes, illicitos actus redarguens, ait: Talis est & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum, dicit: Non sum operata malum. ita & qui peccatorum consuetudine ducti, turpissima agentes, paruipendunt, quasi nihil egissent mali, omne suum studium in diabolicis concupiscentiis repo-E nentes. Quando vero maxime, etiam in sanctas Scripturas, quasi essent in ridicularum numero ponendæ, dicteria iaciunt, quorum iudicium iustum est: hi & in tabernis conuersationes fouent, ad ebrietatem vinum bibentes. Vnde quoque pietas, & continentia apud eos abominationi est. quin & plebeis in extrema malitia versantibus, impudentiores isti existunt; & hoc verè luctu planctuq. dignum: quoniam illustrem, celebremq. virtutem in tantam vilitatem * deduximus. Cæterum Deus magnus, atque benignus, diues in misericordia, & bonus in commiserationibus, ac potens operibus,

Marginalia: *Detrimentum ex consilio. & conuersatione improba.* — *Contra animarum deceptores.* — *1. Cor. 9.* — ** q. d. Continentia est omnibus necessaria, coniuncta tamen cum pietate atque prudentia.* — *Vita bona. atq. religiosa commendatio.* — ** al. depressas.* — *Ephes. 5.* — *Prou. 30. iuxta vulgat. in edit. LXX. est c. 24.* — *A Simili.* — *Rom. 2. 3.* — ** deduxerunt* — *Ephes. 2.*

Ephes.2. *Rom.16.* ** apud eum.* ** al. Paraenesis Tertia.* *Matth. 10. & Luc.10.* ** al. fluminum vndas.* *Gen. 4.* *Leuit. 11. & 1.Pet.1.* *Luc.14.18.* *Humilitatis encomium.* ** al. circa obsequium proximi. ob timorem Domini.* ** al. neque lætatur.* ** al. Domini.* ** al. propter Dominum nostrũ Iesum Christum in veritate. Beati tales, &c.*

subleuet infirmitatem nostram, conteratq. Satanam sub pedibus nostris; nobisq. largiatur fortitudinem, atque intellectum spiritalem: vt in veritate, reliquum vitæ tempus transigentes, gratiam ab * eo inueniamus in illa die magna, atque horrenda iudicij. Quoniam ipsum decet confessio atque potentia, imperiumq. in cunctas generationum generationes, & in secula seculorum. Amen. * Esto igitur prudens, sicut serpens, ac simplex sicut columba; quia in medio luporum versaris. Intellige quæ dico, carissime: ne moti verearis pro Christo, siue strangulatio te inuaserit, siue gladius, siue in lacum te coniecerint, siue in fluminis * vndam, siue in profundum maris. caue propter humanum timorem perdas continentiam, qui paullo post in puluerem resolueris. caue Diuina mandata spreueris; & quamuis non adsint, qui reprehendant, nihil tamen latet Dominum etiam Abelis vindicem. Siue ergo in cœnobio degis, siue in eremo; puritatem atque humilitatem non despexeris: Sancti enim eritis, quia ego sanctus sum, ait Dominus. Et qui se humiliauerit, exaltabitur. Humilis autem ille, qui opere virtutem prædicat. Qui igitur ista amplexus fuerit, reuera humilis secundum voluntatem Domini erit. Paucis ergo tibi hanc virtutem commendare cupio; vt vel inde, ex parte vim eius cognoscas, Diuinæ gratiæ auxilio. Humilis, inani non ducitur gloria, non elatum se gerit circa * Domini ministerium, ob timorem eius. Humilis, propriam voluntatem non ponderat, veritati contradicens; sed veritati paret. Humilis, ob proximi profectum non inuidet, non * gaudet super alterius ruina: gaudet vero potius cum gaudentibus, & flet cum flentibus. Humilis, egestate ac paupertate pressus non abiicit animum, & in prosperitate ac gloria non insolescit; sed in eadem perpetuo virtute persistit. Humilis, alium fratrem apud alium non traducit, quod est Satanicum: sed pacificatorem agit, malum pro malo non reddens. Humilis, non maiores sese tantum diligit, atque honorat: sed & inferiores. Humilis, totis viribus pietatem atque religionem sectatur. Humilis, non corripitur ira, non agit contumeliose, neque vociferatur: sed omnia pietatis ergo contemnit. Humilis, non malitiose ac callide rem gerit; neque pigrum se præbet, etiam si media nocte ad opus vocetur; obedientem enim se mandatis * Dei exhibet. Humilis, acerbitatem, dolumve non nouit: sed in simplicitate atque innocentia seruit Domino, in sanctitate ac pace, gaudioq. spiritali. Humilis, non inebriatur vino, neque ventri indulget, præcepta Domini timens. Humilis, si verba increpatoria audierit, non obmurmurat; neque accepta etiam alapa, impatienter fert: nam discipulus eius est, qui crucem pro nobis sustinuit. Humilis, amorem suipsius detestatur, vnde neque primas tenere quærit; sed se in hac vita, velut nauis consecensorem reputat. Humilis, delectatur audire sermones spiritales, suamq. mentem à præceptis Altissimi non remouet: abnegauit enim seipsum, * propter spem in Dominum nostrum Iesum Christum. Verè felices, atque beati tales; quoniam ad ipsos dicit Dominus: Non amplius vos vocabo seruos; sed amicos, & fratres. Ipsi gloria, in seculorum secula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

Attendendum, atque cauendum docet à consilio, & conuersatione hominum deprauatorum ac mente corruptorum: cuiusmodi esse solent, qui virtute exciderunt, & laxiori ac dissolutiori se vitæ dediderunt, quorum hic improbos mores, dolos, laqueos, consuetudinesq. periculosas describit,

A *scribit, vt quiuis ab illo hominum genere sibi cauere discat: contra autem, semitis vitæ rectis, vestigiisq. sanctorum virorum insistat, & vitam cum virtute iunctam ducat, Deiq. timorem semper ante oculos consistentem retineat, serio hortatur & monet.*

An ignoras rem istam, esse labi atque resurgere; &c.] *In Græco Codice est: πέπληγμαι ἐστιν, pro quo, al. πέπτωκας ἐστιν. in alio autem MS. Vatic. est, πίπτεις. q.d. cadis, vel cecidisti? resurge. eratq. fortè vox ista ad consolationem peccantium vsitata, & sic ex Syro etiam Græcè ob maiorem breuitatem, & acrimoniam reddita. Hanc autem illius esse sententiam, quam hic reddidimus, ex antecedentibus & post sequentibus haud obscurè quiuis colligere poterit.*

Quin & Paræmiastes, illicitos actus redarguens, ait: [Talis est & via mulieris adulteræ, quæ cum peregerit opus, lota, ait se nihil fecisse absurdum.] *Ita hoc loco apud S. Ephræm, & in editione LXX. Græc. pro quo, Aq. Symm. & Theod. & cæteri, ὡς φαγοῦσα, καὶ ἀπονιψαμένη. i.* quasi comedens, & abluens, &c.] *Sicq. ferè in vulg. Lat. vbi sic est:* [Talis est B & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum, dicit: Non sum operata malum.] *Vbi locus est Prouerb. 30. at in Græc. Rom. editione iuxta LXX. ista sunt cap. 24. vbi continentur, quæ in vulg. Lat. cap. 30. ponuntur. cuius ideo lectorem hic opportunè admonendum censuimus, ne illud 30. caput ab edit. Græc. LXX. abesse existimet.*

Sic & qui peccatorum consuetudine ducti, turpissima agentes, parui pendunt, quasi nihil egissent mali, &c.] *De istis, vide quæ latè & fusè in primo Tomo huius nostri Auctoris reperiuntur adducta, præsertim in tract.* [De iis qui animas ad impudicitiam pelliciunt, cum dicant nihil mali esse.] *per tot. necnon in sequent.* [De abstinendo à cupiditatibus carnalibus, &c.] *ac postea:* [De abstinendo ab omni consuetudine perniciosa, &c.] *per tot. & in nostris ibidem Scholiis, vbi plures in eandem rem auctoritates tam Scripturæ, quàm aliorum SS. Patrum à nobis allegatæ & productæ sunt, quibus non parum tota hæc Parænesis, eiusque* C *omnia contenta explanantur & illustrantur.*

Esto igitur prudens sicut serpens, & simplex sicut columba, &c.] *Hinc Tertia in vno Græco MS. Vat. inchoatur Parænesis. sed in aliis manuscriptis, rectius ista pars cum præcedenti continuatur, vt sit vna, & eadem Parænesis. aliàs enim quinque forent hic Paræneses distinctæ, quas nulli alij Codices Græc. ponunt. sed omnes conformiter quatuor dumtaxat enumerant, etiam ille, vbi hic Tertia inchoatur: vt non immeritò eandem distinctionem atque ordinem etiam nos secuti hic simus.*

EIVSDEM

D

ADHORTATIO TERTIA.*

** al. Parænesis quarta.*

DE quibus autem animi cogitationibus mihi locutus es, non me latet: nam & ego ipse ab iisdem passionibus molestor, neque occulto meam infirmitatem. Quocirca oportet nos assidue orare, vt nos liberet Dominus à dæmonum insidiis. Neque enim nos in quiete, ac solitudine tantum exagitant: sed & in do- E mo Domini, conuenientibus nobis vehementer insultant; masculorumq. corpora turpiter, atque impudicè nos conspicari efficiunt, & ad ipsam impuram vsque actionem, nos falsa imaginatione illudit Draco: & quasdam cogitationum sordes, atque quisquilias occultè subseminat, ad conturbandum fratrem, ne pura mente immaculatis Saluatoris nostri Dei, attendat mysteriis. Attamen per oculorum custodiam, mentisq. attentionem, ista superabit continens, Diuina cooperante gratia. Decet ergo nos omni custodia custodire cor nostrum, ac sensus: quoniam magno bello expositi sumus

Contra turpes cogitationes.

Eucharistia significatur, & sacrificium missa.

ſumus in hac vita, inimicusq. furit: ſed non propterea detrectandum eſt cer- A

Parœmialis formula.

tamen. Verùm corporaliter vincamus eius phantaſmata; & illum diſrum-

** al. ſinamus.*

pi * ſinas. Nouit enim Dominus, quanta vexator noſter cauteria noſtris cor-

1. Reg. 16.

dibus per cogitationes admoueat. Non enim vt homo videt Dominus: nam

** al. quæ paret. vt in vulg.*

homo videt in * faciem, Deus autem intuetur cor. Cæterum pugnantium eſt, cæſtum pugnamq. non admittere: qui autem paſſionibus acquieſcit,

** al. reddiderit*

quomodo aduerſus illas decertabit? præſertim cum iam ſe ſeruum * vendiderit voluptatibus, omniq. cum beneuolentia tyranno vectigalia pendat. Vbi enim

Gradatio pereleganś.

inimicitiæ, ibi bella; & vbi bella, ibi certamen; & vbi certamen, ibi coronæ. Porro ſi quis ab acerba liberari velit ſeruitute; bellum cum Diabolo

Bellum contra diabolum ſuſcipiendum.

committat oportet. In quo quidem bello victores effecti ſancti, cæleſtibus digni ſunt habiti bonis. Sed nos interpellans, fortè quis dixerit: Si igitur vbi ad- B uerſus paſſiones ſunt inimicitiæ, ibi & pugnæ fieri ſint ſolitæ; quomodo

Occupatio.

libidinoſos vehementer ab inutilibus paſsionibus impugnari cernimus, cum

Bellum libidinoſorum cuiuſmodi.

tamen non permittatur iis reſipiſcere? Non arbitror ego, cariſſime, bellum hoc ſecundum virtutem fieri, & ad reſiſtendum tyranno; ſed ad paſſionem ſeruitutis voluptatum, atque libidinis: vnde neque voluntate ab inimico ſe-

Belli conditio.

parantur: nam qui bellum gerunt, nulla ſunt inter ſe concordia vel fœdere

1. Reg. 17.

coniuncti, ſicut ad Saul dicit alienigena: Dare mihi virum, & deſcendamus in ſingulare certamen; & ſi quiuerit pugnare mecum, & percuſſerit me, erimus vobis ſerui: ſi autem ego præualuero, & percuſſero eum, vos ſerui eritis, & ſeruietis nobis. Cum igitur hi, ſe ipſi manciparint voluntati, ac voluptati inimici; quomodo belligerare inter ſe dici poterunt? Quòd ſi impu- C

** al. curarent. atque certarent,*

gnantur, non tamquam de virtute * ſoliciti; ſed inopia & meritò eius qui commercium conciliauit iniquitatis: vnde & ſeipſos præcipitant, qui in eiuſmodi, ſtudium omne collocant, talibusq. acquieſcentes, etiam dona conferunt, ac ſtipendia perſoluunt, vt voluntatem decipientis ipſos, perficiant. Quamobrem nulla etiam in iis, vbi malum, & ſcelus perpetrarunt, eſt vis

Sanctorum bella longè diuerſa.

diſcernendi, aut continentia, aut à malo abſtinentia. At Sanctorum bella atque certamina, non ſic ſe habent: nam dum oppugnantur reſiſtunt, incontinentiæq. flamma dum incenduntur, continentiæ remedium adhibent; ac dum vexantur ſuſtinent, ipſamq. materiam præſentem auerſantur, propter timorem Domini. Illi verò oppugnantur, non quaſi contraria tyranno ſapiant; ſed vt conſueta vectigalia reddant, prauarumq. voluptatum ac con- D

2. Pet. 2.

cupiſcentiarum viliſſimas functiones ne recuſent. A quo enim quis ſuperatus eſt, huius & ſeruus eſt. At ex certatoribus, ſi quis etiam ſupplantatus

Captiuorum à Barbaris, nō eadem ratio.

fuerit, citius reſurgit; nam qui à Barbaris detinentur, & tyrannicæ ſubiecti ſunt poteſtati, non omnes eorum gaudent ſeruitute, à quibus ſunt capti: ſed ij, qui direptionibus & cædibus delectantur, hi ſoli læti ac hilares permanent, abſque vinculis atque carceribus, cùm paſſione teneantur, quare & pro Barbaris pugnant, ac exploratores aduerſus contribules conſtituuntur: morum enim improbitate cum Barbaris copulantur. Qui verò ſuper populatione ac deſolatione conſanguineorum anguntur, perditionemque animæ ſuæ lugent; hi fugere conantur, ægreferentes impium illud viuendi genus, occaſionemq. obſeruant recuperandi libertatem illam, qua olim fruebantur, & E nulla cum aduerſariis beneuolentia conſpirant. quare ex illorum manibus erepti, aduerſarij impiorum in reſiſtendo erunt, pietatis ſocij facti. Tempus igitur pœnitentiæ inſtat; quare qui ab illa iniuria, acerbaq. ſeruitute volunt

** al conatibus.*

liberari, reſiſtere eos oportet * voluntatibus tyranni, & oppugnare ipſum, propter charitatem creatoris. Tunc enim periculum præclari capient certa-

Diabolo vt reſiſtendū toto cordis affectu.

minis, virtutis ſudores diſtillantes, quando non labiis dumtaxat, ſed & cordis affectu ad eum dicent; Notum ſit tibi Diabole, nos voci tuæ aurem non

præ-

A præbituros, nec voluptatibus tuis amplius seruituros. Oportet autem in certamine, supplices ad Deum voces destinare, cum iis qui dicunt: quoniam non * est confusio confidentibus in te. Et nunc sequimur te in toto corde, & timemus te, & quærimus faciem tuam. Ne confundas nos: sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam, & secundum multitudinem misericordiæ tuæ. Et erue nos secundum * mirabilia tua, & da gloriam nomini tuo Domine: & confundantur omnes, qui ostendunt seruis tuis mala; confundantur * ab omnipotentia: & robur eorum conteratur. & sciant, quia tu es Dominus Deus solus, & gloriosus super vniuersum orbem terrarum. Et licet vehementer insaniens Tyrannus, septuplo fornacem voluptatum succenderit; tamen confidant, qui spem posuerunt in Domino, quod paullo post fornax B in ventum roris flantem mutabitur: & quem antea timuerunt tyrannum, ipse deinceps eorum vmbram contremiscet, propter auxilium quod iis superuenit ab alto. Beati igitur, qui sanctificationem custodiunt in humilitate, atque misericordia: quoniam profunda perfruentur pace membra ipsorum, dum eorum animus in Spiritu sancto lætabitur. Nemo autem se quietem consecuturum confidat, si obsequentem se hostis voluntati præbuerit: quia ipse tyrannus iis tamquam mancipiis abutitur, ad quodcunque opus impium eos pertrahens: aliorum quidem corpora sodomiticis actionibus corrumpens, atque commaculans; vt cùm fœminæ congressu abstineant, persuadeat sibi de virginitate blandiri; cum tamen toto sint corpore commaculati. atque in his, tamquam peccato liberi, efficit vt glorientur, inimicus; dum amara eos C vua, & racemis acerbissimis explet, atque infercit. Acerbum enim est bellum, atque difficile: & quot modis efficit pessimus vexator, vt nos homines ad iracundiam, Dominum prouocemus? Beati qui non inciderint in retia eius, vel certe si inciderunt, disruperunt eius laqueos, & exiluerunt ab illo profugientes, vt piscis è sagena saluatus: Nam piscis in aquis constitutus, si captus perruperit rete, seq. in fundum impulerit, saluatur: at cum extractus in terram fuerit, sibi amplius opem ferre non potest. Sic & nos donec in hoc seculo versamur, potestatem à Deo habemus, disrumpendi à nobis vincula earum rerum, quas cupit inimicus; abiiciendiq. graue onus peccatorum per pœnitentiam, ac saluandi nos in regnum cælorum. At si tremendum illud præoccupauerit edictum, & anima è corpore egressa fuerit, corpusq. in D sepulcrum illatum; non amplius nosipsos iuuare poterimus, quemadmodum neque piscis ab aquis extractus, & * in vasculo conclusus sibi amplius opem ferre potest. Demus ergo operam carissimi, vt laqueos inimici, bonis euitemus operibus, antequam veniat & illucescat dies illa magna, in qua reuelabuntur quæcumque in occulto, ac tenebris egimus. Ne igitur expectemus, donec mors aduenetit: vt non confundamur in resurrectione mortuorum, quando amicti conspicientur Sancti stolis candidis, quas sibi per bona pararunt opera. Si nosipsos tunc conspexerimus, non solum resplendente nudatos gloria; verum etiam denigratos, ac fœtore plenos: qualis putas nos occupabit confusio? Despiciendum nobis prauæ concupiscentiæ opus, & pro re nihili ducendum. Vincamus exiguum istud pietatis amore; & ne in minimo cerna- E mur reprobi. Magnum naufragium, peccati opus: & quisquam erit, qui tantam iacturam pto nihilo putet? Enitamur igitur, ne tali tantoq. periculo succumbamus: nos enim propria negligentia à passionibus opprimimur, sine labore, atque molestia vlla viuere volentes, & importunas caussas in nobisipsis effingentes, dum hic quidem ait: Ab infantia, in monasterio commoratus sum, & ideo acrius mihi passiones inhærent. sed audiat talis, quod multi Sanctorum a iuuenili ætate bonum certamen decertantes, voluptates proculcarunt. Alius autem rursus: In mundo, inquit, educatus sum, multorumq. malorum peri-

** al. non erit.* — *Dan. 3.* — ** al. in mirabilibus tuis. & sic vulg.* — ** al. in omnipotentia.* — *Dan. 3.* — *Castitatis cum humilitate, laudatio.* — *Hostis voluntati non parendũ.* — *Hostis varia præstigia atq. imposturæ.* — *Comparatio accommoda, & bene notanda.* — ** al. & hamo captus.* — *Dum tempus habemus, operandum est bene.* — *Resistẽdum praua concupiscentia.* — *Magnum naufragium peccatum.* — *Obiectiones, & vani ignauorũ prætextus refelluntur.*

periculum feci, vnde & consuetudo compellit me ad appetitus. Audiat quoque iste, multos Sanctorum, qui antea improbis improbiorem vitam duxerant; demum viuendi mutantes modum, optimos exstitisse, ac Deo caros, & acceptos. Paruerunt enim ex animo, dicenti: Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem: quoniam tamquam fœnum velociter arescent, & quemadmodum olera herbarum cito decident. Malignus ille nos suis præstigiis ad noxia quæque impellens, fascinat, ad Diuini nos timoris adducere studens contemptum. Cæterum nos acrioribus cogitationibus atque consiliis venenum ipsius repellamus; gratia Domini nostri Iesu Christi nobis cooperante: Cui gloria in secula seculorum. Amen.

Psal. 36. *Ibid.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

DE quibus animi cogitationibus mihi locutus es, &c.] *Fratrem quemdam variis animi perturbationibus, immundisq. cogitationibus exagitatum consolatur, ac seipsum etiam similibus obnoxium confitetur, propriamq. infirmitatem agnoscit, vt alienam facilius curet. & tantum quidem prauarum atque impudicarum cogitationum sæpe accidere dicit insultum; vt non in quiete solùm ac solitudine, sed etiam in domo Domini, fratres ad Diuina conuenientes infestent, atq. exagitent. Quibus vt opportunè resistendum sit, hic doces, remediaq. aduersus eas efficacia proponit, ac salutaria in eam rem multa adducit. De quibus plura apud eumdem videre licebit Tomo 1, in tract.* [De vera, atque perfecta renunciatione, & quomodo anima Deum inueniet, &c.] *Item tract.* [De morbo linguæ, aliisq. vitiis.] *non longe à fine, ibi:* [Cogitationes malas fugiamus: Cogitata enim non aliter ac facta censentur, &c.] *Ac in nostris ibidem Scholiis, vbi plures in eamdem rem auctoritates produximus. alibiq. apud eumdem hunc nostrum Auctorem, etiam hoc Tomo 2. locis plurimis. Et huc faciunt, quæ apud S. Bernardum Clareuall. tractata inueniuntur, non vno in loco, ac præsertim in Sermone,* [De triplici genere cogitationum nostrarum.] *cuius initium est:* [Admonet nos beatus Benedictus, solicitos esse circa cogitationes nostras, &c.] *vbi quo pacto cogitationes malas viriliter repellere oporteat, ostendit. & sequent. Necnon in tract.* De interiori domo. *cap.* 36. De delectatione carn. 37. *vbi Patris spiritalis ad confitentem ponitur responsio, principio haud dissimilis huic, & sic ibi incipit:* [Confessio tua fili, ad lacrymas me commouit, tum propter me, tum propter te. Propter me fleo, quoniam quæcumque de te dixisti, eadem fere, aut similia reperio in me, &c.] *Ac postea salutaria proponuntur remedia, ad improbas illas cogitationes vitandas, facilinsq. repellendas, cap.38. quod incipit:* [Quotiens te sentis turpibus cogitationibus pulsari, & ad illicitam delectationem affici, &c.] *ac cap. 39. cuius est initium:* [Si vis omnes malas cogitationes à corde tuo expellere, hæc sæpe cogita, &c.] *Item cap. 57. quod incipit:* [Qui carnis suæ desideriis non resistit, &c.] *Vbi qua ratione cogitationibus & affectionibus malis sit resistendum, efficaciter ostendit, vt alibi etiam sæpe.*

Sequitur apud Ephræm: [Et quasdam cogitationum sordes, atque quisquilias occultè subseminat Draco, ad conturbandum fratrem, ne pura mente immaculatis Saluatoris nostri Dei attendat mysteriis, &c.] *Aduersus horum temporum hæreticos seruit hic locus, quo ita aperte contra illos significatur Sacramentum Eucharistiæ, & Sacrificium Missæ, vt nihil apertius. Pro cuius veritate, etiam non parum faciunt, suprà hoc eodem Tomo 2. ab eodem in Epistol. ad Ioannem Monachum adducta, ibi:* [Potissimum autem participatione nos Sanctorum, & immaculatorum mysteriorum dignos exhibeamus, &c.] *nostrisq. in illum ibi locum Scholiis. ac postea Paræn. 19. quæ est:* [De cauenda impudentia, in Diuina participatione atque communione.] *cuius initium est:* [Complectamur mente, ac consideremus carissimi, &c.] *ac Tomo primo in tract.* De festis diebus, & de dignitate Diuinorum mysteriorum. *nostrisq. ibi Scholiis, vbi plura sanctorum Patrum testimonia, pro eadem veritate citauimus. nec non in sermone,* De iudicio extremo, & de compunctione. *apud eumdem Ephræm. circa medium, ibi:* [Calix tremendi tui Sanguinis, lumine ac vita plenus, nobis ecce præsto est, &c.] *ac postea:* [Qui enim anima indignè ad Diuina participanda mysteria accesserit, seipsum condemnat non purificans se, &c.] *Nec non tomo 3. in Tract. seu sermone,* De natura Dei minime scrutanda. *vbi inter multa sic habet:* [Esto fidelis atque innocens, participa immaculato corpori Domini tui, fide plenissima. Ignis immortalis sunt mysteria Christi,

A ſti; noli temere ea perſcrutari, ne in ipſorum perſcrutatione comburaris, &c.] *Ac infra ſic:* [Ignem, & ſpiritum manducandum atque bibendum præſtitit nobis, corpus ſcilicet & ſanguinem ſuum, &c.] *Quibus quid pro veritate corporis Domini in Euchariſtia, contra hæreticos afferri poſſet clarius? Reſpondeant ad iſta antiquiſſimi huius Patris noſtri Ephræm (qui ante mille, & trecentos pene annos in Eccleſia vixit ac ſcripſit) teſtimonia, ſi poſſunt aduerſarij; ſed non poterunt. quare confundantur, vel ad Eccleſiam reuertantur, ac ſanam fidem, relicta errorum ſuorum caligine, amplectantur, atque ſequantur.*

Sicut ad Saul dicit alienigena: Date mihi virum, & deſcendamus in ſingulare certamen, &c.] *Locus eſt 1. Reg. 17. vbi per* ἀλλόφυλον, *id eſt, alienigenam, intelligitur Philiſtæus. Nam apud LXX. ſemper ita appellantur Philiſtæi. Dicti porrò ſunt Philiſtæi* ἀλλόφυλοι, *à Diuinatione, ſecundum ſententiam Baſilij Magni, ſic de hiſce in comment. ſuper cap. 2. Eſaiæ ſcribentis, vbi habet:* [Adnotandum venit, Scripturam tradere vaticinandi ſiue diuinandi artem eſ-

B ſe Philiſtæis, hoc eſt, Palæſtinis peculiare exercitium. Mos enim *(inquit)* Scripturæ eſt, hoſce, & ſolos nominare ἀλλοφύλους. i. exoticos externæ gentis, ſiue nationis, alienigenas, *& quæ ſequuntur ibidem. Sicq. idem Baſilius in comment. ſuper 14. Eſai. ibi:* [Peculiari autem nomine, omnes alienigenæ, & externæ gentes dicuntur Philiſtæi, quos nominant Græci Palæſtinos.] *Hæc Baſilius ibi.*

Beati, qui ſanctificationem cuſtodiunt in humilitate &c.] *Hic Sanctificationem, pro continentia ac caſtitate, & puritate mentis ac corporis ſumi, ex ſequentibus clariſſimum eſt, vbi de vitiis carnalibus ex oppoſito agit, in quæ incauti à maligno ſæpe ſpiritu impelluntur ac pertrahuntur, quomodo etiam alibi apud eumdem frequentiſſimè vſurpatur. Sicut & in primo oſtenſum eſt Tomo, præſertim in Antirrhetico de Virginitate & Continentia, noſtriſq. ibi Scholiis, ac alibi. Pro cuius confirmatione, plura videre licebit apud SS. Ambroſium, & Auguſtinum, in 1. ad Theſſ. cap. 4. & S. Baſilium de Inſtitutione Monach. cap. 78. ac alibi. Chryſoſt. in eamdem Pauli Epiſt. 1. Theſſ.*

C *4. cap. 3. Homil. 4. alibiq. apud eumdem ſæpiſſimè. Nec non Caſſian. lib. 6. cap. 15. ac 16.*

Paruerunt enim dicenti: Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris, &c.] *Locus eſt Pſal. 36. vbi Græcus textus S. Ephræm, & LXX. ac vulg. Lat. concordant. licet alij quidam hic aliter, atque aliter legant, interpretenturque: Aquila,* μὴ διαμάχου ἐν πονηρευομένοις. i. Noli concertare in malignantibus.] *Symmachus* μὴ φιλονικῇς κακούργοις. *(al.* ἐν κακούργοις*)* Noli contendere cum malignis *(vel, in, ſiue,* inter malignos*) quomodo etiam habet S. Hieronymus, & Ambroſius, apud quem initio explanationis legitur:* [Noli malignari inter malignantes, neque æmulatus fueris, &c.] *De quibus plura in Schol. edit. LXX. in iſtum Pſalmi locum. Vbi præterea, quando habetur:* ὡσεὶ λάχανα χλόης. ſicut olera herbarum,] *vt hic eſt apud Ephræm, & LXX. ac in vulg. alij aliam lectionem habent: S. Auguſtinus:* [ſicut olera prati cadent.] *At Symmachus* χλωρά. *& S. Hieronymus,* [Olus viride, &c.] *Sed de iſtis hic ſatis.*

D

EIVSDEM

ADHORTATIO QVARTA.

DIXIT quidam Sanctorum: Meditare bona, vt ne mediteris mala: ſiquidem mens non patitur otium. Demus igitur mentem noſtram meditationi Diuinorum eloquiorum, orationibus, cogitationibusq. bonis. Nam meditatio vana, opera vanitatis ſuſcitat; at bona meditatio, fructum bonum reddit.

E *Mens quibus occupanda.*

Reuoluamus & hoc mente, quòd multi tyranni regiones, atque munitiones varias occupauerint, quorum fama exſtincta iam iacet, & perierunt, quaſi non fuiſſent. Quàm multi Reges, imperium multarum habentes gentium, imagines ſibi erexerunt, atque columnas; arbitrantes per ſimilia ſe nomen poſt exitum ex hoc ſeculo comparaturos: & ſuperuenerunt alij,

Eccl. 44.

Contra faſtum huius ſeculi.

** al. impresse-runt.* alij, qui illorum euersis simulacris, proprias imagines* substituerunt: verum **A** & illorum quoque opera ab aliis euertentur. Alij porro præclara sibi extruxerunt sepulchra, opinantes se his sibi nomen æternum firmaturos, sua in epitaphio insignia, formamq. describentes. Successit alia ætas, datus est alteri potestati dominatus, & ager. Hi porro tumulum expiare cùm vellent, ossa eorum instar lapidum transtulerunt. Et quid iis, adeo præclaræ, ac sumptuosæ sepulturæ, pyramidesq. profuerunt? Cuncta igitur vanitatis opera, in nihilum desinunt. Qui verò in Deo ditari, & in ipso celebrari malunt; non sic: nam vitam sibi æternam, gloriamq. indissolubilem parant.

Vicissitudo rerum.

Comparatio aptissima, longeque pulcherrima. Quemadmodum enim lumen Solis, ac Lunæ, choriq. astrorum, ad hoc vsque tempus, non est obscuratum, neque inueteratum, à creatione eorum **B** hucusque. & omnis quidem generatio ac sanguinis, instar frumenti maturi, quod suo tempore metitur, contrahitur: lumen autem Solis, ac Lunæ, atque stellarum eodem modo nouum ac recens permanet, viget, & enitescit, iuxta determinationem Creatoris, qua iis definiuit, præesse diei ac nocti; Sic & diligentibus ipsum, constituit Regnum cælorum; gaudiumq. sine fine duraturum. Et sicut in hoc verus, ita & in illo veracissimus. atque ista quidem præteribunt, quando voluerit Creator: gloriæ autem ipsius non erit finis. Studeamus ergo fructus facere pœnitentiæ; ne à gaudio illo exclusi, emittamur in terram tenebrosam ac caliginosam, in terram tenebrarum æternarum. Ingredere si videtur, in cubiculum tuum, & occlude ostium cum fenestris; oppila autem, & quæcumque pellucentia, & sede intus, aspiciesq. quantum habeant dolorem **C** tenebræ; vbi sine labore, & tormento versaris, atqui arbitratu tuo potes cùm volueris aperire, atque exire. Qualem igitur habere tibi dolorem videntur tenebræ illæ exteriores; vbi clamor ac fletus, & stridor dentium? Considera intus caminos tui ipsius foci; & attolle oculos versus ortum Solis, ac cerne differentiam; tenebrarumq. opera fuge. Vitium tenebræ sunt, virtus verò lumen. Vitium dum inuestigatur, suos denigrat operarios: at virtus dum exercetur, suos cultores illustrat. Ne autem existimes charissime, te solum præ cunctis hominibus affligi: Nam omne caput in labore, & omne cor in mœrore. Et quemadmodum fieri nequit, vt aliquis super terram effugiat hunc aerem: ita impossibile est homini, quamdiu in hoc seculo est, tribulationibus, atque molestiis non tentari. Et qui terrenis rebus distrahuntur, **D** per huiusmodi quoque affligentur: qui vero spiritalia consectantes, in spiritalibus laborant; hi beati erunt: fructus enim ipsorum multus in Domino. Patientia perfecta tibi sit carissime. in quo vocatus es opere, firma anchoras, ac funes, ne in pelagus paullatim nauis tua impellatur: & tunc docebit te experientia, quali pace in portu constitutus fruereris. Mundus assimilatur pelago: portus vero est vita religiosa. Noli esse amator euagationis, sed potius patientiæ. Ex aliorum scandalis, dum peregrinantur, lucrum cape. Atque vt hoc quoque dicam; quando vniuersum obierimus mundum, non ne tandem nos cella manebit, si salutem adsequi voluerimus? Si porro in cœnobio constituti, non toleramus; & dum soli sumus, non quiescimus: vbi igitur nostrum diuersorium erit? Simileq. hoc est illi, qui dicit se neque solis sufferre posse calorem, neque etiam vmbram; & vbi tandem consistemus? Vereor equidem, ne caminus ille nos excipiat. Quare caueamus esse negligen- **E** tes, laboris tædium consectantes. Si vincti Saluatoris nostri Dei simus; ne vincula tribulationum erubescamus: sed cum gaudio illa sustineamus, aduentum eius è cœlo expectantes, vt nos choro adscribat Sanctorum: qui enim passionum ipsius socij extiterint, etiam consolationis erunt. Si quis porro opus laboris molestius ferat: quot sunt secundum mundum, manibus ac pedibus laborantes, homines diuites, multisq. stipati, qui nec noctu, neque interdiu

Gen. 1. & Psal. 135.

Matth. 24. Luc. 21.

Consideratio bona ac salutaris

Animorum.

Matth. 8. 13. 22. 25. & Luc. 13.

Vitiū tenebræ, at virtus, lumen.

Adlusio ad Esai. 1.

Vita humana tribulationibus obnoxia.

Prouerbia accommoda.

Mundus pelago: Portus religioni similis.

Gracissimus obseruetur.

Similia.

Matth. 13.

2. Cor. 1.

Contra desidiosos, ac pigros.

Notanda.

terdiu

A terdiu quiescunt, necessitate laborum oppressi, & velut catena quadam, ac vinculo constricti. Possideamus igitur laborem voluntarium, & patientiam veram, atque spontaneam, propter timorem Dei: & non negligamus tolerantiam, humilitatem, continentiam, obsequium, atque indulgentiam: indulgentiam autem dico, non vt in malitia proximo consentias, verùm in rebus spiritalibus fratri coopereris, ad compunctionem excitandam ac lacrymas. Et si non appareat lacryma, contritus tamen corde perseueret: nam & in lacrymis differentia reperitur. Beatus autem, qui Dominum proprio cordis speculo contemplatur, explicans linguam suam cum clamore, ac gemitu, coram bonitate ipsius: quoniam exaudietur deprecatio eius. In medium tibi affero aliud depositum in Domino, tamquam homini Dei, & saluari B cupienti: A refectione surgens, noli vagari per cellas, sed in tua cella quiesce: multos enim Diabolus per vinum decepit. Quare post refectionem in alia cella versari, signum est audaciæ, & peruersitatis. Nam ex confessionibus eiusmodi, animarum ruinæ proueniunt, & potissimum cessante Præfecti baculo: nam qui Diuino volunt timore suam refrænare mentem, humano terrore indigent; vt saltem per hunc ab inutilibus abstineant, quemadmodum seruus temperate modesteq. se gerit, ob seueritatem Domini. Attende igitur tibi ipsi, & negligere noli: nam si in vino * temperantiam ac sapientiam quæris; nec tibi, nec aliis proderis. Si enim vniuersam sacram edidicisti Scripturam; vide ne fortè animo efferaris. Omnis quippe scriptura, cum diuinitus sit inspirata, animi humilitatem modestiamq. edocet: qui autem C contraria iis quæ didicit, sentit aut agit, præuaricatorem sese eo ipso constituit. Si spiritus superbiæ, aut ambitionis, diuitiarumve te conturbet, ne abripiaris; quin potius strenuè maligni, ac fraudolenti spiritus impugnationi, ex aduerso resiste. Considera vetera ædificia, inueteratasq. imagines, ac ærugine consumptas columnas: tecumq. cogita atque aspice, vbi iam sint prædictorum possessores, atque artifices; & stude placere Domino, vt Regno cœlorum reddaris dignus: Quia omnis caro vt fœnum: & omnis gloria hominis, tamquam flos fœni. Quid maius, honorificentiusve regno? cuius appetitores, & propter varios in eo gloriæ casus atque infortunia, illud spreuerunt, & sibiipsis insidias pararunt, mortem vitæ præferentes: quoniam Deum non exquisierunt, neque sperauerunt in salutare ipsius. Qui autem D cælesti regno reperiuntur digni, nullo istorum tentabuntur; in pace, atque exultatione in cælis cum Angelis choros agentes, & citra dolorem, luctumq. ac gemitum ibi degentes, cum gaudio, atque lætitia collaudantes, ac superexaltantes, magnificantesq. Regem cœlorum, & Dominum vniuersæ terræ. Cui conuenit laus, gloria, & magnificentia, in sæcula sæculorum, Amen.

Virtutibus studendum.

Proximo vt indulgendum.

Per cellas non oberrandum.

Præfecti baculus, vt necessarius.

** al. sapiens & prudens tibi videaris.*

2. Tim. 3.

Contra superbiæ & ambitionis spiritum.

Consideratio salubèrrima.

Esai. 40. & 1. Petr. 1.

Iustorum exultatio, & consolatio.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

E *Docet hic Auctor mentem nostram meditationibus Diuinorum eloquiorum, orationibus, cogitationibusq. bonis assiduè occupandam esse; fastum huius seculi spernendum, & dominandi desiderium amputandum: cumque in hoc mundo nihil sit firmum ac stabile, sed omnia fluxa ac transitoria, mutationibusq. continuis obnoxia, in Deo potius diuitias semper permansuras quærendas, vitamq. æternam, & gloriam indissolubilem parandam suadet. Postea considerationes pulcherrimas ponit, & quid tenebræ ac tribulationes hic modico tempore durantes, ab æternis illis differant: & cur Vitia dicantur tenebræ, virtus autem lumen, ostendit. Deinde quàm valde vita humana tribulationibus sit obnoxia; & mundus cur pelago, portus autem religioni sit simi-*

lis, exponit. Prouerbia cum similitudinibus, ac comparationibus adhibet, & instituto suo accommodat. Contra negligentes, atque desidiosos agit. Virtutum studium commendat. Proximo vt indulgendum: & per Cellas religioso, ac monacho non oberrandum: Præfectiq. baculus, vt pro bono necessarius sit regimine, commonstrat. Et ne quis superbiæ, aut ambitionis, auaritiæq. spiritu se abripi sinat, hortatur. Considerationesq. plures pulcherrimas ponit, ad quas Lectorem remitto.

Quàm multi Reges, atque potentes sibi imagines erexerunt, atque columnas, &c.] *Similia pluribus in locis alibi ab Auctore adducuntur, ad amputandum fastum, & ambitionem humanam, ostendendumq. in hoc mundo nihil firmum esse, ac stabile; sed caduca omnia, continuisq. vicissitudinibus obnoxia. Vide Orationem eius de Morte, Tomo primo: ac alteram Sancti Basilij Magni Orationem etiam de Morte, ibidem immediate adiunctam, vbi vitæ humanæ fugacitas, & instabilitas, atque incertitudo abunde depingitur. De qua, idem Basilius in Hexam. diuini Opific. homil. xi. de Paradyso. Et homil. in Psalm. 33. Item homil. in principium prouerbiorum, &c. Et huc spectant quæ sparsim in Beatitudinibus 2. adducit Ephræm, quarum initium est:* [Beatus qui hanc vitam odit, ac deserit, & in solo Deo omnis meditatio vitæ suæ est, &c.] *tomo primo. necnon suprà in Cantico eiusdem spiritali, ad Iuuentutem Christianam, ex chaldæo latinè reddito, & in formam aliquam Rhythmicam vtcumque per nos redacto, ibi:* [Reuolue animo multos, qui ante te vixerunt, Reges sublimes, nobiles, atque potentes, &c.] *varijsq. in locis sparsim, & incidenter alibi.*

Vitium tenebræ sunt, Virtus verò lumen, &c.] *Peccata dici tenebras, testantur Sanctus Hieronymus, in Iob 3. in illud:* [Obscurent eum tenebræ, &c.] *Item in Iob 22. super illud:* [Et putabat se tenebras visurum.] *Sanctus Augustinus in Psalm. 18. in id:* [Ab occultis meis munda me] *Et in Psalm. 87. in illud:* [Posuerunt me in lacu, &c.] *Sanctus Gregorius libro 15. Moralium, cap. 12. libro 29. cap. 8. & 9. & ante hos Origenes in Epist. ad Roman. 13. Suffragaturq. Sanctus Chrysostomus, qui in caput Ioannis primum, homilia 4. post medium sic habet:* [Peccatum, tenebræ, & vorago quædam profunda: quod vel inde planissime constat, quòd clam, & sine arbitris peccata committantur. Quicumque enim in facinora, sceleraq. prolabitur, odio habet lucem, neque luci se credit: & quæ occultè, & in abscondito fiunt, etiam dictu sunt turpia. Sicut enim in tenebris neque amicus, neque inimicus agnoscitur, sed omnia penitus ignorantur: itidem in peccato vsu venit, &c.] *Exemplisq. hac ipsa ibidem illustrat, atque confirmat. Quibus addo,* Tenebras mundi *(secundum eundem Chrysostomum in cap. Matthæi sextum, homilia 14.)* etiam dici homines iniquos, sicut & Sancti lux mundi appellantur, &c.] *De quibus ait Apostolus:* [Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.] *Quia sicut per Sanctos, Deus in hoc mundo ostenditur: ita per iniquos homines obscuratur, &c. Ita ibi Chrysostomus, apud quem plura alibi sparsim in eandem sententiam reperire licebit, sicut etiam apud Auctorem nostrum Ephræm sæpius.*

Firma anchoras, ac funes; ne in pelagus tua nauis impellatur: Mundus adsimilatur pelago, portus verò est vita religiosa.] *Allegorica, ac prouerbiali ista locutione comparat mundum pelago: & monasticam, ac religiosam vitam portui maris. Docetq. non conuenire Religiosis in pelago mundi huius versari, forisq. licenter euagari, atque discurrere: sed in portu religionis oportere vitæ, atque professionis anchoram firmare, ibiq. cum patientia, & pace persistere. ac propterea hic subdit:* [Noli esse amator euagationis, sed potius patientiæ, &c.] *paucisq. interiectis postea:* [Si porrò in cœnobio non toleramus, & dum soli sumus, non quiescimus; vbi nostrum tandem diuersorium erit, &c.] *illudq. multis capitibus, varijsq. adhortationibus hoc eodem secundo Tomo contentis tradit, inculcat, repetitq. Auctor, sicut suis postea locis plenius videre licebit.*

Beatus qui Dominum proprio cordis speculo contemplatur, explicans linguam suam cum clamore, ac gemitu, &c.] *Vbi pro (τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ. id est, linguam suam) in alio græco MS. est, καὶ ἐκχέων τὴν δόξαν αὐτοῦ μετὰ κλαυθμοῦ. id est,* [& gloriam ipsius effundit, seu explicat cum clamore, ac gemitu, &c.] *Quæ lectio etsi stare, & explicari aliquo modo posset: altera tamen securior, aptiorq. proposito hic esse videtur, vt non* [τὴν δόξαν. *id est, gloriam, sed* τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἐκχέων. *id est,* [linguam suam explicat, siue effundit, &c.] *legendum sit: alioquin enim perabsurda, aut nulla saltem hoc loco videretur esse sententia.*

A A refectione surgens, noli vagari per cellas, sed in tua conquiesce cella, &c.] *Aliud hic profert depositum Auctor, quod est de non vagando ac discurrendo per fratrum cellas, quod audaciæ, & peruersitatis signum existit. De quo, in sequentibus aliquot postea Parænesibus, fusius ac plenius, eodem hoc Tomo 2. Et S. Basilius Magnus de eodem, in præceptis ac regulis generalibus vitæ religiosorum, variisq. aliis in locis suorum operum sparsim sæpius. necnon Chrysostomus in tractatu de Monachis, ac vita monastica. ac Cassianus, collat. 6.cap. cap. 15. vbi Cellæ, ac solitudinis ponit commoda, eorumque, qui ab iis recedunt detrimenta. S. Bernardus, in Epistola, siue tractatu,* De Vita solitaria, *ad Fratres de monte Dei. alijsque in locis plurimis.*

Nam ex concessionibus eiusmodi, animarum ruinæ proueniunt, & potissimum cessante Præfecti baculo, &c.] *Notat licentiosam vitam quorumdam monachorum, impune satis peccantium, legesq. suas monasticas transgredientium. taxatq. laxitatem ac conniuentiam*
B *nonnullorum Præfectorum, quiduis in sibi subditis permittentium, ac vitia minime corrigentium: ac proinde hic dicit ex eiusmodi indulgentiis atque permissionibus, prouenire ruinas animarum, cessante præsertim Præfecti baculo, id est, disciplina, atque correctione Superioris, cuius officio incumbit, inferiores sibiq. commissos in officio continere, & vitia eorum reprimere. De quo, inter alios vide Basilium in regulis fus. disp. in responsione ad Interrogat. 25.* [Quàm terribile Antistiti iudicium immineat, si fratres delinquentes non arguat.] *Responsio lectu digna est, & ideo Lectorem ad eam remitto.*

Nam si in vino temperantiam, ac sapientiam quæris, nec tibi, nec aliis proderis, &c.] *Alia lectio quæ explicatiua videtur huius, sic habet:* [Nam si in vino sapiens ac prudens tibi videaris, &c.] *Agit autèm contra tumulentos, sibiq. in potu, ac crapula placentes, ac de vano sapientiæ nomine interim gloriantes, atque superbientes, quos hic notat, coarguitque. Aut certe prior lectio allegorice ac prouerbialiter intelligenda, & ἀντιφραστικῶς, de his qui tempe-*
C *rantiam, ac sapientiam in vino sectantur, cum tamen in eo minime temperantes sint, ac sapientes, secundum etiam illud:* [Pinguis venter non gignit sensum tenuem, &c.]

Si vniuersam sacram edidicisti scripturam, vide ne fortè animo efferaris, &c.] *Locus hic ad reprimendum elationis ac superbiæ spiritum pertinet, atque conducit. Nam cùm ea, quæ ad animi humilitatem modestiamq. pertinent, à Scriptura, inquit, edoceamur: constat sanè eos, qui contraria his quæ didicerunt, sentiunt, vel agunt, præuaricatores sese eo ipso demonstrare. quare aduersus spiritum Superbiæ & ambitionis nos munit, & vt strenue maligni ac fraudolenti spiritus impugnationi ex aduerso resistamus, nec vllis ipsius fallacibus suggestionibus abripi nos vmquam sinamus, serio hic hortatur, & monet. Plura in eamdem sententiam, in aliis sequentibus Parænesibus, hoc Tomo secundo sparsim, sicut & Tomo primo, non vno in loco, adducta inuenias.*

EIVSDEM S. PATRIS EPHRÆM SYRI DE VIRTVTE, CAPITA DECEM.

Eodem Interprete, & Scholiaste G. Vossio.

PROLOGVS.

* Græc. ἐν τῷ δὲ τῷ ὑπομνηστικῷ. de quo supra in Hypomnest. ac Schol. pag. 18.21.22.

NECESSARIVM duxi carissime, & alia quædam cum his congruentia, in hoc * commentario addere; vt legens, depreceris pro me peccatore, atque operibus confuso, Dominum: vt mihi peccata remittat, faciamq. fructum ei gratum, antequam edictum veniat tremendum, de anima mea è corpore tollenda; quando omnis humanus apparatus, & ornatus euanescet. Væ tunc ei, qui Deum offenderit, neque resipuerit: Requiret enim tempus in negligentia deperditum, & non inueniet. Ploremus igitur coram Domino Deo nostro, vt miserationes ab ipso obtineamus. Donec tempus habemus, temperemus nobis, & placare studeamus Deum. Non est nobis certamen de pecuniis, quarum iacturam licet quis fecerit, alias pro illis rursus comparare sibi poterit. De anima nobis periculum; quam si perdiderimus, non amplius recuperare poterimus, iuxta quod scriptum est: Quid proderit homini, si mundum vniuersum lucretur; animæ verò suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria & maiestate sua: & tunc reddet vnicuique secundum opera eius. Si ergo detur retributio, nullaque opera nostra latere possunt Deum: quare non operamur bonum, vt bonum nobis retribuatur; abstinemusq. à malo, ne mala nos * inuadant? sicut scriptum est: Recede ab iniquo; & non timebis, & tremor non appropinquabit tibi. Erubesco dicere, & tacere nequeo, ob meam, meiq. similium ignauorum

NOTA.

Matth. 16.

Ibid. & Matth. 24.

* al. obruant.

Esai. 54. secundù LXX.

A rum negligentiam; quòd milites huius ſeculi, miſera à Rege dona accipientes, prompte alacriterq. ad mortem vſque pro ipſo, periculis ſe ſubiiciunt: quanto magis nos, quibus tales factæ ſunt promiſsiones, debemus non * ceſſare ab operibus iuſtitiæ, vt à ventura ſaluemur ira; ne tamquam inimica noſtra vtamur anima, quam ſibi vindicat Deus. Cogitemus quomodo ardorem ſolis, vehementiamve febris tolerare nequeamus; & quo pacto inexſtinguibilem illum ignem B pro nihilo ducimus? Dominus autem ſuo nos conſilio dirigat, manuq. ſua forti nos protegat, in ſecula. Amen.

A Minori ad maius.

**al. non deſerere opera iuſtitiæ*

A Minore.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

DE Virtute. Capita decem. Prologus.] *Auctor noſter Ephram, anteqnam ſequentia decem aggrediatur Capita, ſuum hic Prologum præmittit, idemq. in quattuor Adhortationibus antea poſitis præſtitit. ac poſtea in illud:* Attende tibi ipſi.] *& ante duodecim ibi capita ſequentia, alibiq. non ſine cauſſa facit & obſeruat. Vt autem vis & ratio Prologi ab omnibus rectius ac plenius cognoſcatur: ſciendum eſt Prologum, & Præfationem, atque Proœmium, pro iiſ-* C *dem fere apud Patres ſumi. quando ſcilicet ſumma rei breuiter præfando præmittitur: vel auditorum, lectorumve animi, ad audiendum legendumve attentius & patientius, ſuaui & accommodo aliquo præloquio, ſiue præfatione, præſertim in rebus arduis, ac longioribus, pluribusve diſtinctis capitibus, vt hic apud Auctorem, præparantur, & deuinciuntur. Deduciturq. Prologus à Græc. πρὸ & λόγος. ſiue ἀπὸ τοῦ προλογίζειν. quaſi prologo vti: Præfatio autem à præfando, ſignificans id quod præloquimur, antequam ad rem veniamus, &c. Et vt Prologi ac præfationis acceptionem apud Patres confundi, & pro iiſdem plane vſurpari noueris; illud ex vnius S. Hieronymi (ne multos hic allegare ſit neceſſe) ſcriptis abunde edoceris: quippe in quibus, inter alia indifferenter ſic paſſim habetur, ac legitur:* [Incipit Prologus S. Hieronymi, in librum Quæſtionum Hebraicarum.] *ac poſtea ibid.* [Finit Prologus.] *Item:* [Incipit Præfatio S. Hieronymi Presbyteri in Amos Prophetam.] *ac poſt eamdem præfationem:* [Explicit Præfatio. Incipit Textus.] *Item.* [Sequitur Præfatio in explanationem B. Hieronymi in Abdiam Prophetam, ad Pamach. Finit Præfatio, &c.] *Vtrumque porro viciſſim in ſequentibus:* [Incipit Præfatio eiuſdem Beati D Hieronymi in librum tertium, ſuper Oſee ad Pamachium Epiſcop.] *ac poſt fin. ibid.* [Finit Prologus.] *Vbi hic Prologus, ibi Præfatio indifferenter dicitur. Sicut & in ſequentibus:* [Incipit Præfatio in librum 2. Amos Prophetæ.] *Subiiciturq. poſt ibid.* [Explicit Prologus. Incipit Textus.] *Item:* [Incipit Præfatio S. Hieronymi in explanat. ſuper Sophoniam Proph.] *ac poſt ibid.* [Finit Prologus.] *Item:* [Præfatio ponitur in explanationes Eſaiæ Prophetæ.] *qua finita, poſt ſubiicitur:* [Finit Prologus.] *Quæ inde adducere hic viſum eſt, vt certò conſtet, vnum pro altero nomen indifferenter accipi, ſicut & alibi apud alios. Proœmiorum porro vſum, & neceſſitatem luculenter oſtendit S. Chryſoſt. tom. 3. in Hom. de ferendis reprehenſionib. & Conuerſione S. Pauli. cuius initium eſt:* Reprehenderunt nos amicorum quidam, quòd productiora ſermonum initia faciamus, &c. *longe ab initio, ibi:* [*Seruiunt in hoc nobis proœmia, vt auditores de dicendis per compendium inſtruantur, & manifeſtior tradatur doctrina. Fateor enim non opus proœmiis, neq. inſtructionibus his, qui ſemper ſcripturis vacant, neque aliis occupationibus diſtrahuntur: ſtatim enim audito lectore, dictorum mentem accipiunt. Qui autem bonam temporis partem ſecularibus negotiis impendunt, & rarius hic comparent, niſi proœmia audiant, & inſtructi intelligant, quæ ſermo-* E *nem illum præcedant, abſque lucro hinc abeunt, &c.*] *Ac paullo poſtea ibid.* [*Eſt & alius vſus Proœmiorum: Incidimus enim ſæpe in longiora argumenta, quæ vno die ad finem perduci nequeunt; & interdum duobus vel tribus diebus, vt rectè explicentur, opus habent. Vnde tunc opus eſt, die ſecundo finem doctrinæ prioris repetere: vt dum principio finis congruit, ſermo cohæreat, auditoribusq. minus obſcurus ſit obſcurus. Et vt diſcas ſermonem abſque proœmiis valde obſcurari; ecce, exempli gratia, afferam aliqua: Vt autem vidit eum Ieſus: Tu es Simon, inquit, filius Iona: tu vocaberis Cephas, quod interpretatum eſt Petrus. Vides num intelligatis dictum? num intelligatis conſequentiam, & quare dicta ſint? quandoquidem abſque proœmiis introducta ſunt. Comparatur igitur, qui hoc facit, ei qui hominem omni ex parte obtectum, in ſpectaculum adducit, &c.*] *Atque iſta de Proœmiorum vſu, hactenus ex Chryſoſtomo.*

A

CAP. PRIMVM.

Similia sunt Prouer. 20. & Sap. 6. Eccl. 10. & Eccles. 10.

BEATA Ciuitas, quæ à piis regitur; & nauis, quæ à peritis gubernatur: Monasteriumque, quod à temperantibus administratur. Væ autem ciuitati, quæ ab impiis dirigitur; & naui, quæ ab imperitis gubernatur; ac Monasterio, quod ab intemperantibus administratur: nam & ciuitas replebitur Barbaris, ob impietatem eorum qui eam tenent; & nauis confringetur propter imperitiam gubernatorum: Monasterium autem desolabitur, ob ignauiam administrantium. B

SCHOLIA.

Habentur in Scripturis pleraq. similia, ad quæ non obscurè hic ab Auctore fieri videtur adlusio. cuiusmodi sunt Prouerb. 29. [Rex iustus erigit terram.] *Item :* [In multiplicatione iustorum lætabitur vulgus: cum impij sumpserint principatum, gemet populus.] *Et postea ibid.* [Homines pestilentes dissipant ciuitatem: sapientes vero auertunt furorem, &c.] *Sic Sapient. 6.* [Rex sapiens stabilimentum est populi.] *Et Eccl. 10.* [Beata terra, cuius Rex nobilis est, &c.] *Item ibid.* [Væ tibi terra, cuius Rex puer est, &c.] C *Sic quoque Eccli. 10.* [Rex insipiens perdet populum suum, & ciuitates inhabitabuntur per sensum prudentium, &c.]

CAP. II.

SI sub obedientia spiritalium Patrum consederis; non cum demulceris, & audis verba assentationis, apparet fidei tuæ stabilitas, ac firmitas: sed quando contemptus, atque percussus sustinueris; nam etiam fera merito cum demulcetur, mansuescit, atque mitescit. Ne itaque erga corripientem, & instituentem te, amarulentior fias; si nimirum cupis vas electionis euadere: sciensq. obedientiæ in Domino, ac humilitatis profectum, eò progressus es; nempe si eius gloriam cognoscens, eam tibi delegisti. In ea frater, Sanctorum vita illustris est, & magnifica. Moyses enim seruus Domini, etsi doctrina Iethro non erat imbutus; verumtamen illi se subiecit, atque seruiuit; quamuis in Aegypto satis esset eruditus. Iesus quoque Naue filius, perfecta sua obedientia, tantum donum promeruit, vt Moysis successor fieret. Et Samuel, per obedientiam quam Heli sacerdoti præstitit, dignus habitus est, qui vocem Dei audiret. Elisæus vero, huius adminiculo pallium, & gratiam sui accepit Magistri. Quid porro homines similes vobis, passionibus subiectos commemoro? Ipse quoque Deus verbum incarnatum, vitam in humilitate, & obedientia traduxit, sicut nos docet Euangelista, dicens: Et erat subditus parentibus suis. Rursus autem, & Apostolus ait: Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem: mortem autem crucis. Quin etiam, quotquot viuendo, nolunt bonam parentum tolerare disciplinam, non leui se periculo exponunt: plærique enim, qui in ciuitatibus à magistratu puniuntur, fere propter inobedientiam, atque contumaciam, duramq. ceruicem,* plectuntur. Quin & puellæ, nolentes bonis D E

Obedientia, & humilitatis commendatio ab exemplis, & scripturis.
Exod. 3. 18.
Deut. 34. & Iosue 1.
1. Reg. 3.
4. Reg. 2.
A Maiore.
Luc. 2.
Philip. 2.
**Græc. ἀποτυμπανίζονται.*

A nis morem gerere admonitionibus, verecundia, ac pudicitia abiecta, in plateis vicisq. turpem vitam cum dedecore traducunt: quæ autem intentæ sunt operi, & mentis tranquillitati atque pudicitiæ vacant; ab hominibus quidem honorabuntur, à Deo autem glorificabuntur. Bonum incepisti opus, in eo persiste: vt magnificeris à Domino, cum mansuetis, & humilibus, in Regno cælorum. Amen.

Contra inobedientes.

Matth. 5. 23.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

B SI sub obedientia spiritalium Patrum consederis, &c.] *Obedientiam vehementer commendat, eamq. pulcherrimis Scripturæ exemplis: à Moyse, Iesu filio Naue, Samuele, & Elisæo, aliisq. confirmat, atque illustrat. A Moyse quidem, qui, quamuis Aegyptiorum scientia satis esset institutus, licetq. à Madianitis alienus; tamen etiam Iethro sacerdoti Madian seruire, illiq. se subiicere voluit. vt est Exod. 3. & eidem consilium danti lubens obtemperauit, omniaq. fecit diligenter, quæ ille suggesserat, sicut habetur Exod. 18. Iesus quoque Naue filius, adeo sua commendatur obedientia, vt per eam diuinitus Moyses mereretur fieri successor, & in populum Israeliticum obtinere imperium, eumq. in terram promissionis ducere, &c. vt est Deuteronom. 34. & Iosue 1. 3. 4. &c. De Samuele etiam legimus 1. Reg. 3. quomodo per obedientiam suam, quam Heli sacerdoti præstabat, promeritus sit vocem Dei audire, & quidem tertio. iuxta illud:* [Et adiecit Dominus vocare Samuelem tertio. Qui consurgens, abiit ad Heli, & ait: Ecce ego, quia vocasti me. Intellexitq. Heli, quod Dominus vocaret puerum. & ait: Non vocaui te, reuertere, & dormi fili. & si deinceps vocauerit te, dices: Loquere Domi-C ne, quia audit seruus tuus. Abiit ergo Samuel, & dormiuit in loco suo. Et venit Dominus, & stetit: & vocauit ipsum sicut semel, & bis vocauerat ipsum: Samuel, Samuel. & ait Samuel: Loquere Domine, quia audit seruus tuus. & Dominus ad Samuelem; Ecce ego. &c.] *De quo plura 1. Reg. 3. & ad longum, apud Ephræm Tomo 1. in Apolog. ad Fratrem quendam, de Heli Sacerdote. cuius initium est:* [Cum Scriptura de Heli Sacerdote attestetur, &c.] *Quin & Elisæus denique, adminiculo obedientiæ, pallium, ac gratiam accipere Eliæ sui magistri meruit, sicut & clara de eo est historia, 4. Reg. 2. quò etiam Gregorius Nyssæ Episcopus, frater Magni Basilij alludens, sic de eo inter alia, in vita Gregorij miraculorum opificis, enarrando adducit:* [Quid ex Propheticis miraculis, his rebus ex aduerso comparando adduci vis? Dicam Iordanis sectionem, quam percussione pellis ouillæ, ante ascensionem fecit Helias: & post eum Elisæus, hæres & pellis, & spiritus illius, &c.] *Idemq. in tract. de sancto Baptismo, cuius initium est:* [Nunc agnosco meum gregem, &c.] *sic inter multa ibi percenset:* [Similiter vnius Prophetæ indumentum, quod ex pel-D le erat caprina, Elisæum, per totum terrarum orbem, fama celebratum effecit, &c.] *Atque ista hactenus in commendationem Obedientiæ. de qua operæpretium fuerit etiam videre caput sextum postea hic sequens, cuius initium est:* [Frater quidam sub obedientia spiritalium Patrum, &c.]

Iesus quoque Naue filius, &c.] *In vulg. Latin. legitur:* [Iosue filius Num.] *At LXX. quos ferè Patres sequebantur, vt etiam Ephræm, legunt, appellantq.* Ἰησοῦν υἱὸν Ναυῆ, *id est,* Iesum filium Naue.] *De quo, vide Deut. cap. 34. Et Iosue cap. 1. 2. &c.*

Sicut nos docet Euangelista dicens: Et erat subditus parentibus suis.] *Alia hic lectio apud Ephræm habet:* [Et erat subditus ipsis.] *Sic quoque in sacro Cod. Luc. 2.* [Et erat subditus illis, & mater eius conseruabat omnia verba hæc in corde suo.] *Quem etiam locum piè doctèq. illustrans S. Bernardus Abbas Claræuall. sic in Homilia 1. super* Missus est, *inter* E *alia recenset, ibi:* [Nam subdit Euangelista: Et erat (inquiens) subditus illis. Quis? Quibus? Deus hominibus. Deus, inquam, cui Angeli subditi sunt: cui Principatus, & Potestates obediunt, subditus erat Mariæ. nec tantum Mariæ, sed etiam Ioseph propter Mariam, &c.] *Ac paullo post ibidem:* [Quibus ergo laudibus iudicas dignam, quæ etiam præit? Disce homo obedire, disce terra subdi: disce puluis obtemperare. De auctore tuo loquens Euangelista: Et erat (inquit) subditus illis: haud dubium quin Mariæ & Ioseph. Erubesce superbe cinis. Deus se humiliat, & tu te exaltas? Deus se hominibus subdit: & tu dominari gestiens hominibus, tuo te præponis Auctori? &c.] *Hactenus ibi Bernardus.*

CAP.

A

CAP. III.

SI ad dimidium perduxerit opus aliquod, frater tuus; contigeritq. ipsum in morbum incidere, tuaq. opera indigere in opere: curam eius suscipe, omni cum humilitate, patienti compatiens. Postquam verò sanitatem is recuperarit, ne fratris tui appetieris opus: ne fortè tibi ipse à Domino, & hominibus damnationem adsciscas. At fortasse suggerit cogitatio, non sine Diuina id permissione accidisse, vt ille malè habeat, & ego interim hoc consequar: at cur non bonum illud cogitasti; quòd scilicet Diuino id factum sit permissu; vt cuiusmodi voluntate sis demonstres, tui ne ipsius an fratris amator? Quòd si à morbo liberatus, ipse recusauerit; rem bona conscientia cum permissu tamen Præfecti, accipe: vt bonum habeas testimonium ab his, qui foris sunt. Necessaria enim est iustitia, pietas, atque obseruantia. De sanctissimo quippe Symeone, qui Saluatorem accepit in vlnas suas, scriptum habemus, quòd esset iustus, & timoratus.

Cogitationis suggestio. B

Luc. 2.

CAP. IIII.

C

FIRMO, ac stabili corde simus, Carissime: nam virtuti aduersatur segnities. Ne igitur exigua nobis ingruente acedia, euadamus pusillanimes: verùm vim nobis ipsi inferamus, magnanimi Viatoris instar; quippe cui dum defectio atque debilitas per viam accidit, non cadit animo, neque à scopo desistit propter longitudinem viæ; sed seipsum consolatur, dicens: Adhuc modicum restat viæ, & ad diuersorium peruenies, atque quiesces. Et Dominus vim eius cernens, robur illi viresq. præbet, viæq. mollit ac mitigat asperitatem: segnities enim, atque pigritia paupertatis conciliatrices existunt, non modo donorum spiritalium, sed etiam necessitatum corporalium.

Virtuti inimica segnities.

Viatoris magnanimi exemplum.

Segnities paupertatis conciliatrix. D

CAP. V.

SI ante cunctos in Synaxim, ac congregationem prodeas, & persistas donec absoluatur, ne in hoc te efferat cogitatio: quoniam & artifices multum studij, ac vigilantiæ in suo opere adhibent. Neque corpore dumtaxat te præsentes Domino: sed & cogitationes in corde humili à ceteris rebus, vt illi des operam, abducito. Superbia enim latibulo similis est, in quo Draco libenter moratur; & eum, qui ad illud accesserit, interficit. Porro de non inebriando se vino, aut de mulierum consuetudine vitanda, superfluum mihi videtur tuæ significare pietati; tum quia manifestum est omnibus, hoc à virtute esse alienum. Necessarium est ergo non solum in hac parte impetum Dæmonum obseruare, atque cauere: sed neque cum maribus, & adolescentibus conferre licet sermones lasciuos, atque effœminatos, qui in perniciem animam trahunt. Non tamen quòd malum sit fœmina, eius conuersationē auersamur: sed quia

Synaxis.

Superbia latibulo similis. E

Contra lasciua commercia atque colloquia.

facile

A facile est inimico, per colloquia & conuersationes mulierum, nos subuertere, & ad transgressionem Diuini præcepti inducere. Quocirca nos oportet vndequaque obseruare malignorum spirituum iacula; confidentes armaturæ, ac virtuti Spiritus sancti: nam qui vnam portam inimico præcludit, duas autem ei aperit, existimans se securum esse, fallitur hic, quisquis est. Necessarium est ergo, vt nos ipsi vndique communiamus: nullamq. occasionem præbeamus iis, qui occasionem quærunt. Deus enim non irridetur: & horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Mulierum consuetudines, vt vitandæ.

Eleganter dictum, & prouerbialiter.

Gal. 6.

Heb. 10.

B

S C H O L I A.

SI ante cunctos in Synaxim prodeas, &c.] *In Latinis Sanctorum Patrum ex Græco translationibus, nota nomen Synaxis & Synaxes, sæpe haud inuenuste, & inaccommodate etiam in alia atque alia significatione vsurpari: quemadmodum & ab Athanasii, Basilij, & Chrysostomi, aliorumq. Græcorum Patrum Interpretibus, & à nobis in plurimis Ephræm locis (seruato vocabulo Græco tamquam Latino, quòd significantius sit, latiusq. pateat) vsurpatum retentumq. inuenies. Cæterum quia multa illius sunt significata, & acceptiones variæ, de iis pro maiore declaratione, aliquid (ne quis in illis hæreat) dicendum erit. Significat autem nomen Synaxis primo conuentum, seu congregationem, cum Monachi ad orandum, Diuinasq. laudes decantandas, ac celebrandas, & ad Diuina peragenda mysteria simul conueniebant, à Græco verbo συνάγω, hoc est,* C *congrego, seu colligo, &c. qua etiam significatione hic ab Auctore accipitur, & suprà in Epistola ad Ioannem Monachum, cuius initium est:* [Variis licet adhortationibus cum religiosissimo Theodoro egerimus, &c.] *ibi:* [Neque corporalium necessitatum prætextu, Synaxim vestram neglexeritis, &c.] *ac postea hoc eodem Tomo, in Parænes. 18. 19. 23. 26. & aliis in locis apud eumdem sæpissime. Accipitur præterea pro congregatione, & conuentu simpliciter. item pro collecta, conuenticulo, celebritate, solennitate, Missæ sacrificio, & sacra Communione, &c. in quibus omnibus significationibus, aliis atque aliis locis, vtitur Auctor noster Ephræm: sed in prima acceptione, pro conuentu, ac congregatione Monachorum ad orandum, & laudandum Deum, &c. sæpissime, præsertim hoc Tomo 2. ac vbicumq. de Monasticis agit. Neque etiam infrequenter apud eum, Synaxis pro sacra altaris Communione vsurpatur, sicut suis constabit locis. quod quidem in eo significato verbum, ex 1. Cor. 10. desumptum videtur, vbi Apostolus sic loquitur:* Calix benedictionis, cui benediximus, nonne communicatio sanguinis Christi est: & panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? &c.] *Nam vt rectè lib. 4. cap. 14.* D *ait Damascenus:* [Hoc sacramentum Christo nos copulat, atque eius carnis, deitatisq. participes efficit: nosq. inter nos in eodem Christo conciliat, atque coniungit, & veluti vnum corpus coagmentat, &c.] *iuxta illud Pauli 1. Cor. 10.* [Vnum corpus, vnus panis multi sumus, qui de vno pane participamus, &c.] *Vnde quàm conuenienter etiam pro sacra Communione sumatur, clarissimum euadit. Sed ista de vocabulo, & acceptione Synaxis, abunde hic suffecerint.*

Superbia latibulo similis, in quo Draco moratur, &c.] *Auctor ostendere (vt videtur) volens, quàm periculosum sit Superbiæ vitium, illud cum antro siue latibulo, in quo Draco latitat, haud incommodè hic comparat. Nam sicut accedenti ad latibulum, in quo Draco serpens commoratur, maximum ab eo mortis imminet periculum: ita & saluti animarum à superbiæ latibulo, in quo Diabolus versatur (nisi illud sedulò vitauerint) exitium proximum est. Nullum enim est vitium (vt rectè tradit August. lib. 4. de Trinit. cap. 15. tomo 3.) in quod magis accipiat ius dominandi* E *ille superbissimus spiritus, ad ima mediator, ad summa interclusor, &c. Clariusq. de eo, alibi Ephræm, in tract. de euersione Superbiæ, tomo 1. vbi inter alia, sub fin. sic habet:* [In superbia enim habitat, qui dixit: In fortitudine manus meæ faciam, & in sapientia intellectus auferam terminos gentium, &c.]. *Ac rursus:* [Dixisti in corde tuo: In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solium meum. ascendam super altitudinem nubium, & similis ero Altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum terræ, &c.] *Ex quibus, quomodo in latibulo superbiæ Draco diabolus habitet, & quæ inde mala atque pericula, omnibus liquet. Sed de his latius apud alios Patres, ipsumq. Ephræm sparsim multis in locis, alibi.*

A

CAP. VI.

Parabola, aut potius, exemplum rei verè gestæ.

FRATER quidam sub obedientia spiritalium Patrum residens, alium fratrem adiit, dixitque: Cupio relinquere Patres meos spiritales, & per me tranquille degere. Ad quem ille: Homo inquit, quidam habebat filium, quem accipiens, in manus tradidit artifici, qui eum artem suam doceret, eratq. puer distractior circa opus. Cumque post dies aliquot, adolescens ad patrem suum accederet, dixit: Pater tolle me ab hoc magistro meo; per me enim magis artem apprehendere potero. At pater, ad ipsum: Si cum ab aliis, inquit, docearis, & manuducaris, nihil didicisti; quid per te solus præstare poteris, ò fili, non addiscens, neque obediens, quemadmodum oportet? Video te male erga artem, quam addiscis, affectum; metuoq. ne fortè frustra in te laborauerim: arripe igitur opificium tuum, sicut oportet fili, vt in arte exercitatus ipse tibi requietem inuenias: nam inertes assequitur mors. Quapropter, & nos charissime, caueamus à nobis abiicere iugum obedientiæ in Domino; ne fortè non placeat Deo: cumque in tentationem inciderimus, non sit qui auxilietur nobis. Quando enim Agar ancilla Sarræ, aufugit à conspectu Dominæ suæ, inueniens eam Angelus Dei, dixit ad ipsam: Reuertere ad Dominam tuam, & humiliare sub manu illius: fecitq. illa sicut dictum erat ad eam. Cum vero adesset tempus eius, assumpto commeatu, dimissa est cum fiducia, vnà cum filio suo: oberranteq. ipsa per solitudinem, adeò vt siti peritura videretur simul cum filio suo Ismael, non despexit eam Deus. Oportet ergo, & nos patienter perferre tribulationes, tamquam Domino seruientes, & non hominibus. Ideoq. dum sub obedientia versamur, ne opera inobedientiæ agamus; ne & nos patiamur, quemadmodum passus est Giezi, minister Prophetæ Elisæi: quin potius per piam religiosamq. obedientiam, fructum reddamus perfectum Domino nostro Iesu Christo: Cui gloria in seculorum secula. Amen.

Gen. 16. *Gen. 16. 21.* *4. Reg. 5.*

B C D

SCHOLIA.

FRATER quidam sub obedientia spiritalium residens Patrum, alium adiit Fratrem, dicens: Cupio relinquere patres meos spiritales, &c.] *Ista vt ad seculum rediret, ac obedientiæ iugum excuteret, in tentationem dilapsus Frater dixit: Cui pater ille apto hic respondit exemplo, quod tamen an parabolicum, an potius rem verè gestam dixero, subdubito: id certum teneo valde illud efficax esse ad fratrem illum, aliosq. similes tentationis spiritu exagitatos, in bonis institutis confirmandos, & in officio continendos. Et ne quis obedientiæ iugum susceptum, à se temere abiiciat, inter alia opportunè exemplum Agar ancillæ Sarræ, ad Dominam suam (à cuius facie profugerat) monitu Angeli obedienter humiliterq. reuersæ, proponit, verbisq. scripturæ eleganter confirmat. De quo, historia habetur, Genes. 16. ad longum, ac postea Gen. 21. quam latius, pleniusq. examinando etiam explicat S. Chrysostomus, Homil. 38. in caput alleg. Gen. 16. & homil. 46. in cap. Gen. 21.*

E

Oberranteq. ipsa per solitudinem, adeo, vt siti videretur peritura cum filio suo Ismael, non despexit eam Deus.] *Quæ de Agar, & de filio eius Ismael, prius adducta sunt, ad vtrumq. quidem citatum Genes. locum referenda videntur: sed tamen quæ posterioribus hisce verbis ab Auctore allusiuè dicuntur, potius ad verba Gen. 21. referuntur, vbi de Agar, eiusque filio sic habetur:* [Quæ cum abiisset, errabat in solitudine Bersabee. Cumq. consumpta esset aqua in vtre, abiecit puerum subter vnam arborem, quæ ibi erat. & abiit, seditq. è regione pro-

A ne procul quantum poteſt arcus iacere. dixit enim : Non videbo morientem puerum, & ſedens contra, leuauit vocem ſuam, & fleuit. Exaudiuit autem Deus vocem pueri : vocauitq. Angelus Dei Agar de cælo, dicens : Quid agis Agar? noli timere: exaudiuit enim Deus vocem pueri de loco, in quo eſt. aperuitq. oculos eius Deus; quæ videns puteum aquæ, abiit, & impleuit vtrem, deditq. puero bibere, &c.] *Ex quibus ſanè Scripturæ verbis, adluſio, ſententiaq. Auctoris apertiſſima eſt. Cæterum plenius, de his Chryſoſtomus vbi ſupra. & Auguſtinus quæſt. 53. & Hieronym. in Quæſtionibus ſeu tradit. Hebr. in Gen. cap. 16. & 21. aliiq. alibi.*

Dum ſub obedientia verſamur, ne opera inobedientiæ agamus : ne & nos patiamur ſicut paſſus eſt Giezi, &c.] *Hiſtoria, de improbo facto Giezi miniſtri Eliſæi Prophetæ, habetur 4. Reg. 5. & eſt in ſubſtantia eiuſmodi : Giezi, quòd munera, quæ eius recuſauerat Dominus, à Naaman Syro lepra curato occulte, perfideq. contra voluntatem Prophetæ Eliſæi accepiſſet, factumq. ſuum mendacio occultare ſtuduiſſet : ſuæ inobedientiæ ac mendacij iuſtas pœnas luit, & B lepra, quæ Naaman Syro adhæſerat, mox ipſi applicata eſt, & ſemini eius, vſque in ſempiternum. Statimq. diſceſſit ab eo leproſus (vt habet Scriptura) quaſi nix. Atque illud eſt, quod hic noſter inſinuat Auctor, dicens :* [Ne & nos patiamur, quemadmodum paſſus eſt Giezi miniſter Prophetæ Eliſæi, &c.] *quippe qui dum ſub miniſterio, & obedientia optimi verſaretur Domini, opera inobedientiæ exercuit, perfide egit, & ſuæ inobedientiæ atque perfidiæ merito pœnas luit, lepraq. qua Naaman Syrus liberatus fuerat, ipſe totus ea (vt dictum eſt) infectus commaculatusq. repertus eſt, vt non immerito de re adeo obſtupeſcenda exclamet alibi in hæc verba Chryſoſtomus :* [O admiranda potentia Dei. O ſublime meritum Eliſæi. Vno in tempore duplex virtus oſtenditur, & gemina poteſtas Prophetam ſanctiſsimum demonſtrat. Curatur Naaman Syrus ; & lepra, Giezi perfunditur ſeruus. Syro fides attulit gloriam : & ſeruo perfidia intulit pœnam. Ille de Syria veniens, quod deſiderauit, accepit ; hic de Prophetæ domo exiens, plagam ſibi de perfidia acquiſiuit. Naaman curatur, & gau-C det : Giezi vulneratur, & deflet. Alius ſuis redditur ſanus : alius cunctis oſtenditur maculatus. Alius exemplum virtutis oſtendit : alius meritum fallaciæ demonſtrauit. Curatur fide, qui fuerat maculatus : & maculatur perfidia, qui fuerat ſanus. Naaman inuitat ad Deum : Giezi profertur ſingulis in perfidiæ exemplum. Per Naaman, Deus collaudatur : per Giezi, iudicium cæleſte metuitur. Inde ſalus naſcitur : hinc metus. Inde gloria petitur : hic fraudis moleſtia formidatur. vt his exemplis, & fidei pretium, & perfidiæ ſupplicium cunctis gentibus monſtraretur.] *Ita Chryſoſtomus in ſerm. de Naaman Syro, ab Eliſæo Propheta curato. Tomo 1. cuius verba aurea, ad rem de qua agitur magis illuſtrandam, hic plane referre viſum eſt.*

CAP. VII.

D SI QVIS ad te acceſſerit ſecretò dicens : Conueniamus inter nos, ac ſimul fœdus, & amicitiam ineamus; vt ſi quid dixero tibi, me ſine contradictione audias. Deinde etiam poſt iuſiurandum, ſi te in peccatum inclinare, atque ſubuertere voluerit : ne morem geras illi ; quamuis magnifica protulerit, ſeq. ipſum humi proſtrauerit, vt violes Dei præceptum, ſupplicans. Noli acceptor eſſe perſonæ aduerſus animam tuam : nouit quippe Diabolus, non tantum iſta ſubornare, ſed etiam è Scriptura afferre, carniſq. infirmitatem allegare, ac multa alia comminiſci, vt hominem præuaricatorem mandatorum Dei efficiat; habeatq. quod contra eum glorietur. At nos, tali illius ſtudio, inaniq. labore edocti, ad pietatem fortes in propo-E ſito, ſuſceptoq. conſilio erimus. Nam ſi illi, dum propriam cupiunt voluntatem perficere, aut potius cooperantis in eis Diaboli, tantum ſtudium, artemq. exercent, ne ſuo fruſtrentur inſtituto, ac fine : quanto magis eos, qui ſpiritalem exercent vitam, decet peritiores, ac vigilantiores eſſe ; vt ne aduerſus eos exultet Diabolus. Atqui oportebat non iurare omnino, ob præceptum Saluatoris noſtri Dei. at nunc abreptus es verbis, ne paruifacias : in manus enim malorum veniſti, propter amicum tuum. Ne dederis ſomnum oculis tuis ; nec dormitent palpebræ tuæ, vt ſalueris ; tamquam damula è laqueis

Eccli. 4.

A Minore, ad Maius.

Matth. 5.

Prouer. 6.

* vulg. de manu aucupis. laqueis, & quasi auis è * reti. Verumtamen ne cadas animo, neque confundere: est enim emendatio mandato, si de cætero præ oculis habeas Dominum. Attende igitur tibi ipsi; non enim obnoxius es iuriiurando, si teipsum à malo elongaueris. nam ipse, qui Euangelium in mundo prædicauit, propter nimium suum, in humanum genus amorem: ipse inquam Dominus mandauit hominibus, vt pœnitentiam agant; abstineantq. ab omni peccato. Videndum igitur, ne dum voluptates nostras explere desideramus, iurisiurandi prætextum adducamus, quasi amplius nos ex inimici retibus subducere nequeamus. Deus non irridetur, cupientibusq. saluari manum porrigit. Declina ergo à malo, & fac bonum: sicq. sermonem seruaueris, secundum eum qui dixit: Ab omni via mala prohibui pedes meos; vt * custodiam verba tua. Vis autem, vt plenam perfectamq. tibi fidem faciam, quòd verbis non sis obnoxius; si mala vitaueris, bona autem egeris, subtraxerisq. te ab omni homine ambulante inordinatè. Audi Parabolam, aut potius exemplum: Homo quidam habebat filium, qui patrem suum in cunctis vehementer honorabat: alius autem quidam inuidia ductus super profectu iunioris, occultè accedens, dixit ei: Iura mihi aduersus patrem tuum, quòd quæ tibi sum dicturus, facies, seruabisq. absque omni contradictione. atque ille non rectè agens, iurauit ipsi. Deinde post hoc, dixit ad eum: Vade, ac dedecore patrem tuum affice, ipsumq. plagis cæde; & noli amplius reuereri conspectum eius; & quæcumque tibi mandauerit non facienda, facito: quoniam iurasti mihi, & non poteris non obedire iis, quæ tibi à me dicta sunt. Sed numquid tantam sustinebit dementiam, aut potius impietatem filius; & non despiciet iniquissimum consilium illius, propter cultum ac reuerentiam erga patrem? ad eumq. respondebit: Video te hominem non verum, nec iustum esse; sed inimicum patris mei, animæq. meæ insidiatorem: at me non decipies, sicut serpens sua calliditate Euam; neque me ad impietatem versuta tua improbitate compelles. Nolo vt me accusare, vel reprehendere pater possit, quòd impietati paruerim: despicio itaque consilium tuum nefarium ob patris mei reuerentiam, animæq. meæ salutem; auresq. meas pretiosæ Crucis signaculo obsigno, ne amplius intret in aures meas verborum tuorum virus; ipsamq. tuam consuetudinem vitabo, propter dolum in te latentem. Admonet quoq. nos Apostolus, vt subtrahamus nos ab omni fratre ambulante inordinatè. Nam Deus malis actionibus non colitur. Ne igitur abduci te à scelestis hominibus patiaris charissime: vt non exacerbes patrem tuum, qui in cœlis est, contraria præceptis eius agendo; & non habeas excusationem in die iudicij. Propter transgressionem enim mandatorum sancti Euangelij, Deum prouocas. Quocirca attende tibiipsi, summam sermonis per Prophetam edoctus. Ait enim Propheta Dauid: Iuraui, & statui; non transgredi præcepta tua, & cuncta iudicia tua: sed iuraui, & statui, inquit, custodire mandata tua, & omnia iudicia iustitiæ tuæ. Rursusq. ait: Iniquitatem odio habui, & abominatus sum: legem autem tuam dilexi. & * hac Diuina misericordia, magnas euitabis tentationes, atque pericula. In illo autem eueniet, quod scriptum est; Conuertetur * dolor eius in caput eius; & in verticem ipsius iniquitas eius descendet. Charitatem igitur, ac vnionem posside, non quidem per iuramenta, & blanditias, aliave prohibita, coactam: sed quæ secundum Deum sit, & ex animi affectu directa, ac consummata: quippe in qua nihil iniquum, aut coactum obrepit. eritq. gratia Domini nostri Iesu Christi tecum. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Marginal notes: Matth. 3. & Luc. 3. 5. 24. — Gal. 6. — Psal. 33. — Psal. 118. — * al. & custodiam. — 2. Thess. 3. — Parabola, aut potius exemplũ. — Gen. 3. — 2. Cor. 11. — 2. Thess. 3. — Psal. 118. — Ibidem. — * al. & in hoc. — Psal. 7. — * al. labor eius.

A B C D E

SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

NIHIL contra Dei voluntatem atque præceptum, in gratiam cuiuscumque hominis tentandum, agendumue docet: Dæmonisq. suggestionibus, & improborum consilijs non adsentiendum; ac temere nullo modo iurandum: & si quis se male acturum iurauerit, potius tunc mentem in melius mutandam, Deiq. præceptum de bene agendo, & malo non committendo attendendum, quàm temerarium, & plane illicitum, atque impium eiusmodi iuramentum opere complendum: Cuius etiam rei Parabolam, aut potius exemplum hic accommodum subycit.

Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ, vt salueris, &c.] *Locus est Prouerb. 6. Vbi al.* [Neque indormites palpebris tuis; vt salueris tamquam damula è laqueis, & tamquam auis è reti. &c.] *& sic edit. 70. At in vulg.* [Eruere quasi damula de manu, & quasi auis de manu aucupis.] *Sed hoc à lectione 70. & S. Ephræm, diuersum hic est, vbi Auctor quasi per omnia, cum 70. concordat.*

B

Videndum igitur, ne dum voluptates nostras explere desideramus, iurisiurandi prætextum adducamus, &c.] *Illos Auctor reprehendit, qui sese iuramentis temere obstringunt ad male agendum, vt alijs complaceant, vitijsq. indulgeant: qui etsi perperam egerint, tale quid iurando; eorum tamen iuramentum non tenere, neque tales iuramentis eiusmodi manere obstrictos, si mala vitauerint, bona autem egerint, subtraxerintq. sese ab omni homine (secundum Apostolum 2. Thess. 3.) ambulante inordinatè, demonstrat, probatq. hic efficacissime: tum Parabola, aut potius exemplo de duobus filijs, quorum alter nequior alterum melioris frugis ad iusiurandum impie adegit, vt Patri suo in omnibus rebellaret, &c. tum auctoritate Sacræ scripturæ. ait enim Propheta David: (Psalm. 118.)* Iuraui, & statui non transgredi præcepta tua, & cuncta iudicia tua: sed iuraui, *(inquit)* & statui custodire mandata tua, & omnia iudicia iustitiæ tuæ, &c.] *Ostendere scilicet volens, non esse temere iurandum, ad effectum præsertim rerum malarum, vel vt hominibus improbis consentiamus, Deumq. ac homines offendamus, &c. Sed de his latius apud Auctorem, cuius, aduersus mala promissa impijs iuramentis obstricta, notabile hic documentum adducitur, declaraturq. De quo, & Chrysostomum vide, homilia 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 16. ad populum Antioch. tomo 5. vbi sparsim, & incidenter multa de vitandis iuramentis vtilia adducuntur, & alibi apud eundem sæpius. Quod porro seruandum non sit iuramentum, quod est contra æquitatem, quodq. scelere adimpletur, etiam docet Sanctus Ambrosius, libro 3. de Virginitate, par. 3. diffuseq. deducitur apud Sanctum Augustinum, in Sermone 4. de decollatione Sancti Ioannis Baptistæ, & in tertio Sermone eiusdem diei, & in Epistola 104. vbi respondet Seuerino Miletiuano Episcopo. ac alibi.*

C

Homo quidam habebat filium, qui patrem suum in cunctis honorabat: alius autem quidam inuidia ductus, &c.] *Enarratio est Parabolæ, aut forte potius exempli, reiq. vere gestæ. Vbi in alio MS. Cod. paullo aliter, & cum adiunctione, sic reperitur:* [Homo quidam habebat filium: Filius autem valde patrem honorabat, studebatq. omnia eius præcepta seruare: & seruiebat, atque obsequebatur patri suo in omnibus. Alius autem quidam &c.] *Vbi Lectori liberum sit sequi, quam maluerit lectionem: Ego autem quam in pluribus exemplaribus græcis reperi, eam hic in translatione secutus sum, atque reposui.*

D

CAP VIII.

E

DEVITA, Frater cariſsime, consuetudinem hominum hæreticorum, ac libidinosorum, nihil fidele loquentium: nam instar sagittarum, sermones ipsorum corda vulnerant. Noui quosdam, sermonibus animas peruertentes; cuiusmodi quidem homines, fortasse per symbola quædam, feminis fluxu laborantes Scripturæ sermo, & leprosos appellat. Quemadmodum enim menstruatus immundum reddit, secundum legem, vbicumque consederit, vel quodcumque consputauerit: sic & horum impurorum fluxus animæ malè affectæ; sermonumq. consputatio, execrabiles reddit suscipientes:

Leuit. 13. 15
Matth. 8. 10.

& fortasse illorum deprauata animi affectio, cum eo, qui lepra laborat, com parandā est, sicut iam dictum est. Et omnis quidem Sanctorum cœtus zonam habebat lumbos constringentem, asperitatem inquam, vitæ demonstrantem: nam armaturam Spiritus sancti possidebant, & vndequaque virtute Spiritus sancti confirmati erant. Istos autem ex propria negligentia, hoc dono Spiritus sancti cernimus nudatos; nec lumbi ipsorum, cogitationibus castis coercentur: verum cuncti eorum mores dissoluti, atque corrupti sermones, actionesq. Atque is quidem, qui circa fidem laborat: quid noceat, inquit, cum quouis homine versari, siue recte credat, siue male sentiat; modo sanam nos fidem teneamus? At qui voluptatibus ventris indulgent; his, quæ infra ventrem sunt, dicent: & quid obesse poterit edere, ac bibere, & genio indulgere,* corporalisq. concupiscentia? Malum est concupiscere rem alienam, seu furari; & si quando de his quoque coarguantur; iterum dicent: necessitate coactus hoc feci: furatus sum, vt esurientem explerem animam. Quid isto fluxu impurius; aut eiusmodi lepra turpius; ac indecentius? Ideo non permittit sermo, execrandas hasce cogitationes in sanctarum animarum versari castris: sicut neque lepræ contactu notatos, sinit lex tentoria figere, in medio castrorum filiorum Israel. Etenim turpissimum reuera, in medio illustrium, atque sanctarum cogitationum morari: & immundis interim cogitationibus adirum præbere. Dissolutionem autem, ac turpitudinem, corruptionemq. operum ipsorum, necnon impudentiam voluntatis eorum, procacitatemq. linguæ, atque inexcusabilia eorum opera innuens, dicit: Quicunque tactus fuerit lepra, vestimenta eius dissuta sint, & caput ipsius reuelatum, & circa os eius contegatur: & immundus vocabitur omnibus diebus, quibus fuerit super eum tactus: & immundus cum sit, immundus erit, separatus sedebit; extra castra erit cõuersatio eius. Ex his sunt, qui dicunt: Comedamus, & bibamus; cras enim moriemur. Sunt autem isti, hominum, qui à veritate aberrant, sermones, atque etiam hæreticorum sensus: Nam hæretici suum volentes confirmare errorem, ex diuinis scripruris loca, atque testimonia depromere conantur, ad corda obedientium ipsis peruertenda: ad quos pulchre, & magnifice quidam Sanctorum enunciauit, dum sic docens ait: Cum sit igitur tale illorum argumentum, quod neque Prophetæ prædicauerunt, neque Dominus docuit, neque Apostoli tradiderunt, quod abundantius gloriantur plusquàm cæteri, cognouisse, de ijs, quæ non sunt scripta, legentes; & quod solet dici, de harena resticulas nectere adfectanres, fide digna aptare conantur ijs, quæ dicta sunt, vel parabolas dominicas, vel dictiones propheticas, aut sermones apostolicos, vt figmentum illorum testimonio non carere videatur. Ordinem quidem, & textum Scripturarum supergredientes, atque transilientes; & quantum in ipsis est, soluentes membra veritatis. Transferunt autem, & transfingunt, & alterum ex altero facientes, seducunt multos ex ijs, quæ aptant ex dominicis eloquijs, male composito commento. Quomodo si quis Regis imaginem bonam, fabricatam diligenter ex gemmis pretiosis à sapiente artifice, soluens subiacentem hominis figuram, transferat gemmas illas, & reformans faciat ex ijs formam canis, vel vulpeculæ: & hanc male dispositam, dehinc confirmet, & dicat hanc esse Regis illam imaginem bonam, quam sapiens artifex fabricauit, ostendens gemmas, quæ bene quidem à primo artifice in Regis imagine compositæ erant; male vero a posteriore in canis figuram translatæ sunt: & per gemmarum phantasiam decipiat idiotas, qui comprehensionem regalis formæ non habeanr; & suadeat hanc turpem vulpeculæ figuram, illam esse præclaram Regis imaginem. Eodem modo, & hi anicularum fabulas assumentes, post deinde sermones, & dictiones, & parabolas hinc inde auellentes;

Contra naufragos in fide.

**al. & carnalis concupiscentiat*

Leuit. 13. & Num. 12.

Leuitic. 13. Iuxta LXX. Sed in vulg. paullo aliter.

Esai. 22. & 1. Cor. 15.

Irenæum intelligit.

Prouerbium elegans.

Hæretici scripturas ad impia figmenta detorquent.

A Dissimili, & absurdo.

A tes; vt aptare volunt fabulis suis eloquia Dei. Vnde sufficienter exemplis edocti, fugiamus peruersos hæreticorum sermones, imitationemq. eorum, qui in luxu, ac lasciuia viuunt, & ex scripturis testimonia proferre videntur: vt fide, & operibus sani, fructum referamus perfectum Domino nostro Iesu Christo: Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Hactenus ex Irenæo, contra hæres.

SCHOLIA.

AD QVOS pulchre, ac magnifice quidam Sanctorum Patrum, &c.] *Irenæum hoc loco intelligit, apud quem Libro primo aduersus hæreses, cap. 1. ista eadem ad verbum adducuntur. Ex quo, etiam vnum scitu, ac notatu hic dignum collige, Irenæum scilicet sua græco scripsisse sermone, cum & græce hic ad longum citata, atque producta reperiantur eius verba apud Sanctum* B *Patrem Ephræm, linguæ latinæ penitus ignarum, at græce (vt hinc clarum est) edoctum, quamuis natione, & idiomate proprio Syrus fuerit. Quin & Sanctum Athanasium græce legit, & intellexit, atque citauit, sicut ex Cap. decimo, in illud:* [Attende tibi,] *nostrisq. ibi Scholijs, certo constabit postea.*

Et quod dici solet, de harena resticulas nectere, &c.] *Prouerbialis locutio est Græcis,* ἐξ ἄμμου σχοινία πλέκειν. *quo quidem loquendi modo, ab Irenæo (vnde ista ad verbum desumpta sunt) & ab ipso Sancto Ephræm, notatur Hæreticorum, & præsertim Valentinianorum ineptia, atque stoliditas; quippe qui Scripturarum vndique collecta ramenta, nullo modo inter se cohærentia, in suæ hæresis, atque erroris confirmationem, velut de harena resticulas nectere sunt soliti. Quomodo & Sinesius pereleganter in Epistola 57. aduersus Andronicum scribit, illum scilicet* κλώθειν τὰ ἀσύγκλωστα. *id est, nere illa, quæ neri nequeunt; quòd nimirum ciuilem ipse virtutem, cum Sacerdotio coniungere niteretur, &c.*

Quomodo si quis Regis imaginem, &c.] *Similitudine ista, omnium Hæreticorum ars veteratoria lepide, & accommode explicatur; qua putres, & ineptas suas fabulas diuinis eloquijs operiunt,* C *adumbrantq.: quomodo si quis Simiam turpe animal purpura, & bysso ornaret, vel Asinum exuuijs leonis vestiret. plumbeosq. enses vaginis argenteis conderet, atque occultaret. vt est apud Gregorium Nazianzenum ad Nicobulum. vel lupos rapaces vestimentis ouium tegeret, vt est in Euangelio Matth. 7. Satanasq. in angelos lucis transformaret, vt est apud Apostolum 2. Cor. xi. &c.*

CAP. IX.

D CONSIDERA habitum, quo indutus es, ò Monache, & cerne, quantum sit inter hunc, secularemq., discrimen: diligenterq. animaduerte, quidnam ille designet. Constat quippe, quòd secularium institutorum, siue etiam rerum significet abiectionem; spiritaliumq. operationum recordationem afferat. Noli igitur virtutem negligere, sed totis viribus sanctificationem procura: quoniam ideo egressus es mundo. acquire ergo tibi castitatem, vt inhabitet in te Spiritus Sanctus. Audi bonam in Domino admonitionem, charissime; & hanc nequaquam spernes, vt quietem tibi inuenias. Noli animum conuertere ad detestabiles concupiscentias, assentationesq. vanas. ne quis te fallat verbis inanibus: & ne zelaueris in malis; neque erratis attendas alienis. Te castum custodi: & si iam cœpit in te peccati flamma incendium excitare, eam la- E crymis restingue: saluat enim cunctos Dominus, qui ad illum conuertuntur. Hæc igitur tibi à Domino deposce: nam eos Dominus diligit, qui in sanctitate ipsi seruiunt. Possessio pretiosa est puritas in cogitatione recta: hanc si amaueris, à Domino glorificaberis, & in omnibus prosperaberis. Ista audiens; vide, ne Diabolus oculos mentis tuæ vanis cogitationibus claudat: non enim ille te adiuuabit, quando ab Angelis traheris improbis; vbi certe ne sibi quidem ipse opem ferre potest. Illi enim parata est gehenna, & Angelis eius: at tibi gaudium paradysi præparatum, si ab operibus ipsius recesseris.

Sanctificatio vt comparanda.

Castitas vt custodienda.

Matth. 25.

ſeris. Tunc lætatur Diabolus, quando vitam turpiter degis: dolet autem, quando in bonis te viderit proficientem actionibus. Ne ergo iam dictam virtutem deſpexeris, quippe * ex cuius exercitio parum laboris, atque moleſtiæ capies. Verùm confide; quoniam cito fructus eius comedes. Si autem vtiles commonitiones male acceperis; in nouiſſimis te pœnitebit, quando conſumpſeris carnes tuas, & corpus tuum, & dicas: Cur deteſtatus ſum diſciplinam; & increpationibus non acquieuit cor meum: nec audiui vocem docentium me, & magiſtris nón inclinaui aurem meam? pene fui in omni malo, in medio Eccleſiæ & ſynagogæ. Ne ergo ſalutem noſtram negligamus chariſſime; neque imitatores ſimus eorum, qui in laſciuia, & ſuperbia, ac ſine timore viuunt: nam confuſio, & improperium operient eos, qui odio habuerunt Dominum. Dies noſtri currunt, & finis appropinquat. Ploremus coram Domino Deo noſtro, antequam tenebris concludamur exterioribus. Quomodo dies iſtos poterimus quærere; ſi in malis eos tranſegerimus, nihilq. omnino profuerimus? Ecce, nunc tempus acceptabile: Ecce, nunc dies ſalutis. Beati ſobrij, atque vigilantes: quoniam ipſi in exultatione coronabuntur. Beati qui lugent nunc: quoniam ipſi cum electis Dei conſolabuntur. Beati, qui laboribus ſe fatigant in Domino: quoniam delitiæ eos paradiſi manent: quibus, concedatur nobis perfrui, interceſſione omnium, qui complacuerunt Domino noſtro Ieſu Chriſto: Cui gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

* al. in cuius.

Prou. 5. Sed apud 70. paullo aliter.

Rom. 13. 2. Cor. 6.

Matth. 5. & Luc. 6.

S C H O L I A.

CONSIDERA habitum, quo indutus es ò Monache, & cerne quantum ſit inter hunc, ſecularemq. diſcrimen, &c.] *Differentiam atque diuerſitatem inter Habitum monaſticum, & ſecularem, plurimi ex priſcis Eccleſiæ Patribus, tam Græcis, quàm Latinis poſuerunt, & explicuerunt, Dionyſius Areopag. cap. 6. Eccleſ. Hierarch. vbi inter alia loquens de perfectione Monachi:* [Sacerdos *(inquit)* omni veſte detracta, cum alia induit, &c.] *S. Athanaſius lib. de Virginit. docet Sanctimonialem, vt fuſcam & vilem gerat veſtem, &c. S. Baſilius, epiſtola 1. ad Gregorium Theolog. & Quæſt. 22. fuſius explicat. vbi inter plures alias eiuſce rationes, duas adducit præcipuas. Quin & Chryſoſtomus Homil. 69. in Matth. monachos dicit habitu imitari Heliam & Ioannem Baptiſtam. Et in libro ſiue Serm. de comparat. Regis & Monachi, affirmat Monachum vno dumtaxat amictu inſtituto ſuo conformi vti ſolere, &c. Palladius in hiſt. Lauſiaca, cap. 41. Tertullianus lib. 1. de velandis virginibus. S. Ambroſ. lib. 6. epiſt. 36. & alibi. S. Hieronymus epiſt. 4. ad Ruſtic. Epiſt. 13. ad Paulin. epiſt. 15. ad Marcellam. epiſt. 22. & 27. ad Euſtoch. S. Auguſtinus epiſt. 199. ad Ediciam. lib. 6. contra Fauſtum, cap. 9. &c. S. Gregorius 2. Dialog. cap. primo, ac lib. 3. Dialog. cap. 14. &c. Caſſianus toto libro 1. de habitu Monach. ipſeq. Ephræm, hic, & ſparſim alibi, variis in locis.*

C A P. X.

VITAM ſpiritalem conſectemur Chariſſime, vt opere fidei cooperante, ex vtriſq. homo reperiatur perfectus. Ad Theologiam vero, tum demum vix erimus idonei, quando ſuperando paſſiones à nobis ipſi omnem affectionem carnalem exterminauerimus, nullamq. occupationem mente retinuerimus. Tunc enim Spiritus ſancti gratia requiem in nobis inueniens, intelligendiq. vim præbens, illuminabit corda noſtra. ſicut lychnium inſtructum, oleo & ſtupa implent; in quo quidem, ignis ſubiectam materiam apprehendens, lampadem accendet abunde exhilarantem, ac eos, qui adſunt,

Quid hic Theologia nomine intelligendum, vide in Scholiis.

A sunt illuminantem. Si vero passionibus adhuc angimur, in iisq. volutantes, dignitates petimus; non vulgariter periclitamur, lychnio assimilati oleo, & combustibili materia destituto, qui ne ad breue quidem tempus, ignis calorem ferre poterit, & efficacitatem. Oportet ergo primum curare præparationem, ad intelligibilis luminis susceptionem; vt spiritalibus gratiarum donis reddamur digni. Vitam spiritalem sectemur; vt mente in potestatem Spiritus sancti redacta, sanctificetur corpus participatione spiritus. Singulis diebus à Domino compunctionis lacrymas efflagitemus, vt * de peccatis nostris flentes, anima nostra à peccatorum corruptione reuirescat. Non negligamus propriam animam: sed consideremus, & visitemus ipsam, stercora circa eam proiicientes; vt emollita atque exusta, fructum vtilem referat Domi-

al. ob nostra peccata.

B no. Pro ligone, vetus ac nouum testamentum habeamus: & stercorationis loco, ardorem sancti Spiritus. Istis, curam geramus animæ, rigantes eam lacrymis: vt sic exculta, lacrymisq. irrigata, referat fructum in iustitia. ne ex negligentia dicamus, & nos in separationis hora cum timore, atque tremore, sicut Rex Amalecitarum: siccine amara mors est? Ezechias, quia cum valeret, non neglexerat iustitiæ munus; tempore angustiæ ac mortis consolationē à Domino * inueniti nam cum mortis sententiam per Prophetam accepisset, conuertit faciem suam ad parietem, & orauit Dominum, dicens: Obsecro Domine, memento quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde * perfecto, & quod placitum est coram te fecerim. Fleuit itaque Ezechias fletu magno. Et quid ad eum misericors Dominus? Mox & è vestigio per eumdem Prophetam, ad ipsum mi-

Allegoria accommoda.

4. Reg. 20.

** al. accepit.*

4. Reg. 20.

** al. vero. al. pleno.*

C sit, dicens: Audiui orationem tuam, & vidi lacrymas tuas: & ecce, addam diebus * tuis, quindecim annos; sed & de manu Regis Assyriorum * liberabo te, & reliqua. Vides quale bonum sit, non negligenter viuere; sed semper ante oculos timorem Domini habere? magnus nobis timor, & tremor imminet. Demus & nos operam bonis operibus: vt tempore necessitatis, ac tribulationis, * protectorem inueniamus Dominum. Prædictorum ergo non immemor Charissime, attende tibiipsi, & vehementer custodi animam tuam, ne quæsita frustreris margarita. Pietatem & temperantiam ama, vt valde proficias. Si vero negligenter viuere inceperis, crapulæ & ebrietati te dando; exterminaberis simul cum iis, qui delicatis, & conquisitis vescuntur cibis: & primo quidem diuinam in istis gratiam auertes, perdesque. Deinde

Ibidem.

** al. temporibus vitæ tuæ.*

** al. saluabo te.*

** al. protectionē apud Dominū.*

D vero ab iis, qui re in illis * impudentem, atque profusum cernent, damnaberis. Tertio, neque ipsa manuum cuiusque nostrum industria, ad tantos sumptus suffecerit. Inde porro enascuntur distractiones, curiositates, mendacia, iniuriæ, diuagationes; & erga eminentes ac sublimes personas, assentationes, ac quæcumque his similia. Vnde maximum bonum est pietas, & temperantia. siquidem * victus excessus, atque immoderatio dissoluit, temperantia vero ædificat: atque ista sibi mutuo aduersantur, nec se vnà admittunt. Si ergo pietatem, & temperantiam, recta cogitatione dilexeris; omnibus ex partibus * exaltaberis. Pietas enim seorsim habitare docet, & non diu extra cellam versari; neque inanibus * commisceri suadet. Verum neque sis de splendido vestitu solicitus, eoq. distraharis; neque multa vestimenta conte-

** al. dissolutū.*

** al. negligentia atque dissolutio.*

** al. perficieris.*

** al. neque vanis suadentibus commisceri.*

E ras, quieti vacans: temperanter autem viuens, de multis expensis non eris sollicitus, præsentibus contentus. Tribus enim, aut quattuor, siue quinque paxamaciis, paucisq. lentibus, cæterisve leguminibus, siue oleribus exigentem necessitatem exples: Dominumq. in cunctis istis adiutorem habes, atque cooperatorem, vires animæ tuæ bona spe impinguantem. Qui vero lasciuis effusi sunt concupiscentiis; curis, atque sollicitudinibus plena est omnis vita eorum: quin & recordationis ipsius Dei obliuionem capiunt, quo peius, grauiusq. est nihil: Nam continua Dei recordatione, turpes ani-

Paxamacia. vide Schol.

Dei recordatio quid prosit.

mæ passiones recedunt; instar maleficorum, prætore accedente. vnde & mundum sancti Spiritus habitaculum efficitur. Vbi vero memoria Dei abest, ibi tenebræ cum fœtore dominantur, omnisq. res improba exercetur. Existimo autem quasi gradus quosdam esse in iis, quæ tum ad carnem, tum ad spiritum referuntur. Et Diabolus quidem malitiæ inuentor, qui nostrum omnium interitu gaudet, efficit, vt anima deorsum ad carnalia se inclinet; atque ita paullatim pertrahit, atque deuoluit; agitq. præcipites eos, qui non multum attendunt; quo ad ipsum inferorum profundum, miseros deducat, peregrinos & alienos à regno cælorum eos reddens. Vnde Apostolus, tamquam gradus quosdam ad infernum ducentes enumerans, ait: Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt: fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissentiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia. Quis autem istorum finis, magna cum vehementia declarat, dicens: Quæ prædico vobis, sicut prædixi: quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Propterea necessarium fuerit, totam nostram mentem, ac cogitationem ad superna extendere, neque illam sinere deorsum ad vetita spectare. Si vero nos in aliquo supplantauerit inimicus, cito resurgamus: ne etiam ad reliqua nos mala pertrahat, paulatim conuoluens, rapiensque nos ex vno lapsu in alium; & denique ad fundum ipsum perditionis, atque desperationis subuertat. Si porro etiam nos in quæcumque prohibita inimicus seduxerit; ne in illis permaneamus, neque de nobis ipsi desperemus: cum liceat ista omnia per pœnitentiam transilire, & in ipsis pietatis septis consistere. Cæterum tunc vitæ mutationem, synceramque nostram pœnitentiam cernens Dominus, quodq. ipsum solum toto corde desideremus, & quæ grata atque accepta ei sunt, faciamus; non amplius, vt seruis loquetur nobis: sed tamquam amicos veros, ad perfectiores, sublimioresq. virtutes nos inuitabit, dicens: Amice, ascende superius, id est, ad bonum pulchrumq. ascensum, in cœlos sustollentem: cuius gradus sunt, fides, spes, caritas, cæteriq. fructus spiritus; factiq. ciues supernæ Hierusalem, gaudeat cor nostrum, gaudiumq. nostrum nemo tollat à nobis. Dominus autem Deus omnipotens, suo nos deducat consilio, fortiq. manu sua nos protegat. Væ enim, & interitus homini non habenti Deum adiutorem sibi: quoniam non est alius præter Deum viuum. quia ipse est Dominus cæli, & terræ; & omnia quæcumque voluit, fecit in cælo sursum, ac in terra deorsum; & in mari, & in abysso. Neque est vllus, qui resistere possit consilio, ac voluntati ipsius. Ipsi gloria, atque maiestas, & magnificentia, in secula seculorum. Amen.

[Margin notes: Dei non meminisse, quid obsit. — Animas incautas, vt diabolus illaqueet, atq. præcipitet. — Gal. 5. — Finis, opera carnalia subsequens. — Ibidem. — Mens ad superna atque cælestia, erigenda. — Ex lapsu, citò resurgendum. — Resipiscendum, & minime desperandum. — Luc. 14. — Gradus in cælum. — Psal. 134.]

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

AD Theologiam vero tum vix idonei erimus, quando superando passiones, &c.] *Cùm Theologiæ nomine, tum speculatiua, & practica; tum praxis ipsa, & contemplatio rerum diuinarum significetur, dicimus hic ab Auctore nostro, pro ipsa potius praxe & contemplatione Diuinarum rerum, nomen Theologiæ accipi. Nec desunt alij sancti Patres, qui idem dicant, expiandum scilicet animum, & præparandum ad huiusmodi contemplationem, vt Sanctus Dionysius Areopag. lib. 1. de mystica Theolog. Eusebius quoq. Cæsar. 1. de demonst. Euang. cap. 8. docet ab Apostolis, quamuis omnes etiam humanis affectibus subiectos, edoctos tamen esse res necessarias ad salutem: paucos tamen accepisse altiora mysteria, vt Timotheum, & Hierothæum à S. Paulo, &c. atque hoc significant illa verba eiusdem Apostoli,* [Sapientiam loquimur inter perfectos, &c.] *1. Cor. 2. Quòd porro ad istam Theologiam (de qua hic Ephræm) animus requiratur probe affectus,*

A *ctus, colligitur ex Ioanne 7.* [Siquis voluerit voluntatem eius facere, qui misit me; intel-
liget de doctrina mea.] *Et Ioan. 5.* [Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab
inuicem accipitis.] *Et Luc. 16.* [Audiebant hæc omnia Pharisæi, qui erant auari, &
deridebant eum, &c.] *Sæpiusq. in Scriptura habetur, & repetitur illud,* [Initium sapien-
tiæ timor Domini, &c.] *Quòd si Patrum testimoniis opus sit, legatur Augustinus 2. de do-
ctrina Christiana cap. 7. vbi septem gradus ponit, quibus ad sapientiam veram peruenitur: pri-
mus est, timor Dei. secundus, pietas. tertius, amor Dei, &c. Item contra Adimantum cap. 3.
Sanctæ Scripturæ, inquit, non temerarios, & superbos accusatores, sed diligentes, & pios desi-
derat lectores.*] *Cyrillus quoque Alexandrinus, in præfatione Thesauri: Pulchritudo, inquit, Diui-
næ veritatis sic latet, vt solis integro animo, & syncero, ac iniquitatibus vacuo, quasi cælestis
thesaurus pateat, &c.*] *Cassianus lib. 5. institut. capit. 34. affirmat, oratione & puritate cordis
magis, quàm studiorum assiduitate scientiam Scripturarum comparari. Hugo libro 3. didasc. vnum
inter illa tria, quæ dicit esse necessaria ad sacræ Theologiæ studium, est laudabiliter viuere. Quin*
B *& Aristoteles primo Ethic. cap. 4. asserit non posse esse auditorem moralis Philosophiæ, nisi eum,
qui animo sit minime passionibus perturbato, &c. adeo vt bene hic ab Ephræm sit dictum:* [Ad
Theologiam tum demum vix idonei erimus, quando superatis passionibus, omnem à
nobis ipsi affectionem carnalem exterminauerimus, nullamque mente occupationem re-
tinuerimus.] *q. d. nullamq. mentis occupationem, id est, mentis phantasmata vana & inu-
tilia retinuerimus, quibus mens occupata atque distracta, non est capax diuinarum illustratio-
num, &c.*

Ezechias conuertit faciem suam ad parietem, & orauit Dominum dicens: Obsecro
Domine, memento quæso quomodo ambulauerim coram te in veritate, &c.] *Ista verba
deprecatoria Ezechiæ Regis, referuntur 4. Reg. 20. vbi tamen paullo aliter in edit. LXX. sic ad ver-
bum legitur:* [Et conuertit Ezechias ad murum, & precatus est Dominum, dicens: Do-
mine memento nunc, quæcumque ambulaui coram te in veritate, & corde pleno: & bo-
C num in oculis tuis feci. Et plorauit Ezechias ploratu magno, &c.] *Vbi inter alia, dum
dicitur:* [Et conuertit Ezechias ad murum, &c.] *apud Ephræm apertius additur, τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ,* faciem suam conuertit.] *vt in vulg. Postea, vbi in edit. LXX. habetur:* [Quæcumque am-
bulaui.] *apud Ephræm & alios, est, ὡς ἐπορεύθην,* Quomodo ambulaui, &c.] *vt etiam in vulg.
Lat. & sic de nonnullis aliis. quare cum in his, verba Auctoris magis cum lectione consonent vulgat.
eam quoque hic in translat. potius sequi visum fuit.*

- *Τριῶν γὰρ ἢ τεσσάρων, ἢ πέντε παξαμαδίων, &c. id est,* Tribus enim aut quattuor, vel quin-
que Paxamaciis, siue bis coctis panibus, &c.] *Vbi nota Paxamacium, esse paruum panem
sex fere vnciarum; statutumq. modum refectionis diurnæ monachis Aegypti fuisse duo Paxama-
cia, secundum Ioannem Cassianum, lib. 4. cap. 14. & alibi, quæ integram libram non æquabant,
vt apertè idem affirmat Cassianus, coll. 2. cap. 19. necnon collat. 12. cap. 15. De quo, & Palladius
in vita Pauli Simplicis, sic:* [*Fert, inquit, panes Antonius, & imponit mensæ quattuor paxami-
dia sex vnciarum, & sibi quidem vnum madefecit; erant enim sicci.*] *Suidas tamen hanc vocem
potius latinam, quàm Græcam esse, & panem bis coctum significare contendit. sic de illa conscri-
bens: παξαμᾶς ὁ δίπυρος ἄρτος, ἐστὶ δὲ λέξις ῥωμαϊκή, &c. id est, Paxamas siue paxamacium, vel
paxamadium, panis est bis coctus, & vox Romana, siue Latina, &c.*

EIVSDEM

PROLOGVS, IN ILLVD: ATTENDE TIBI IPSI.

Eodem Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.

Allusio ad 1. Thess. 5.

DEBITORES sumus, Charissimi, vt nos inter A nos admoneamus, & consolemur, secundum vocem Apostoli. Dicit autem, & alius alibi: Scienti bonum facere, & non facienti, peccatum est illi. Sed & Prophetam audi dicentem: Ecce labia mea non prohibebo. Suscipite ergo consilium, etiam vilitatis meæ obsecro; & siquidem offendimus verbo, ignoscite mihi tamquam homini B rudi, ac peccatori. Si autem recte sermones dicti sint, hoc gratiæ opus est. Gratia igitur sermonem nobis suppeditante, non oportet cohibere labia: Malitiæ quippe pigritiam coniunxit Dominus, dicens: Serue male, & piger, oportuit te committere pecuniam meam numulariis; & veniens ego recepissem vtique quod meum est, cum vsura. Donet porro nobis Dominus, qui sermonem accipimus, C fructus acceptos referre Domino: Cui gloria in secula seculorum. Amen.

Iacob. 4.

Psal. 39.

Matth. 25.

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRÆM SYRI SERMO ASCETICVS, IN ILLVD: ATTENDE TIBI IPSI.

CAPITA DVODECIM.

CAP. PRIMVM.

A AVSCVLTA Charissime, qui ad Monachatum venisti, & seculo renuntiare elegisti. Si legitime quod instituisti, perfeceris: non modo super te gaudebunt homines; sed etiam Angeli Dei, sicut scriptum est: Quoniam ita gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente; quàm super nonaginta nouem iustis, qui non indigent pænitentia. Quare * legitime cœpisti, legitime perfice; & antequàm te spolies, intellige te in certamen venire. Quibuscum autem colluctandum sit, audi eum qui dicit: Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem: sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum * harum, contra spiritalia nequi- B tiæ, in cælestibus. Propterea accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo. Ne ergo cursu defatigeris, donec brauium assequaris. Mundum odisti; superbiam quoque oderis. Parentibus tuis carnalibus valefecisti; diuitiasq. momentaneas abiecisti: abiice etiam diuitiarum fastum, ac in renuntiationis proposito perseuera, generose virtutum labores perferens. Non enim ad vnum dumtaxat diem, Renunciatio nuncupatur: sed extendit se vsque ad mortem. Si vere victor euadere velis; disce fortiter tolerare virtutum molestias, in mansuetudine sapientiæ. Exempli gratia: si à vilioribus iniuriam atque contumeliam passus, non irascaris; despectus, sustineas; colaphis exceptus, patienter feras; calumniis circumuentus, longanimem te geras; depressus ac longe relictus, gratias Deo agas. Vide enim ciuem C tuum, Lazarum inquam, mendicum, in quanta inopia atque labore expectarit Dominum. Respiciebat quippe in retributionem mercedis, sicut scriptum est: Non enim sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Quocirca & tu charissime, qui Domini beatitudinem consequi desideras, per humilitatis viam incede: & donabit tibi Dominus coronam vitæ, quam cunctis repromisit diligentibus ipsum. Quoniam ipsius est gloria, in secula. Amen.

Luc. 15. — ** f. si legitime.* — *Ephes. 6.* — ** al. tenebrarum seculi huius.* — *1. Cor. 9.* — *Renunciatio ad mortem vsque durat.* — *A Contrario.* — *Luc. 16.* — *Rom. 8.* — *2. Tim. 4.* — *Iacob. 1.*

S C H O L I A.

EIVSDEM Sermo Asceticus, &c.] *Quia frequens hoc nomen* Ἀσκητὴς, *&* ἀσκητικὸς, *à nostro vsurpatur Auctore, opportunum hic fuerit, vim, & significationem vtriusque explicare. Significat autem* Ἀσκητὴς *pugilem, siue exercitatorem, Monachum, &c. quo nomine passim vtitur Sanctus Basilius, sicut etiam Ephræm, Chrysostomus, Nilus Archimandrita Constantinopolitanus, & alij, qui etiam Parӕneses, ac sermones suos de rebus monasticis fere vocant asceticos, quasi ad pietatem, & religionem, virtutumq. palæstram exercitatorios. Sic alibi apud Auctorem nostrum Tomo primo, ponitur* Sermo, *qui à re, & effectu ibi inscribitur,* ad pietatem, bonaq. opera Christi athletam exercens.] *& vt alia ibidem habet Inscriptio:* Sermo ad pietatis, religionisq. cultum, decertantem exercens.] *& al.* Sermo asceticus, siue exercitatorius, &c.] *vt etiam hoc loco, vbi ad monachismum, pietatisq. cultum exercet. Dicuntur porro Monachi pugiles, siue exercitatores: quia totum illorum studium, atque officium deberet esse virtutum palæstra; cùm alij ex secularibus se in bello exerceant, alij in mercatura, & alij in alijs, atque alijs vitæ functionibus, sicut sæpe alibi sparsim tradit, inculcatq. Ephræm. Hinc quoque Asceteria, non solum à Patribus, sed etiam in Codice Iustiniani, vocantur monasteria, à græco verbo* ἀσκῶ, *quasi mentem in meditatione, ac contemplatione rerum diuinarum exerceo. De quo, plura apud Nilum Archimandritam, in libro Ascetico.*

Non enim ad vnum dumtaxat diem Renunciatio nuncupatur: sed extendit se vsque ad mortem.] *Dictum memorabile, & notatu dignum, cui simillimum ab eodem nostro adducitur Auctore, Tomo primo, in Adhortat. ad pietatem, cuius initium est:* Charissime, Diuina gratia Christianus es, &c.] *ibi:* Bellum militum breue: sed monachi pugna, quoadusque emigret ad Dominum, durat, &c.] *De quo, & ibi in nostris Scholijs plura, ac apud Chrysostomum, Tomo quinto, in homilia 57. ad populum Antiochenum, vbi de Monachorum vita agit, & quomodo in continuo, perpetuoq. ijs versandum sit aduersus hostem certamine, &c. ac apud eundem Chrysostomum, Tomo primo, homil. 3. in cap. gen. 1. præsertim vbi habet:* Iccirco & nobis magna vigilantia opus est, quoniam & continuum est nobis bellum, & induciæ nullæ, &c.] *Quia vero ad mortem vsque (vt hic habet) Renunciatio sese extendit, non sine graui caussa alibi pie Auctor docet, in Virtutis, ac religionis stadio claudicandum non esse, retroue respiciendum: sicut eleganter tradit Tomo primo, in Adhortat. de non scandalizando proximo, & de recta vitæ ratione; cuius initium est:* Non decet eos, qui ad pietatis studium accedunt, & manum ad aratrum ponunt, retro conuerti, &c.] *ibi:* Nam si quis post renunciationem, abdicationemq. vitæ, in virtutis stadio claudicare inceperit, & sensim à recta via resilire, oculosq. circumuertere retrorsum: hic & in vita præsenti erit exemplo; & post suum è viuis excessum, regno cœlorum priuatus, indignum seipsum Sanctorum choro reddet, &c.] *De quo, plura ibidem in antecedentibus, & consequent. ac altera postea ibi Adhortat. de vera, atque perfecta Renunciatione, cuius principium est:* Qui vitam quietam excolit, & vita solitaria gaudet, optimum principium amplectitur, &c. *ac in nostris ibi Scholijs.*

P A R A B O L A.

C A P. II.

Parabola vtilis, ac memorabilis, lectuq. dignissima.

DVo viri proficiscebantur ad quamdam Ciuitatem, quæ stadijs aberat triginta: cum autem duo, aut tria iam confecissent stadia, obtulit se in via locus, in quo syluæ, & arbores erant vmbrosæ, fluentaq. aquarum, multaq. ibidem delectatio. Qui dum contemplarentur ista; alter quidem ad Vrbem spectandam contendens, instar cursoris locum præteribat: alter vero cum constitisset vt contemplaretur, remansit retro. Deinde cum prodire iam vellet extra arborum vmbram, calores timuit; atque ita diutius ibidem loci dum remaneret, lociq. simul amœnitate sese oblectaret, atque occuparet; bestia ex ijs, quæ in sylua commorantur, prodijt, apprehensumq. ipsum pertraxit in suum antrum. Alter vero, qui neque neglexisset, neque forma arborum se detine-

A detineri passus esset, rectà ad Vrbem perrexit. Ad quæ, Frater: interpretationem, inquit, istius addiscere cupio; quoniam quid sibi velint ista, non adsequor. Cui ille: Audi, inquit, gratiam nobis cooperantem: Duo homines sunt, qui ad pietatis iter, scopumq. ambulare, atque contendere cœperunt: Inimicus autem eos à cursu impedire cupiens, desideria ipsis ingerit dæmoniaca, videlicet, inanem gloriam, ambitionem, superbiam, ac quæcunque alia his similia. quorum ille, qui ad supernæ vocationis brauium comprehendendum, in Domino sollicite properabat, ab istis non est detentus: qui vero arborum, lociq. amœnitate capi se, atque occupari passus est, hic est, qui suam * auertit mentem ab inuisibilibus ad visibilia: porro æstus, est labor, atque molestia virtutum. Quòd autem ipse in loco tardaret, & a bestijs caperetur; hoc, mentem, ac cogitationem desiderio terrenarum rerum inhærentem denotat. vnde instar sæuientis feræ, peccatum egrediens apprehendit eum, sicut scriptum est: nam concupiscentia cum conceperit, parit peccatum; peccatum vero, cum consummatum fuerit, generat mortem. Quare, charissimi, fugiamus desideria secularia; ne forte rursus in seruitutem redigamur peccati. ait enim Saluator: Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Seruiamus ergo libenter, atque hilariter Deo, qui nos libertatę donauit: & ne corruptionis passionibus deliniamur. neque attendamus venustati vestitus, aut cucullæ, cincturæue; aut donec ab obedientia commendę ris: quin potius humilia consectemur, & ab inani gloria, remota; sicut decet sanctos. nam turpe est eos, qui maxima sibi subiecerunt, a vilioribus vinci. Sed in eo semper nostrum sit studium: vt qui intra nos est homo, placeat cordium, ac renum scrutatori Deo; & inutilia despiciamus. Nemo enim duobus seruire potest Dominis, secundum vocem Domini. Quis enim faber addiscens, vmquam pro securé hastam sibi comparat? aut quis humilitatem excolere volens, de vana gloria dimicat? aut quis cœlestia expetens, non spernit terrena? Concedat autem nobis Dominus: vt quæ grata, & accepta ipsi sunt, faciamus, ac cogitemus. Quoniam ipsum decet gloria, atque potentia, in secula seculorum. Amen.

Parabola propositæ explicatio accommoda.

**al. declinaulo voluntatem.*

Iacob. 1.

Ioann. 8.

Cultum, & ornatum vestiũ. Monachis vitãdum docet.

Saluberrima admonitio.

Matt. 6. & Luc. 16.

A Dissimili.

S C H O L I A.

P A R A B O L A. C A P. I I.

QVANDOQVIDEM *Syrus noster Ephræm, more Syrorum, ac præsertim Palæstinorum, crebro parabolas suis adhibet sermonibus: visum est hic opportune, quid ipsa Parabola sit, & vnde sic dicta, quæq. eius acceptiones; & vt parabolicæ similitudines accipiendæ sint, ex Sanctis Patribus declarare, eosq. qui de illis scripserint, percensere. Et vt primum ab Athanasio Alexandrinæ Vrbis Episcopo incipiam: is in Synopsi, siue obseruatione diuinæ Scripturæ, libro 14. in Prouerb. Salomon. de illis inter alia, post med. sic scribit:* Dicuntur autem Parabolæ, sermones, qui velut imagines sunt eorum, quæ dicuntur. Ex ipsis namque propter similitudinem, quod dicitur, intelligitur. Sic enim Dominus dixit, vt in Marco est: Cui assimilabo Regnum Dei, aut cui parabolæ comparabo illud? Itaque Parabolæ sunt, quæ secundum similitudinem dicuntur. Cum enim dixisset: Simile est Regnum Dei. tandem intulit: propterea per parabolas illis loquor. Sunt ergo huiusmodi dicta parabolæ, vtpote: Sicut defluxus niuis in calore æstiuo, tempore messis iucundus est; ita nuncius fidelis ijs, qui miserunt eum.] *Et iterum:* Sicut venti, & nebulæ, & pluuiæ; ita qui gloriantur in dono mendaci. *Et si qua istis sunt similia: de quibus etiam ibidem habes in principio, vbi de Prouerbijs agit, & cur sic dicantur; & Parœmia quid sit, & vnde dicta, &c. De illis porro Sanctus Basilius Magnus alibi loquens, & Parabolicæ similitudines vt accipiendæ sint, exponens, sic habet:* Sanè quæ afferuntur similitudines, nequaquam ex omnino singulis earum rerum, ad quas allatæ sunt, partibus respondent.

dent: sed illud agunt, vt mentem ad id, de quo agitur, argumentum dirigant, &c.] *Ita Basil. in Respons. ad interrog.* 254. *in Regul. breu. De quibus, idem Basilius in Homil. in principium Prouerbiorum, cuius initium est:* Præclara est obedientiæ merces, &c.] *Vbi Paræmia vnde dicta, & quid ea sit, quisque illius vsus, docte ostendit. Sed ad Chrysostomum venio, qui de Parabolis non vno in loco prolixius agit; ac primum quidem, Tomo primo, in Homil. in Psalm.* 48. Andite hæc omnes gentes, &c.] *in illum ibi locum:* Inclinabo in parabolam aurem meam.] *Vbi Chrysostomus:* Quid est (*inquit*) in parabolam? *Respondetq. esse nomen, quod multa habet significata.* Est enim (*inquit*) parabola loquela, exemplum, & exprobratio, aut opprobrium, vt quando dicit Psalm. 43. Posuisti nos in parabolam in gentibus, commotionem capitis in populis. Est etiam Parabola, oratio ænigmatica, quam multi dicunt quæstionem, quæ aliqnid quidem significat; sed id non est apertum statim ex ipsis verbis, sed habet sensum intus latentem. cuiusmodi erant, quæ Iudic. 14. dicebat Sampson: Egressus est à comedente cibus, & à forti dulcedo, &c. Dicitur etiam Parabola similitudo. Aliam parabolam, inquit, proposuit eis, dicens: Simile est Regnum cælorum homini seminanti bonum semen. *Ita Matth.* 13. & *Luc.* 8. Est etiam Parabola tropologia, seu figurata oratio, *vt Ezech.* 17. Fili hominis narra parabolam hanc, & dices: Aquila magna, magnas habens pennas; Aquilam dicens regem. Dicitur etiam Parabola figura, & imago, sicut ostendit Paulus Hebr. xj. dicens: Fide obtulit Abraham, Isaac, cum tentaretur; & vnigenitum offerebat, in quo susceperat repromissiones. Vnde etiam in parabola eum retulit, hoc est, in figura, & imagine. Quid ergo sibi hic vult Parabola? mihi videtur, inquit, dicere narrationem. Si autem orationem facit obscuram, & ænigmaticam, quæq. multum habet difficultatis; ne sic quidem conturberis: hoc enim facit, vt excitet auditorem; &c. nam ipse qnoque Christus multa in parabolis loquebatur; separatim autem eas discipulis soluebat: Iudæi autem ne difficultate quidem excitati, impellebantur ad inter rogandum, ita non attendebant omnino quæ dicebantur. Quocirca in parabolis cum ipsis loquebatur, eos stimulans, & incitans, vt audire cuperent, qui supini dormiebant; sed ne sic quidem attendebant: Discipuli verò animum adhibebant, & cum essent ignorantes, vel eo nomine maxime permanebant, quoniam ignorabant; quare etiam seorsim ipsis parabolas soluebat. atqne ideo hic quoque dicit: Inclinabo in parabolam aurem meam, &c.] *Hactenus ibi Chrysostomus. Quò etiam spectant, quæ Tomo secundo, ab eodem adferuntur, in Homil.* 45. *in cap. Matth.* 12. *vbi post alias caussas, cur Christus parabolas prædicabat, etiam hanc adducit:* vt scilicet tenacius memoriæ, quæ dicuntur, commendari possint; & expressior propter similitudines sermo, res ipsas ante oculos apponat: qui dicendi modus propheticus etiam tritus est, &c.] *Parabolas porro ad verbum non esse exponendas, idem docet Chrysostomus, Tomo secundo, in Homil.* 48. *ex cap. Matth.* 13. Hæc omnia Iesus in parabolis locutus est ad turbas, &c.] *Et vsqueadeo curiose non esse inquirendas, tradit homil.* 65. *in cap. Matthæi* 19. *ibi:* Parabolam dixit, & in parabolis non oportet nimia in singulis verbis, cura perangi, &c.] *Et vt ad Latinos veniam, inter quos primus se offert Sanctus Ambrosius Episcopus Mediolanensis, qui diffuse pertractat, quid sit Parabola, quæque eius vis, & acceptio varia, in tractat. super Psalm.* 43. & 68. *Tomo quarto, Item libro de Incarnatione Domini, cap.* 7. *Tomo secundo, & super Epist. ad Roman. cap.* 8. *Post quem, etiam de Parabola vide Sanctum Augustinum, in Psalm.* 68. *super illud:* Et factus sum illis in parabolam, &c.] *Item in Præfatione Psalm.* 77. *in id:* Aperiam in parabolis os meum, &c.] *Vbi multa, doctrinæ Chrysostomi, & Ambrosij in hanc rem, inueniuntur conformia. sicut etiam apud Sanctum Hieronymum, qui Parabola quid sit, & vnde dicatur, luculenter tertio Tomo Epistolarum, in Epistola* 151. *quæst.* 6. *exponit; eiusq. vim, ac naturam plene explicat in princip. Prouerb. necnon lib. tertio in Matth. & in cap.* 4. *Marci, alibiq. sæpius. Sed ista de Parabolis, satis hactenus.*

Dno viri proficiscebantur ad quamdam Ciuitatem, &c.] *Notat inter alios, Sanctus Hieronymus, libro tertio in Matthæum, familiare esse Syris, & præsertim Palæstinis, ad omnem sermonem suum Parabolas iungere; vt quod per simplex præceptum teneri ab auditoribus non potest, per similitudinem, exemplaq. teneatur: sicut Ephræm noster Syrus hoc loco, & alibi sæpe; vbi dum serium quid insinuare, mentibusq. aliorum recte cupit inculcare: vt tenacius illud memoriæ inhæreat, Parabolis, ac similitudinibus pulchris, aptisq. vtitur, quas & fere explicat; & quid sibi velint, accommode, venusteq. declarat: vt hic, de Duobus viris ad quamdam Ciuitatem proficiscentibus, &c.*

Neque attendamus venustati vestitus, aut cucullæ, cincturæue, &c.] *Quòd Monachus non debeat attendere venustati vestitus, seu habitus, aut cucullæ, vel cincturæ, &c. Auctor hic docet, & alibi sæpe hoc eodem Tomo secundo sparsim, & incidenter inculcat: vt in Consilio, de Vita Spiritali, ad Monachum nouitium, Tomo primo, cap.* 90. *ibi:* Noli splendido vestium

A vestium ornatu gloriari, memor quomodo ouinis pellibus indutus fuerit Helias, & sacco Esaias Propheta, &c.] *Et in tract. De correctione eorum, qui vitiose viuunt, & bonores appetunt Tom. 1. pag. 99. ibi:* [Habitu Monachi sumus, sed moribus crudeles, & inhumani, habitu religiosi, & moribus exitiosi, &c.] *multoq. postea ibid.* [Non putetis in cingulo, vesteq. longa consistere perfectionem Monachi, &c.] *paulloq. post ibid.* [Hæc autem non vt deprimam habitum, eiq. detraham dico, quod absit: sed vt habitui mores & opera congruere debere demonstrem. nam habitus absque operibus nihil est, &c.] *Eodemq. Tomo 1. in tract. De abstinendo à cupiditatibus carnalibus, & de certamine, ad Fratrem qui excidit. ibi:* [Ne vestis mollis. ne odoramenta in vestibus, fœminarum more, &c.] *De quo, plura in nostris ibi Scholiis. Et apud alios Patres orthodox. Epiphan. hæres. 80. vbi ille:* [Alienum est *(inquit)* à catholica Ecclesia, saccus conspicuus, & coma extensa, &c.] *Sanctus Hieronymus, in reg. Monach. cap. de vestibus:* [Fusca *(inquit)* tunica vestiaris. vilis tunica contemptum mundi probet.] *& infra:* [Sit cingulum laneum cum tota simplici-
B tate purissimum, & quod possit vestimenta adstringere magis, quàm scindere. Idem semper habitus, neglecta mundities, inculta vestis, & cultus ipse sine cultu, &c.] *Quibus quid clarius, & ad rem hanc nostram accommodatius? Plura apud eumdem vide Hieronymum, in Epist. ad Nepot. & in Epist. ad Rusticum Monachum, & ad Furiam, & ad Eustoch. Et Apud Cassianum, lib. 1. de instit. & habitu Monach. & Innocent. de vilitate condit. humanæ. alios Auctores supra citatos inuenies, in Schol. de differentia habitus monast. & secularis. pag. 52.*

, Turpe est eos, qui maxima sibi subiecerunt, à vilioribus vinci, &c.] *Significare vult eos, qui magnas reliquerunt opes, honores, ac dignitates, &c. non debere rebus exiguis subijci, iisq. vinci, cuiusmodi sunt: munditia nimia exterior, ornatus cucullæ, & id genus alia, quæ in Monachis, ac religiosis, qui secularibus renunciarunt, reprehenduntur.*

C

DE PVGNA CARNIS.

CAP. III.

SI PORRO carnis pugna in te insurrexerit: ne verearis, neque * succumbas turpibus cogitationibus; ne tuum aduersus te inimicum insolentiorem reddas, inspiretq. tibi aliquid de suis versutis consiliis, ac dicat: Impossibile est inflammationem in te cessare, nisi concupiscentiam expleueris; vt vulnere tibi inflicto, ex aduerso consistens, tuam irrideat mollitiem,
D atque ignauiam. Verum tu exspecta Dominum, precesq. tuas cum lacrymis coram bonitate ipsius effunde: & ipse te exaudiet, eleuabitq. ex lacu miseriæ sordidarum cogitationum, & à volutabro luti turpissimorum phantasmatum: & constituet supra petram sanctitatis, pedes tuos; & videbis auxilium ab ipso tibi emissum. Exspecta modo, & ne relaxeris cogitationibus, neque defatigeris, sentinam exhauriendo; in propinquo quippe est portus vitæ: nam te adhuc loquente, dicet: Ecce adsum. Cæterùm aspicere tuum certamen exspectat; an reuera ad mortem vsque, aduersus peccatum sis decertaturus. Ne ergo deieceris animum; non enim te reliquit. Etenim tuum certamen cernit: & sanctorum Angelorum chorus, & Dæmonum turba assistentes videbuntur. Angeli coronas vincenti præbent: Dæ-
E mones, victo dedecus afferunt, infamiam præferunt. Magnum certamen Angelorum de * te, charissime: magna cura, ac solicitudo Dæmonum de te Christo dilecte. Attende igitur tibi ipsi, ne familiares, atque amicos contristes, alienosque lætitia afficias: familiares dico, sanctos Angelos: alienos autem, impuros Dæmones. Non est locus absconditus ab oculis Dei, Charissime; non est caligo in oculis Domini, frater. Ne igitur te decipiat aduersarius: iuxta enim pedes Dei consistis, ne paruifacias. scriptum enim est: Cœlum mihi sedes, terra autem scabellum pedum meorum. Caue igitur

al. non cedas.

Simillima hisce sunt, in Antirrhetico eiusdem, Tomo 1. pag. 130.

Paræmia accommoda.

al. pro te.

Attendendum in quibus.

Esa. 66. & Act. 7.

tur relaxeris cogitationibus: verùm viriliter age; prope enim est auxiliator. Audi Prophetam dicentem: Omnes gentes circumdederunt me, & in nomine Domini * propulsaui eos. Circumdantes circumdederunt me; & in nomine Domini * propulsaui eos. Circumdederunt me, sicut apes fauum: exarserunt sicut ignis in spinis, & in nomine Domini * propulsaui eos. Impulsus euersus sum vt caderem: & Dominus suscepit me. Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem. Sustine igitur in certamine, vt cum probatus fueris, coronam vitæ accipias, quam repromisit Dominus diligentibus ipsum. Nam impugnari à passionibus, & repugnare iisdem, probatos nos reddit ad belli casum. Nisi enim impugnaremur, eos qui oppugnantur fortasse condemnaremus, certaminis experientia destituti, ac in superbiam incideremus. Non enim graue est oppugnari, & repugnare passionibus: sed graue est per ignauiam cadere coram aduersariis, ipsisq. succumbere. Resiste ergo vrenti concupiscentiæ: vt flammam, quæ numquam exstinguetur, effugere queas. Nam si nos perturbationes superarint, non recedent à nobis; quin & magis aduersum nos insolescent. Audi eum qui ait: Mel distillat à labiis mulieris fornicariæ, quæ ad tempus impinguat fauces tuas: postea verò felle amariorem inuenies, & acutam magis gladio ancipiti. Attende igitur tibi ipsi, ne gloria diuini aspectus priueris. nam scriptum est: Pacem sequimini cum omnibus, & sanctificationem; sine qua, nemo videbit Deum. Cui conuenit gloria, in secula seculorum. Amen.

Psal. 117. — ** al. vltus sum eos.* — ** al. vltus sum.* — ** al. quia vltus sum in eos.* — *2. Tim. 4.* — *Iacob. 1.* — *Resistendum desideriis carnalibus.* — *Prouer. 5. iuxta LXX.* — *Heb. 12.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

De pugna carnis, *varia in primo Tomo tractata ab Auctore inuenies, valde huc facientia: veluti, in Antirrhetico ipsius, De Virginitate & continentia. cuius ibi initium est:* [Fratrem siue sororem aggrediens dæmon improbus, sic eos affatur: Ecce quotidie fornicationis stimulis concitaris; quousque molestiam eam sufferes, &c.] *Sunt autem, quæ ibi consequenter adferuntur, hisce simillima. Quò etiam pertinent, quæ sunt ibi in Serm. Quomodo anima cum lacrymis orare debeat Dominum, quando tentatur à Diabolo.] & in pulcherrimo Sermone illius, de Virginitate. qui incipit:* [De virginitate, & animæ sanctificatione à Paulo Apostolo omnes docemur, &c.] *item in tract. de abstinendo à cupiditatibus carnalibus, & de certamine, &c.] ac postea tract. de abstinendo ab omni consuetudine perniciosa, & de continentia, nostrisq. ibi in Scholiis,] ac alibi eodem Tomo 1. sparsim ac passim sæpissime. De quo etiam argumento, lectu digna inuenies apud Basilium Magnum, in lib. siue tract. de vera, atque incorrupta virginitate.] cuius principium est:* [Cum plurimi ex his, qui immortalem sponsum nostrum Christum familiarius ambiunt, &c.] *Ac apud Gregorium Nazianz. in suis ad Virgines præceptis, quæ Tomo 2. sic inchoantur:* [Palma tua est, o virgo, tua est victoria certe, &c.] *Et in oratione 31. Tomo 1. apud eumdem, vbi inter alia tradit, in carne præter carnem viuere Angelicum esse, &c. Item Chrysost. in elegantissima, beneq. longa oratione de Virginitate, Tomo 5. cuius ibi initium est:* [Iudæi virginitatis laudem aspernantur, &c.] *Item ad populum Antioch. Homil. 22. quæ est, de pœnitentia, continentia, & Virginitate, vbi inter alia dicit, In carne præter carnem viuere Angelicum esse, &c. alibiq. apud eumdem plurimis in locis. Quò etiam pertinent, quæ S. Ambrosius adducit, lib. 1. de viduis, parte 1. & lib. 1. offic. cap. 6. Tomo 1. & in 1. ad Thessalon. cap. 4. in illud:* [Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra, &c.] *S. Augustinus lib. 8. Confess. item in Soliloq. & de singularitate clericorum, &c. ac S. Hieronymus duabus præsertim Epist. altera ad Demetriadem, de Virginitate seruanda: altera ad Eustoch. de custodia virginit. cuius initium est:* [Audi filia, & vide, &c.] *ac postea etiam in Epist. ad Rustic. Monach. & apud alios alibi.*

Audi Prophetam dicentem: Omnes gentes circumdederunt me: & in nomine Domini propulsaui eos, &c.] *Locus est, Psal. 117. vbi in edit. LXX. ad verbum sic:* [Omnes gentes circumdederunt me: & nomine Domini vltus sum eos. Circumdantes circumdederunt me: & nomine Domini vltus sum eos. Circumdederunt me, sicut apes fauum: & exarserunt sicut ignis in spinis: & nomine Domini vltus sum eos, &c.] *At in vulg-*

ibi

A *ibi legitur :* [Omnes gentes circuierunt me, & in nomine Domini; quia vltus ſum eos. Circumdantes circumdederunt me : & in nomine Domini, quia vltus ſum in eos. Circumdederunt me ſicut apes; & exarſerunt ſicut ignis in ſpinis : & in nomine Domini, quia vltus ſum in eos, &c.] *Ex quibus facile eſt, varietatem lectionis decernere, atq. conciliare. Concordat autem hic quaſi per omnia, lectio Auctoris cum edit. LXX. etiam vbi dicitur in Græco,* καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου, *id eſt,* Et nomine Domini.] *per ſubauditionem præpoſitionis (*ἐν*, in) more Hebraico, quæ exprimitur in vulg. & ab Auguſtino, ac aliis : & propterea etiam in tranſlatione hic à nobis, licet in Græco deſit. Deinde, vbi eſt :* [Circumdantes circumdederunt me.] *Theodoritus & Symmachus habent :* ἐκύκλωσάν με. καὶ πάλιν περιεκύκλωσάν με, id eſt, Circumdederunt me, & rurſus vndique circumdederunt me.] *id eſt, ſibi inuicem perpetuo ſuccedentibus incurſionibus vſi ſunt, atque omni genere oppugnationum, &c. ſed in eo, eadem eſt lectio apud Ephræm, LXX. & in vulg. Poſtea vbi habetur :* [Circumdederunt me, ſicut apes faunm.] *eadem apud Auctorem eſt lectio, quæ & LXX. ſed illud (fauum, Græc.* κηρίον*)*

B *à vulg. ſicut etiam ab Hebræo ibi abeſt. Sequitur deinde hic, & in ſacro Cod.* [Et exarſerunt ſicut ignis in ſpinis.] *Græce eſt,* καὶ ἐξεκαύθησαν. *vbi Aquila, & Symmach. ſic :* καὶ ἀπεσβέσθησαν ὡς πῦρ ἀκανθῶν, *id eſt,* [et exſtinctæ ſunt quaſi ignis ſpinarum, &c.] *ſic quoque S. Hieronym. at ſine (&) copula, &c. Verum de his, hic ſatis.*

Audi eum qui ait : Mel diſtillat à labiis mulieris fornicariæ, &c.] *Locus eſt Prouerb. 5. vbi eadem prorſus eſt lectio apud Ephræm, & LXX. at in vulg. paullo aliter ibi, ſic :* [Fauus enim ſtillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius : nouiſsima autem illius amara, quaſi abſynthium, & acuta quaſi gladius biceps, &c.] *Vbi inter alia, pro* [Mulieris fornicariæ,] *al.* τῆς ἀλλοτρίας, *id eſt,* alienæ. *at in vulg.* meretricis, *legitur. Cæterum S. Hieronymus, & Ambroſius magis hic ad lectionem Ephræm, & LXX. accedunt, dum habent :* [Mella enim diſtillabunt à labiis mulieris fornicariæ, &c.] *ita S. Hieronym. in Ezech. cap. 3. & cap. 6. & S. Ambroſ. de Caim, cap. 5. &c. ac ſic de reliquis. De quo etiam*

C *loco, vide apud eumdem Auctorem noſtrum, Tomo 1. pag. 122. 123. & 124. in Schol. &c.*

CAP. IIII.

NE ADMISERIS conſilium praue ſentientium, qui dicunt : A quo die mortuus fuero, quid expecto? eaq. ad exacerbandum Dominum Deum, qui venturus eſt iudicare viuos, & mortuos. Væ animæ obſequenti, ſuſpicioni huic. Væ homini, ſic ſentienti. Conſilium iſtud in mortis promptuaria, obedientes ſibi deducet. Hoc conſilium à Deo ſeparat, & ad Diabolum

Contra Hæreticos immortalitatem animarum negantes.

D declinare facit. Tu autem tamquam fidelis, peſſimum conſilium fuge; & noli eſſe incredulus, ſed fidelis : nam credimus poſt mortem eſſe iudicium, & retributionem. Fidelis quippe eſt, qui repromiſit. non enim iniuſtus Deus, qui obliuiſcatur mercedem reddere his, qui in veritate ſeruierint ipſi. ſicut ſcriptum eſt : Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt, quæ præparauit Deus iis, qui diligunt illum. Cupis autem Chariſſime, vim noſſe ſermonis? Conſidera qualem gloriam etiam ſuper terram, acquiſierint Sancti; ſicut ſcriptum habetur : Memoria iuſti cum laudibus, nomen autem impiorum * exſtinguitur. Tu vero Chariſſime, fidem habe cunctis, quæ in diuinis reperiuntur Scripturis. Fuge autem ſermones incredulorum : Deprauata enim eſt illorum mens, & conſcientia. Confiten-

Eſa. 64. & 1. Cor. 2.

Prouer. 10.

** al. putreſcet, vt in vulg.*

Tit. 1.

E tur ſe noſſe Deum; factis autem negant. Cerne enim Herodem regali veſte amictum, ac ad populum concionantem : ſed quia non dedit gloriam Deo, Angelus Domini percuſſit eum, & conſumptus à vermibus expirauit, atque interiit. Si vbi virtutem fueris adeptus, aliquos aduerſum te ſuſcitauerit honeſtatis inimicus, vt te exterant; ne pertimeſcas, neque ob timorem humanum, pietatem deſeras. nam horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis. Audi Saluatorem dicentem : Si me perſecuti fuerint, & vos perſequentur. Quare fugere oportet, corruptos deprauate ſentientium hominum

Ibid.

Act. 12.

Heb. 10.

Ioan. 15.

ſermones; & non ſolum ad habitum attendere, vel canitiem, ſed ad ſenſum viri. Hi enim ſunt, de quibus ait Apoſtolus: Habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. ne forte fallacibus eorum verbis aſſentiens, & ab anguſta atque arcta via recedens, vocem illam acerbam omnisq. conſolationis expertem, planctu, amarisq. lacrymis plenam audias; flammæ atque incendio inexſtinguibilis ignis traditus: Fili recordare, quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic conſolatur, tu vero cruciaris. Sed ad Deum, intentionem tantummodo dirige; vt de bona religioſaq. tua vita anteacta, gaudeat in futuro iudicio anima tua cum iuſtis: & gaudium tuum nemo abs te auferat. Quoniam Deo gloria conuenit, in ſecula. Amen.

2. Tim. 3. — *Matth. 7. & Luc. 13.* — *Luc. 16.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

NE ADMISERIS conſilium praue ſentientium, qui dicunt: A qua die mortuus fuero, quid expecto? &c.] *Contra hæreticos immortalitatem animarum, & iudicium extremum negantes, manifeſte hic agere videtur Auctor. aduerſus quos etiam Tomo primo, & quidem copioſius, ac ex profeſſo magis, in tractatu ſiue Sermone, cui titulus eſt:* [Aduerſus illos, qui dicunt reſurrectionem mortuorum non eſſe.] *per totum, cuius principium eſt:* [Cum Ethnicis ſentis, & dicis mortuorum reſurrectionem non eſſe? O os abominandum, &c.] *Contra quos (ſi pluribus teſtimoniis opus ſit) etiam tractant, aguntque, Irenæus lib. 5. contra hæreſes. Tertullianus in lib. de Reſurrectione carnis, Tomo 3. Athenagoras Athenienſis, de Reſurrectione mortuorum. S. Athanaſius Alexand. in Symbolo. S. Chryſoſtomus ſuper illud Matt. 22.* [Acceſſerunt ad eum Sadducæi, qui dicunt reſurrectionem mortuorum non eſſe, &c.] *ac alibi ſæpius. Damaſcen. lib. 4. Et inter Latinos, S. Ambroſ. in lib. de fide reſurrectionis. S. Auguſt. lib. 2. de conſolat. mortuor. cap. 2. Tom. 9. & lib. 20. de Ciuit. Dei, cap. 20. Tom. 5. ac lib. 22. de Ciuit. cap. 12. & ſeq. Idem ſuper Pſal. 62. Tomo 8. ibi:* [Promittitur nobis carnis reſurrectio, &c.] *ac lib. de Symb. tract. 3. circa finem cap. 10. Tomo 9. & denique lib. de catechizandis rudibus, cap. 27. Tomo 4. vbi acerrime reprehendit illos, qui mortuorum reſurrectionem negare audent, alibiq. ſæpiſſime. S. Hieronymus in Epiſt. 61. ad Pammachium, contra errores Ioan. Hieroſolymitani. & Epiſt. 152. ad Mincrium & Alexandrum. aliiſq. in locis plurimis.*

Memoria iuſti cum laudibus: nomen autem impij exſtinguitur.] *Ita locum iſtum Prouerb. 10. legit Ephræm. pro quo, in edit. 70. ad verbum ſic: Memoria iuſtorum, cum encomiis: nomen autem impij exſtinguitur.] Sed in alio, iſtæ duæ lectiones non differunt, niſi quòd hic legatur* [Memoria iuſti,] *in ſingulari; in edit. autem LXX.* [Iuſtorum,] *in numero plurali, quomodo etiam in vno MS. Græco Cod. S. Ephræm, et quidem vtrobique hic reperi, τῶν δικαίων, iuſtorum, & poſtea ἀσεβῶν, impiorum; pro δικαίου, iuſti, & ἀσεβοῦς, impij, &c. At in Lat. vulgat. talis hic eſt lectio:* [Memoria iuſti cum laudibus: & nomen impiorum putreſcet.] *Vbi etiam Aquila, & Symmach. pro σβέννυται, exſtinguitur, (vt hic eſt apud Auctorem, & LXX.) legunt σαπήσεται, putreſcet, ſicut hoc loco eſt in lect. vulg. Prouerb. 10.*

Depranata enim & ſubnerſa eſt illorum mens, & conſcientia, &c.] *Vbi in Græco Codice Auctoris eſt:* [ἐξέστραπται γὰρ αὐτῶν ὁ νοῦς καὶ συνείδησις.] *Locus eſt Tit. 1. at ibi habetur, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς, καὶ ἡ συνείδησις, id eſt,* [Sed inquinatæ ſunt eorum mens, & conſcientia.] *veriſimile autem eſt S. Patrem Ephræm aliter legiſſe; aut ſane ad id quod in ſacro ibi Cod. poſterius cap. 3. ponitur, (nimirum, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος,* Sciens quod ſubuerſus eſt, qui eiuſmodi eſt.) *reſpexiſſe. vbi idem Græc. verbum ἐξέστραπται, ponitur, quod & hic apud Auct. in ſignificatione, vt poſuimus, atque tranſtulimus.*

Herodes, quia non dedit gloriam Deo, Angelus Domini percuſsit eum: & conſumptus à vermibus, expirauit atq. interiit, &c.] *Iſta de Herode, ex Act. Apoſt. cap. 12. adducit Auctor, vbi in Græco eſt: καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν. quod ad verbum ſonaret:* [Factusq. vermium cibus, ſeu eſca, expirauit, ac periit.] *Verum prior lectio magis vulgatæ Latinæ eſt conformis, ſicut in Actis ſub finem cap. 12. legitur, vbi idem de Herode refertur, quod hic ab Auctore, eum ſcilicet quia gloriam quam debebat, non dedit Deo, percuſſum eſſe ab Angelo, & à vermibus conſumptum, &c. qui horrendus illius interitus, Diuina*

vltione

ultione plenus, etiam confirmatur à Chryſoſtomo, Tomo 3. in dictum Actorum locum, Homil. 27. vbi habet : [Statuto autem die Herodes veſtitu indutus regio, & ſedens in tribunali, concionabatur ad illos &c.] *Sequiturq. ibi poſt :* [Statim autem illum percuſsit Angelus Domini, eo quòd non dedit gloriam Deo, & eroſus eſt à vermibus, & expirauit, &c.] *ita ibi Chryſoſtomus. Fuit autem iſte Herodes, filius crudeliſſimi illius Herodis, ſub quo natus eſt Saluator noſter Chriſtus, quem & ipſe quærebat ad perdendum, vt eſt Matth. 2. quiq. (vt ibidem narratur) videns quòd illuſus eſſet à Magis, iratus erat valde : & mittens, occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus eius à bimatu, & infra, ſecundum tempus quod exquiſierat à Magis, &c.] vbi Chryſoſtomus in idem caput Matth. 2. Homil. 9. referens quàm dignas ille tantis facinoribus pœnas luerit, ſic habet :* [Satis (*inquit*) Herodes ille tunc celerem ob tale facinus pœnam recepit, tantoq. congruentia ſceleri ſupplicia perſoluit. Siquidem vitam iſtam morte teterrima, & multo ea quam inſontibus intulerat miſerabiliore, finiuit : malaq. alia mille ſuſtinuit, quæ facile noſtis, quotquot Ioſephi ſuper his legiſtis hiſtoriam, &c.] *Vide Ioſeph. Antiquitatum lib. 17. cap. 8. 9. & 10.*

Quare fugere oportet corruptos deprauate ſentientium mores ; & non ſolum ad habitum attendere vel canitiem, ſed ad ſenſum viri, &c.] *Contra improborum & hæreticorum hominum mores, atque impoſturas, iſta ſua dicta retorquet Auctor, reſpicitq. ad duo (vt apparet) potiſſimum Scripturæ loca, ad vnum quidem implicite ; ad alterum autem explicite, & aperte : implicite quidem, ad illud Matth. 7.* [Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces, &c.] *At explicite, & aperte magis, ad 2. Tim. 3. vbi ſunt, quæ hic immediate ſubiicit :* [Habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, &c.] *Perſtringit autem hic Hæreticos, qui ſub veſtimentis ouium, intrinſecus ſunt lupi rapaces, vt eſt apud Matth. quiq. ſpeciem quidem præſeferunt pietatis : virtutem autem eius abnegantes, vt eſt apud Apoſt. & contra hos etiam agit, ac quidem ex profeſſo magis noſter Auctor, ſupra de Virtute, cap. 8. per tot. cuius principium ibi eſt :* [Deuita Frater chariſsime, conſuetudinem hominum hæreticorum, ac libidinoſorum nihil fidele loquentium, &c.] *pag. 49.*

CAP. V.

NVNC duæ ſunt tribulationes, quibus omnis ſub Sole homo implicatur : vna ſecundum Deum, altera ſecundum mundum ; & abſque alterutra præſentem vitam tranſigere, impoſſibile eſt. ac illa quidem, quæ mundi eſt, difficilis, & ſine mercede exiſtit : quæ autem ex parte Dei, ſpem vitæ æternæ repoſitam habet. Tu autem vt ſapiens, quam delegiſti, in eam incumbe ; neque tua conſilia ſequaris : ſed primùm quidem Dominum inuoca, quando ab iis turbaris. deinde conſilium à quocumque homine timente Dominum accipe : niſi enim admonitiones timentium Dominum ſuſtinueris ; anima tua erit inſtar ciuitatis muro non cinctæ, quam cum voluerit Barbarus ingredietur, ac capiet. Cum & ſcriptum ſit : Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi ;* ſeniores tuos, & dicent tibi. Qui autem ſapiens eſt, audiet conſilia. Fugiamus porro ebrietatem. fugiamus commercia mulierum, quantum in nobis erit : nam ſermo mulieris, tamquam laqueus in corde ; protrahitq. amplectentem, ad turpem commiſtionem. Si corporalis te inuaſerit infirmitas, noli deiicere animum ; ſed cum gratiarum actione tolera. ait enim Apoſtolus : Quando infirmor, tunc potens ſum. Et alibi Propheta : Beatus homo quem tu erudieris Domine, & * de lege tua docueris eum. Proiiciamus ergo omnem ſolicitudinem noſtram chariſſime, in Dominum : quoniam ipſi cura eſt de nobis. Pro victu autem noſtro, operemur dum valemus. Si vero ſuperueniente aliqua infirmitate, Præfecti (quod abſit) curam noſtri abiecerint : Deus præter expectationem, ſubſidium nobis emittet. nam ſcriptum habemus : Pater meus & mater mea dereliquerunt me : Dominus autem aſſumpſit me. Si pura ipſi conſcien-

De duplici tribulatione.

Anima, vt ciuitas abſq. muris, comparetur.

Deut. 32.

** al. maiores tuos.*

Prouer. 12.

Prouer. 7.

2. Cor. 10.

Pſal. 93.

** al. ex lege.*

Cura noſtra in Deo vt ponenda.

Pſal. 26.

tia feruiamus, etiam corda præpositorum nostrorum ipse in nos diriget, ac **A**
sua nos beatitudine dignos reddet. Ne ergo molestus tibi sit labor: nam
multi etiam nihil operantes, à negligentia, atque torpore turbati sunt.

Elegās dictum, & prouerb. Disce igitur operans, vt ne discas mendicans. Noli ergo in opere tuo ne-
Philipp. 4. gligentem te præbere. quoniam scriptum est: Dominus prope est; & la-
borantibus secundum Deum, multiplicem mercedem retribuet. Cæterùm
perfer, vt iustorum promerearis requiem; quippe in qua non regnat labor,
non negligentia atque pigritia, non cura & solicitudo, non tristitia, non
infirmitas, non concupiscentia praua, neque aliud huiuscemodi: sed gau-
Rom. 14. dium, pax, & exultatio in Spiritu sancto. Nam aduersario nostro Diabo-
Matth. 25. lo in gehennam ignis proiecto, cum omnibus Angelis eius; cunctæ actio-
nes, atque machinamenta ipsius cessabunt. Dominus autem dignos nos **B**
reddat gaudio illo ineffabili. Cui gloria, in secula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

NVNC duæ sunt tribulationes, quibus omnis sub Sole homo implicatur, &c.] *Cum alibi passim, sparsimque de variis, quibus homo obnoxius reperitur tribulationibus, Auctor agat, eas hic ad duo dumtaxat tribulationum reducit genera: quorum vnum esse dicit secundum Deum, alterum secundum mundum; & absque alterutro eiusmodi tribulationum genere, in hoc mundo viuere, difficile censet, & impossibile. Cæterum quia quæ seculi istius est tribulatio, difficilis est, & sine mercede: quæ vero ex parte Dei, spem vitæ æternæ repositam habeat; ideo eam amanter, patienterq. à Deo suscipiendam, perferendamq. admonet, modumq. ac rationem sustinendi, ac ad Dominum tribulationis tempore recurrendi docet, &c. De his plura qui desiderat, videat Basilium, præsertim in Homil. in Diuites auaros, super illud Scripturæ:* [In fame, & squalore, &c.] *S. Chrysostom. Tomo 5. ad populum Antiochenum, Homil. 4. 5. 15. 63. 66. 67. 78. & in Psal. 83. & 93. ac Homil. 19. in Matth. S. Ambros. copiose in libro, super* [Beati immaculati, &c.] *Tomo 4. & super Epist. ad Rom. cap. 5. & super illud 2. Cor. 4. & super Epist. ad Coloss. cap. 1. Tomo 5. &c. & S. August. in Sermone de pressuris mundi, ac lib. 1. de verbis Domini, serm. 18. Tomo 10. & serm. 2. de Machabæis. & super Psal. 21. serm. 2. Tomo 10. & super Psal. 30. serm. 2. super Psal. 36. serm. 2. super Psal. 40. Tomo 8. & lib. de vera innocentia, cap. 204. Tomo 3. ac alibi sæpissime. S. Hieronym. in Epist. ad Cyprian. & alibi frequenter. S. Gregor. in Homil. super illud:* [Homo quidam fecit cœnam magnam, &c.] *Item in Moral. lib. 28. pluribusq. in locis aliis. & denique S. Bernardus de hisce legatur super Cantic. & in Sermone 16. & 17. super Psal. 90.* [Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei, &c.] **C** **D**

Disce igitur operans, vt ne discas mendicans, &c.] *Alia lectio ad verbum magis sic:* [Disce laborare, vt non discas mendicare.] *Est autem elegans dictum, & prouerbium accommodum, in pigros ac desides quadrans, quibus tædiosum est laborare, & verecundum mendicare, iuxta illud Luc. 16.* [Fodere non valeo, mendicare erubesco.] *Quare ne quis otio se dedat, vel in opere sibi incumbente negligentem nimis se præbeat, atque sic in egestatem redigatur, ac mendicitatem; concinne & argute in talem adhiberi dictum istud Auctoris poterit:* [Disce operans, vt ne discas mendicans.] *Insinuatur autem hic non obscure τὸ ἐργοχείρον, id est,* Opus manuum, *olim apud Monachos antiquos valde vsitatum. Sed de hoc, suis postea locis opportunius ac plenius.*

Scriptum est: Dominus prope est; & laborantibus secundum Deum, multiplicem mercedem retribuet, &c.] *Pro hoc, in alio MS. Ephræm Græc. est:* ὁ κύριος ἐγγύς, μηδὲν μεριμνᾶτε· ἀλλ' ὑπόμεινον τὸν κύριον. ὅπως ἀξιωθῇς, &c.] *id est:* [Dominus prope est, nihil solliciti sitis: sed sustine & exspecta Dominum, vt iustorum promerearis requiem, &c.] *Est autem in his adlusio ad verba Philip. 4.* [Dominus prope est, nihil solliciti sitis, &c.] **E**

CAP.

A

CAP. VI.

AVDI Chariſſime : incurabiles morbi , niſi * cauteriatis, & acerbis medicamentis adhibitis, non eradicantur. Et tu Chariſſime , veritatem audiens, caue iraſcaris. Si vero aduerſus eum , qui medicinam tibi affert , indignaris : iam te declaras ſanari nolle , neque à morbo liberari ; ſed adhuc in ſordibus hærere malle. Nam ſi veritatem abſcondamus, & voluptatis illecebras aliis conſulamus , nihil à falſis prophetis differimus , qui populum ſeducebant ; ad gratiam vnicuique loquentes. At Dei Prophetæ, quòd veritatem prædicarent, odio habebantur, & occidebantur. Non quòd inter Prophetas ego me referam, cum ſimilis ſim cani oues ſequenti, qui ſimulatq. aſpexerit lupum venientem , non quieſcit ; ſed mox ſurgens irruit in ipſum : paſtores autem audito latratu canis ſurgunt , & inſequuntur * corruptorem , ac ſaluant ſuas oues . Quid ergo noſtram negligimus ſalutem , ò dilecti ? Cur circumferimur concupiſcentiis veteris hominis: & externum quidem hominem habitu ornamus, internum autem operibus corrumpimus ? Non duro ſimus corde , inſtar Pharaonis : ne & partem cum ipſo ſortiamur . neque duræ ceruicis, ſicut quidam filiorum Iſrael: ne promiſſionis terra priuemur. Conuerſationem imperitorum atque imprudentum hominum oderimus: quoniam via ipſorum non eſt abſque periculo . ſicut ſcriptum eſt : Gens abſque conſilio eſt, & non eſt in eis ſcientia . Vnde & Propheta dicebat : Domine omnipotens, non ſedi cum * conſilio vanitatis ludentium, ſed metuebam à facie manus tuæ : ſolus ſedebam , quoniam amaritudine repletus ſum. Audi porro, quomodo alibi quoque genus noſtrum lugeat Propheta alius : Væ mihi , inquit , quia periit * pius de terra , & rectus in hominibus non eſt . omnes in ſanguinem iudicantur , vnuſquiſque proximum ſuum * tribulatione tribulat : ad malum * manus ſuas præparantes . Diligamus igitur & nos pietatem ; & ſi contumeliis afficiamur, ſiq. contemnamur, aut flagris excipiamur , propterea non relinquamus eam : nam theſaurus eſt bonis abundans, & virtutibus plenus . Deum flectit ad reſpicienda bona eorum , * qui poſſident eam. quemadmodum ſcriptum habemus : Super quem reſpiciam , niſi ſuper * manſuetum , & tranquillum , & trementem ſermones meos ? At beatus, qui cuncta , amore pietatis reſpuit. Attende igitur tibi ipſi chariſsime ; & ne propriam ſalutem negligas . Noli attendere ignauis ac pigritantibus, ſed vigilantibus: neque naufragantibus, ſed iis, qui ſaluantur. Quouſque tandem iis, qui ad turpia, atque indecentia te compellunt, ſubſeruies ? Noli effici libidinum ſeruus , ſed ab iis potius te liberum redde. Multa tibi vigilantia opus eſt. In ſcammate conſiſtis, ne te inertem præbeas: nam ex aduerſo hoſtis ſubſiſtit , quemadmodum ſcriptum habetur: Aduerſarius noſter Diabolus, tamquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret . Cernis quàm inſatiabilis ſit aduerſarius ; quantaq. eius violentia ? Non enim ferire tantum vult aliquem , & ſemiuiuum relinquere : ſed mox totum deuorat non vigilantem . Donec ergo tempus ſuppetit , decerta : nam ſi tempus noſtrum per ignauiam deperdiderimus , aliud tempus non reperiemus. Quot, quantiq. homines ab Adam , ad noſtra vſque tempora fuerunt ; & vbi iam ſunt ? Quis nouit numerum ? Qui creauit nos, Dominus Deus. Qui educit in numero orbem ſuum . quique numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocat ; ipſe ſingulos , & vniuſcuiuſq. nouit opus : qui ſolus ſapiens eſt, & bonus, & potens. qui tremendus eſt, & iniuria-

Marginalia: (B, C, D, E mark sections in left margin)

*καύσικα καὶ τομικὰ φάρμακα quæ ſint, vide Schol.

Alluſio ad Matth. 7. & Luc. 6.

Matth. 23.

Heb. 11.

Alluſio ad Ioã. 10. & Iſai. 40. ac Ezec. 34.

* al. interrũptorem, ac perditorem.

Exo. 9. 10. 14

Iere. 7. 16. 17.

Deut. 32.

Ierem. 15.

* al. in conſilio. al. in conſeſſu.

Mich. 7.

* al. reuerens.

* vulg. ad mortem venatur.

* vulg. Malũ manuũ ſuarum dicũt bonũ, etc.

* al bona illius. qui poſſidet eã.

Eſai. 66.

* al. humilem.

Salubris admonitio.

Quid Scamma. vide Tome. 2. pag. 158.

1. Pet. 5.

Notanda , & mente verſanda.

Pſal. 146.

iuria-

iuriarum immemor. misericors & miserator in eos, qui conuertuntur, & pœnitentiam agunt. Te Domine, Creatorem nostrum ac Deum adoramus. Tibi gloriam, & honorem offetimus; quoniam & à meo pateris te collaudari abominando fœtore. In hoc enim Domine, magna tua misericordia, atque benignitas; quòd etiam indignos vocas, nec peccatores pœnitentes auerseris, tribulatos non despicias, & pusillanimes non derelinquas. Beata, ac ter beata anima, quæ * te solum concupiscit: nam quæ te desiderat, etiam mandata tua custodit. Cur igitur nos propriam despicimus salutem, Charissimi? ex momentaneis æterna reuoluamus animo. Quanta enim quis cura accedit recitaturus, quod didicit præceptori? aut etiam operis manuum redditurus pensum Præfecto? & nos de hora illa quare non sumus soliciti, quando totius nobis vitæ reddenda erit ratio? Rursus dum quis tardat * hieme ad horam vespertinam in cella aliena, compulsus adire propriam: quanta putas anxietate corripietur propter tenebras; & confusionem aëris? Et quo pacto nos ineuitabilem illam ita paruipendimus viam? Quid nobis occurret, post animæ separationem à corpore? Attendamus ergo nobis ipsis, Charissimi: vt in iustorum lætitia, collætemur. Qui enim deceptionibus atque imposturis seipsum tradiderit; multis confringetur, & affligetur dum in hac versatur vita. Hodie comedit, bibit, & voluntatem suam quantum potest, sed non quantum vult explet, exultans in damno animæ suæ: postero autem die, si non habeat quibus saturetur, plurimum tristabitur. Qui vero sibi ipsi attendit, optimum habitum assumit: eumq. lætitia non deficiet, neque marcescet, quæ est spes futurorum bonorum. sicut scriptum est; Memor fui Dei, & delectatus sum. Precemini etiam pro me miserabili, apud Dominum obsecro. Quoniam ipsi conuenit gloria, in secula. Amen.

Apostrophe cum Precatione ad Deum.

** f. quæ te solum desiderat, & mandata tua obseruat.*

A Minori, ad Maius.

** al. tempestate oboriente noctu. al. intempesta nocte, &c.*

Psal. 76.

A B C

S C H O L I A.

INCVRABILES morbi, non nisi cauteriatis, & acerbis medicamentis curantur, &c.] *Vbi* στυπτικὰ καὶ καυστικὰ φάρμακα. *appellat acerba, & quæ igne admoto adhibentur, vt sunt cauteria, & huiusmodi. nam etsi* στυπτικόν, *proprie sit, quod adstringendi vim habet (vnde Styptica medicamenta, astrictiua appellat Plinius, lib. 14. cap. 13. & lib. 21. cap. 23.) tamen eo vocabulo etiam quoduis significatur acerbum, vt hoc loco apud Ephræm, & alibi. ac apud Basil. in respons. ad interrog. 55. in Regul. fus. disp. ibi:* Quocirca neque sectiones, neque vstiones, neque cruciatus, quæ acerba, asperaq. medicamenta afferre secum solita sunt, repudianda esse nobis recta ratio demonstrat, &c.] *Caustica porro medicamenta, propriè sunt adustiua, à Græco verbo,* καίω. *id est, accendo, aduro. vel* καίομαι, *ardeo; vnde Cauterium instrumentum, quo insanabilia curantur vitia in corpore. Hinc Caustica pharmaca, dicuntur adustiua, de quibus inuenies apud Plinium lib. 2. cap. 9. Cassianum lib. 10. cap. 7. & collat. 6. cap. 11. & S. Ambros. in exposit. Psal. 38. vbi dicit grauiora vulnera caustico medicamento vel admoto igne curari. & in nostris Scholiis in Serm. 1. S. Ephræm de Pœniten. Tomo 1. pag. 156.*

Gens absque consilio est, & non est in eis scientia.] *Locus est Deuter. 32. vbi in Græco, eadem est lectio apud LXX. & apud nostrum Auctorem, quæ ad verbum relata, talis esset:* [Gens perdita consilium est: & non est in ipsis scientia, &c.] *At in vulg. legitur:* [Gens absque consilio est, & sine prudentia, &c.] *vbi quoque Aquila pro* (ἐπιστήμη, scientia) *sicut est hic apud Ephræm, & LXX. legit,* καὶ οὐκ ἔστι ἐν αὐτοῖς φρόνησις, et non est in eis prudentia, &c.] *vt etiam est in vulg. At nos partim hic LXX. & partim lectionem vulgatam, in translatione secuti sumus, vt alibi sæpe.*

Postea, ex Ieremia, citantur ista verba: [Domine omnipotens, non sedi cum consilio vanitatis ludentium, &c.] *Vbi paullo aliter in edit. LXX. sic reperitur:* [Non sedi in consessu ipsorum ludentium, &c.] *Sed illud* (αὐτῶν, ipsorum) *hic à Græco textu nostri Auctoris abest, vt etiam à vulg. vbi apud Ephræm legitur:* [Cum consilio vanitatis ludentium.] *abestq. illud* (τῆς ματαιότητος, vanitatis) *tam ab edit. LXX. quàm à vulg. vbi est:* [Non sedi in

D E

consilio

A concilio ludentium, &c.] *Postea vero conformiter legitur apud Ephram, & LXX. ibi:* [Sed metuebam à facie manus tuæ. solus sedebam: quoniam amaritudine repletus sum.] *At in vulg. aliter sic habetur:* [Et gloriatus sum à facie manus tuæ. solus sedebam: quoniam comminatione replesti me, &c.] *in quibus, quæ conformitas, & quæ lectionis diuersitas, Lector consideret. Locus est Ierem. 15.*

Deinde Michæam Prophetam introducit, talibus genus nostrum lugentem verbis: [Væ mihi, inquit, quoniam periit pius de terra, & rectus in hominibus non est, &c.] *Ista habentur Mich. cap. 7. leguntur q. in edit. LXX. ad verbum hoc modo:* [Væ mihi anima, quia periit pius de terra: & qui corrigat, in hominibus non est. Omnes in sanguines iudicantur: vnusquisque proximum suum tribulat tribulatione: in malum manus suas præparant, &c.] *At in lect. vulg. sic:* [Periit sanctus de terra: & rectus in hominibus non est. omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum ad mortem venatur. malum manuum suarum B dicunt bonum, &c.] *Vbi quid, & in quo Auctoris lectio ab edit. LXX. & à vulg. differat; & in quo cum illis conueniat, Lector diligens conferendo decernat, atque conciliet.*

Super quem respiciam, nisi super mansuetum, & tranquillum, & trementem sermones meos, &c.] *Verba sunt Esa. 66. quæ in edit. LXX. sic referuntur:* [Et super quem respiciam, nisi super humilem, & quietum, & trementem sermones meos?] *At in vulg. paullo aliter sic:* [Ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & trementem sermones meos?] *In alio Græco MS. Auctoris, hic loco (πράων mansuetum) legitur ταπεινὸν humilem, vt in edit. LXX. Quæ tamen duo, alibi apud Ephræm etiam simul leguntur, vt in tract. de Sacerdotio, Tomo 1. sub finem, ibi:* [Huius tu semper memineris Frater, horribilis verbi Dei excelsi, ore Isaiæ Prophetæ pronunciati: Super quem requiescam ego; nisi super mansuetum, humilem, tranquillum, & trementem sermones meos? &c.] *Quem eumdem Esaiæ locum, S. Chrysostomus Tomo 1. in cap. Gen. 29. sub finem Homil. 55.* C *sic legit:* [Super quem alium respiciam, quàm super mansuetum, & quietum, & trementem sermones meos?] *Et Ioannes Cassianus lib. 12. cap. 21. contra Spiritum superbiæ agens, hunc ipsum Esaiæ adducit locum, legitq. hoc modo:* [Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem, & quietum, & trementem verba mea?] *additq. ibid.* Siue secundum exemplaria, quæ Hebraicam exprimunt veritatem: Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum Spiritu, & trementem verba mea?] *Sed de eo, satis hactenus.*

Quis nouit numerum? Qui creauit nos Dominus Deus. Qui educit in numero orbem suum, &c.] *ὑποφορὰ, siue Subiectio figura, eleganter, & accommode hic adhibita, qua Auctor sibi ipse respondet, indicans neminem omnino, quot quantiq. homines ab Adam, ad hæc vsque tempora nostra vixerint; aut vbi omnes illi iam sint, nosse: præter solum Deum, &c. vbi alia lectio per coniunctionem disiunctiuam, & interrogationem, & subauditionem (εἰ μὴ nisi) sic:* [Aut quis eorum nouit numerum: nisi Deus creator noster? &c.] *Sed prior lectio per* D *Subiectionem figuram rhetoricam, multo venustior est, & instituto Auctoris conformior. cum neque videatur necesse, vt hic subintelligatur (εἰ μὴ nisi.) sequitur enim hic postea αὐτὸς ἐπίσταται,* ipse nouit, &c.

CAP. VII.

NOLI prauæ esse conuersationis, & famæ non bonæ: neque morem geras peccato, ne te abominabilem reddat. Magis autem obtemperes æquitati atque iustitiæ: vt te ex probatorum numero vnum efficiat. Noli animarum scandalum esse: sed attende E tibi ipsi, vt & aliis prosis. Ita sane, Dei electe, tibi ipse attende; vt cæteros quoque ædifices. Noli malus esse, ne in nouissimis tuis mœrore afficiaris. An non audis, quod dicit Scriptura: Quia plagæ, atque liuores, & contritiones occurrent improbis. Et neque mercedem referunt dolorum. At tu fortiter virtutum labores perfer propter Dominum, vt coronam reportes. Ad nuptias inuitauit te Dominus: ne ingratum te præbeas; sed veste nuptiali induere; vt in ipsius collæteris thalamo. & non tamquam contemptor, audias: Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem

Prouer. 20. in fine.

Matth. 22.

A vestem nuptialem? Et tunc ligatis manibus & pedibus, immittat te in tenebras exteriores, vbi clamor erit, & dentium stridor. Dum vestem audis nuptialem, dilecte; ne de vestimentis quibus induimur, id existimes: sed de bonis operibus. Et tu ergo charissime, qui in Monachorum meruisti referri ordinem; enitere, vt virtutem promisisi demonstres, ne repellaris. Noli ergo durus esse, non libidinosus, non iracundus, non rixosus, atque contentiosus, non intemperans, neque impudens: sed potius mansuetus, pius, & religiosus, humilis, temperans, modestus, quietus, pacificus, prudens, corporisq. tui pudicitiam seruans, quemadmodum Christo pactus es. vt si in illa nobis hora dixerit: cur non visitastis viduas, & pupillos in tribulationibus eorum? Respondere queamus ei, dicentes: Domine, vt in quiete ac silentio citra vllam distractionem seruiremus tibi. Sin vero dixerit nobis: Cur immaculatos non seruastis vos à seculo? quid respondebimus ei, siquidem in eo contaminati fuerimus? Neque enim ea virtus est, quando quis ab impuro abstinet opere; & figuras interim effingit, ac simulacra, quæ alios ad pasiones desideriorum commouent. quia scriptum est: Diliges dominum Deum tuum, & proximum tuum sicut te ipsum. Fuge autem sermones inutiles: ne in turpes cogitationes incidas. Nam quemadmodum sermones boni conducunt animæ: ita non boni eam peruertunt. secundum Apostolum: Corrumpunt mores bonos colloquia praua. Omnis sermo turpis, ex ore vestro non procedat: sed si quis bonus est ad ædificationem * vtilitatis, atque opportunitatis; vt det gratiam audientibus. Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. Caue dicaris inobediens, durus, temerarius, susurro, bilinguis, murmurator, obtrectator, immitis, proximi inimicus, osor virtutis: Sed potius voceris obediens, verax, modestus, taciturnus, impiger, atque alacris, misericors, sobrius & vigilans, proximi amator, hospitalis, cultor virtutis, intercessor & consolator, pius atque religiosus. hæc bona, & vtilia sunt hominibus. Ne igitur efferamur; sed magis humiliemus nosipsos. Quæ enim est potentia nostra, vt effetamur? Nonne ecce exiguus labor, nos vel humi inflectit, atque prosternit? Diligamus ergo humilitatem, vt nos exaltet Dominus. Quocirca attende tibi; ne in te dominetur iracundia, atque excandescentia, & iniuriarum memoria: vt non in perturbationibus, & instabilitate vitam degas. Cæterùm longanimitatem tibi ipse compara, ac mansuetudinem, innocentiam, & quæcumque decent Christianos: vt quietam atque tranquillam vitam transigas. Excelsi sunt montes Ararat. lati campi solitudinis. validum, ac vehemens est Aquilonis frigus in terra: at Solis æstus in Austrum effunditur. Inter volucres cæli, maxima est Aquila; at inter bestias terræ, leo: Inter filios vero hominum, qui timet Dominum. Magnus Deus noster, & laudabilis * valde: qui creauit omnia, & exaltat timentes eum. Ipsi gloria, in secula. Amen.

Matth. 22. — *Vestis nuptialis, quid.* — *Iacob. 1.* — *Ibidem.* — *Matth. 22.* — *1. Cor. 15.* — *Ephes. 4.* — ** vulg. in ædificationem fidei.* — *Similia significantia, & efficacia valde.* — *Psal. 47. 95. 144.* — ** al. nimis.*

B C D

S C H O L I A.

E

NE INGRATVM te præbeas, sed veste nuptiali induere, &c.] *Ac non multo post:* [Dum vestem nuptialem audis, id de bonis operibus dictum existimes, &c.] *Adlusio manifesta est ad Matth. 22.* [Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem? &c.] *Quòd vero per Vestem nuptialem, non vestimenta quibus induimur, sed bona opera intelligere oporteat: ex hoc loco Auctoris nostri clarissimum est; sicut etiam ex Tertulliano, lib. de Resurrectione carnis, cap. 27. & S. Hieronymo lib. 4. in Matth. 22. vbi dicit, Vestem nuptialem, esse præcepta Domini, &c.*] *citatq. illud Coloss. 3.* [Induite viscera misericordiæ, &c.]

A *Veſtes porro ſignificare opera, teſtantur Origenes Homil. 10. in Ioſue. & ad Rom. 13. S. Ambroſ. in Lucam 5. & in Epiſt. ad Rom. 13. item Hilar. can. 9. in Matth. Gregor. 1. Reg. 4. & lib. 2. Moral. cap. 38. & lib. 16. cap. 13. & lib. 19. cap. 16. in Cant. 4. Beda in Exod. 19. & in cap. 31. Prouerb. aliiq. alibi.*

CAP. VIII.

SI dum tu opus Domini in humilitate ac pietate operaris; aduerſarius aliquos ex negligentioribus in te armet, cupiens à vita te recta remouere: ne verearis ac metuas; neque à via recta declinaueris; B cum dicat Apoſtolus: In omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur: aporiamur, ſed non deſtituimur; perſecutionem patimur, ſed non derelinquimur: * deiicimur, & non perimus: ſemper mortificationem Domini Ieſu, in corpore circumferentes, vt & vita Ieſu in * corpore noſtro manifeſtetur. Semper enim nos qui viuimus, in mortem tradimur propter Ieſum, vt & vita Ieſu manifeſtetur in carne noſtra mortali. Suſtine igitur Dominum electe Dei: vt qui modo te affligunt, obſtupeſcant in admirabili ſalutis tuæ refrigerio. Sicut ſcriptum eſt: Iuſtus, ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis eſt, non diuturna, neque annorum numero computata. Cani autem ſunt ſenſus hominis: & ætas ſenectutis vita immaculata. Placens Deo, factus dilectus; & viuens C inter peccatores, tranſlatus eſt. Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius. Faſcinatio enim nugacitatis obſcurat bona, & inconſtantia concupiſcentiæ tranſuertit ſenſum ſine malitia. Conſummatus in breui, expleuit tempora multa. Placita enim erat Deo * anima illius: propter hoc properauit educere illum ex medio malitiæ. Populi autem videntes, & non intelligentes, nec ponentes in præcordiis talia. Quoniam gratia Dei, & miſericordia in electos eius, & reſpectus in ſanctos illius. Condemnat autem iuſtus mortuus viuos impios; & iuuentus celerius conſummata, longam * vitam iniuſti. Videbunt enim finem ſapientis, & non intelligent quid cogitauerit de illo Deus, & quare munierit illum Dominus. Videbunt & contemnent eum: illos autem Dominus D irridebit. Et erunt poſt hæc decidentes ſine honore, & in contumelia inter mortuos in perpetuum: quoniam diſrumpet illos * præcipites ſine voce, & commouebit eos à fundamentis: & vſque ad nouiſſimum deſolabuntur: & erunt in dolore ac gemitu, & memoria illorum peribit. Venient in * computationem peccatorum ſuorum timidi, & traducent illos ex aduerſo * iniquitates ipſorum. Tunc ſtabit iuſtus in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt, & qui * ſpreuerunt labores eius. Videnteſq. ipſum, turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in ſubitatione inſperatæ * requietis. dicentq. intra ſe, pœnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes: Hic eſt, quem habuimus aliquando in * deriſum, & in ſimilitudinem improperij. Nos inſenſati, vitam illius æſtimabamus inſaniam, & finem ipſius E abſque honore. * Quomodo computatus eſt inter filios Dei; & inter ſanctos ſors illius eſt? Ergo errauimus à via veritatis, & iuſtitiæ lumen non illuxit nobis, & ſol * intelligentiæ non eſt ortus nobis. Laſſati ſumus in via iniquitatis, & perditionis; & pertranſiuimus vias * deſertas: viam autem Domini ignorauimus. Quid profuit nobis ſuperbia? aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Tranſierunt omnia illa tamquam vmbra, & tamquam nuncius * præcurrens: & tamquam nauis, quæ pertranſit fluctuantem aquam; cuius, cum præterierit, non eſt veſtigium inuenire, neque ſemitam

2. Cor. 4.
** al. humiliamur, ſed nõ confundimur.*
** al. in corporibus noſtris.*
Sap. 4.
Heb. 11.
** al. Domino.*
** al. longæuam ſenectutem iniuſti.*
Sap. 4.
** vulg. inflatos ſine voce.*
** al. cogitationem.*
** al. nomina ipſorum.*
** al. qui abſtulerunt.*
Sap. 5.
** al. ſalutis.*
** al. in riſum.*
** al. in riſu.*
** vulg. Ecce quomodo. al. Quomodo ergo.*
** al. iuſtitiæ.*
** al. difficiles.*
al. deſolatas.
** al. percurrens*

mitam carinæ illius in fluctibus. aut tamquam auis, quæ transuolat in aere, & cuius nullum inuenitur argumentum itinetis illius: sed * percussione alarum verberans leuem ventum, & scindens per vim stridotis aerem, commotis alis transuolauit; & post hoc, nullum signum inuenitur itineris * illius; aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, diuisus aer continuo in se reclusus est, vt ignoretur transitus illius. Sic & nos nati, continuo desinimus esse; & virtutis quidem signum nullum valemus ostendere: sed in malitia nostra consumpti sumus: quoniam spes impij tamquam puluis est, qui à vento tollitur; & tamquam * pruina tenuis, quæ à procella dispergitur: & tamquam fumus, qui à vento diffusus est: & tamquam memoria hospitis vnius diei prætereuntis. Iusti autem in perpetuum viuent, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio illorum apud Altissimum. Ideo accipient Regnum decoris, & diadema speciei, de manu Domini: quoniam dextera sua teget eos, & in brachio sancto suo defendet illos. Ne ergo quemquam oderis in corde tuo. neque malum reddideris pro malo: sed caritatem tibi ipsi compata, quam supra omnem aliam virtutem Diuina extollit Scriptura: Ipsi enim rerum omnium * procreatori comparauit eam, cum ait: Deus caritas est, & qui manet in caritate in Deo manet, & Deus in ipso. Frater quidam è cœnobio senem accessit, atque consuluit. At ille ad eum: Similia, inquit, sunt cœnobia ludis litterariis: Nam alij in * prætorio incedunt, alij sub caminis. Quo quidem sermone adiutus frater, sibi pœnitentiam imposuit. Vnde ipsa vtamur re, tamquam lucro: ne reprobi facti, ex cælesti eiiciamur regno, & in caminum ignis proiiciamur. Quando prouectos in habitu, conspexeris negligentes: tunc magno præsidio indiges, ne istos forte imitans, eamdem inambules viam; neve per continentiam tuam, contra * eos extollaris: quod quidem est superbiæ peccatum. Sed audi eum, qui dicit: Attende tibi ipsi, & custodi animam tuam, valde. Neque enim ex operibus alienis, nos iustificabimur: nec alij ex nostris operibus condemnabuntur. Nam quando nudi & aperti, atque retecti adducemur coram * Deo, reddituri de cunctis factis rationem, non alius condemnabitur pro alio: nam vnusquisque proprium onus portabit. Si quis tibi suas reuelet cogitationes, ne curiosius rem inuestiges; præsertim si oculus mentis tuæ debilis sit, ne forte dum ille enarrat, iisdem perturberis passionibus; similisq. reddaris gubernatori inter fluctus & vndas. Opottet igitur, vt nos audientes quæ dicuntur, ea quæ consequuntur intelligamus; atque ita consolemur afflictum, aut iis rebus quas à sanctis viris accepimus, aut quibus * ipsi tentati sumus. Non enim est voluntas Dei, vt alius per alium corruat; cum cunctos cupiat saluos fieri. Tu vero carissime, ne cuiuis homini cogitationes tuas aperias: sed iis dumtaxat, quos spiritales esse probaueris: nam multæ sunt insidiæ atque fallaciæ * Diaboli.

** vulg. sed tantum sonitus alarum.*
** al. in eo.*
** al. spuma gracilis.*
** al. possessori, vel Domino.*
Narratio de quodam fratre
** f. in foro.*
** al. apud te ipsum efferaris.*
** al. coram Iudice.*
Aliena cogitationes curiosius non peruestiganda.
** al. probati.*
** al. fraudulentis hostis.*

Matth. 7. Dixit quippe Saluator: Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: ab operibus ipsorum cognoscetis eos. A viris porto spiritalibus, ne te occultaueris: ne forte inimicus angulum comperiens, in te latitet. Cum carnalibus vero, noli conferre consilia. Nam voluptatibus ac libidinibus dediti, indies peccata sibi accumulant, illudq. dictitant: istud & solum mihi * computetur peccatum; Propheta interim deplorante, atque dicente: Væ iis, qui trahunt peccata sua quasi funiculo longo, & quasi iugi cotrigia vitulæ, iniquitates.

** al. imputetur.*
Esai. 5. secundum L X X.

Vnde vitare oportet sermones inutiles, & eorum conuersationem, qui timorem Domini despiciunt: quoniam nihil quod sit vtile loquuntur, nihil propter Dominum faciunt, nihil de virtute ac religione, nihil de honestate ac grauitate morum tractant. Sermones quippe eorum laquei sunt mortis;

Sermones inutiles vitandi, & improborum commercia fugienda.

A tis conſilium ipſorum, fouea inferni, impunitas & riſus, temulentia, & perditio animæ. conſuetudo eorum terribilis, ac dirus anguis qui loquitur per ipſos. At tu, o homo Dei, iſta fuge: ſectare autem iuſtitiam, pietatem, charitatem, patientiam, manſuetudinem. Bonum fidei certamen decerta; vitam æternam apprehende, ad quam vocatus es præclaram confeſsionem profeſſus es. Vide diſcrete ſerue Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, ne momentanea ineſcari te patiaris delectatione, aut vt potius dicam, deceptione. vt non vita priueris æterna. Recte vigila. ad negotiandum vocatus es, ne deperdas margaritam; ne theſaurum tuum deprædetur inimicus; ne nauis demergatur vnà cum onere; & vacuus reuertaris ad propria. Inimicus ſciens quantam apud Deum referat gloriam, qui immaculatum ſeſe ab inquinamen-

B tis ſeruat carnis; vehementer per cogitationes impugnat, cupiens hominem innectere iis, vt non conſequatur gloriam futuram. Et ſi animam inuenerit abiecisse cogitationes inutiles, non frequentat eam, ſed neque prorſus recedit: accedit autem magis, vbi ipſo pulſante mox aperient; & corpus ſimul cum anima per ſordidiſſimas cogitationes, non reſiſtenti ei coinquinat. demumq. tamquam bonus conſiliarius, ipſi ſuggerit: Præſtat tibi inquiens, in mundum redire, & vxorem vitæq. conſortem ac ſociam capere, quam ſic carunculam corrumpere: à ſobrio porro, & vigilante, cuncta iſta recedent. Attende igitur tibi, & hil eorum te offendet. Quapropter neceſſarium fuerit, nimiam fugere licentiam. iterumque dico: Fuge licentiam; ne impudentia te inuadat, ligatumq. velut malum aliquem captiuum ſeruum tradat peccato. ac tunc dicere incipias: Ve-

C ni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me. Et rurſus: Infixus ſum in limo profundi, & non eſt ſubſtantia. Vnde fugere oportet, peruerſorum hominum conſuetudinem: non tamquam homines odio perſequens, ſed damnum ac vitium reſpuens. Quòd ſi cum ſegnioribus verſari cogeris: attende tibi ipſi, vt & illos lucrifacias recta vitæ ratione, & te ipſum non perdas. Ne credas illis, qui inutilia loquuntur animæ tuæ, ac temperantiam profitentur. Ait enim Saluator: Ex abundantia cordis, os loquitur. Subtrahe ergo te à iuueniliter agentibus, & qui ridiculis circumferuntur; vt ne ſis inobediens ei, qui dicit: Iuuenilia deſideria fuge. Et ne accipias perſonam aduerſus animam tuam; non paruam, non magnam; non in imperio ac poteſtate conſtitutam: nemo enim te, ex igne inexſtinguibili liberare poterit. Audi dicen-

D tem: Quid proderit homini: ſi mundum vniuerſum lucretur: animæ vero ſuæ detrimentum patiatur? Caue igitur, libertatem erga Deum deperdas, propter honorem aut gloriam aliquam humanam; vel propter cibum, ſeu potum, ſiue indumentum. cum iſta cuncta corruptioni ſint obnoxia: actiones autem vniuſcuiuſque, ſiue bonæ ſiue malæ, deſcriptæ conſeruantur. Quæ ſurſum ſunt ſapito, non quæ ſuper terram: vt promiſſionibus perfruaris Patris, qui in cælis eſt, & connumereris inter electos Filij: & cum omnibus Sanctis, benedicas Spiritui ſancto. Quoniam ipſi gloria, in ſecula. Amen.

1. Tim. 6.

Parœmia accõmoda, & ſententioſa.

Vehemens per cogitationes impugnatio.

Subdola inimici ſuggeſtiones.

Libertas nimia fugienda.

Pſal. 68.

Ibid.

Cum ſegniorib. quomodo verſandum.

Matth. 12. & Luc. 6.

2. Tim. 2.

Matth. 17. Marc. 8. Luc. 9.

Dan. 7. 12. Apoc. 20. 21. Coloſſ. 3.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

E TENT[illegible]ONIBVS *atque* [illegible]*nibus* [illegible] *hoſtis, doc*[illegible]*t non* [illegible] *ſuccumbendum. conſiliis, & c*[illegible]*onibus prauis non acquie*[illegible]*endum: Spiritalibus autem* [illegible]*ris adhærendum; & à carnalibus ac ſenſualibus, atque la*[illegible]*uis fu*[illegible]*endum. A ſerm*[illegible]*ibus inut*[illegible]*bus abſtinendum, & improborum commercium relinque*[illegible]*n nimiamq. viuendi* [illegible] *in vocatione vero De*[illegible] *ambul*[illegible]*ndum,* [illegible]*bus,* [illegible]*q. viuendi* [illegible] *finem vſq. in*[illegible]*endum. Et hæc omnia S*[illegible]*ipturis,* [illegible] *probat, atq. am*[illegible]*t.* [illegible]*cat Apoſtolu*[illegible] *patimur* [illegible] *por*[illegible], [illegible]*on* [illegible]*ur, &c.*]*Vbi* [illegible] *apud E*[illegible] [illegible] *quod Latinus Interpres ver*[illegible]*amur, ſed non deſtituimur*] *quam interpretationem & nos hic retinuimus. Illud autem* [illegible] *dictum, quomodo accipiendum ſit, atque in-*

telligendum, S. Bas. in Responf. ad Interrog. 170. in regulis concise disputatis optime declarat, vbi sic habet. [Vt (inquit) animi sui expletionem in fiducia in Deum, ex collatione fortitudinis animi humanæ, ostendat Apostolus; singula quæ hoc loco habentur, ponit hoc modo: Quod enim ad humanam [illegible] patimur, [illegible] Quod vero ad fiduciam in Deum, sed non angustiamur. Item quod spectat ad [illegible] animi humanam: aporiamur, inquit, id est, summis [illegible] difficultatibus. Quod vero ad fiduciam in Deum, non destituimur [illegible] *modo. Cuiusmodi sunt etiam illa, quæ alio in loco dicta sunt ab eodem:* [Quasi morientes, & ecce viuimus. Vt castigati, & non mortificati. quasi tristes, & semper gaudentes, tamquam nihil habentes, & omnia possidentes, &c. *Verum de his, plura apud Chrysost. Hom. 9. in 2. Cor. 4.* [illegible]

Cani autem sunt sensus hominis: & ætas senectutis, vita immaculata, &c.] *Locus est* [illegible] *vbi tamen ad verbum* [illegible] *& secundum LXX. sic* [Canicies autem est prudentia [illegible] & ætas senectutis, vita immaculata.] *Verum quia vulgata lectio non immutat sensum, ab ea* [illegible] *non recessimus, quod idem & in pleris* [illegible] *quibus seruauimus.*

Postea ex eodem cap. 4. Sap. adducuntur sequentia [Venient in computationem peccatorum suorum [illegible], & traducent illos ex aduerso iniquitates ipsorum, &c.] *pro quo,* [illegible] *bet:* [In cogitationem peccatorum suorum.] *al. in cogitatione. vt in vulg. lat.* [illegible] *tionem peccatorum.* [illegible] *At dictio Græca,* [illegible] *computationem siue supputationem* [illegible] *loco significare videtur.* [illegible] [Et traducent [illegible], &c.] *al.* [illegible] *coarguent, atque* [illegible] *eos.*] *vt in Græco Cod. S. Ephræm, & apud LXX. vbi est,* [illegible] *Sed quia ex*[illegible] *differentia, retinuimus vt in vulg. Lat. Postea quod additur,* [iniquitates ipsorum, [illegible] *alteroMS. Cod. S. Ephræm, inueni* [ἀνομήματα αὐτῶν. i. nomina ipsorum.] *Verum quia in al*[illegible] *bus mss. legitur* ἀνομήματα αὐτῶν, *iniquitates ipsorum,*] *vt etiam in edit. LXX. &* [illegible] *visum est plane hanc potius, quàm illam lectionem hic sequi.*

Postea ex 5. c. Sap. [Tunc stabit iustus in magna constantia, &c.] *Vbi, quod in Græc. Cod. Ephr. & apud 70. in singulari habetur, de iusto, nos etiam per numerum singularem legimus atque conuertimus* [illegible] *quamuis etiam si in numero multitudinis redderetur, sententiæ non officeret,* [illegible] iusti in magna constantia, &c.] *vt in vulg.*

Sequitur postea apud Auctorem: [Quomodo computatus est inter filios Dei, &c.] *vt in Græco Cod. apud Ephræm, & LXX. Pro quo, al.* Quomodo ergo computatus est, &c. *At in vulg. Latin.* [Ecce quomodo computati sunt, &c.]

Postea ex eodem loco Sap. 5. additur: [Sed in malitia nostra consumpti sumus: quoniam spes impij tamquam puluis est, &c.] *ita in Græco Cod. S. Ephræm, & LXX. Sed in vulg. aliter sic habetur:* [In malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno, hi qui peccauerunt: quoniam spes impij tamquam lanugo est, quæ à vento tollitur, &c.]

Vbi illud, [Talia dixerunt in inferno hi, &c.] *in edit. LXX.* [illegible] *hic apud Ephræm, non* [illegible] *Præterea pro* (puluis, *Græc.* [illegible] *vt hic habet Ephræm cum LXX. in aliis est* χνοῦς, *lanugo* [illegible] *vulg. quamquam & hoc, pro illo sumatur.*

Postea, pro eo quod [illegible] *in sacro Cod. & hic apud Auctorem* [Et tamquam spuma [illegible] *Græc* [illegible] *& quasi pruina, etc.* [illegible] *vbi quoque* [illegible] *faciendam videtur, cum* [illegible] *legatur modo; ac in noua Græca edit. LXX. inuenia*[illegible] *etiam* [spuma] *b* [illegible] *vertit Interpres.*

Ipsum omnium rerum procreatori [illegible]] *In Græco* [illegible] *est,* [illegible] *quo, al. reperitur* [illegible] *omnium rerum possessori Domino* [illegible]] *at prior lectio, magis hoc loco probatur, & instituto Auctoris accommodatior videtur.*

Alij in prætorio incidunt, alij sub caminis versantur.] *Sententia perobscura nobis,* [illegible] *Scholiastes* [illegible] *videtur: non* [illegible] *Auctor, ex co*[illegible] *est.* [illegible] *in* [illegible] *Latina, eisdem vocibus nominatim* [illegible] *retinuimus. Fortasse enim* [illegible] *fuerunt* [illegible] *in regionibus* [illegible] *appellata. Aut sane (quod magis probatur) Apophthegma hic aliquod denotatur* [illegible] *est breuis, &* [illegible] *sententia aut prouerbium* [illegible] *ducta, quæ significantur qui sub* [illegible] *loc*[illegible] *tor um, & per cani*[illegible] *insinuare* [illegible] *vider, non video.*

Proposita deplorare [illegible] Væ his qui trahunt peccata sua quasi funes [illegible] *ita ad verbum in Græco* [illegible] *vulg.* [illegible] Væ qui trahitis [illegible] *& Prou. 5.* Funibus peccatorum suorum, [illegible]].

CAP.

A

CAP. IX.

al. Initium Sermonis noni.

ATTENDE tibi ipsi Chariſſime: ne fortè Serpens te eos imitari doceat, qui ſuam contemnunt ſalutem, ac dicere: Non es melior iis, qui paſſionibus ſuccumbunt. Tu vero conſidera, quod ſcriptum eſt: In magna domo, non ſolum ſunt vaſa aurea, & argentea; ſed & lignea, & fictilia: & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam. Si ergo Dominum non audieris, peccatorum opera peragendo; eris vas contumeliæ: ſin vero Domini opera feceris, eris vas electum, pretioſum, ſanctificatum, vtile Domino, ad omne opus bonum præparatum. Attende tibi ipſi, obſecro; vt & in præſenti ſeculo, & in futuro miſericordiam à Domino inuenias. Quòd ſi tibi ipſe non attenderis; & hic contereris, & ibi non *requieſces. Nam quæ extra rectum fiunt tramitem, nihil præter damnationem continent, & pœnitentiam. Ne ergo contemptores ſuæ ſalutis imiteris, & qui ſolum ſibi habitum arrogant: vt non ſimilis reddaris militi ab aduerſariis capto, qui Regis quidem gerit inſignia; ipſe vero inimicis ſui Regis inſeruit. Verax quippe eſt, qui ait: Amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati. Foliis enim ſimilis eſt habitus: fructus vero eſt ipſum opus. Qui terreni Regis milites ſunt, ſanguinem effundunt, vt Regi ſuo placeant: at tibi non opus eſt, vt ſanguinem fundas; ſed ſolum ne à peccato vincaris, vt non fructifices morti. Sobrius eſto, & vigila chariſſime: vigila inquam, & labores ſuſtine. Non enim iniuſtus eſt Deus, qui tui obliuiſcatur laboris: ſed & pro obſcuritate, quam in cella reſidens toleras, illuceſcet tibi lumen veritatis. ſicut ſcriptum habetur: Exortum eſt in tenebris, lumen *rectis corde. Decerta bonum certamen fidei: vt victoriam aduerſus hoſtem referens, abſque rubore & verecundia adores Regem gloriæ. Non enim eos dumtaxat, qui gladio perempti ſunt, & martyrio a Tyrannis affecti, coronat Dominus: ſed eos etiam, qui religioſa exercitatione, & caritate probati ſunt. Nam quemadmodum illi propter Dominum, flagra ac verbera pertulerunt: ſic & iſti vexationes, & exercitationes, amore Domini ſubierunt. Attende tibi, ne fiat verbum malum in corde tuo. Ne fœdus ineas, cum improba cogitatione. Sic enim quidam paſſus eſt antiquorum, aliquid ex anathemate in tabernaculo ſuo abſcondens: Similiter & Giezi miniſter Heliſæi; & non latuerunt Deum, ſed ne homines quidem. cum enim clam ſcelus commiſiſſent, palam retributionem acceperunt: cum hic quidem cum tota familia, ab omni populo lapidatus ſit: ille vero cum vniuerſo ſemine ſuo, lepra infectus vſque in ſecula. Verax eſt enim, qui dixit: Deus non irridetur. Quod enim ſeminauerit quis, hoc & metet. Diſce cum patientia; vt damna effugias, quæ obueniunt non quieſcentibus. Auſculta eum, qui dicit: Fili, ſi ſapiens tibi fueris, ſapiens eris & proximo: ſin autem malus euaſeris, ſolus mala exanclabis. Vnde nos vincit aduerſarius, noſtræq. redundant paſſiones: nonne per noſtram inobedientiam? Edocti enim non attendimus, reprehenſi ſuper delictorum correctione, recuſamus. Homines cælamus, & Deum deſpicimus; non morigerantes ei, qui dicit: Amen dico vobis: quia & ſi hi tacuerint, etiam lapides clamabunt. *Aſtutiam nobis ſuggerit callidus ſerpens, verbis vincendi eos, qui nos corrigere volunt: ſicq. peccatum in nobis multiplicatur, cum non habeat reſiſtentem ſibi. Deprædatur te inimicus; & non iam intelligis, ò anima mea. Suas in te operatur concupiſcentias; &

Marginalia: 2.Tim.2. — Vas contumeliæ, & vas electum. (B) — *al. reficieris. — Ioan. 8. & Rom. 6. — Habitus, foliis est similis. — Collatio à Mileri. — (C) Psal. 111. — *al. lumen gentibus. — 1.Tim. 6. — A simili. — (D) Iosue.7.22. — 4.Reg.5. — Achar. — Giezi. — Gal. 6. — Prouer. 9. — (E) Luc. 19. — *al. Consilium

toleras. Fuge consilia eius improba, ô homo. Recordare tuorum cum Deo A pactorum, & sanctificationem custodi: vt gratiam inuenias coram Domino. Audi dicentem: Fugite fornicationem. Et nosse cupis, quàm grauis atque periculosa sit fornicatio? Quos enim occidere nequiuerunt in eremo morsus serpentum, hos Madianitarum fornicatio prostrauit: & per fornicationem, etiam idolorum victimam comedere non recusarunt. vnde ex populo ceciderunt vno die, * viginti tria milia. Quod si præuentus es; ne lapsui inhæreas: neque longanimitatem, ac patientiam Dei contempseris. Memor esto, quòd mors non * tardabit. Recordare, fieri non posse, vt manus Dei effugias. Quare noli negligere: sed pœnitentiam age, lacrymas effunde, ingemisce, illusus es. Et si nos, obliuioni peccatum tradiderimus; qui tamen nos creauit Deus, vniuscuiusque nouit opus. Ne igitur ignauum B te præbeas; sed viriliter aduersario tuo resistas. Et aditum, per quem ingredi consueuit inimicus, ad prædandum atque lædendum te; præclude: vt non amplius inueniens ingressum, re infecta recedat. hoc autem occludere ipsi aditum est, munire sensus, (per quos in animam ingreditur, siue malum, siue bonum;) visum, auditum, odoratum, tactum, gustum, & cogitationes, ne extra id quod decet, euagentur. In mentem tibi reuoca Gigantes, charissime, qui sua potentia terram corruperant: vt eos vnico momento Dominus per aquas diluuij à facie terræ deleuerit, & potentia eorum non iis profuerit. Reuolue animo terram Sodomorum, & Gomorrhæorum: quo pacto propter peccatum habitantium in ea, fuerit euersa; & non profuerint ipsis delitiæ, atque superbia. Curemus ergo salutem nostram, cha- C rissimi: ne forte repentinus nos anticipet finis, & in * multa damnatione hinc abeamus. Quid porro vobis videtur de eo, qui ex hac vita excessit: an quòd post diem vnum, ad domum suam reuersurus sit? an post annum? an post centum & mille anuos? Cur igitur transeuntia affectamus? & quæ numquam præteribunt, pro nihilo ducimus? Dic suggerenti tibi concupiscentias sordidas, & immundas: O veritatis inimice; vt tu desiderio tuo satisfacias, ego dedecore & ignominia afficiar? vt tu voluntatem tuam expleas, egone confundar? Vade ad tui similes, impudicos atque lasciuos. Porcorum gregem depoposcisti tibi? demergere in mare cum ipsis. non me amplius tibi seruum habebis, aut voluntati obedientem tuæ. Sufficit mihi præteritum tempus. deinceps nunc veritatis satagam; & Deum D meum obtestabor, vt me perfecte à tuis liberet operibus: Spiritum enim sanctum dedit mihi, & ego eum exacerbaui. Animam & corpus mihi mundum donauit, ego autem ista contaminaui. Sic charissime, suggerenti tibi perniciosas affectiones, responde. Dixit sanctorum quidam, Cani similem esse fornicationem: Si blandiaris, manet apud te; si pellas, fugit. Audi eum, qui dicit: Singulariter * sum ego, donec transeam. hoc est, sibi ipsi vnumquemque attendere, donec ex præsenti excedamus vita. Attende ergo tibi, obsecro; & ne rectam vitæ tuæ rationem despexeris. Ne amore voluptatis modicæ, fructus deperdas laborum tuorum; neque ob immunditiam, operis tui mercedem prodas: & mercedem silentij atque quietis, vigiliarum, continentiæ, atque temperantiæ, & reliquarum virtutum, pro- E pter impudicitiam amittas. similisq. reddaris proiicienti mercedem suam in marsupium pertusum: modicum enim fermentum, totam massam corrumpit. Quare teipsum confirma, in timore Domini. Audi quod dico charissime: In vita seculari, disertus ac loquax, magnus dici solet: at in solitaria vita, qui quietem ac silentium sectatur, magnus est apud Dominum. Rursus, in vita seculari, qui suum ornat corpus, & subinde vestimenta mutat, humanam obtinet gloriam: at in professione hac, qui ista contemnit,

& so-

1. Cor. 6. | In fornicationis detestationem. | Num. 25. 31. | Exo. 32. | * al. triginta tria milia hominum. | Rom. 2. | Eccli. 14. | * vulg. non tardat. | Aditus, vt inimico praecludendus. | Sensus muniendi. | Gen. 6. | Gen. 18. 19. | * al. in magna ac graui damnatione. | Notanda. | Aduersus cogitationes prauae concupiscentiae. | Matth. 8. & Luc. 8. | Nota. | Psal. 140. | * al. singularis sum ego. | Prouerbium. Gal. 5. | Comparatio vitae secularis, & monasticae.

A & solum necessario corporis vsui attendit, gloriam sibi in cælis acquirit. secundum eum qui dicit: Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. Rursus, in seculari vita, qui in corporis robore, & diuitiis gloriatur, magnus apud homines dici* solet: in ista vero professione, qui humilitatem colit, vere à Domino exaltatur. sicut scriptum est: Quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia: & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus; & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt, destrueret: vt non glorietur omnis caro in conspectu* Dei. Diligamus ergo, quæ placita ac grata sunt Domino, tamquam serui frugi, & grati; etiamsi sceleftorum ac facinorosorum insidias sustineamus; licetq. à Barbaris capti, qui nos in serui-
B tutem tradant. Scriptum est enim: In tribulatione inuocaui Dominum, & exaudiuit me in latitudine. reputantes nobiscum, Prophetas quoque in captiuitatem abductos, & in aliena regione seruitutem, ærumnasq. subiisse, quorum tamen mens numquam est à Deo abalienata. Siquidem externum nostrum venundari, aut non venundari hominem; non ex iis est, quæ in nostra sunt potestate: cæterum communicare, aut non communicare internum nostrum hominem impietati, in nobis situm est. Vnde sancti Dei homines, tyrannos redarguerunt, mortisq. minas spreuerunt, virtutem sibi vindicantes. Quocirca & nos, filij cum simus Prophetarum, eorumque vestigiis insistamus; perfectam ipsorum fidem adipiscamur. quia scriptum est: Quorum intuentes exitum conuersationis, imitamini fidem: vt cum iis, si-
C mul in cælestibus coniungamur, vbi exulat luctus ac dolor, & gemitus in splendore sanctorum. Vigilate ergo, & orate, vt non intretis in tentationem. Meditemur eloquia Spiritus sancti, vt in scripturas incumbamus; & quando etiam librum manibus non tenemus, in mente eloquia Dei habeamus. Si quis suas tibi enarrauerit cogitationes, suaq. detexerit errata; ne mente eum contempseris, tamquam qui talia peregerit: sed potius de fratris mutatione admirare. Nam quòd quis sponte sua peccata spiritalibus viris* prodit, correctionis vitæ signum est: occultare vero, animi male affecti indicium existit. Nullus enim cum furibus currens, & partem * suam cum adulteris ponens, hos prodit vmquam: quia nimis passioni, & affectioni indulget. Quare oportet cum omni humilitate eum, qui fa-
D miliariter sua exponit arcana, consolari. sicut scriptum est: Considerans teipsum, ne & tu tenteris. Dicit enim Dominus per prophetam Ezechielem: Et tu fili hominis, dic ad filios populi tui: Iustitia iusti non liberabit eum, in quacumque die * errauerit: & iniquitas impij non nocebit ei, in quacumque die conuersus fuerit ab * iniquitate sua. Largiatur autem nobis Dominus: vt viam erroris expertem possideamus in finem vsque, angustam scilicet & arctam: vt aduersarij nostri diaboli os obstruatur; ne habeat, quod de nobis malum dicere queat. Quia Deum decet gloria, in secula. Amen.

1. Tim. 6.
** al. videtur.*
1. Cor. 1.
** al. in conspectu eius. & sic vulg.*
Psal. 17. 117.
A simili, & à maiori.
In nostra potestate, quid sit.
Heb. 11.
Heb. 13.
Mar. 14. & Luc. 22.
Pro patribus spiritalibus atque confessariis pulchra instructio.
** al. reuelat.*
** al. ipsorum.*
Gal. 6.
Ezech. 33.
** vulg. peccauerit.*
** al. impietate.*

E

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

SIc enim quidam passus est antiquorum, aliquid ex anathemate in tabernaculo suo abscondens. Similiter & Giezi, &c.] *Adludit hoc loco Auctor, ad verba Iosue, de Achar, vel vt in vulg. Achan, (Ios. 7. & 22.) qui quòd aliquid de anathemate tulisset, & in tabernaculo suo abscondisset, cum tota familia à populo lapidatus est, vt habetur Ios. 7. Giezi vero minister Elisæi, cum vniuerso semine suo (sicut est 4. Reg. 5.) lepra infectus est, vsque in secula, &c. de quo, latius supra pag. 46. & 47. in Schol.*

Ausculta eum, qui dicit : Fili, si sapiens tibi fueris; sapiens eris & proximo: sin autem, &c.] *Locus est Prouerb. 9. pro quo, in noua Græca edit. LXX. ad verbum sic :* [Fili, si sapiens fueris tibi ; eris & proximis : sin autem malus euaseris ; solus vtique mala hauries .] *nec ab hac, Ephrem dissidet lectio, in sensu . At in vulg. paullo aliter sic :* [Si sapiens fueris, tibimetipsi eris : si autem illusor, solus portabis malum .] *Conueniuntq. Symmachus, & Th.* μόνος βαστάξεις, *id est, solus portabis, hic etiam legentes.*

Recordare tuorum cum Deo pactorum, & sanctificationem custodi, &c.] *Huc faciunt supra in primo Tomo adducta, super illa verba Apost. 1. Cor. 7.* [Melius est nubere, quam vri, &c.] *Vbi inter multa, de duplici hominum ordine, secularium nimirum, & eorum, qui se seculo abdicarunt, differens Auctor, sic habet :* [Cæterum iis, qui seculo renunciarunt, præcepit Apostolus continentiam, dicens : Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Quare tu Monache, nosce, atque considera, in vtro sis ordine constitutus : tum quo signo, quave nota sis insignitus ; quæ pacta, quæq. vota cum Deo feceris, constitueris q. &c.] *Quia vero Monachus continentiam vouit, admonet hic S. Ephræm, vt suorum cum Deo meminerit pactorum, & sanctificationem custodiat, hoc est, continentiam, ac castitatem, quæ nomine Sanctificationis intelligitur, vt apud Apost. 1. Thessal. 4. & sæpe apud Ephræm alibi. sicut etiam supra in Schol. Adhortat. tertiæ, cuius initium est :* [De quibus autem animi cogitationibus, &c.] *hoc Tomo 2. à nobis ostensum est. & in Antirrhetico de Virginit. & continentia, Tomo 1. nostrisq. ibi Schol.*

Vnde ex populo ceciderunt vno die, viginti tria milia, &c.] *Ita hoc loco apud Ephræm. pro quo, in noua Rom. edit. LXX. Exo. 32.* [Et ceciderunt de populo in die illa, ad ter mille viros.] *At in vulg. Lat. ibi :* [Cecideruntq. in die illa, quasi triginta tria milia hominum, &c.] *Sed apud S. Hieronymum :* [Quasi viginti tria milia hominum, &c.] *Nisi tamen malimus Auctorem hic ad locum Num. 25. respexisse, vbi est :* [Cessauitq. plaga à filiis Israel, & occisi sunt, viginti quatuor milia hominum, &c.] *Mihi, ad vtrumque respexisse videtur locum : nam quod hic dicit,* [Vno die, *vel*, in die illa, de populo cecidisse viginti tria milia .] *illud est Exod. 32. at de Madianitis, quæ adducit, potius ad locum Num. 25. ac 31. referenda videntur. Ex quibus locis, sententia Auctoris hic conciliand, intelligendaq. videtur.*

Dixit Sanctorum quidam, Cani similem esse fornicationem, &c.] *Cani similis perhibetur esse fornicatio : nam Canis lasciuus est, & impudens, blandientisq. naturæ ; cui si ablandiaris, manet apud te ; at si depellas, fugit : ita quoque fornicatio, etc. sicut pulchre illud hic Ephræm ostendit, monens vt procul à fornicatione fugiamus, & cogitationes improbæ concupiscentiæ ingruentes, mox repellamus. Hinc & S. Ioannes dicit in Apocal. cap. 22.* [Foris canes, & venefici, & impudici, etc.] *ac S. Chrysostomus in Epist. ad Roman. cap. 1. Homil. 4. in illum locum :* [Similiter & masculi, relicto naturali vsu, etc.] *Sodomitas canibus comparat, & plus quàm canes appellat . vbi inter multa alia, quæ ibi de hisce adducit, sic habet :* [O vos & brutis insipientiores, & canibus impudentiores, etc.]

Eum qui familiariter sua exponit arcana, consolari oportet, etc.] *In Græco hic est,* τὸν ἀνατιθέντα. *Et quidem in hac ipsa significatione, verbum* (ἀνατίθεσθαι) *alibi vsurpat S. Hieronymus, quasi in sinum amici ponere, & in medium adferre, communi consilio vel probanda, vel improbanda, &c.*

Iustitia iusti non liberabit eum, in quacumque die errauerit : & iniquitas impij, etc.] *Locus est Ezech. 33. vbi lectio Ephræm plane concordat cum editione LXX. At in vulg.* Iustitia iusti non liberabit eum, in quacumque die peccauerit : et impietas impij non nocebit ei, in quacumque die conuersus fuerit ab iniquitate sua. *& cæt.*]

CAP.

A

CAP.* X.

** al. Initium Sermonis X.*

ATTENDAMVS nobis ipsis, Charissimi: quoniam acerbi nobis sunt inimici, & immites, super hominum ruina gaudentes, eamq. solam lætitiam habentes. Hinc sancti Patres, scientes eorum aduersum nos conatum peruersum, non segnes fuerunt, non vaga, & distracta mente: sed sibi ipsi attenderunt, sibiq. attendentes, & Deo complacuerunt, & homines in bonum ædificarunt. cuiusmodi S. Antonius exstitit, quemadmodum & S. Athanasius Archiepiscopus meminit, in * vita, quam de eo conscripsit. Nam & multa exercitatione, eaq. incitatiore ac vehementiore est vsus: Ieiunabat enim semper, indumentumque gerebat, interius quidem cilicinum, exterius autem pelliceum, idque ad mortem vsque seruauit: ita vt neque corpus, sordium caussa aquis ablueret; neque penitus suos pedes lauaret, neque illos vmquam omnino vel aqua tingeret, nisi necessitate cogente. Sed neque quis eum denudatum vmquam conspexit; nec prorsus Antonij corpusculum nudum, præterquam cum post mortem sepeliretur, cuiquam patuit. Rursusq. ait: Et si ista, ad illius virtutem parua; ex iis tamen, qualis Dei seruus fuerit Antonius, considerare, & æstimare licet; quippe qui à iuuentute ad tantam vsque ætatem, æqualem semper seruabat in exercitatione alacritatem: & neque senectute fractus, delicatioribus vtebatur cibis; neque propter debilitatem corporis, immutabat sui indumenti habitum. Aut si forte pedes aqua tingeret, & tamen in omnibus illæsus permanebat: nam etiam oculos illæsos, integrosq. seruabat, recteq. cernentes. Et ne singula consectemur; cunctis, qui cibis variis, & lauacris, diuersisq. vestimentis vtuntur, ipse multo illustrior apparebat, ac clarior, & ad fortitudinem alacrior.

De S. Antonio ex S. Athanasio

B

** al. in eo, quë de vita ipsius conscripsit, libro*

Virtutes S. Antonij eximiæ.

C

At nos, quæ corpus molliter foueant nobiscum excogitantes, distrahimur atque efferimur; non considerantes, quàm acres aduersarios habeamus: vnde & ipsi hostes tantam nostram cernentes segnitiem, promptius, animosiusq. aduersum nos insurgunt, impudicitiæ nos iaculis transfigentes. Attendamus igitur nobis ipsis: vt Dominus, illorum in nos destruat insidias.

Hostium in nos tela, & insidiæ.

D Hæc autem dico fratres, non quasi vitæ puritate ego conspicuus sim; nam si Dominus mea reuelet peccata, antequam in supplicium mittar, pudor atque confusio operum meorum, non minima mihi pars tormenti erit: Sed ista à me sint dicta, per gratiam Domini; vt dum vos, boni consilij commoda capitis, ego quoque vilis & abiectus, saluberrimi consilij mei mercedem referam. Quemadmodum enim qui ad animarum euersionem, cohortationibus vtitur, perditionis earum atque exitij particeps erit: sic & qui ad vitæ morumq. emendationem, suis consiliis est auctor; optimam mercedem à Domino consequetur, si & ipse præsertim ab inutilibus deinceps recesserit. Quòd si cum fratre amicitiam habeas: teq. conscientia tua arguat, quasi ex eiusmodi coniunctione detrimentum animæ sustineas; te ipsum ab eo separa. Dixit enim quidam Sanctorum: Cum omnibus charitatem habe: ab omnibus abstine. Hæc autem dico charissime, non vt homines oderis; sed peccatum auerseris. Scriptum est enim: Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum; & quidquid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata eius custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo, facimus. Si vero reprehenderit nos cor nostrum: maior est Deus corde nostro, & nouit omnia.

A simili.

A fratre inordinatè ambulante, recedendum.

E

1. Ioan. 3.

Ibidem paullo ante.

Frater fratri hortator erat in iis, quæ ad Deum pertinent: Prætereunte autem

autem altero, dixit qui hortabatur, ad eum: Ecce fratrem hunc admoneo, A
& me audire renuit. Cui ille respondit: Auditurus est: Te enim audire, honestum illi est, & agere audita iucundum. At ille: Nequaquam: nisi enim compererit vera esse, & ad Deum referri, quæ dico, ne me audiat; neque me solùm, sed ne Prophetam quidem, si præter Dei voluntatem, consilium dederit. Ait enim Apostolus: Et si nos, aut Angelus de cælo euangelizauerit vobis, præter id, quod * accepistis, anathema sit. Quinam enim in Babylone, contra Susannam insurrexerunt? nonne seniores? Et non solum Sacerdotes, sed & Iudices, ac Præsides populi: qui quòd sibi ipsis non attenderunt, quàm miserabili fine vitam clauserunt? neque illis sane, ipsorum profuit dignitas. Veritatis ergo curam habeamus fratres, vt veritas nos circumdet, ac protegat. Et in hoc quidem seculo, si quis de re male gesta, apud Principem insimuletur; si ad alia loca confugiat, fortasse saluatur: B
at nos à conspectu Dei, quonam profugere poterimus? secundum eum qui dicit: Quo ibo à Spiritu tuo? & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas * diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Diligamus quietem, ac silentium fratres; vt à * tentationibus liberemur. Diligamus continentiam, in charitate Dei. Diligamus castitatem, & humilitatem. Simus humiles, & affabiles paruis ac magnis: vt vanam effugiamus gloriam, cunctosq. Diaboli laqueos. Ebrietatem, & risum, inutiliaque malignantium hominum verba execremur ac detestemur: omnia enim agunt, omnia excogitant, vt C
suis * oblectationibus potiri possint. Tu autem dilectissime, ista fuge: & vt qui Deo placere professus es, omnia secundum Deum operare. Deus enim non irridetur, secundum dictum Apostoli: Nam quod seminauerit homo, hoc & metet. Quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem. Qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Noli sordidis immorari cogitationibus; ne quando te in actum deducant turpitudinis: sed eas detestare, & abs te repelle; vt mens tua serena sit, atque tranquilla. Precare Dominum, vt * cordis tui oculos illuminet. Quæ enim impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum. Cum ad orandum, te composueris: noli vaga ac distracta mente esse; ne quasi contemnens inueniaris. Attende tibi ipsi, charissime: nefortè dum D
cernis huius seculi diuites deliciis affluentes, * carnemq. suam nutrientes, tamquam in die occisionis; eos propter eiusmodi fluxam ac momentaneam rerum abundantiam beatifices. Neque enim opulentos, neque deliciis deditos, neque potentes beatos prædicauit Spiritus sanctus: sed eos qui timent Dominum. sicut scriptum est: Beatus vir qui timet Dominum. &, Beati omnes, qui timent Dominum. Ducem te constituerunt? Esto dux * pacificus: vt portæ Regni cælestis pandantur tibi, simulq. cum facientibus pacem, ingrediaris. Dicit enim Spiritus sanctus: Aperite portas, ingrediatur populus. Et quis, ac qualis populus? seruans iustitiam, & custodiens veritatem, suscipiens veritatem, & custodiens pacem. Vnde quidam Sanctorum dicebat: Fiat pax, & iustitia in diebus meis. Audi & sanctum Iacobum dicentem: E
Si quis sapiens, & eruditus est inter vos: ostendat ex bona conuersatione, operationes suas in mansuetudine sapientiæ. Quòd si zelum * amarum habetis, & contentiones in cordibus vestris; nolite gloriari, & mendaces esse aduersus veritatem: non est enim ista sapientia * desursum descendens: sed terrena, animalis, diabolica. Vbi enim zelus, & contentio: ibi inconstantia *, & omne opus prauum. Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est: deinde pacifica, modesta, suadibilis, atque obediens,

Marginal notes:
Narratio de fratre quodam fratrem alium adhortante.
Gal. 1.
* al. quod adnunciauimus vobis
Dan. 13.
Ibidem.
Veritati semper studendum.
Psal. 138.
Amos 9.
* al. ad orient.
al. ante lucem.
* al. à periculis
* al. voluptatibus perfrui possint.
Gal. 6.
Aduersus cogitationes sordidas.
* al. mentis tuæ
Luc. 18.
* al. ventremq. pascentes.
Ps. 111. 127.
* al. Dux pacis
Esai. 26.
4. Reg. 20.
Iacob. 3.
* al. æmulationem amaram.
* al. de cælo.
* al. inconstantia disciplinæ:

A diens, plena misericordiæ, & fructibus bonis. * discreta, absque simulatione. Fructus autem iustitiæ, in pace seminatur, facientibus pacem. Largiatur porrò * nobis Dominus charitatem, atque vnionem, secundum voluntatem suam. Precemini autem, & pro me misero, obsecro: vt obscuratum in me oculum, Dominus illuminet. Quoniam ipsius * est virtus, & potentia: Ipsumq. decet omnis gloria, honor, & adoratio: nunc, & in secula seculorum. Amen.

* *vulg. ἀδιάκριτος, non iudicans.*
* *al. vobis.*
* *al. Quoniam ipsius est gloria, in secula. Amen.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

B

CVIVSMODI S. Antonius exstitit, quemadmodum & S. Athanasius Archiepiscopus meminit in vita, quam de ipso conscripsit, &c.] *al.* [in eo, quem de ipsius vita conscripsit, libro.] *Sed quia vtraque lectio bona est, & quasi eadem, parum refert quomodo legatur. Multas porro insignes hic de S. Antonio, vitæ ac morum sanctissimorum, Auctor noster adducit laudes, quas partim ex S. Athanasio, & partim aliunde deprompsit, atque expressit, ac huc retulit; queq. in eo rariora erant exposuit, patefecit, cunctorumq. seculis prodita reliquit. Duo vero notabilia magis hinc tamquam certa colliguntur, nimirum, & quòd illud sit vere scriptum S. Athanasii de S. Antonio, hic ab Auctore citatum: & quòd ipse Ephræm S. Athanasium insignem scriptorem Græcum græcè legerit, & per consequens indubitanter Græcam linguam calluerit, sicut & de Irenæo supra ostensum est, in tract. de Virtute, cap. 8. & in Schol. ibid. pag. 50. & 51.*

C *Quòd porro S. Athanasius vere vitam S. Antonij descripserit, etiam luculenter attestatur S. Gregorius Nazianzenus in Oratione 21. in laudem Magni Athanasij Archiepiscopi Alexandrini, vbi inter alia multa, S. Athanasii doctrinam, & elucubrationes commendat, & quomodo ipse S. Antonij vitam luculenter conscripserit, recenset, &c. Idemq. confirmat S. Hieronymus, in catalogo Scriptorum Ecclesiasticor. vbi de eo sic enarrat:* [Antonius Monachus, cuius vitam Athanasius Alexandrinæ vrbis Episcopus, insigni volumine prosecutus est, &c.]

Ecce fratrem admoneo, & me audire renuit. Cui ille: Auditurus est: Te enim audire, honestum illi est, & agere audita iucundum.] *Al. ad verbum magis sic:* [Audire plane te debet, ignosce: abs te enim etiam malum audire, & agere, gaudium ipsi est.] *Sed melius forte absque (κακὸν, malum) sic:* [Abs te enim & audire, & facere, quæ admones, ipsi volupe est, ac gaudium.] *Aut sane pro (κακὸν, malum) hic legendum est, καλὸν, bonum, honestum, &c. sicut in nostra translatione reposuimus, quod & sententia Auctoris magis hoc loco postulare videtur.*

D

Si sumpsero pennas meas diluculo, &c.] *Verba sunt Psalmi 138. In Græco textu apud Ephræm, hic est, καθ' ὄρθρον, quod Theodoritus in illum Psalmi locum, interpretatur,* Ad orientem. *vulg.* diluculo, *vt hic reddidimus. S. Hilarius, & S. Ambrosius, in Psalm. 118. Serm. 19.* ante lucem. *Cæterum in noua Græca edit. iuxta LXX. legitur: κατ' ὀρθὸν,* in directum. *ita etiam S. August. & Psalterium vetus. At in reliquis Græcis, fere est, καθ' ὄρθρον. vt etiam hic apud Auctorem nostrum.*

Vnde quidam Sanctorum dicebat: Fiat pax, & iustitia in diebus meis.] *Ista, & 4. Reg. 20. & Isa. 39. adducuntur, sub persona Ezechiæ Regis, ad Prophetam Esaiam &c. Concordat autem hic in lectione Auctor, cum LXX. At in vulg. vtrobique legitur:* [Fiat tantum pax, & veritas in diebus meis, &c.]

E Audi & S. Iacobum dicentem: Si quis sapiens & eruditus est inter vos; ostendat ex bona conuersatione operationes suas, &c.] *Locus est Iacob. 3. vbi in vulg. paullo aliter sic:* Quis sapiens & disciplinatus inter vos? ostendat ex bona conuersatione operationem suam, etc.] *Vbi antiquitatem testimonij S. Patris nostri Ephræm (qui ante mille & pene trecentos annos, in Ecclesia floruit) nota, cum tanto honore Epistolam S. Iacobi hic, & alibi sæpissime citantis, non sine confusione illorum, qui eam ab antiquioribus non allegari temere dictitant. Cum & S. Hieronymus non vno in loco eamdem Iacobo adscribat, videlicet, de Scriptor. Ecclesiast. in Iacobo. in Epistola 103. ad Paulinum. Item lib. 1. & 2. aduers. Pelag. &c. Item Tertull. aduersus Iud. cap. 2. nec non Orige. Homil. 7. in Iosue. ac Epiphan. ad Ioan. Episcopum Hierosolym. aliiq. alibi frequentissime, quos omnes hic citare foret longum.*

Discreta,

Diſcreta abſque ſimulatione, &c.] *In Græco Codice apud Ephræm, hic eſt, εὐδιάκριτος, ἀνυπόκριτος, illud ſonans, quod hic Latine reddidimus. pro quo, in vulg. Iacobi 3. eſt: ἀδιάκριτος, καὶ ἀνυπόκριτος, Lat.* Non iudicans, & ſine ſimulatione.] *vel, vt eſt alibi apud Ephræm:* [Nihil diſcernens abſque ſimulatione, &c.] *abſque (καὶ, &) de quo, etiam apud eumdem alibi.*

** al. Initium Sermonis XI.*

CAP.* XI.

A Minori. ad Maius.

NON torpeamus fratres, ſeruientes inuicem propter Dominum: multi enim, ancillæ cuiuſpiam amore capti, ſeruire propter amatam non recuſarunt. Quid ergo nos magnum præſtamus, ſi nobis mutuo propter Dominum ſeruimus? Ne negligentes ſimus, confidentes in cella dilectiſſimi: memores, quod ſancti Dei Martyres, ferreis vinculis concluſi fuerint, etiam cum multis tormentis. Ne ergo cellæ anguſtiam effugiamus. Non deficiamus operantes: memores quoniam multi ex Sanctis, in metalla miſſi ſunt, propter Dominum. Numquid igitur ſi nos temporibus illis fuiſſemus, noſtram vitam ob torturas prodidiſſemus? Numquid noſtram fidem, in iis neceſſitatibus abnegaſſemus? Meminerimus fratres à Domino dilecti, beneficiorum Domini Dei noſtri: qui nos creauit, & creſcere fecit, nutrit, & protegit in omnibus. Qui educit ventos de theſauris ſuis, ad obſequium noſtrum. Qui eleuat nebulas ab extremitatibus terræ, in miniſterium noſtrum. Qui multiplicat volucres cæli, & beſtias in aqua, ad obſequium generis noſtri. Qui fecit Solem, in lumen diei: & Lunam, ac ſtellas in lumen noctis, propter noſtrum genus. Qui ſaluauit nos, per myſterium pretioſæ Crucis ſuæ. Seruiamus ei, in timore ac tremore multo, & ſpe bona: quia aduenæ & peregrini ſumus in hac vita. ſecundum eum, qui dicit: Aduena, & peregrinus ſum in terra, ſicut omnes patres mei. Obſecro vos, ego minimus, ego vilis & abiectus: ego qui decem milium talentorum ſum debitor, qui quemuis peccatorem peccatis excedo: ſuſtinete optimum hoc conſilium. Seruate in omnibus vos ipſos irreprehenſibiles, vt ſitis abſque confuſione. Si quis autem ſeipſum in re aliqua condemnet; deinceps ſeſe irreprehenſibilem ſeruet: ne quid habeat aduerſarius, quod de nobis malum dicat, hominum inquam inimicus, corruptor, & alienus. hoſtis iuſtitiæ, qui in malis noſtris gaudet: qui debilis in eos eſt, qui Domino in veritate ſeruiunt. Qui conculcatur ab iis, qui peſſundant, & auerſantur ipſius conſilia atque conatus. Qui ſpernitur ab iis, qui Dominum in veritate diligunt, & faciunt ſanctam voluntatem eius, puro corde. Etiam fratres mei dilectiſſimi, ſtudeamus in uana, & breui hac vita, quamdiu in ea verſamur, perficere mandata optimi, & benigniſſimi Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti: vt ſtationem mereamur à dextris ipſius, in ſecundo eius, & horribili aduentu: quando reddet vnicuique ſecundum opera eius. Quoniam ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Ierem. 10.51 — *Gen. 1. & Pſalm. 8.* — *Ierem. 31.* — *Pſal. 38.* — *Matth. 18.* — *Matth. 16.25* — *Rom. 2.*

SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

MVLTI ex sanctis ad metalla missi sunt, &c.] *De calamitatibus Christianorum, qui ad metalla damnati erant, cum multi multa conscripserint, Cyprianus inter alios, insignem se ipsit Ep[illegible]m 77. ad Nemesianum, Felicem, & collegas Episcopos. Item ad Compresbyteros & diaconos, reliquosq. fratres in metallo constitutos, vbi plenè Christianorum ærumnæ, qui ea damnati erant pœna, describuntur. De quibus, & in Epistola 80. apud eundem.*

Qui educit ventos de thesauris suis, &c.] *In noua editione LXX. pro* (ἀνέμους, *ventos*) *est* φῶς, *lumen*, [Qui educit lumen de the[illegible]ris suis, &c.] *Sed in plurimis, vt hic apud Ephræm legitur* (ἀνέμους, *ventos.*) *In Complut. & apud Theodoritum, est tantum* (*ventos*) *quod etiam referri videtur a Sancto Hieronymo ex Septuaginta. locus est Hieremiæ decimo, & 51.*

B

Aduena, & peregrinus sum in terra, sicut omnes patres mei, &c.] *Ita apud Ephræm est hoc loco. Sed in vulg. Psal. 38. absque (terra) sic* [Aduena ego sum apud te, & peregrinus, sicut, &c.] *Noui autem editio Septuaginta, magis concordat cum Ephræm, nisi quod ibi paullo aliter transp[illegible]ta sint verba, sic* : [Aduena ego sum in terra, & peregrinus, sicut, &c.] *In Psalterio Romano, & apud Sanctum Ambrosium, coniunctim legitur vtrumque:* [apud te in terra, &c.]

Qui co[illegible]catur ab iis, qui pessundant ipsius consilia, &c.] *In alio Græco MS. sic reperitur* [Qui pessundatur ab iis, qui fa[illegible]t voluntatem Domini in corde puro. Quoniam Deo nostro gloria, in secula seculorum. Amen.] *Sed lectio textus quia plenior est, magis etiam hoc loco probatur.*

C

CAP.* XII.

** al. Paranesis XII.*

PERSISTE igitur Charissime, in vocatione, qua vocatus es. Da gloriam Deo, quod dignatus sit te in gregem ouium suarum referre; vt in pascuis ouium eius enutriaris. Ergo ad finem vsque tolera: vt saluetur anima tua. Nam scriptum est: In patientia vestra, possidete* animas vestras. Esto instructus, in omni conuersatione tua. Dicentem ausculta: Fili, si sapiens fueris, lætificabis & cor meum. Noli esse asper in lingua tua. neque durius respondeas fratri tuo: sed cum omni humilitate, & timore Dei, sit loquela tua. Numquid enim argento bonum sermonem comparamus? Nullo sane eum pretio emimus, nisi sola nostra voluntate: quoniam vtramque nobis viam dedit Dominus, vt vniuscuiusque cognoscatur affectio, & animus. Sic ergo nostræ sint responsiones ad inuicem, o electi Dei; quemadmodum fidelis quispiam seruus cum suo colloquitur Domino. Verax quippe est, qui ait: Qui seipsum humiliat, exaltabitur. Sint porro sermones nostri mutui, non de rebus peregrinis atque externis: verum de vtilitate animæ, de mutua inter nos ædificatione, de recte factis, de omni opere bono. Sicut scriptum est: Vt det gratiam audientibus. Et, nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis, in die * redemptionis. Quoniam ipsum decet gloria, in secula. Amen.

1. Cor. 7. & Ephes. 4.

D

Luc. 21.

** al. possidebitis.*

Responsa, qualia esse oporteat.

Luc. 14.

E

Ephes. 4.

** al. in diem redemptionis.*

SCHOLIA

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

B*Revis quidem, sed pulchra, & vtilis hæc est Parænesis, qua docet vnumquemque in vocatione, qua vocatus est, ambulare debere, ac ad finem vsque perseuerare: Ostendit quo pacto cum aliis conuersandum sit, atque loquendum & quales nostras ad inuicem responsiones esse oporteat, ac de quibus rebus sermones instituendi, atque habendi sint. Asperitatem præterea linguæ atque colloquij reprehendit, & à durioribus responsis dehortatur.*

Dicentem ausculta: Fili, si sapiens fueris, lætificabis & cor meum.] *Locus est Prouerb. 23. vbi in edit. LXX. ad verbum sic est:* [Fili, si sapiens fuerit cor tuum; lætificabis & cor meum.] *Et sic ibi in Græc. pro quo, in vulg. est:* [Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum, &c.] *At hic paullo aliter apud Ephræm.*

Numquid enim argento, bonum sermonem comparamus? &c.] *Prouerbialis hæc locutio lepida est, contra eos seruiens, qui asperiores in loquendo sunt, & durioribus verbis in respondendo vti solent quos Auctor hic taxat, dicens* [Nullo nobis pretio verba, responsaq. bona constare: sed ex sola nostra voluntate ea perpendere, &c.] *Quare ad mitiores nos hortatur sermones, responsionesq. ad inuicem magis compositas atque modestas; quales esse solent fidelium seruorum, quando cum suis colloquuntur Dominis. Et vt constet, de quibus rebus miscendi sint sermones; eos faciendos admonet, non de rebus peregrinis, ac ad rem non pertinentibus: sed de salute, & vtilitate animæ, de mutua inter nos ædificatione, de recte factis, ac de omni opere bono, &c.*

Capitis Duodecimi & vltimi, in illud,
ATTENDE TIBI IPSI,
FINIS.

EIVSDEM

EIVSDEM S. PATRIS EPHRÆM SYRI SERMO PARAENETICVS*

In illud,

ATTENDE TIBI IPSI.

* al. Eiusd. de exercitatione.

A ATTENDE tibi ipsi, ò iuuentus exercitationis ac pietatis studiosa: ne forte dies tui in distractionibus prætereant. Ne vmquam prauas cogitationes admiseris: ne in bello * inimici tui, virtus tua languescat, atque deficiat. Habeas assidue dulcem Dominum tuum in mente tua: vt exercitationis tuæ cursus, coronam victoriæ referat. In pietatis certamine propera, ò iuuentus: aduentat enim dies, & appropinquat tempus, quando laborantes coronabuntur, & negligentes dolebunt. Para virtutes, donec tempus tibi suppetit. Pietatem * atque religionem posside in oculis tuis, veritatem in auribus, verba vitæ in lingua tua, visitationem infirmorũ in gressibus tuis, imaginem Domini tui in corde tuo. In membris tuis, officia tẽperantiæ ac continentiæ: vt corã Angelis & hominibus, præ aliis honoreris.

* al. in bello, quod cum inimico tuo geris.

* al. pudor sit in oculis tuis, veritas in auribus, &c.

A Minori.

B Lignum inanime, quod mortalis Regis imaginem continet, honoratur: quanto magis anima honorem meretur, quæ Deum in se continet, & in præsenti hoc seculo, & in futuro? Attende tibi ipse carissime. Concupiscentia mortua est, at corpus tuum viuit: proinde diligenter attende, ne corpus tuum rei mortuæ vitam præbeat. quod si ipsi vitam dederis, te occidet. O planctum acerbum: quoniam mortuus ad vitam reuocatus, vitæ suæ datorem occidit. Disce accurate, quid sit Concupiscentia? ea per se, sine corpore mortua est: quando autem concupiscẽtiæ impetus ad corpus accesserit, subito concupiscentia vitam accipit, & in concupiscentiæ dulcedine mens occupatur, reperiturq. corpus quod erat viuum, concupiscentiæ mortificatione emortuum. Quapropter sedulò tibi ipsi attende, ab hac morte corporis; dum flamma concupiscentiæ illius vreris. Reuoca tibi in mentem, ignem inexstinguilem, C ac vermem numquam cessaturum; & è vestigio, membrorum exstinguetur incendium. Vide, ne propter relaxationem atque ignauiam vincaris, & doleas; præoccupetq. te ignis, pænitentiæ tædio; & adsuescas * peccare, etiam dum es pœnitens. Austeritatem amplectere ab initio. Aduersus omnem * concupiscentiam ne vincaris; & ne ex bello, inferior discedere consuescas. Consuetudo enim altera est natura. & relaxationis consuetudo, numquam austeritatem admittit: semper enim ædificat & destruit; semper peccat, & resipiscit. Carissime, si relaxari sis solitus, dum oppugnaris: inscriptio libelli tui erit, ignauia in seculum seculi. Qui in aliquibus concupiscentiæ rebus vinci consueuit, semper eum propria coarguit conscientia, nulloq. non tempore angitur: & licet coram spectantibus hominibus religiosum ac hilarem exhibeat vultum; intrinsecus tamen ob remorsum conscientiæ suæ, contristatur.

Concupiscentia quid sit, & quæ vis illius.

Concupiscentiæ flamma vt reprimenda.

* al. adsuescasq: tum peccare, tum resipiscere.

* al. omnẽ concupiscentiæ titillationem.

Consuetudo altera natura.

nam id ſecum afferre ſolet concupiſcentia, dolorem amarum ſuis infligens operatoribus. Tota ergo mente attende & anima, Chriſtum apud te ſemper retinens, qui immortalis animæ ſponſus eſt. Caue igitur, verum ſponſum tuum deſerueris; ne & tu relinquaris ab ipſo, derelictuſque adhæreas alieno, id eſt, fraudulento iuſtitiæ inimico. doloſe* quippe ad breue tempus diligit, & mox deſerit, meretriciq. immundæ ſimilis, quæ cum ſubſtantiam & vires alicuius abſumpſerit, auerſari atque odiſſe incipit. Quis igitur non deploret? Nam & inimicus noſter, vbi vires noſtras ac tempus in ſuis immunditiis, fœdiſq. concupiſcentiis prodegerit atque conſumpſerit, tunc à* nobis recedit, propter odium quod in nos habet. Numquam enim impuriſsimus ille, ac fraudulentiſsimus nos dilexit. Deo autem, & Patri gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.]

** al. Ad breue enim tempus ſe fingit, diligere, & mox, &c.*

** al. tunc odij ſui virus effundens, nos deſerit. nec mirũ: nũquam enim.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

EIVSDEM Sermo in illud: Attende tibi.] *Idem iſtud Argumentum pluribus in locis ab Auctore poſitum tractatumq. inuenies ſparſim & ex inſtituto, velut ſupra, eodem hoc Tomo 2. in Prologo, in illud:* Attende tibi ipſi. *cuius ibi eſt initium:* [Debitores ſumus cariſsimi, &c.] *ac immediate ibidem poſtea, in Sermone aſcetico, in illud idem:* [Attende tibi ipſi, &c.] *in 12. cap. Ac poſtea in c. 9. quod incipit:* [Attende tibi ipſi cariſsime, ne forte &c.] *& poſtea c. 10. cuius initium eſt:* [Attendamus nobis ipſis cariſsimi, quoniam &c.] *Et infra, longe poſtea in Paræn. De Timore Dei. cuius principium eſt:* [Attende tibi ipſi cariſsime, ne forte in negligentia, tuum deperdas tempus. Attende iis quæ dicta ſunt à Domino, &c.] *alibiq. ſparſim & incidenter ſæpiſſime idem ab eo tractatur, etiam Tom. 1. & 3. Quod ſi alios Auctores (in illud Moſeos:* Attende tibi ipſi) *ad huc requiris; tibi citabo inſignem Baſilij Magni Sermonem, ſuper hoc dictum,* [Attende tibi ipſi.] *cuius eſt initium:* [Qui nos condidit Deus, in hoc impertiuit ſermonis vſum, vt alius alij, ſui cordis arcana reuelet, &c.] *vbi docte atque egregie, & copioſe Baſilius dictum illud Moſeos explanat atque amplificat, variiſque accommodat. Sermo ſane lectu digniſsimus eſt. Extat & Eſaiæ Abbatis in idem illud Dictum, Oratio, quæ in ordine reliquarum apud eum eſt 27. incipitque:* [Attende tibi diligenter, &c.]

In membris tuis, officia temperantiæ ac continentiæ poſsideas: vt coram angelis & hominibus honoreris. Lignum inanime quod, &c.] *Hic in alio exemplari MS. iſta ſic leguntur, & interpunguntur:* [In membris tuis omnibus verſetur continentia, vt ab angelis & hominibus collauderis. Nam ſi lignum inanime, ideo quòd Regis aut principis exprimat imaginem, honoretur; quanto magis honorabitur anima, quæ in ſeipſa Deum continet, &c.] *Vtraque lectio bona eſt & ſententioſa, pulchram comparationem, & argumentũ à minore ad maius in ſe continens.*

Concupiſcentia mortua eſt: at corpus tuum viuit, &c.] *Alia lectio, quæ huius videtur eſſe explicatiua, ſic habet:* [Concupiſcentia per ſe, mortua quædam res eſt: at corpus veluti vita. Caue igitur, ne id quod vita eſt, rei mortuæ vitam præbeat. nam ſi vitam ei dederis, interficiet te, &c.] *Quomodo porro Concupiſcentia dicatur mortua, & quo nam pacto reuiuiſcat, docte & plene hic conſequenter oſtendit Auctor.*

Inſcriptio libelli tui erit, ignauia in ſeculum ſeculi, &c.] *Vbi pro* (ἀμέλεια ἐστὶν) *in alio Cod. græc.* μετ' ἀμελείας, *cum negligentia atque ignauia erit, legitur. pro quo, al. ſic:* mollities ac relaxatio tua tibi futura eſt ignominiæ ſempiternę, &c.] *at prior lectio in pluribus manuſcrip. reperitur, iſta ſcilicet:* Si relaxari ſis ſolitus, dum oppugnaris; inſcriptio libelli tui eſt, Ignauia in ſeculum ſeculi,] *vbi græcè eſt* ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ γραμματείου σου, ἀμέλεια ἐστὶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. *quam & nos interpretando, lectionem ſecuti hic ſumus, repoſuimuſque.*

Tota ergo mente attende & anima, Chriſtum apud te ſemper retinens, qui immortalis animæ ſponſus eſt.] *In alio Cod. ſic legitur:* [Attende igitur tibi ipſi ò anima, Chriſtum in te ſemper continens: immortalis enim ſponſus tuus Chriſtus eſt, ò anima mea. Verum ergo ſponſum tuum caue deſeras; ne & ab ipſo deferaris, &c.]

EIVSDEM

EIVSDEM* S. PATRIS EPHRÆM SYRI PROLOGVS IN PARAENESES SEV ADHORTATIONES, AD MONACHOS.

* al. Eiusdem Sermones Paranetici siue Adhortatorij, ad Monachos.

Eodem Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.

A GLORIA tibi Deus. Gloria tibi. iterumq. dicam: Gloria tibi Deus, qui superlaudatus, & superexaltatus es in secula. Omni tempore Carissimi, gratias debemus Deo; qui dignatus est nos suauissimo iugo suo, & liberare à caducis & corruptibilibus mundi rebus. Statutum igitur est mihi, vobis subministrare sermones, quales lumine gratiæ occurrunt menti meæ. Loqui

B autem volo, non in doctis sapientiæ verbis: Nam &* ego homo sum idiota, ac vilissimus. Verumtamen quia argutè dicta, non omnibus sunt perspicua, & iis potissimum, qui non degustarunt sapientiam mundanam: idcirco claram oportebit proferre orationem, quam assequi possint qui legunt. secundum beatum* Apostolum: Si enim, ait, nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mecum, mihi barbarus. Potens est autem sermo spiritalis,

C persuadere* obtemperantibus fidei, etiam absque grammatica, & rhetorica. Benedictus autem Deus, qui cunctis cuncta præbet; & vnumquemque, quantum expedit, illuminat. Id vero captum meum excedere, non sum nescius. sed scriptum est: Tempus tacendi, & tempus loquendi. Quam ergo excusationem in die iudicij habituri sumus, non succurrentes pro viribus, imperitia atque ignorantia* laborantibus, & maxime tempore isto. similiterque fluctibus peruer-

1. Cor. 2.

* al. nam & ego homo sum idiota & peccator, terra & cinere vilior.

* al. Paulum

1. Cor. 14.

* al. οἰκείους τῆς πίστεως, domesticos fidei. & sic vulg.

Eccles. 3.

* al ignoranter peccantibus.

ſæ doctrinæ, conſiliiq; illiciti agitatis? Leo enim cruentus, & veritatis inimicus, non ceſſat eos, qui non valde attendunt, decipere: non quidem humanas carnes deuorare volens, verum animas ſecum in gehennam trahere geſtiens. Quot putatis cariſſimi, poſt abdicationem rerum terrenarum, iterum perturbationibus, ac paſſionibus ignominioſis per eum ſubigi? Quot poſt prima religionis elementa tradita, effecit apoſtatas, & habitu ipſo ſpoliauit? Quare à via non eſt

* al. digrediendum.

*aberrandum cariſſimi. Cæterum frater adiutus à fratre, laqueis Diaboli capi nequit. Nos autem cum Apoſtolo dicimus:

2. Cor. 3.

Non quòd ſufficientes ſimus, cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis; ſed ſufficientia omnis noſtra ex Deo eſt, qui & idoneos nos fecit ſibi miniſtros, licet indignos. Vobis autem concedat Dominus ſuſcipere verbum, inſtar terræ bonæ atque perfectæ: vt ſitis multiplicem fructum referentes, in iuſtitia & veritate, Chriſto Saluatori noſtro. Cui ſit gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Matth. 13. Luc. 8.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PROLOGVS in Paræneſes, ſeu Adhortationes ad Monachos, &c.] *Variat hic Titulus, ſiue Inſcriptio: nam in aliquibus exemplaribus manuſcript. Græc. hic eſt:* [Eiuſdem Adhortatio ad Monachos varios.] *In aliis:* [Beati Ephræm Parænesis prima ad Monachos.] *al.* [Sancti Ephræm ſermo Paræneticus.] *In tribus aliis, conformiter habetur:* [Eiuſdem Sermones Parænetici, ſiue Adhortatorij, ad Monachos, Parænesis prima.] *& ſic eſt in vno MS. Vatic. Sirlet. ac etiam Veneto S. Marc. quæ inſcriptio, quia magis eſt generica, & ſequentes etiam Paræneſes reſpicit, ſicut & illa primo loco à nobis Prologi vice poſita, magis quoque poſt illam inſtituto Auctoris videtur accommoda.*

Loqui autem volo, non in doctis ſapientiæ verbis: nam & ego homo ſum idiota, & viliſsimus, &c.] *Alia lectio ſic habet:* [Loquar autem non in doctis humanæ ſapientiæ verbis: nam & ego homo ſum imperitus, atque peccator, terra & cinere vilior, &c.] *vbi partim ſumma animi modeſtia in hoc Sancto Patre, tam humiliter de ſe hic & alibi loquente ac ſentiente, conſideranda occurrit; partim etiam eiuſce verborum adluſio notanda, quæ manifeſte fieri hic videtur, ad ea quæ Paulus adducit* 1. *Cor.* 2. [Et ego cum veniſſem ad vos (*inquiens*) veni non in ſublimitate ſermonis, aut ſapientiæ, &c.] *ac paullo poſt:* [Et ſermo meus, & prædicatio mea non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis: ſed in oſtenſione ſpiritus & virtutis, &c.] *paucisq. interiectis poſtea, ibid.* [Loquimur non in doctis humanæ ſapientiæ verbis: ſed in doctrina ſpiritus, ſpiritualibus ſpiritualia comparantes, &c.] *Ex quibus Apoſtoli verbis, adluſio Auctoris clariſſima eſt.*

Si autem neſciero virtutem vocis, ero ei cui loquor Barbarus, &c.] *Locus eſt apud Apoſtolum* 1. *Corint.* 14. *vbi in vulg. ſic eſt:* [Si ergo neſciero virtutem vocis, ero ei, cui loquar Barbarus, & qui loquitur mihi, Barbarus, &c.] *Vel ſicut eſt in alio Auctoris noſtri Cod.* σὺν ἐμοὶ βάρβαρος, *id eſt,* mecum Barbarus. *al.* ἐν ἐμοί, in me Barbarus, &c.] *Vbi etiam Chryſoſtomus in* 1. *ad Cor.* 14. *Homil.* 35. *ad verbum ſic:* [Itaque ſi neſciero vim

vocis,

A vocis, ero ei qui loquitur, Barbarus, &c.] Barbarus (inquit) ille mihi, & ego illi: non quidem ob naturam vocis, sed ob imperitiam, &c.

Potens est autem sermo spiritalis, persuadere obtemperantibus fidei, etiam absque grammatica, & rhetorica.] *Vbi in alio Auctoris MS. Græc. pro* (τοῖς ὑπηκόοις τῆς πίστεως, *id est*, obtemperantibus fidei.) *legitur hic*: οἰκείοις τῆς πίστεως, *id est*, domesticis fidei. *vt etiam est in vulg. apud Apost. Galat. 6. ibi*: [Operemur bonum ad omnes: maxime autem ad domesticos fidei.] *In altera autem lectione, verisimiliter respexit ad illa Apostoli verba, Rom. 1.* [Ad obediendum fidei in omnibus, &c.] *ac Rom. 16.* [Ad obeditionem fidei, in cunctis, &c.] *& Philipp. 2.* [Obsequium fidei vestræ, &c.] *Quòd porro hic dicit Auctor, sermonem spiritalem etiam persuadere posse absque Grammatica, & Rhetorica, alludit non obscure ad illa verba Pauli 1. Corinth. 2.* [Et sermo meus & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis: sed in ostensione spiritus, &c.] *ac non mul-*
B *to post ibid.* [Loquimur non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in doctrina spiritus, spiritalibus spiritalia comparantes, &c.] *Ad quæ Apostoli verba, etiam paullo antea Auctor respexit, vt notauimus. De quibus & Chrysostomum vide, in eamdem Epist. ad Corin. 1. cap. 2. Homil. 7. vbi inter alia sic adducit*: Siquidem tanto nos gentilibus sapientiores sumus, quanto inter Platonem interest, & Spiritum sanctum: Gentiles enim, magistros Rhetores habent: nos autem Spiritum sanctum, &c.] *Plura in hanc rem, pro instituto Auctoris inuenias alibi apud eumdem. & apud S. Athanasium in Homil. de semente. S. Basil. in Hexam. Homil. 4. S. Hieron. in Proœm. Epist. ad Gal. & in Epist. ad Heliodor. & Epist. ad Nepotian. & in Epist. ad Paulinum. & apud Prosperum lib. 3. de vita contemplatiua.*

Sed scriptum est: Tempus tacendi, & tempus loquendi.] *Vt omnia opportune aptoq. fieri debere tempore ostendat tam in loquendo, quàm in tacendo, atque etiam in agendo, hoc dictum Eccles. 3. vsurpat, suoq. hic instituto conuenienter accommodat. Quocum etiam valde qua-*
C *drant, ac consonant, quæ alibi S. Greg. lib. 7. Moral. in hæc adducit verba*: [Tempus tacendi, & tempus loquendi. Discreta enim (inquit) vicissitudine pensanda sunt tempora: ne aut cum restringi lingua debet, per verba se inutiliter soluat: aut cum loqui vtiliter potest, semetipsam pigre restringat, &c.] *Loquendum porro, & non tacendum, cum vtiliter & necessario id fit, non obscure hic demonstrat Auctor, dum subdit, dicens*: [Quam ergo excusationem in die iudicij habituri sumus, non succurrentes pro viribus imperitia laborantibus, &c.] *Quo loquendi modo, etiam alibi haud infrequenter vti solet.*

Leo enim cruentus, & veritatis inimicus non cessat eos, qui non valde attendunt, decipere, &c.] *Quare, & quo pacto Diabolus appelletur* λέων αἱμοβόρος, *hoc est*, Leo cruentus, *siue* sanguiuorus, *vel* sanguinem bibens, *Auctor hic explicat, subdens ac dicens*: [Non quidem humanas carnes deuorare volens; verum animas secum in gehennam trahere gestiens.] *vbi etiam ad lectionis varietatem quod attinet, pro* γλιχόμενος, gestiens, *seu* val-
D de cupiens.) *in alio Græco Manuscript. legitur* (προθυμούμενος, *id est*, mente cogitans, volens, contendens, *&c.*) *sed prior lectio venustior hic videtur, atque accommodatior: quamquam etiam parua in his videatur differentia.*

In fine huius Prologi, vbi est: [Multiplicem fructum referentes in iustitia & veritate, Christo saluatori nostro. Cui sit gloria, *&c.*] *in alio MS. Græc. sic habetur*: [Multiplicem fructum iustitiæ referentes Christo Domino nostro. Quoniam ipsi conuenit omnis gloria, honor, & adoratio: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.] *Vtrumque optime legitur atque concluditur. sicut etiam in alio MS. vbi est*: [Quoniam ipsi conuenit gloria, in secula sceulorum Amen.]

EIVSDEM
S. PATRIS EPHRAEM SYRI
PARAENESIS,
SEV ADHORTATIO PRIMA,

Ad eos, qui in Religionis se rudimentis exercent.

INITIVM renunciationis Monachi, est timere Dominum: Qui vero diuini timoris expers est, extra portas Regni Dei demorabitur. Initium bonæ vitæ Monachi, est cognitio Dei: ignorantia autem de Deo, Monachi mentem occœcat. Optima Monachi hæreditas, est temperantia & sanctimonia vitæ: exhæreditabitur autem à parentibus, qui his sine Monachus fuerit. Exercitatio Monachi, sit meditatio Scripturarum, & Diuinorum mandatorum obseruatio: Iners autem est Monachus, qui in his versatus non fuerit. Cibus Monachi est, vt faciat voluntatem Dei, & non sensus: Nam qui secundum appetitum sensitiuum est cibus, Monachum Deo non sistit; sed in ventrem vadit, & in secessum exit. Graui incessu, Monachus atterat gradus Ecclesiæ: Indecoro autem incessu, è domo in domum non diuagetur. Vita Monachi pura sit, & non ludibrio mulierculis peccatorum cumulo grauatis: siquidem tentationis sagitta est in corde Monachi, mulier in domo dissolute viuens. Consilium Monachi, cum cordato habeatur: Stulti vero consilium, in corde Monachi non demoretur. Monachus, Psalmis, & Hymnis, ac Canticis spiritalibus inuigilans, nocturnas phantasias depellit: at de bene gestis se venditans, & interim dormitans, telam araneæ texit. Monachus strenuus, Cruce Christi, laqueos fugat diabolicos. Monachus terrena sapiens ac spectans, omnibus est sathanicus. Mens Monachi, semper in bonis operibus sit occupata. Exercitium Monachi, cogitationes bonæ continuatæ, ac sibi mutuo succedentes. Vigilantia fidelis Monachi, turpes cogitationes reprimit. Agricultura Monachi, anima bona euangelicè fructificans, quam dum excolit Monachus, illius fructu vescitur. Dulcis fructus oris, propriorum merces. Immortalis virtus Monachi, est paupertas crucem Domini sufferens: mala siquidem res, est Monachis auaritia, eos Regno Dei priuans. Impone cor tuum Monache in humeros tuos, vt cogitatione & opere aduersarium à te propellas. Donum optimum Monachi, est virginitas; curru ipsum ad cælos cum Elia, euehens. Quamobrem Monache, hanc excolens, igneo adscende curru, duobus canalibus irrigatus. Lacrymæ ex oculis distillantes, arbor sunt vitæ in altitudinem humilitatis excitata: cuius dum possessionem capere potuerit Monachus, optimos sibi fructus vindemiabit. Vis virginitatis, in ciborum consistit abstinentia: Monachus autem crapulæ deditus, contaminabit carnem suam. Monachus publicam faciens domum suam, abominationi erit, audietq. à Christo: Recepisti mercedem tuam. Qui autem erubescit recte facta sua publicare,

Psal. 118.

Matth. 15. & Marc. 7.

Prouerbiũ accommodum.

4. Reg. 2. & Eccli. 48.

Luc. 21. Rom. 13. Ephes. 5. Matth. 6.

A mercedem ab occultorum ſcrutatore Chriſto accipiet. Monachus dans Deo quæ ſunt Dei, non extollatur. Deum autem orans, dicat: Ex tuis ego Domine, tua tibi offero. A te ſolo, animæ redemptionem requito. Monachum puro corde preces de nocte fundentem, exaudiet Dominus: de die autem hunc illuſtrabit Deus; & vt diem, quotidie demonſtrabit ipſum. Monachus miſericors, fratrum amator erit; & terræ bonæ hæreditatem capiet. In Monacho ſuperbo, non requieſcet Dominus: at in humili, requieſcit Spiritus ſanctus. Cogitatio Monachi, ſemper circa Regnum cæleſte verſetur; & celeriter illud hæreditate poſſidebit. Omni tempore Monachus veſtem immaculatam teneat; non quidem textam illam, ſed ſpiritalem: Media enim nocte, talis cum ſponſo ingredietur. Oleum ſecum ferat Monachus

B in occurſum ſponſi: ſiquidem exrrà manebit cum quinque virginibus fatuis, qui lampadem ſuam oleo reſplendentem non habuerit. Vita Monachi, ad imitationem Angelorum fiat, comburens peccata: nam vita, eſt pæniteptiam agenrium, perfecta ſui oblatio. Vita Monachi, notam inurat membris ſuis mortificatis quoad concupiſcentiam, quæ prius ad eam incitabant: Siquidem vita & mores S. Ioannis, fotma atque deſcriptio quædam ſunt Monachorum. Tempeſtas dæmonum, procul ſit à Monachis: tranquillitas vero Angelorum, apud Monachos, choros agat. Turbatione diabolica ingruente, Monachus iram coerceat: nam vita Monachi, in lenitate & patientia dinoſcitur. Monachus feruens ſpiritu, fugat diabolum: iniquo autem odio perſequens proximum, inique adſciſcit diabolum. Fermentum ma-

C litiæ, non nominetur inter Monachos: ſyncera vero charitas, intet Monachos dominetur. Sol non occidat, ſuper iracundiam Monachi. Monachus quietus, non conturbat fratres: at vociferabundus, peruertit conuentum. Sonum pſalmodiæ, Monache non renuito: nam Angelorum in hoc, cantica ſita ſunt, ac laudes. Diabolicorum ſpectaculorum ſtrepitum, Monache fugito: quoniam in eo, dæmonum eſt deceptio. In fronte tua, perpetuo impreſſam habeto Crucem Chriſti, Monache: & in corde tuo, timot Dei ſemper ſit, Chriſti pugil. Silentium Monachi cum puritate cordis coniunctum, Spiritum ſanctum flectit. Placidi mores Monachi, fraternum amorem conciliant, & rixas depellunt. Monachus ſe Domino accommodans, non ſe tradat Diabolo: ne confundatur coram ſponſo. Scutum Monachi inexpu-

D gnabile, eſt hymnus Angelicus in ore eius. Somnus vero, ſi pluſquam hymnus diligatur, Monachi mors eſt. Theſaurus Monachi, paupertas voluntaria. Diuiniſſimus eſt Monachus, in hac exetcitatus. Theſauriza tibi in cælis Monache: ſempiterna enim ſunt fruitionis ſecula. Monachi contemplatio, in diuinis ſit Scripturis. Oſtium Monachi, non vectibus occludatur ferreis: verum angulari lapide firmetur. Monachi in Deum pietas, in hoſpitalitate cognoſcatut, & in exultatione dirigatur. Admirabilis facies Monachi, per orationem redditur, & per eleemoſynam agnoſcitur. Monachus aſpectu amœno, exercitatoribus oblectamento erit, & improbas cogitationes diſſipabit. Ioannes ipſe Baptiſta, tibi exemplo ſit Monache, capillis cameli amictus: vt Elias te ſua pelle caprina cooperiens, in cælos introducat.

E Iacobus etiam lætandum admonet in calamitatibus obuenientibus, patientiam nobis commendans. Ioannes te ad Verbum, quod fuit à ptincipio, deducit. Sudor in hilari & exporrecta ſpiritali fronte Monachi excitatus, Monachorum multitudinem recreat. Monachus temerarius, fratrum conuentum diſſipat. Aequalitas inter Monachos, extirpat ſuperbiam; & humilitatem ipſis familiarem reddit. Angelis ille ſimilis eſt Monachus, qui quæ ventris ſunt ſpernit, & crapulam atque ebrietatem fugit. Pulchritudo immenſa, in anima Monachi, eſt relucens virginitas. Turpiſſima autem illius eſt facies Monachi,

Matth. 22. — Matth. 5. — Eſai. 11. 66. — Matth. 22. — Matth. 25. — Ibidem. — Gal. 5. — 2. Pet. 1. 2. 3. — Vita, & mores S. Ioan. Baptiſtæ, Monachorũ forma atque exemplum. — 1. Cor. 5. — Epheſ. 4. — Apoc. 7. 9. 17 — 2. Cor. 7. — Epheſ. 5. — Matth. 5. — Matth. 22. 25 — Prouer. 6. — Matth. 5. — Matth. 6. — Luc. 12. — Epheſ. 2. & — 1. Pet. 2. — 1. Pet. 4. — Matth. 5. 6. — Matth. 3. — Marc. 1. — Luc. 3. — 4. Reg. 2. & — Heb. 11. — Iacob. 1. — Ioan. 1. — Virginitas in Monachis, commendatiſſima.

nachi, cuius violata eſt virginitas. Peſſima res eſt Monacho, malitia in animum introducta, inſtar ignis ſuppoſiti ſtipulis. Monachus conculcans mundum, cum Chriſto familiaiiter agit: at rebus mundanis implicitus, placere non poterit militiæ Præfecto Chriſto. Fideliſſimus Regni cælorum præco, [*1. Cor. 5. 6.*] eſt Monachus ab omni auaritia alienus: Male autem peribit, qui auaritiæ [*Ephes. 5.*] morbo laborat. Mundities iunioris Monachi, eſt temperantia haud quaquam [*1. Reg. 15.*] obſcuram virginitatem poſſidens. Theſaurus Monachi eſt obedientia, quam [*1. Pet. 1.*] qui poſſederit, exaudietur à Domino. Malitia non habitet in corde Mona- [*Eph. 4.*] chi: Bonitas vero in operibus eius redundet. Sermonem bonum * ſcrutetur [*1. Pet. 2.*] Monachus, & in ore ſuo verba loquatur Dei altiſſimi. Famem ſpontaneam [**forsè ἐξερευγέσθω, eructet, ut ſit adluſio ad Pſa. 44. ac. 118*] ſibi Monachus adſumat, ad ſubiugandum hoc corpus terrenum, & exaltandam cæleſtem animam. Sermonem verum Monachus loquatur; & mendacium non audiatur in ore illius. Si duriora verba audierit Monachus, non inſoleſcat; ſed ſubmittat ſeſe: quoniam fideliſſimam pacis mercedem accipiet, [*Matth. 5.*] & Altiſſimi filius vocabitur, pacis mediator factus. Suauiter verba ſua, cum humilitate depromens monachus, etiam ex lapideo corde lacrymas excita- [*Eccl. 13.*] bit. Sicut Leo formidabilis eſt onagris: ita Monachus contrarius eſſe debet deſideriis malis. Monachus importuno tempore ieiunium ſoluens, velut qui turrim è fundamentis euertit. Sicut turbo, puluerem in campis excitat: ita Monachus ſuperbus rixas, & contentiones in monaſterio. Vt portus ſine tempeſtate, nauigiis: ita in monaſterio ſuo ſit Monachus. Imitator Angelorum eſt Monachus in terra bona, qui voluptatis ſagitta non exſtitit vulne- [*Matth. 5. 11.*] ratus. Caue cum ſuperbia quid enitaris Monache, ne præceps ex alto corruas. [*Iacob. 1. 4.*] Imitator eſto Monache humilitatis Diui Pauli: vt Sanctorum quoque conſors [*1. Pet. 3. 5.*] euadas. Imitare Publicanum, ne cum Phariſæo condemneris. Elige tibi [*Luc. 18.*] manſuetudinem Moyſis; vt cor tuum lapideum, in ſtagnum aquarum tranſ- [*Num. 12.*] mutet Deus. poſtea vero tamquam capta experientia, dices: Quàm bona eſt [*Pſal. 113.*] [*Pſal. 22.*] manſuetudo: ſuper aquam refectionis educauit me. Caue durum te præſtes Monache, memor quòd nemo durus ſit patiens. Caue Monache, relicto Abel, [*Gen. 4.*] te ſuperbo adſocies Caino: ne & ipſius te ſupplicij conſortem facias. Diſce [*Heb. 11.*] ergo, quàm pulchra res ſit humilitas, & hanc tibi delige: nam in cælum [*Matth. 5.*] ſuſtollit. optimam ecce tibi mercedem humilitatis propoſitam Monache, ip- [*Humilitas commendatur.*] ſum cæleſte Regnum, quod caue negligas. Monachus iuuenis in abſtinentia firmetur, vanamq. gloriam ſpernat. Nouella planta à Deo ſanctificata, eſt [*Ieiunium frænum Monachi.*] Monachus abſtinentiæ rore irrigatus. Ieiunium, frœnum eſt Monachi, quod qui reiicit, equus inſanus comperietur. Iuuenis Monachus effrænatus, im- [*Matth. 6.*] pune peccat. Monachus lauans pedes ſanctorum, cor ſuum illuſtrat, & the- [*Marc. 10.*] ſaurum in cælis habebit: lauans autem indifferenter pedes peccatorum, be- [*Luc. 18.*] nedictionem eorum qui pereunt, ſuper ſeipſum colligit. Nocte, diuq. operatur Monachus, vigil orationibus incumbens. Monachus tundens ſibi pectus ſuum, effundit lacrymas, cælitusq. miſericordiam implorat. Fluentum di- [*Pſal. 80.*] uinum in ore Monachi, eſt pſalmus confeſſionis, cuius poſſeſſor, perfectus eſt. Lignum vitæ ſuper terram, Monachus paſſionum expers. Lignum vitæ æternæ in cælis, Monachus ſtabilis, & non errans. Admirandum ſpectaculum in cælis, eſt Monachus ſuper terram, angelicam vitam agens. Enſis acutiſ- [*Pſ. 94. 97.*] ſimus aduerſus diabolum, eſt pſalmus in ore Monachi. Lignum aridum ex [*4. Reg. 6.*] mandato Eliſæi, ferrum ſecuris de profundo aquæ traxit: corpus autem Monachi, quod ieiunio exaruit, animam de profundo ſurſum attollit. Exſic- [*Prouer. 15.*] cat voluptatum cloacas ieiunium Monachi. gladius aduerſus cupiditates, vi- [*Prou. 16. 21.*] gilantia Monachi in orationibus attenditur. Conuiuium Monachi, ex ſolis o- [*Deut. 16.*] leribus cum charitate conſtans, melius eſt victimarum adipe. Xenia ac mu- [*Eſa. 1. 5.*] nera excœcant oculos ſapientum: qui recipit ea cum iniuſtitia aliorum, cul-

tor

A tot pietatis non erit. Terminus ieiunij Monachi, mors est: ante obitum ergo, ab illo non abstineat. Terminus orationis Monachi indefinitus: cùm omni tempore benedicere Domino, bonum sit. Pietatis athleta conuitiis agens cum Monachis, reprobus, & apud homines abominabilis habebitur. Monachus non refrænans linguam suam, in die iræ, non facile etiam passionibus temperare poterit huiusmodi. Monachus iracundus occidit animam suam, acutissimisq. sagittis vulnerat proximum suum. Væ Monacho, qui seipsum iustificat coram hominibus: abominabilis enim talis est coram Deo. Piger Monachus excogitabit verba vana, & colloquium eius erit fucatum. Monachus præceps, in tentationem incidet: clemens autem sedabit iram. Monachus confidens in virtute sua, concidet: at qui in pietate confidit, stabit.

Psal. 33. 101 103. 104. 105
1. Thess. 3.
Iac. 1. & 3.
Prou. 15. 26.
Eccli. 8. 28.
Eccli. 7.
Matth. 7.
Luc. 16.

B Qui proximum suum tamquam peccatorem spernit, miser est: at cui in primis cura est de proximo suo, exaltabitur. Monachus cum aliis colluctans, abominationi erit, & coram honoratis viris dedecorabitur. Ante tentationem, arma te ipsum Monache: vt in tentatione probatus inueniaris. Diuitias ac corpulentiam ne consecteris Monache: angusta enim & stricta via, quæ non conferunt, reiicit. Tamquam Pauli factus discipulus, dic cum eo: Omnia arbitratus sum sicut stercora, vt Christum lucrifaciam. Ignis intra Monachum ardens, est voluptas, ex ebrietate incensa. Fons perennis Christus est: ex hoc hauriens Monache: grauem incendij odorem restingues. Diuitias manibus contrectans, & corpulentiam ex crapula & ebrietate comparans, non intromittetur in portas regni cælorum. Confide igitur Monache, non in

Deut. 53.
Eccli. 2. 4. 27
Matth. 7.
Luc. 13.
Philipp. 3.
Psal. 35. 41.
Apoc. 21.
1. Cor. 5.

C diuitiis, neque corpulentia: verum in paupertate potius, ac continentia; ne extra portas constituaris. Monachus confidens in præstantia generis, ac nobilitate corporis, humiliabitur: qui autem humiliauerit se propter Christum, exaltabitur. Sermonem improbum non proferat Monachus: ne vitis absque floribus fiat. Verbis dulcissimis Monachus compellabit proximum suum: cùm mel nullam in se amaritudinem habeat. Ne sis segnis operum iustitiæ defensor; cùm apes semper versetur in opere. Iordani fluentum, purificatorium poculum est peccatorum, à Christo sanctificatum. Fluentum lacrymarum Monachi, remissio delictorum; Christo dicente: Beati qui nunc flent, quoniam ridebunt. Squalescet leuis Monachus à cogitationum procella: dictis autem Euangelicis, seipsum confirmat temperans. Proximum

Rom. 13.
Luc. 21.
Matth. 23.
Luc. 14. 18.
Matth. 3.
Marc. 1. &
Ioan. 1. 3.
Matth. 5.

D à peccatis, sine improperio Monache libera, quantum potes: nam Deus reuertentes ad se, non repellit. Verbum malitiæ atque nequitiæ, ne foueas in corde tuo, aduersus fratrem tuum Monache. vt dicere queas: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. A cogitationibus suis, suffocabitur Monachus ignauiæ deditus; sicut à vepribus ac spinis frumentum. Corona gloriæ, & exultationis Monachi, est pax & sanctitas: quæ qui possederit, Deum videbit. Temperantia Monachi, eriget caput eius, & in medio multorum glorificabit illud. Sapiens Monachus, non qui solum recta docet: sed & constantem, benignumq. se exhibet. Vere enim sapiens is est, qui quod verbo docet, etiam opere præstat. Monachus prudens aduersus dæmonum decertans phalangas, non vulnerabitur eorum sagittis.

Ierem. 15. 35
Esa. 6. 45.
Matth. 6.
Matth. 5.
Matth. 5.
Act. 1.
Psal. 73. 90.

E Monachus Cruce Christi munitus, conteret caput draconis. Os Monachi, aperiatur sermoni Diuino: at cor eius meditetur eloquia Domini, absque distractione. Pretiosa possessio Monachi, est virginitas lumine eleemosynæ collustrata; quam custodiens Monachus, secure ad sponsum ingredietur. Serua mandata Altissimi ò Monache, & Patrum constitutiones excole, pietatis pugil: hæc enim faciens, regni cælestis hæres designaberis. Monachus * audax in tentationem incidet, & in laqueum diaboli: mansuetus autem pace fruetur, & corona sanctitatis donabitur. Monachus delitiis indulgens, in erroribus erit, & phan-

Esa. 51.
Matth. 22. 25
Prouer. 7. &
Eccl. 12.
** al. confidens*

& phantasiis nocturnis: Ieiuniis autem dediti, cubile immaculatum erit, & **A** somnus eius sine phantasmate. Monachus Deum timens, in rem improbam non incurret: talem namque custodit Deus; & in die obitus sui, talis propitiationem inueniet. Renunciatio Monachi, non in maiori dignoscitur: sed in tentationibus probatur. Patientia Monachi, per tribulationes à fideli perfecta, spem sibi vindicat minime confundentem. Patientia Monachi, ad vltimum vsque eius spiritum duret. Qui enim perseuerauerit vsque ad finem, hic saluabitur. Diuinas laudes, assidue personet Monachus: Seraphim enim incessabili voce Deum glorificant. Canticum spiritale, in ore tuo versetur Monache; quo, superuenientium tentationum onere subleueris. Patiens esto Monache; nam tempus patientiæ breue est: secula autem fruitionis sempiterna. Monachus morigerus audacter cruci se sistet: quandoquidem in cru- **B** ce Dominus, mortem autem crucis. Vox Monachi, non extollatur aduersus fratrem suum, in amaritudine animæ suæ. Vox Monachi, in mansuetudine orationis, syncere dirigatur in Deum, immotis labiis. Verum in terris luminare, est Monachus, qui lingua sua non est lapsus: Amicus talis est Christi, & qui corpus suum non contaminauit peccatis. Timor Dei continet Monachum, velut turris inexpugnabilis. Monachus diuini timoris expers, ab aduersariis facile capietur. Lumen in terris purum, est Monachus, in quo non est reperta cupiditas: cum ea radix sit omnium malorum, & non producat fructus bonos. Carnem edere, & vinum bibere, melius est Monacho, quàm in detractione carnes proximi sui deuorare. Panem tuum Monache cum melle comede, ab amaritudine abstinens; & vinum tuum cum **C** lacte bibe, sicut infans spiritu: mel enim absque amaritudine est, lac autem malitiæ expers. In camino ignis probatur aurum, & Monachus in conuentu monachorum agnoscetur. Monachi manus, reuerenter ad Deum extensæ sint: manibus enim suis præfigurans Crucem Moyses, deuicit Amalech. Magnum præmium crucifixus consequetur Monachus, qui & quotidie moriatur. De eo enim gaudebunt Angeli, in regnum cælorum intromittentes ipsum. Frænum cupiditatibus Monachi, est ieiunium; destructio vero earumdem, oratio cum eleemosyna. Perniciosa grando est vineæ, quæ modò clauiculos protulerit: sic manus Monachi quæ perperam moueantur, in monasterio nuper constituto. Monachus niue candidior, qui carnis desideria superat: nam Christum præ auro concupiscens, adspiciet ipsum in die **D** benignitatis coronantem se. Monachus susurro, conuentum monachorum dispergit, & amicos dissipat. Monachus autem cum intellectu canens, amicitiam paternam comparabit. Susurrans serpens, Euam è paradiso eiecit; cui & Monachus susurro existit similis, quippe qui animam proximi perdit, & suam non saluat: Spiritaliter autem in corde suo psallens, à Deo exaudietur. Anima Monachi semper Deum respiciat: Nam anima Monachi quæ semel renunciauit mundo, & desponsata est Christo, res terrenas despiciet. Monachus, bonis operibus circumamictus, caput draconis armilla perforabit; Anima enim Monachi spiritaliter bene redolens, pie odoratum draconis obstruit, ne in eo voluptatis inquinamentum odoretur. Quàm bonum est fratres, voluptatem domare, & desideria carnis superare: Cui enim in cor- **E** de præsto est timor Dei, à voluptatis inquinamento non inficitur. Speciosa laus ex ore Monachi, in cordis puritate ad Deum directa, sicut suffitum spiritalem suauissimi odoris, orationem huius suscipiet Dominus. O quantus in Angelis dolor, Monacho per negligentiam è regno cælorum eiecto. O quanta tristitia Sanctis erit, exercitatore non comparente coram Sponso, ad sanctum thalamum nuptialem. O quantum contrà, gaudium inter Sanctos erit; peccatore præuia pœnitentia, regnum cælorum ingrediente. O

quanta

Eccl. 5. 12.
Ecclis. 2.4.6. 27.33.34.
Rom. 5.
Matth. 10.
Esa. 6. &
Apoc. 4.
1. Cor. 7.
Philipp. 2.
Eccli. 5. 14.
Iacob. 3.
1. Tim. 6.
Mellis & lactis significatio mystica
Eccli. 2. &
1. Pet. 1.
Iudith. 4.
Exo. 17.
Gal. 5. & 6.
Tob. 12.
2. Tim. 4.
Iacob. 1.
Gen. 3. &
2. Cor. 11.
Iacob. 5.
Gal. 5.
Tit. 2. &
1. Pet. 2.
Psal. 140.
Matth. 22. 25
Luc. 15.

A quanta lætitia Sanctis, peccatore conuerso ab errore viç suæ. Quorum imitantes fidem, cum gaudio implete lætitiam, ò beati Dei filij, Monachi, qui à carnis concupiscentia non estis deuicti. vos terra non teget: sed cum Angelis, cælum suscipiet. Ipsi Deo gloria, in secula Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS *hæc prima, optime suo in multis correspondet Titulo atque inscriptioni: nam eam Auctor ad illos potissimum dirigit, qui in religionis se rudimentis exercent, & fundamenta iaciut.* B *Monachum ac religiosum hic optimis præceptis, regulis atq. constitutionibus instruit, & quo pacto pie ac sancte optimum vitæ institutum amplecti, sequiq. perseueranter oporteat, docet. Multa salutaria proponit, mediaq. ad salutem opportuna suggerit. virtutes quibus monachum & quemuis Christianum pietatis amatorem, conspicuum esse deceat, describit, virtutumq. ornamenta ostendit, & ad eas excolendas hortatur, & prostimulat. Omniaque pulcherrimis exemplis, similitudinibus, metaphoris, Scripturæq. locis atque adlusionibus, nec non prouerbiis, sententiis, scitieq. dictis plurimis, illustrat, probat, & amplificat. Digna sane Parænesis, quæ non solum à monachis atq. religiosis sæpe legatur; sed quæ etiam omnium piorum Christianorum teratur manibus, ad mores recte christianeque formandos, ac vitam pie secundum Deum, instituendam. nam multa quæ hic ad monachos referuntur, omnibus æque, magna saltem ex parte, applicari ac conuenire posse videntur.*

Monachus publicam faciens domum suam, abominationi erit, &c.] *Hic etsi per* (domum) *locus habitationis, seu cella monachi videatur intelligenda, quam publicam frequentationi quorumnis fieri vetat, &c. tamen etiam hoc loco, & quidem melius atq. accommodatius* (Domus *nomine*) *vi-* C *deantur recte facta, & virtutes internæ intelligi: vt istud quidem referatur ad ostentationem atque iactantiam; alterum autem sequens, ad modestiam & verecundiam. nam immediate superaddit:* [Qui autem erubescit recte facta sua publicare, mercedem ab occultorum scrutatore Christo accipiet, &c.] *Sicut contra, vt ante dictum est,* [qui publicam facit domum suam,] *id est, qui bona sua opera coram aliis publicat, ostentat, & iactat; abominationi erit, & à Christo Domino audiet: Recepisti mercedem tuam, &c.] vt sit adlusio ad illud Matt. 6.* [Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis &c.] *talesque ibi hypocritas dicit, qui honorari propter opera sua volunt ab hominibus, &c. de quibus ideo ibidem dicitur:* [Amen dico vobis, receperunt mercedem suam &c.] *Quin & in eamdem sententiam, hac eadem Parænese, posterius Auctor dicit:* [Væ monacho, qui seipsum iustificat coram hominibus: abominabilis enim talis est coram Deo, &c.]

D Vita & mores S. Ioannis, forma atque descriptio quædam sunt monachorum.] *Istud de S. Ioanne Baptista intelligendum esse, ipsemet Auctor in hac eadem parænese, clarum certumque reddit postea, vbi dicit:* [Ioannes ipse Baptista tibi exemplò sit monache, capillis cameli amictus &c.] *Similiaq. de eodem, etiam aliis in locis apud nostrum Auctorem reperire licebit. Immo Principem monachorum & eremitarum fuisse S. Ioannem Baptistam, passim scribunt fere omnes Patres: & inter alios S. Basilius in Epist. ad Chilonem. & S. Gregorius Nazianzenus in Apologia postquam ex fuga rediisset. item Orat. in Basilium Magn. S. Basilium, quia monachus fuerat, cum S. Ioanne Baptista comparat. & S. Chrysostomus homil. 69. in Matt. ac homilia prima in Marc. post. med. ibi:* [Sicut *(inquit)* Sacerdotum principes sunt, Sacerdotes Apostoli: sic monachorum princeps Ioannes Baptista est, &c.] *ita in allegata homil. Tomo 2. Idemque alibi, Tom. 3. in Homil. de S. Ioanne Baptista, eumdem monachorum appellat Ducem, vbi de eo sic loquitur:* [Considerate monachi, dignitatem vestram: Ioannes Princeps & Dux vestri est dogmatis, ipse monachus, &c.] *ita in illa homilia Chrysosto. cuius initium est:* [De Ioanne dicitur: Fuit missus à Deo, &c.] *S. Hieronymus quoque de monachis atque eremitis disserens, ad Eustochium, inter alia, sic scribit:* [Hu-E ius vitæ, *(inquit)* Auctor Paulus, illustrator Antonius: & vt ad superiora conscendam, princeps Ioannes Baptista, &c.] *In eamdem fere conscribit sententiam, Ioan. Cass. collat. 18. cap. 6. vbi de Anachoretis agit, qui* (*vt ipse inter alia ibi refert*) vastos eremi recessus penetrare non timent, ad imitationem scilicet Ioannis Baptistæ, qui in eremo, tota permansit ætate, &c.] *ita ibi inter alia, Cassian. Idem de S. Ioanne Baptista tradunt, confirmantque, Sozomenus lib. 1. histor. cap. 12. Theophilactus in primum cap. Lucæ. & Isidorus lib. 2. de diuinis officiis, cap. 15. nec non S. Bernardus abbas Claræual. in Sermone, de excellentia siue de priuilegiis Ioannis Baptistæ, cuius principium est:* [Hodie dilectissimi, dies nobis illuxit insignis, &c.] *vbi de illo, inter alia, sic loquitur:* [Ioannes ætatis supergressus infantiam, & nobilioris generis generositatem oblitus, soli vacat diuini-

diuinitati, factus forma vitæ, monachorum propositum, Anachoretarum principium, & totius religionis assertio, &c.] *Ex quibus igitur clare cernis, quàm rectè, quamq. accommodate, & cum aliis conformiter dicat hoc loco Ephræm, vitam & mores S. Ioannis Baptistæ, formam atque descriptionem quandam Monachorum esse, &c.*]

Somnus si plus quàm hymnus diligatur; Monachi mors est.] *Alia lectio habet: Mors autem monachi, est indormiscere somniis, vel somnolentia nimia: sed prior lectio venustior est, sententiamq. hic accommodatiorem ac pulchriorem reddit, vt etiam in Græco:* ὕπνος ὑπὲρ ὕμνον ἀγαπώμενος, Somnus si plus quàm hymnus diligatur, &c.] *respondetque quod immediate ibi præcedit, illud: Scutum monachi inexpugnabile, est hymnus angelicus in ore eius. Quodque longius subiicitur postea, ibi:* [Ensis acutissimus aduersus diabolum, est psalmus in ore monachi, &c.] *Quare cum semper aduersario resistendum sit, & cum eo confligendum, omni quoque tempore, inexpugnabile illud scutum, ensemque adhibendum admonet. Sicut etiam hic paullo postea in eamdem pulchre loquitur sententiam, vbi habet:* [Terminus orationis Monachi indefinitus; cùm omni tempore laudandus sit Dominus, &c.] *ac posterius ibi: Diuinas laudes assidue personet Monachus: Seraphim enim incessabili voce Deum glorificant, &c.*] *illudque alibi frequenter inculcat, ac repetit sparsim variis in locis.*

Verbum bonum scrutetur Monachus, &c.] *vbi græce est,* ἐξερευνάσθω, *ab* ἐρευνάω, *siue* ἐρευνάομαι, *scrutor, discutio, &c. pro quo, forte haud incommode atque inuenuste hic legi posset,* ἐξερευγέσθω, *id est, eructet, ab* ἐξερεύγω, *eructo. quod etiam magis saltem hoc loco placeret, vt sit adlusio ad Psal. 44.* [Eructauit cor meum verbum bonum, &c.] *ac ad illud Psalm. 118.* [Eructabunt labia mea hymnum, &c.]

Sicut Leo formidabilis est onagris: ita monachus contrarius esse debet desideriis malis.] *Al. ad verbum magis, absque (ὡς, sicut) hoc modo:* [Leo formidabilis est onagris: & talem se Monachus ostendat, aduersus desideria concupiscentiæ improbæ.] *Sed melius, cum additione (ὡς, sicut) vt in priore lectione. Sensus vero Auctoris apertus videtur iste:* [Vt onagri à Leone; sic à Monacho fugari debent desideria mala.] *adlusio autem certa videtur fieri, ad illud Ecclis. 13.* [Venatio leonum, onagri in eremo, &c.] *Siue vt est in vulg.* [Venatio leonis, onager in eremo: sic & pascua diuitum sunt pauperes, &c.] *Similitudo autem pulchra, & accommoda notatur, cuiusmodi sunt & aliæ plurima hic adducta.*

Xenia ac munera excœcant oculos sapientum: qui recipit ea cum iniustitia aliorum, cultor pietatis non erit.] *alia lectio sic:* [Munera decipiunt sapientes: qui cum iniuria aliorum ea accipiunt, impios se ostendunt, &c.] *atque hinc sæpe talibus cum Propheta Esaia, alibi comminatur Ephræm, dicens:* [Væ iis, qui scribunt iniustitiam. Væ iis, qui iniuste iudicant. Væ inquam illis, qui pro muneribus iustificant impium; siue vt hominibus placeant, & ius iusti tollunt, &c.] *ita Tomo 1. in tractatione de variis tormentis inferni, non longe à principio, pag. 202. ita & variis in locis alibi.*

Sapiens Monachus, non qui solum recta docet: sed & constantem, benignumq. se exhibet, &c.] *Al. ad verbum magis sic:* [Sapientia Monachi, non sit tantum in cura verbi; sed etiam in constantia, & mansuetudine celebretur, &c.] *Pro quo, al. sic legitur:* [Sapiens Monachus, non qui laborat in verbo tantum: sed qui à constantia, & mansuetudine commendatur, &c.] *Illud autem significari, per istud (μὴ ἐν κοπολογίᾳ, id est, non qui laborat tantum in verbo, hoc est, qui solum recta docet) euidenter ex eo quod mox subiicitur, constat, videlicet:* σοφὸς γὰρ ἀληθῶς ἐστὶν, οὐχ ὁ τῷ λόγῳ διδάσκων, ἀλλ' ὁ τῷ ἔργῳ παιδεύων, *id est,* Sapiens enim vere est, non qui verbo, sed qui opere docet, &c.] *qui reliquis certior, atque solidior hinc sensus colligitur.*

Monachus obediens, audacter Cruci se sistet: nam in cruce Dominus, mortem autem Crucis.] *Diximus alibi frequentius in nostris Scholiis, Auctorem non semper ad verbum citare atque proferre Scripturæ loca: sed interdum dumtaxat alludere; interdum solū referre sensum, interdum quædam de suo explicationis gratia addere; & interdum aliqua dumtaxat carptim ex iis verba in medium afferre, vt hoc loco:* [Quandoquidem in Cruce Dominus: mortem autem Crucis.] *respiciendo haud dubie ad illud Philipp. 2.* [Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem: mortem autem Crucis.] *Vnde sine dubio, ista hic maioris breuitatis caussa, ita carptim desumpta sunt.*

EIVSDEM

A

EIVSDEM PARAENESIS, SEV ADHORTATIO SECVNDA.

AVDITE ista, & custodite, vos qui filij lucis estis: Regnum enim cælorum vobis hæc ipsa adhortatio conciliabit. inuigilate verbis istis, & inuenietis requiem animabus vestris. Conualescite ab infirmitate vestra, timore diuino confirmati. Oratio vestra ad Deum pura sit, sed pro me etiam obsecro. Vitæ æternæ hæredes euadetis, si admonitiones hasce non neglexeritis. Sit verbum vestrum est, est; & non, non, ex præscriptione Euangelica. Mors vobis non dominetur, translati enim estis de morte ad vitam. Iesus sit vita vestra, cui adhærentes non moriemini. Nam Dominus est vitæ, & mortis: & cunctos accedentes ad ipsum, saluos facit. peccata soluit, delet scelera eorum qui inuocant ipsum, pœnitentiam agentes curat, conuertentes sanctificat. Intelligite ergo virtutem pænitentiæ, & ad eam qui peccastis, adducimini: peregrinatur enim à vobis omnis peccati species, ô Dei amici. Non ergo regnet peccatum in vestro spiritali corpore, qui incorruptionem suscepistis. A tentatione liberi estis fratres, siquidem amaritudinem abiecistis, diuinis verbis fidem habentes. Res terrenas despicite. Crucem fronti* impressam tenentes, spectaculum diabolo tremendum habebitis. honorantes iustitiam, castimoniamq. seruantes, iam incolæ paradisi euasistis.

Ephes. 5. Matth. 11. Matth. 5. Iacob. 5. Rom. 6. 1. Ioan. 3. Ioan. 14. Philipp. 3. Sap. 16. Matth. 9. Luc. 5. Act. 2. 3. 2. Pet. 3. Rom. 6.

* *al. Crucem in fronte adsumentes.*

B C

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

ADHORTATIO *quidem breuis, sed in sententiis atque præceptis multiplex & efficax, salutaria plurima continens, lectu obseruatuq. sanè dignissima.*

Peregrinatur enim a vobis omnis peccati species, &c.] *Elegans & accommoda metaphora, à peregrinis seu peregrinantibus deducta, qui per aliena loca peragrantes proficiscuntur, & à suis absunt. Et sic* [illegible]*, peregrinari dicitur animus, cum extra se quodammodo est, & exspatiatur ac diuagatur, &c. Et aures peregrinantur, quæ rem non audiunt, neque attendunt. Sicq; hoc loco, ab illis peregrinari dicitur peccatum, à quibus peccatum alienum est & remotum. vel potius, qui ipsi ab omni peccati specie alieni sunt. & hoc confirmant, quæ immediate subduntur: Non ergo regnet peccatum in vestro spiritali corpore, &c.] Sic quoque Apostolus 1. Corinth. 5. Quia dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino: & idcirco audemus, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentes esse ad Dominum, &c.] commorationem scilicet animæ, quæ in hac carne est, peregrinationem à Domino atq; absentiam à Christo esse pronuncians, eiusq; ab hac carne separationem atq; discessum, præsentiam esse ad Christum tota credulitate confidens, &c. ita Cassianus collat. 1. de monachi Destinat. cap. 14. Quæ vel ideo copiosius hic adduxi, vt vis locutionis (peregrinari ab aliquo) magis omnibus innotescat.*

D

Crucem fronti impressam renentes, spectaculum diabolo tremendum habebitis, &c.] *al.* [Frontem Cruce Christi munitam habenres, &c.] *& al.* [Crucem in fronte adsumentes, horrendum diabolo spectaculum eritis, &c.] *Illiusq. in prima proxime hic antecedente etiam admonet Parænese, ibi:* [In fronte tua, perpetuo impressam habeto Crucem Christi, ô Monache, &c.] *Longiusq; ibid. postea:* [Monachus Cruce Christi munitus, conteret caput draconis, &c.] *ad illud autem, nos alibi sæpissime hortatur Ephræm.*

E

EIVSDEM PARAENESIS, SIVE ADHORTATIO TERTIA.

De quibusdam interrogationibus, ac de humilitate.

De timore Dei, & perfecta patientia.

Heb. 10.
Luc. 21.
Matth. 10. 24

QVAE discendi cupidi interrogastis, breuiter ac compendiosè dicturus sum: quoniam absque timore Dei, perfectaq. patientia præclare aliquid geri, & ad optatum finem deduci, impossibile est. Apostolo dicente: Patientia vobis necessaria est, vt volunratem Dei facientes, reportetis promissionem. Ipseq. Dominus discipulos suos instruens, sic ait: In patientia vestra, possidebitis animas vestras. Et rursus: Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Non enim definiuit, ad hoc vel ad illud vsque tempus: sed qui in finem perseuerauerit, hic saluabitur. Neque enim in principio cognoscitur finis, sed in ipso fine fructus inuenitur. Quamobrem fini principium coniungite: vt in fine inuenientes victoriam, reportetis promissiones. Sanctificatio etiam nobis sit curæ: siquidem hoc potissimum requiretur à vitæ monasticæ sectatoribus. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi; ne & nobis dicatur à Domino: Omnia sua opera faciunt, vt videantur ab hominibus: dilatant enim phylacteria sua, & magnificant * suas fimbrias. Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis. & salutationes in foro, & vocari ab hominibus, Rabbi. Simus itaq. humiles, in verbo, in opere, in conuersatione: vt gratiam inueniamus apud Dominum; quandoquidem humilitas grata est Deo. Noui fratrem in Domino, qui quodam in loco quietam ducebat vitam, sub magna obedientia. acciditq. illo in loco fratrem diuexari ab impurissimo dæmone: atque * hic quietum illum, atque optimum Monachum appellans, exclamare cœpit, ac dicere. erat autem in conuentu, sub custodia iuniorum. Ille vero aduersus quem vociferabatur dæmonium, in sua cella desidebat. Vt autem Præfectus multam cacodæmonis agitationem conspexit, accersendum curat fratrem illum, vt patienti deseruiat: qui aduentans, offendit ægrotum nonnihil relaxatum. Et dum cum eo colloquitur, repente ab impuro obsessus dæmone, incepit exclamare ac dicere: Tu iterum huc male per malam venis viam: mali sunt tui occursus; mala si dixeris, mala etiam audies. Primumq. tu me eiecisti, atque ligasti per humilitatem tuam. Rursusq. ad eum, dæmon: Ne extollaris bone vir, ne quæso extollaris: visitandus enim mihi & tu eris, nisi humilitate tua protegaris: nam ea & nunc ego crucior, impugnorque. Quòd si igitur ipsi quoque dæmones quantumuis inuiti, confitentur se nihil cum humilitate posse, sed eam timere atque horrere: quare nos tantam illius dignitatem, adeo parui facimus? Etenim signum ex ea resplendet spiritale, quod superbi dæmones tolerare nequeunt. Domino dicente: Discite à me, quoniam mitis sum & humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris. Nos vero ad ipsum dicamus: Tibi gratiarum actio Domine, vniuersorum Regi & Deo, quia factus es nobis via salutis. Tu Domine, etiam dæmones refrænas: & eruis ex omni malo, in te sperantes. Pro me porro non desistatis precari, vt apud

De respiciendo fine.
Gal. 5.
Matth. 23.
** al. fimbrias vestimentorum suorum.*
Humilitatis commendatio ab exemplo.
** al. atque sic*
Præfecti solertia.
Humilitatis effectus.
Humilitas etiā dæmonibus formidabilis.
Matth. 11.
Psal. 100.
Luc. 1.
Ioan. 14.

A apud Dominum inuenire merear misericordiam, quando angustiæ illæ me obsederint, & mortis suffocatio: & non confundar, quando reuelauerit Dominus abscondita tenebrarum, manifestaueritq. consilia cordium. Væ confusis, in hora illa. Dominus autem Deus omnipotens, qui scrutatur omne verbum, vestri pariter ac nostri misereatur, secundum multitudinem miserationum suarum: singulorumq. nostrorum nomina inscribenda curet in regno suo cælesti. Quoniam ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

1. Cor. 4. Matth. 12. Rom. 8. Psal. 50.

S C H O L I A.

B *Tria potissimum hac Parænese, ac capite tractat Auctor. Primo, de perfectæ patientiæ in nobis necessitate. Secundo, contra inanem gloriam. Tertio, de humilitate eiusq. præstantia ac dignitate: cuius vis atque effectus, vt elucescat melius, exemplum ponit memorabile de quodam Religioso à dæmone obsesso, qui humilitate alterius fratris religiosi relaxabatur, liberabaturq. quod erga singularem hanc illius virtutem, nihil se posse confiteretur cacodæmon vel inuitus; hæcq. ipsi vel sola in illo timorem incuteret atque horrorem, cur exire ab ipso cogeretur. Exemplum memorabile est, ac notatu dignum, quo ostendere conatur S. noster Ephræm, vera cordis humilitate, cuncta aduersarij tela, omnesq. eius molitiones, impulsus, atque conatus reprimi atque exstingui. Simile autem de S. Antonio, in Serm. de cordis humilitate atque modestia, narrat S. Abbas Dorotheus, quippe qui dum cerneret tot dæmonis laqueos vndequaque tensos, & gemebundus interrogaret Dominum, quis esset, qui tot posset euadere laqueos? Responsum accepit à Domino: sola humilitate hos omnes laqueos, diaboliq. insidias euitari posse. quin & aliud quoddam admirabile adiecit, C nempe hoc, neque eam omnino contingere poterunt. Reuera enim nihil est cordis humilitate firmius, nihil robustius, nihil deniq. solidius. vide plura ibidem.*

P A R AE N E S I S* Q V A R T A.

** al. Eiusdem ad Monachos nouitios. Parænes. tertia.*

Ad monachos nouitios.

Charissime, si seculo renuncians, ad fratres ingressus sis, D incideris q. in cœnobium complurium fratrum, cum iis viuere, & Domino nostro Iesu Christo seruire cupiens; conspexerisq. ibi fratres quosdam immodeste atque incomposite incedentes, aut quæ non placent Deo loquentes: tu * caue, ipsis, aut eorum sermonibus attendas; sine eos loqui sibi ipsis. Qui enim loquuntur displicentia Deo, ipsi in negligentia vitam transigunt, eorumq. os loquitur superba: nam cor peruersum suscitat mala, omni tempore. Tu autem Deum præ oculis habe. Scriptum quippe est in psalmo: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam à dextris est mihi, ne commouear. Et ne te diabolus callidus dicere doceat: Quòd si senes isti improbæ sint conuersationis, ego qui sum iunior, quid agam?

** al. at tu ne ipsorum attendas sermonibus*

Psalm. 16. Prouer. 6. Psal. 15. Act. 2.

E Sed Dominum audi dicentem: Multi vocati, pauci electi. Saluari igitur exopta, vt sis vnus inter electos. Qui enim malum committunt, siue in cœnobio, siue in qualicumque loco, ipsi filij sunt hostis nequam, adsimilati zizaniis in medio tritici. Esto igitur tu triticum, vt congregeris in horrea Domini; & non instar zizaniorum, comburaris igne inexstinguibili. Verum neque iudicemus quemquam, non enim eius nouimus pænitentiam; neque si ridentem, aut quid loquentem adspexerimus: cùm nobis exploratum non sit, quomodo in sua cella vitam degat; aut cuiusmodi erga Deum, laborem

Matth. 13.

A iudicio temerario abstinendum.

fubeat. Ideo vnumquemque noftrum oportet fibi ipfi attendere : quia finguli noftrum Deo rationem reddituri funt. Toto ergo corde tuo, attende pfalmodiis, & lectioni diuinarum Scripturarum; & vtilitatem ex iis manantem in anima tua combibe, ficut infans matris fugit vbera. Ex iis quippe, virtutum difces præmia : eritq. gaudium & exultatio cordi tuo. Manfuetum te præbe, & morigerum, atque prudentem : manfuetum quidem, vt fi te vel puer compulerit, fequaris ipfum; & opere tuo confecto, tacens reuertere in cellam tuam; ac labris filens, corde ora: obedientem vero, vt caftitatem tui corporis, tamquam pretiofam margaritam conferues in Domino: Veftium ornatu non delecteris, & parentum diuitiis non efferaris: Qui enim gloriatur, in Domino glorietur. Omnis quippe gloria hominis, tamquam flos fœni. Exaruit fœnum, & flos eius decidit : verbum autem Domini manet in æternum. Oculos in terram defixos habe, animam vero in cælos. Cum adulefcentulo, nimiam confuetudinem atque amicitiam caueto : cum fœmina vero, etiam loqui fuperfluum ducito. Cum puero, verba ne multiplicaueris. Cum ebriis porro, & pugnacibus atque pertinacibus, & inobedientibus, rifuique deditis, non commifcearis : at in timore Dei, omni tempore perfifte. Ait enim Apoftolus: Caute & fapienter ambulate, redimentes tempus, quoniam dies mali funt. Propterea nolite fieri imprudentes, fed intelligentes, quæ fit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino, in quo eft luxuria. Et rurfus: vt is qui ex aduerfo eft vereatur, nihil habens malum dicere de * nobis. Quoniam Deo conuenit gloria, in fecula feculorum. Amen.

Efai. 40. Iacob. 1. Matth. 24. Marc. 13. Luc. 12. Ephef. 5. Tit. 2.

* *al. de vobis*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

IN QVIBVSDAM *Exemplaribus, hæc tertio loco ponitur Parænefis, cum eiufmodi infcriptione:* [Eiufdem ad Monachos nouitios, Parænefis tertia.] *At in pluribus MMSS. eft quarta in ordine, infcribiturq.* [Eiufdem ad monachos nouitios, Parænefis quarta.] *vt hoc loco. Sicq. in omnibus pene Codicib. Græc. legitur,* Παραίνεσις δ'. *id eft, Parænefis quarta. quare ficut in pluribus reperimus, etiam hic fecuti fumus, & repofuimus. Hortatur vero hic potiffimum, Monachos nouitios; vt fi in cœnobijs quæ fibi delegerunt, forte quofdam deprehenderint vitæ minus rectæ atque probatæ, eorum veftigijs minime infiftant, neque incompofitis talium moribus attendant : fed Deum femper præ oculis habeant, faluariq; ferio ftudeant, vt inter electos referantur; ac ad hoc, vt fe gerere debeant, rationem formamq; optimam proponit : & quæ cum primis agenda fint, quæque vitanda, breui efficacitate defcribit. ficut ex ipfa melius patebit Paren.*

Carifsime, fi feculo renuncians, ad fratres ingreffus fis, &c.] *Pro quo, in alio MS. fic:* [Si abdicato feculo, egreffus fis ad fratres, &c.] *fequiturq. nonnullis interiectis poftea:* [confpexerifq; quofdam immodefte atque incompolite incedentes : tu caue ipfis attendas, &c.] *pro quo, al.* [At tu, ne ipforum attendas fermonibus; fine eos loqui inter feipfos, &c.] *quamquam parua hic videatur lectionis varietas.*

Efto igitur tu triticum, vt congregeris in horrea Domini: & non velut zizania comburaris igne inextinguibili, &c.] *Quandoquidem iuxta Euangelium Matth. 13. homines mali adfimilantur zizaniis in medio tritici : at boni ac pij tritico, &c. ideo hic monet, vt qui fuæ fatagunt falutis, fiant ficut triticum, vt in horrea congregari queant Domini, hoc eft, in regno cælefti cum electis; & non fint mali inftar zizaniorum, ne ficut zizania comburantur igne inextinguibili. Nam qui in hac vita male agunt, fiue in monafterio, fiue alio quocumq; fuerint loco, ipfi (inquit) filij funt hoftis improbi, zizanijs in medio tritici, adfimilati. Quòd porro boni ac iufti tritico, & mali zizanijs recte comparentur, ex allegato Matth. 13. clarifsime patet loco. comprobaturq. alibi apud Ephræm, Tomo 1. in tract. de varijs tormentorum locis. ibi :* [Alij ficut zizania colligentur, comburendi in camino ignis, &c.] *ac Tom. 3. in longo Serm. cuius initium eft :* [Dolor me in verba compellit, &c.] *ibi :* [Videte itaque, ne quis veftrum zizania inueniatur, & colligatus in manipulos, æternæ flammæ concremetur ardoribus, &c.] *ita quoque alibi fæpe apud eumdem.*

Neque

A Neque iudicemus quemquam, &c.] *Iudicium temerarium damnat ac prohibet: & vt quisque potius sibi, quam rebus alienis, (quarum sæpe est nescius) diiudicandis attendat, serio admonet. Locus autem hic, contra homines tam temere iudicantes facta aliena, commodus est ac vtilis. de quo, ex professo magis postea in Parænese 9. cuius initium est:* De scandalis porro occurrentibus, nouimus eum qui ait: Nolite iudicare, & non iudicabimini, &c.]

Omnia quippe gloria hominis, tamquam flos fœni: exaruit fœnum, & flos eius decidit, &c.] *Locus ad quem respicit, est Esai. 40. & Iaco. 1. vbi tamen aliter atque aliter ista leguntur, licet sensu coincidant: Ephræm autem hæc carptim inde desumpsit selegitq;. quem quidem locum pro reprimendo fastu mundano, etiam S. Basilius Magnus alibi adhibet, illustrat, & explanat, in Orat. de Morte, vbi dicit:* [Recordare eius similitudinis, quam Esaias Propheta ille magnus proponit, *dicens*: [Omnis caro vt fœnum: & omnis gloria hominis vt flos fœni. (*subiungitq; ibid.*) qua sanè similitudine commodissime Propheta complexus est

B humanæ vitæ breuitatem, & fluxam commodorum eius lætitiam atque voluptates, &c.] *sicut latius ibidem consequenter deducitur, & exemplis res declaratur, in oratione ead. quam Tomo primo apud Ephræm, à nobis post alteram nostri Auct. etiam de Morte, adiunctam inuenies. inter Opera autem Basilij hactenus edita non est.*

Caute & sapienter ambulate, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt, &c.] *Locus qui citatur, est Ephes. 5. sed carptim etiam inde desumptus, & instituto hic Auctoris recte accommodatus. Quod autem postea hic additur:* [Sed intelligentes quæ sit voluntas Dei.] *vt etiam in eodem est loco ad Ephes. in alio Auctoris MS. habetur:* [Quæ sit voluntas Domini bona, & bene placens, & perfecta.] *sicut ad verbum reperitur in Epist. ad Rom. cap. 12.*

C

PARAENESIS QVINTA,

Quæ est, ad diuinam doctrinam Adhortatio.

CARISSIME, Ecce aliud tibi seruandum commendo * depositum in Domino: quod si custodieris, in fine lætitiam atque iucunditatem tibi retribuet. Si vana huius seculi vita abdicata, ingressus fueris cœnobium plurium fratrum, cupiens fieri Monachus: vide ne te decipiat inimicus, ad exeundum cœnobium tentans, antequam sanctum * Monachi indumentum assumas; vt ne ad extremum, te vehementer pœniteat: sed perfer, bona iaciens fundamenta, cum omni humilitate. Superuenientes vero atque immissas ab inimico tentationes ne pertimueris: verum suffer ac tolera, vt beatitudinem consequaris. Scriptum quippe habetur: Beatus vir qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit * Dominus diligentibus se. Cupis autem non succumbere tentationibus? omnem tuam voluntatem abscinde, & requiem obtinebis. Sin vero & bona tibi res videatur, quę à tuo Prefecto in Domino non bona iudicetur; crede illi, in Domino. Nam contentiosum esse ac pertinacem, proprioq. consilio duci, subuersionis signum existit. Nouitius enim cum

E quis sit & inobediens, contumeliosum probrisq. obnoxium sibi nomen conciliat. Dicit enim in Psalmo: Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta. Qui igitur * iustitiam diligit, non peribit: at qui disciplinam auersatur, sibi ipsi damnum infert. Quemadmodum autem in dolium immitti vinum, simul & acetum nequeunt: sic neque in solitaria vita, virtus simul degere cum dissolutione poterit. Fidemq. huius tibi

al. testamentum nouum in Domino.

al. sanctum solitariæ vitæ habitum.

Iac. 1.

al. Deus.

Psal. 2.

Ibidem.

al. disciplinā

Similitudo aptissima.

2.Cor. 6. faciat Apostolus: Quæ enim conuentio Christi, ad Belial? aut quę societas luci, ad tenebras? Ama igitur modestiam, & temperantiam summopere: vt diuini spiritus tabernaculum efficiaris. Et quandoquidem vitæ monasticæ habitum ferre meruisti, ne sic quæso cogitationibus consentias; siquidem te à fraternitate separare voluerint: ne forte à iuuentute tua, discas esse vagabundus & instabilis. Vide autem, ne reuerentiam ac pietatem, quam dum ingredereris habebas, deperdas: sed eam ad finem vsque, retinere contende. Maledicentia autem, vel iusiurandum, nec nominetur in * labris tuis, sicut decet sanctos. Cæterum humilis esto; & in omni tua responsione, hoc verbum (ignosce) adhibeto: vt inutiles seculi mores abs te euellas ac destruas; vitamq. Deo gratam ducens, ab eo laudem obtineas. Veniens * porro ad monasterium, ne aurum, argentum, vestesq. desideres: verum cuncta in cælum præmittens, secundum Saluatoris nostri Iesu Christi præceptum, hæc tibi acquire, & vindica: fidem, temperantiam, patientiam, atque humilitatem, & reliqua. Et Deus ex sua benignitate, præbebit tibi. Cui gloria, in seculorum secula. Amen.

** al. in nobis. & sic in vulg.*

** al. Cum vero iam monachismum inchoaueris, &c.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

INSCRIPTIO *huius quintæ Parænesis variat. nam al. ponitur:* [Parænesis 4.] *al.* [Ad Monachos nouitios, Parænesis 2.] *In alio autem MS. pro titulo hic est:* [Diuinæ doctrinæ instructio, seu exhortatio,] *Pro quibus, nos hic & debita ordinis, ac rei tractatæ ratione habita, hanc anteposuimus:* [Parænesis quinta, quæ est ad diuinam doctrinam adhortatio.] *quæ & ipsi magis quadrat ordini, & argumento.*

Ecce aliud tibi seruandum commendo depositum in Domino, &c.] *Græce est,* παρακαταθήκην ἑτέραν. *pro quo, in alio MS. est,* διαθήκην καινὴν ἐν κυρίῳ. testamentum nouum in Domino, &c.] *vbi prior lectio accommodatior videtur, & in pluribus Codicib. reperitur. Dicitur autem* παρακαταθήκη, *depositum, hoc loco: id est, quod deponitur, & quod alicui sub fide traditur, siue committitur. à verbo* παρακατατίθημαι, *depono, id est, commendo, siue custodiendum committo. item credo, quasi fidei alicuius committo, concredoque. Sic præceptum, siue documentum, vel monitorium hoc suum, Auctor hic aliud appellat depositum; aliud quidem a superioribus & antecedentibus, prius factis: Depositum autem, quod velut in sinum illius repositum velit, seruandumq; fideliter ipsi tradiderit, commiseritq;, &c. Quod porro altera lectione dicitur:* [testamentum nouum in Domino.] *etiam commode ad mentem sensumq; Auctoris explicari potest; vt testamentum hic dictum sit, quod sit voluntatis suæ quasi efficax testimonium: nouum vero, eo quòd post alia sit recens, & recenter ac nouiter confectum. quasi nouum mentis suæ testimonium post alia ipsis relictum, vel etiam mandatum nouum illis datum, secundum illud Ioannis 13.* [Mandatum nouum do vobis, &c.] *Pro vltima autem voluntate, non videtur hic posse accipi, qua Testamentum iuxta Vlpian. (l. 1. qui testa. facere poss.) est voluntatis nostræ iusta sententia, de eo quod post mortem fieri voluerimus, &c. quia multa similia posterius præcepta dedisse Auctor reperitur, vt patebit ex sequentibus Parænesibus. quamquam tamen & ista aliquo modo ad vltimas eius voluntates referri posse videantur: quia etiam post suam mortem, hæc ipsa remanere infixa, atque insculpta mentibus aliorum cupiebat. &c.*

AD MONACHOS NOVITIOS.

PARAENESIS VI.

SIQVIS à magna vani sæculi existimatione, ad Monachatum accesserit; seipsum à fastus & arrogantiæ dæmone custodiat oportet: ne in spiritum superbiæ, & inobedientiæ incidat, sibiq. ipse detrimentum adferat. Non tibi hic Carissime B sit pudor, quòd sub obedientia viuas in Domino; neque quòd proprijs opereris manibus bonum. Nam exigua ista angustia & tribulatio, quam Domini caussa toleras; vitam tibi æternam conciliabit. Et quid amplius dicam? Sicut enim, qui drachmam vnam cum decem millibus talentorum auri commutat: Ita & quæ nunc est tribulatio, parua est ad futuram vitam æternam comparata. ac contra etiam, ad futuram tribulationem, quæ improbe ac perdite viuentibus contingit. Exigua igitur præbes, & magna * tibi bona redduntur. Aduigila ergo dilectissime, tamquam bonus miles; & gratiam quæ in te est, non neglexeris: ne forte vtrumque in te eueniat; vt & homines contristes, hoc est, tuos secundum carnem parentes; & Deo non placeas. Verùm decerta, vt & videntes te, glorificent C Deum super bona conuersatione tua. Scriptum quippe est: Qui timent te, videbunt me, & lætabuntur: quia in verba tua supersperaui. Et rursus: Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. Propterea custodi te à superbia, & Dominus pars tibi erit atque munitio. Cui * gloria & fortitudo, in secula seculorum. Amen.

A Minori, ad Maius.

Rom. 8.

** al. & magna recipies.*

Psal. 118.

Ibid.

** al. Ipsi gloria.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

AD Monachos nouitios, Parænesis Sexta.] *Al.* [Eiusdem Parænesis ad Monachos nouitios, quinta. & al. sexta.] *al. Alia ad nouitios Parænesis. al. Ista Parænesis quasi* D *eadem cum præcedenti ponitur, eique coniungitur, vt in MS. cod. Sirleti. sed quia in pluribus Vaticanis separata inuenitur; & nos eam separatam, sextamq. in ordine cæterarum reposuimus.*

Si quis à magna vani sæculi existimatione, ad monachatum accesserit; seipsum à fastus & arrogantiæ dæmone custodiat, &c.] *Contra Spiritum superbiæ, faciunt ista; & si in alijs, maxime in Monachis nouitijs fastum omnem & arrogantiam, superbiamq. cum inobedientia, arguit, damnat, & reprimit: quod idem & postea facit, ac quidem plenius & efficacius in Parænese 13. quæ est contra illos, qui inflati sunt ex genere. admonitionemq. continet de humilitate, & incipit:* [Frater, si post abdicationem vanæ vitæ, ingressus sis cœnobium plurium Fratrum, &c.] *vbi non pauca cum his quadrantia, in medium afferuntur; sicut & in sequenti postea Paræn.* 14. [quæ est, de non sublime alteque sapiendo.] *& Parænese* 18. de ijs, qui de seipsis magnifice sentiunt.] *cuius initium est:* [Frater, cur deciperis correptus à diabolo, vt gradus transilias, &c.] *multisq. alijs in locis apud eumdem. de quibus & Cas-* E *sianum vide, libro* 12. *per tot. de Spiritu superbiæ.*

Sicut enim qui drachmam vnam, &c.] *Variat hic lectio, dum al. in Græco codice sic legitur: Omnis enim angustia solitariæ vitæ, tamquam drachma vna ad decem millia talentorum auri comparata, &c. al. sic: Quemadmodum enim drachma vna, cum decem talentorum auri millibus collata; sic & quæ nunc est tribulatio, ad futuram vitam comparata æternam. contra vero etiam ad futuram tribulationem, quæ improbe ac perdite viuentes manet, &c. quæ lectio præferenda videtur.*

A

PARAENESIS SEPTIMA,

Quæ Doctrinam continet, cum adhortatione.

Charissime, si bona ac pulchra ieceris principia, sic & senectutem tuam Deo gratam & acceptam traducas; erisq. instar luminaris, quod multos in via illuminat Domini. Sin autem ab vtero malus, & non rectus exieris; * cum ignominia erit & senium tuum. Forte igitur ac validum fundamentum colloca; vt opus in altum ascendat. Ante omnia autem frater Deum time, ipsumq. toto corde tuo glorifica: vt & ipse cum omnibus sanctis suis, te gloria coronet. A iuuentute tua; mansuetissimam * sapientiam acquirito, eamq. ad extremum vsque spiritum non relinquito: hæc enim in semitam iustitiæ rectam deducet te, erisq. vas electionis à iuuentute tua, & honorabilis senectus tua. obtinebisq. laudem apud Deum: & homines in te magnificabunt Dominum. Si igitur à Præfecto, in manus fratris sis traditus; non tibi tacita mentis cogitatione dicere videaris: Ego quidem magnorum & illustrium parentum sum filius; hic autem nullius existimationis, & mendicorum filius; aut sæpe etiam ex seruorum turba originem ducit; & quomodo ego huic subesse atque obedire potero? ignominia enim mihi erit, si istud fecero. Ne talia tecum cogitaueris dilecte Frater: non enim prudens hanc cogitationem suscepisti. Nam qui eiusmodi cogitat, nondum veterem hominem exuit, qui corrumpitur secundum desideria erroris. Nos autem, dilectissime, tamquam à Deo commendati in obsequium concordibus fratribus, sufferamus: vt digni efficiamur libertate iustorum; mente recolentes omnium Dominum, qui propter nos cum esset diues, pauper est factus: vt nos illius inopia diuites essemus. * Carissime, collum iugo ipsius submitte; vt requiem animæ tuæ inuenias. Quia scriptum est: Immundus coram Domino, omnis qui elato est corde. Quoniam ipsi est gloria, in secula seculorum. Amen.

B C D

** al. ipsam quoque vitam misere transiges.*

** al. mansuetudinem & sapientiam.*

Aduersus inanem elationem.

Similia plane his. sunt in Parænesi 23. postea.

Eph. 4.

2. Cor. 8.

** In alio Cod. hic ita finitur: Cui gloria in secula. Amen.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

Paraenesis VII. quæ Doctrinam continet cum adhortatione.] *Pro hac inscriptione, al. sic:* [Parænesis alia ad Monachos.] *al.* [Parænesis ad nouitios Monachos, quarta.] *al.* [Doctrina cum admonitione.] *& sic in vno MS. Card. Sirleti, & altero Candiæ.*

Si bona ieceris principia, sic & senectutem tuam Deo gratam & acceptam traducas, &c.] *In alio MS. sic:* [Si bona principia ieceris vt oportet, decerta vt & senectutem tuam bene beateq. transigas, &c.] *ac postea vbi est:* [Sin autem ab vtero malus, & non rectus exieris; cum ignominia erit & senium tuum, &c.] *pro eo, al. sic:* [At si obliquus & peruersus ex vtero prodieris; ipsam quoque vitam male ac misere transiges, &c.] *vbi Græce est,* διαβιώσεις τὰ κατά σε κακῶς, *at ibi:* ἐν ἀτιμίᾳ ἔσται τὸ γῆρας σου, *id est,* cum infamia atque ignominia erit & senium tuum.] *atque ideo hic solidum ac validum monet virtutis rectæq. vitæ collocandum fundamentum, vt opus in altum consurgat, & finis principio bono respondeat. hoc est, sicut bona ac pulchra pietatis & religionis iecit initia; ita & totam vitam ac senectutem suam Deo gratam acceptamque, ad finem vsque traducat, &c.*

E

A Si à Præfecto, in manus Fratris ſis traditus; non tecum dicas: Ego magnorum & illuſtrium parentum ſum filius: hic autem, &c.] *Iſta rurſus ad ſuperbiæ & arrogantiæ ſpiritum in Monachis præſertim nouitijs reprimendum, ſpectant. quadrantq. optime his quæ in ſuperiore adducuntur Parænese ſexta in ordine:* [Si quis à magna uani ſeculi exiſtimatione, ad Monachatum acceſſerit; ſeipſum à faſtus & arrogantiæ dæmone cuſtodiat, &c.] *quæque in alijs Paræneſibus, à nobis ibi in Schol. citatis, tractantur; ac præcipue in Paræn. 13. contra illos qui inflati ſunt ex genere. cuius initium eſt:* [Frater, ſi poſt abdicationem vanæ vitæ, &c.] *ac poſtea Paræn. 14. & alibi.*

PARAENESIS VIII.

B *Ad Monachos nouitios, De opere manuum.*

OPVS quoque manuum * non negligas: Nam ſæpe tibi cogitatio ſuggerit, dicens: numquam manuale iſtud opus addiſcere poteris; debilis enim es, ac negligens. & operis huius labores ſufferre in finem vſque nequibis. Nam ecce tua membra præ * labore defatigari ac frangi cœperunt: non enim laboribus es aſſuetus. cæterum tranſiens, abi vnde veniſti: nam & ibi, inquit, ſi timere Dominum Deum volueris, ſaluari poteris. At tu tamquam fidelis, non frangaris eiuſmodi cogitationibus: ſed Dominum exſpecta, qui te ad C ſuum inuitat regnum, & gaudium. Ipſe quippe dixit: Amen amen dico vobis, ſi habueritis fidem ſicut granum ſinapis, dicetis monti huic, tranſi hinc illuc: & tranſibit, & nihil impoſſibile erit vobis. Et nos ergo cariſſimi ſuſtineamus: non enim in hominem qui ſaluare nequeat ſperamus; ſed in Deum, qui ſaluat ſperantes in ipſum. Sicut ſcriptum habetur: Qui confidunt in Domino; ſicut mons Sion, non commouebitur in æternum, qui habitat in Hieruſalem. Et rurſus, beatos eos prædicat Spiritus ſanctus, qui ſperant in Domino, * dicens: Domine Deus virtutum: beatus homo qui ſperat in te. Suſtine ergo ò dilecte à Domino. Nonne ſi literas diſceres, vexationem ſuſtineres? Quòd ſi opificium aliquod ſeculi; nonne laborem ſubires? Sed nonne multo magis, cuncta propter Dominum ſufferre debemus? D Scriptum quippe eſt: Labores * palmarum tuarum manducabis: beatus es, & bene tibi erit. Et Apoſtolus admonet dicens: operantes proprijs manibus, quod bonum eſt: vt ſcilicet non ſolum vobis quod edatis laborando curetis, ſed etiam ex proprijs laboribus habeatis, vnde neceſſitatem patienti tribuatis. Studium ergo omne noſtrum in eo ſit, vt à peccatis noſtris liberemur. Nam ſi ipſi voluerimus, liberabimur. Ipſe quippe Dominus dixit: Petite, & dabitur vobis: Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit. & pulſanti aperietur. Ipſe enim eſt, qui theſaurum pœnitentiæ non deficientem mundo dilargitur. Ipſi gloria, in ſecula. Amen.

al. non parui pendas. — *al. dolore.* — *Matth. 17.* — *Pſal. 124.* — *al dicentes.* — *Pſal. 83.* — *A minore ad maius.* — *Pſal. 127.* — *Vulg. manuũ al. fructuũ tuorum.* — *Ephes. 4.* — *Matth. 7. & Luc. 11.* — *Luc. 12.*

E

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

VARIAT *& huius Octauæ Paræneſ. titulus ſiue inſcriptio: nam in aliquibus mmſſ. Græc. eſt vt hic repoſuimus. In alijs, pro Titulo hic ponitur:* [De Canone monaſtico: & quòd operari oportet, & non negligentem eſſe.] *vt in MS. cod. Syrleti. Al.* [Quòd in opere manuum pigritandum non ſit.] *& ſic in vno MS. Syrleti Card. & altero Candiæ. Al.* [Ad Monachos nouitios, & de opere manuum.] *& ſic in Græco MS. Bibliothecæ Crytafer. al. Ad nouitios Monachos, Paræneſis ſeptima.*

Opus

Opus quoque manuum non negligas, &c.] *Cum alibi sæpe, sparsim & incidenter Auctor* περὶ τοῦ ἐργοχείρου τῶν μοναζόντων, *id est, de manuali Monachorum opere agat; hic autem de eo, paullo magis ex instituto visum est de vsu & ratione, atque antiquitate illius, nonnulla hoc loco in medium afferre. Et primo quidem constat ex consuetudine antiquorum Monasteriorum, Monachos ex proprijs regulis obligatos fuisse suis operari manibus. Caussæ vero cur eiusmodi regulam constituerint, duæ præcipue allegari solent. Vna, quia non poterant aliter sustentari: nam nec prædia habebant atque possessiones sibi relictas, vt hodie multi Monachi habent. neque eleemosynas à populo petebant, cum nec populo inseruirent; & vt petiissent, nullo modo ijs suffecissent, ob Monachorum multitudinem: nam vno in loco, sub vno Abbate commorabantur terna vt minimum hominum milia, teste S. Augustino lib. 1. de moribus Ecclesiæ, cap. 31.* Altera caussa ac ratio est, *quia illis Monachis ad vitandum otium, necessarium erat laborare; vnde S. Hieronymus, in Epistola 4. ad Rustic. scribit Aegyptiorum Monasteria hunc morem tenere, vt nullum absque operis labore suscipiant, non tam ob victus necessitatem, quàm ob animæ salutem; ne mens vagetur perniciosis cogitationibus distracta, &c.* S. Ephræm *etiam tertiam hic caussam adiungit ex Apost. Eph. 4. vt scilicet non solum sibi, quod edant laborando curent: sed etiam ex proprijs laboribus habeant, vnde necessitatem patienti tribuant, subueniantque, &c. De quo, etiam plurima apud Cassianum inuenies, libro 2. de noctur. orat. modo, cap. 3. post med. & libro 10. de Spiritu acediæ, varijs capitibus, 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 17. 18. 19. & denique cap. 22. vbi de Monachis per Aegyptum, recenset, quòd ita suis operari manibus sint soliti, vt non solum proprijs satisfacerent necessitatibus: sed etiam superuenientes ac peregrinos reficerent, & illis qui longa carcerum custodia detinebantur, in necessarijs ad victum, subuenirent, &c.*

Scriptum quippe est: Labores palmarum tuarum manducabis, &c.] *Locus est Psal. 127. vbi in Græco hic est, vt in edit. 70.* τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου; *id est*, labores fructuum tuorum.] *si ad verbum reddatur. At LXX. hic* καρποὺς, *non vocasse fructuum perceptionem, sed particulam manus, testantur Scholia nouæ Romanæ edit. 70. Quod etiam notatum est à S. Hieronymo ad Marcellam; cum libri Latini haberent,* [fructuum tuorum.] *Quin & 1. Reg. 5. cap.* καρποὶ, *eadem notione accipiuntur pro particula manus, &c. Cæterum in vulg. hic est:* [Labores manuum tuarum comedes, &c.]

PARAENESIS NONA.

Matth. 7. Marc. 4. & Luc. 6.

DE scandalis porro occurrentibus, nouimus eum qui ait: Nolite iudicare, & non iudicabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. & quæ sequuntur. Vt vero cogitationum adminiculum habeas: animo reuolue, quomodo iustus Lot in Sodomis commoratus sit; sed nequaquam illorum abductus est lasciuia atque superbia. quare & saluatus est, sicut scriptum reperitur: Visu enim atque auditu dum iustus inter eos habitaret, quotidie animam iustam operibus illicitis torquebant. Sed quid infert, dicens: Nouit Dominus pios de tentatione eripere, impios autem in diem iudicij cruciandos seruare, & reliqua. Ne ergo hodie continentia, atque clementia: & cras incontinentia atque superbia. Ne hodie vigiliæ, quies atque silentium, & humilitas: cras autem somnus insatiabilis, distractiones, inobedientia, & his similia. Ne hodie renunciatio seculi, & abdicatio rerum terrenarum, ac valedictio patriæ & amicorum, parentumq. carnalium, propter spem in Dominum Christum: cras autem nostram regionem, & patriam, atque hæreditatem inquiramus, demergentes nos ipsos in plurima mala. Vxor siquidem Lot retrorsum conuersa, in * columnam salis mutata est. Quare & Dominus instruit nos dicens: Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno cælorum. Quare semper in mente diem illum habeto, quando exutus omnibus, propter Dominum reliquisti seculum; & quando diuino incensus eras timore, feruensque Spiritu in Dominum: ac idem institutum

Gen. 19. & 2. Pet. 2. — *Ibid. 2. Pet. 2.* — *Ibidem.* — *Antitheses graues, & accommoda.* — *Gen. 19.* — *Luc. 17.* — * *al. statuam.* — *Luc. 9.*

A institutum retine, vsque ad finem. Qui enim perseuerauerit vsque ad finem, hic saluabitur: vt mercedem laboris referas atque operationis, vnà cum vita æterna. Quoniam ad Deum verum accessisti, omniaq. contempsisti, vt Christum Deum lucrifacias. Cui gloria, in seculorum secula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

Ista Parænesis nona, velut eadem cum præcedenti reperitur connexa, & immediate citra vllam distinctionem atque diuisionem superiori octauæ apposita, in mmss. Græc. Cryptafer. & Sirleti. B *Sed quia in aliis Vatican. & Sfortian. separata est, eam & nos pro maiore Lectoris commoditate separatim, & nono loco in ordine ponendam hic censuimus.*

Nolite iudicare, & non iudicabimini: in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, &c.] *Locus est Matth. 7. vbi in vulg. sic:* [Nolite iudicare, vt non iudicemini, &c.] *al.* [Nolite condemnare, vt non condemnemini, &c.] *Chrysostomus autem, eodem modo quo Ephræm, hunc locum legit, in Homil. 24. in cap. Matth. 7. vbi & eumdem eleganter explanat & applicat. affertur q. idem, Marc. 4. & Luc. 6.*

Vt vero cogitationum adminiculum habeas; animo reuolue quomodo iustus Loth, &c.] *Alia lectio videtur explicatiua esse istius, & sic habet:* [Vt autem mentem, cogitationemq. tuam adiuuare possis; perpende animo, quomodo iustus Loth, &c.] *quasi dicat: Vt autem confirmatam in bono mentem retineas; cogita quomodo, id est, qua innocentia, vi*C*teq. integritate iustus & probus Loth, inter impios, & flagitiosos Sodomitas habitarit: ipse vero nequaquam passus est se illorum impietate, lasciuia, atque superbia abduci. quare & saluatus est, sicut scriptum habetur Genes. 19. & 2. Pet. 2. ad quæ potissimum Scripturæ loca, hic Auctor respicit. Sed de istis plura in Sermone nostri Auctoris in Loth, nuper à nobis cum aliis nonnullis seorsim edito. cuius principium est:* Cum homines voluptatibus dediti, &c.] *ibidemq. in nostris Scholiis.*

Visu enim atque auditu dum iustus inter eos habitaret, quotidie animam iustam operibus illicitis torquebant.] *Hæc verba, sicut & sequentia:* [Nouit Dominus pios de tentatione eripere, &c.] *Auctor ex 2. Pet. 2. adducit. Est autem ibi in vulga. sic:* [Aspectu enim & auditu iustus erat, habitans apud eos, qui de die in diem, animam iustam iniquis operibus cruciabant.] *Inferq. ibi Apostolus, dicens:* [Nouit Dominus pios de tentatione eripere, iniquos vero in diem iudicij reseruare cruciandos, &c.] D *Et vt alibi Ephræm:* [Ait autem & Beatus Petrus Apostolus: Nouit Dominus pios de tentatione eripere; peccatores vero, in diem iudicij reseruare cruciandos, &c.] *ita in tract. contra eos qui animas ad impudicitiam pelliciunt, &c. Tomo 1. pag. 119. vbi hic locus Petri, ad longum, & ad finem vsque capitis secundi, ex secunda eius Epistola deducitur, recteq. accommodatur, & illustratur.*

Quare in mente semper diem illum habeto, quando exutus omnibus, reliquisti seculum, idemq. institutum ad finem vsque retine, &c.] *Vult Religiosum ac Monachum suæ renunciationis, ac suorum cum Deo pactorum ac promissorum semper esse memorem, & in bonis institutis ad finem vsque perseuerantem: cuius hic serio quoscumque religionis voto obstrictos admonet. sicut etiam facit Tomo primo, in Adhortatione, de non scandalizando proximo. cuius ibi initium est:* [Non decet eos, qui ad E pietatis studium accedunt, & manum ad aratrum ponunt, retro conuerti, &c.] *vbi multa huius instituti, lectu digna in medium afferuntur. quò ideo Lectorem remittimus.*

PARAE-

A

PARAENESIS DECIMA.

Quòd propter tempus non sit indulgendum torpori atque desidiæ.

NE ETIAM in tempus, negligentiæ caussam reieceris: nam quibusdam inimicus concupiscentiam suggerit, sub prætextu temporis; vt frater * vim cupiditatis atque libidinis non ferens, stadium fugiat. At tu carissime, quippe qui * Deo placere studeas, patientem te præbe, atque longanimum. Cum dicat Apostolus: Sed & si potes fieri liber, magis vtere. Generationes porro antiquas respice, & vide quo pacto Sancti cuncti per longanimitatem, & patientiam adepti sint repromissionem, & patiens esto. Consolemur ergo, & cohortemur nos ipsos quotidie: vt eorum cohæredes inueniamur in Regno cælorum. Primum quidem Patriarcha Iacob, nonne quatuordecim inseruiuit annos propter Rachel, Laban Syro in Mesopotamia, in calore diei, & gelu noctis? Similiter autem & Ioseph dilectus, numquid multis annis deseruiuit in terra aliena? Sicut scriptum est: Et erat Ioseph * septemdecim annorum, dum oues pasceret cum fratribus suis. Rursusq. ait: Triginta annorum erat Ioseph, quando stetit in conspectu Regis Pharaonis. Similiter vero & Moyses, seruus Domini, quadraginta annis incola fuit, ac peregrinus in terra Madian. Et filij Israel, per annos quadraginta in terram ingressi sunt promissionis. Item & Daniel vir præclarus, cum tribus quoque pueris, qui fornacis ignem, torem per fidem effecerunt; seruitutem, & tribulationes, atque opprobria, in terra aliena pertulerunt, quare & * saluati sunt. Nos autem ne minimam quidem molestiam sufferre volumus: nam quia non credimus, patientia longe recedit à nobis. Sic enim dolori teipsum tradidisti, ac si ob alienum deperditum depositum, in captiuitatem abiisses. Alacritatem tibi ipsi adhibe in Domino, & viriliter age tamquam fidelis: ne quando præ multa tristitia firmitatem ac robur animi deperdas, & in fine te pæniteat. Perpende igitur animo, carissime, eos qui in exilio, & in metallis, atque acerbissima seruitute torquentur: & subditus esto Præfecto tuo, in Domino. Quòd si humano more, potius seruitutem reputas, quam propter Deum sustines: quis obsecro vmquam pro Rege, ignominia affectus; non potius iniuriam arbitratur in gloria? Verum * sæpe forte dicturus es, quòd res laborem in se atque molestiam contineat. Hei mihi peccatori, & seruo inutili. si laborem propter Dominum sufferre nolumus, quorsum è seculo exiuimus? Quis dilectissime, dignus est, ac sic felix, vt pati mereatur pro eo, qui pro ipso est passus? Exigua carissime præstas, & magna reportas. Patientia porro nobis est necessaria, vt Dei voluntatem facientes, promissiones eius consequamur. Qui enim in finem vsque perseuerauerit, hic saluabitur. Quoniam ipsi conuenit gloria, atque potentia, Patri, & Filio, & Spiritui sancto: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

Marginalia: * al. lubricitatem. — * al. Domino. — 1. Cor. 7. — Gen. 29. — Gen. 37. — * vulg. sedecim annorum. — Gen. 41. — Exod. 2. — Exo. 14. 15. — Num. 14. — Dan. 3. — * al. iustificati sunt. — A Maiore ad Minus. — * al. sed frequenter vis dicere. — Matth. 10. 24

B C D E

SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

VARIAS *in variis mmſſ. huius Parænesis decimæ, inueni Inſcriptiones. In aliquibus enim inſcribitur vt hic poſuimus. in aliis aliter ſic:* [Quod in tempus non ſit reiicienda negligentia.] *al.* [Quod in temporibus, non ſit deſidiæ atque ignauiæ prætextus ponendus.] *vbi per* (διὰ τὸν χρόνον, καὶ ἐν τοῖς χρόνοις, *id eſt*, propter tempus, & in temporibus, *vt variè hic legitur*) *videtur diuturnum ſignificari tempus, vel diuturnitas ſiue longitudo temporis, quam non ferens quiſpiam ſe dedat negligentiæ atque ignauiæ, &c. Al. hic ſimpliciter legitur:* [Eiuſdem Paræneſis, ad Monachos nouitios.] *al.* [Eiuſdem, de obedientia.] *al.* [De longanimitate, & patientia.] *& ſic quoque rectè, cum hic plura longanimitatis, & patientiæ exempla proponat, monachosq. in hac ſe virtute cum obedientia, exercere velit.*

B Vt frater vim cupiditatis atque libidinis non ferens, ſtadium fugiat.] *Vbi pro* (πλεῖον τῆς ἐπιθυμίας, *&c.*) *in alio MS. reperitur:* λεῖον τῆς ἡδονῆς μὴ φέρων, *ſ.* lubricitatem ſiue mollitiem voluptatis, atque libidinis non ferens, ſtadium fugiat.] *Sed prior hic magis probatur, quadratq. lectio, cum & de mendo non deſit ſuſpicio, vt pro* (τὸ λεῖον) *forte legendum omnino hic ſit,* πλεῖον. *quomodo legimus atque tranſtulimus. Quod porro hic dicit* (Stadium fugiat) *curriculum, inſtitutumq. religionis intelligit, quod ad finem vſque vitæ continuandum vult, & minime deſerendum. ducta metaphora à ſtadio ſiue loco, in quo equi, hominesve currunt, & certant athletæ, &c. Vnde ſtadium ſugere dicitur, qui currere ſtadium, ſiue in ſtadio, vel per ſtadium non vult; ſiue poſtquam incepit, non perſiſtit, &c. quod vitium ſonat & peccatum, maxime in ſtadio, id eſt, curſu rectæ vitæ, pietatis, ac religionis, obedientiæ ac continentiæ, &c. vt hoc loco.*

Sicut ſcriptum eſt: Et erat Ioſeph ſeptemdecim annorum, dum oues paſceret cum fratribus ſuis.] *Concordat cum noſtro Auctore in numero annorum hic poſitorum, editio noua LXX. vbi*
C *Gen. 37. legitur:* [Ioſeph autem decem & ſeptem annorum erat, paſcens oues patris ſui cum fratribus ſuis, cum eſſet iuuenis, &c.] *At diſcrepat ab his lectio vulg. quæ habet:* [Ioſeph cum ſedecim eſſet annorum, paſcebat gregem cum fratribus ſuis, adhuc puer, &c.] *Ecce hic ſedecim, & ibi ſeptemdecim dicitur fuiſſe annorum: quomodo & Chryſoſt. in cap. Geneſ. 37. homil. 61. cum S. Ephræm hic* (ſeptemdecim) *legit, ac plæriq. alij Patres Græci.*

Et Daniel cum tribus pueris, qui fornacis ignem, rorem per fidem effecerunt, ſeruitutem, & tribulationes in terra aliena pertulerunt, &c.] *Hiſtoriam iſtorum habes Dan. 3. quam idem Auctor noſter illuſtrat, & amplificat in Sermone ſuo eleganti nuper ſeorſim cum aliis quibuſdam per nos edito, in S. Danielem Prophetam, & in SS. Tres pueros. cuius initium eſt:* [Agite iam contemplemur Danielis prophetæ, & Sanctorum trium puerorum geſta, &c.] *vbi ad longum percenſentur atque amplificantur, quæ hic obiter dumtaxat attinguntur. de quibus & ibi in Schol.*

D Quis dignus eſt, ac ſic felix, vt pati mereatur pro eo, qui pro ipſo eſt paſſus?] *Alia lectio hic habet:* [Vt mori mereatur pro eo, qui propter nos eſt mortuus.] *Quod idem affertur, illuſtraturq. eodem hoc Tomo poſtea in Paræneſe, de Patientia, & compunctione. cuius initium eſt:* [Cariſsimi, præbeamus nos tamquam ſtrenuos milites, &c.

PARAENESIS VNDECIMA.

Quòd frangi atque deficere non oporteat.

NON frangaris, ac diſſoluaris Frater, à * cogitationibus inuadentibus: principium enim eſt certaminis. Perdiſce autem ex pluuiali lacu: quando enim pluerit, & benedictio aquæ in lacu collecta fuerit, in initio quidem turbata eſt aqua, quanto autem diutius perſtiterit, purior redditur ac clarior. Ne abiicias animum, ò dilecte. Scriptum quippe eſt: Torrentes iniquitatis conturbauerunt me. *Pſal. 17.* Rurſusq. in alio dicit Pſalmo: Repleta eſt malis anima mea, & vita mea *Pſal. 87.* inferno appropinquauit. Ideoque dicit: Dominus mihi adiutor: & non *Pſal. 117.* timebo, quid faciat mihi homo. Quando ergo obrepſerit menti tuæ praua cogitatio, cum lacrymis ad Dominum exclama, dicens: Domine propitius

E

* *al. Ne frangaris à conſpectu ingruentium cogitationum.*

esto mihi peccatori, & da mihi veniam benignissime: malumq. à nobis Domine funditus * depelle. Cordium enim scrutator est Deus, & nouit cogitationes quæ ex maleuolo animo procedunt, nouitq. suggestiones quæ nobis à dæmonum amaritudine inferuntur. Hoc autem scito, quòd quanto certaueris, & sustinueris in seruiendo Domino: tanto purior tibi mens redditur, & cogitationes. Ait enim Dominus noster Iesus Christus: Omnem palmitem in me non ferentem fructum, purgabo eum, vt fructum plus afferat. Velis modo saluari: quoniam Dominus amat, & adiuuat eos, qui vt saluentur, sunt solliciti. Audi porro & Parabolam aduersus turpes & sordidas cogitationes: Vua dum ex vite fuerit vindemiata, & in torcular proiecta, atque calcata, vinumq. suum dederit, & in vasa immissa; tantum in initio vinum ebullit, quantum ab ardentissimo labro succensum est, ita vt & vasa quantumuis præclara non ferentia violentiam, præ contentione atque vigore rumpantur & diffluant: Sic quoque hominum cogitationes, quando ex vanissimo hoc seculo, eiusque solicitudinibus transferuntur ad * cœlestia. Siquidem dæmones zelum non ferentes, multifariam hominis mentem perturbant, turbidam ei euersionem admiscere volentes; vt si vas obnoxium ac fragile inuenerint, mox perfodiant illud, hoc est, animam infidelem, & vacillantem, ac duplicem. Sunt enim dæmones lupis * rapacibus similes, qui obeunt monachorum cellas, ianuam sibi apertam inquirentes; vt intro insilientes, animam ipsis obedientem corrumpant atque occidant: Sin autem ostium repererint occlusum, in faciem suam mœsti concidentes, recedunt; dico autem de anima, in fide fundata. Ne ergo timeas, neque verearis à versutia & calliditate eorum: non enim tibi nocere poterunt, Christum adiutorem habenti. Ait quippe Apostolus: Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris: sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis. Quin & ipse Dominus ad suos dixit discipulos: Videbam Sathanam sicut fulgur de cœlo cadētem. & ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Icciro carissime, viriliter age, & confortare in Domino: quia in æternum misericordia eius. Si porro etiam nobis parentum secundum carnem, memoriam adducunt: dicamus ad eos, melius esse parentes contristare, quàm Dominum. Quòd si diuitias quoque nobis in medium attulerint; ad eos dicamus: Scriptum est: Thesaurizas, & nescis cui congregabis ea. Ac rursus: Simul insipiens & stultus peribunt, & relinquēt alienis diuitias suas: vt mihi quidem peccata ac culpas, alijs verò * pecunias. non expedit mihi hoc: est enim malitia multa. Ideo, neque thesaurizare in terra edocti sumus, vbi erugo & tinea demolitur, & fures perfodiunt atque furantur. vbi enim est thesaurus tuus, ibi & cor tuum erit. Benedictus autem Deus, qui fortitudinem nobis aduersus hostes inuisibiles, elargitur. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

al. euelle ac dele.
Ioan. 15.
Parabola accommoda, & efficax.
**al. ad cognitionem voluntatemq. cælestem.*
** al. quasi quidam lupi rapaces.*
2. Tim. 1.
Luc. 10.
Matth. 6. & Luc. 12.
Psal. 48.
**dona, ac munera.*
Matth. 6.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

VARIAT *& huius Parænesis Inscriptio; nam pro ea, quam hic præmisimus ac reposuimus, in alio reperitur MS.* [Quod deficere ac frangi laboribus non debeamus: sed potius eos perferre.] *al.* [Quòd inter labores dissolui atque deficere non oporteat: sed potius ferre ac sustinere.] *al.* [De cogitationibus, ab initio ingruentibus, ac subintrantibus.] *al.* [Ne frangamur à conspectu ingruentium cogitationum, &c.] *In alio MS. hæc Parænesis, prædictæ superiori reperitur coniuncta, quasi eadem cum illa.*

Ait enim Dominus noster Iesus Christus: Omnem palmitem in me non ferentem fructum, &c:] *Vbi alia Auctoris lectio sic:* [Cum Dominus & Saluator noster Christus Iesus dicat: Omnem palmitem non ferentem fructum, purgabo, &c.] *Locus est Ioannis 15. vbi in vulg. paullo aliter legitur:* [tollet] *& al.* [tollit eum: & omnem qui fert fructum, purgabit eum, vt fructum, plus afferat, &c.] *Cæterum S. Ephræm aliam hic videtur secutus lectionem, aut potius nonnulla verba illius loci (vt alibi sæpe) citasse, ac quædam mutasse.*

Sunt

A Sunt enim dæmones lupis rapacibus similes, ianuam sibi apertam inquirentes, vt intro insilientes, animã,&c.] *Alia lectio sic habet:*[Nam dæmones sunt quasi quidam lupi rapaces, qui monachorum circumeunt cellas; & si ianuam apertam inuenerint, insiliant, ipsamq; de struant, ac perimant, hoc est, animam ipsis morigeram, &c.] *Sed prior lectio clarior & accommodatior videtur, magisq. placet.*

Deniq; vbi est: [Si parentum nobis secundum carnem memoriam adducunt, dicamus ad eos, melius esse parentes contristare quàm Deum] *In alio MS.*[Dicamus ad eos: nos Deum & patrem habemus nobiscũ.] *ac postea dum additur:*[Quod si diuitias quoq; nobis in medium attulerint,&c.] *in alio Cod. Græc. est.*[Sin vero & terrenarum nobis rerũ memoriam induxerint, respondeamus ijs, quod scriptum est: Thezaurizas, & nescis cui congregas ea.] *vt est Luc.* 12.

B

PARAENESIS DVODECIMA.

De animi promptitudine, ad omne opus bonum.

DECERTA frater, tamquam bonus miles Christi, donec adhuc tempus suppetit; quia non super corruptibili corona tibi certamen propositum est: verum de peccatorum expiatione, & vita æterna. Vindica ergo tibi in cunctis operibus tuis humilitatem, matrem obedientiæ: proijce autem abs te animi duplicitatem, & in omnibus fidẽ induere; vt Dominus cernens animi tui promptitudinem, con firmet te in * omni opere bono. Vehementer porro ignauiam, & contentionem detestare, cum omni * astuto consilio, & inuidentia: quippe qui propter Dominum reliquisti parentes tuos secundum carnem, amicos, & facultates. Nam si ab initio, in cogitationibus improbis relaxatus fueris; molestiam cõsequeris & damnum. Si ergo aliquando acciderit nobis, vel modicum amore Christi laborare, vel etiam supra vires: ne obmurmurauerimus. Nam qui murmurat, se ipsum declarat, non ex proprio laborare instituto ac voluntate. Tu igitur tam quam prudens, ne cõtenderis cum * negligentioribus fratribus, neque zelaueris eos qui absque timore Dei vitam traducunt: illud certo sciens, quod qui cadit, sibi ipsi decidit, & qui vincit coronatur. Noli ergo litigare cum fratre: non enim nosti, an morbus aliquis eum diuexet, quem tu ignores, & huius caussa imbecillior sit: cùm eidem nos potius oporteat compati, solatiumq. præbere, atque adhortari, & nequaquam exagitare, quasi perturbationum expertes. Tu ergo bonum certa certamen, conscius ad quænã exieris: nunc enim tempus tibi com modum, aptumq. est propositum congregandi diuitias indeficiẽtes, per ministerium & fructum quem facis erga fratres. Quapropter carissime, si à stercoribus intimas * ædes uindicas ac reprimis: intrinsecus etiam mũdanas cõcupiscentias cõprime. Et si cineres coquinę purgas atque aufers; multa cum humilitate opus perficito, memor Prophetæ dicẽtis: quia cinerem tamquam panem comedebam, & potum meum cum fletu miscebam. Considera etiam simul dilectissime, corru ptibilem ignem, & perpende animo flammam illam æternam, quæ peccatores deuoratura est: ac deplãge peccata quæ commisisti; pariter autem & pro me pec catore: vt remissionem nobis peccatorum largiatur Dominus. Quem decet omnis gloria, & fortitudo, in secula seculorum. Amen.

C D E

* al. in cunctis.

* al. peruersa voluntate.

Non obmurmurandum.

* al. infirmioribus

Non contendendum atque rixandum cum aliis.

* τὰ μέσαυλα.

Psal. 101.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS Duodecima, &c.] *Al. Vndecima hæc ponitur Parænesis. al. inscribitur:*[Eiusdem Parænesis, de eo qui non prompte alacriterq; opus suum exercet.] *al.* [Parænesis siue adhortatio ad sedulitatẽ atque vigilantiam.] *al.* [Parænesis, ad monachos nouitios, de sobrietate & vigilantia, &c.] *Nos autem ex tot Inscriptionibus, quam magis instituto Auctoris putauimus accommodam, hic secuti sumus, at reposuimus.*

Decerta frater, tamquam bonus miles Christi, donec adhuc tempus suppetit, &c.] *Ad viriliter & legitime in stadio atque palæstra virtutis, ac religionis & pietatis decertandum cohortatur, sicut decet bonos Christi milites; eoque magis quòd non corona corruptibilis & incerta, sed immarcessibilis atque æterna in cælis corona, legitime hic pro Christo decertantibus proposita sit, &c. In cunctis præterea operibus, humilitatem obedientiæ matrem possidendam monet; animi autem duplicitatem reijciendam, & fidē in omnibus assumendam. Ignauiā quoque & contentionem, cum omni versipelli consilio atq. peruersa voluntate, & æmulatione, abominationi habendam. & quia murmuratio (vt etiā alibi dicit) magna in omni familia, fratrumq. conuentu plaga est, & murmurator ad omne opus bonum ineptus est atque inutilis; à religiosis obedientiæ iugo subiectis, vult illud vitium esse quàm alienissimum. Cum infirmioribus ac negligentioribus non contendendum: sed consolatione & admonitione potius salubri agendū, vt in officio contineantur. mundanas concupiscentias reprimendas docet; & vt ex corruptibilis ignis inspectione, flamma illa æterna quæ peccatores deuorabit sæpe cogitanda sit, ostendit; & ex illius recordatione, quilibet peccata commissa deplangere, & vitam hic serio dum tempus adhuc suppetit emendare studeat, &c. sicut multis in locis etiam alibi admonet Ephræm.*

Quapropter carissime, si à stercoribus intimas ædes reprimis, &c.] *In græco est:* ἐὰν καταστέλλῃς τὰ μέσαυλα ἀπὸ τῶν κοπρίων. *] Vbi nomen illud* (τὰ μέσαυλα) *quia difficile est vnicam accommodatam inuenire vocem latinam qua exprimatur, ideo hic* (intimas ædes) *transtuli. suffragaturq. Suidas, secundum quem,* μέσαυλον, *idem est quod,* ὁ μέσος τόπος τῆς αὐλῆς. *id est, medius locus aulæ. illudq. etiam hic noster innuere videtur Auctor, dum addit:* καὶ ἔνδοθεν καταστέλλον τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας. *id est,* intrinsecus etiam mundanas concupiscentias comprime.] *Ecce ibi dicit, intimas siue interiores ædes: hic autem internas concupiscentias in homine comprimendas.*

PARAENESIS DECIMATERTIA,

Quæ communitoria est ad Humilitatem.

** al. monacho.*
** græc.* τοῦ μειζοτέρου σου.
Philipp. 3.
Similia istis, habes supra in Paræn. 6. & 7.
Philip. 2.
2. Tim. 2.
Parabola pulchris similibus illustrata.

FRATER, si post abdicationem vanæ vitæ, ingressus sis cœnobium plurium fratrum; & à Præfecto traditus fueris alteri * fratri, qui te virtutum præmia doceat: ne tibi contraria videatur dicere * dignitati tuæ, aut agere; dum tu tecum, quæ non conueniunt cogitas, dicisque: Ego quidem diuitias, domos, agros, seruos, & ancillas reliqui, omniaq. vt stercora arbitratus sum, vt Christum lucrifacerem: hic vero cum nullius rei dominus esset, sæpeq. etiam ex necessitate ad hoc venerit, huic ne ego subiiciar; vt & in eiusmodi vilitatem redigar? numquid huc me compulit fames? Noli carissime, talia tecum mente voluere; cum isti superbia pleni sermones sint: sed perpende, quo pacto omnium nostrum Dominus Christus, propter nos humiliauerit seipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus, in omnibus intellectum. Duo athletæ simul ad certamen venerunt, quorum alter splendida indutus erat veste; alter autem vili ac sordida. Sed numquid splendidum sibi vestimentum adhibet certaminis tempore, athleta in subsidium contra aduersarium? aut non potius fortitudinem, artemq. cum animi vigore, contrà secum adfert Antagonista aduersus colluctatorem? Aut quomodo ausi simus remissionem nobis priorum peccatorum à Deo efflagitare: si ipsi non obliuiscamur conuersationis pristinæ? Aut quo pacto nouum hominem, qui secundum Deum nobis creatus est, induemus: si veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria, non prius exuerimus? Non enim vetus nouo coalescit, cum dicat Saluator noster: Nemo immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus: tollit enim plenitudinem eius à vestimento, & peior scissura fit. Ac rursus: Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres: sed vinum nouum in vtres nouos mittendum, & ambo conseruantur. Neque sapias secundum veterem hominem. quia scriptum est: Qui vult inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, vt sit sapiens. Sapientia enim huius

Ephes. 4. & Colos. 3.
Matth. 9.
Luc. 5.
Ibidem.
1. Cor. 3.

A huius mundi, stultitia est apud Deum. Quocirca humilitatem amplectere; quoniam scriptum habetur: Quæ apud homines alta sunt, abominabilia sunt coram Deo. vt omnia recte probeq. ex virtute agens, laudem apud Deum obtineas; coronamq. vitæ accipias, quam repromisit diligentibus se, in Christo Iesu Domino nostro: Cui gloria, in secula seculorum. Amen. *Iacob. 1.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS decimatertia, quæ commonitoria est ad humilitatem.] *Variat & huius Inscriptionis lectio. nam in alio MS. reperitur:* [Admonitio de humilitate.] *Græc.* Νουθεσία περὶ ἀτυφίας. *Cui altera conformis est:* [Eiusdem Parænesis, de humilitate.] *In alio antiquo MS. legitur:* [De his, qui inflati sunt ex genere.] *Hoc est, qui propter generis siue familiæ nobilitatem, aut diuitias inflati sunt, & elato animo: quos ad humilitatem hic ideo cohortatur Auctor. Eiusdem autem quasi Argumenti sunt, quæ supra adducuntur hoc eodem Tomo 2. in Parænes. 6. & 7. nostrisq. ibi Scholiis, ac proxime hic sequenti Parænes. 14. & in Scholiis subiectis, vbi & alios plures in idem argumentum produximus Auctores.*

B

Aut quomodo ausi simus remissionem nobis priorum peccatorum efflagitare, &c.] *Hæc & quæ consequuntur, sic in alio Cod. leguntur:* [Aut quomodo indulgentiam ac remissionem peccatorum, à Deo super prioribus atque præteritis nostris delictis, audebimus exposcere?] *Et postea:* [Aut quo pacto veterem exuemus hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris; si non induerimus hominem nouum, qui secundum Deum est: non enim fieri potest, vt vetera nouis cohæreant, &c.] *Argumentum fit à contrario, & est adlusio ad Ephes. 4. & Coloss. 3. at prior hic magis placet, quadratq. lectio.*

C

Cum dicat Saluator: Nemo immittit commissuram panni rudis, in vestimentum vetus, &c.] *Ista referuntur Matth. 9. & Luc. 5. sed verbis nonnihil commutatis. Siquidem apud Matth. sic:* [Nemo autem immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus: tollit enim plenitudinem eius à vestimento, & peior scissura fit. Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres; alioquin rumpuntur vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt: sed vinum nouum in vtres nouos mittunt, & ambo conseruantur.] *At apud Lucam, paullo aliter similitudinis illius verba recensentur, hoc nimirum modo:* [Quia nemo commissuram à nouo vestimento immittit in vestimentum vetus: alioquin & nouum rumpit, & veteri non conuenit commissura à nouo. Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: alioquin rumpit vinum nouum vtres, & ipsum effundetur, & vtres peribunt. sed vinum nouum in vtres nouos mittendum est, & vtraque conseruantur, &c.] *Ex quibus, Auctor noster quædam breuitatis gratia præteriit, & aliqua commutatis verbis paullo aliter legit, sensum tamen eumdem retinens, exprimensque.*

D

Scriptum habetur: Quæ apud homines alta sunt, abominabilia sunt coram Deo.] *Locus Scripturæ est Luc. 16. vbi legitur:* [Quia quod hominibus altum est, abominatio est antè Deum.] *Quin & in alio Græco Auctoris MS. hic pro* (βδέλυκτά ἐστιν, abominabilia sunt) *legitur,* βδέλυγμα παρὰ τῷ θεῷ ἐστιν, *id est,* abominatio ante Deum est.] *Vt in vulgata, Luce 16.*

PARAENESIS DECIMAQVARTA.

E

Quòd non oporteat alte sapere.*

* *al. De Humilitate.*

OPORTET porro & eos qui ex misera atque ærumnosa vita ad solitariam vitam accedunt, non sublime sapere, neque gloria aliqua extolli: quin potius omnem mansuetudinem, modestiamque animi exhibere, memoria recolentes, ac simul perpendentes beneficia Domini; quippe ex cuiusmodi ipsos exemerit turbatione seculi istius, Dominus: ne forte mente elati, tamquam ingrati audiant

Psal. 48. à benefactore, quod in Psalmo dictum: Et homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Seruiamus ergo Domino carissimi, magna cum humilitate, omnibus diebus vitæ nostræ. *Psal. 112.* Qui suscitat à terra inopem, & de stercore erigit pauperem: vt & post finem vitæ huius, nos gloria dignetur mansuetorum atque humilium. *Psal. 30.* Quia scriptum est: Dominus retribuet abundanter facientibus superbiam. *Iacob. 4. 1. Pet. 5.* Et rursus: Dominus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Cui gloria, in secula seculorum. Amen. A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

B NON *alte sapiendum esse, docet in primis Apostolus ad Rom. cap. 11. vbi dicit:* [Noli altum sapere, sed time, &c.] *ac Rom. 12.* [Non alta sapientes, sed humilibus consentientes.] *In quæ etiam loca Pauli, non pauca apud Chrysostomum inuenies tomo 4. Et huc fere spectant, quæ idem adducit Chrysost. Homil. 4. de verbis Esai.* [Vidi Dominum, &c.] *ac Homil. 8. in Psal. 122. Tomo primo. nec non Homil. 15. in cap. Math. 5. & homil. 59. in cap. 16. Math. item homil. 66. in cap. Matth. 20. & 21. ac Homil. 6. ex variis in Matth. locis, in illud Matth. 5.* [Cum vidisset Iesus turbas, &c.] *Tomo 2. & in Sermone contra superbiam, Tomo 5. inter didact. & parænet. cuius initium est:* [Si quis natura in mentis valetudinem inciderit, &c.] *De quo etiam S. Basilius in Regul. breuior. in Respons. ad interrog. 56.* [Quis sit altum sapiens, & quis superbus, & quis in superbiam elatus, &c.] *Vbi ex professo de his agit, & alibi. Referunturq. huc, non pauca à Gregorio Nazianz. adducta, in Carmine de virtute humana, quod in ordine reliquorum octauum ibi ponitur, Tomo 2. & Cassian. lib. 12. de Spiritu superbiæ.*

C Ne fortè mente elati, tamquam ingrati audiant à benefactore, &c.] *In alio Græco MS.* [Ne fortè mente cordis dispersi, &c.] *al. sic:* [Ne fortè mente dissipentur, audiantq. velut ingrati à benefactore, &c.] *Pro quibus, al.* [Ne fortè mente distracti, audiant à benefactore, quod in Psalmo dictum est, &c.] *alludendo ad Psalm. 48. vbi hæc ex illo Psal. adducta reperiuntur.*

Quia scriptum est: Dominus retribuet abundanter facientibus superbiam.] *Locus est Psal. 30. vbi Augustinus legit:* [Retribuet iis, qui abundanter facient superbiam.] *Quam lectionem etiam in traductione Lat. sequutus est Interpres editionis LXX. nobis tamen magis visum hic est sequi vulgatam. quia græca lectioni Ephræm (quæ cum græca edit. 70. est eadem) conformis est, & respondet.*

D Cui gloria, in secula seculorum.] *In alio MS. sic:* [Ipsi gloria, & fortitudo: nunc, & in omnia secula seculorum. Amen.] *Vbi vtraque lectio bona est, & Auctori communis & vsitata, sicut etiam crebro apud eum reperies alibi.*

PARAENESIS DECIMAQVINTA.

De statu Præpositorum; ac de cura Pastorali.

**al. credita tua cura est anima* FRATER, creditæ* tibi sunt animæ: cingere contende, sicut vir lumbos suos: certamen quippe imminet non exiguum. siquidem perfectorum est virorum, animas suscipere. Quare sobrium te præbe vehementer ac vigilantem: quoniam multam res exigit attentionem; & non despexeris. verum in E omni sanctitate, ac puritate sit vestra conuersatio ad inuicem: ne forte ex segnitie aliquid de proprio occulte subseminet inimicus, per ipsius qui morem gerit, obedientiam. Nam qui terminos castitatis, ac pudicitiæ transgreditur, & obedientiam ad voluptatem atque libidinem requirit, non impunis euadet: nam vinea eius ex Sodomis, & palmes ipsius *Deut. 32.* ex Gomorrha. Cum dicat Apostolus: qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui etiam dedit Spiritum sanctum in nobis. *1. Thess. 4.* Sed neque qui

eiusmodi

A eiuſmodi * morem gerit mandato, laudem apud Deum obtinet: quoniam neque Ioſeph, neque beatæ Suſannæ imitatorem ſe præbet. Siquidem Ioſeph, etiam in ſeruitutem venundatus Ægyptiæ, non eſt abductus blanditijs eius; nec mortis minæ, Dei amicum deterruerunt. Nam cum aliquando blanditijs iuuenem demulceret, promittebat ſe daturam ei dona plurima: cum autem eum in ſententiam pertrahere nequiret, etiam mortem ac tormenta ſæpe eſt comminata. At iſte nihil prius habebat pudicitia, morigerus alioquin in omnibus: ſed iſtud ſolum recuſabat, ſymbolum ac notam noſtræ vitæ proponens. Similiter autem & beata Suſanna mortem potius * elegit, quàm peccare coram Deo. Magnum porro ſupplicium ſibi conciliat, qui iuſtum calumniatur. Vnde * & Apoſtolus di-

** al. eiuſmodi rem audit.*
Ab exẽplis.
Gen. 39.
** al. expetiuit.*
** al. Ideo & Apoſtolus, &c.*

B cit: Cum metu & tremore veſtram ſalutem operamini. Valde enim inimicus aduerſatur ijs, qui virtutum ſtudio ſunt dediti; verumtamen conculcatur à fidelibus. Oportet vero maiores minoribus formam præbere atque exemplum, ad omnem virtutem: vt non demus occaſionem, * quærentibus occaſionem. Nam ſi nos inobedientes ſimus: quomodo cæteris obedientiam demonſtrabimus? Si guloſi, aut ebrioſi, aut auari: quomodo inferiores nobis, temperantiam, ac patientiam docere poterimus? Si nos temerarij, aut multiloqui, inſtabileſue fuerimus: quo pacto iuniores nobis, grauitatem morum, ac tolerantiam, conſtantiamq. docebimus? Cum dicat Dominus, & Saluator noſter Ieſus Chriſtus: Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Rurſusq. per Apoſtolum ait:

Philipp. 2.
** al. volẽtibus ſiue cupiẽtibus occaſionem.*
Matth. 5.

C Exemplum eſto fidelium. Sed dices mihi: tametſi ego non faciam, dico tamen quod expedit fratri meo. Et quid prodeſt nobis cariſsime, alios admonere; ſi ipſi contraria agamus? Domino per Prophetam Ezechielem dicente: Vnumquemq. veſtrum ſecundum viam * ſuam iudicabo, dicit Dominus Adonai. Non fecimus? at nunc faciamus. Victi ſumus? at nunc ne vincamur. Negligentes fuimus? at vero iam ne negligamus. Deinceps ad Dominum conuertamur. De docendo porro & admonendo nos inter nos mutuo, præceptum à Spiritu ſancto habemus: Nam qui conuerterit inquit, peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſaluabit animam eius à morte, & * operiet multitudinem peccatorum. Itaque Cariſsimi, neque nobis conuenit ſuperiores noſtros iudicare. Nam ſcriptum eſt: Nolite iudicare, vt non iu-

1. Tim. 4.
Ezech. 18. 33.
** al viam veſtram.*
Iacobi 5.
** al. operit.*
Matth. 7.

D dicemini. Exemplum autem humilitatis, fratres mei, in Samuele propheta habetis: Non enim exaltatum eſt cor eius, aduerſus Heli Sacerdotem, quamuis etiam à Deo audiſſet de viro iſto. Admonet quoque Apoſtolus Petrus dicens: Non ſolum bonis & modeſtis obedite; verum etiam diſcolis. Hæc eſt enim gratia apud Deum, ſi propter Dei conſcientiam ſuſtinet quis triſtitias, patiens iniuſte. Quæ eſt enim gloria; ſi peccantes, & colaphis excepti ſuffertis? Sed ſi bene facientes, & * patientes ſuſtinetis: hæc eſt gratia apud Deum. In hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus paſſus eſt pro * nobis, nobis relinquens exemplum, vt * ſequamur veſtigia eius. qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius. qui cum malediceretur, non maledicebat. cum pateretur, non comminabatur: trade-

1. Reg. 2. 3.
1. Pet. 2.
Ibid.
** al. patienter.*
Ibidem.
** al. vobis.*
** al. ſequamini.*

E bat autem iudicanti ſe iniuſte. Salutem ergo noſtram curemus cariſsimi, prompti atque parati ad pœnitentiam; in omni verbo quodcunq; audierimus: potiſsimum vero, à præfecto in Domino; ſemper ei reſpondentes, Ignoſce. Nam quemadmodum aqua exſtinguit ignem: ita pœnitentia pura reſtinguit iram, & auertit furorem. Fidemq. tibi faciat * Quinquagenarius Eliæ temporibus, qui cum prophetam humilitate ac ſummiſsione placaſſet, ab ira liberatus eſt. In cunctis igitur, obedientiam cole dilectiſsime, in Domino: vt cor tuum ab omni ſuperbia alienum, ac humile cernens Do- minus,

** al. Centurio.*
4. Reg. 1.

minus, te exaltet. Sermones porro eius ad finem vſque cuſtodi; & ne de- A
Matth. 18. ſpexeris locutionem oris ipſius. Eritq. nobiſcum, qui ait: Vbicunque ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum ego in medio ipſorum. Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

DE Præpoſitis *hic agit, quibus animarum cura incumbit, & quo ſtudio & affectu, quaque vigilantia ſibi commiſſos curare ac regere debeant. oſtenditq. non eſſe cuiuſuis, ſed perfectorum virorum ſuſcipere animarum onus: quare ſobrietatem & vigilantiam, ſanctitatem ac puritatem vitæ, reliquaſq. virtutes neceſſarias in ſimilibus requirit, taleſque vt ſint qui verbo & exemplo optimæ vitæ alijs præſint. & quæ facienda ſubditis præſcribunt, ea ipſi primum factis perſpicua omnibus faciant: caueant autem vlla in re, ſibi commiſſis offendiculo eſſe ac ſcandalo; cum oporteat (vt bene hic dicit Ephræm) maiores minoribus formam præbere atque exemplum, ad omnem virtutem, &c. ſicut hoc ipſum conſequenter hic pluribus exemplis, ſcripturæq. locis efficaciter oſtendit, amplificatque.* B

De ſtatu Præpoſitorum, ac de cura paſtorali.] *Hanc viſum eſt præmittere atque reponere hic inſcriptionem, tamquam magis etiam Argumento de quo agitur, congruentem. Loco cuius, in alio MS. ſic eſt:* [Parænesis eiuſdem, de ijs qui alios viam docent, ac ducatum præſtant.] *& Græc.* περὶ ἀφηγουμένων. *Al.* [Parænesis ad maiores Monachos, qui nouitijs præſunt.] *Sed prima inſcriptio, alijs hic præferenda.* C

Nam qui terminos caſtitatis ac pudicitiæ tranſgreditur, & obedientiam ad voluptatem atque libidinem requirit, non impunis euadet, &c.] *Improbos quoſdam non obſcure hic perſtringit Præfectos ac ſuperiores, qui ſuis obedientiæ præceptis nequiter erga nouitios atque iuniores, interdum ad turpia atque illicita abutuntur; & ſub ſpecie recti peſſime agunt, obedientiam ad prauas ſuas explendas concupiſcentias, exigentes, &c. Quod autem contra tale genus hominum hic agat, ipſe clarum facit, dum dicit:* [Nam vinea eorum ex Sodomis, & palmes ipſorum ex Gomorrha, &c.] *Et ſicut qui talia tentant aguntq. non impune (vt hic dicit) euadent: ita neque qui illicitis eiuſmodi obedientiæ mandatis morem gerit, laudem apud Deum obtinet, vel (vt alia hic habet lectio) ſalutem à Domino conſequetur. illudq. pulcherrimis caſtiſſimi Ioſeph, & Suſannæ exemplis confirmat: quorum ille (vt eſt Gen. 39. & hic apud Ephræm) licet in ſeruitutem venundatus eſſet Aegyptiæ, nequaquam tamen ſe paſſus eſt abduci blanditijs illius, vt illicitæ concupiſcentiæ eius conſentiret, &c. Suſanna autem, mori potius elegit, quàm ſe ſuamque pudicitiam proſtituere, & peccare in conſpectu Domini, &c. vt eſt Dan. 13. quibus ſane exemplis monemur, pudicitiam tueri, & imitatores in eo Ioſeph, & beatæ Suſannæ nos præbere: atque illis, qui quoquo modo ad illicita eiuſmodi requirunt aut tentant, fortiter reſiſtere. Plura in eandem rem, inuenies quoque apud Baſilium magn. in Sermone eius aſcetico, de abdicatione ſiue renunciatione ſeculi iſtius, & ſpiritali perfectione. cuius initium eſt:* [Venite ad me omnes, &c.] *nec non in eiuſdem Baſilij comment. in cap. 16. Eſai. ibi:* [Scriptum eſt, quia de vinea Sodomorum, vinea eorum; & palmes ipſorum de Gomorrha.] *& quæ ibidem conſequuntur poſtea.* D

Quid prodeſt nobis cariſsime, alios admonere; ſi ipſi contraria agamus?] *Cum dicat Saluator noſter, Matth. 5.* Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum:] *requirit hic à Maioribus & ſuperioribus Auctor, vt minoribus ſuæq. fidei commiſſis formam in ſe ipſi præbeant atque exemplum, ad omnem virtutem; ne ſecus, forte mali occaſionem dent his qui quærunt & cupiunt occaſionem, &c.* Cum nihil etiam æque *(vt alibi de Vita ſpiritali tractans, cap. 36. idem dicit Ephræm)* animum hominis ducit ad ſalutem, iunioreſq. ad laborandum incendit; atque ſi Doctorem reipſa & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint. ſecundum eum qui ait: A me videbitis, & ſic facietis, &c.] *Hinc Chryſoſtomus in Epiſt. ad Philipp. cap. 3. ſerm. 12. in morali Digreſ. de Apoſtolorum doctrina, vita, & exemplo agens, inter alia ſic habet:* [Cogitate *inquit*, quàm accurata eſſet illis vitæ ratio; vt ipſi propoſiti eſſent, quaſi archetypus, & exemplar, & leges animatæ. Quæ enim litteræ dicebant, hæc ipſi factis perſpicua omnibus faciebant. Hæc optima eſt docendi ratio: ita diſcipulum impellere Doctor poterit. Sin dicat quidem, ac verbis philoſophe- E

tur,

A tur, factis autem contraria repræſentet, nondum Doctor eſt. ſed illa admonitio & perſuaſio accedat oportet, quæ per opera fit: nam hæc & Doctori reuerentiam conciliat, & diſcipulo propenſionem ad parendum, &c.] *verba ſane lectu obſeruatuq. digniſſima ſunt. Suffragaturq. Dorotheus abbas, ſic ad eos qui in Monaſterio alijs præſunt, loquens, in Sermone 17.* [Si fratrum *inquit*, præfectus fueris & rector; verbo & opere quæ agenda ſunt, illos inſtrue & doce, magis tamen opere & exemplo: Quoniam exempla multo ſunt efficaciora, & opera longe magis mouent quàm verba.] *& alia quæ in eamdem rem ibi ſequuntur, digna quæ legantur & cum hiſce Ephræm conferantur.*

Exemplum humilitatis in Samuele habetis: non enim exaltatum eſt cor eius aduerſus Heli, quamuis etiam à Deo audiſſet de viro iſto.] *vbi alia lectio habet:* [licet etiam à Deo intellexiſſet peccatum ſiue delictum viri iſtius.] *& al.* [quæ de viro iſto erant.] *De quo, 1. Reg. 2. 3. & alibi apud ipſum Ephræm, in Apolog. de Heli Sacerdote, Tom. 1.*
B *quaſi in initio libri.*

Fidemq. tibi faciat Quinquagenarius, Eliæ temporibus, &c.] *Hic in duobus alijs Græc. mmß. pro* πεντηκόνταρχος *.i. quinquagenarius, legitur* ἑκατοντάρχης *.i. centurio. ſed* πεντηκόνταρχος, *hic omnino legendum, conuincunt alij Cod. mmß. & ipſa hiſtoria, quæ eſt 4. Reg. 1. vbi tertius ille Quinquagenarius, prophetam Eliam humilitate ac ſubmiſſione placauit, &c.*

PARAENESIS DECIMA SEXTA.

C *De eo,* * *qualem oporteat eſſe Præfectum: & de Obedientiâ, admonitio.*

** al. De nō grauando ſubditos atque obedientes.*

PAVLATIM ac per partes ædificatur ciuitas, & cum gubernatione oritur bellum. Nequit inexpertus, ſicut exercitatus, arcum ac telum tenere. nequitq. puerulus ſicut vir currere. Si puero onus ſupra vires impoſueris, nocebis ipſi: Et ſi inſtruere eum omiſeris, nequam & inutilis euadet. Sic quoque nouitium Monachum cum iudicio & diſcretione gubernare oportet: & non per inanem gloriam imponere ei onus, neque rurſus deſpicere animam ipſius. Ceterum inſtar prudentis perpende tecum, quomodo Superiori tuo ipſe
D ſubiectus fueris: atque ita paulatim ac per partes præbe ei exercitium. Sed neque affectione * alicuius auaritiæ, fratrem ad opus impelle: quoniam cordium ſcrutator eſt Dominus. Verùm tamquam apud Deum, retributionem te accepturum ſperans, doce ipſum virtutum præmia, ac caſtæ religioſæq. vitæ virtutem, & conuerſationem. Si igitur poſt adimpletas vigilias, & conſuetam regulam, vigilare ipſe priuatim volueris; ſubditus autem, paululum dormire cupierit, requiem ipſi concede: non enim (vt ante dictum eſt) poteſt puer currere, inſtar perfecti atque adulti viri. Et ſi infirmo ſit corpore, ne ſpernas atque reijcias eum; ſed compatere & auxiliare ipſi patienter atque longanimiter: ſuper ipſum vt prudens agricola, plantam inſerens bonam, in agro ipſius. Omne porro ſtudium adhi-
E beas, vt corpus * eius hoſtiam exhibeas viuentem, ac bene placentem Deo: vt non cum ijs iudicemur, quos Apoſtolus accuſat, dicens: Speciem quidem habentes pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Omnem igitur bonam edoce actionem, eum qui ſub obedientia viuit. quia ſcriptum eſt: Si pretioſum ex * indigno eduxeris, quaſi os meum eris. Si enim præceptores huius ſeculi, non reſpuunt moleſtias infantium animarum; neque recuſant cum pueris conuerſari, propter mercedem quam ab hominibus exſpectant: quanto magis oportet perfectos, propter Dominum tolerare imbecilles?

** al. aliquo contentionis vitio ac animo.*

Dictum elegans.

** fort. tuum.*

2. Tim. 3.

Hier. 15.

** al. ex vili.*

A minori ad maius.

Scriptum

Esai. 31. secun dum LXX. Scriptum quippe est: Hæc vero dicit Dominus: Beatus qui habet semen in Sion, & domesticos ac familiares in Hierusalem. Ipse autem carissime, vide ne reijcias Patrum * qui te genuerunt in Domino, adhortationes. Ait enim Apostolus: obedite præpositis vestris, & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant pro animabus nostris, quasi rationem reddituri: vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc enim non expedit vobis. Ideo in psalmo ait Propheta: Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris, non impinguet caput meum. Si enim qui secundum carnem ægrotant, suæ vim inferunt naturæ, vt seruent quæcunque ipsis præscripserint medici: nonne multo nos magis decet morem ijs gerere, quibus cura animarum nostrarum est credita? Cupiamus porro etiam Spiritus sancti ediscere mandata. Nam qui mundi istius præceptores atque interpretes agunt, studiose in lectionem sapientiæ quæ non est, incumbunt: cùm sapientia mundi huius, stultitia sit coram Deo. Quanto magis meditari nos decet, atque perdiscere ad salutem animarum nostrarum, eloquia Dei. Quin & Spiritus sanctus beatificat eos, qui exquirunt testimonia ipsius. dicens: Beati qui exquirunt testimonia eius: quia * in toto corde exquirent ipsum. Et rursus in alio ait Psalmo: Beatus populus, qui scit iubilationem. De quo, & Apostolum audi dicentem: Omnis autem disciplina, in præsenti quidem videtur non esse gaudij; sed mœroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddit iustitiæ. * Quoniam ipsi conuenit gloria in secula seculorum. Amen.

*[Marginalia: * al. Patres qui te genuit. — Heb. 13. — Psal. 140. — A minore, & à simili. — 1. Cor. 2. 3. — Psal. 118. — * al. & in toto corde exquirūt eum. — Psal. 88. — Heb. 12. — * al. Cui gloria, in secula. Amen.]*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS *ista 16. clare ostendit quales conueniat esse eos, qui in Conuentibus ac Monasterys præsunt; & quomodo fratribus ac præsertim iunioribus atque nouitijs præesse debeant: & quo pacto vicissim subditos suis obedire Superioribus deceat, bonasq. illorum adhortationes libenter audire ac sequi, secundum salubrem illam Apostoli commonitionem:* [Obedite præpositis vestris, & subiacete illis: Ipsi enim peruigilant pro animabus vestris, quasi rationem reddituri, &c.] *Cum hisce vero nostri Auctoris de obedientia præceptis, valde in multis consonant, quæ S. Basilius in suis Constitutionibus monastic. cap. 23. de Obedientia vberius tractat. quæq. Dorotheus Abbas sermone 17. de his qui præsunt, & illis qui subsunt, eorumque obedientia, in medium adducit. quò Lectorem remittimus.*

Parænesis 16. De eo qualem oporteat esse Præfectum, & de obedientia.] *Hanc inter alias, tamquam magis plenam hic præmittendam duximus Inscriptionem. Pro qua, in MS. Cryptafer. titulus præponitur einsmodi:* [De non grauandis subditis, atque obedientiæ iugo subiectis.] *al. absque alia additione, simpliciter hic ponitur:* [Parænesis 15.] *& al.* [decima sexta,] *vt hic. al.* [Ad maiores ac Superiores nouitiorum.] *& sic de alijs.*

Sic quoque nouitium Monachum, cum iudicio & discretione gubernare debes, & perpendere tecum, quomodo ipse superiori subditus fueris, &c.] *Optimam gubernandi ponit regulam, quam in locis allegatis etiam à Basilio, & Dorotheo non solum insinuatam, sed & amplificatam inuenies; atque à Ioanne Cassiano, non vno in loco adhibitam, ac præsertim libro 2. de noctur. orat. modo, cap. 3. post med. ibi:* [Ideo nullus congregationi fratrum præfuturus eligitur, priusquam idem qui præficiendus est, quid obtemperaturis oporteat imperari, obediendo didicerit; & quid iunioribus tradere debeat, institutis seniorum fuerit assecutus, &c.] *Ac propterea alibi Ephræm, in tract. de vita spiritali, Tom. 1. cap. 36. vult eum qui cæteris præest, & peritissimum esse, & ad consulendum saluti Subditorum vigilantissimum: & vt singulorum obseruet incessum, motum, gestum, ac habitum, &c. De quo ibidem pluribus, ac postea cap. 37. & 38. vbi etiam obedientia erga Superiores, ab eodem proponitur & commendatur. sicut & hic, ac superiore Paræn. & alibi sæpissime.*

Omne porro studium adhibeas, vt corpus ipsius hostiam exhibeas viuentem, ac bene pla-

A ne placentem Deo: vt non cum ijs iudicemur, quos Apostolus accusat, &c.] *In alio Græco MS. sic ista cum aliorum additione ponuntur: Omne porro studium tibi sit, vt corpus eius hostiam exhibeas viuentem, ac bene placentem Deo. Serua autem teipsum etiam à consanguineis obedientiæ iugo subditis: ne forte dum proprios nostros oderimus, ab alijs in lubricitatem trahamur. Quare exhibeamus corpora nostra hostiam viuentem, &c.] Sed ista quia obscuriora videntur & intricatiora, ac sententia biulca, præsertim ibi: Serua teipsum etiam à consanguineis obedientiæ iugo subditis; ne forte cum proprios oderimus, &c.] Ibi enim vel mendum subest, aut plane aliquid deest. ideoq. clariorem aliorum manuscript. lectionem hic sequi, atque in textu reponere potius visum est. sicut & in alijs similibus occurrentibus, consulto egimus alibi.*

Beatus qui habet semen in Sion, & domesticos in Hierusalem.] *Locus iste est Esai. 31. secundum 70. quibuscum hic Auctor in lectione concordat. At in vulg. aliter sic:* [cuius ignis est in Sion, & caminus eius in Hierusalem.] *Vbi etiam Symm.* Qui habet ignem in B Sion, & clibanum in Hierusalem.] *Et Aqu. ac Th.* φῶς αὐτῷ ἐν Σιών .i. lumen ei in Sion, & clibanus in Hierusalem.] *De qua etiam varietate, agit S. Hieronym. in Epist. 101. quæ est ad Pammachium, de optimo genere interpretandi, & alibi.*

Ait enim Apostolus: obedite præpositis vestris, ac subiacete illis: Ipsi enim peruigilant pro animabus nostris, &c.] *Verba ista Apostoli, sunt Heb. 13. vbi in vulg. paullo aliter sic:* Ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, &c.] *At apud Chrysostomum sic:* Ipsi enim vigilant pro animabus vestris, tamquam rationem reddituri, vt hoc cum gaudio faciant, & non congemiscentes: non enim expedit vobis istud, &c.] *Ita in Homil. 34. ex capite vlt. ad Heb. vbi hunc locum explanat, illustratq.*

Nam qui mundi istius præceptores atque interpretes agunt, studiose in lectionem sapientiæ quæ non est, incumbunt, &c.] *Vbi in alio MS. sic:* studiose in lectionem eius, quæ C non est, sapientiæ, huius nimirum seculi, quæ quidem stultitia est coram Deo, incumbunt, &c.] *Respicitq. clare ad locum Apost. 1. Cor. 2. & 3.*

PARAENESIS DECIMA SEPTIMA,

Didactica siue doctrinalis.

FRATER, dignus es habitus sancto indumento monastico: ne extollaris aduersus exspectantes, in futurum annum. Non D enim videri aliquem primum esse, virtus est: sed ad finem vsque tolerare. Neque videaris tibi dicere apud te ipsum, assumpto habitu: iam à laboribus sum liberatus; imo nunc multo amplius in virtutum labore occupari debes, ne tibi ipse damnum inferas. Adhuc enim sæpe etiam Superiore ac moderatore cogente, tuam salutem non neglexisti. Nam adhuc in exteriore versatus es tholo, * seu camera: nunc vero in interiorem tholum ac domum introisti. Ne igitur teipsum neglexeris, vt non perdas labores tuos; sed vt mercedem potius tuam recipias. Ex hoc enim tempore, apparet tuum quietis ac silentij studium. Ex hoc tempore, tua apparet patientia. Ex hoc, tua apparet humilitas, & mansuetudo, ac morum grauitas. Ex hoc, tua apparet E monastica exercitatio, & tranquillus ac pacificus vitæ status. Ex nunc, tua apparet probatio; & num saluari expetas. Ex nunc, desiderium tuum apparet, & occultarum cogitationum consilia. Ex nunc, tuus apparet labor, ac studium, & castitas, atque tranquillitas. Ex nunc apparet, qualem inire viam desideres: an latam, & amplam quæ ducit ad perditionem; an angustam & arctam, quæ ducit ad vitam æternam. Et quidem in lata via, hæc sunt: temeritas, distractiones, ingluuies, ebrietas, luxuria, lasciuia, contentio, excandescentia, inflatio atque superbia, & instabilitas. ac his similia;

Sententiose dicta.

* *Per (θόλος) quid hic intellig. vide Schol.*

Matth. 7. & Luc. 13.

milia; quæ consequuntur, infidelitas, diffidentia, inobedientia, omniumq. malorum vltimum, quod est desperatio. & qui in istis versatur, à via veritatis aberrat, sibiq. ipse propriam perditionem conciliat. In angusta porro & arcta via, sunt ista: quies atque silentium, continentia, temperantia, mansuetudo, charitas, gaudium, patientia, pax, humilitas, & hisce similia; quæ consequitur vita immortalis. Cum ergo iam cognoueris carissime, quæ in lata & spatiosa lateant via; recede ab ea, vt vitam æternam accipias. Si enim à iuuentute tua, per semitas iustitiæ incesseris, etiam exitus tuus in pace erit. Sin vero ex nunc, per * obliquum ambulare inceperis, postremum lugebis amare. Quòd si conspexeris eos, qui absque timore Dei vitam agunt, crassos & pingues, ac corpore sanos: ne opera eorum timoris Dei expertia imitatus fueris. Quid enim melius fuerit, paucos dies in delitijs versari, & carnis desideria perficere, vitaque æterna priuari: an vero modicum angustijs premi, & effugere iudicium atque supplicium sempiternum, stridoremq. dentium; ac cum Christo, vita in perpetuum perfrui sempiterna? Valde teipsum custodi à licentia & vitæ libertate: ne fortè multiloquio, & impudentiæ inseruias, teque dæmonibus ridiculum præbeas; ac denique à fraternitate te etiam detorqueas, atque abrumpas. Non tantum * asini syluestres deuastant frumentum: quantum nimia libertas corrumpit labores Monachorum. Præcinge igitur teipsum pietate ac reuerentia, & humilitate, ac patientia, in patientia * veritatis. Admone teipsum, & cohortare, dicens: Et si * monasticum assumpsi habitum, monachi tamen mores nondum didici. In his igitur permanebit humilitas tua. Confidente porro te in silentio ac tranquillitate cellæ tuæ, recollige cogitationes tuas, & dic tecum, corde: Nonne ò homo, mundum reliquisti, & parentes carnales, atque amicos; & ciuitatem, & patriam, ac diuitias, Domino tibi cooperante? Quæ porro erit vtilitas, siquidem etiam huc profectus, agas ea quæ aliena sunt à salute? peccesq. coram Domino, nudum & otiosum nomen circumferens, dum à familiaribus & amicis prædicaris beatus? Aiunt enim: Beatus ille est, quoniam mundum istum auersatur, & gloriam ipsius, ac fallaciam eius. & non amplius quidquam rerum curat terrenarum: secessit enim * inquiunt, & factus est Monachus. Et ecce tu hic non monastico ritu ac more vitam degis. Cuiusmodi ergo confusio nos occupabit: si qui beatos nos iam prædicant; ijdem nos præcesserint in regno cælorum? Aut qualis quantusq. timor ac tremor nobis obueniet, dum fletu comprimemur amaro? si qui felices iam nos censent, genuq. nobis flectunt, ac dicunt: orate pro nobis peccatoribus, serui Christi: si inquam, ipsi repetti fuerint in quiete ac refrigerio; nos autem propter delicta nostra in ærumnis & angustijs? Quapropter carissimi, sobrij simus & vigilemus ad Dominum obsecro, donec tempus suppetit: & non efferamur, neque distrahamur fraudibus seculi huius. Nam mundus hic transit, & concupiscentia eius, ac gloria. Qui autem facit voluntatem Domini, manet in æternum. Cunctas igitur res seculares ac temporales, mentem à Deo auellentes despiciamus: nam vires & pulchritudinem senectus excipit, atque infirmitas. Gloriam & diuitias mors dissoluit, atque corruptio: iustitia autem manet in secula. Bene ergo decerta carissime: ecce enim stadium omnibus apertum est. Dicitq. certaminis Præfectus, per Apostolum: Sic currite, vt comprehendatis. & omnis qui certat in agone, ab omnibus se abstinet. Rursusq. ait: Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus; vt ei placeat cui se probauit. Nam & qui certat in agone, non coronatur, nisi legitime certauerit. Deus autem & Pater Domini nostri Iesu Christi, donet nobis spiritum fortitudinis, & sapientiæ, atque patientiæ,

In angusta via quænam sint bona.

** al. per viam latam.*

Cōparatio gratuis.

Vita licentiosa cauenda.

** al. onagri.*

** al. in vera patientia.*

** al. Monachi.*

** al. inquit.*

1. Ioan. 5. 2.

1. Cor. 9.

2. Tim. 2.

Ibidem.

A B C D E

A tientiæ, ad ſeruiendum ipſi omnibus diebus vitæ noſtræ. Cui * gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

* *al. Ipſi gloria in ſecula. Amen.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS 17. didactica ſiue doctrinalis.] *Pro hac, quam hic præfiximus repoſuimusq. Inſcription. in alio Græc. MS. ſic legitur:* ἐπάλειψις ſiue inunctio, aut *potius* exercitatio, ad certamina ſolitariæ vitæ: & exercitationis exemplum.] *metaphora ab athletis ſeu luctatoribus ducta, qui antea inungebantur. In codice autem antiq. Cryptafer. legitur:* Paræneſis didactica, decima quinta. *Et in Vatic.* Paræneſis ad iuniores Monachos, & de humi-
B litate.] *Al. De exercitatione, & certaminibus. Et ſic in MS. Candiano.*

Nam adhuc in exteriore verſatus es tholo, &c.] Θόλος, *tholus, inter alia ſignificata, etiam pro loco accipitur vbi ſeruabantur ſcripturæ publicæ Athenis, & vbi qui ex prytaneo eſſent cœnare ſolebant, ſecundum Rhodig. vnde & Suidas tholum, vocat orbicularem ac rotundam domum, in qua aliquando prytanæi conuiuio excipiebantur atque oblectabantur. Hic vero, inde forte ducta metaphora, per Tholum, intelligere videtur Auctor locum, ſiue partem ædium ac cameram, vbi ſeorſim adſeruabantur Nouitij, antequam habitum aſſumerent monaſticum, atque profiterentur: vt per exteriorem hic tholum, domus nouitiatus ſiue primi exercitij monaſtici; at per tholum interiorem, domus profeſſa & exercitatorum intelligatur, quod & hic conſequenter non obſcure ab Ephræm inſinuari videtur.*

Ex nunc apparet, qualem inire viam deſideres; an latam & amplam quæ ducit ad
C perditionem: an anguſtam & arctam quæ ducit ad vitam æternam, &c.] *Duas hic ex Euangelio proponit vias, vnam perditionis quæ lata eſt & ampla: alteram ſalutis æternæ, quæ anguſta eſt & arcta, ſecundum ipſius Chriſti Saluatoris verba, Matth. 7. & Luc. 13. ad quæ hic potiſſimum reſpicit. & in duplici illa via quæ ſita ſint ac lateant, quiq. per illas ambulent, euidenter hoc loco demonſtrat: quod idem facit, ac quidem ſatis copioſe Tomo 1. in tract. de varijs Tormentis inferni. poſt med. vbi anguſtæ viæ ingreſſus atque inceſſus, ſimiliter & latæ portæ ac ſpatioſæ viæ greſſus atque pericula plene recenſentur ac declarantur. pag. 205. de quibus & apud eumdē ibi antea in tract. de Patientia & conſummatione ſeculi, etiam poſt med. ibi:* Hæc eſt via, *de qua Chriſtus ait:* Lata & ſpatioſa eſt via, quæ ducit ad perditionem, &c. *ac in noſtris ibidem Scholijs.] Et apud S. Baſilium Magn. in Reſponſ. ad Interrogat. 240. in Regulis breuioribus, vbi cur lata & ſpatioſa dicatur via quæ ducit ad perditionem, clariſſime oſtendit. ſicut ibi conſequenter poſtea in Reſponſ. ad Interrog. 241. quomodo anguſta eſt porta, & arcta via, quæ ducit ad vitam? & quomodo per eam quis ingreditur? necnon in commentar. eiuſdem*
D *in caput 8. Eſai. ante med. ibi:* [Ob hoc multi præcipites corruunt in abyſſum perditionis, propter læuorem & latitudinem viæ: pauci autem, qui conſequendi regni gratia, ſuſtineant ſubire auſteram & operoſiorem vitam, quæ recta ad virtutem prouehit, &c.] *hactenus ibi Baſilius.*

Præcinge igitur teipſum pietate, & humilitate, & patientia, in patientia veritatis, &c.] *Al.* Præcingere ergo pietate atque religione, &c.] *Et al.* Præcinge ergo tibi ipſi pietatem atque religionem, humilitatem, & patientiam, &c.] *id eſt, præpara tibi pietatem, humilitatem, & patientiam, &c. vt* περιζώννυμι *accipiatur ſic pro* παρασκευάζω. *id eſt, paro, præparo, adorno. vnde præcinctos* (εὐζώνους) *ſtrenuos & expeditos in re aliqua, vel ad rem aliquam dicimus. Quod porro hic conduplicatiue dicitur* [& patientia, in patientia veritatis.] *abſtractum pro concreto vſurpatur, id eſt, in vera patientia: vt ſit congeminatio proximæ præcedentis vocis, (in patientia, & in patientia veritatis) id eſt, vera, &c.*

E

A

PARAENESIS DECIMA OCTAVA.

** al. qui seipsos cõmendant atque glorificant.*

De ijs, qui de seipsis magnifice sentiunt.*

** al. ex quibus.* — *2. Cor. 10.* — *Ioan. 5.*

FRATER, Cur deciperis, correptus à diabolo; vt gradus transilias * in quibus nullam capies vtilitatem, tibi ipse honorem acquirens. Apostolum dicentem audi: Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est: sed quem Dominus commendat. Ipsumq. Dominum ausculta: Quomodo potestis credere, qui gloriam ab hominibus accipitis: & gloriam (B) quæ à solo Deo est, non quæritis? In teipsum ergo descende carissime, & mente caussam reuolue, quare * vanissimæ huic vitæ, & diabolo, ac superbiæ ipsius renunciaueris: & desine res mundanas sapere. An ignoras, quòd si proximum tuum depresseris; peccatum committas amoris proprij, & inanissimi erroris? Finge porro te promotum esse, & primum ante fratrem constitutum, ac ad maiora per contentionem & ambitionem progressum: quodq. fratri tuo submitti ac humiliari nolueris? Numquid vana ista gloria præsentabit te Deo? Vide frater, ne forte dum vis primus supra fratrem tuum esse: ibi minimus inueniaris, in futuro seculo. Tuncq. audias, quod audiuit prædiues ille * ambitiosus, qui vritur igne illo inextinguibili: Fili recor- (C) dare, quòd receperis bona tua, in vita tua. Scriptum quippe est: Quæ alta sunt hominibus, abominabilia sunt coram Deo. Nunquid oblitus es dicentis: Qui cupit inter vos magnus fieri, sit vester minister: Et si quis vult inter vos primus esse, sit * omnium seruus. Cogita ergo quòd mortuus sis mundo, & vita tua est abscondita cum Christo in Deo. Quando igitur apparuerit Christus vita * nostra: tunc & vos apparebitis cũ ipso in gloria. Ne ergo gloriam humanam dilexeris: non enim permanebit tecum in seculum. Secundum eum qui ait: Omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis vt flos fœni. Beatior porro, qui inter * homines perfectos connumeratur. Quæ enim videntur, momentanea sunt: quæ vero non videntur, æterna. Nam si adhuc humano sensui & elationis, seruis: vanitati res tua obnoxia redditur. (D) Nemo enim potest duobus Dominis seruire. Proijce igitur abs te iugum inimici, carissime, omnemq. fastum ipsius: & subde ceruices tuas iugo suauissimi Domini, & Saluatoris nostri Iesu Christi. Ipse enim dixit: Qui seipsum humiliauerit, exaltabitur: qui vero seipsum exaltauerit, humiliabitur. Et rursus: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Timeamus ergo carissimi, ne forte dicat de nobis: Dilexerunt gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei. Gloria * & magnificentia, omnis principij experti, Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, Amen.

Marginalia: * al. mundo huic. — Contra φιλαυτίαν, & amorem proprium. — * al. inhospitalis. — Luc. 16. — Matth. 20. — * al. sit vester seruus. — Coloss. 3. — * al. vestra. — 1. Pet. 1. — * al. in cælis inter perfectos. — 2. Cor. 4. — Matth. 6. & Luc. 16. — Luc. 14. — Iacob. 4. & 1. Pet. 5. — * al. Gloria ipsi in secula seculorum. Amen.

E

SCHOLIA

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS 18. de ijs qui de seipsis magnifice sentiunt.] *Alia hic Inscriptio habet:* [De illis, qui seipsos commendant atque glorificant, Parænesis decima septima.] *Et al.* [Parænesis ad amatores gloriæ, *siue* ad ambitiosos, & qui primum locum atque honorem capere, & primas tenere volunt.]. *atque sic in MS. Vaticano: In Codice autem Cand. est:* περὶ φιλαυτίας, καὶ κενῆς ἀπάτης .i. de amore proprio, siue sui ipsius; & de vana deceptione atque errore. *Suntq. omnes istæ Inscriptione bonæ, & Auctoris instituto hic accommodæ, ad Argumentum tractatum seruientes, & nihil quod otiosum sit, continentes.*

An ignoras, quòd si proximum tuum depresseris; peccatum committas amoris proprij, &c.] *Hic aperte* φιλαυτία, *id est amor proprius, siue sui ipsius notatur atque perstringitur, vitariq. docetur, sicut & alibi apud nostrum Auct. Tom. 1. in Tract. de vita spiritali, cap. 39. ibi:* [Quare proprium nostrum amorem vitemus oportet. Quoniam ex sui ipsius amore, vitia velut germina quædam pullulant: cęterum amorem proprium expellit caritas omnes ad concordiam & vnionem pertrahens, complectensq. Magna siquidem res est caritas, à qua ne excidas, diligenter caueto, &c.] *Similiaq. apud eumdem de vitanda philautia, pluribus alijs inuenies locis etiam hoc Tom. 2. Quid porro sit* φιλαυτία, *id est, amor sui ipsius; & quomodo seipsum quis talem cognoscat: habes apud Magnum Basil. in Regulis breuioribus, in Responsione ad Interrogationem 54. Quid est amor sui ipsius; & quo pacto seipsum talem cognoscit, qui sui ipsius amans est?*] *Vbi in illa Respons. sic inter alia habetur:* [Amans igitur sui ipsius est; qui seipsum amat, priuato & immodico amore. Talem vero se esse quis cognoscit, si quæ facit, ea commodi sui caussa facit; licet etiam quod fiat ex mandato sit. Nam & quietis suæ caussa aliquid eorum omittere, quæ ad fratris vtilitatem pertineant, siue animi illa quies sit, siue corporis; iam hoc quibusuis etiam alijs perspicuum est, vitium esse amoris sui ipsius, cuius finis perditio.] *Hactenus ibi Basilius, qui & alibi sparsim sæpissime contra idem vitium agit.*

Tuncq. audias, quod audiuit Diues ille ambitiosus, &c.] *Vbi alia lectio habet:* [Diues ille inhospitalis & immisericors.] *Nam græce ibi est,* μισόξενος, *pro quo, al.* [Diues ille, mundanæ amator gloriæ, &c.] *Additurq. de eodem ibi immediate,* ὁ τηγανιζόμενος ἐν τῷ πυρὶ τῷ ἀσβέστῳ, *id est, qui vritur igne inextinguibili. metaphora à* (τήγανον, *quod significat sartaginem) deducta, quasi qui assatur velut in sartagine. vnde* τηγανίζω *frigo, coquo, asso, & proprie in sartagine. Respicit autem hic manifeste ad locum Luc. 16. vbi de diuite illo Epulone agitur, & Lazaro: diciturq. ad Epulonem:* [Fili recordare, quòd receperis bona tua in vita tua, &c.] *Quem eumdem locum alibi hoc eodem Tom. 2. egregie copioseq. dilatatum, illustratumque ab Auctore nostro inuenies postea in Parænese quadragesima. cuius initium est:* [Carissime, si frater aliquis aduentans, cohortetur te, &c.] *Vbi post medium, pulchra longaq. de Diuite epulone, & Lazaro ponitur consideratio, ibi:* [Ille enim diues induebatur bysso & purpura, & quotidie epulabatur splendide, ipsumq. felicem prædicabant filij istius seculi: at non Angeli Dei.] *Et quæ sequuntur ibidem, lectu longe dignissima, plurimumque huc facientia.*

Qui cupit inter vos magnus esse, sit vester minister: & si quis velit inter vos primus esse, sit omnium seruus.] *& al.* sit vester seruus.] *Locus est Matth. 20. vbi in vulg. sic:* [Quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister: & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus.] *Et Chrysostomus hic legit:* [Qui vult maior fieri inter vos, hic sit omnium minister: & qui vult esse primus, sit vltimus omnium.] *Ita ille in caput Matth. 20. Homil. 66. post med. vbi multa huc facientia, ac in laudem humilitatis & depressionem superbiæ, in medium afferuntur, lectu dignissima, inde vsque ad finem eiusdem homiliæ.*

Ne forte dicat de nobis: Dilexerunt gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei. Gloria & magnificentia Patri, &c.] *In alio Cod. sic legitur, atque concluditur:* [Ne forte ad nos dicat: Dilexistis gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei. Gloria ipsi, in secula seculorum. Amen.

PARÆNESIS DECIMA NONA.

De excitatione animæ, & de bono seruando ordine.

FRATER, quando fores tuas noctu frater pulsauerit, vt ad collaudandum & glorificandum Deum consurgas: prompte atque alacriter te erige; vt & negligentiores promptitudinem tuam cernentes, animam suam ad sobrietatem vigilantiamq. excitent. Secundum eum qui dicit: Præuenerunt oculi mei ad te diluculo; vt meditarer eloquia tua. Et rursus: Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super iudicia iustificationis tuæ. Quòd si contigerit te profundiore obdormiscere somno, & dæmoniacis districtum teneri visionibus; postea autem euigilaueris: ne per negligentiam pigeat expergisci, & surgere, atque abire ad Synaxim fratrum. Hoc sciens, quod sicut qui ad mala pergunt, de * gradu atque incessu, ac sermone otioso rationem reddituri sunt, in die iudicij: Sic & de vnico bono verbo, & incessu præmium referet, quisquis ad id quod bonum est, concurrit. Noli igitur pigrescere, sed euigila atque expergiscere; & ne intra te dixeris: nunc Synaxis absoluta est atque dimissa, & ego quò me conferam? Ignauorum enim ista sunt verba: sed potius è strato mox te erige, proijciens abs te stragulum; moxq. tuas ad Deum extendens manus, thronumq. gratiæ ipsius adorans, cellam tuam aperi, & ad Synaxim orationis propera, quasi vi eò adactus; & sicut caprea ex laqueis effugiens. Et licet ad posteriores aduentares orationes, saltem ne pigriteris, & adire detrectes: verùm euigila ac surge; poteris enim post absolutas in communi preces, psalmos tuos fundere in cella tua, quos phantasia subtraxit dæmonum. Neque pigritiæ occasione, suggeras tibi posteriorem esse precationem carissime: sed postero die, promptior atque alacrior ad opus Domini inueniaris. Nam si absque necessitate, aut infirmitate prætermiseris; audies quod dictum est in Psalmo: Dormierunt somnum suum, & nihil inuenerunt. Illud verò scitote carissimi, quòd quantùm quis perperam suam fouet carnem: tanto ampliùs in seipso perturbationes ac passiones auget; ipsaq. deinde anima à praua consuetudine corporis grauata, inutilis & infructuosa redditur. Iccirco ait Saluator: Videte ne forte grauentur corda vestra, in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ. Hinc & Apostolus dicit: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo; ne forte cum alijs prædicauero, ipse reprobus efficiar. Si quis autem seipsum, ad opus Domini compulerit: tanto etiam magis corpus eius sanum validumq. reddetur, & anima illustrabitur. Nam quemadmodum athleta corpus suum studiose exercet, vt illud ad certaminis artificium, aptum compositumq. reddat: Ita & pietatis pugil, seipsum ad omne opus bonum exercere debet. Cum dicat Apostolus: Te ipsum vero ad pietatem exerce: Nam corporalis exercitatio, ad modicum vtilis est: pietas autem ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ. Dominus porro nostras excitet animas, ad timorem ipsius. Cui gloria, in seculorum secula. Amen.

Marginalia: Psal. 118. — Ibid. — * al. de verbo atque incessu. — Matth. 12. — Notent pigri, vt euigilandum. — Ad Synaxim orationis properandum. — Contra somnolentos, & pigritantes. — Psal. 75. — Luc. 21. — Rom. 13. — 1. Cor. 9. — 1. Tim. 4.

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

VARIAT *quoque hoc loco, Inſcriptionis ratio ac lectio; dum hic quidem eſt:* [Paræneſis 19. De excitatione animæ, & de bono ſeruando ordine, ſiue diſciplina.] *vt in mmſſ. Syrleti, & Cand. Al. ſimpliciter ponitur, abſque alia addit.* [Paræneſis decima octaua.] *& ſic in Græco Cod. Sfortian. At in MS. Cryptafer. aliter ſic:* [De non pigritando in ſynaxe, eiuſdem Paræneſis.] *Al.* [De negligentia & ignauia, atque ſomnolentia nimia cauenda, tempore quo ad orandum in Synaxe, conueniendum eſt cum fratribus.] *Al. in Vatic.* [De ſobrietate & vigilantia.] *Conueniuntq. omnes iſtæ Inſcriptiones Argumento, ac* B *rebus hic tractatis, in toto vel in parte, ex inſtituto vel incidenter, ad quod ſane Argumentum valde etiam pertinent, quæ B. Dorotheus Abbas tractat in Sermone* 10. *de via Dei cum omni ſollicitudine currenda, &c. poſt med. vbi de Pſalmodia, & excitatione ac ſollicitatione ad vigilias nocturnas in Synaxe peragendas, tractat.*

Frater, quando fores tuas noctu frater pulſauerit, vt ad collaudandum Deum conſurgas, prompte te erige, &c.] *Morem de nocte ſurgendi, ad diuinas laudes celebrandas, inter Monachos ac religioſos antiquiſſimum & vſitatiſſimum ſemper fuiſſe, hac ſua decima nona, & poſtea vigeſima prima Paræneſe, clariſſime ſi vſquam alibi demonſtrat S. Ephram ipſe antiquiſſimus Eccleſiæ ſcriptor, & Magno Baſilio σύγχρονος, atque contemporaneus, adſtipulaturq. in hoc, eidem pluribus in locis idem Baſilius, ac præſertim in Reſponſione ad interrogationem* 37. *in Regulis fuſius ab eo diſput. vbi inter alia, quænam ſint ad orationem apposita tempora, quærit & tractat; &c.* Ac de tempore quidem mediæ noctis, quod id ad orationem neceſſarium C ſit, traditum (*inquit Baſilius*) eſt nobis à Paulo & Sila in actis. *Scriptum eſt enim ibi ſic:* Circiter autem mediam noctem Paulus, & Silas laudabant Deum. *Atque hoc quidem etiam Concentor pſalmorum confirmat, (Pſalm. 118.) ſic dicens:* Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi, ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ, &c.] *Quem eumdem Pſalmi locum à S. Baſilio adductum, profert & hic ad probandum quod intendit, noſter Auctor; alterumq. eiuſdem pſalmi locum adiungit, nimirum:* Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua, &c.] *Pro cuius quoque confirmatione, ſic dulci hoc ſuo Hymno Sancta mater noſtra canit Eccleſia:*

Nocte ſurgentes vigilemus omnes,
Semper in pſalmis meditemur, atque
Viribus totis Domino canamus
Dulciter Hymnos, &c.

Qui quidem verſus Sapphici, S. Gregorio adſcribuntur, & in Hymno in principio Breuiarij D *Romani ante Pſalmos ponuntur; ſicut & ſequentes Iambici in altero Hymno, huc etiam facientes:*

Pulſis procul torporibus
Surgamus omnes ocyus
Et nocte quæramus pium
Sicut Prophetam nouimus, &c.

Quòd ſi contigerit altiore te obdormiſcere ſomno, poſtea autem euigilaueris; ne pigeat ſurgere, atque ad ſynaxim fratrum pergere, &c.] *Hic de varia acceptione nominis (Synaxis) multa in medium adducere, ſuperuacaneam videtur, cum ſupra in Schol. cap. 5. De virtute, pag. 45. abunde à nobis de multiplici eius ſignificatione actum ſit. ſuffeceritq. pro præſenti loco indicaſſe, hic Synaxis nomen accipi, pro conuenta ſeu congregatione, cum fratres ſiue Monachi ad orandum diuinasq. laudes celebrandas, ac ad diuina etiam peragenda myſteria ſimul conueniebant, &c. Quomodo etiam in duabus immediate hic ſequentibus Paræneſ.* 20. *&* 21. *accipitur, vt & ſupra in iam citato illo cap.* 5. *de Virt. cuius ibi initium eſt:* Si ante cun- E ctos in Synaxim prodeas, & perſiſtas donec abſoluatur; ne in hoc te cogitatio efferat, &c.] *Ad hanc autem Synaxim, ac congregationem conuentumq. fratrum ad laudandum Deum, monet hic Auctor de nocte excuſſo ſomno ocius ſurgendum, properandamq. eſſe. Cuius etiam ſerio grauiterq. Monachos admonet S. Ioannes Chryſoſtom. in Epiſt. ad Timoth.* 1. *cap.* 5. *Homil.* 14. *in morali Digreſſione, vbi inter alia ponitur inſignis Monachorum deſcriptio, confirmaturque laudatiſſima inter ipſos noctu ſurgendi ad laudandum Deum ratio ac conſuetudo, ibi:* Omnes cum reuerentia, diſcuſſo ſopore conſurgunt, à Præfecto excitati ſuo, adſtantq. ſacro inſtituto, protinus expanſis manibus ſanctos concinunt hymnos, &c. *Multaq. ibi alia poſtea adferuntur lectu digniſſima, ac plurimum ad præſens Auctoris noſtri inſtitutum facientia. qualia etiam ſunt, quæ à S. Dorotheo Abbate de Pſalmodia & vigilijs nocturnis tractantur, in Serm.* 10.

Cum dicat Apostolus : Teipsum ad pietatem exerce : nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est ; pietas autem ad omnia , &c.] *Locus Apostoli est 1. Tim. 4. vbi Chrysostomus, in eumdem scribens Pauli locum, Timoth. 1. cap. 4. Homil. 12.* [Exerce te ipsum ad pietatem, &c.] *Hoc est, (inquit) ad fidem puram, vitamq. rectam. id quippe pietatis nomen significat, &c. Consentitq. noster hic Auctor, dicens pietatis pugilem se ad omne opus bonum exercere debere, &c. De quo, & apud Cassianum, collat. 1. de Monachi destinat, cap. 10. vbi hunc locum pulchre accommodat, & illustrat.* A

PARAENESIS VIGESIMA.

Ad incitamentum, & amorem spiritalem. B

A minore ad Maius.

COMPLECTAMVR mente ac consideremus Carissimi, eos qui coram Rege constituti sunt terreno, thronoq. mortali ac corruptibili ministrant : quomodo omni cum scientia & timore, Regi suo adsistant, nonne & nos multo magis vt fideles oportet coram Rege cœlesti consistere cum timore ac tremore, & cum omni grauitate atque decoro ? Propterea non existimo dilectissimi, bonum esse impudenti oculo contemplari proposita * mysteria corporis & sanguinis Domini nostri, & Saluatoris Iesu Christi. Fidemque huius nobis faciat Diuina scriptura, dicens : Tremefactus autem Moyses, non audebat adspicere. Scriptum est enim : Quicunque honorificauerint me, glorificabo eos : qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Tu enim vt homo contemplaris ; at ipse vt Deus, nouit profunda cordis tui, & cogitationes tuas intuetur. Non enim est creatura abscondita coram ipso. Quomodo porro etiam audent quidam relinquere Synaxim ; & exire ante finem, absque magna necessitate ? Numquid si vocatus esses ad prandium diuitis viri, auderes ex medio accumbentium surgere, & abire domum ? nonne ibi remaneres, donec omnes pariter surgerent ? Timeamus igitur fratres. quia scriptum est : Maledictus omnis, qui facit opus Domini negligenter. Demus ergo operam, vt in * modico hoc seculo atque peruerso, grati & accepti simus Domino ; regnique cœlestis euadamus hæredes. Ipse enim est sanctus, & in sanctis requiescit, pusillanimisq. patientiam ac longanimitatem præbet. Cui * gloria, in secula seculorum. Amen. C D

** f. proposita altaris mysteria.*
Exod. 3. & Act. 7.
1. Reg. 2.
Synaxis non relinquenda.
A Simili.
Ierem. 48.
** al. tempore seculi istius breuis, & maligni.*
** al. Ipsi gloria.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

AD incitamentum, & amorem spiritalem.] *Pro hac Inscriptione, in MS. Vaticano est :* [Quomodo debeat Christianus in Synaxe consistere, maxime autem tempore oblationis, *& al.* attentionis.] *Quæ Inscriptio bona est, & Argumento conformis. sicut etiam sequens, ex antiq. MS. Codice Cryptafer.* [De cauenda impudentia, in diuina participatione.] *Al. simpliciter ponitur absque addit.* Parænesis decima octaua. *Et al.* Parænesis decima nona.] *Atque sic in alijs atque alijs exemplaribus.* E

Propterea non existimo dilectissimi, bonum esse impudenti oculo contemplari proposita mysteria corporis & sanguinis Domini nostri, &c.] *De Sanctissima Eucharistia Auctorem loqui, ex ipsiusmet hic verbis clarissimum est. Dicit autem Altaris Mysteria προκείμενα, id est, proposita, ad adorandum scilicet, ac reuerenter sumendum, &c. Quomodo autem in tantorum mysteriorum contemplatione ac participatione, quis cum omni timore & reuerentia se gerere debeat, & contrà ab omni impudentia sibi cauere, pulcherrimis à Simili exemplis, locisq. Scriptura,*

A *ptura, eleganter efficaciterq. demonstrat. De quibus plura vide Tomo 1. apud Ephræm, in tract.* de dignitate Diuinorum Mysteriorum.] *Cuius principium ibi est:* [Saltem ne prorsus infructuosi inueniamur, &c.] *ac in nostris ibi Scholijs, plenius.*

Quomodo porro audent quidam relinquere Synaxim, & exire ante finem absque magna necessitate? &c.] *Similia plane sunt apud S. Basilium, in Sermone ascetico, de renunciatione seculi. cuius initium est:* Venite ad me omnes, &c.] *post med. ibi:* Ad orationem quotiescumque vocaris, libenter succinat os tuum; in eaque vsque permaneto donec canoni satisfeceris: magnamq. te iacturam facere arbitrator, si ante inde discesseris.] *Et quæ postea ibi sequuntur, plurimum huc facientia: agitur autem de oratione quæ fit in Synaxe cum fratribus, &c.*

B

PARAENESIS VIGESIMA PRIMA.

De Dormitationum diuersitate.

VT ARBITROR Fratres, tres sunt Dormitationes quæ conturbant hominem noctu: & prima quidem accidit fratri, ex maligni hostis operatione, quando psallere inceperit; sed fine fratris * ignauia, nihil potest. Vehementius porro diuexabit, si stomachus fratris, cibo potuq. grauatus fuerit. Secunda fere suboritur fratri ad medium diuini officij, ex propria negli-C gentia; quando non adlaborat, vt cum fratribus persistat vsque ad expletum canonem: sed in medio Synaxis, alios canentes relinquit, & ad lectum suum pergit. Tertia vero contingere solet fratri, secundum naturam; hoc est, post expletum canonem soliti officij. Propterea patientem & longanimum erga imbecilliores fratres esse oportet, vt non perficiatur consilium inimici. Tu igitur frater, vide ne negligas te sobrium ac vigilantem præbere in omnibus. Nonne audisti, quod sæpius vocatus Propheta Samuel, neque semel cunctatus sit surgere, quantumuis adhuc puer esset? Cùm ergo inter alios fratres, in officio constiteris: siue etiam per te solus ad laudem & glorificationem Saluatoris nostri Iesu Christi; & prima te dormitatio infestarit, te animaduersa resiste: ne forte pigritantem te, vacuum & D inanem, ad lectum strati tui auertat. Verùm patienter sustine; & si te inuaserit, oculisq. te conniuere cogat, & semel & iterum; ne te tuo dimoueris loco, & inuenies * requiem. Similis quippe est perturbatio ac passio insatiabilis somni, ingluuiei ventris. Nam si quis multa comedere sit solitus, multa quoque natura requiret: at si temperantiæ se assuefecerit, non multum vorare appetet. Perpende tecum animo carissime, piscatores; qui totam noctem transigunt in vigilijs, * propter opus incumbentes: Si quis verò ipsorum, somno grauatus, ex negligentia dormierit; quando à somno experrectus est, videt se nihil prehendidisse; eos vero qui vigilarunt & attenti fuerunt, domui suæ ipsorum quemq. consuluisse. Tunc pœnitere atque dolere secum incipit, ac dicere: Hei mihi peccatori, & negligenti ac pi-E gro; quoniam per negligentiam obdormiui: cùm & ego laborare ac satagere vt sodales mei debuissem, * frugique esse ac domui prospicere; verum nunc negligens, ecce vacuus & inanis in domum meam reuertor, nihil manibus retinens. Dormierunt enim inquit, somnum suum, & nihil inuenerunt. Reuolue etiam mente, carissime, figulos, & fabrilem artem pertractantes; inueniesq. ibi laborem immensum, & vigiliam valde magnam, atque patientiam: At nos quorum corpora, neque fumo, vel cinere, ac puluere vexantur, neque aliud quidpiam simile sustinemus, sed consistentes in loco

Tria Dormitationum genera.

* *al. propensione & inclinatione.*

Dormitatio ad medium diuini officij. noctu suboriens.

Sobrietati studendum, & vigilandum.

1. Reg. 3.

Dormitationi in psalmodia vt resistendum.

* *al. vtilitatem maximam.*

* *al. in opus incumbentes.*

* *Græc.* οἰκονομῆσαι

Psal. 75.

A Similibus.

in loco mundo & sanctificato coram Domino Deo nostro, in grauitate & pace multa, in Psalmis & Hymnis, canticisq. spiritalibus, in spiritali exultatione & spe bona, cur torpescimus dilectissimi? quod enim est tempus nostrum super terram? Ecce Propheta clamat: Homo vanitati similis, dies eius sicut vmbra prætereunt. Noli ergo contendere mecum, qui ignauus sum, & patientiam deperdidi, istud exacte sciens, quod qui sobrium ac vigilantem se præbet, ipse lucrum ac quæstum sibi faciet: qui autem segnis fuerit, is damnum patietur. Nam vnusquisque nostrum, pro seipso rationem daturus est Domino Deo. Ego quippe noui inexcusabilem me esse ex operibus: nam alios admonens, in eadem cum ipsis inertia perseuero. Ideo vos precor serui fideles Saluatoris, deprecemini pro me peccatore Saluatorem nostrum Christum, Regem virtutum ac potestatum, vt deleat multitudinem peccatorum meorum, secundum multitudinem miserationum eius, saluetq. in Regnum ipsius cœleste, vt benignissimus Deus. Ne ergo pro lucro duxeris somnum, corporisq. quietem: At lucrum est ac requies, seipsum ad opus Domini semper compellere. Quocirca cogamus nos ipsos dilectissimi: vt aduenicns Dominus, comperiat nos vigilantes, suaq. nos beatitudine dignetur. Ipse enim dixit: Beati serui illi, quos cum venerit Dominus ipsorum, inuenerit vigilantes. Inuicem ergo nos cohortemur, inuicem admoneamus, ad timorem Domini. Mutuam alacritatem ad laudandum & glorificandum Dominum Deum nostrum, & Saluatorem Iesum Christum, excitemus; vt & ipse nos resuscitet cum omnibus qui dilexerunt aduentum ipsius; nosque * ex dextris suis constituat, in Regno suo. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Psal. 143. *Iob. 8.* *Rom. 14.* *Allusio ad psalm. 50.* *Luc. 12.* *2. Tim. 4.* ** al. à dextris.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS 21. de Dormitationum diuersitate.] *Ita in Græco MS. Card. Syrleti. At in Vatic. talis hic inuenitur Inscriptio;* [Parænesis, de insatiabili somno, & negligentia quæ ex ipso generatur.] *Loco cuius, in Cod. Cryptafer. est:* [De dormitationis seu somni diuersitate.] *Al. simpliciter absque alia additione ponitur:* Parænesis vigesima. *Et al.* Vigesima prima. *vt hic.*] *Al. sic:* De eo, ne quis frangi ac dissolui se sinat nimia somnolentia, atque ignauia.] *Ita in Græco MS. Cand.*

Tres sunt dormitationes, quæ conturbant hominem noctu, &c.] *Dormitationum tria hic adducit genera, quibus potissimum in diuinis nocturnis officijs atque psalmodys, grauari & infestari solent Monachi: quorum primum mox in principio obrepere consueuit psalmodiæ. secundum ad medium Synaxis, seu diuini officij, ex propria fere negligentia. tertium post expletum soliti officij canonem, & fere secundum naturam. Quibus ne nimium quis grauetur, obruaturque dormitationibus ac somnijs, præsertim inter diuina officia psalmodiasq. noctu, Auctor opportuna hic suggerit remedia, pulcherrimis Scripturæ locis, exemplis, similibusq. ab experientia ductis confirmata; quæ cuiusmodi hic adferantur, legere ac meminisse fuerit operæpretium. Quò etiam pertinent ac conferunt, quæ ab eodem in medium adducuntur, Tomo 1. in tract. de Vita spiritali, cap. 15. in hæc verba:* [Si in domo Domini, ad diuinum spiritalemq. cultum consisteris, in psalmodijs te alacrem, promptumq. præbeto. Si vero tacueris, tacebo & ego, tacebit & proximus: vnde necessario eantum dissolui atque cessare necesse est. Sed hoc quæso absit, &c. *Ac paullo post, ibid.* [Quamobrem haud remisse negligenterve oportebit nos supplicationibus hymnisq. decantandis vacare atque incumbere.] *Eoq. referuntur remedia à Magno proposita Basilio, in Responsione ad Interrog. 32. in Regulis breuioribus, vbi de caussa immodicæ dormitionis, & ratione eam repellendi, sic sentit ac scribit:* [Sane istiusmodi dormitatio nascitur, quotiescumque animum nostrum in contemplatione rerum diuinarum sinimus veluti lentescere, &c. Ipsam autem depellimus, quotiescumq. veram, atque eiusmodi, vt par est, de Dei maiestate notitiam cogitationemq. concipimus, & desiderium illius perficiundæ voluntatis, velut ille, qui dixit: Si dedero somnum

A num oculis meis, & palpebris meis dormitationem, donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.] *Ita ibi Baſilius, quem etiam de hiſce operæpretium fuerit legere in Sermone aſcet. De abdicatione rerum ſecularium, & ſpiritali perfectione. cuius initium eſt:* [Venite ad me omnes qui laboratis, &c.] *non longe à fine, ibi:* [Caue autem diligenter, ne cogitationi illi animi aſſentiare, quæ ab orationis canone nondum peracto, auellere te ſtudeat, &c.] *De quibus ibi plura: vt etiam poſt Baſil. apud S. Dorotheum abbat. in Sermone 11. vt paſſiones, & morboſos affectus excidere ſtudeamus, priuſquam in malum animæ habitum tranſeant. circa med. vbi de Pſalmodia, nocturniſq. vigilijs agit; ac inter alia, vbi dicit:* [Quocirca exigenda à nobis eſt temporis ratio, conſiderandumq. ac perquirendum, quomodo diem ac noctem tranſegerimus; num alacriter ac prompte ad Pſalmodiam, & ad orationem conſtiterimus? num ſedulo aures noſtras attentas lectionibus ſacris præſtiterimus? Num pſalmodiam interciderimus, aut demiſerimus, &c.].

B Nonne audiſti quòd ſæpius vocatus Propheta Samuel; neque ſemel cunctatus eſt ſurgere, quamuis adhuc puer eſſet.] *Pro quo, in alio Græco MS. ſic legitur:* [Nonne intellexiſti quo pacto ſæpius excitatus ſit Propheta Samuel, & non ſemel piguit eum ſurgere; licet etiam puer eſſet, &c.] *Hiſtoria huius adfertur 1. Reg. 3. & amplificatur à noſtro Auctore, Tomo 1. in Apologia de Heli ſacerdote, pag. 7. & 8.*

Reuolue mente figulos, & fabrilem artem pertractantes; inueniesque ibi laborem immenſum, & vigiliam valde magnam, &c.] *De iſtis ſimilia alibi habes apud Ephræm, in tract. de Vita ſpiritali, cap. 95. hoc modo:* [Qui artem fabrilem exercent, non puluerem, non mallei ſtrepitum, neque ignis ardorem reſpuunt: ſed rudem ferri maſſam ſtudioſe aſsiduéq. manibus tractantes, vaſa inde commoda & vtilia educunt, atque conficiunt. Quocirca ne nos quidem ad virtutem & pietatem inuicem cohortando defatigemur, &c.

C

PARAENESIS VIGESIMA SECVNDA.

De ijs qui ab initio negligentes, ac ſine cura ſunt.

SI ACCIDERIT Fratrem aliquem ad Monaſticam ac ſolitariam vitam quacumque occaſione venire, & non ſe ſobrium vigilantemque præbuerit; protinus & è veſtigio deuorabit eum diabolus. Incipit enim improbus ſuggerere ipſi, & dicere: Quid iam vis in virtutibus labores ſubire, & tibi negotium faceſſere, ac miſerijs affligi, abſque remuneratione ali- D qua? Numquid enim tua voluntate atque inſtituto ad monachatum * acceſſiſti? Niſi enim illa tibi res eueniſſet, & neceſſitate conſtrictus fuiſſes; numquam ſane monachus factus eſſes. Ne igitur modo fruſtra affligaris atque te excrucies; cum neque in hoc Deus gratias tibi habeat. Iſta fratri ſuggerit inimicus, cupiens ipſum in * deſperationis profundum præcipitare. Tunc igitur frater, non diſcernens in ſeipſo beneficia Domini, ſeipſum deſperationi tradit, mente occæcatus; incipitq. deinceps in negligentia atque ignauia vitam traducere, & abſque timore Dei, paruis ac magnis æque reſiſtendo, & inſatiabili ſomno perfruendo. Et ſi quid vmquam feciſſet boni, dolendo; damniq. loco illud reputans. Aſſidue obmurmurat, & ſeipſum deplorat, proſuſq. perditioni ſeſe tradit: & pro eo, quòd ſe virtutum la- E boribus tradere vehementius ac diligentius debebat, contraria admittit & agit; non ſecum diiudicans reputanſq. beneficia Domini. Et pro eo, quod ſecum dicere debebat: O anima, quàm multi per multa ieiunia, & eleemoſynas, promeruerunt ad eiuſmodi vitæ religioſæ inſtitutum venire: ego vero in negligentia omne vitæ meæ tempus * dum tranſigo, etiam Dominus me, eiuſmodi dignatus eſt felicitate, vt ad ſanctam honorandamq. hanc vitæ rationem, ac omni diſtractione carentem peruenire poſſem, multorum peccatorum meorum immemor. Cur ergo & nos ò anima, non damus operam,

Dæmonis ſuggeſtiones atque tẽtationes.

* *q. d. nequaquam, ſed ex neceſſitate.*

* *al. in foueam ſiue foſſam deſperationis deiicere.*

* *al. tranſigens, & quomodo Dominus, &c.*

operam, vt digna pœnitentiæ opera agamus; ne duplicatum in his supplicium inueniamus, tamquam diuinam gratiam aspernantes, & beneficiorum ipsius non recordantes. Audi porro & Parabolam ad ista. Erat quidam diues in regione quadam, emitq. possessionem sibi vltra fluuium; & proprios aduocans seruos, confestim peregre profectus est, diuidens eis possessionem, singulis pro sua libera voluntate attribuens. Dixitque ad eos: Abite singuli vestrum, in partes proprias; & operamini in ijs, donec veniens conspexero opus vestrum. Et quidam eorum inuenti grati, & amantes herum suum, non immorigeri imperatis sui Domini extiterunt; sed mox fluuium traijcientes, operati sunt in possessione Domini sui: alij verò: ex ipsis inobedientes & duræ ceruicis, contradixerunt Domino suo, dicentes: Nos vocem tuam non auscultabimus, & fluuium non traijciemus, neque in tua possessione * laborabimus; & in omnibus hisce non succensuit ipsis Dominus eorum. Tunc præparat diues ille * seruis potulenta; & inebrians immorigeros seruos, imperauit alijs seruis vt illos traijcerent: qui cum eos traiecissent, collocarunt singulos in agri parte, quam illis eorum Dominus attribuit. Et postea vnus ex ijs ad se rediens, seipsum vltra flumen comperit translatum, in possessionem quam ei suus exercendam dederat Dominus. Obstupuitq. seruus ille propterea, & dixit intra seipsum: Si ita me diligit Dominus meus; cum enim inobediens ei fuerim, non est iratus, sed patienter tulit; ac per ingentem fluuium istum atque vehementem, velut per somnium me traduxit, & in parte mea me constituit. Quare & ego recte laborare incipiam in possessione eius, memor beneficiorum ipsius in me collatorum. Incepitque seruus ille cum diligentia operari, ita vt reliquos anteuerteret qui ante ipsum inceperant. Postea & * alius experrectus seruus, inuenit seipsum vltra fluuium in possessione Domini sui. Malus autem ac * durus cum esset, dixit intra se: Ecce inquit, per fluuium hunc magnum ac rabidum, traiecit me, tamquam per somnium: ego autem agrum eius incultum relinquam, & videbo quidnam facturus sit mihi. Rursusq. reclinans seipsum piger seruus obdormiuit: ipsoq. dormiente excreuerunt spinæ, herbæq. syluestres, & obtexerunt eum. Post multum vero temporis, venit Dominus seruorum illorum, ad videndum cuiusque opus: cernensq. eorum qui antea inceperant, opus; benedixit ipsis. Deinde iterum ad seruum, quem ipse per fluuium transtulerat veluti per somnium, reuersus; aspiciensq. pulchrum ipsius opus, lætatus est in eo, & benedixit ipsi. Postea venit visurus pigrum seruum, opusq. illius: & adueniens offendit eum dormientem, & * spinis, herbisq. sylustribus obtectum. Aduocansq. eum Dominus suus, dixit comminatorie ad ipsum: Serue nequam, ac piger, cur incultum meum reliquisti agrum? an ignoras quomodo te quasi in somno traduxerim per flumen: & in eadem parte quam compartitus sum tibi, reposui te; neque sum memor prioris iniuriæ tuæ atque * contumaciæ in me demonstratæ? Nonne oportebat & te imitatorem tui esse conserui, * quemadmodum & eum per flumen traduxeram? Tunc nullam seruus ille excusationem inuenit, in die tremenda. Tuncq. ipsorum Dominus, cum ijs fecit, secundum vniuscuiusq. actionem. Dico autem, diuitem illum esse Dominum Christum: possessionem vero, fidem. At ebrietatem, casuum incommodum, & calamitatem. Violentum porro fluuium, fraudem atque deceptionem, ac diuitias huius seculi. Promptos autem seruos, viros iustos. Eum verò qui ex ebrietate se collegerat, & operari cœperat; hominem peccatorem, qui ex infortunijs & calamitatibus ad se redijt, & ad Deum recurrit, ac voluntatem Domini fecit. Piger vero seruus, est homo qui aspernatus est gratiam Dei, suamq. neglexit salutem. In cun-

ctis

Parabola lectu dignissima.

** al. operabimur.*

** al. omnibus potum parat.*

** al. & secundus.*

** al. segnis.*

** al. & syluestribus spinis, herbisq. contectum.*

** al. inobedientia.*

** f. quem sicut & te per flumen traieci.*

Parabola docta & accommodata explicatio.

A B C D E

A ctis autem istis, Saulum considera. Hic enim acceptis epistolis à principibus sacerdotum, abijt in Damascum, persecuturus ac vinculis constricturus credentes in Dominum. Quiq. exierat euersurus fidem, ipse fidei prædicator inuentus est. Multæ enim miserationes Domini, in omnes qui in veritate inuocant eum. Ipsi sit gloria, in secula seculorum. Amen.

Act. 9. 22. Gal. 1. Psal. 144.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

B PARAENESIS 22. De ijs qui ab initio negligentes sunt, ac sine cura.] *Pro ista Inscriptione, quæ est in Cod. Cryptafer. al. sic reperitur:* [Hypotyposis siue descriptio quædam formularis & compendiaria, ad eos qui à suomet sensu atque cogitatione vexantur, & offenduntur.] *atque ita fere in duplici MS. Syrlet. In Caudiano autem MS. cod. est:* [Parabola de ijs qui ex casuum incommodo atque calamitate, se iugo subdiderunt obedientiæ, &c.] *De his vero omnibus in hac Parænese agitur.*

Numquid enim tua voluntate atque instituto ad monachatum accessisti, &c.] *Al. sine interrog. sic:* [Non enim tuapte voluntate ad monachatum venisti: nam nisi illa tibi res euenisset, & propter necessitatem monachus factus esses, numquam ad monachatum accessisses, &c.] *At melius hic per interrogationem, vt in pluribus reperitur Græc. mmss. sic:* μὴ γὰρ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως ἦλθες εἰς τὸ μοναχικόν; *&c. id est.* Numquid enim tua voluntate ad monachatum venisti, &c.] *quasi dicat, nequaquam: sed ex necessitate, &c. Sunt autem verba tentantis Diaboli, quibus persuadere incauto studet Monacho, non esse laborandum de virtutibus; quia non sponte factus sit Monachus, atque adeo non vt in virtutibus se exerceat, &c.* C *Similia negligentibus ac torpescentibus religiosis suggerere solet inimicus, in profundum desperationis præcipitare eos cupiens, sicut & tales qui suæ salutis atque professionis adeo sunt immemores sæpe conijcit, nisi spretis repulsisq. improbi hostis suggestionibus atque consilijs, ad Deum toto corde recurrerint, eiusq. in se maxima beneficia agnouerint, &c. De quibus hic plura consequenter lectu consideratuq. digna, apud ipsum vide Auctorem.*

Audi porro & Parabolam ad ista: Erat quidam diues in regione quadam, &c.] *Quandoquidem supra in nostris Scholijs, cap. 2. in illud* (Attende tibi) *abunde vim & naturam Parabolæ exposuimus, variasq. eius acceptiones ibi ex alijs SS. Patribus retulimus; istud hic solum dixero, valde familiare esse nostro Auctori, sicut & reliquis Syris ac palæstinis, ad suos Sermones atque Parænescs, fere Parabolas iungere; vt quod per simplex præceptum, nudamq. narrationem à Lectoribus vel Auditoribus teneri commode nequit, saltem per similitudinem retineatur* D *atque exemplum. sicut hoc iam loco, vbi dum negligentes Monachos, suæq. vocationis ac salutis immemores ex laqueis diaboli eripere, & ad rectam mentem, viamq. salutis reducere nititur; pulcherrimam hanc de Diuite illo & operarijs eius, Parabolam adhibet, quam & docte accommodateq. ad suum hic propositum explicat, applicatq.*

Tunc præparat diues ille seruis potulenta, & inebrians immorigeros seruos, &c.] *Hic pro* (τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν .i. seruis suis) *vt in tribus vel quattuor conformiter reperi mmss. in alio quodam Cod. perperam legitur,* τοῖς ἑαυτοῦ πᾶσι *.i. suis omnibus, &c. nam* (πᾶσι) *manifeste hic Auctoris repugnat sententiæ: non enim Diues ille omnes inebriauit, sed eos dumtaxat qui remanserant cis flumium, nolentes traijcere, &c. quare hic prorsus* (τοῖς παισὶν *.i. seruis, & non* πᾶσιν *.i. omnibus) legendum.*

Dico autem diuitem illum esse Dominum Christum, &c.] *Principium explicationis est* E *totius Parabolæ. vbi in vno alio Cod. hic pro* (λέγω δὲ. dico autem) *reperitur,* ἔλεγεν δὲ dicebat autem, *per imperfect. sub alia persona, sed mendose vt plane censeo, & quidem duplici de caussa, tum quòd in omnibus alijs exemplaribus Græcis hic legatur* (λέγω δὲ. dico autem) *sub Auctoris persona: tum quòd in tota hac Parænese & alijs, introducitur S. Ephræm, verba faciens recta oratione, & non obliqua.*

Eum vero qui ex ebrietate se collegerat, & operari cœperat, hominem peccatorem, qui ex infortunijs, & calamitatibus ad se redijt, &c.] *Pergit explicare reliqua ad Parabolam propositam pertinentia. vbi ista hic pars paullo aliter in alio Græco MS. sic legitur:* Eum autem qui ex ebrietate se recollegerat, & laborare inceperat, dico hominem peccatorem, qui cum

cum varios rerum casus atque calamitates expertus esset, & per illas beneficia Domini agnouisset, è multisq. peccatis ad iustitiæ semitam rediisset, voluntatem Domini operatus est: Piger vero seruus, &c.] *vbi plura explicationis gratia adduntur, quàm ibi.* A

PARAENESIS VIGESIMA TERTIA.

De Nouitijs laborem fugientibus.

NOVITIOS in cœnobijs Monachos varie oppugnare solet inimicus: nam aliquibus odium & alienationem suggerit in labore atque exercitio manuum. Et quo pacto? Dicam diuina adiuuante gratia: Mane surgit frater, orationem sibi facturus in cella sua. Deinde arrepto opere, infert ei tunc honestatis inimicus dæmon cogitationem acediæ: & si obueniente acedia resisteret frater, operando & se exercendo; tunc acediæ spiritum Diuinæ gratiæ auxilio repelleret. Nam ingruente ipsi acedia, non resistit ei per patientiam: statim enim cogitationem laxans, incipit secum dicere: Hodie quasi dissolutum ac lœsum esse me sentio, & minus valeo. Quid igitur: quid inquam est agendum mihi? * Potius hodie otiabor, vt paululum meipsum reficiam; & cras opus meum persequar, faciamq. duorum dierum opus. Interea in otio versatur frater, per primum diem; subtrahitq. deinde opus vnius diei. Similiterq. postero die, honestatis hostis dæmon vehementiorem fratri circumfundit acediam, quàm die præcedente; in memoriam ipsi præteritum reuocans diem, atque præsentem. Tunc ergo cogitationibus compressus frater, * euigilat, & opus suum dimittit. incipitq. sæpe opera quæ ad ipsum non spectant, quasi sua essent facere: aut etiam ex cella sua * eliciens Monachum, efficit vt euagetur. Et in hoc, improbus monachum tentat, ex ipsiusmet ignauia atque socordia. Alium porro Fratrem aliter impugnat inimicus: cuius caussam ausculta, ac sapiens esto; & da gloriam soli sapienti Deo: & vbi didiceris, obserua; tamquam recte callens insidias eius; vt non in laqueos illius incidas. Sicut enim leo rugiens, circuit quærens quem deuoret: cui resistite fortes in fide. Alteri porro Fratri præbet malignus promptitudinem ad opus, vltra quàm oportet; vnde auaritiæ morbus generatur. * indeq. anima vulnerata, radice malorum omnium auaritia, efficit vt monachus mane summo * surgat, & ad vesperam producat opus plus quàm par est: ita vt si fieri queat, & precationem is, & Synaxim negligat, soliq. operi insistat caussa auaritiæ. Signo vero ad Synaxim & officium dato, omnium vltimus tunc frater occurrit, & ante omnes è congregatione exire conatur. Hæc igitur sciens, serua teipsum carissime: ne illicitorum errore abductus, propria firmitate excidas. Et ne protrahamus sermonem; neruis eius per auaritiam dissolutis, & vigore succiso, incipit rursus improbus suggerere fratri. Tuncq. frater non considerans diuexantem eum perturbationem, incipit dicere, incusando opus: Tot * iam annos operor in benedicto hoc manuum opere, & neque mercedem refert sicut oportet, nisi quòd laborem habeat immensum. & ait, melius esse cessare, quàm mala agere: quare vado inquit, aliam vt addiscam artem, vnde sufficientem consequi possim mercedem, & facile quæ necessitatis meæ sunt, acquirere: similiter autem & iste, per propriam ignorantiam à Sathana tentatur. Cæterùm vir sciens atque intelligens, omnia cum modo atque prudentia operatur, & sicut oportet: vt precibus & Synaxi suæ vacet, oratioq.

Margin notes: *Acedia Spiritus vt repellendus.* — * *al. otiabor in terea hodie, vt cras opus meũ, &c.* — * *al. surgit.* — * *al. educens.* — *1. Pet. 5.* — * *al. tuncq.* — * ὀρθρίζειν, καὶ ὀψίζειν. — *Signum, seu pulsus ad Synaxim.* — * *al. Tantum laboro in hoc opere, &c.*

B C D E

A tioq. fidei fortitudinem ipsi præbet, & gratiam in omni opere bono. Nam si occasione operis, animum non subierit aliena cogitatio; & cogitatione quis non abreptus fuerit, siue auaritiæ, & inanis gloriæ, siue amoris sui ipsius, & luxuriæ, atque inuidiæ; siue perfidiæ, & negligentiæ; siue * otij ac segnitiei, ebrietatis, & libidinis, inobedientiæ, & his similium: Nisi aliquid inquam horum vitiorum quæ dicta sunt, in anima proseminatum fuerit; ac seruituti subiectus exstiterit homo talium affectionum: non est censendum graue opus manuum monachi vrgentis quæ oportet, & quæ sufficiunt. Sin vero aliquas ex passionibus ac perturbationibus istis anima concupierit, tunc accidit in homine illo, quod scriptum est: A quo enim quis superatur, huic & seruus efficitur. Nam si propter teipsum operaris, B vltra quàm conueniat, superaris. Cùm vero abundaueris, præbe indigenti in hilaritate: Hilarem enim datorem diligit Deus. Et rursus: vt & illorum abundantia, vestræ inopiæ sit supplementum; vt fiat æqualitas, sicut scriptum est: Qui multum, non abundauit: & qui modicum, non minorauit. Dominus autem dirigat corda * nostra in timore ipsius. Cui * gloria, in secula seculorum. Amen.

* al. siue gula atque ingluuies.
2. Pet. 2.
Ioh. 8.
Rom. 12.
2. Cor. 9.
2. Cor. 8.
Exod. 16.
* al. vestra.
* al. Ipsi gloria.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

C DE *Nouitijs acediæ deditis, ac laborem opusq. manuum fugientibus hic agit; quos ex torpore ad laborem, ex negligentia ad diligentiam excitat: & ne spiritui acediæ, improboq. hosti ignauiam atque desidiam suggerenti, locum præbeant; sed omni potius conatu illi resistant, ingruentesq. acediæ cogitationes mox à se repellant, & otio se nequaquam dedant, serio hortatur. Deinde etiam quomodo omni studio atque vigilantia varijs tentationibus & insidijs diaboli resistere semper oporteat, ostendit, modumq. resistendi proponit, &c.*

Parænesis 23. De nouitijs laborem fugientibus.] *Pro hac Inscriptione, in MS. Vaticano, est:* [Parænesis de manuali opere, siue labore manuum.] *Et in MS. Cand. sic:* [Quòd tœdio atque torpore quis affici non debeat, in opere ac labore manuum.] *Al.* [De his, qui in lucta cum hoste, succubuerunt. *& al.* Parænesis de his, qui colluctationi hostis subacti sunt.] *sicq. in MS. Syrlet. Quæ omnes Inscriptiones, bonæ sunt & accommodæ, quadrantq. Argumento de quo in Parænese hic agitur.*

D Nam ingruente ei acedia, si non resistit; statim cogitationem laxans, incipit secum dicere: Hodie, &c.] *Pro quo, al. sic legitur:* Cæterum in hoc superatur frater obueniente acedia, quando ingruenti ei non resistit per patientiam: ideoq. succumbit. quin etiam mox cogitationem relaxans, intra se frater dicere incipit: Hodie vt persistere in labore vellem nequeo, quòd me infirmum sentiam.] *& al.* Hodie quasi languidum, & eneruatum me sentio, quia ægroto. *pro quo, al.* & minus recte valeo. Quid igitur, quid inquam mihi agendum? Otiabor potius hodie, vt aliquantulum me ipsum reficiam, & cras me ad opus impellam. *& al.* otiabor interim hodie, vt refectus cras persequar opus meum, &c.] *Vbi lectionis varietatem attende & concilia: ego quam meliorem, perspicuamq. magis putaui, hic sequutus sum, atque reposui.*

E Interea in otio versatur Frater per primum diem; similiterq. postero die Dæmon vehementiorem ei circumfundit acediam, quàm die præcedente, &c.] *Hinc clare quiuis perspicit, quàm periculosus sit acediæ morbus, quantaq. eis pericula à cacodæmone immineant, qui semel spiritui acediæ locum præbere, & ignauia atque otio diffluere inceperint. sicut pluribus hoc eodem Tom. 2. etiam alibi demonstrat Auctor, in Parænes. 28. De priuatione timoris Dei, & de negligentia.*] *ac Parænese 42. De his qui propria cadunt negligentia. cuius initium est:* Frater, solitariam desiderasti vitam, bonum appetijsti opus, si ad finem vsque seruaueris, &c.] *Necnon longe postea in Parænese, ad monachum acediæ deditum, qui tentabatur vt rediret ad seculum. cuius principium ibi est:* Intrate per angustam portam, &c. *Quò etiam faciunt, quæ Ioannes Cassian. per capita 23. lib. 10. de Spiritu acediæ adducit, vbi non pauca cum his reperiuntur conformia. quemadmodum & apud alios alibi.*

Alteri porro fratri, malignus promptitudinem ad opus præbet, vltra quàm oportet; vnde auaritiæ morbus generatur, &c.] *Aliæ Dæmonis insidiæ ac laquei deteguntur, quibus per auaritiam captare renunciantium animas studet, efficereq. (si fieri possit) vt etiam postpositis, neglectisq. precibus ac Synaxis officijs, soli manuali insistant operi, & quidem caussa auaritiæ: sicq. à summo mane vsque ad vesperam absque cessatione opus suum plusquam par est, priuati lucri gratia producant, &c. quos hic non leuiter monachos taxat, reprehenditq. Ephræm. De quibus, & apud Cassianum vide lib. 7. de spiritu Philargyriæ, per capita 31. sed potissimum cap. 7. vbi quantorum malorum Philargyria sit procreatrix, ac præsertim in Monacho ad proprium commodum Abbate inscio, opus peculiare exercēte, illudq. vendente, tractatur. ac postea quoque cap. 9. 10. 12. 21. 30. &c.]* Contra quod genus hominum, etiam grauiter Magnus scribit Basilius, in constitutionibus monastic. cap. 35. cuius ibi principium est: Debet autem pietatis cultor, ab omni priuata rerum quæ in materia consistunt, possessione liber esse, &c.] *vbi aduersus proprietarios Monachos tractat, & cur proprietas monachis vitanda sit; & quomodo qui tales sunt, Iudæ in hoc rectè adsimilentur, ostendit.*

Tot iam annos operor in benedicto hoc manuum opere, &c.] *Verba sunt Monachi incusantis grauitatem & diuturnitatem operis sui, & se ex illo dignam non recipere mercedem conquerentis, quare aliam artem magis lucrosam cogitare incipit, &c. Vbi in alio sic legitur MS.* [Tanta in benedicto hoc operatus sum opere, neque quantum oportet mercedis habet: quin potius laborem incredibilem continet atque infinitum, &c.] *sicq. in alijs atque alijs exemplaribus mmss.*

Et rursus: vt & illorum abundantia, vestræ inopiæ sit supplementum, vt fiat æqualitas, sicut scriptum est: Qui multum non abundauit, &c.] *Verba sunt Apostoli 2. Cor. 8. vbi in alio Auctoris nostri MS. adlusiue sic:* vt vestra abundantia, illorum suppleat inopiam, &c.] *sicq. forte etiam accommodatius, ad eius hic institutum. Locus porro Scripturæ hic notatus, est Exod. 16.*

PARAENESIS VIGESIMA QVARTA.

*Quòd * Diuersimode impugnantur, qui sub obedientia viuunt.*

** al. De his, quæ accidunt inter eos qui in cœnobijs viuunt.*

DIVERSIMODE impugnantur qui sub obedientia spiritalis patris constituti sunt: Nam si eos viderit inimicus carnalia sapientes, suggerit ipsis cogitationes carnales, dicens: Recede à monasterio, & negotiare aliqua in re * ad lucrum. Spiritali porro viro opponit se aduersarius improbus, per rectè facta, suggerens eiusmodi, dicendo: In seculo, hæc seruilia opera exercebas, & comedebas sicut animalia rationis expertia. Et qualis hæc iustitia, operari & comedere? Ecce enim & per cibum, excitatur tibi fornicationis bellum: Et vicissim nisi comedas, laborem ferre non potes. Quin * potius huc veni, ingredere in eremum interiorem, & saluaberis: Domini enim est terra, & plenitudo eius. Cæterùm ferramentum tecum paruum tolle, quo herbas euellere possis, & comedere quemadmodum & antiqui ac primi Monachi faciebant, qui etiam grati acceptiq. fuerunt Deo. Et quid necesse tibi est hic desidere, vbi scandala regnant, & obtrectationes, aliæq. res quas non oportet dicere? Quando autem exieris, & nihil istorum habueris; aliam addisces artem, vnde & sufficientem emereri possis mercedem, vt etiam inopi atque mendico ex tuis laboribus elargiaris. Tales suggerit malignus cogitationes fratri. Tunc suggestori respondet frater, dicens: Ecce discedam ab his qui hic versantur, ad quas tamen partes diuertam nescio: vereor ne forte egressus, si locum non inuenero, iterum huc reuerti cogar. Cui aduersarius: solum ab his discede, & locus tibi non deerit. Quem enim inquit, deseruit Dominus; vt te derelinquat? quin & iureiurando affirma, te huc non reuersurum. Quibus respondet frater, dicens: Exspectemus ad certum tempus: non enim iam tempus idoneum

** al. vnde tibi commoda, & vtilitates comparet, &c.*

** al. Quare huc potius age, &c.*

A neum est, quo nos hinc secedamus. Ad quæ, aduersarius: Et quomodo sustinebis ingruentes tentationes in loco isto? Existimansq. frater ad maiorem se profectum * trahi, assensum cogitationibus præbet, quod omnibus deterius est. Quemadmodum enim in pelago, nauis si * vel exiguum ipsi foramen acciderit, nisi cito curata fuerit; ex modico illo, talis tantaq. magnitudo vndis maris facile inuoluetur: Ad eumdem modum etiam anima excipiens insultus hostium, nisi ad creatorem suum redierit. Sobrietate igitur & vigilantia, multaq. humilitate opus est carissimi. Omne enim malum funditus deletur, * perfectæ in Deum charitatis possessione. Frater ergo qui cogitationibus consentit, & vehementius ab ijs deinceps diuexatur, accedit ad Præfectum suum, ac dicit: Pater abba, fac charitatem, & dimitte me:

al. venire.

al. si vel in minimo læsa fuerit.

al. per charitatem in Deum perfectam.

B non enim queo amplius in cœnobio desidere. Quæ audiens senex, incipit contristari, ac lugere vices fratris, quòd illusus sit: cœpitq. Senex consolari & hortari fratrem, dicens: Ego frater non dimittam te. Cur vero fili dæmones audis, volentes te à fraternitate segregare, & dulci eorum charitate? An ignoras frater, quòd si ex caula, ouis non exierit; eam à feris non capi? Sed dic mihi frater: num quis te fratrum contristarit, aut ego ipse? Dic quæso, & ego te curabo in Domino. Et si quis te fratrum, molestia iniuriave affecerit; tolera, propter eum qui dicit: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Quorsum autem attendis erratis alienis? Teipsum potius purum intemeratumq. serua. Et si forte molestus ego tibi fuerim, testis mihi scrutator cordium est Dominus, quòd non ex aliquo

Gal. 6.

C tui odio, id sim conatus: sed potius salutis animæ tuæ satagens. Atque ista auribus quidē frater excipiens, interius suis interim cogitationibus abstrahitur. Similiter quoque & fratres eum interpellant, dicentes: Ne deseras nos frater; vnanimiterq. condolent ei. Quòd si persuasum fratri fuerit, & acquiescat: liberatur multis tentationibus atque tribulationibus. Quòd si adduci non possit, vt maneat; dicit Præfecto: Non propterea, sed solitarie viuere desidero. Et ne in longum protrahamus sermonem: nisi morem gerat frater, recedit à confraternitate. Egrediensq. monasterio, in quo degebat, circumspicit ad dexteram, & ad sinistram. Quòd si mundum spectarit, & in seculum reuerterit; occœcatus mente, dicit intra seipsum: Liberatus sum à solitudine vitæ monasticæ; suumq. exitium arbitratur esse sapientiam. Si-

Similia valde accommoda.

D milis autem talis est homini, qui sumpta hydria sua abijt hausturus aquam, & tamen hydriam aqua non impleuit: sed reuersus etiam vas confregit. Talis quoque est, qui spreta gratia Christi Domini, denuo in mundum ad vitam secularem se conuertit. Quòd si piam frater, ac religiosam mentem obtinuerit; in interiorem * ingreditur eremum. Contingit autem vt in senes quosdam incidat, qui hospitalitatis virtutem exercentes, fratrem cum gaudio excipiunt. Deinde interrogant, vnde * ò frater? At ille: Huius sum, inquit, cœnobij, fratres. Et acedia circumfundente me in cœnobio, ab eo exiui. nuncq. inquiro vbi considеam, & plangam peccata mea. Tunc quoque Senes illi cohortari fratrem incipiunt, dicentes: Potius ad tuum te confer cœnobium, ò fili; & ibi conquiesce. Ecce enim, vides quantis nos pre-

al. progreditur.

al. Vnde est frater?

E mamur angustijs, in locis istis. Audiuimus * autem & à Patribus, bona esse cœnobia, maximeq. iuuenibus. Et si morem gerens frater, reuertatur ad locum suum, ibiq. quietam amplectatur vitam: iam multas ac malas tribulationes effugit. Quòd si senibus non paruerit: interiorem petit eremum, & paulatim fames eum affligit ac premit; tuncq. fratrem tœdere ac pœnitere incipit. quin & dæmones ipsum timore atque ignauia exagitant, & dicunt: Bene cum fratribus tuis confidebas, quis te disturbauit, atque * adduxit in eremum istam? Et cuiusmodi censebitur iustitia, si mala

al. Etenim à Patribus intelleximus.

al. incitauit, induxit, atque persuasit, vt &c.

moriaris morte , in iſta eremo ? Tunc magnum fratri incutiunt timorem atque terrorem, tormentaq. multa in mente ipſius . Tuncq. frater intra ſeipſum dicere incipit, pœnitentia ductus : Bene mihi inter fratres meos verſanti , erat. At quis me ſeduxit ? aut cuinſmodi me dæmon decepit , vt ad eremum hanc horribilem exirem ? ubi feræ inhabitant multæ, malæ, atque terribiles. Quid porro agam miſer , ſi in manus Barbarorum incidero? ne forte & in latrones incurram ; aut etiam fera aliqua praua occurrat mihi : quin & dæmonia multa in locis iſtis reperiuntur. nam locus inquit, deſertus eſt. Et quomodo ego ſolitarie poteto habitare in eremo iſta ? vbi aſſidue ſpiritus ſunt immundi: præſertim vero cum ego inter plures fratres degere conſueuerim . Reuera autem , niſi ſobrium ſe ac vigilantem præbuerit , qui vitam ſolitariam in eremo agit , cito etiam mentem deperdet: quemadmodum & multi id perpeſſi ſunt . Deinde poſt eiuſmodi cogitationes , incipit ſecum frater dicere: Eamus habitatum apud fratres, ſolitariam vitam quiete ducentes. Poſtea ad ſolitarios, frater accedit: Excipiuntq. eum fratres in pace, tribuunt ei cellam inter ipſos, & aſſumunt ipſum in Domino; offerentes ei quantum poterat manus ipſorum . Deinde conſidens frater in cella ſua, ait intra ſeſe : Paululum nos operari oportet, vt inueniamus quo alamur. Et rurſus, quid agam : quoniam opificium huius loci nondum didici ? Et poſt aliquot dies , vbi opificij rationem didicit , incipit deinceps

Similitudo ex contrarys.

diſtrahi , & conflictari , quippe qui ſolitariam vitam degat. Quemadmodum enim ſolitariam vitam ducere ſolito , difficilis atque moleſta videtur vita cœnobitica : Ita ei qui in cœnobio viuere conſueuit , moleſta apparet vita ſolitaria. Omne porro lignum à * proprio agnoſcitur fructu: Et laboribus deditus , ex * iuuentute ſua . Incipit deinde frater , ſæpe diſtractionibus tentus, pœnitentia duci , ac dicere : Ecce diſtrahor vndique , & neque horarias preces meas perſoluere poſſum , cum cogitationibus quotidie dimicans. Cum verò in cœnobio verſabar , ab omnibus iſtis liber eram : at cura omnis mea erat in Synaxi ac precibus, & exiguo manuum penſo perſoluendo. At nunc quid agam miſer ? nam propter mea peccata , iſta mihi euenerunt : quia enim immorigerum me Patris admonitioni præbui , ecce multæ tribulationes conſtringunt me. Praua enim admodum inobedientia, Adamum ex paradiſo eiecit: & me ex monaſterio meo. Et poſt hoſce ſermones, accidit fratrem duplici ferri cogitatione, tum bona, tum mala : quarum mala , ei ſuggerit eiuſmodi , dicens : Ecce & cœnobium probaſti , & eremum expertus es ; & ſi ad cœnobium redieris , pudor tibi erit , & dedecus . neque vero iſtud ſolum : quin & in cœnobijs oppreſſiones regnant , ac ſcandala plurima. Rurſusq. in eremo iſta , terrores ſunt varij, & labor immenſus: immo potius hinc digreſſus in mundum abi: nam & ibi inquit , ſi Deum timere volueris, ſaluaberis. An putas ſolos eos , qui in eremo verſantur, ſaluari? Cęterum ſi ſapuerit frater, reſpondebit * cogitationi eiuſmodi, dicens : Si in eremo , vbi magna eſt quies atque tranquillitas, non permiſeris me conquieſcere : quæ non mala aduerſum me excitabis , ſi in mundum abiero ? Hæc quippe ſuggerit inimicus , volens ipſum * reflectere velut canem ad proprium vomitum . Nam ſi frater cogitationi conſenſerit , illico in mundum inimicus abigit eum : Sin vero fratris anima concupierit ſalutare Domini ; dabit ei Deus cogitationem bonam , in ſemitam iuſtitiæ. Talia igitur ſunt cogitationis bonæ propugnacula . Ecce inquit , & cœnobia probaſti, & eremum expertus es . Proba igitur cogitationem tuam : & vbi vides in bonum ædificari animam tuam , ibi perſiſte. Quòd ſi etiam hiſce in locis quietam degere vitam volueris, ſicut & cæteri fratres, qui ibi reſident propter Dominum ; nequaquam te Dominus noſter Ieſus Chriſtus deſpiciet:

** al. ex proprio.*

** al. in iuuentute ſua.*

Gen. 3.

Duplicis cogitationis tentatio.

** al. reſpondebit ei dicens.*

** al. in ſuam ad ducere ſententiam.*

A despiciet: sed ipse tui curam geret, * solum in timore Dei versare. Sin autem & ad cœnobium redeundi fuerit animus, hoc etiam melius est. Caueasq. tacita mentis cogitatione tecum dicere: Ad fratres meos reuerti erubesco: reputabunt enim me, si ad eos rediero, tamquam impatientem, & labores eremi ferre nolentem: imo instar segnis alicuius ac pigri militis à belli acie profugientem. Verum non sic mi frater, non sic: sed tu potius, velut probatus pugil, quod dictum est ab Apostolo, * explesti & effecisti. ait enim: Omnia probantes, quod bonum est tenete. En tu vtrumque explorasti atque tentasti, hoc est, solitarium, & cœnobiticum vitæ genus. Inuenisti bonum & iucundum esse, fratres habitare in vnum. quemadmodum scriptum est: Frater qui adiuuatur à fratre; quasi munita

B atque excelsa ciuitas: nam fundati regni instar, fortis est ac potens. Quibus compunctus frater, ad cœnobium reuertitur. Suscipit eum Præfectus cœnobij, cum fratribus, prompte atque libenter. propter illum qui dixit: Suscipite ac sustinete infirmos. attribuitq. ipsi cellam. Et aliquot post dies, fratre in sua conquiescente cella, incipit malignus talibus * exagitare fratrem, atque suggerere ipsi, dicens: Iterum ad antiqua venisti? Nonne tibi solitudo sufficiebat, libertasve eremi? vbi neque quid noxium cernebas, neque scandalo afficiebaris, neque etiã aliquid * cum aliquo loquebaris. Et tantopere rursus dæmones exagitare ac diuexare atque perturbare fratrem incipiunt; vt si fieri posset, etiam parietibus monasterij effractis effugeret. Vsqueadeo turbatur cogitationibus à malo dæmone immissis, qui

C eum volens adhuc è cella retrahere, tœdium illi in exiguo opificio inijcit. Cæterum prudens si est frater (quemadmodum scriptum est: Prudentes estote sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.) resistet illis, dicens: Ne me illuseritis operarij iniquitatis; quoniam consilium vestrum ego non tolerabo, cum illud veneno sit plenum. Auscultans quippe vos, prima vice egressus sum monasterio, existimans me ad maiorem profectum abire. Et * cella quidem exiui, sed vtilitatem mihi non * retuli: immo cognoui quòd omnes viæ vestræ sint tenebræ, & qui in eis ambulat, in tenebris iter faciat. Ego autem ab hoc tempore, me ipse putabo seruum cuiuspiam; qui huc profectus, me huius monasterij Præfecto commendarit, in quo habito: ideo non sum mei iuris. Et super modico manuum opere, quid me diue-

D xatis atque affligitis? Numquid ego sum melior hominibus secularibus, qui quidem non solum de die, sed etiam de nocte operantur, sataguntque eorum quæ sunt vxoris, & liberorum, & cellæ, & * pretij conductæ domus? me vero ab omnibus istis liberauit Christus: quia iugum ipsius suaue est, & onus eius leue. Propterea declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei. Quoniam ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

Marginalia: * al. si solum in timore Domini verseris. — * al. exple & effice. — 1. Thes. 5. — Psal. 132. — Prouerb. 18. — Matth. 10. & Rom. 14. 15. & 1. Thes. 5. — * al. diuexare fratrem, talia ei suggerens, dicens q. — * al. aduersus aliquem. — Matth. 10. — * al. monasterio — * al. inueni. — * al. & domicilij. — Matth. 11. — Psal. 118.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

E HAC sua Parænese, ostendit Auctor diuersimode impugnari ab hoste illos qui sub obedientia in monasterijs viuunt; pessimeq. sibi consulere eos, qui sua solius potius cõsilia quàm suorum Superiorum sequuntur, proprijsq. se abduci cogitationibus sinunt. vnde in multas sæpe tentationes laqueosq. diaboli incidunt, quibus semel implicati atque constricti, non facile se illis liberant, sed magis in deterius vergunt, viam pietatis atque religionis deserentes, & fraternitatem cum instituto suo monastico relinquentes, ac ad seculum redeuntes, vel etiam solitudinem relicto monasterio cogitantes, &c. Quare tales hic hortatur, ne callidis inimici suggestionibus atque tentationibus vllatenus locum præbeant: sed ad mentem redeant, seq. totos Deo offerant, commendentq. ac postliminio ad fratres, monasteriumq. vnde exierant reuertantur, ac vitam Deo gratam

Parænesis 24. quòd diuersimode impugnantur qui sub obedientia viuunt.] *Ita est in duplici MS. Syrlet. Pro quo, in Cryptafer. sic:* [De his quæ contingunt inter eos qui in cœnobijs viuunt.] *& in Cod. Cand.* [Quòd non oporteat propria sequi consilia, nec suis abripi cogitationibus.] *At in MS. Vatic. talis est Inscriptio:* [Parænesis in Fratrem qui è monasterio exiuit, & iterum postliminio reuersus est.] *Conueniuntq. omnes istæ Inscriptiones hic instituto Auctoris, cum & de singulis hac ipsa Parænese sparsim agatur, magis tamen vel minus.*

A

In seculo hæc seruilia opera exercebas, & comedebas, &c.] *A Cœnobio ad solitudinem abducere callide conatur Dæmon, vtiturq. hoc Argumento: Quod hic agis in monasterio, agebas etiam in seculo: opificium scilicet exercebas, & edebas vt animalia rationis expertia, &c. abi igitur in solitudinem, vbi sine cibo viuas, omissoq. opificio te totum contemplationi dedas, &c.*

B

Et vicissim nisi comedas, laborem ferre non potes, &c.] *Est continuata hæc oratio cum verbis proxime præcedentibus, & vnica ratiocinatio atque dilemma eiusmodi: Si comedis, vitam bestialem agis; si non comedis, non fers laborem: ergo abi in solitudinem, vbi non sit necesse laborare, neque comedere, &c. atque hæc sunt argumenta quibus cacodæmon subdole persuadere conatur Monacho, vt suum relinquat monasterium, institutumq. monasticum, &c.*

Ecce discedam ab his, qui hic versantur, &c.] *al.* ἐλλειπτικῶς, *& ad verbum sic:* [Ecce ab his qui hic sunt recedo, & in quas me partes conferam ignoro: ne forte dum hinc egressus fuero, & locum non inuenero, huc iterum postliminio reuertar, &c.] *vbi etsi lectio videatur esse germana, & formula dicendi forte Syris familiaris, & elliptica; sicut etiam vbi est: (* μήποτε ἐξελθόντος μου. *id est, ne forte hinc egressus, &c.) tamen maioris perspicuitatis gratia, melius hic expressius legendum, adhibendo verbum* ὁρῶ, *vel* δέδοικα *ante* μήποτε. *vt latine reddatur,* vereor ne forte egressus, si locum non inuenero, iterum huc reuerti cogar.] *vt hic in translat. reposuimus. nisi quis fortasse hic pro* ἰδοὺ ἐξέρχομαι, *legendum censeat,* εἰ τῶν ὧδε ἐξέρχομαι. *si ab his qui hic degunt egressus fuero. ac postea pro (* μήποτε, *ne forte)* εἰ μὴ, *nisi forte, &c. hoc modo:* Si hinc ego abiero, in quas me partes recipiam nescio; nisi forte post egressum, si locum non inuenero, iterum huc redeam, &c.

C

Quemadmodum enim solitariam vitam ducere solito, difficilis videtur vita cœnobitica: ita ei qui in cœnobio, molesta apparet vita solitaria.] *Quid differat solitaria vita à cœnobitica; quidq.* οἱ μονάζοντες ἀπὸ τῶν κοινοβιτῶν, *non obscure hic indicat. quam etiam differentiam plene Cassianus ponit, in collat. 18. cap. 5. sub fin. & eadem 18. collat. cap. 10. in Respons. ad Interrogat. quid intersit inter Cœnobium & monasterium, vbi ista ex professo tractantur, & apud alios alibi.*

Ecce distrahor vndique, & neque exiguas horarias preces meas persoluere possum, &c.] *Vbi in Græco est:* Ἰδοὺ περισπῶμαι πανταχόθεν. καὶ οὐδὲ τὴν μικράν μου σύναξιν ἐκπληρῶσαι δύναμαι, *&c.] Nomine enim* τῆς συνάξεως, *hic per metalepsin appellare videtur statas precationes, & officium diuinum quod in illis conuentibus potissimum decantabatur: & hoc loco ad priuatas quoque transfertur precationes, &c. sicut examinando comperies.*

D

E

A

PARAENESIS VIGESIMA QVINTA.

Inuasio atque impugnatio hostis, in transgressores.

SVGGERIT fratri cogitatio: Tot iam annos in hoc sancto loco degis, inseruiens Christo Domino; at nunc consenuisti, nec sufferre poteris amplius regulas loci istius: nam caro tua B debilitata est, neque vires tibi vltra suppetunt faciendi quidquam, * sperneris q. deinceps à paruis & magnis; quin & propter senium tuum requie indiges. Age igitur, inde egredere, & in vno aliquo reside loco, atque quiesce: & siue ex charitate, siue ex qualicumque alia occasione, Deus tibi victum mittet. Quæ enim tibi impendet necessitas, vt etiam misere caussa victus tui, improperia sufferas? Quid porro & cibus tuus est; quòd ita quotidie etiam praui instar serui defatigeris atque affligaris, sustineasq. minoribus te subijci? Hæc atque alia eiusmodi, improbus hostis Seni suggerit, volens à fraternitate ipsum post tot tantosq. annos abstrahere, & loco in quo consenuit, dimouere; eumq. impatientem tempore senectutis suæ * demonstrare. Et si cogitatione senex facilior leuiorq. C fuerit, mox & è vestigio obedientem se improbo consultori præbet, & exagitatur ab ipso, sicut sarmentum ac stipula à vento agitata: Sin autem senex cogitatione perfectus sit, eum de loco tranquillitatis non dimouent; neque ipsum * vincunt, tamquam aliquem catena vinctum. Non enim præualent cogitationibus pijs; nam & ijs resistit senex, dicens: ne senectutem meam irriseritis improbi dæmones; non enim prauas vestras cogitationes atque consilia ignoramus. Nam si in iuuentute mea patienter labores pertuli: multo magis nunc sustinebo, quando tempus resolutionis meæ instat, vt sim cum Christo. quemadmodum & vos mihi contestabamini: consenui enim, & caro mea infirmata est; quò igitur abibo? Senex quippe aliud exspectat nihil, nisi vt hac liberetur vita, ac dissoluatur: & adhuc vt ignauiæ for D ma reddar atque exẽplum, & non patientiæ, suadetis? Si enim senex Eleazarus, dum incendij supplicijs torqueretur, non est mutatus mente; vnde & iuuenes ætate, huius patientiam respicientes, contempserunt tormenta quæ videbantur, viceruntq. tyrannum Septem sancti pueri: quid igitur ego? Atque ita diabolicas cogitationes dissipat, si in eadem voluntate sententiaq. permaneat, diuina adiuuante gratia. moriturq. in loco, vbi consenuit, referens coronam gloriæ, & à Domino audiens: Euge serue bone, & fidelis: in paucis fuisti fidelis, supra multa te constituam; intra in gaudium Domini tui. Cui gloria * & imperium, Patri, & Filio, & Spiritui sancto: nunc & semper, & in E secula seculorum. Amen.

Marginalia: * al. contemptuiq. deinceps ibi eris paruis ac magnis. — *Improbi hostis suggestiones, & tentationes.* — * al. reddere. — * al. superant. — *2. Machab. 6.* — *2. Machab. 7.* — *Matth. 25.* — * al. Cui gloria in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

INVASIO atque impugnatio hoſtis, &c.] *Variat & hic Titulus ſiue Inſcriptio : nam in MS. Vatic. eſt :* [Quo pacto honeſtatis inimicus Dæmon ſe opponit ijs qui iam con ſenuerunt in cœnobijs, & dicit : Tot iam annos agis in hoc loco, &c.] *Loco cuius, in alio Cod. ſimpliciter abſque addit. reperitur :* [Parænesis 24. & al. 25.] *In Candiano autem MS. eſt :* [De accedia,& patientia Senum.] *At in antiquiſſimo MS. Cryptafer. reperitur ac legitur hic :* [Sancti Stephani iunioris, de his quæ accidunt ſenibus. eiuſdem Paræneſis 24.] *exiſtimo autem Stephanum illum iuniorem eſſe eum, cuius mentio fit in Romano Martyrolog. quarto Kalend. Decem. ibi :* Conſtantinopoli, Sanctorum Martyrum Stephani iunioris, & Sociorum trecentorum, & triginta nouem Monachorum, &c.] *quorum etiam Zonaras meminit, in 3. part. annal. in Conſtantino Copronymo, ſub quo paſſi ſunt. & Damaſcenus ex editione Billiana, nec non Cedrenus in compend. anno 25. eiuſdem Imper. ac Ioannes Epiſcopus Hieroſolym. in vita S. Ioannis Damaſceni, alijque alibi.*

Et ſi cogitatione Senex facilior leuiorq. ſit, mox obedientem ſe improbo conſultori præbet &c.] *Alia lectio ſic :* [Et ſi leuis animi mentiſq. ſenex fuerit, ſtatim & è veſtigio tranſuertitur, & expellitur a malo dæmone.] *al.* [cogitatione dimouetur atque traducitur ab ipſo, inſtar ſtipulæ à vento agitatæ, &c.] *atque ideo impij hoſtis ſuggeſtionibus, prauiſq. eius conſilijs monet Auctor quocunq. tempore fortiter reſiſtendum, & in bonis vitæ inſtitutis ad finem vſque perſeuerandum, &c.*

Sin autem Senex cogitatione perfectus ſit, eum de loco tranquillitatis non dimouent, &c.] *In duobus alijs mmſ. Græc. pro* (οὐ μεταφέρουσιν αὐτὸν τοῦ τόπου τῆς ἡσυχίας, *ut hic*) *reperitur :* οὐ μεταφέρουσιν αὐτοῦ τὸν τρόπον τῆς ἡσυχίας, *id eſt, non transferunt atque diſturbant eius modū ac rationem quietis*] *& al.* αὐτὸν τοῦ τρόπου τῆς ἡσυχίας. *non dimouent ipſum à modo quietis.*

PARAENESIS VIGESIMA SEXTA.

** al. De Fide. Paræneſis 25.*

De tranſmutatione loci in locum, &c.*

FIDES, mater eſt boni omnis operis, & per ipſam quis acquirit repromiſſiones Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. quemadmodum ſcriptum eſt : ſine fide autem impoſſibile eſt placere Deo. Fertilis porro poſſeſſio eſt diabolo infidelitas, quæ operis omnis mali eſt mater : quippe ex qua, duplicitas animi naſcitur, quæ eſt inordinatio atque confuſio. Vir autem* duplicis animi, inquit, inſtabilis eſt in omnibus vijs ſuis. Si ad eremum exierimus, in eremo non quieſcunt pedes noſtri : Et ſi ad loca quæ habitantur; eos qui * eremum ſequuntur, felices prædicamus. Fratres, niſi ſeminauerimus, quomodo metemus ? Et fructus largitori fructuum non offerentes, quomodo fructum ferre poterimus ? Tribulationem non ſuſtinentes, quomodo refrigerium adinueniemus ? In eremo patienter non perſeuerantes, quo pacto mercedem peregrinationis noſtræ recipiemus ? Inopiam & anguſtias non ſufferentes, quo pacto veras diuitias reperiemus ? In contumelijs, & * plagis, atque contemptionibus non acquieſcentes : quo pacto veſtigijs Domini Chriſti inſiſtemus ? Sub obedientia ſeniorum eſſe in domino, non ſuſtinemus : ſed ex loco in locum aliūm tranſimus. Primùm vero debet quis ex proprijs perdiſcere cogitationibus, cur, & quam ob cauſſam velit proprium deſerere locum in quo habitat : ne forte laborem effugere cupiens, interiorem petat eremum, arbitrans leuiorem ſe in eremo inuentu-

rum.

Heb. 11.

Iacob. 1.

** al. duplex animo.*

** al. in eremo degunt.*

Galat. 6.

** al. & triſtitijs atque moleſtijs, & contemptionibus, &c.*

A rum locum. ne rursus ab honestatis inimico dæmone, liuore atque inuidia vulneratus angatur; quippe quòd alius frater in ijs rebus quæ cernuntur proficiat, ipse vero non sit honoris gradum ac dignitatis adeptus, & huius rei gratia relinquere vult locum. ne * labotem fugiens virtutum, aut sub obedientia in Christo viuere detrectans, solitudinem petat. neue terrenam hæreditatem persequens, suum deserere velit locum: nam cogitationes ista patefaciunt. Si ergo ante exquisiuerimus ac perscrutati simus; cognouerimusq. diuexantem nos perturbationem ac passionem animi: eam minime sequamur; ne in manus improborum incidamus dæmonum, in locis desertis & inaquosis. Examina igitur teipsum strenue, an plane secundum Deum in veritate accidat res, & non consilio atque proposito deprauato: Nam qui

*al. pugnam.

B non cum consilio ac deliberatione rem agit, similis est talis viro * volucres suis pedibus persequenti, & imprudenter quæ ad ipsum pertinent agens. Consilium autem bonum, mandata * Domini obseruat. Et quid ad ista dicere oportet? Sobrietate ergo & vigilantia opus est, carissimi. Accidit porro, vt * & recte iusteq. factorum prætextu, fratres oppugnet inimicus. Et si consenserit condescenderitq. frater, vt à loco separetur; machinatur inimicus ipsum aliquo in loco suis laqueis capere. Sin vero homines, vos acerba quadam æmulatione persequantur, aut communicare operibus cogant alienis, in quibus non sibi complacet Deus, & ad alium confugimus locum; fiduciam habeamus ad Deum. cum Dominus & Saluator noster Iesus Christus dixerit discipulis suis: Quòd si vos persecuti fuerint; ex hac ciuitate, fugite

*al. volatilia pennata.
*al. Christi.
*al. vt etiam per recte iusteq. facta.
Matth. 10.

C in aliam. At de non oberrando, ait rursus Saluator: Nolite transire è domo, in domum. Et iterum: in quamcumque ciuitatem ingressi fueritis, ibi manete. Si porro nostram explere voluntatem voluerimus: quæ ista erit virtus? Sin autem Præfecti nos separarint, locum præbeamus: resistamus autem Diabolo magis. Sic enim agebat Dauid, alienigenas oppugnans, dum à facie Saul declinabat. Si ergo recte in eremo quiescas, & diuexarit te cogitatio, vt ad loca quæ habitantur te transferas: * responde ei bellum mundi, & quæ aliquibus ibi degentibus eueniunt. Sin vero bene in cœnobio quiescis, teq. conturbarit cogitatio, vt eremum ingrediaris: * responde ipsi bellum atque molestiam eius. Quòd si solitariam vitam probe degas, ac te molestarit cogitatio, vt in plurium fratrum conuentum ac cœtum introëas: responde ipsi certamen cœnobiorum, ac præterea retributionem. Et

Matth. 10. Mar. 6. & Luc. 9. 10.
1. Reg. 18. 19. 20. 21. &c.
*f. oppone ei.
*f. obijce ipsi.
Cogitationum distractio vitãda.

D ne imprudenter nostris abripiamur cogitationibus: non enim nouimus, quid expediat nobis. quemadmodum ait Sapientia: Non te extollas in cogitatione animæ tuæ: ne * abripiatur velut taurus anima tua. Frondes tuæ comedentur, & * fructus tuos perdes, & relinques teipsum vt lignum aridum in deserto. Salus autem est in multo consilio. At sæpe vis dicere, te propter scandala, & detractiones, inde fugere velle? feras æquo animo, ac tibi consilium dabo. Cupis fugere scandala, & obtrectationes? obstrue os tuum in Domino; & auerte oculos tuos ne videant vanitatem: atque ita vtrumque vinces, & detractionem per silentium, & scandala per custodiam oculorum. Nam si ista non vicerimus: quocumque abierimus, in nobis

Eccl. 6.
*al. diripiatur.
*al. labores tuos.
Scandala vt vitanda, & obtrectationes.

E portabimus à quibus oppugnemur. Hos vince carissime, & habebis requiem vbicumque resederis. Cæterum frequens vis dicere: cognita cunctis est fratribus mea ad conuersionem difficultas, atque negligentia; & ideo non amplius habitare queo in loco isto: Nam quamuis ego virtutem desiderem, homines tamen quibuscum habito, ijdem sunt. Audi ergo carissime: tu bonum fac, & videbis quòd Dominus conscientiam tuam curabit, fratrumq. tuorum, in ijs quæ ad te pertinent. Nam si discedere vis, quia nota est fratribus tua ignauia: illud est fugere velle dedecus, & eos quærere,

rere, quibus non ſint noti praui mores tui, vt apud eos bene audias, nec ſit memoria defectus, & imbecillitatis tuæ prioris. Cum dicat Propheta: Improperium exſpectauit cor meum, & miſeriam. Valde enim conducit, opprobrium & deſpectionem ab hominibus ferre, propter Dominum, ad purgationem peccatorum. Fidemque illius tibi faciat Propheta, dicens: Quoniam in humilitate noſtra, memor fuit noſtri Dominus: & redemit nos ab inimicis noſtris. Sed vbi te petit, qui ex aduerſo inſurgit, reluctare ac reſiſte inimico; vt quibus tui defectus & imperfectiones notæ ſunt, ijs quoque tua recte facta manifeſtentur: atque in eo magnam à Domino referes gloriam: Ipſo Saluatore noſtro Ieſu Chriſto dicente: Et erunt nouiſſimi primi, & primi nouiſſimi. Ex quo enim die, ſordida veſtis lota eſt, non amplius cum immundis ſeponetur: At ſi quis inuidia atque æmulatione praua ductus, veſtem mundam appellarit ſordidam, non credetur ei, nam forma atque aſpectus veſtimenti coarguet eum: Lauabis enim me, (inquit Scriptura) & ſuper niuem dealbabor. In aduerſarios porro tuos, & qui mentem ac cogitationem tuam rurſus ad antiqua ſtudent conuertere mala, etiã ait Scriptura: Væ qui potum dat amico ſuo, mittens fel ſuum & inebrians vt aſpiciat nuditatem eius. Velut qui relinquunt iter rectum, vt ambulent per vias tenebroſas: qui lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus peſſimis; quorum viæ peruerſæ ſunt, & infames greſſus eorum: vt longe te faciant à via recta, & alienum à iuſto conſilio. Ideo dicit: non comprehenditur ſub annis vitæ. Nam ſi per ſemitas ambulaſſent bonas: inueniſſent vtique ſemitas iuſtitiæ planas ac faciles. Boni erunt habitatores terræ, ſimplices autem relinquentur in ea. Semitæ impiorum, ex terra peribunt: & iniqui expellentur ab ea. Fili, ne mearum obliuiſcaris concionum: verba autem mea retineat cor tuum. Quoniam Deo noſtro gloria: nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſal. 68. *Pſal. 35.* *Ibidem.* *Matth. 19. 20.* *Ab exemplo, & vſu practico.* *Pſal. 50.* *Hab. 2.* *Prouer. 2.* *Prou. 2. iuxta LXX.* *Pſal. 36.* *Prou. 3.*

A B C

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

HVIVS *quoque Argumenti eſſe videntur, quæ S. Baſilius Magnus tractat contra inſtabilitatem quorumdam Monachorum, qui frequentibus locorum demutationibus gaudent, in ſuis Monaſticis conſtitutionibus cap. 10. quod incipit:* [Atque illi etiam deuitandi ſunt, qui inſtabiles identidem locum demutant, & modo ad hos, modo ad illos fratres ſe conferunt, &c.] *Vbi ſimilium inſtabilitas reprehenditur, & quomodo deuitandi qui tales ſunt, quæque ex eiuſmodi leuitate & inconſtantia gignantur vitia, dilucide oſtenditur, ſicut & alibi pluribus in locis apud eumdem. De quibus & Caſſianum lege, collatione 19. de fine Cænob. & eremit. cap. 3. 10. 11. 13. 14. &c. item collat. 24. in Reſponſ. de illuſione diaboli, eo quòd vaſtioris ſolitudinis requiem repromittat, cap. 19. ac alibi ſæpe. & apud Ephræm in ſuperioribus huius 2. Tom. Parænesib. ac poſtea in Parænese 42. & al. 43. quæ ſit ad Monachum qui ſuum deſeruit monaſterium, & de Pænitent. cuius initium eſt:* [Sub obedientia ſpiritalis Patris conſtitutis, ſuggerit inimicus dicens: Diſcede hinc, & priuatim habita, vt quieſcas magis, &c.] *ſparſimq. alibi apud eumdem ſæpe, etiam Tomo 1. & 3.*

D

Parænesis 26. de tranſmutatione loci in locum.] *Ita ſe huius Parænesis habet inſcriptio in Coc. Vatic. & al.* [à mutatione loci in locum.] *vt in MS. Sfortiano. al.* Ad fratres tranſeuntes, atque degenerantes è loco in locum.] *& ſic in Codice Græc. Syrlet. In Candiano autem MS. inſcribitur:* [De Fide, & patientia.] *Et in Cryptaferrat:* [De Fide, Parænesis 25.] *cui reſpondet etiam hic principium:* [Fides, mater eſt boni omnis operis, &c.] *Sed priores inſcriptiones magis Argumento præcipue hic tractato reſpondent.*

E

Non te extollas in cogitatione animæ tuæ; ne abripiatur velut taurus anima tua. Frondes tuæ comedentur, & fructus tuos perdes, &c.] *Locus eſt Sapientiæ Syrach, cap. 6.*

vbi

A *vbi in vulg. paullo aliter sic legitur:* [Non te extollas in cogitatione animæ tuæ, velut taurus: ne forte elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua comedat; & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo.] *Auctoris autem nostri lectio, quasi per omnia hic concordat cum noua Græca editione 70. nisi quòd ibi est:* [Folia tua comedes, & fructus tuos perdes, &c.] *hic autem:* [folia tua seu frondes tuæ comedentur, & labores tuos perdes.] *quamquam tamen vtroque modo, & τοὺς κόπους labores, & καρπους fructus, hic in alijs atque alijs mmß. legatur apud S. Ephræm. Quod verò in vulg. legitur:* velut lignum aridum in eremo.] *sciendum est, illud* (in eremo) *nec in noua edit. 70. neque in vllo Græco Codice nostri Auctoris hic reperiri.*

Ex quo enim die, sordida vestis lota, non amplius cum immundis seponetur, &c.] *Vbi pro* (ἀφ᾽ ἧς γὰρ. ex quo enim die) *in alio MS. habetur,* ἀφῆς γὰρ τὸ ῥυπωθὲν ἱμάτιον, *f.* puluere enim contaminata vestis, &c.] *vt fort. sit adlusio ad puluerem quo palestritæ post*
B *vnctionem inspergebantur, vt corpora ceromate & sudore lubrica, mutuas luctantium prehensiones admitterent, &c. sed vt in magis euidentibus ac certis versemur, mihi plane hic videtur legendum,* ἀφ᾽ ἧς, *à quo die, subintelligitur enim* τῆς ἡμέρας. *cum & hic simpliciter de veste sordida & lota agatur, qua significetur verus pœnitens recuperare etiam bonam existimationem, &c.*

Ideo dicit scriptura: non comprehenditur sub annis vitæ, &c.] *ac sic in emendata editione Græc. iuxta 70.* ὑπὸ ἐνιαυτῶν ζωῆς, *sub annis vitæ. q. d. non viuet vita illa sempiterna & beata. Locus est Prouerb. 2. secundum LXX. vbi tamen in vno aut altero Græco exemplari S. Ephræm, hic etiam legitur,* ὑπὸ ἐνιαυτὸν ζωῆς, *sub anno vitæ, &c.*] *Quod autem postea ex eodem Prouerbiorum capite hic additur:* Boni erunt habitatores terræ, simplices autem relinquentur in ea, &c.] *in edit. 70. paullo aliter sic legitur:* Quoniam recti inhabitabunt terram, & sancti remanebunt in ea. Viæ impiorum è terra perdentur, & iniqui expellentur ab ea.] *Sed de istius lectionis varietate & ordine, plura vide in Scholijs edit. 70.*

C

PARAENESIS VIGESIMA SEPTIMA,

Oportere reuertentem fratrem, sine præteritorum malorum recordatione, & cum gaudio suscipere.

D SI CONTIGERIT fratrem à cœnobio, quocumque prætextu recedere, eumque acciderit in morbum labi; aut etiam sponte resipiscentem reuertere: non oportet fratrem despicere; sed potius ipsum in Domino velut proprium membrum conuenerit amplecti, etiam si peccarit. attamen tu non id homini præstas, sed Domino dicenti: Quod vni horum ex minimis fecistis, mihi fecistis. Nam sui ipsius dumtaxat curam gerere, prohibitum est: Saluatore nostro dicente: Ne soliciti sitis animæ vestræ quid manducetis. & quæ sequuntur. * Deinde adiungit: Hæc enim omnia inquiens, gentes inquirunt. Quare & per Apostolum admonet dicens: Non quæ sua sunt singuli considerantes, sed ea quæ aliorum. Rursusq. idem ait Apostolus: Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. Si linguis hominum loquar,
E & angelorum, charitatem autem non habeam; factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam. Et si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum, omnes facultates meas; & si tradidero corpus meum, ita vt ardeam; charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Charitas patiens est, benigna est. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non * est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat

Matth. 25.
Matth. 6.
* *al. Ideo inferi, dicens:*
Philip. 2.
1. Cor. 12.
1. Cor. 13.
Ibid.
* *f. non agit indecore.*

gitat malum, non gaudet super iniquitate, sed congaudet veritati: Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Charitas numquam excidit. Bona igitur oratio cum ieiunio: sed hæc roborat atque confirmat eleemosyna. Misericordiam enim (inquit per Prophetam Dominus) volo, & non sacrificium. Cerne porro Prophetam, quo pacto immisericordes redarguat: pro eo (inquit) quòd non est recordatus facere misericordiam, & persecutus est hominem inopem & mendicum, & compunctum corde mortificare; dispereat de terra memoria eius. quoniam quem tu percussisti, ipsi persecuti sunt, & super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Propterea beatos prædicat Saluator misericordes, dicens: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Quid enim Angelus ait ad Cornelium? Non orationes dumtaxat tuæ, sed etiam eleemosynæ inquit, tuæ ascenderunt in memoriam, in conspectu Dei. Ab errore igitur reuertentem, ac pœnitentem suscipe; à mortuis resurgentem de profundo priuationis timoris Dei, & negligentia, amplectere. Apostolum audi dicentem: Confirmate in illum charitatem; ne forte abundantiori tristitia absorbeatur, qui eiusmodi est. Rursusq. ait: Rogamus vos fratres, corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo, alicui reddat: sed semper quod bonum est sectamini, in inuicem, & in omnes. Etenim Dominus gloriæ non reiecit filium prodigum: sed amplexus est eum tamquam à mortuis resurgentem, & induit ipsum stola prima, ac calceauit, annulumq. dedit in manum eius: & vitulum saginatum occidit, vt lætaretur super inuentione filij perditi. de quo cum alter filius doleret, etiam ipsum pater consolando curauit, dicens: Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt: epulari autem & gaudere oportebat; quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Sic ergo conuenit misericordes esse fraternitatis præfectos. Tu porro frater, misericordiam assecutus, ne parui pendas: sed filium illum resipiscentem ac reuertentem imitare: quippe qui dum reperit patrem suum, non obliuioni peccatum tradidit; sed etiam ingenua se prouoluit, confessusq. est in veritate, & non in simulatione, dicens: Pater peccaui, in coelum & coram te: & non sum amplius dignus vocari filius tuus; fac me sicut vnum de mercenarijs tuis. Vides qualem compunctionem habuerit; qualem dolorem; qualem humilitatem? Quocirca & nos carissime de cætero sobrij simus, & vigilemus; vt & turrim negligentia euersam * restauremus. Nam qui suamipsius parui facit negligentiam; plane non ignoscet, etiam in alterius euersione. Ad quem Propheta dicit: Væ qui propinat proximo suo subuersionem turbidam. Seruiamus igitur Domino in timore, & in humilitate. Prudenter vero ac caute quæ dicuntur tibi, intellige. Ne ad modicum tibi tempus, seruiat humilitas ac silentium: & post modicum obmurmuratio, & ad ministerium ac vigiliam pigritia atque negligentia. neque occasione minus necessarij operis & accessorij, tuam despexeris Synaxim. Quemadmodum enim pluuia auget semen: ita & Synaxis ad virtutem, incrementum præbet animæ. Ne hodie gratiarum actio pro ijs quæ apposita sunt in mensa: & cras aduersus eum qui cibos coquit, & panes parat, obmurmuremus. Marcidi sunt panes? Sed Prophetæ meminerimus dicentis: Quia cinerem tamquam panem manducabam. Acerbum, & marcidum est vinum? At recordemur, quomodo omnium nostrum Dominus & Saluator, acetum cum felle propter nos gustauit. Ne ergo hodie temperantia & abstinentia: & postero die Præfectos ob voluptatem ventris tentemus ac lacessamus. vt non audiamus; quorum Deus venter est, & gloria. Ne hodie quietem sectemur ac medita-

Marginalia: Ose. 6. & Matth. 9. — Psal. 108. — Psal. 68. — Matth. 5. — Act. 10. — 2. Cor. 2. — 1. Thes. 5. — Ibid. — Luc. 15. — Ibidem. — Ibidem. — * al. reparemus atque restituamus. — Habac. 2. — Iuxta LXX. — Antitheses gratiarum? [Antithesés gra nes. & accommoda.] — Psal. 101. — Matth. 27. Marc. 15. — Philipp. 3.

A B C D E

A meditationem, & cras è cella in cellam oberremus: vt non dicam, è vico in vicum; & in ciuitate detineamur: neque prætextu miniſtrandi ſenibus, acediam tædiumq. præ nobis feramus. Quantum enim quis quietem ſectatur, tantum cogitationes eius in puritate verſantur: & quanto quis longius à tranquillitate recedit, tanto craſſior hebitiorq. mens eius redditur. Et ſi opificium tibi committitur, quod quoque vtile ſit cœnobio, ne ob illud extollaris. Nam ſi propter hominem id exerceres, recte quidem diceres: at ſi Deo, ne efferaris aduerſus fratrem tuum; verùm Deo relinque: Nam ipſe vnicuique largitur ſecundum opera ſua, quippe qui cernat omnia. (*Matth.16.25* *Rom.2.&c.*) Ideoq. humiliemus animas noſtras coram Domino: vt nos exaltet. & velut quotidie initia iacientes, componamus cogitationes noſtras: ſic B enim & robuſtiores atque paratiores erimus. Ne ergo carnalibus abducamur voluptatibus; neque vitam timoris Domini expertem degamus: ſed omnem iuuenilem vitemus concupiſcentiam: neforte eiuſmodi concupiſcentia in priorem nos ducat conuerſationem, & in eadem incidamus mala; peius nobis ipſi iudicium iræ præparantes: abſcindamurq. putrido membro ſimiles, & in reliquorum corporis membrorum beneficium, amputato. Cum Dominus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus dicat: Ecce ſanus factus es: iam noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. (*Ioannis 5.*) Ipſe porro Dominus concedat nobis gratiam exhibendi conuerſionem, ac digna pœnitentiæ opera faciendi: vt induti veſte nuptiali, occurramus ei in gloria. (*Matth.22.*) Quoniam ipſi gloria, nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.

C

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

VTILIS, *& neceſſaria, lectuq. digniſſima hæc eſt Paræneſis, qua monentur potiſſimum Præfecti ac Superiores, vt poſtliminio reuertentes fratres, ſuamq. ſerio vitam emendare cupientes non deſpiciant neque reijciant: ſed abſque præteritorum malorum recordatione, etiam cum gaudio tales ſuſcipiant; ac charitatis & miſericordiæ viſceribus eoſdem amplectantur, & tractent, exemplo Domini gloriæ, qui non reiecit à ſe filium prodigum, ſed amplexus eſt eum tamquam à mortuis reſurgentem, induitque eum ſtola prima, &c. vt latius eſt Luc. 15. & hic apud* D *Ephræm in præſenti Paræneſe.*

Paræneſis 27. Oportere reuertentem Fratrem ſine præteritorum malorum recordatione cum gaudio ſuſcipere.] *Inter alias atque alias iſtius Paræneſis Inſcriptiones, hæc melius Argumento quadrat, pleniusq. præcipua hic tractata proponit. eſtq. in vno aut altero MS. Card. Syrleti. Loco cuius, in quodam Vatic. reperitur:* [Paræneſis, quòd Præfectum oporteat compatientem eſſe, & malitiæ immemorem.] *In Codice autem Cand. eſt:* De compaſſione & indulgentia erga eos qui pœnitentiam agunt.] *at in mmſ. Sphortian. & Cryptafer. ſimpliciter hic eſt abſque addit.* Paræneſis 26. & al. 27. *& ſic de reliquis.*

Et adhuc excellentiorem vobis viam demonſtro.] *Verba ſunt Apoſt. 1. Cor. 12. quibus illud in vulg. concluditur caput: inchoatur autem ibi ſequens 13. verbis hic immediate ex Apoſtolo additis:* Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam: E factus ſum velut æs ſonans, &c.] *vbi per omnia reſpondet lectio Auctoris cum vulg. licet tamen etiam variet, paulloq. aliter legat idem, in Serm. de Charitate, cuius initium Tomo 1. eſt:* Bene ait Dominus, quia onus meum leue eſt, &c.] *vbi hæc ipſa citantur. Quod vero hic poſtea adijcitur:* Charitas, non eſt ambitioſa, &c.] *vt eſt in latina vulg. in Græco autem* οὐκ ἀσχημονεῖ, *quod etſi proprie magis ſignificare hic videatur, non agit indecore: à vulgata tamen, in tranſlatione hic non recedo. ſed de hac lectione, vt & de alijs huius loci, Chryſoſtomum conſule, Homilia 33. in Epiſt. ad Corinth. 1. cap. 13. vbi vis iſtius* (οὐκ ἀσχημονεῖ) *ſatis indicatur atque exponitur. quemadmodum & apud Magnum Baſil. in Regulis conciſe diſput. in Reſponſione ad Interrog. 246.* Quid eſt, charitas οὐκ ἀσχημονεῖ, *quod Latinus interpres reddidit,* non eſt ambitioſa? *Reſponſ.* Tantumdem eſt, ac ſi dixiſſet, ab habitu vel forma ſua non

 diſcedit.

discedit. Charitatis autem forma, ex charitatis proprietates sunt, quæ eodem illo in loco enumeratæ sunt ab Apostolo.] *Ita ibi Basilius.*

Væ qui propinat proximo suo subuersionem turbidam, &c.] *Locus est Prophetæ Ambac. 2. sæpeq. alibi ab Auctore nostro adhibetur, licet non eodem semper modo, ab illo legatur. hic autem magis cum edit. 70. concordat, vbi ad verbum sic est:* [O qui propinat proximo suo subuersionem turbidam, & inebriat, vt adspiciat in speluncas eorum, &c.] *quæ aliter atque aliter à diuersis leguntur, vt in Scholijs eiusdem capitis 2. editionis nouæ 70. comperies. In lectione autem vulg. sic:* [Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum & inebrians, vt adspiciat nuditatem eius, &c.] *vsurpaturq. hic locus ab Ephræm sæpius alibi: ac quidem etiam superiori Parænese 26. & Tomo 1. in Tract. de Vita spirituali, cap. 39. & postea in Adhortatione de non scandalizando proximo, & de recta vitæ ratione. statim in initio.*] *aliysq. in locis plurimis, sicut legendo comperies, aliter tamen interdum atque aliter.*

Quemadmodum enim pluuia semen auget: ita & Synaxis, ad virtutem incrementum præbet animæ.] *vbi alia sic se hic habet lectio:* [Sicut semen crescere facit pluuia: ita quoque Synaxis subministrat animæ incrementum ad virtutes.] *& al.* [sic etiam Synaxis ad virtutem prodest animæ, &c.] *Significare autem sæpe videntur Patres nomine* Synaxis, *diuina officia, vt hoc loco, atque adeo Sacrificium altaris, &c. sed de eo, supra abunde satis per nos actum est, quò Lectorem remittimus.*

Denique vbi habetur: [abscindamurq. putrido membro similes, & in reliquorum corporis membrorum beneficium amputato.] *in alio MS. legitur:* separemurq. putridi instar membri, quod pro aliorum corporis membrorum beneficio abscissum est, &c.] *sed in sensu hic non est differentia aut varietas; cùm vnum potius declaratiuum sit alterius.*

PARAENESIS VIGESIMA OCTAVA.

De * priuatione timoris Dei, & de negligentia.

* *al. Paranesis. & de Palladio. 26. & al. 27.*

FRATER quidam exposuit mihi, dicens: Patruum habui aurificem; abdicataq. vita seculari, factus est Monachus. Et circa senium eius, venit ad ipsum secularis quidam * Alexandrinus natione, artis cabidiæ, cupiens fieri Monachus. Admisitque eum senex in monasterium suum: ac post aliquod tempus, curauit fratrem Senex sumere sanctum habitum, & non amplius sub obedientia senis fuerat. Ipsi autem Senex duas in suo monasterio cellas adsignarat. Insaniebat porro frater in opere suo, cabidijs relictis. progressus enim erat in loco, vt de alia re nulla iam laboraret, neque de synaxe; nisi de opere, quippe qui argenti cupiditate teneretur. Quare fratrem pius exhortabatur Senex, dicens: frater Palladi, huc age; * rigemus hortum. Cui ille: vade, & venio. & non ibat, sed negligebat. Rursus ad eum Senex: Palladi frater, huc age, faciamus Synaxim? At ille iterum respondit: vade, & venio. & non * abibat, sed contemnebat. Habebat vero secum Senex tres fratres, & ex ijs duos cæcos: alius autem sanus erat, & integer. Quando ergo Senex exiguum aliquod pulmentum faciebat, Palladius sibi panem ferens, edebat cum ipsis: sicq. rursum ad opus suum ibat. Sanctus autem senex adhortabatur fratrem, monens ne suam salutem spetneret. At ille non acquieuit bonis sancti Senis monitis: sed relinquens eum, exiuit monasterio, habitaturus in solitudine, expers timoris Dei. Sic vero dum suam ipse vitam negligeret, cum neque obedientiam ferre posset, neque vitam agendo solitariam, salutem curaret suam: tandem mente sua longius à Dei auxilio ac spe sanctorum remota, ad extremum à malo superatus dæmone, mentem perdidit. Cumq. non posset amplius

* *al. ab Alexandria.*

* *al. paremus atque colamus hortum.*

* *al. & non faciebat.*

A amplius ori manum admouere, ab alijs instar infantium, cibus illi in os inserebatur: neque enim hominem amplius agnoscebat; & nares ipsius, ac saliuæ in barbam ei defluebant. Vbi vero eius sorores, quod illi acciderat, acceperunt; sumpserunt eum secum, erant autem virgines. Eumq. acceptum reclușerunt in * oratorio monasterij: ipse vero se in sua sedicula trahebat, per totum officium atque synaxim. Cumq. iam Presbyter veniret, adducturus ipsas, rogabant eum vt precaretur pro illo: vt misericordiam cum ipso faceret * Dominus. manensq. in ea disciplina aliquamdiu, interea moritur. Ecce quid efficiat nimia audacia? Ecce quid inobedientia, & negligentia concilient? En quorsum euadat finis inobedientiæ? Quare non contemnamus timorem Dei, carissimi: sed humiliemur sub potenti manu ipsius, seruientes inuicem in timore Dei: & ipse nobis erit murus, B & protector à facie inimici. Sicut scriptum est: * Immittet angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Ipsi sit gloria, & imperium in secula seculorum. Amen.

* al. in loco Synaxis monasterij. &c.

* al. Deus.

1. Pet. 5.

* al. παρεμβαλεῖ, castra ponet.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

C HIc *quoque diuersitas notanda occurrit Inscription. nam hic quidem est:* [Parænesis 28. De priuatione timoris Dei, & de negligentia.] *& sic in Græc. Cod. Syrleti Card. Pro quo, in Vatic. MS. est:* De obedientia.] *Al. simpliciter sic:* Parænesis 27. & al. 28. *In Codice autem Cand.* De inobedientia, & auaritia.] *at in antiquo Græco MS. Bibliothecæ Cryptaser. inscribitur:* Parænesis 26. de Palladio, &c.] *quòd scilicet eo appellaretur ille nomine, de quo hic sit narratio.*

Venit ad ipsum secularis quidam Alexandrinus natione, artis cabidiæ, &c.] *Vbi quid sibi velint hæ voces, καβίδας, & καβίδια, incertum est mihi: esse tamen artis alicuius seu opificij nomina certum est; cum dicat Alexandrinum illum artis fuisse cabidiæ, & in cabidijs se exercuisse. Voces fortasse sunt syriacæ, vel à Syris deriuatæ atque inflexæ. & quia illarum prouinciarum istud opificium fuit, nobis autem ignotum, neque à latinis expressum, ideo easdem etiam voces latine, (cabidas, & cabidia) consulto hic retinere, in translatione visum est. Veri*D*similе autem est (si coniectare hic mihi licet) illud genus aliquod fuisse sportarum, ita Syris appellatum. quomodo adhuc hodie etiam Belgis sportæ siue sportulæ illæ quibus cibus, & omne genus obsonij, etiam pyra, poma, &c. deferri solent, lingua eorum teutonica (cabas) nuncupantur. forte ad imitationem & adlusionem vocum syriacarum, de quibus hic agitur. vt (cabas) per syncopam pro (cabidas) dicatur.*

Postea vbi circa finem Parænes. est: & ipse nobis erit murus & protector, &c.] *in alio hic MS. legitur:* Ipseque noster erit murus atque protectio, à facie inimici. Immittet enim angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet (*siue vt alia habet lectio*) liberabit ipsos.] *Verba sunt Scripturæ Psalm. 33. &c.*

E

A

PARAENESIS VIGESIMA NONA.

Matth. 13. & 25.

In illud Dictum: Habenti dabitur, & abundabit.

Matth. 13. & 25.

Parabola accõmoda. & elegans.

SCRIPTVM eſt: Habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Quid ergo dicemus? Numquid iniuſtitia eſt apud Deum? Abſit. Audi porro & de hoc parabolam: Erat pater familias in regione quadam, qui duos habebat ſeruos, & tria iugà boum; deditq. vni duo iuga boum, alteri vnum. & dixit ad ipſos: Euntes operamini donec ad vos venero. abiensq. qui duo iuga boum acceperat, operatus eſt in ijs, & ditatus eſt homo vehementer, bouesq. bene atque egregie nutriuit: qui autem vnum acceperat, abiens ligauit boues ad præſepe, nulli prorſus rei admouens illos, inclinansq. ſeipſum obdormiuit. Deinde venit Dominus ſeruorum illorum, vt videret eorum opera; & cernens opus ac lucrum eius qui duo acceperat iuga, benedixit ipſi. Poſtea venit & ad alterum ſeruum, inuenitq. ipſum dormientem, & boues præſepio alligatos, fame ac ſiti pereuntes. Dixitq. intra ſeſe: ſi reliquero boues meos apud pigrum hunc ſeruum, perdet eos; auferam igitur meos ab ipſo boues, & dabo illi qui bene operatus eſt, & diligentem operis ſui curam habuit. Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Et rurſus Dominus: Ego quidem cum ſim bonus, vocaui ipſum, & poteſtatem ei dedi, vt bonum operando, vitam æternam poſſideat: ipſe autem me ſpreuit, & propterea deſpicietur, ignominiaq. afficietur. * Quia homo cum in honore eſſet, non intellexit: comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Et quid ita? noluit intelligere vt bene ageret: iniquitatem enim meditatus eſt in cubili ſuo. Aſtitit omni viæ non bonæ: malitiam autem non odiuit. Numquid iniuſtitia eſt apud Deum? abſit. Ideo fratres, demus operam, vt placeamus * Deo: accipiamusque repromiſſiones ipſius, cum omnibus ſanctis eius. Quoniam ipſum decet gloria, in ſeculorum ſecula. Amen.

B C D

Matth. 13. & 25.

* *al. Et homo.*

Pſal. 48.
Pſal. 108.
Pſal. 35.

* *al. vt grati, & accepti ſimus corã ipſo.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

IN illud dictum: Habenti dabitur, & abundabit.] *Vt Dictum illud ſcripturæ, quod eſt Matth. 13. & 25. cap. melius intelligatur ac mente retineatur, Auctor hic noſter Parabolam adhibet, qua illud pulchre, moraliter, & accommodate ad ſuum hic inſtitutum explicat. Parabola autem eſt de patre familias, habente duos ſeruos, & tria iuga boum, qui concredidit vni duo boum iuga, alteri vnum: quorum qui duo acceperat, operatus eſt & ditatus in illis: qui autem vnum ſolum, ignauiæ ſe dedit, & nihil cum illis egit: vnde Dominus ſuos ab illo boues abſtulit, eique qui bene operatus erat & diligentem operis ſui curam habuerat, attribuit. ſecundum illud Scripturæ dictum:* Omni habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo, &c.] *Reſpondet autem hæc Auctoris Parabola illi potiſſimũ quæ apud Matth. 25. de talentis varie diſtributis habetur; vbi qui quinque talenta acceperat, operatus eſt in eis, & lucratus eſt alia quinque: qui autem duo, lucratus eſt alia duo: at qui vnum ſolum, abiens fodit in terram, & abſcondit pecuniam Domini ſui: quare veniens Dominus iuſſit à pigro illo & inutili ſeruo talentum tolli, & dari ſeruo illi fideli qui duplicauerat talenta,*

E

A *lenta, & decem habebat. secundum istud:* Omni habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere ab eo auferetur, &c.] *Plura porro in idem illud Euangel. dictum, ex professo tractata atque explanata reperire licebit apud S. Ioannem Chrysost. tribus præsertim in locis: ac primo quidem, in Homilia 46. ex cap. 13. Matth. non longe à principio, ibi:* [Quicumque autem habet, dabitur ei, & abundabit: quicumque autem non habet, & quod habet auferetur ab eo.] *Qui locus (vt inquit ibi Chrysostomus) non parua caligine obductus est, & ineffabilem diuinæ maiestatis iustitiam aperit, sicut deinceps ibidem ostendit, latiusq. allegatum locum explicat. quod idem quoque facit alibi in caput Matthæi 25. Homil. 79. vbi de talentis agitur. nec non in opere imperfect. in Matth. Homil. 31. in caput 13. cuius initium ibi est:* Ecce exijt qui seminat, seminare, &c.] *post medium, & non longe à fine, vbi allegatus locus adfertur, & docte à Chrysostomo explicatur.*

Parænesis 29. in illud dictum: Habenti dabitur, & abundabit.] *Talis est istius Parænesis inscriptio, & quidem bona & accommoda suo Argumento, in MS. Syrlet. Loco cuius, in* B *Codice Cand. reperitur:* Parænesis eiusd. De iusto Dei iudicio.] *In Cryptafer. autem & Sfort. mmss. simpliciter:* Eiusdem Parænesis, 28. & al. 29. &c.] *Sed magis prima à nobis reposita Inscriptione, Argumentum hic tractatum refertur, quod est, in illud dictum Scripturæ:* Habenti dabitur, & abundabit, &c.] *quod quidem duobus locis, in sacro reperitur Euangelio, apud Matth. nimirum, capite 13. vbi sic legitur:* Qui enim habet dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet, auferetur ab eo.] *& cap. 25. sic:* Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo.] *Atque huic posteriori loco capitis 21. magis conformis est, respondetque hic lectio nostri Auctoris.*

Astitit omni viæ non bonæ: malitiam autem non odiuit, &c.] *Locus est Psalm. 35. vbi alia lectio habet:* non odio habuit.] *& sic quoque legit S. Ambrosius, & S. Augustinus.* C *at Theodoritus, οὐ προσώχθισε, (vt hic est) posuit, pro, οὐκ ἐβδελύξατο .i.* non est abominatus. *Symmachus autem legit, non reprobauit. Aqu.* non abiecit. *vt & S. Hieronymus. at Theodotio, οὐκ ἀπώσατο non repulit, & sic de alijs.*

PARAENESIS TRIGESIMA.

De * temerario iudicio non ferendo.

** al. De vertigine, & tentatione inimici.*

FRATRES, si quis ex * simplicioribus fratribus in Synaxe D constitutus, aut inter deambulandum vertigine ipsi obueniente, repente humi concidat; non in eo admirandum est, neque obstupescendum: sed potius toto corde ac mente orare oportet Deum; vt in omnibus nos protegat atque defendat. Nam si veraci corde seruierimus ei, non sinet nos tentari vltra * vires: quin & tentatos liberabit. Sic enim in Psalmo scriptum est: Altissimum posuisti refugium tuum. Non accedent ad te mala, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis * mandabit de te: vt custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus tollent te, ne * forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Quoniam in me sperauit, libera- E bo eum: protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. * Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum. Et rursus. Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commouebitur in æternum, qui habitat in Hierusalem. Et iterum: Iunior fui, etenim senui: & non vidi iustum derelictum, nec semen eius quærens panes. Atqui vertigo ex efferuescentia acutæ choleræ accidit: aut etiam ex abundantiore humore: aliquibus autem & ex corporis debilitate atque

** al. ex magis pijs ac religiosis fratribus.*
** al. supra quod possumus.*
Psal. 90.
** vulg. mandauit.*
** al. ne vmquam.*
** vulg. clamauit.*
Psal. 124.
Psal. 36.
Eccl. 2.
Vertigo vnde nascatur.

languore: interdum vero aliquid huiusmodi comparat atque molitur diabolus, cum nequeat vel opere * vel sermone fratrem vincere; vt saltem hac machinatione confundens eum, repellat * à stadio. Cæterum Dominus non sinet vltra vires ipsum tentari; sed cito confirmabit cor eius. At certe non simpliciter, neque casu impetum facit in fratrem: sed cùm illius cogitationes, distractionibus iracundiæ perturbantur. Alius autem in manus traditur inimici, ex Dei permissione; idq. ex elatione quadam, quando seipsum fallacibus inimici consilijs commiserit, & dicit: Ecce præ omnibus hominibus magis probatus es, & non est ex ijs, qui similis sit tibi super terram, aliaq. his sublimiora, aut potius grauiora. præterea etiam rectè facta sibiipsi adscribens, & non Deo honorem deferens, * tamquam à quo auxilium acceperit. Hic ergo in tentatoris manus traditur; vt correptus, infirmitatem cognoscat suam, & non obliuiscatur auxilij eius, qui dicit: Quando cuncta feceritis quæ præcepta sunt, dicite: serui inutiles sumus. Nam qui seipsum exaltat, humiliabitur. Fieri enim non potest, vt qui in veritate Dominum diligunt, diaboli dominio potestatiq. subijciantur. Siquidem diabolus agitare conatur atque conuellere, sed euellere radicitus non valet. quemadmodum & in Iob accidit, qui in manus quidem tentatoris erat traditus: sed non ausus fuit tentator attingere ipsum, propter tutelam Dei; quamuis etiam potestatem à Deo accepisset, vtendi eo sicut voluisset, salua tamen anima iusti: Nam vicit iustus aduersarium solo amore ac desiderio, quo verè in Deum ferebatur. Datus porro & Apostolo est stimulus Angelus Sathanæ: sed illū deuicit, per eum qui dilexit ipsum, Dominum nostrum Iesum Christum, quem mente continebat, in charitate perfecta. Neque enim ægrotare secundum carnem, est * delictum; neque in damna, & tribulationes incidere, est lapsus atque ruina: sed in tentationibus non probatum inueniri. Videmus quippe, ne in porcos quidem inimicum potestatem habere, citra permissionem diuinam. Ego quidem alium, virtutis amore, in columna constitutum adspexi: putasne si potestatem tollendi quos vellet, haberet, talem ipse è vestigio vnà cum columna non detraxisset? Vnde nouimus contusam esse potentiam eius, per virtutem pretiosæ passionis, & Crucis Saluatoris nostri Iesu Christi. Ne ergo pertimescas serue Christi; nec conturbentur cogitationes tuæ; neque recesseris à loco, vbi proficis in Domino. Credimus enim ei, qui dixit: Vestri autem etiam capilli capitis omnes numerati sunt. Et, Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones: & super omnem virtutem inimici; & nihil vobis nocebit. Sagittæ enim paruulorum, factæ sunt plagæ eorum; & infirmatæ sunt contra eos, linguæ eorum. Quando ergo in varias incideris tribulationes, non te ignauum ac pusillanimum præbueris; cum dicat Propheta: Domine in tribulationibus memores tui fuimus. Et, multæ tribulationes iustorum; & ex omnibus hisce liberabit eos Dominus. Vnde & in alio loco dicit: Respicite in veteres generationes, & videte quis sperauerit in Domino, qui sit confusus? Quis enim permansit in mandatis eius, & derelictus est? aut quis inuocauit eum, & despexit illum? Quoniam pius & misericors est Dominus, & remittit peccata, saluatq. in tempore tribulationis. Timor ergo Domini, turris fortitudinis est à facie inimici. Ne ergo turrim diruas; atque ita non capieris. Verùm ad solum benignissimum accede Deum, cum Propheta ad ipsius clamans bonitatem: In te Domine speraui: ne * confundar in æternum. in iustitia tua libera me, & eripe me. Inclina ad me aurem tuam, accelera vt eruas me. Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, vt saluum me facias. Quoniam fortitudo mea & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enutries

Marginal notes: * al. vel dolo atque versutia. * al. persuadeant fratri vt recedat à stadio. * al. vt qui à Deo succursum acceperit. Luc. 17. Matth. 23. & Luc. 14. 18. Iob. 1. 2. &c. Iob. 2. 2. Cor. 12. * al. est succūbere. Matth. 8. & Luc. 8. Exemplum memorabile. Matth. 10. Luc. 10. Psal. 63. Psal. 33. Eccl. 2. Psal. 30. * vulg. non confundar.

A enutries me. Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus Domine. In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis. Vt & ipse, quod scriptum est, ad * nos dicat, hoc modo: Ego ero tecum, & non deseram te, neque despiciam te: Viriliter age, & confortare. Rursusq. * ait: Ne timueris à facie eorum; neque paueas coram ipsis. Quoniam ego tecum sum, inquit Dominus, vt eripiam te. Gratias ergo benignitati eius agens, procide coram eo, dicens: Impulsus euersus sum vt caderem; & Dominus suscepit me. Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem. Ipsi gloria, in seculorum secula. Amen.

Ibidem.
**al. ad te dicat*
Iosue 1.
Ps. 26. 30. 55.
**al. ait Dominus.*
Hierem. 1.
Psal. 117.

B

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS 30. De temerario iudicio, &c.] *Pro hac Inscriptione, in Codice Crypt. ferr. ponitur simpliciter absque addit.* Parænesis Vigesima octaua. *& in Sfort:* Parænesis 29. *& al.* 30.] *In Candiano autem MS. est:* De vertigine, & tentatione inimici.] *At in Vatic. sic:* Quòd à maligno terreri non oporteat: sed neque languescere atque pigrescere in tentationibus, quodque potestatem nullam inimicus habeat, absque permissione Dei.] *De quibus omnibus sparsim in præsenti hac Parænese agitur.*

Sicut scriptum est: Altissimum posuisti refugium tuum. non accedent ad te mala, &c.] *Locus est Psalm. 90. conformisq. hic est lectio Auctoris cum edit. 70. In vulgata autem lat. legitur:* non accedet ad te malum, &c.] *Et in sequent.* Quoniam Angelis suis mandabit de te, &c. *vt est hic apud Auctorem, & 70. at in vulg.* mandauit de te.] *Deinde hic & apud 70. est:* in manibus tollent te. *sed in vulg.* portabunt te.] *Postea, pro* (ne forte offendas ad lapidem pedem tuum) *al. est:* ne quando offendas ad lapidem, &c. *& al.* ne vmquam offendas, vel impingas, &c. *vt est apud Basilium, in hunc Psalmi locum. Et denique in illa parte eiusdem Psalmi:* Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, &c. *vt est in tribus Auctoris nostri mmß. nam græce in illis legitur,* κεκράξεται πρός με. *& in alio Ephræm MS.* κράξεται πρός μέ, *Pro eodem. Pro quibus in edit. 70. reperitur* ἐπικαλέσεταί πρός με, inuocabit me, *vel,* ad me, &c.] *& in vulg. latin.* clamauit ad me. *at in pluribus reperitur,* κεκράξεται πρός με, clamabit ad me, &c.] *vt hic apud nostrum Auct. & alios antiquos Patres Græcos, Basilium, Chrysostomum, &c. in expositione, vel allegatione istius loci Psalm. 90.*

C

D

Atqui vertigo ex efferuescentia acutæ choleræ accidit, aut etiam ex abundantiore humore, &c.] *Vertigo morbus capitis describi solet à naturalibus, qui ex frigidis lentisq. humoribus sursum ex ventriculo commeantibus oritur; ita vt sic affecti parua occasione succidant. Sic dicta, quoniam ob oculos eorum vorticosa quædam & rotatilia circumagi videantur: vnde &* σκότωμα, *&* σκότωσις *Græc. vt hic apud Auct. consentitq. in naturali historia sua Plinius libro 7. cap. 6. vbi de conceptibus, & signis sexus quæ in grauidis partum præueniunt, agens; de Vertigine sic loquitur: A conceptu decimo die dolores capitis, oculorum vertigines tenebræque, fastidium in cibis, redundatio stomachi, indices sunt hominis inchoati, &c.] Hinc quoque Cicero 2. Tuscul.* μεταφορικῶς, *vertices dolorum,* (ἴλιγγας) *dixit, pro vertigine, rotationeque, quæ in doloribus circumagit, lancinatq. præcordia. Nunc nunc (inquiens) dolorum anxiferi torquent vertices, &c.] Cæterum S. Pater Ephræm plures hoc loco vertiginis adducit caussas, eamq. aliquando ex efferuescentia acutæ choleræ affirmat accidere; aut etiam ex abundantiore humore; aliquibus etiam ex nimia corporis debilitate atque languore: interdum vero etiam aliquid (inquit) eiusmodi comparat & molitur diabolus; cum nequeat vel opere vel sermone, fraude vel dolo atque versutia fratrem euincere; vt saltem hac machinatione, eum confusum repellat abstrahatq. à stadio. siue, (vt alia ibi habet lectio) sic fraudolenter persuadeat fratri, vt recedat à stadio, &c.*

E

Sagittæ enim paruulorum factæ sunt plagæ eorum, & infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.] *Ita hunc locum Psalmi 63. hic legit Ephræm, consonatq. vulg. sed in edit. 70. paullo aliter sic:* Sagittæ infantium factæ sunt plagæ eorum: pro nihilo habuerunt eum linguæ eorum, &c.] *nam Græce ibi est,* καὶ ἐξουθένησαν αὐτόν. *at hic apud nostrum Auct.* καὶ ἐξηθένησαν ἐπ' αὐτούς, *infirmata sunt contra eos, & sic vulg. sicq. passim apud alios Patres*

Græcos,

Græcos. consentiuntq. cum eadem hac lectione, psalteria, Aethiopicum, & Arabicum, & metaphrasis Apollinarij, & psalterium vetus, & S. Augustinus, &c.] S. Hilarius autem hic legit, & nihil habuerunt contra ipsos linguæ eorum, &c.] *Hunc porro locum pulchre hic Ephræm aduersus inimicorum, & maxime inuisibilium insultus atque insidias accommodat, quomodo & S. Basilius docte eumdem alibi super illud,* Sagittæ paruulorum, &c.] *exposuit, dicens:* Verumtamen licet tanta sint vsi contra me potentia, & versutia, scopum tamen minime sunt assequuti: sed perinde ac si ad modum adolescentum mittantur iacula, quæ nihil damni inferunt percussis: sic quoque istorum linguæ illis quidem quos tangunt, nihil læsionis inferunt: aduersum eos vero qui ipsas agitant, nocumentum refertur, &c.] *Ita Basil. in Scholijs Psalmi 63. hic citati.*

Vnde & alio in loco dicit: Respicite in veteres generationes, & videte, quis sperauerit in Domino, qui sit confusus, &c.] *Locus est Ecclesiast. siue Sapientiæ Sirach 2. cap. vbi verba vertimus sicut Auctor ea hic citat: cum non semper ita adamussim illa adducat, vt sunt in Sacr. codic. sed interdum solum sensum referat, vt etiam hoc loco. vbi in vulg. est:* Respicite filij, nationes hominum: & scitote quia nullus sperauit in Domino, & confusus est, &c.] *at in edit. 70. lectio paullo conformior cum illa nostri Auctoris reperitur, & sic se habet:* Respicite in antiquas nationes, & videte; quis confidit in Domino, & confusus est? aut quis permansit in timore eius, & derelictus est, &c.] *quamquam exiguum in his, aut pene nullum videatur esse discrimen, vt in similibus sæpe alibi.*

Ad benignissimum accede Deum, cum Propheta ad ipsius bonitatem clamans: In te Domine speraui: ne confundar, &c.] *Verba ista sunt Prophetæ, Psalm. 30. vbi in vulg. legitur hic:* In te Domine speraui, non confundar in æternum.] *at in editione 70. quæ hic consentit cum lectione Ephræm, habetur,* μὴ καταισχυνθείην, ne confundar, &c. *est enim obsecrantis., & ita hic interpungitur:* In te Domine speraui: ne confundar in æternum.] *ita etiam in Hebræo. De reliquis, vide in Scholijs edit. 70.*

Rursusq. ait: Ne timueris à facie eorum, neque paueas coram ipsis. Quoniam ego tecum sum, ait Dominus, vt eripiam te.] *In alio Auctoris MS. hic aliter sic legitur:* vt eruam & liberem te ab omni malo.] *In editione autem 70. est:* Ne timeas à facie eorum: quia ego tecum sum, vt eruam te, dicit Dominus.] *absque addit. (μήδε δειλιάσῃς ἐνώπιον αὐτῶν, neque expauescas coram ipsis) vt hic apud Ephræm. quod etiam in vulg. hic deest. locus est Hieremiæ, 1. cap.*

PARAENESIS TRIGESIMA PRIMA.

De Humilitate.

CARISSIME frater, si promotus fueris, vt in supremo consistas gradu, caue obliuiscaris humilitatis, ac modestiæ animi: vt si quando tibi è gradu descendere contigerit, viam inuenias; & non inopinato, grauiq. casu corruas. Hoc quippe aliquibus ex propria accidit ingratitudine atque inscitia, dum eum non agnoscunt, qui ipsis donauit gratiam. Nam si * benefactorem agnouissent, non eius mandatis inobedientes se præbuissent: & si non inobedientes fuissent, non sane dilapsi essent. quemadmodum & scriptũ habetur: Qui seipsum exaltauerit, humiliabitur: & qui seipsum humiliauerit, exaltabitur. Ideo & in Psalmo ait: Vidi impium superexaltatum, & eleuatum, sicut cedros libani. & transiui, & ecce non erat; & quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. Custodi innocentiam, & vide æquitatem: quoniam sunt reliquiæ homini pacifico. Rursusq. dicit: Dominus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et per Apostolum admonet, dicens: Non alta sapientes: sed humilibus consentientes. Alibiq. dicit: Non teipsum exaltes; ne forte cadas, & adducas animæ tuæ inhonoratione: & reuelet

** al. beneficiũ.*

Matth. 23.
Luc. 14. 18.
Psal. 36.
1. Pet. 5.
Rom. 12.
Ecclis. 1.

A B C D E

A reuelet * Dominus absconsa tua, & in medio synagogæ elidat te: quoniam accessisti maligne & absque timore ad Dominum: & cor tuum plenum est dolo & fallacia. Propterea fratres, studeamus humiliare animas nostras coram Domino: vt nos exaltet in tempore visitationis. Ipse enim est, qui suscitat à terra inopem, & de stercore erigit pauperem. Quicumque enim seipsum, ob pietatem humiliare noluerit sponte; * humiliabitur inuitus. Quoniam & in iusto Iob scriptum reperitur: Apud ipsum est potentia, & fortitudo; ipsi scientia, & intellectus. Qui ducit consiliarios captiuos: iudices autem terræ rapit in stuporem. Qui collocat reges super sedes, & * præcingit baltheo lumbos eorum. Qui sacerdotes captiuos emittit, dynastas autem terræ euertit. Qui commutat labia fidelium: intelligentiam vero B senum cognouit. Qui ignominiam effundit super Principes: humiles autem sanitati restituit. Diligamus igitur humilitatem carissimi, quoniam ipse Dominus dixit: Tollite iugum meum super vos, & discite à me; quoniam mitis sum, & humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Etiam benedicte, etiam glorificate, etiam misericors, etiam amator hominum optime, valde iugum tuum suaue est, & onus tuum leue, in omnibus accedentibus, ad seruiendum tibi in vero corde. Quoniam te decet gloria, & potentia, ac fortitudo, in secula seculorum. Amen.

** al. Deus.* — *Ibid. Eccl. 1.* — *1. Pet. 5.* — *Psal. 112.* — ** al. inuitus humiliabitur à daemonibus.* — *Iob 12. Iux. LXX.* — ** al. circumdedit.* — *Matth. 11.* — *Ibidem, & 1. Ioh. 5.* — *Ibidem.*

C

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS *ista recte conformiterq. in omnibus manuscriptis huiusce Auctoris, inscribitur* (De Humilitate.) *quòd totum hic Argumentum, in illa celebranda virtute consumatur. De qua & multis alijs in locis sparsim agit Ephræm, tam Tomo 1. quàm hoc secundo, in Superioribus præsertim Paraenesib. sed plenius & ex professo magis hic postea*, in centum capitibus, de Humilitate. *sub finem huiusce Tom. 2.*] *De cuius præconijs, etiam S. Basilium vide, & primo quidem in Homilia de Humilitate, cuius initium est:* Debebat homo in gloria quam apud Deũ habebat manere, &c. *per tot. ac alibi in Sermone de abdicatione siue renunciatione seculi, cuius initium est:* Venite ad me omnes qui laboratis, &c.] *vbi non longe à fine, humilitatem virtutum omnium contentricem, & quasi quamdam sagenam dicit, &c.*] *nec non in Re-*D*spons. ad Interrogationem 198.* Quid est humilitas, aut quomodo hanc assequemur, & legittime conficiemus?] *item in oratione de Humilitate, & vana gloria. quæ incipit:* Difficile quidem est, vt is qui nec omnium infimus esse cupit; &c. *est inter posterius ibi adiectas. pluribusq. alijs apud eum sparsim locis alibi. Quam & eamdem Virtutem insigniter S. Chrysostomus celebrat, in Homilia 38. ad popul. Antiochen. cuius principium est:* Ne altum sapiamus ò homines, nec inflemur, cùm terra simus & cinis, fumus & vmbra, &c. *vbi humilitas radix omnium bonorum ostenditur, &c. Et in Sermone contra superbiam, etiam Tom. 5. inter didactica & parænetica posterius addita. cuius ibi initium est:* Si quis natura in mentis valetudinem inciderit, &c. *Nec non in Homilia 4. de verbis Esai. Vidi Dominum, &c. ac Homil. 8. in Psalm. 122. Tom. 1. & Homil. 15. in cap. Matth. 5. & Homil. 59. in cap. 16. Matth. ac Homil. 66. in cap. Matth. 20. & 21. item Sermone 5. in Epist. ad Philipp. cap. 1. vbi omnium bonorum caussa ostenditur humilitas. ac Sermone ibidem 6. in cap. 2. ad Philipp. multa in laudem* τῆς ταπεινοφροσύνης *.i. humilitatis, in medium adducuntur. sicut etiam apud Abbatem Dorotheum in pulcherrimo Sermone 2. De cordis humilitate, & modestia. aliosq. alibi.*

E

Alibiq. dicit: Non teipsum exaltes, ne forte cadas: & adducas animæ tuæ inhonorationem: & reuelet Dominus absconsa tua, &c.] *Locus est Ecclesiast. siue Sapientiæ Sirach 1. cap. vbi partim cum vulg. & partim cum edit. 70. Auctoris lectio consentit, & proinde vtrisq. hic in versione nos accommodauimus. Legitur autem in vulg. sic:* Attende in illis, ne forte cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem: & reuelet Deus absconsa tua, & in medio synagogæ elidat te: quoniam accessisti maligne ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallacia.] *at in edit. 70. ad verbum sic:* Non exaltes teipsum; ne cadas, & adducas animę tuę inhonorationem: & reuelabit Dominus absconsa tua, & in

medio

medio synagogæ elidet te. Quoniam non accessisti ad timorem Domini, & cor tuum plenum est dolo.] *vnde quæ in his, lectionis sit conuenientia, quæq. differentia, quiuis cognoscere facile poterit.* A

Quoniam & in iusto Iob scriptum reperitur: Apud ipsum potentia & fortitudo: ipsi scientia, & intellectus. Qui ducit consiliarios captiuos: iudices autem terræ in stuporem rapit. (*& vt alia hic habet lectio*) in pauorem misit, &c.] *vbi quasi per omnia, cum lectione 70. consentit Ephræm. cum vulgata autem non item, vbi aliter hoc modo legitur*: Apud ipsum est fortitudo & sapientia: ipse nouit & decipientem, & eum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum finem, & iudices in stuporem. Baltheum regum dissoluit, & præcingit fune renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios, & optimates supplantat. Commutans labium veracium, & doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super Principes, & eos qui oppressi fuerant releuans, &c.] *In quibus quia magna lectionis differentia est à Græco textu Ephræm, necessario hic in trãslatione editionem sequuti sumus 70. quòd cum illa, conformitas hoc loco sit maxima, & differentia quasi nulla. quamquam tamen & nonnulla huius loci Iob, aliqui aliter atque aliter etiam legant, velut illud*: (Qui ducit consiliarios *siue* consultores captiuos, &c.) *vbi Aquila legit*: qui abducit consiliarios spolia. *& Symmachus*: adducens eos qui prudenter deliberant, in consilij inopiam, &c.] *Deinde vbi hic est*: & præcingit (*vel vt alia habet lectio*) circumdedit baltheo lumbos eorum. *& al.* baltheum lumbi ipsorum, *vt hic est in MS. Cryptafer.*] *Symmachus legit*: & circumcingens eos fune super lumbos, &c.] *Postea vbi est*: Qui permutat labia fidelium, &c.] *Symmach. habet*: euertens labia non errantium, *hoc est, inquit ibi Scholiast. & eorum qui minime videntur errare, consilia in contrarium conuertit, sicut fecit in Balaam. Et denique vbi est*: Commutans *siue* permutans corda principum terræ, &c. *Aquila legit*, ἀφιστῶν remouens. *& Theod.* μεθιστῶν transferens. *Symach.* παρατρέπων euertens. *vbi apud S. Augustinum reperitur ac legitur*: reconcilians corda principum populi terræ: eduxit autem eos in viam quam non nouerant, &c.] *Sed de his, plura vide in Scholijs nouæ editionis 70.* B C

PARAENESIS TRIGESIMA SECVNDA.

Quòd Christianum oporteat esse longanimem, & immemorem iniuriarum.

Admonitio saluberrima.

SI QVAE acerbitas acciderit, non quidem est pessimum id contigisse, sed graue admodum & horrendum persistere in acerbitate. Frater si in tua absentia, contigerit tibi ab aliquo maledici & obtrectari; veneritq. alius qui renunciet tibi, fratrem quemdam in te maledicta atque conuicia contulisse: tu vt prudens, agnosce cuius ista sit suggestio; & ne aduersus fratrem exacerberis. Quin & ei qui te certiorem illius fecit, sic responde: quamuis contumelijs me consectatus sit, frater tamen meus est; ego * vero conuicijs sum dignus. verumtamen non ex se ipso, contumelia & ignominia me affecit; sed hoc inimicus machinatus est, vt inimicitias inter nos spargat: at Dominus malignum destruet, fratris autem * misereatur, & nos non derelinquat. Sin autem & in faciem rursus dictæ tibi fuerint contumeliæ: ne succenseas atque indigneris, neque cito mente commouearis. Sin porro de * malo aliquo, contigerit in nos conuicia spargi: ne simus duri corde; sed * potius lapsum atque erratum corrigamus. At si improbi hostis suggestione, hoc acciderit: tu velut conscius operis, ne indigneris aduersus fratrem tuum. Nam si affectus contumelijs, contumeliam rependas; duplici teipsum contumelia afficis: primùm quidem, quòd contumeliose tractatus, non patienter ac longanimiter tuleris: deinde vero, quòd impudenter vsus, vicissim maledixisti & conuiciatus es. Quando ergo contigerit te conuicijs ab aliquo onerari, ne excandescas ira in proximum: sed D E

* *al. nam & ego contumelias promerui.*

* *al. miserebitur. & non derelinquet.*

* *al. de bono aliquo.*

* *al. sed solum corrigamur.*

Aduersus contumeliosos, non agendum contumeliose.

A sed mox labijs placide grauiterq. subridens, in teipso iracundiam in pacem conuerte. Cæterum est etiam risus, qui excitat animum ad iram contra proximum, si ad alterum irritandum rideas. Nam stultus, inquit Sapiens, in risu operatur mala. Verum non de illo hæc dico fratres: sed vt tamquam bonus & probatus medicus, charitatis admisceas pharmacum, in vinculo pacis. Ignis enim ignem non exstinguit. Alioqui ridendum non est: sed vt charitate, grauitate, ac longanimitate, iracundi dæmonis * impetum reprimas. Nam scriptum est: Ira viri, iustitiam Dei non operatur. Alibiq. dicit: Momentum enim furoris eius, ruina ipsi. Si porro & frater tuus dum leniter arrides, non ædificatur: ne vincatur ab ira, adnitamur modis omnibus curare ac conciliare fratrem. Cùm dicat Dominus,

Prou. 10.

* *al. iram.*

Iacob. 1.

B & Saluator noster Iesus Christus: Si offeras munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vade primùm * reconciliare fratri tuo; & tunc veniens offer munus tuum. Et per Apostolum admonet, dicens: Pacem sectamini cum omnibus, & sanctimoniam; sine qua, nemo videbit Deum. Et ne te doceat inimicus improbus dicere: Non tristor de contumelia qua affectus sum: sed quòd in præsentia fratrum, me conuicijs exceperit. Hoc te conturbat serue Domini Iesu Christi? Sed vbi arma tua reliquisti, ò miles Christi? dico autem de Cruce, quæ crux est humilitas. sicut scriptum habetur: Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Vis ostendam tibi frater, quòd cum gratiarum actione

Matt. 5.

* *al. reconciliari.*

Heb. 12.

Rom. 12. 14.

Philipp. 2.

Heb. 2.

C debemus omnia sustinere, quæcumque pro Christo, nobis illata sunt: siquidem Saluatoris nostri Iesu Christi vestigijs insistere velimus? Christus est vita nostra, & salus animarum nostrarum. Qui ergo pro Christo patitur, pro sui ipsius salute & vita patitur. Ostendam vero, & * per similes nobis passibiles homines, quòd per humilitatem grati acceptiq. Deo fuerint. primumq. tibi ab ijs qui secundum carnem ambulant, producam exemplum: deinde ad eos qui spiritaliter vitam duxerunt, transibimus. Contumelia affectus es? mente pugilum certamen perpende. eosq. qui publicis spectaculis * interueniunt: quomodo propter momentaneam gloriam, anxietates & opprobria, sæpe etiam mortes perferant. Verum omissis illis qui secundum carnem ambulant, veniamus ad eos qui secundum spiritum.

* *al. ex similibus nostri passibilibus hominibus.*

* *al. publicis certaminibus interfuunt.*

D Quando fugit Dauid à facie Absalon filij sui; nonne egressus Semei, contumelijs excepit Regem Dauid in conspectu omnium qui comitabantur ipsum? Num seorsim maledicebat Regi? vt dicere quis posset, quòd ea de caussa patienter ac longanimiter contumeliam Rex tulerit? Et non solum maledicebat, sed etiam execrabatur, ac lapides in Regem proijciebat: ita vt quidam ex veris amicis, Regi diceret: Quare maledicit canis hic moriturus, Domino meo Regi? vadam & amputabo caput eius. Rex autem ad eum: Quid mihi & vobis est filij Saruiæ? * Sinite eum sic maledicere: Dominus enim præcepit ei, vt malediceret Dauid. Et quis est qui audeat ei dicere, quare sic fecisti? Rursusque ait: Sinite * eum, vt maledicat: si forte respiciat Dominus humilitatem & afflictionem meam; reddatq. mihi

2. Reg. 16. 19.

3. Reg. 2.

Ibidem.

2. Reg. 16.

* *al. dimittite eum, maledicat mihi.*

* *vulg. dimitte eum, vt maledicat.*

E bonum pro maledictione eius, in die ista. Vides carissime, quòd in humilitate seruierint Sancti & iusti Domino? Si porro Rex & propheta cum esset, tantum studium * & humilitatem exhibuerit: quales obsecro esse oportebit mendicos, & peccatores? Reuolue simul etiam mente, ipsius sancti Dauid obliuionem iniuriarum, erga Saul. Quare & nos fratres longanimitatem colamus, alter alterius onera portantes. Quis enim est miles, qui dum suum aspicit commilitonem ab * aduersarijs comprehensum, non decertet ac pugnet cum aduersarijs: vt * commilitonem suum è manu eorum

2. Reg. 16.

* *al. tantũ humilitatis studium ostenderit.*

* *al à barbaris.*

* *al. cõprehensũ ab aduersarijs.*

qui

qui captiuum eum ducunt, eximat atque recuperet? Quando autem recuperare eum nequierit, tunc plorat & lamentatur, memor sodalis sui atque amici. Nonne multo magis debemus nos pro inuicem ponere animas nostras? Cùm Dominus & Saluator noster Iesus Christus dicat: Maiorem * hac charitatem nemo habet, quàm vt quis animam suam ponat pro amicis suis. Ipsi gloria & potentia, in seculorum secula. Amen.

Iohan. 15.

** al. maior hac (al. ea) non est charitas, quàm vt. &c.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

CHRISTIANVM *oportere longanimem & iniuriarum immemorem esse, varijs rationibus atque exemplis, locisq. Scripturæ vtriusque testamenti ostendit, pulchraq. documenta de nõ vindicandis iniurijs sed illis patienter potius Christi & sanctorum exemplo perferendis, in medium hac sua optima Parænese adfert; longanimitatemq. vehementer commendat. cuius etiam præconia celebrat, Tomo 1. vbi de Virtutibus & vitijs, per oppositionem agit: & in particulari, De Longanimitate, & contra de illis qui longanimitate carent. sparsimq. alibi sæpe. Quod etiam Argumentum tractatum inuenies à S. Ioanne Chrysostomo, in Serm. Vt benedicamus maledicentibus, Christi & Sanctorum exemplo. cuius initium est:* Ingemiscendi mihi cupido incessit, &c.] *Tomo 5. & Homilia 31. ad populum Antioch. quæ est: De ira, & longanimitate, & mansuetudine. & Homil. 52. ad popul. Quòd in mansuetudine Christum imitari oporteat, & de obliuione malorum. item Homil. 78. ad populum Antioch. Quòd melius sit iniuriam pati, quàm inferre. cuius initiũ est:* Nolite errare, &c.] *Nec non in sermone B. Maximi monachi & confessoris ad pietatem exercent. per interrog. & respons. cuius initium est:* Frater interrogauit Senem his verbis, &c.] *quasi circa medium, ibi:* Verumtamen Pater, dic mihi quid sit longanimiter agere? *Senex:* Patienter ferre, quæ grauia accidunt, nec temere iram emittere, &c.] *De iniuriarum quoque obliuione, extat Esaiæ Abbatis oratio, quæ inter alias est decima octaua in ordine. & incipit:* Sanctus Apostolus præcipiebat filijs suis, &c.] *ac Sermo S. Dorothei abbat. De ira, & iniuriarum memoria non habenda. qui inter alios eiusdẽ Serm. octauo loco positus reperitur, incipitq.* Dicebat Euagrius absurdum esse & à decoro valde alienum, monachos irasci, aut quemquam molestia iniuriave afficere, &c.] *Sermo sane vtilis est & plurimum huc faciens, vbi inter alia ostendit Dorotheus, quid inter se differant, μνησικακία, id est,* memoria iniuriarum, *&* ὀργὴ *id est,* ira. *ac* θυμὸς *.i.* furor, *siue* impetus animi, *&* ταραχὴ *.i.* perturbatio. *illorumq. nominum (quorum & à nostro Auctore fit mentio) differentiam pulchris Similibus, atque exemplis ibi patefacit collustratq.*

Sin porro de malo aliquo contigerit in nos conuicia spargi, &c.] *In alio MS. hic pro (*περὶ κακοῦ *.i.* de malo*) reperitur,* περὶ καλοῦ *.i.* de bono *siue* honesto. *Sed omnino legendum hic esse,* περὶ κακοῦ *de malo, & non* καλοῦ *bono, conuincunt quæ immediate hic in hæc verba subduntur:* sed potius lapsum atque erratum corrigamus. *siue vt alia ibi habet lectio:* sed solum corrigamur, &c.] *cum & aliàs in hisce includeretur contradictio, & sententia vacillaret. quare mendum hic in (*καλοῦ*) manifestum censendum est, vitioq. Scriptoris (*λ*) pro* κ *positum. qui si rectius ad* πρωτότυπον *attendisset, sane* περὶ κακοῦ *.i. de malo hic legisset atque scripsisset.*

Nam si affectus contumelijs, contumeliam rependis: duplici teipsum contumelia afficis, &c.] *Aduersus contumeliosos, contumeliose non esse agendum, serio grauiterq. hic admonet. quod idem & à Basilio, ac Chrysostomo in eamdem sententiam est traditum: & à Basilio quidem in Homilia de Ira. cuius principium est:* Quemadmodum in medicorum præceptis, &c. *circa med. ibi:* Quando contumelia tentaris, illud existima, periculum de te fieri, an Deo per patientiam adhæreas, seu per iram in aduersarij partes inclines, &c.] *vbi consequenter quo pacto conuicia, & contumeliosi facilius tolerari superariq. possint: tum quæ Longanimitatis & patientiæ commoda, quæque contumeliosorum mala ac damna, copiose ostenditur. quemadmodum & apud Chrysostomum, in act. Apostol. cap. 24. Homilia 50. vbi luculenter ipse demonstrat, illos seipsos contumelijs afficere, qui conuicia rependunt, & cum contumeliosis contumeliose agunt. post med. ibi:* Accusas quòd contumelia affectus es? quare igitur & ipse in hoc crimen incidis? Cur teipsum percutis? mane sine passionibus; mane absque vulneratione: non volens vulnerare alium, & teipsum inijcis in malum? *ac paullo post:* Et quomodo inquis, possibile est; eum qui contumelia afficitur ferre? quomodo autem non possibile, dic obsecro? Vulnusne nobis nascitur ex verbis? citatrices in corporibus? quantum igitur nobis erit damnum? atque ita si voluerimus, possumus ferre. Ponamus nobis legem, ne doleamus: dicamus nobis ipsis, non est inimicus, in-

firmitatis

A firmitatis est, & vere ex infirmitate est.] *& quæ ibi apud Chrysostomum sequuntur postea, ad finem vsque citatæ iam Homiliæ 50. valde huc facientia, lectuq. in hoc Argumenti genere dignissima.*

Quando fugit Dauid à facie Absalon filij sui; nonne egressus Semei, contumelijs affecit Regem Dauid? &c.] *Exemplum longanimitatis Regis ac prophetæ Dauid maxima ab improbo Semei contumelia affecti, (quam & patientissime tulit) hic in medium affert. cuius historia continetur 2. Reg. 16. ac 19. & 3. Reg. 2. sparsimq. refertur & amplificatur ab ipso Ephræm etiam alibi, ac præsertim Tomo 1. in Tract. de Morbo linguæ, alijsq. vitijs, vbi Dauid innocentia & patientia commendatur: Semei autem in illum contumelia, & maledicentia vehementer improbatur, atque damnatur. Consonantq. istis quæ in Homilia de ira, iam ante citata Magnus adducit Basil. in hæc verba:* Oportet itaque motus animi insanos ac præcipites exemplo Sanctorum, ac beatorum præceptorum memoria cohibere: quomodo B Magnus Dauid, & qua mansuetudine iniquitatem Semei tulerit: non enim iræ locum dedit, in Deum caussam transferens; quoniam Dominus (inquit) mandauit Semei vt maledicat Dauid. Cumq. audisset se virum sanguineum & iniquum vocari, minime succensuit: sed tolerando sese humilem reddidit, ac meritam sibi infligi contumeliam putauit, &c.] *quæ eadem valde conformiter etiam hic ab Auctore non sine amplificatione recensentur, & verbis Scripturæ accommodantur.*

Si porro Rex & propheta cum esset, tantum studium exhibuerit & humilitatem, &c.] *vbi alia lectio habet:* Si Rex & propheta cum esset, tantum studium circa humilitatem demonstrarit. *& al.* tantum humilitatis studium ostenderit. *& al.* tantum humilitati detulerit, &c.] *est autem Argumentum à maiori, quo omnes ad humilitatis, longanimitatis, & patientiæ studia prouocamur, & excitamur.*

C Ipsi gloria & potentia, in seculorum secula.] *ita in tribus reperitur mmss. at in alijs duobus sic legitur atque concluditur:* Ipsi gloria cum Patre, & sanctissimo Spiritu, in æterna secula. Amen.] *vbi etiam vtraque lectio bona est, & Auctori familiaris.*

PARAENESIS TRIGESIMA TERTIA.

De Patientia, & Compunctione.

CARISSIMI. Præbeamus nos tamquam strenuos milites, pro Rege nostro Christo alacriter mortẽ oppetentes. Quando enim adhuc in seculo eramus, quando in humanis negotijs versabamur, talia non patiebamur, neque tot ærumnas sustinebamus: Nunc autem cum accesserimus ad Dominum, vt ei maxime placeamus; incursiones eiusmodi, tentationes, vexationesq. in nos improbi hostis excitantur. Videsautẽ nos hæc Domini caussa perpeti: cùm enim nobis inimicus inuideat, nosq. à vitæ via conetur abducere, in mollitiem desidiamq. nos inducit; ne Deo complacentes, saluemur. Quantum igitur aduersum nos malignus exsurgit: tantum nos in patientia inueniamur viriles, magnanimi, strenui & alacres, paratos nos præbentes ad sustinendum vsque ad mortem, propter spem in Christum; & cunctæ eius insidiæ dissoluentur. Habemus siquidem defensorem & propugnatorem nostrum Christum, quique nobis oppressis & sperantibus in ipsum patientiam præbet, illosq. * confundit; nobis interim præmia victoriæ atque laborum, id est, Regnum cęlorum, propter Dominum, reportantibus. Præbeamus ergo nos velut incudes percussi, & nequaquam terga vertentes; neque aliquam notam mollitiei, vel despicientiæ, desidiæve per flagella atque tentationes in nos ipsos admittentes. Cæsi vincamus aduersarium, per patientiam: Etenim Dominus noster sic hanc vitam traduxit, flagellatus,

Oppenit vitã. quã agebatur in seculo, ei, quã in solitudine, & cœnobio.

** al. dedecorat.*

Matth. 26. 27

Matth. 26. 27 Marc. 14. 15. Luc. 22. 23. Ioan. 18. 19. 1. Pet. 2. Eph. 2. Phil. 2. 3. Coloſs. 1. & Heb. 12. Coloſs. 2. * ἐδειγμάτισε.

contumelijs affectus, conſputatus, lapidatus, ac denique ignominioſa quoque morte crucis, ab impijs affectus: omniaq. ſuſtinuit propter noſtram ſalutem, nobis exemplum vitæ relinquens, vt qua via tribulationum, tentationum, ac mortis ipſe ambulauit, eadem quoque qui in ipſum vere credunt, & cohæredes Regni eius fieri deſiderant, iter ſuum inſtituant. Vt quemadmodum ipſe per multas paſſiones, poſtremo autem in Cruce moriens, vicit crucifixus, & moriens ſuperauit, interemit, condemnauitque peccatum in carne, abigens aduerſarias poteſtates, ſicut ſcriptum eſt: Expolians principatus & poteſtates in cruce, * oſtentauit palam, triumphans illos in ſemetipſo: Ita & nos omnem ipſius inſultationem, anguſtiamq. ab hoſte improbo illatam, viriliter alacriterque etiam ad mortem vſque ſi ſuſtinuerimus; tunc aduerſarium ſuperabimus, per fidem & patientiam, ac ſpem firmam in Dominum. Sicq. probati inuenti, & hinc redemptionem merebimur, Sanctiq. ſpiritus ſanctificatione implebimur, & hæreditatem deinde vitæ æternæ conſequemur. Nam in ſpiritali certamine, victoria contra aduerſarium, per paſſiones & mortem comparatur. Patiendo igitur & moriendo propter Dominum, promptiſſime ſuperabimus omnem inimicorum poteſtatem. Neque ergo nobis laborioſum ſit, quamcumq. tribulationem ac tentationem perferre: ſed deſiderium omne figentes in Dominum, & ob oculos mortem eius ſtatuentes; cum patientia, quæcumque ſuſtinebimus. Et ſicut dictum eſt à Domino: Quotidie tollentes crucem eius, quæ eſt mors, ſequamur ipſum. atque ita facile quamcumque afflictionem tolerabimus, ſiue occultam ſiue manifeſtam. Si enim mortem à Domino ſuſtinere exſpectamus, & coram oculis ponentes, ſemper deſideramus: quanto magis qualeſcumq. afflictiones graues, opportune importuneque cum omni prorſus gaudio ſuſtinebimus? Propterea graues nobis, moleſtæ, & intolerabiles res aduerſæ videntur; cum mortem Domini continuo ob oculos conſtitutam non retinemus, ipſumq. non ſemper mens concupiſcit. Nam qui Chriſtum poſſidere deſiderat: etiam pro ipſo pati, optabile omnino illi eſt, & expetendum. Itaque Chriſti amatores in hoc apparent, quando omnem tribulationem ipſis ſuperuenientem, generoſe alacriterque propter ſpem in Deum ſuſtinent. Quocirca obſecremus Dominum, vt intellectum nobis concedat, ad cognoſcendam diuinam eius voluntatem, prompteque præſtandam eam, in omni patientia & longanimitate, cum gaudio & exultatione, quam ipſe largiatur nobis, confirmans nos in omni beneplacito ſuo: vt probati, digniq. reperti, æterna perfruamur ſalute. In Chriſto Ieſu Domino noſtro: Cui gloria & potentia, in ſecula ſeculorum. Amen.

Matt. 16. ac 20. Mar. 8. Luc. 9. & 14. Heb. 6. & 12. Col. 1. Eph. 4. Heb. 6. & 12.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

HVC *pertinent, quæ in opuſc. De inſtitutione vitæ perfectæ alibi adducit S. Baſilius Cæſareæ Epiſcopus, vbi tractat: Quòd Chriſti omnino exemplum, viro perfecto in cunctis ſit imitandum, &c. Et quæ apud ipſum ſunt Ephræm Tomo 1. in Tract. De Patientia. cuius initium eſt:* Qui Deo placere cupit, &c.] *per tot. ſed maxime circa finem. ac apud alios alibi.*

Quando enim adhuc in ſeculo eramus, talia non patiebamur: nunc autem, &c.] *Opponit vitam quæ agebatur in ſeculo, ei quæ in ſolitudine & cœnobio. & quomodo maior in hac quàm in illa, perfectio requiratur; & in aduerſis pro Chriſto perferendis tolerantia atque patientia, & in bono perſeuerantia, oſtendit. Chriſtiq. paſſiones varias deſcribit, & perfectam imitationem veſtigiorum ac paſſionum ipſius, cunctis proponit, luculenterq. rationem bene imitandi eum, exponit.*

Præbea-

A Præbeamus nos velut incudes, percussi; & nequaquam terga vertentes, &c.] *Similia sunt quæ apud Ephræm alibi adducuntur, Tomo 1. in Tract. De Fide. cuius ibi initium est:* Dominus noster in Euangelio, &c. *ibi:* Et quemadmodum incus aliqua licet semper verberetur, non tamen dat tergum, &c. sic & qui se verum vult gerere Christianum. *& quæ postea consequuntur ibidem, valde huc pertinentia. sicut & ea, multoq. magis, quæ circa finem tract. iam allegati de Patientia, habentur, Tom. 1. ibi:* Simus ergo tamquam incudes quædam; quamuis cædamur, non tamen cædamus, &c.] *vbi paucis solum verbis immutatis, omnia quasi cum hisce sunt eadem.*

Sicut scriptum est: Exspolians principatus ac potestates in Cruce, ostentauit palam, &c.] *ita hunc Apostoli locum Coloss. 2. hic legit S. Ephræm, vbi & vim verbi (ἐθριάμβευσεν) in translatione nostra expressimus. quod idem quoque S. Chrysostomi præstitit Interpres, sic eumdem hunc Pauli locum, in Homilia 3. in Epist. ad Coloss. cap. 2. latine conuertens reddensque:*
B Exspoliatos principatus ac potestates ostentauit palam, triumphans de illis per seipsum, &c.] *at in vulg. paullo aliter, hoc modo:* Expolians principatus & potestates, traduxit confidenter palam, triumphans illos in cælestibus, &c.] *vbi lectionis cernere clare licet consensionem & differentiam. citaturq. idem Apostoli locus iisdem vt hic, verbis, Tomo 1. in Sermone de Patientia. cuius initium est:* Qui Deo placere cupit, eiusque hæres per fidem euadere, &c.] *non longe à fine eiusd. aliysque in locis alibi.*

Si enim mortem à Domino sustinere exspectamus: quanto magis, &c.] *Comparatio fit à minori ad maius. q. d. Si vellet nos Dominus mori, ferendum patienter esset: quanto magis cætera quæ leuiora sunt morte, æquaminiter toleranda sunt, &c. de quibus ibi, latius ac plenius.*

C
PARAENESIS TRIGESIMA QVARTA.

De Passionibus ac perturbationibus animi.

VIR in torpore ac negligentia dies suos transigens, seipsum decipit, prorsusque * non cogitat de bonis, quæ Dominus Deus iustis præparauit. nec supplicia peccatoribus parata considerat, sed seipsum absque timore vllo pascit: in tali autem omnē concupiscentiā operatur carnalem hostis improbus; nequitq talis intelligere, qua ratione ne porta quidem Vrbis potest animaduertere, quinam per eam ingrediantur, & exeant. Nam concupiscen-
D tia in mentem eius ingressa, oculos ipsius obuelat. Athletas porro varijs modis inimicus oppugnat: & ante quidem consummationem iniquitatis, vehementer eam in oculis ipsorum imminuit; potissimum vero concupiscentiam voluptatis carnalis: tantumq. eam in ipsorum oculis, priusquam peragatur scelus, extenuat improbus; quomodo si quis poculum aquæ frigidæ, humi effunderet. Consummato autem iam scelere, vsqueadeo illud extollit atque exaggerat malignus in manibus fratris qui in illud incidit, vt nihil supra. Quin etiam desperationis aduersus eum, vndas excitans; sæpe quoque & per parabolas se illi opponit, talia ipsi suggerens, dicensq. Quid fecisti, inanis & inutilis operarie? Nunc patefaciam tibi, cui labor tuus sit similis: Quemadmodum si quis sibi plantasset vineam, quam studiose
E coluisset atque custodisset, donec fructum ferret: deinde illa vindemiata, vini cados impleſset; tum vero repente surgeret, arreptaq. securi dolia frangeret, effusumq. vinum periret: huic simile est opificium tuum. Hæc improbus dæmon fratri suggerit, volens ipsum in * profundum desperationis deprimere. Quare halce inimici machinationes prænoscens, frater carissime, fuge peccatum. Et si fortè in delicto aliquo præoccupatus fueris; ne in eodem permaneas errato: verum resurge, & * conuertere ad Dominum Deum tuum, in toto corde tuo: vt saluetur anima tua. Ad improbam porro

Marginal notes: * al. plane non cogitans, &c. — *A Simili.* — *Athleta diuersi modo impugnantur ab hoste.* — *A Simili.* — * al. in foueam ac puteum desperationis demergere. — * al. & vade.

Allegorice dicta.

porro cogitationem, dicito: Et si dolia confregi, vinumq. deperdidi; vinea tamen adhuc superest, & Dominus longanimis est, & misericors, ac iustus: & spero bonitate eius mihi cooperante, fore vt iterum ipsius vineam studiose excolam, atque custodiam; ac dolia, ex ipsa * vt antea compleam. Ait quippe per Prophetam Esaiam ipse: Si fuerint peccata vestra, vt phoeniceum, quasi niuem dealbabo: &, si fuerint vt coccinum; velut lanam dealbabo. Et, si volueritis, & audieritis me; bona terræ comedetis. Si autem nolueritis, neque exaudieritis me; gladius deuorabit vos: os enim Domini locutum est ista. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

** al. ficus & prius.*
Isai. 1. iux. LXX.
Ibidem.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

IN *omnibus manuscriptis Romanis, vt & duobus Venetis S. Marci, hæc pariformiter inscribitur Parænesis,* περὶ παθῶν. *id est,* de passionibus ac perturbationibus animi. *in solo autē Cod. Cretensi siue Cand. est:* De assensione seu approbatione cogitationum.] *& licet de consensione cogitationis, aut potius contra eam, hic quoque agatur; tamen quia generaliter Parænesis aduersus quascumq. animi passiones, prauosq. affectus instituta videtur, à potiori etiam parte merito denominanda est, inscribendaq. vt in pluribus reperitur Græc. manuscript.* περὶ παθῶν .i. de passionibus, *&c. de quibus in genere, plura qui nosse aut legere voluerit, videat Tom. 1. Ephræm, in Sermone De passionibus siue perturbationibus animi. per tot. ac nostris ibi adiectis Scholijs. vbi copiosius de istis agitur, Auctoresq. de iisdem reprimendis tractantes, citantur.*

Nequitq. talis intelligere; qua ratione ne porta quidem Vrbis potest animaduertere, quinam per eam ingrediantur & exeant, &c.] *Oratio non quidem hoc loco mutila vt prima fronte apparet, sed potius ellyptica in Græco est, quare vt de sententiæ perspicuitate amplius constaret, ita eam hic latine suppleuimus atque perfecimus. quomodo & al. non minus perspicue sic:* Nec potest talis considerare, quemadmodum nec porta ciuitatis eos scilicet considerat, qui intrant & egrediuntur per eam, &c.] *atque hinc similitudo clara est, quæ etiam ex antecedentibus, & post sequentibus satis innotescit.*

Si fuetint peccata vestra vt phœniceum, quasi niuem dealbabo: & si fuerint vt coccinum, velut lanam dealbabo, &c.] *Hæc & quæ sequuntur hic Esaiæ verba, ad verbum transtulimus vt hoc loco sunt in Græco textu Auctoris, & apud 70. quibuscum per omnia sunt eadem, vt legenti & conferenti vtrobique Græca, plane constabit. At in Latina vulg. paullo aliter ista sic leguntur:* Si fuerint peccata vestra, vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis: gladius deuorabit vos, quia os Domini locutum est.] *Vnde in quibus hic lectionis sit conuenientia, & in quibus differentia, quiuis legendo & conferendo, facile decernet. Locus est Esai. 1. etiam alibi sæpius à nostro Auctore citatus, atque illustratus, tum Primo, tum Tertio Tomo.*

A

PARAENESIS TRIGESIMA QVINTA.

Vtilis, & necessaria Adhortatio.

Quomodo oporteat consolari pusillanimes.

FRATER suum quærebat fratrem, illoque inuento, dixit ad eum: Quo te recipis frater? Ille autem ad eum: Quidam in angustijs versabatur ex fratribus, & abibam consolaturus B eum. Et frater eius ad ipsum: Si propter Dominum abijsti, mercedem habebis. Sunt enim nonnulli, qui videntur consolari, ac compati; & nesciunt quòd potius affligant, & ad nocendum abeant. Frater autem: Et qualis inquit, ille qui sic suum consolatur fratrem, ad nocumentum & damnum? Respondit illi frater eius: Si vir spiritalis fuerit, qui alterum consolatur; non ad nocendum, sed vt multum profit, vadit. At qui, quæ carnis sunt, sapit; hic nihil proderit. Frater autem ait: Vellem scite vtriusque verba; ne forte dum prodesse cupio fratri, obsim. Et frater ad eum: A Domino miserationes quæramus ambo; vt gratiam suam cordibus nostris immittat: nam sine gratia ipsius, homo recte & cum virtute agere nihil potest. Audi ergo gratiam cooperantem. C Qui carnalia sapit, ad fratrum consolationem vadens, talia depromit: Quid habes, inquit, mi frater? Ille vero ad ipsum: Rem quamdam necessariam ab oeconomo postulaui, nec dedit mihi: vel alium adhibet fratrem, à quo sit violatus iniuria. His auditis, qui scilicet ad consolandum venerat, exclamat dicens: Et quamobrem iste nos vsqueadeo dedecore afficit? Nam & mihi aliàs idem fecit, ignominiæq. notam inulit; & honore à nobis afficitur, & non intelligit, neque vult seipsum ferre. putantq. præfecti eorum qui hic sunt, in hoc solum loco licere saluari: vel hic tantummodo solem oriri, & alibi saluari hominem non posse. Recedo & ego à loco isto, & ab istis hominibus liberor: magisq. in verbis hisce, fratri nocet. Si porro & alij reperiantur, eidem obnoxij cogitationi; peius fratris cogitatio- D nem dissoluunt atque euertunt. Sæpe vero contingit & vinum in medium proferri, & donec inebriati fuerint, non cessant potitare, & verbis contendere ad inuicem. accidit autem quòd & manibus seinuicem adoriantur: alij porro etiam in ipso loco, ex nimia compotatione obdormiscunt. Frater autem ait: Cuperem, spiritalium quoque nosse verba; vt optima ex ijs mihi ipse deligam. Ille vero respondit: Spiritalis, quando ad fratris concessurus est adhortationem, in primis etiam priusquam sua egrediatur cella, in oratione consistit, vt Dominus viam suam prosperet, veniensq. ad ianuam fratris, & pulsans, * pœnitentiam agit. admissusq. ingreditur, ac se ad orationem componit. Postea vero, simul in silentio sedent. Deinde ad fratrem, Dominus cellæ: Bene inquit, venisti frater: aduenisti enim benedicturus E nobis. Frater respondit: A pietate & reuerentia tua, ego benedicar. Obsecro igitur te, benedicte à Domino; quid est quod habes? At frater, * cogitationes suas profert, ac fratrem quemdam esse qui ipsi molestiam exhibuerat. Quibus auditis, frater ait: Domine adiuua me. non enim sinit inimicus quemquam quiescere. Rursus autem sermonem subiungens, dicit: * Verum tamen carissime, & vbi non est tribulatio? vbi non est labor? Mundani, nonne laborant? Nautæ, per maria discurrentes, nonne * periclitantur? Milites in bello, nonne pericula subeunt? & quo pacto nos sic pusillanimes

Differentia inter Consolatorē spiritalem, & sensualem.

** Græc. βάλλει μετάνοιαν.*

** al. ante dicta recenset.*

** al. Sed dic quæso carissime, vbi, &c.*

** al. naufragia patiuntur?*

ſumus, tamquam ſoli anguſtijs ac tribulationibus preſſi? Mundani in mundanis laborant, & fatigantur; ſpiritales in operibus ſpiritalibus affliɛtantur. at mundi triſtitia mortem operatur: qui autem ſecundum Deum eſt dolor, pœnitentiam in vitam æternam. Et nos ergo tribulati, ne puſillanimes ſimus. Scriptum eſt enim: * Triſtitia veſtra, conuertetur in gaudium. Et tu quidem iſta ſuſtinuiſti, nunc autem carne conſummaris? Recordare, quòd mundo renunciaſti, ac propriæ voluntati; & verbum non ſuſtines? Num noſtro ventri ſeruimus, propriæq. voluntati? & verbum non toleras? propter quod etiam à manſione vis abſcedere. Iſtane noſtra laus eſt? Itane inimicus cogitationem humilitatis deprædatus eſt; & ea de cauſſa perturbationes vehementer in nos inſurgunt? Ne mihi res veras ad te referenti, iraſcaris: hæc enim pro te tolerans, loquor. Nam vnde cauſſa prouenit? plane vel ob cibum, aut ob potum: aut quòd verbum tolerare nolueris, tantis affectus es damnis. Et reputaſti omnia velut ſtercora, vt Chriſtum lucrifaceres: & iterum antiquis mentem pateris demergi paſſionibus? Nam niſi continentiam diligamus, niſi tribulationem feramus, niſi noſtram voluntatem abſcindamus, non eſt nobis libertas dicendi: Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. Perpende mente, qualis eras, dum primùm ad ianuam monaſterij adueniſti, ſpiritu feruens in timore Domini? At forte cupis dicere: homines iſti cogitationem meam peruerterunt. Ergo noſtri ventris mancipia facti ſumus, & propriæ voluntatis? Vis oſtendam tibi cariſſime, ex noſtra ignauia id ortum eſſe? Lot in Sodomis habitabat, & non cum * ijs perijt. Giezi, prophetæ Eliſæo ſeruiebat, & peccauit. Similiterq. Samuel apud Heli permanebat, & ſimul cum filijs ipſius verſatus eſt: & illi ceciderunt, hic autem ſaluatus eſt; quia in veritate dilexit Dominum. Iudas porro Iſcariotes, cum diſcipulis ſequebatur Dominum: & tradidit magiſtrum ac Dominum gloriæ, in manus impiorum. Ne igitur cedamus inimici conſilio ſuggerentis, videlicet honeſtas prima fronte cauſſas, ad animas noſtras euertendas. Ex diuinis enim Scripturis exempla habemus, quomodo vnuſquiſque ſibi ipſi attendere debeat; ſiue cum iuſtis conuerſetur, ſiue cum peccatoribus. Inter iuſtos ergo ac bonos dum commoramur, iuſte & ſanɛte viuamus: at ſi peccatoribus cohabitemus, demus operam, vt à nobis illi ad viam pertrahantur ſalutis, diuina adiuuante gratia. Quòd ſi vis dicere, debilem te eſſe & puſillanimem? Audiamus ſacras Scripturas, & Sanctorum patrum viuendi normam imitemur; vt ſanetur anima noſtra: & non ſolum dum audimus, compungamur; & paullo poſt deteriora agamus. Nam qui ita ſermonem accipit, numquam fructum referet: cùm radicem tales in ſeipſis non habeant. omnis autem arbor quæ non facit fructum bonum, * excidetur & in ignem mittetur. Tamquam infirmi, auſcultemus admonitiones virorum timentium Dominum, qui ad ſanitatem deducant animam: & ne ſimiles efficiamur illis, qui, quæ voluntatis ſunt propriæ, audire ſolum volunt: vt ne miſere, inanis ac temerarijs cogitationibus adhæreamus. Dixit enim quidam ſanctorum Senum: Si conſpexeris adoleſcentem propria voluntate in cœlum aſcendentem, tene ipſum: expedit enim ipſi. Id vero de illo quoque intellige, qui cùm ætate ſit ſenex, mente tamen eſt iunior. Dicit * enim in Prouerbijs ſapiens: Viæ inſipientum rectæ coram ipſis: qui autem ſapiens eſt, amplectetur conſilia. Audiamus porro & eum qui dicit: Adoleſcentes, ſubditi eſtote ſenioribus. omnes autem * inuicem humilitatem inſinuate: quia Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Sunt enim nonnulli, qui ſibi videntur ſapientes eſſe, & non dignantur obedire ijs qui vere ſapientes ſunt, ac cognitionem Dei habent. Quos etiam iure Apoſtolus vanilo-

Marginalia: Ioannis 16. * al. tribulatio veſtra, &c. — Philipp. 3. — Matth. 19. Marc. 10. & Luc. 18. — Gen. 13. 19. Luc. 17. — * al. cum eorũ malitia perijt. — 4. Reg. 5. 1. Reg. 2. 3. Matth. 26. 27 Marc. 14. &c. — Matth. 3. * al. excidetur & in ignẽ mittetur. — Dictum memorabile. — Prou. 12. * al. Dicit porro & in prouerbijs — 1. Pet. 5. * al. ad inuicem. — Iac. 4. — Tit. 1.

A vaniloquos, & seductores * denominat, dicens: Sunt multi vaniloqui, inobedientes, & seductores. Alteri porro sæpe cogitatio suggerit, & ait: Iunior * adhuc es; circa senectutem tuam, pœnitentiam ages. Et si ad senium peruenerit, iterum cogitatio ipsi obijcit: Nunc consenuisti, & requie indiges. Vnde necessarium carissime, cum timore & tremore Domino quotidie inseruire. Quis enim nobis dixerit, certioresq. fecerit, fore vt consenescamus? * & si consenuerimus, quòd bonam cogitationem inueniemus? siquidem vel iam hinc salutem nostram neglexerimus. Audiamus dicentem * Dominum: Vigilate & orate: quia nescitis diem, neque horam. At nos ob nostrum torporem atque segnitiem, graue reputamus suaue iugum Domini. Quot putas carissime, in mundo diuersimode B conflictari atque vexari, eorumque filios pro pignore poni? aliorum vero etiam optimatum * filios in captiuitatem delabi, & in seruitutem diuendi? seruientes vilioribus ac miserabilioribus hominibus, quàm sint ipsi, in terra aliena? Alij vero inopes atque mendici, in plateas & vicos ciuitatis proiecti iacent nudi, frigore æstuque afflicti: nobis vero non satis est habere tectum hoc, quod nobis largitus est Dominus, & mundanarum rerum cura vacuos esse atque solutos. Hæc recolamus memoria; & non aspernemur gratiam Dei, & beneficia eius: * quia dignatus nos est suaui iugo suo. Immo & quæsiuimus inquit, & non dedit nobis. Et quis * scit, non ad commodum & vtilitatem nostram, id accidisse? Dicamus autem & istud: Nonne nouit quispiam nostrum, sese inobedientem fuisse Domino; & tamen id videns Dominus, patienter ac longanimiter tulit? De Præfectis potro nostris, relinquamus Domino. Omnes enim astabimus coram tribunali Christi. Nam Deus personam hominis non accipit. Exurge igitur, & præcinge teipsum. Et ne succumbas cogitationibus. Audi dicentem: Noli vinci à malo: sed vince in bono malum. Hei mihi peccatori, carissime. Tot ac tanta, Dominus gloriæ pro nobis pertulit: quid poterimus ei, æquiualens passionibus * proferre, quas propter nos sustinuit? Procidamus ergo coram ipso, tota mente ac viribus; patientiam à bonitate ipsius deposcentes. Per multas enim tribulationes, oportet nos intrare in regnum cœlorum. Dixit quippe Saluator suis discipulis: Vos tribulationem habebitis in mundo: mundus autem gaudebit. vos vero contristabimini; sed D tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier cum parit, tristitiam habet; quia venit hora eius: cum autem peperit puerum, iam non meminit horæ illius propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Et vos igitur * tribulationes hic habebitis: iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum: & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Et sic confirmans fratrem verbo veritatis, secundum donum gratiæ, vterque gratias agit Domino. Si porro etiam gustare inter se cibum contigerit; omni cum honestate ac verecundia comedunt & bibunt, * ob sustentationem corporis: & neinebrientur vino, in quo est luxuria. Faciens ergo opus Domini, reuertitur ad cellam suam, glorificans Deum super E mutatione atque conuersione fratris. Quoniam * ipsius est potentia & gloria, in secula seculorum. Amen.

* al. nuncupauit.
* al. Quid? iuuenis es, vbi consenueris resipisces.
* al. & quòd cogitationem aliquando bonam inueniemus?
* al. Saluatorē dicentem.
Matth. 24. & Marc. 13.
* al. potentiorū filios.
* f. qui dignatus est.
* al. & quis ignorat.
Rom. 14.
2. Cor. 5.
Luc. 20.
Gal. 2.
Rom. 12.
* al. retribuere.
Act. 14.
Ioannis 16.
Ibidem.
* al. tristitiam nunc quidem habetis. vt in vulg.
Ioan. 16.
* al. ob macerationem carnis.
* al. Quoniam Deo nostro gloria. Amen.

SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

NECESSARIVS hic Sermo est, siue Paranesis ad consolationem afflictorum & pusillanimitate laborantium, ac in angustijs constitutorum. proponiturq. primùm modus ac ratio consolandi, & finis; tum per quos vtilius ac salutarius consolationes eiusmodi adhiberi oportcat: & quantum qui carnaliter alios consolantur, differant ab illis qui spiritaliter; quantumque illi noceant, hi autem prosint, ostenditur. & res tota exemplis, narrationibusque aptissimis declaratur: remediaq. non parui momenti aduersus pusillanimitatem, & tentationes varias ingruentes, animamq. perturbantes adferuntur; Sanctorumq. exempla ad mentem in bonis institutis confirmandam producuntur, aliaque salutaria tractantur. sicut plenius ex hac ipsa constabit Parænesi, ad quam in alijs Lectorem hic remittimus. B

Spiritalis, ad fratris concessurus adhortationem, priusquam sua egrediatur cella, in oratione consistit; veniensque ad ianuam fratris, & pulsans, pœnitentiam agit, &c.] *Obscuritatem ac difficultatem aliquam parit, quod hic dicitur,* καὶ κρούσας, βάλλει μετάνοιαν .i. & pulsans, pœnitentiam agit.] *vt hic latine reddidimus, sicut & alibi illud,* (βάλλει μετάνοιαν, *pro,* pœnitentiam agit) *apud Ephræm accipitur, vti suis constabit locis. An enim aliquem pœnitētiæ actum antiquitus Monachi exhibere solebant priusquam alienas ingrederentur cellas, tractaturi sua cum illis qui ibi degebant; hinc dubitari potest: an vero communis dicendi vsus obtinuerit, vt sic loquerentur, eoq. vterentur etiam pro breui precatione genuumque flexione, quæ ante ingressum fiebat ad alios, vt valde verisimile est. quomodo & Magnus Basilus ab Ephræm nostro visitatus, & vt loqui posset Græce rogatus, respondisse ei dicitur,* δεηθῶμεν τοῦ κυρίου .i. rogemus Dominum: *ac postea ibid.* ποιήσωμεν τὴν μετάνοιαν .i. faciamus pœnitentiam, *pro eo quod est,* flectamus genua. *vt habetur in comparatione S. Amphilochio adscripta, quæ fit inter Ephræm & S. Basilium, quam primo Auctoris nostri Tomo præmisimus. vbi in maiorem huius confirmationem, etiam immediate additur:* & cum humi iam essent prostrati, imposuit manus beato Ephræm Magnus pontifex, &c. *quomodo & hoc loco* (agit pœnitentiam, *pro,* genu flectit, & orat) *plane accipi videtur. aliàs enim valde obscurus hic est locus.* C

Postea vbi habetur: Et tu quidem ista sustinnisti; nunc autem carne consummaris.] *in alio MS. est:* & tu eadem tolerasti, nunc vero carne consummaris.] *at in alio explicatius, & ad Scripturæ locum accommodatius sic:* ne forte illud audiamus: Qui spiritu cœpistis, nunc vero carne consummamini.] *vt est Galat. 3.*

Si peccatoribus cohabitemus: demus operam, vt à nobis illi ad viam pertrahantur salutis, &c.] *vbi al. sic est:* adnitamur, non vt nos illorum imitemur opera: verum vt illi à nobis ad viam salutis adducantur, &c.] *ostendit autem hic quomodo inter iustos, & quomodo cum peccatoribus conuersandum sit.* D

Dicit enim in prouerbijs Sapiens. *& al.* Dicit autem & in prouerbijs: Viæ insipientum rectæ coram ipsis: qui autem sapiens est, amplectetur consilia.] *ita hic in Græco textu apud Ephræm. vbi in MS. Cryptafer. hic pro* (ὁδοὶ ἀφρόνων ὀρθαὶ .i. *viæ insipientum rectæ*) *legitur* ὁδοὶ ἀφρόνων νωθραὶ, *hoc est, viæ insipientum pigræ ac lentæ, &c. In editione autem 70. hic ad verbum est:* Viæ insipientum, rectæ coram ipsis: exaudit autem consilia sapiens.] *at in latina vulg. habetur:* Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia, &c.] *Locus est Prouerb. 12.*

Deinde vbi paullo post hic habetur: Omnes inuicem humilitatem insinuate, &c.] *vt est 1. Pet. 5. in duobus alijs Auctoris nostri græcis exemplaribus hic pro* (ἐγκολπώσασθε *insinuate, vt etiam est in latina vulg.*) *reperitur* ἐγκομβώσασθε. *s. adornate, decorate, excolite, &c. legiturq. al. ibi:* Omnes autem in inuicem, humilitatem adornate atque excolite, &c. *sed prior lectio magis quadrare videtur.* E

Denique in fine, sic concluditur: Faciens ergo opus Domini, reuertitur ad suam cellam, glorificans Deum, &c.] *al. sic:* Facto autem atque completo iam opere Domini, redit ad cellam suam, laudans & glorificans Deum super conuersione fratris. Quoniam Deo nostro gloria, in sempiterna secula. Amen.] *vbi vtraque concludendi ratio bona est & accommoda, nostroq. Auctori familiaris.*

PARAE-

A

PARAENESIS TRIGESIMA SEXTA.

*Oportere * fratrem cùm legit, aduertere; & ſtudioſe legere, velut in præſentia Dei.*

** al. Decere monachũ dũ legit. ſtudioſe legere.*

B FRATER Cariſſime, ſi onus legendi mandatum tibi fuerit coram * fratribus; aduerte diligenter, vbi qui auſpicatus eſt, finiuit: & reſumptis verbis, lectionem incipe; vt ſit lectio tua inſtar catenæ ex auro contextæ. Nam qui verbum vnum contemnit, & verſus * tranſilit; hic neque diſcere vult ſicut oportet, neque eos edocere, qui attendunt: ſolum enim finem Sermonis expetit; & quando * abſoluatur liber. Tu autem cariſſime, ſobrius eſto, ac vigilans: vt & tibi ipſi proſis per lectionem tuam, ac ijs qui te auſcultant. Quòd ſi repente imperetur tibi vt legas: ex ſiniſtra parte, * lectionem aggredere. Si autem initium Sermonis ſit; dic titulum atque inſcriptionem: ſic enim quod legitur, intelligetur. Sin vero librum bene compunctum, recteq. deſcriptum habes: poſſide ac tene eum, C ne in ipſo, offendiculum legenti reperiatur, aut exſcribenti.

** al. in auribus fratrum. vel. fratribus audientibus.*

** al. perdit. al. & verſum non reddit.*

** al. ad finẽ perducatur liber;*

Vide Schol.

** al. librum auſpicare.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

OPORTERE fratrem cùm legit, aduertere & ſtudioſe legere, velut in præſentia Dei, &c.] *Pro iſta Inſcriptione ac titulo, in alio Græco MS. eſt eiuſmodi:* Decere Monachum dum legit coram fratribus, diligenter & cum attentione legere, &c.] *Vtraque Inſcriptio bona eſt, & contenta huius Parænesis breuiter proponit. Pro quibus, in Græco MS. Cretenſi ſiue Cand. ſic:* De bono ſeruando ordine in Lectionibus.] *quod etiam recte hic quadrat, ac placet.*

D

Frater ſi onus legendi mandatum tibi fuerit coram fratribus, aduerte diligenter, &c.] *Al. ſic:* Si legendi onus à Superiore tibi impoſitum fuerit, in auribus fratrum. *vel,* fratribus audientibus. *ſiue,* in auditorio, vel audientia fratrum, *&c. nam Græce eſt,* ἐν τοῖς ὠσὶ ἀδελφῶν. *quo omnia iſta æque ſignificantur, parumque ideo refert quomodo latine hic, ſiue hoc ſiue illo modo, legatur.*

Reſumptis verbis incipe lectionem, vt ſit lectio tua inſtar catenæ ex auro contextæ, &c.] *Rectum legendi modum coram fratribus in menſa atque conuentu ſeruandum, breuibus verbis hic proponit, & demonſtrat: aduertendumq. Lectori inter alia dicit, vt videat, vbi qui ante eum auſpicatus eſt, finiuit: reſumptisq. verbis Lectionem inchoet; & ſic debito modo ac ordine deinceps abſque aliqua interruptione atque omiſſione dictionis vel verſus alicuius, Lectio continuetur. Et hoc eſt quod hic ſubdit:* vt ſit Lectio inſtar catenæ ex auro connexæ, *ſiue* contextæ.] *Additque immediate conſequenter ibid.* Nam qui verbum vnum aliquod prætereundo E contemnit, & verſus tranſilit, (*ſiue, vt alia habet Lectio*: & verſum non reddit. *& al.* ἀπολλύων *i.* perdit, *&c.*) hic neque diſcere vult vt oportet, neque eos docere qui attendunt: ſolum enim finem expectat ſermonis, & quando ad finem perducatur liber, &c.] *Tales autem hic notat & taxat Auctor, ac quæ legendi coram alijs tenenda ſit ratio, breuiter quidem ſed accurate efficaciterq. præſcribit & inculcat. Alibiq. idem oſtendit, in Serm. De patientia, & conſummatione ſeculi. tomo 1. poſt med. ibi:* Porro cùm leges, ſtudioſe & accurate legas, magna cum tranquillitate atque induſtria percurrens verſum, &c.] *De quo etiam vide Baſil. in Reſp. ad Interrog. 180. in Regul. breu. & Caſſian. lib. 4. de Inſtitut. Renunciantium, cap. 17. &c.*

Quòd si repente imperetur tibi vt legas; ex sinistra parte lectionem aggredere, &c.] A
Hic oritur Quæstio & dubitatio non exigua, cur dicat à sinistra parte lectionem inchoandam esse, dum repente legendum est? Ad quod vt aliquid respondeatur, dicam quod dicendum hic mihi occurrit; istud scilicet ab Auctore nostro præcipi, fort. vt indicet librum ab initio auspicandum ei, qui nesciat locum vbi alter steterit atque desierit qui postremo recitauit. Sinistra quippe pars libri aperti est ex principio propior, in Græcis & Latinis: At in Hebraicis, Chaldaicis, & Syriacis, contra. Quare si libri erant (vt est verisimile) Syriaci, forte significatur non legendum esse librum versus initium; ne eadem legantur quæ alias lecta sunt; sed versus finem, vbi probabile sit ea esse, quæ nondum lecta sunt vel audita, &c.

---

*al. Adhortatio De pudicitia.

PARAENESIS TRIGESIMA SEPTIMA. B

Non debere nos huc illucque retorquere oculos: sed potius deorsum aspectum habere, sursum vero animam ad Dominum.

INTEROGATIO.

In quonam, fornicationis Dæmon funditus profligatur? C

RESPONSIO.

Psal. 118.

Matth. 5.

NON solum per abstinentiam à cibis: verum etiam vt oculos auertamus, ne videant vanitatem. Nam in oculo vago atque distracto adulterium consistit, quod & Dominus testificabatur, dicens: Amen dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Hanc fornicationem eradicat atque euellit, qui oculos deorsum deprimit, sursum autem mentem ad Dominum attollit. & qui ventrem domat, aspectum quoque cohibet. Grauis enim ac vehemens est proditor, oculus vagus atque distractus. Nam cæteræ affectiones atque perturbationes animi, recentem habent tentationis ardorem: Bellum autem oculorum, & præsens, & absens, dolore affligit animam, praua concupiscentia inflammans mentem. Exempli gratia, carissimi: Audiuit quis suauem musicorum concentum, & præterijt: postea luctus vocem audiuit; & planctus, dulcem musicorum concentum depulit. Similiter, gustauit quis mel, postea vero aliquid etiam acerbissimarum degustauit specierum; & acerbitas, mellis dulcedinem ex gutture reiecit. Item, odoratus est quis suauissimum aliquid, deinde etiam * malum aliquem olfecit odorem; & grauis odor suauitatem odoratus extinxit. Et rursus, tetigit quis aquam frigidam, ac postea ebullientem attigit; & feruor calidæ, frigiditatem aquæ repressit. Cæterùm vagi atque distracti oculi bellum, & præsente & absente materia comburit mentem, per concupiscentiam. Quin etiam in somnis corda simplicium, imaginationibus illudit: Nam Dæmones tentationem in * animo describunt, mentemq. exercent, efformantes tentationem in oculis hominis. pro quo, & Propheta obsecrat, dicens: Auerte oculos meos, ne videant vanitatem; Effrœnata quippe concupiscentiæ cogitatio, mentem etiam puram ac simplicem transfert atque immutat: Nam in D E

Ab Exemplis.

* al. aliquid pessimi odoris olfecit, & fœtor grauis olfactus odorem expulit.

*al. in mentem atque cogitationem inducunt.

Psal. 118.

Videtur ista esse verba Sapientia Salomonis.

oculorum

A oculorum conflictu, dæmonum insidiæ latent, nisi præciderit qui aspectu superatus est. Quando ergo efformare tentationem dæmon inceperit, & in mente tua ac cogitatione depingere pulchritudinẽ mulieris, quam aliquando conspexisti, vel quid similium: in medium tibi adducito timorẽ Dei; & memineris illorum qui in sepulcris dormiunt. cogita diem tui hinc exitus, quando anima tua separanda erit à corpore. considera formidandam atque tremendam vocem, quam audituri sunt, qui iustitiam neglexerint, & Christi præcepta non seruauerint: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius: vbi erit fletus, & stridor dentium. In tenebris exterioribus; considera vermem non quiescentem, & tormentum non cessaturum. Horum reminiscaris. ista animo tecum perpende: & exterminabitur è mente tua, concupiscentia voluptatis carnalis; sicut dissoluitur cera à facie ignis: non enim * resistere poterunt timori Dei. Quicumque enim prauæ concupiscentiæ non resistit, sed euacillat, lasciue oculos suos dimittens: prorsus & mentem ad passiones eiusmodi inclinauit; & nisi ob verecundiam omisisset humanã, sæpe etiam corpus corrupisset. Si ergo non se sobrium ac vigilantem talis præbuerit, timoremq. Domini præ oculis suis constituerit; non tardabit etiam corpus * corrumpere. Nam istum dæmonem, qui oculorum euagationem atque distractionem suggerit, alius dæmon subsequitur, qui * naturaliter in carne operatur peccatum. Si enim secundus, priorem viderit potuisse animam ad distractiones eleuare: continuo consilium suggerere incipit, peccatum carnaliter perficiendi. Incipit enim aliquid eiusmodi suggerere, & ad eum qui oculorum aspectu victus est, dicere: Ecce, studio & instituto proprio peccasti, inquiens, & corde iam mœchatus es. deinde etiam, præcepto excidisti; & peccatum transgressionis mandati, modo reputatum est tibi: nunc ergo tuam perfice concupiscentiam; cùm idem sit * agere, & in animo habere: fruere igitur ipse tua concupiscentia. At tu carissime, ne acquiescas consilijs ipsius: non enim (vt ait Apostolus) eius cogitationes ignoramus. nam in istis animam tuam ipse venari cupit. Audi porro & de eo Parabolam: Adolescens quidam erat in regione quadam, & sibi ipse tres virgines * desponsauit; peregreq. in regionem longinquam est profectus, vbi cùm diutius moraretur, vna virgo sibi virum accepit: secunda autem elapsa, similiter scortationi se dedit, & vterum tulit. At tertia virgo, secum dixit: Nisi humanus me cohiberet pudor, ego quoque mihi virum caperem. & incepit virgo in eiusmodi versari cogitationibus: ac postea recordata est adolescentis peregre profecti, à quo & arrabonem acceperat post reliquas virgines: pœnitentiaq. ducta, defleuit quòd etiam omnino permisisset cogitationem improbam in suo corde succrescere. Quando ergo iã reuersus est adolescens, qualem putas ex tribus istis virginibus ipsi fuisse magis acceptam? nonne postremam, quæ * cogitauit solum, & non opere perfecit? immo vero & de praua cogitatione pœnituit, ac fleuit. Quapropter necessarium fuerit dicere solicitanti dæmoni ad actionem iniqui peccati: Tametsi oculis impegerim, & corde mœchatus sim: ipsum tamen cor meum adulterio obnoxium, gemitibus inenarrabilibus conteram; & oculum collapsum, lacrymis abluam. Quoniam cor contritum, & humilitatum Deus non despiciet.

Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

Remedium contra ingruentes carnis tentationes.

Matth. 25.

Luc. 13.

* *al. non enim accelerant, vt resistant timori Domini, &c.*

* *al. demergere.*

* *al. qui carnaliter peccatum operatur.*

* *al. perficere. & mente cogitare.*

2. Cor. 2.

Parabola notanda.

* *al. connubio sibi iunxerat. al. in animũ sibi induxerat. cõnubio iungendi.*

* *al. quæ cogitatione solum. & nõ opere peccauit.*

Psal. 50.

SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

HVIVS *Argumenti sunt, quæ Magnus Basilius in medium producit in Homil. super illud:* Attende tibi. *vbi inter alia habet:* Prouide obserua, ne quando verbum occultum in corde tuo efficiatur delictum. Qui enim in mulierē oculum defixerit ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo, &c.] *alijsque apud eum locis plurimis. ac Chrysostom. in Homilia 3. de verbis Esai.* Vidi Dominum, &c. *post med. vbi pulchra homœosi ac similitudine ostendit, probatq. à specie mulierum auertendos esse oculos. adhibetque exemplum de Ceruа iaculo confixa, quæ etiamsi venatorum effugiat manus; nihil tamen inde fert lucri: quomodo etiam fit de anima concupiscentiæ iaculo læsa ex lasciuo curiosoq. aspectu, &c. quod idem etiam producit noster Auctor exemplum Tomo 1. in Sermone primo, de Iudicio & retributione, cuius initium est:* Adeste fratres mei omnes, &c. *post med. ibi:* Sepenumero quis vestrum lasciuè nemine prohibente mulierem adspexit, & cogitationem sceleris admisit, præterijtq. illico. Similis est ille capreæ spiculo transfixæ, quæ cum venatorum manus euaserit, sagittam tamen secum in iecore gestans abijt, &c.] *Hinc quoq. ad oculorum custodiam habendam, hortatur in tract. de Vita spiritali, cap. 74. & 75. tomo primo. ac eodem tom. in Serm. De Patientia, & compunct. qui incipit:* Creator noster Deus, &c.] *circa med. ibi:* Quando enim oculis nostris libere in contemplandis quæ non oportet vtimur, (cum ne proprium quidem corpus, fas est eum qui in virtute exercetur, inspicere) quomodo non ipsi nobis damna conciliamus? &c.] *de quibus apud eumdem sæpissime etiam alibi. Quòd verò ipsi corporales oculi sint occasiones peccandi, immo primæ sagittæ carnalis illecebræ, disertis verbis docet S. Ambrosius in libro de Ioseph, cap. 5. ibi:* & cum esset decorus aspectu & speciosus facie valde, &c. *ac non longe postea, vbi est:* Discant tamen etiam viri cauere oculos fœminarum, &c.] *Probatq. hoc idem clare exemplo Dauid, libro secundo de Apologia Dauid. & libro 1. de Pœnitentia. & libro, super* Beati immaculati. *& libro primo de officijs, capite vlt.*

B

C

Non debere nos huc illucq. retorquere oculos: sed potius deorsum aspectum habere, sursum vero animam ad Dominum. Parænesis 37.] *Talis in Vatic. est Inscriptio istius Parænesis, per interrog. & respons. vt hic habes. Loco cuius, in alijs Romanis mss. vt etiam in vno Veneto S. Marci, hic est:* Non decere nos huc illucq. oculos circumuertere: sed deorsum potius aspectum tenere, sursum autem animam ad Dominum. Et, in quonam fornicationis dæmon destruitur?] *pro quo, in Codic. Cryptafer. & in altero MS. S. Marci Venet. est:* Non debere nos huc illucq. reflectere oculos: at potius deorsum obtutum oculorum habere, sursum autem animam ad Dominum. & Interrogatio, in quonam fornicationis dæmon (& *al.* cogitatio) profligatur; per abstinentiam à cibis, an non? *Respons.* non solum per abstinentiam à cibis: sed etiam vt oculos auertamus, ne videant vanitatem, &c.] *vt hic textus inchoatur. Al. simpliciter inscribitur hac Parænesis,* de Pudicitia.] *Et in Codice Cret. seu Cand.* Parænesis 38. in quonam destruitur atque deletur fornicationis dæmon? *nec aliud ibi additur.*] *& in tanta Inscriptionum varietate, Lector quam ex illis maluerit sibi deligere poterit: mihi quidem omnes probantur, cum & singulæ rem hac Parænese tractatam proponant, magis tamen aut minus.*

D

Non solum per abstinentiam à cibis, verum etiam vt oculos auertamus, &c.] *Sic à Responsione hic incboatur Parænesis. vbi tamen al. ab ipsa etiam Interrogatione ducitur illius principium, incipitq. hoc modo:* In quonam profligatur fornicationis dæmon? *Responsio:* Non solum per abstinentiam à cibis: sed etiam per oculorum auersionem atque custodiam, ne videant vanitatem, &c.] *quæ etiam exordiendi ratio satis hic commoda videtur atque probata; sed altera Auctori nostro magis frequens & vsitata, vt scilicet prius interroget, & postea à Responsione principium ducat. sicut fit etiam hoc loco.*

E

Quando ergo efformare tentationem dæmon inceperit, & in tua mente ac cogitatione depingere pulchritudinem mulieris: in medium tibi adducito timorem Dei, &c.] *Remedium efficax ac salutare hic proponit aduersus tentationes Diaboli, dum suggerit ac suadet peccatum carnis. Cui aliud plane simile etiam ab Auctore adducitur tomo 1. in Antirrhetico de Virginitate & continentia, vbi quo pacto resistendum sit Diabolo suadenti peccatum carnis, pulchre ac copiose docet: & inter alia, quomodo dum à fornicationis impugnatur quis dæmone, debeat se contra munire, sibique gehennæ timorem, ac æterni supplicij amaritudinem proponere, ne versu-*

A *tia*; *doloque eius malo circumueniatur*, &c. *De quo etiam alibi eodem tomo* I. *apud eumd. in tract. aduersus improbas mulieres*. & *in Sermone primo*, *de Indicio & retributione*, *cuius initium est*: Adeste fratres mei omnes, &c.] *vbi istis*, & *hic sequentibus simillima adferuntur*, *sicut & sæpissime alibi*.

PARAENESIS TRIGESIMA OCTAVA.

De Mansuetudine.

B

ITA ne ò Monache, professus es te Christo placere velle; vt tentationes ac tribulationes quæ ingeruntur ab aduersarijs, non fortiter sufferres? neque correctiones & admonitiones à tuo Præfecto susciperes? cum Apostolus dicat: Quòd si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes: ergo adulterini & non filij estis. Cæsus es? gaude te cæsum esse verberibus: verùm, erratum corrige. Iniuste verberatus es? gaude, quoniam merces tua magna. Nam & Apostoli qui salutem mundo nunciabant, oppidatim velut facinorosi atque malefici cædebantur; & non irascebantur, neque ægre ferebant: sed gaudebant, quòd digni haberentur, pro C nomine Iesu contumeliam pati. Quare tu quoque gaude, quòd dignus sis habitus, qui pro nomine ipsius, ignominia afficiaris. Ar forte quis ex negligentioribus dicet: Doleo hoc mihi accidisse, & quidem post tantos labores. Istud te angit serue * Christi? hinc ergo teipsum cognosce; num reuera post tot annos, passiones & affectiones tuas viceris? num superueniente aliqua ignominia gauisus sis? & non potius superbieris de gloria quæ obtigit? Nam si quis existimat se aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit. Experimentum enim gubernatoris, in tempore fluctuationis ac tempestatis * apparet. Nam qui se iactitat, & dicit: Tot iam annos in vita solitaria ago: promissi autem sui effectum non ostendit, neque rationes castæ ac religiosæ vitæ suscipit; instrumenta hic circumfert, quorum * artificium nondum didi- D cit. Consenuisti in habitu? tamquam experientiam prædictæ vitæ habens, forma esto iuuenibus & inexpertis. Si vero adhuc es nouitius: senioribus morem gerito. Etenim terreni regis milites, ducibus atque principibus suis subijciuntur, parentq. Nonne multo nos magis decet obedire; non solum ob timorem, sed etiam propter conscientiam? Nam si illi, qui secundum carnem militant, omni studio contendunt curare subditos suos: quomodo tu, qui & vitam ipsam abnegasti, pateris te ab eiusmodi distrahi passionibus, effrœnis, atque inobediens, & Christi disciplinam * propulsans? Laudem quidem & gloriam perfectorum Anachoretarum expetimus: verum labores, quibus acquiruntur honores, subterfugimus. Cur tantam tibi quietem & laborem, ob diem horamve vnicam perire pateris? Si teipsum pere- E meris, quis miserebitur tui? Hæcne tua laus? istane probatio tua? vt vel modica tibi obueniente tribulatione, & habitum * & vitam abneges? ac contra te, inimicum propria negligentia armes? Ne frater, ne quæso aduersarijs des terga? verùm resiste, atque oppugna eos, & à te profugient. Existimo enim eum qui tui curã suscepit ac præfecturam, non in tuo gaudere vituperio; quippe cui incumbat rationẽ pro te reddere Domino: sed gaudio afficitur, si te perfectum Christo Domino sistat. Ingredere igitur in teipsum carissime, & reuertere in requiem tuam. Induere thoracem fidei, & tibi

Hebr. 12.
Act. 5.
* *al. serue Domini*.
Gal. 6.
* *al. capitur*, *al. elliditur*.
* *al. opificium*.
A Minore ad Maius.
* *al. excutiens atque abyciens?*
* *al. & habitũ repudies*, & *vitam abneges?*
Esai. 59.
Ephes. 6.

P

tibi galeam salutis impone. Assume gladium Spiritus sancti, quod est verbum Dei. Esto forma & exemplum mansuetudinis, fratribus concordibus. Admirentur etiam Superiores patientiam tuam. Gaudeat & Spiritus sanctus in te inhabitans, de fortitudine tua. Si autem exiguam non feras tentationem; quomodo magnam sufferes? Et si puerum vincere nequeas; virum perfectum in lucta quo pacto superabis? Et si verbum non toleres; verbera quomodo perferes? Et si alapas ac verbera non sufferas; crucem tuam quomodo portabis? Et si crucem portare nequieris; quo pacto gloriæ consors in cælis eris, cum ijs qui dicunt: Hæc omnia venerunt super nos, nec obliti sumus te; & inique non egimus in testamento tuo. Et rursus: Quoniam propter te mortificamur tota die; æstimati sumus sicut oues occisionis. Volebam mihi silentium imponere frater dilecte, ob confusionem faciei meæ: sed dolor cordis mei, * vt loquar perurget. Ita frater carissime, obliti sumus eorum, quæ propter nos, omnium nostrum sustinuit Dominus? quippe qui nostra caussa contumelijs affectus est, & contemptui habitus. Audiuit, dæmonium habes; & non est ira commotus. audiuit, seductores; & non est vltus. alapis percussus est. pugnis cœsus, & cruci affixus. acetum cum felle gustauit, lanceam in latere accepit. hæc cuncta propter nostram salutem sustinuit. Hei hei misero mihi. hei hei infelici mihi, & peccatori: quia inexcusabilis sum. Quid dicam, aut quid eloquar coram te Domine; qui occulta nosti cordis mei? Propitius esto mihi indigno peccatori Deus, qui plane nullam iniuriam, aut verbum contumeliosum, propter te qui tanta propter nos pertulisti, audire volo. Quis super me non plangat; qui religionem ac pietatem mihi pro operimento malitiæ vindico? Nam verbis monachatum profiteor: operibus autem ad iracundiam Dominum prouoco. Vere quia abundauit iniquitas, refrixit multarum animarum charitas. Resipiscamus, & ad Dominum reuertamur, obsecro carissimi: non enim quemquam saluari cupientem reijcit Dominus; sed * etiam saluti cooperatur. Dicamus & nos cum Propheta: Conuertere anima mea, in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lacrymis, & pedes meos à lapsu. Placebo in conspectu Domini, in regione viuorum. Vt nos quoque illud audire mereamur dictum: Hic filius meus, mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Quia Deo nostro gloria, nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

A Minore, ad Maius. — *Gradatio efficacissima.* — *Psal. 43.* — *Ibidem, & Rom. 8.* — ** al. in verba me compellit.* — *Matth. 26. 27. Ioan. 7. 8. 19. Marc. 14. 15. Luc. 22. 23.* — *Matth. 24.* — ** al. sed & adiuuat.* — *Psal. 114.* — *Ibid.* — *Luc. 15.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

MANSVETVDINIS *laudes copiosè etiam alibi describit Ephræm, & præsertim primo tomo, in tract. de Virtutibus & vitijs per oppositionem, vbi de Mansuetudine agit, & sic incipit:* Beatus ac felicissimus vere est vir ille, qui mansuetus est, &c.] *Quam etiam virtutem Magnus celebrat Basilius, eamque maximam omnium virtutum appellat, homilia in Psalmum 33. super illa verba:* Audiant mansueti & lœtentur, &c.] *vbi multas huius laudes enarrat, & quis vere mansuetus sit, eleganter ostendit. sicut etiam in suis Constitutionibus monasticis, cap. 14. quod incipit:* Mansuetudine autẽ cum primis plenus esse monachus debet, quandoquidem spiritus mansuetudinis, &c.] *caput præsenti instituto accommodum est, lectuq. dignum. De quo & Gregorius Nazianzenus, in carmine suo iamb. aduersus iram. quod sic apud eum incipit:* Irascor iræ, dæmoni intus condito, &c.] *vbi inter alia, nobis multa Sanctorum exempla proponuntur, qui mansuetudinis laude claruerunt. Quod etiam Argumentum Chrysostomus multis in locis tractat, ac præsertim tomo 5. in Serm. de Mansuetudine, inter didactica ac paranet. & homilia 31. ad Populum Antioch. quæ est, de ira, longanimitate, & mansuetudine. nec non homil. 52. ad Popul. De eo, quòd in mansuetudine Christum imitari oporteat.*

A *oporteat. & Homilia prima, de incomprehensibili Dei natura, post med. ibi:* Nihil enim mansuetudine validius, nihil modestia efficacius. Quamobrem Paulus rem huiuscemodi seruari accuratissime monet, dum dicit: Seruum Domini non oportet pugnare, sed mansuetum esse erga omnes, &c.] *alijsque plurimis alibi locis apud eumdem. De qua virtute etiam S. Ambrosius agit, tomo 4. in tractatu, super Psalmum 36. in illud:* Mansueti autem hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis, &c.] *vbi mansuetorum describit proprietates, & meritum siue præmium. & S. Augustinus, de Sermone Domini, in monte. & lib. 2. de Doctrina Christiana. alibiq. sæpissime. item S. Bernardus, Sermone 2. de conuers. S. Pauli: vbi ostendit mansuetudinem probari in tribus, nimirum in verborum iniurijs, rerum damnis, & corporis læsione. nec non super Cantica, Sermone 22. vbi ostenditur, quomodo mansuetudo Christi post eum, merito nos currere faciat. & Sermone 70. super Cantic. vbi mansuetudinis virtus pulchre celebratur, & lilij nomine designatur. de qua, & pluribus apud eum locis alibi. sed ista hic suffecerint.*

B Ita ne ò Monache professus es te Christo placere velle, vt tentationes ac tribulationes non fortiter sufferres, &c.] *ita in plerisq. ac quidem potioribus mmß. hic ducitur istius Parænesis principium. quæ tamen & al. sic inchoatur:* Numquid ò Monache, promisisti te Christo placere velle? Tentationes ergo & tribulationes, quæ tibi ab aduersarijs inferuntur, cur viriliter non sustines, &c. *ac al.* cur igitur tentationes ac tribulationes quæ ingeruntur ab aduersarijs non fortiter suffers? neque correctiones & admonitiones à tuo Præfecto suscipis? &c.] *sicque fere in Codice Cryptafer. & altero Veneto Bibliothecæ S. Marci.*

Dicamus & nos cum Propheta: Connertere anima mea in requiem tuam, &c.] *ac postea:* Placebo in conspectu Domini, in regione viuorum.] *vbi Græcus textus Ephræm, cum edit. 70. concordat per omnia. consonatque S. Augustinus, etiam* (in conspectu Domini) C *hic legens. quomodo & omnes quasi Patres Græci* (ἐναντίον κυρίου *.i. in conspectu Domini*) *cum Auctore nostro conformiter legere hic solent. quamquam tamen S. Hieronymus ad Suniam, id velit esse superuacaneum, probetq. quod est in vulg.* placebo Domino in regione viuorum, &c.] *Locus est Psalm. 114. de quo etiam si placet, vide Scholia nouæ Rom. editionis LXX.*

PARAENESIS TRIGESIMA NONA.

De Inobedientibus, & de statu, ac timore Dei. Et, de futuro Iudicio.

Vtilis & necessaria ista Paranesis.

D CARISSIME, si frater aliquis aduentans, cohortetur te, dicens: Veni nobiscum, velut sanguine iuncti communicemus consilia nostra. in phratria ac factione coniũcti sumus: Contradicentes verò reprimamus. Senioribus resistamus, & nõ reuereamur caniciem. percutiamus œconomos. subsannemus quietis ac silentij cultores. religiosos ac pios ludibrio excipiamus. Cunctos nobis ipsi subijciamus: erimusq. nominati ac celebres. Reprehensi, ne præbeamus silentium. vnà pariter vociferemur, ne nostrum appareat mendacium. Admoniti, fastum retineamus ac tumorem. adhortationibus interpellati, efferamur. Sit nostra vis, lex iustitiæ: nam quod infirmum est, E velut inutile reprehenditur. Tu ergo carissime, ne cum ijs in via ambulaueris: verùm ab ipsis declina, & te expedi, non enim conquiescent, nisi male egerint. Responde autem ei, qui ista dicit: Nihil mihi tecum est negotij. ista omnia * effugi: & rursus ijsdem seruire * volo? Quæ vtilitas detõsi capilli? aut cuiusmodi vtilitatem ac fructum ex ijs rebus quis capiat? Mente retineamus, quòd mundum deseruerimus, vt Monachi essemus: & quo pacto tu animas vis fratrũ turbare? Audiens autem ista veridica verba, ne succenseas: nam communis est adhortationis vtilitas. Et cur non agno-

Phratria.

* *al. effugisti.*
* *al. vis, cupis.*

Psal. 1. scimus, quæ psallimus? Nonne ista canimus: Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit: & in cathedra pestilentiæ non sedit. Sed in lege Domini voluntas eius: & in lege eius meditabitur die ac nocte? Et rursum ait: Quoniam nouit Dominus viam iustorum; & iter impiorum peribit. Et in alio iterum psalmo dicit: Quia ecce, qui elongant se à te, peribunt: perdidisti * omnes qui fornicantur abs te. Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino spem meam. Rursusq. ait: Inimici vero Domini, mox vt honorificati fuerint & exaltati; deficientes quemadmodum fumus deficient: Mansueti autem hæreditabunt terram; & delectabuntur in multitudine pacis. Dicit porro & in alio Psalmo: Quid * gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate, tota die? Et in alio ait: Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum. Multos quippe cogitatio decepit superbiæ, inania spirans. Nam scriptum habetur: Non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Quiesce igitur obsecro: ne fortè dum ad tempus voluntati tuæ indulges, nouissima tua in dolore peragas. An potius insidias struere conaris aduersus locum hunc sanctum? secundum eum qui dicit: Qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem. Concedamus ergo ad cellas nostras. Defleamus peccata nostra, vt Deum placatum reddamus: propter quem, etiam ex vano hoc seculo egressi sumus: ne quando rapiat, & non sit qui eripiat. Consideremus hæc clare atque perspicue: quoniam & si mille nunc simus, in die tamen mortis, singuli hinc soli abibimus. solum opera quemq. sequentur sua, quæcumque hic egerit, siue mala siue bona. Hæc meditare. de istis cogita, vt à ventura fugere possis ira. Non enim nobis est possibile, manus effugere Creatoris nostri, secundum Psalmistam dicentem: Quo ibo à spiritu tuo? & quo à facie tua fugiam? Nemo ergo seipsum decipiat. nam coram tribunali Christi oportet nos omnes præsentari: vbi cuncta erunt nuda & aperta oculis ipsius. vbi millia millium, & decies centena millia Sanctorum Angelorum & Archangelorum assistent coram eo, & omnes cælorum virtutes mouebuntur. Et vbi tunc erit superbia atque inflatio? vbi tunc temulentia & excandescentia? vbi tunc luxus atque lasciuia, minæ, & iactantia vana? Quis horribiles Angelorum Dei minas sustinebit? Cogitemus fore, vt qui Christū Dominum exspectarunt, & ei accepti fuerunt, ipsi tunc nos iudicent. sicut scriptum est: An nescitis, quòd Sancti * hunc mundum iudicabunt? Ipsi enim cum similes nostri passibiles fuerint homines, in mundo gratos atque acceptos se Deo præbuerunt: Nos verò malis operibus Deum exacerbamus. Sed forte dixerit quis duplicis animi homo: Nouit inquiens, Dominus quæ meæ sunt imbecillitatis, & compatitur infirmitati meæ. Hei mihi, hei mihi. quis hos non deploret? quoniam in operæ Domini infirmitatem prætexímus; ad pugnas auiē, & fratrias * seu factiones, ac contradictiones, faciendaq. mala, potentes sumus. Cur teipsum decipis; Deum irridere putans? Ne semines mala, & mala non metes. Audi eum qui dicit: Quis durus factus, & ante eum permansit? Qui in vetustatem perducit montes, & nesciunt: qui subuertit eos in ira. Aut potius cor nostrum in crapula & ebrietate, curisq. secularibus incrassatum est ac impinguatum: vt ordinem nostrum atque institutum intelligere nequeamus. Nam pro eo, quod vnumquemque nostrum cogitare secum oporteret, & dicere ad animam suam: Non reperio quò me bene vertam; quin potius omni vento circumferor. Et, quorsum ego aliorum animas, in meam damnationem conturbo? Et, nonne magis mihi conueniebat, etiam tale quid conantes, aliqua commonitione & adhortatione ad modestiam reuocare,

Marginalia: *Psal. 1.* — *Ibidem.* — *Psal. 72.* — * al. omnem fornicantem. — *Ibidem.* — *Psal. 31.* — * al. gloriatur. — *Psal. 100.* — *Rom. 12.* — *Psal. 40.* — *Psal. 49.* — *2. Cor. 5.* — *Apoc. 14.* — *Psal. 138.* — *Rom. 14.* — *2. Cor. 5.* — *Heb. 4.* — *Dan. 7. & Apoc. 5.* — *Matth. 24. & Luc. 21.* — *1. Cor. 6.* — * al. de hoc mūdo. al. de mūdo iudicabimus. vt in vulg. — * φρατρίας. — *Eccles. 7. 2.* — *Galat. 6.* — *Iob. 9. iuxta LXX.*

Margin letters: A, B, C, D, E

A reuocare, & in officio continere; ne adoptione excidam? Scriptum est enim: Beati pacifici: quoniam ipsi filij Dei vocabuntur. At nunc quid agam negligens? Quid in die iudicij coram horribili tribunali, non solum pro anima mea: sed etiam pro illis, quibus scandalo fui, & à via veritatis auerti, respondebo? Nam cum alius patrem reliquisset & matrem: alius vxorem & filios, fratres & amicos, vniuersamque substantiam; propter spem in Christum; quietamq. vitam elegissent: Ego miser non cessaui eos diuexare, atque affligere. Et dum per quietem atque tranquillitatem contendunt placere hominum amatori Deo: tu hisce contraria agis, & tua non conquiescis in cella; verum monachorum cellas obis, peruertens fratrum animas, & fratres inter sese traducens, ac calumnijs premens, suspicionesq.

Matth. 5.

B improbas ipsis proferens, & cogitationum pulueres ijs excitans, ac * pugnas fraternitati conflans. Nam quia te malæ concupiscentiæ emancipasti: stulta atque inepta ista didicisti. Quid ita crudeliter tua ipsius * vita abuteris? Cur damnum animæ tuæ, velut lucrum reputas? Cur in te, aliena attrahis mala? Nisi deinceps temperate ac modeste te gesseris, vitæq. tranquillæ te dederis: etiam ab ijs coargueris atque damnaberis. Cumq. penitus in profundum collapsus fueris malorum; tunc etiam tu veritatis inimicos accusabis. Non enim subsistet impiorum consilium. secundum eum qui dicit: Dominus dissipat consilia gentium. & quæ sequuntur: Consilium autem Domini * in æternum manet. Aut adhuc magis ex duritie cordis nostri, & ob corporis nostri vires efferimur? nescientes dictum illud:

** al. ac perturbationes atque tumultus fraternitati concilians.*
** al. anima.*
Psal. 32.
** al. manet in secula.*

C Quoniam gigas non saluabitur, in multitudine virtutis suæ. Et paulo post: Ecce oculi Domini super metuentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius. Vt eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame. * Ne recuses, admonitus. Video enim inclinationes tuas, ambitionem, dominandiq. libidinem spirantes. Noli suspicere humanam gloriam: sed in consequens periculum respice. Siquidem potentes potenter tormenta patientur. Nam si animam vnicam, quam nobis credidit Dominus, neglexerimus; permiserimusq. eam desolari ac deuastari, & spinis impleri, tamquam vineam in sepimento neglectam: quomodo totius paradisi nobis * curam Dominus committet? Qui enim in paucis inquit, fidelis est, etiam in multis fidelis erit: & qui in modico iniquus est, & in maiori iniquus est. Ore-

Psal. 32.
**al. Cur renuis admonitus?*
Sap. 6.
** al. præfecturam.*
Luc. 16.

D mus igitur pro anima nobis à Deo concredita: vt de ea rationem reddere possimus, quando Dominus vniuersum mundum discutiet. Non enim exiguum sequetur eos periculum, quibus gregis ouium fuerit cura commissa: si præter voluntatem Principis pastorum, ouibus abusi fuerint. Nam potentes, sicut iam dictum est, potenter tormenta patientur. Quare resipiscamus ante finem vitæ; priusquam hinc nobis emigrandum sit, ac moriendum: vbi non erit, qui pro nobis aduocati ac patroni partes suscipiat. Ibi conspiciemus mites, & humiles corde, in magna gloria: nos vero, qui inobedientes ac contumaces sumus, in angustijs & suspirijs. Nihil enim propter * Deum facimus, nihil ob * charitatem ipsius, nihil cum humilitate: sed omnia in fastu ac superbia, omnia studio complacendi hominibus, &

Sap. 6.
Resipiscendum ante finē vitæ.
** al. Dominum.*
** al. amorem.*

E ob * perditam inanem gloriam. Omnes superbi sumus, omnes iracundi, & excandescentes: inuicem enim nobis inuidemus, inuicem æmuli sumus, inuicem nos mordemus, & deuoramus. Cito anticipent nos misericordiæ tuæ Domine: quia pauperes facti sumus nimis. Adiuua nos Deus salutaris noster. Dicentem audi: Qui non est mecum, contra me est; & qui non colligit * mecum, dispergit. An oblitus es frater lapidis molaris, in supplicium definiti aduersus eos qui scandala committunt? Ne decipiaris ò homo: Impossibile enim est, sine timore Dei, magnaq. humilitate, proficere.

** al. perniciosam.*
Psal. 78.
Matth. 12.
** al. congregat.*
Luc. 17.
Matth. 18. & Marc. 9.

Nam quæ absque iis commoda accidunt, damna conciliant. Scriptum A quippe est: Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo. Diuerte ergo à malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam, vt assequaris, quoniam oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum: vultus autem Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum. Ne simulacris, & opinionibus huius seculi abstrahamur: nihil enim ab vmbra * differt. Nam multi cum obdormissent opulenti, surrexerunt pauperes. Et qui hodie princeps, cras magistratu priuatur. Et qui hodie Rex, cras morietur. Beati autem qui sustinent Dominum, & fallaciam seculi huius abominantur; nam reuera gloriam futuram, hæreditate possidebunt. Ille enim diues induebatur bysso, & purpura, & quotidie epulabatur splendide: ipsumq. felicem prædicabant filij istius seculi; B at non Angeli Dei. Lazarus vero mendicus, vlceribus plenus iacebat ad ianuam diuitis, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis: sed & canes aduentantes lingebant vlcera eius. Lazarus ergo non cupiebat aliud ab ipso diuite, neque ex ferculis mensæ ipsius; sed neque ex quibus comedebat diues: verũ tenuia saltẽ atque abiecta petebat, ex quibus vescebantur canes. Et quantum quidem diues suspiciebatur ac magnificabatur ab hoc seculo, propter gloriam de ipso conceptam: tantum ab ijs mendicus spernebatur, ac respuebatur: Angeli vero Dei, patientiam ipsius admirabantur. Quando ergo vtriusque iam aduenit finis, factum est vt deportaretur mendicus ab angelis in sinum Abrahæ: diues autem in supplicium iniectus est: & in inferno suos eleuans oculos, cum esset in tormentis, videt C Abraham à longe, & Lazarum in sinu eius. Et ipse clamans dixit: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Dixit autem Abraham: Fili, recordare quia tu bona tua recepisti in tua vita, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Et in omnibus his; inter nos & vos chaos magnum firmatum est: vt qui volunt hinc transire ad vos, non possint: neque inde ad nos transmeare. Dixit autem: Rogo ergo te pater, vt mittas ipsum, in domum patris mei: habeo enim quinque fratres, vt testetur illis; ne & ipsi veniant in * hunc locum tormenti. Et ait illi Abraham: Habent Moysen & prophetas, audiant illos. At ille dixit: Non pater Abraham: sed si quis ex mortuis resur- D gens, ad eos ierit,* fidẽ ei adhibebunt. Ait autem illi: Si Moysen & prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis * resurrexerit, credent. Quid profuerunt diuiti illi, in hora illa, diuitiæ quas habuit; & oblectatio qua exhilarabatur quotidie splendide? Conemur igitur fratres carissimi, effugere supplicia, contemptoribus & peccatoribus parata: antequam nos in illum tormenti locum * tradamur. Et tunc plangemus amare, cum non sit qui pro nobis ibi interpellet, aut nos consoletur: audientes simul & ab ijs qui tormenta inferunt, quòd peiora his supplicia promeriti * sitis: nam ipsi vobis hæc fecistis. Cum enim per modicum tempus præteriti seculi, iudicium hoc per pœnitentiam effugere possetis, neglexistis: delicijsq. indulsistis, ac corda vestra nutriuistis, velut in die occisionis. Vbi sunt oblectamenta E temporis præteriti? Vbi fallacia eius, & risus? Nonne ecce illa, vmbræ instar præterierunt? & tamquam nebula gracilis, quæ à procella * impellitur, & tamquam fumus qui à vento diffusus est? Nunc ergo quantum tulit desiderium, præmijs istis ac supplicijs voluptatum præteritarum perfruimini. Non enim istis contenti eratis: quoniam non solum in tantorum malorum foueam vos ipsos coniecistis, verum & alios vobiscum pertraxistis. Nec eo contenti fuistis quòd propriam neglexeritis animam: sed aliorum

Margin notes: Hebr. 5. — Psal. 33. — Ibidem, & Eccl. 15. — Hebr. 4. — *f. differunt. — Antithesis grauis non minus quàm vtilis. — Luc. 16. — Ibidem. — Palæstra de Lazaro, & diuite consideratio. — Ibidem. — Ibidem. — Ibid. — Ibidem. — *al. in hunc sta mam. — *al. pœnitentiã agent. — *al. ex mortuis resurgẽs, ad vos iaeris, pœnitentiam agent. — *al. transmittamur. — *f. simus. — Iaco. 5. — Sap. 5. — *al. dispergitur. — ἐμπλησθῶ dicta.

quoque

A quoque animas peruertistis. Quæ igitur virtus, ac quale præceptum, reddet Deum * vobis placatum? Animæ enim vestræ, amarulenta æmulatione, & contentione, inuidia, atque omni malitia repletæ erant. Excandescentiam sæuarum bestiarum dilexistis: nunc vero vniuersa mala quæ præterito tempore operati estis, circumdederunt vos. Deum loquentem vobis quotidie per Prophetas, & sacras Scripturas, spreuistis, irrisistis, & in sublime vagati estis. Et quantum in vos, benignissimi Dei longanimitas intendebatur: tantum & vestra peccata redundabant. Domino autē dicente: Nolite diligere mundum, neque quæ in mundo sunt: vos de gloria, & auaritia atque ambitione contendistis. Domino dicente: Beati qui lugent nunc: quoniam ipsi consolabuntur. &, Beati pauperes spiritu; quoniam
B ipsorum est regnum cælorum: vos superbi & arrogantes euasistis, & risui atque fallacijs dedisti. Cum Dominus diceret: Beati mites; quoniam ipsi possidebunt terram: vos immanes & immites facti estis. Cum Dominus diceret: Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam; quoniam ipsi saturabuntur: vos iustitiam odistis; & qui eam colebant, eos persecuti estis. Cum diceret Dominus: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur: vos absque misericordia & compassione, cum eiusdem conditionis atque naturæ hominibus versati estis. Cum Dominus diceret: Beati mundi corde; quoniam ipsi Deum videbunt: vestra corda auaritiam, & concupiscentiam prauam meditata sunt. Domino dicente: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum cælorum: vos
C & iustos afflixistis, & veritatem non custodistis. Nunc ergo quid clamatis? Tempus pœnitentiæ vestræ præterijt. Illic virtutum opus exerceri poterat: at hic compensationum retributio est. Nunc coronam acceperunt iusti: vos autem peccatores, in confusione constituti estis. Nunc iusti lætantur: at vos peccatores, * gehennæ ignis traditi estis. Nunc iusti, instar lucis resplendent in regno cœlorum: vos vero peccatores, in tenebras * missi estis exteriores. Nunc iusti, cum angelis collaudant Deum: vos autem peccatores cum dæmonibus ploratis è tormentis, dentibusq. strideris, pœnitentes, & nihil proficientes: quoniam pœnitentiæ vestræ tempus, in negligentia perdidistis. Nonne vos estis, qui à iustis vos ipsos segregastis: & peccatorum atque impiorum opera imitati estis? Nunc autem & * vos cum ipsis tradi-
D ti estis in supplicium. Deplorate igitur tormenta & supplicia vtrisque illata. Tunc quoque nos valde ingemiscentes, fletu exclamabimus amaro, dicentes: Iustus es Domine, & iudicia tua recta. Quando enim in præterito adhuc eramus seculo, ista nobis per sanctas aperuisti Scripturas, & non credebamus; sed dubitabat cor nostrum: at nunc manifeste cuncta oculis nostris cernimus. Væ nobis: quoniam dies nostros in multa perdidimus negligentia. Hæc ergo præcognoscentes carissimi fratres, studeamus effugere confusionem illam, & supplicium æternum: vt digni * gaudio reddamur iustorum. Quousque tandem veteris hominis concupiscentias circumferimus? Quousque mentem nostram in vanis seculi huius voluptatibus sinimus? * Resipiscamus igitur, & euigilemus tamquam ex * somno, ex
E memoria inanis vitæ istius. Sursum mentem & cor habeamus: vbi permanentia, vbi pulcherrima sunt bona, vbi vera vita, & lux vera. Detestemur mundum, & quæ in ipso sunt. Corruptibilia propter incorruptibilia, & terrena propter cælestia contemnamus. Dominum qui fecit & creauit nos, totis viribus diligamus; solum bonum & benignissimum Dominum. Diligamus & nos inuicem, propter Dominum. Cerne enim Domini benignitatem & amorem erga homines: quippe qui ita suos allocutus est discipulos: In hoc, inquiens, cognoscent omnes quod mei discipuli estis, si * dilectionem

Marginalia: * al. nobis. — Ioannis 2. — Matth. 5. Luc. 6. — Ibidem. — Matth. 5. & Luc. 6. — Ibidem. — Ibid. — Ibidem. — * al. in gehennam ignis, &c. — * al. traditi estis. — * al. & ipsi cum illis. — Tob. 3. — * al. gratia. — * al. Renuamus al. Renouemus igitur, &c. — * al. ex vino. — Ad Dei, & proximi dilectionē nos cohortatur. — Ioannis 13. — * al. si diligatis inuicem.

nem habueritis ad inuicem. Non dixit: Si vitulos, & hircos mihi obtule- A
Ioan. 13. 15. ritis. sed dixit: si dilectionem ad inuicem habueritis. Seruemus ergo charitatem fratres, castitatem, pietatem atque religionem, quietem ac tranquillitatem, humilitatem, & quæcumque decent sanctos. Detestemur autem impudentiam, & multiloquium. *Psal. 139.* Nam scriptum habetur: Vir linguosus non dirigetur super terram: virum iniustum mala * venabuntur, in interitum. ** vulg. capiet.* Cognoui quòd faciet Dominus iudicium inopum, & * caussam pauperum. ** vulg. vindictam.* Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu tuo. *Esai. 66.* Rursusque ait: Super quem respiciam: nisi super mansuetum, & humilem, & tranquillum, ac trementum sermones meos? Ipse porro Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi, qui habet potestatem vitæ & mortis, illuminet * oculos mentis vestræ; ** al. nostros mētis oculos.* ad recte pieq. seruiendum ipsi, omnibus diebus * nostris: ** al. vestris.* & ad misericordiam inueniendam coram ipso, in die illa. B Recordamini & mei peccatoris Ephræm, qui ista conscripsi, in precibus vestris, obsecro: vt & misericordia in me indignum moueatur omnium Dominus. Quoniam ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

VTILIS valde ac necessaria est ista Auctoris Parænesis, qua contra immorigeros & refractarios, improbornmque in fratria conspirationes, ac qnietis communis pertnrbatores grauiter efficaciterq. agit. Timorem Dei commendat; & peccata vitanda, emendandamq. in melius vitam doeet. Fnturum indicium cunctis proponit: & quæ post banc vitam solatia ac præmia iustis proposita snt; qnæque impios supplicia æterna maneant, luculenter demonstrat: vt à peccatis vnnmquemque auocet atque deterreat, & in viam salutis inclinet ac dirigat. Exemplum, pulchramq. considerationem de Lazaro & Diuite epulone, postea adducit: ne nimium qnis in diuitijs ac facnltatibus mnndi confidat, & delicijs oblectamentisq. istius seculi se dedat, sni ac propriæ salutis immemor, &c. In fine autem, ad Dei & proximi dilectionem snos cobortatur; & vt ipsius quoque in snis recordentur orationibns, interpellat. C

In fratria coniuncti simus, &c.] *Et si nomen Fratria, secundum quosdam nunc fraternitatem ac sodalitatem; nunc consortinm, conuenticulum, contuberninm, sectam, ac curiam, tribumque, denotet: (Vnde Atheniensis popnlus dicitur fuisse diuisus in duodecim tribus, & singulæ rnrsus tribus in tres φρατρίας.) hoc tamen loco, ab Ephræm vsurpari illnd videtnr vocabulum pro factione & seditione inter fratres excitata. sicut & non mnlto post, in hac eadem Parænes. vbi habetur:* Ad pugnas autem & fratrias siue factiones, ac contradictiones, potentes sumus, &c.] *alibiq. similiter sæpius.* D

Quid gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate, tota die?] *vbi vulg. cum alia interpunct. sic:* Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua, &c.] *eodemque modo interpunguntur verba, etiam in noua edit. 70. At Hilarins cnm Ephræm consonat, eandemqne interpungendi rationem hic seruat, & sic legit:* Quid gloriatur in malitia, potens iniquitate, tota die? iniustitiam, &c.] *Vbi tamen S. Augustinus, paullo aliter sic:* Quid gloriatur in malitia, qui potens est? in iniquitate tota die iniustitiam cogitauit, &c.] *Locus est Psalm. 51.*

E Quis durus factus, ante eum permansit? qui in vetustatem perducit montes, & ignorant. qui euertit eos in ira, &c.] *Ita ad verbum hic apnd S. Ephræm græc. & in edit. 70. At in vnlg. paullo aliter, sic:* Quis restitit ei; & pacem habuit? Qui transtulit montes, & nescierunt hi quos subuertit in furore suo.] *Locus est Iob 9. vbi etiam Aquila, pro (ὑπέμεινεν,* permansit, sustinuit) *legit εἰρήνευσεν,* pacem habuit. *& Complnt. καὶ εἰρήνευσεν,* & pacem habuit. *vt in vnlg. At Symmacb. διετέλεσεν,* perstitit. *ac deinde pro [ὁ παλαιῶν ὄρη,* qui in vetustatem perducit montes.] *habet: ὁ ἐξαίρων ὄρη, καὶ ἀφανίζων αὐτά.* Qui aufert montes, & è conspectu remouet eos.] *nos autem hic in translat. Græcum Codicem S. Ephræm, qui cum edit. 70. consonat, secuti sumus.*

Nisi

A Nisi deinceps temperate ac modeste te gesseris; etiam ab ijs coargueris, &c.] *Pro hoc, in alio MS. Græco, sic reperitur:* Et si ad breue tempus quiescas, iterum ad institutum prius reuerteris. Cumque penitus in profundum collapsus malorum fueris, tunc etiam tu, &c.] *al.* tunc reuera & tu inimicos veritatis coargues atque increpabis, *&c.*

Aut adhuc magis ex duritie cordis nostri, & ob corporis nostri vires efferimur, &c.] *In alio Cod. sic:* Aut cum duritie cordis nostri amplius, ac corporis nostri viribus freti magis inflamur & superbimus? nescientes quod dictum est: Quoniam gigas, *&c.*

Deinde, vbi postea est: quomodo totius nobis paradisi curam Dominus committet?] *In alio MS. pro* (*ἐπιμέλειαν, curam*) *legitur, ἐπιστασίαν παρέξει .i.* præfecturam nobis Dominus præbebit?] *quæ etiam hic lectio quadrat, & cum immediate sequentibus consonat, vbi de præfectura ac cura animarum agit, de qua & paullo antea, ibi:* Nam si animam vnicam nobis à Domino concreditam neglexerimus, &c. quomodo totius paradisi, &c.] *Est autem istud Argumentum à minori ad maius, & à contrario, quo hic non obscure Auctor vtitur.*

B

An oblitus es frater lapidis molaris, in supplicium definiti aduersus eos qui scandala committunt?] *Alia hic lectio sic habet:* An lapidis molaris oblitus es frater, cuius cōminatio in supplicium intentata est, aduersus eos qui scandala faciunt, &c.] *Adludit autem ad illud Luc. 17.* Væ illi, per quem scandala veniunt: vtilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius, & proijciatur in mare, quàm vt scandalizet vnum de pusillis istis, &c. *de quo habes & Matth. 18. ac Marc. 9. quamquam ibi pro* (lapis molaris) *legatur*, mola asinaria, &c.]

Diuerte ergo à malo, & fac bonum. inquire pacem, & persequere eam: vt assequaris quoniam oculi Domini super iustos, &c.] *Adlusio manifesta est ad verba Psalmi 33. quæ eadem in Græco, & hic repetuntur omnia, & instituto Auctoris optime accommodantur, sed cum additione* (*ὅπως καταλάβῃς*, vt assequaris) quoniam oculi Domini super iustos, &c.] *per omnia postea, vt in Psalmo citato. quamquam tamen in alio etiam Ephræm MS. legatur hic breuius sic:* quoniam oculi Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.] *& al. vt exterminet è terra, vel, è medio tollat, &c.*

C

Nam multi cum opulenti obdormissent, surrexerunt pauperes. & qui hodie Princeps, cras magistratu priuatur. & qui hodie Rex, cras morietur.] *Antithesis grauis, & salutaris, quæ, summa rerum humanarum instabilitas, fugacitas, & incertitudo ostenditur. de qua etiam alibi apud eumdem nostrum Auctorem plenius inuenies Tom. 1. in Orat. de Morte. & in Oratione altera etiam de Morte, sub nomine S. Patris Basilij; ibi addita, vbi multa in hanc rem lectu notatuq. dignissima adducuntur, quibus hic locus non parum illustratur.*

D Ille enim diues induebatur bysso & purpura, & quotidie epulabatur splendide, &c.] *Pulchram hic de Lazaro & diuite epulone, ex Euangel. Luc. 16. narrationem, considerationemq. (occasione ante dictorum: ne scilicet simulacris & opinionibus vanis huius seculi abstrahamur, diuitijsq. terrenis ne nimium innitamur, &c.) adducit, & pleraq. textus Euangel. morali expositione, transcurrendo declarat atque amplificat, alia transponit, nonnullaq. etiam paullo aliter atque in vulg. legere hic videtur. cuiusmodi inter alia sunt:* [sed si quis ex mortuis resurgens, ad eos ierit, credent.] *pro quo, in vulg. Luc. 16. est:* Sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent.] *vbi etiam pro πεισθήσονται, credent, seu fidem ei adhibebunt; in alio Ephræm MS. Græc. reperitur, μετανοήσουσι, pœnitentiam agent. vt in vulg. Deinde vbi postea habetur:* neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.] *alia lectio apud Ephræm hic habet:* neque si quis ex mortuis resurgens, ad eos iuerit, pœnitentiam agent, &c.] *Sed altera lectio magis hic probatur; quæ & in sacro est Cod. Luc. 16. & in pluribus manuscript. Auctoris nostri reperitur. quam & ideo secuti hic sumus.*

E

Nonne ecce illa, vmbræ instar præterierunt, & tamquam nebula gracilis, quæ à procella impellitur: & tamquam fumus, &c.] *Respicit ad locum Sap. 5. vbi ista, licet sparsim habentur, & hic inde transpositis mutatisque aliquibus adducuntur: Est enim ibi iuxta edit. 70. Transierunt omnia illa tamquam vmbra, & tamquam nuncius præcurrens, &c.] multisq. interiectis, postea ibi sequitur:* Quoniam spes impij tamquam puluis est, quæ à vento tollitur, & tamquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur, & tamquam fumus qui à vento diffusus est, &c.] *Vbi in alio Cod. Ephræm pro* (*ὡς ὁμίχλη, tamquam nebula*) *legitur, ὡς πάχνη .i. tamquam pruina, vel spuma, &c. vt in edit. 70. ac deinde pro* (*διωχθεῖσα .i. quæ impellitur*) *est dispergitur, &c. vt etiam in vulg. sed de hoc loco, & alibi apud nostrum Auct.*

Nec

Nec eo contenti fuiſtis, quòd propriam neglexeritis animam; ſed aliorum quoque animas peruertiſtis, &c.] *In alio MS. ſic legitur: Et non ſatis erat vobis propriarum animarum perditio: quin & cæterorum animas peruertere ac perdere voluiſtis, &c.] vtraque lectio bona eſt, & propoſito ſeruit.* A

PARAENESIS QVADRAGESIMA.

** al. De pietate & timore Dei.*

De Pietate, & abſtinentia ab illicitis, ac de timore Dei.*

B

** al. in via tenebrarum. Prou. 2. iuxta 70.*

CARISSIME frater, attende vehementer, ne deperdas viam rectam, vt ambules in * vijs tenebroſis: ne quando in nouiſſimis tuis, apud Deum & homines inueniaris peruerſus & obliquus. Væ enim inquit Sapiẽs, ijs qui derelinquunt vias rectas, vt ambulent in vijs tenebrarum. Væ his, qui lætãtur in malis, & gaudent in conſuetudine mala: quorum ſemitæ obliquæ ac prauæ, & flexuoſi curſus eorum: vt longe abſtraharis à via recta, & alieneris à ſententia iuſta. Ideo addit, & dicit: Non enim apprehenduntur * ſub anno vitæ. Nam ſi per ſemitas bonas ambulaſſent, etiam ſemitas * iuſtitiæ planas ac faciles inueniſſent. Qui recti ſunt & boni, inhabitatores erunt terræ; & * ſimplices atque innocentes remanebunt in ea. C Viæ autẽ impiorum è terra perdentur, & iniqui expellentur ab ea. Neceſſariũ ergo eſt, incedere per viam rectam, ſecundum eum qui dicit: Ne declines ad dexteram neque ad ſiniſtram: auerte pedem tuum à via mala: vias enim quæ à dextris ſunt, nouit Dominus: peruerſæ autem ſunt, quæ à ſiniſtris ſunt. Deum time, & timor eius cuſtodiet te. Serua mandata ipſius, & mandata eius in veritate deducent te. Contumacia vero, aut peſtilentia, aut inuidia, aut ſuperbia, & his ſimilia, non commorentur in ſinu tuo; neque ingluuies, vel turpitudo, vel ſtultiloquium, vel ſcurrilitas, quæ ad rem non pertinent. Omnis enim qui in hiſce ambulat, à via veritatis aberrat, ſeipſum per loca inuia terendo. Qui autem in via ambulat recta, ipſe ſe in manſionem vitæ prouehet atque deducet. Ne ergo religionem D ac pietatem veram, & ab omni ſimulatione alienam deperdas frater cariſſime. Pietas porro eſt, abſtinere ab omni ſpecie mala. Si vero acciderit, nos de opere bono contumeliam pati: ne erubeſcamus opprobrium nobis iniuſte ab hominibus illatum, & faciamus quæ non oportet. Scriptum eſt enim: Populus meus, cuius * nomen meum in cordibus veſtris; nolite timere opprobrium hominum, & blaſphemias eorum ne metuatis. Sicut enim veſtimentum inueteraſcet tempore. & ſicut lana comedetur à tinea: ita deſtruentur obuentura mihi mala. Iuſtitia autem * tua in ſeculum manebit; & ſalus * tua in generationum generationes. Rurſusq. ait: Dominus Deus aperuit mihi aurem; ego autem inobedientem me non præbeo, nec contradico. Dorſum meum dedi in flagella, & maxillas meas in E colaphos: faciem autem meam non auerti à confuſione ſputorum. & Dominus factus eſt mihi adiutor, ideo non ſum confuſus: ſed poſui faciem meam vt petram duriſſimam, & ſcio quòd non confundar. Propterea, licet videatur ex ſeipſa comprehendiſſe ac ſuperaſſe, non reformidemus, neque viam rectam deſeramus. ſecundum eum qui dicit: Si conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum. Et denuo ait: Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, omnes qui ſperatis in Domino. Et

*Aliter hic, quã in vulg. — * al. ſub annis vitæ. — * al. iuſtorum. — * al. & ſancti. — Prou. 4. — Eph. 5. — Eſai. 51. — * al. lex mea. — * al. mea. — * al. mea. — Eſai. 50. iuxta 70. — Pſal. 26. — Pſal. eod. & 30.*

A Et noli æmulari gloriæ peccatoris : non enim nosti , quid de exitu ipsius erit. Melius est enim cuncta secundum Deum agere, & laudari ac probari in Domino : quàm conuersari male , & turpem famam habere. Cum Dominus & Saluator noster Iesus Christus dicat : Sic luceat lux vestra coram hominibus ; vt videant opera vestra bona , & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Ne ergo à via recta diuertas in loca inuia : ne forte in præcipitia & deserta loca incidas , & ferarum agrestium multitudo * circumdet te , * congregatioq. aquarum multarum ; & tunc pœnitentia ducaris, dolore afflictus. Quis enim dolet ; nisi quem mala detinent? Deus quippe benignus ac bonus cum sit , malum non vult plasmati atque figmento suo . secundum eum qui dicit : Non enim delectatur in perditione B viuorum. Iustitia enim perpetua est & immortalis. Alioq. in loco refertur : Nemo cum tentatur , dicat, quoniam à Deo tentatur. Deus enim intentator malorum est : Ipse autem neminem tentat. Vnusquisque vero tentatur à concupiscentia propria abstractus & illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit , parit peccatum : peccatum vero cum consummatum fuerit , generat mortem. Concupiscentia, mater est peccati. Hæc, Euam ex paradiso eiecit. Hæc, Caim fratricidam effecit. Hæc , Aegyptiam aduersus castum Ioseph , in rabiem adegit : Iuuenis autem Deum timens , hanc deiecit. Hæc, populum in eremo prostrauit. Hæc , gentes septem in terra Chanaan destruxit ; per quam, Creatorem suum exacerbauerant, quare & exterminati sunt. Hæc, corda filiorum Israel, à * Deo altissimo decli- C nare fecit. quemadmodum scriptum habetur : Equi furentes in fœminas , & emissarij facti sunt : vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat. Hæc, iudices populi in Babylone decepit. Concupiscentia enim praua, mater vere est peccati. Hæc , bella & tumultus in terra excitat. Hæc , Herodiadem , ad petendum caput præcursoris Baptistæ subornauit. Hanc Iudas amans , Dominum gloriæ in manus impiorum tradidit : nam aurum appetens, vitam perdidit. Propterea omnem concupiscentiam malam fugiamus fratres carissimi, eamq. à corde nostro depellamus. Non * ignoscamus ei : non enim est fructifera ; sed diaboli germen existit. non est morbus carnis , non vulnus, nec cicatrix, neque percussio tumens atque inflammans. non est cui malagma imponatur , nec oleum infundatur , neque vincula D adhibeantur : sed vulnus est animæ , & percussio cordis. Hæc , nos à Sanctorum comitatu atque conuersatione separat. Hæc , nos à cœlestibus diuellit, & terrenis coniungit. Arbor est , folia habens , fructum vero plane nullum : folia habet & quidam densa , & in densitate eius genimina viperarum demorantur. Arborem malitiæ excinde , & pro ea arborem vitæ in anima tua planta ; preciosam inquã crucem, spem & exspectationem Saluatoris , passionesq. mortis ipsius. Dilectio eius sit in corde tuo : quemadmodũ scopulus in mari propositus , & nauigia in pelago tempestatibus exposita ad vitæ portum inuitans. Certa tamquam bonus miles , vt coronas assequaris. Dicentem audi : Cautos atque abstinentes facite filios Israel. Quando legitime certaueris, tunc * perspicue & Regis dona cognosces. Tunc in- E telliges bonum & vtile esse, agnoscere & sustinere Dominum , eiusq. mandata seruare. Tunc senties labores, velut per somnium prǽterijsse, cum remuneratione hic facta. Quemadmodum diadema in capite Regis sedentis in suo * regno, gaudium tibi erit & exultatio : & gaudium tuum nemo à te tollet. Concedat porro nobis Dominus , vt misericordiam inueniamus coram bonitate ipsius , & in præsenti seculo , & in futuro. * Ipsi gloria & imperium, cum Patre initij experte , & sancto ac adorando Spiritu : nunc & semper, & in infinita secula seculorum. Amen.

Matth. 5. — * *al. circũdabit* — * *al. conturbatioq.* — *Sap. 1. & Tob. 3.* — *Sap. 1.* — *Iacob. 1.* — *Ibid.* — *Concupiscentia mala, ac dãna.* — *Gen. 3. 4.* — *Gen. 39.* — *Act. 13.* — * *al. à lege altissima, al. à lege excelsi Dei.* — *Ierem. 5.* — *Ezech. 22.* — *Dan. 13. 14.* — *Iaco. 4.* — *Marc. 6.* — *Matth. 26.* — * *al. parcamus.* — *Allusio ad leuit. 21. cap.* — * *clare atque secure.* — * *al. throno.* — * *al. Quoniam ipsi gloria in secula seculorũ. Amen.*

SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

H*Ac sua Parænese Auctor admonet per vias rectas incedendum esse, & à vijs tenebrosis locisq. inuijs declinandum. semitas vitæ rectæ, per quas iusti ambulant, apprehendendas; vias autem iniquorum peruersas atque obliquas deuitandas: & ob id etiam, quæ viæ sint rectæ ac planæ, & quæ peruersa ac inuiæ; quiq. per has incedant, & qui illas sequantur pulchre copioseq. demonstrat. Deinde etiam pietatem & timorem Dei commendat. hominumq. prauorum opprobria atque ludibria, dum bene agimus ac secundum Deum viuimus, nequaquam curanda: sed in bonis semper institutis atque operibus constanter persistendum, docet. Postea concupiscentiæ improbæ mala ac damna plurima recensct, exemplaq. varia in illius detestationem ex diuersis Scripturæ locis adducit: vt vel hinc concupiscentiam, matrem peccati fugere, & ex cordibus nostris depellere discamus, &c.*

B

De pietate, & abstinentia ab illicitis, ac de Timore Dei.] *Pro hac Inscriptione, in alio MS. sic:* De pietate, & Timore Dei.] *al.* De via recta, seu de ambulando per viam rectam. & de Timore Dei.] *vbi singulæ quidem probantur Inscriptiones, sed tertia rem hic præcipue tractatam magis specifice attingit proponitq.*

Væ ijs, qui derelinquunt vias rectas, vt ambulent in vijs tenebrarum. Væ his, qui lætantur in malis, & gaudent in consuetudine mala, &c.] *Vbi absque* (Væ) *sic aliter legitur in vulg.* Qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebrosas, qui lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis: quorum viæ peruersæ sunt, & infames gressus eorum, &c.] *at in edit. 70. (quibuscum hic Ephræm magis consentit) ad verbum sic est:* O qui dereliquistis vias rectas abeundo in vias tenebrarum. qui lætamini in malis, & gaudetis in euersione mala: quorum semitæ prauæ, & flexuosi cursus eorum, &c.] *Nec dissimilis apud S. Ambrosium est lectio in Psal. 36. licet hic aliter etiã ab alijs legatur: Aq.* καὶ θρυλλοῦσιν ἐν καμπαῖς αὐτῶν *.i. & iactant, seu turbant ac commouent se in flexuris suis.] Th.* καὶ μυκτηρίζουσιν ἐν τοῖς ἐπικυλισμοῖς αὐτῶν *.i. & subsannant in inuolutionibus suis, &c.] Sequitur postea in sacro Cod. & hic apud Ephræm:* Non enim apprehendunt semitas vitæ; &c.] *Vbi rursus alia atque alia reperitur lectio: nam iuxta edit. 70. ad verbum esset:* non enim apprehenduntur ab annis vitæ.] *pro quo, al.* sub anno vitæ. *vt hic etiam apud Ephræm. In edit. Vatic.* ἐνιαυτῶν, sub annis, *&c.] Sequitur deinde ibid.* nã si per semitas bonas ambulassent, etiam semitas iustitiæ planas ac faciles inuenissent.] *Vbi ad verbum in edit. 70. sic:* Nam si ambularent semitas bonas; inuenissent vtiq. semitas iustitiæ leues.] *& sic S. Augustin. in lib. de natura & gratia, cap. 69. Alij etiam hic variant, & pro* (semitas iustitiæ) semitas iustorum, *legunt. In exemplaribus Ephræm Græc. vtroque hic modo legitur,* τῶν δικαίων iustorum, *&* τῆς δικαιοσύνης, iustitiæ.] *reperiturq. vtraque lectio etiam apud alios Patres. Sequitur postea in sacro Cod. & apud Auctorem hic:* Qui recti sunt & boni, inhabitatores erunt terræ; & simplices remanebunt in ea: Impij vero de terra perdẽtur, & iniqui auferentur ex ea.] *Vbi ad verbum sic in edit. 70.* Quoniam recti inhabitabunt terram, & sancti remanebuut in ea. Viæ impiorũ è terra perdentur, & iniqui expellentur ab ea.] *vbi etiam pro* (inhabitabunt) *alia lectio hic habet* (κατακληρονομήσουσιν *.i.* hæreditabunt) *sicut & istum locum affert S. Basilius, & alij. ac pro* (iniqui) *etiam quidam legunt hic,* ἀσεβεῖς *.i.* impij. *vt Aq. Sym. Th. &c. De quibus plura vide in Schol. edit. 70. Prou. 2. Nos autem in hisce, partim secuti interpretando sumus vulg. partim etiam edit. 70. maxime in locis quibus differentia est à vulg. & partim Græca exemplaria Ephræm, vbi præsertim ab vtrisque dissidere comperimus. vt fida vbique seruetur translatio.*

C

D

Subijcitur postea locus Esai. 51. Populus meus, cuius nomen meum in cordibus vestris, &c.] *vt hic est apud Ephræm. at in edit. 70. ad verbum sic:* Populus, cuius lex mea in corde vestro. nolite timere opprobrium hominum; & contemptu eorum ne vincamini. Sicut enim vestimentum, comedentur à tempore: & sicut lanæ, comedentur à tinea. Iustitia autem mea in æternum erit; & salus mea in generationes generationum.] *Cæterum in vulg.* Populus meus, lex mea in corda eorum; nolite timere, &c. *ac postea:* Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis: & sicut lanam, sic deuorabit eos tinea. salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generationes generationũ.] *vbi quæ varietas sit lectionis, quæque consensio, Lector videat atque conciliet.*

E

Melius

A Melius est enim cuncta secundum Deum agere, & laudari ac probari in Domino, &c.] *Alia Auctoris lectio (quæ explicatiua videtur huius) sic habet:* Satius est omnia secundum Deum agere, & laudari ac probari ab hominibus, sed in Domino. *id est, propter Dominum; ita scilicet, vt Dominus agnoscatur Auctor omnium bonorum, sicq. Dominus potissimum laudetur, &c. vel,* laudari in Domino, *hoc est,* probari Domino, *vel,* placere Domino, &c. *sed præcedens lectio atque expositio, hic menti Auctoris videtur conformior.*

Dicentem audi: Cautos & abstinentes facite filios Israel.] *Adlusio euidenter fit ad verba Leuit. 15. in fine. vbi sic est in vulg.* Docebitis ergo filios Israel, vt caueant immunditias, & non moriantur in sordibus suis, &c.] *vbi Græce eodem modo hic est apud Ephræm, & in edit. 70. vbi tamen ad longum ponuntur, quæ apud Auctorem nostrum hoc loco solum inchoantur. nimirum:* εὐλαβεῖς ποιήσετε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν, *&c. id est, Cautos & abstinentes facite (siue potius, facietis)*
B *filios Israel ab immunditijs suis; & non morientur propter immunditiam suam, &c. atque huc plane respexisse Auctorem, ex adductis euadit clarissimum.*

PARAENESIS QVADRAGESIMA PRIMA.

*De his qui propria * cadunt negligentia, excusationesque in peccatis * prætexunt.*

** al. excidunt.*
** al. ponunt.*

FRATER, solitariam desiderasti vitam; bonum appetijsti opus,
C si ad finem vsque seruaueris. Aduigila igitur, & tibi ipsi attende, vt sapiens & non tamquam insipiens: vt Monachus, & non quasi à monastico ritu ac more vitam alienam degeres. Non est enim colluctatio nobis aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum huius seculi, contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus. *Eph. 6.* Sobrium ergo & vigilantem te præbe vsque in finem; ne forte propria superatus negligentia atque segnitie, stulte dicas & insipienter: Ad monachatum accessi, & nec ibi viam salutis inueni. Cur igitur frater, gratiam adspernamur Domini? & cur vitam solitariam calumniaris: cum nolis ipse iuuari, neque pro tua anima adlaborare? quin potius tuis te abripi
D finis concupiscentijs, ac cogitationum voluptatibus; & vitam adhuc solitariam accusas? Si enim præcepta Domini custodisses, non sane excidisses; & si timorem Domini dilexisses, etiam tuam animam conseruasses. Primùm quidem, solitariæ vitæ canonem non seruasti. synaxim tuam neglexisti. oblique atque dolose incedere amasti, & superbiam potius delegisti. Superiores * tuos non honorasti, inferiores autem contempsisti. temperantiam non dilexisti, inexplebilem magis edendi voracitatem amasti. vigilias non es complexus, insatiabilem autem somnum potius amplexus es. Castitatem non probasti, sed pollutionem potius amasti. Mansuetudinem & humilitatem non coluisti, insolentiam autem ac fastum potius dilexisti. Subiectionem atque obedientiam non es sectatus, inobedientiam vero potius es am-
E plexus. furorem & iracundiam non odisti, contentionem autem & iniuriarum memoriam magis probasti. Quietem & orationem respuisti; clamores vero & iuramenta, atque maledictiones potius coluisti. Grauitatem & verecundiam non seruasti, scurrilitatem autem cum cachinnis magis comprobasti. Taciturnitatem & rectitudinem spreuisti, multiloquium vero & detractionem maluisti. Cum cordis compunctione in precibus consistere, non probasti: at euagari potius, ac mente distrahi amasti. Paupertatem non coluisti, auaritiam vero magis amplexatus es. Exercitatione monasti-

** al. Superiores tuos despexisti. sobrietatem nō coluisti, &c.*

Antithefes variæ, eaque efficaces, & accommoda.

ca & labore voluntario non es delectatus: at delitijs & oblectamentis potius gauisus es. **A** Proprijs operari manibus, tibi displicuit: quies autem & otium magis placuit. Fraternitatem non amasti: peruersitate vero improba gaudere, potius probasti. Compati tribulatis noluisti: durus autem & commiserationis expers esse maluisti. Tribulationes & improperia propter Dominum perferre detrectasti: primam * vero cathedram [* al. primos ante accubitus.], laudesq. vanas potius affectasti. Timorem Dei, & dilectionem ipsius non seruasti: contemptum autem in eum, & odium in proximum, magis amasti. Quid multa? Cœlestia odisti, & terrena dilexisti; & adhuc vitam solitariam calumniaris? Non nosti quia scriptum est: Perdet Dominus omnes qui loquuntur mendacium? [Psal. 5.] Et rursus: Nolite aduersus Deum loqui iniquitatem: [Psal. 74.] quoniam Deus iudex est. [Psal. 49.] Vides frater, caussam ex nobis esse, & non ex alijs? **B** In teipsum ergo descende, & ad Dominum in toto corde tuo conuertere: non enim vult mortem peccatoris; sed magis vt conuertatur ipse, & uiuat. [Ezech. 18. 33] Cupit enim Dominus omnes homines saluos fieri: nam bonus est. Vulneratus es? sed curari poteris. Cecidisti? at resurge dumtaxat. Ne teipsum in fine, perditioni tradas. Ipse enim Saluator dixit: Non indigent qui sani sunt medico, sed qui male habent. [Matth. 9. Marc. 2. & Luc. 5.] Et, non veni * saluare iustos, verum peccatores. [* al. vocare. Matth. 9.] Ideo frater carissime, patere, & consilium tibi dabo: [Cōsilium bonū, ac salutare.] In quiete ac silentio reside, & præ oculis tuis timorem Domini gerito. colligensq. cogitationes tuas, præside illis vt Iudex; & institutum vitæ temporis præteriti perdisce, ex quo solitariam aggressus es vitam: vt quænam status huiusmodi caussa tibi fuerit, intelligas; notesque in corde tuo damnum ac **C** caussam, & vnde talis damni * prouenerit caussa. [* al. extiterit al. occasio.] Nam si mercator in piratas atque latrones inciderit, siue etiã submersa fuerit nauis, & onera perdiderit; non obliuiscitur loci vbi eorum iacturam fecit: [A Simili.] si autem post multum temporis acciderit ipsi locum eumdem adire, magna cum * suspicione [* al. securitate. cautela.] per illum transit. Quare & nos illorum imitatores simus: aut potius ijs prudentiores. Illi corruptibilibus deperditis diuitijs, non obliuiscuntur loci: at nos etiam incorruptibilia negligimus bona. In quiete igitur & silentio reside, sicut iam dictum est; tuasq. cogitationes recollige, ac spiritum die noctuq. scalpe atque scarifica: vt eiusmodi damni & subuersionis * caussam [* al. operationē atque effectum.] agnoscas. ne forte ab initio vanam libertatem habueris, quæ piam ac religiosam cogitationem tuam inuerterit, moresq. corruperit, ac te inuerecun- **D** dum impudentemq. reddiderit. ne forte damnum ex multiloquio * prouenerit. [* al. emerserit. euenerit.] ne forte caussa, ex gula & crapula exstiterit. ne forte ex inobedientia damnum emanarit. ne forte ex desiderio & appetitione diuersorum locorum. ne forte ex ministerij atque distractionum occasione, maximum sibi malum pararit: & vbi agnoueris, abscinde libertatem, atque impudentiam pietate. Ne verearis ab hominibus præcepta Domini aspernantibus, appellari hypocrita. Perspicuum est enim, illos non ad fratris correctionem hypocrisis mentionem facere: sed vt pudore suffundatur fratris caussa, impudensq. efficiatur, & abhorreat à recta sententia. nam pios ac religiosos, hypocritas nuncupant. Ad quos ait Dominus: [Matth. 7. Luc. 6.] Hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. **E** Ne igitur verearis improperia frater carissime, & * verbo indisciplinato ne capiaris [* al. & disciplina ne te subtraxeris.]: nam indisciplinatos mors comitatur, secundum Scripturam. [Eccl. 5.] quemadmodum & alio in loco dicit: Si enim cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum. [1. Ioann. 3.] Alibiq. ait: Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis: quoniam quod est honoris ac gloriæ, & Dei Spiritus super vos requiescet. [1. Pet. 4.] Nemo autem vestrum patiatur vt homicida, [Ibidem.] aut fur, aut alienorum appetitor. Si autem vt Christianus: non erubescat,

sed

A ſed glorificet Deum in iſto nomine. Et ſi iuſtus vix ſaluabitur, impius & peccator vbi parebunt? Fuge ergo impunitatem, & riſum; non enim conducunt animæ tuæ: Nam quæ pars fideli, cum infideli? Similiter autem & gulam, per temperantiam vinces; auaritiam, per exercitationem & inopiam voluntariam; multiloquium, per taciturnitatem; * acediam, per cellæ * patientiam; negligentiam, per futurorum bonorum memoriam; & inobedientiam, per humilitatem. Sin vero, & ſub prætextu deteſtationis * malorum, tibi quid mali pararit inimicus: mundum ac caſtum deinceps teipſum ſerua, & non communices peccatis alienis. Mea autem ſententia, arbitror initium tibi exſtitiſſe malorum, impunitatem atque licentiam, quæ & te impudentem effecit. Iccirco ait Scriptura: Beatus vir, qui ſemper eſt

1. Pet. 4. — *2. Cor. 6.* — * *al. immunditiam.* — * *al. tolerantiã.* — * *malitia.* — *Prouer. 28.*

B pauidus, propter pietatem. Quid porro lucri habet mundus, frater? aut quod bonum, diligentibus ipſum præbebit? Accepit quis vxorem; initium curarum. genuit filium; ſolicitudo altera. naſcitur alius; cura abundantior. moritur filius vnus; luctum parentibus ſuis relinquit. Si porro etiam viuens, improbus euaſerit atque peruerſus; magis de eo quam de mortuo dolent. At quando iam viro, mortis obuenerit hora; grauiorem propria ducit morte afflictionem ſuæ coniugis: eo quòd vxorem relinquat viduam, & filios ſuos orphanos. Ab ijs autem omnibus, liberum te reddidit ſuaue iugum Domini, ò monache: & quomodo rurſus ad antiqua * vis reuerti? Ne ergo tuam ipſe ſalutem deſperes. neque dixeris amplius te ſaluari non poſſe: immo ſaluari te poſſe confide; ſed Dei timorem tota anima tua

Similia ſunt apud Auct. Tomo 2. in Ora. de morte, & alibi. — * *al. rediturus es. vel, cogitas reuerti?*

C cole, & ipſe tua ſanabit vulnera, teq. abſque vulneribus deinceps conſeruabit. Quam diu enim diuinum colit timorem anima tua, in laqueum diaboli non incides: ſed eris velut aquila in ſublimia volitans. Sin autem poſtea, anima torpore correpta, contempſerit mandata ac timorem Dei; tunc ab excelſis deturbata, irridetur ab * infimis: qui etiam obuelatis eius oculis, agunt ipſam in paſſiones ignominiæ, tamquam bouem iugo conſtrictum. Ideo fratres dilectiſſimi, demus operam veritati. curemus ſalutem noſtram. meditemur horam mortis. Odio proſequamur res mundanas: iſtæ enim omnes hic manent. iſtæ nos non eximent ac liberabunt in hora neceſſitatis noſtræ, quando pœnitentes nihil proficiemus. quando pro remiſſione deprecabimur, & nullus erit qui abſoluat. Hei mihi, heu mi-

* *ab infimis, id eſt, à dæmonibus malis.*

D hi. quàm tremenda erit mortis hora, quando anima ſeparabitur à corpore. Tunc non comitabitur filium Pater, non filiam mater, non vxor maritum, non fratrem frater: ſed ſolum opera quæ quiſque egit, ſiue bona ſiue mala. Præmittamus igitur nobis ipſi opera bona: vt cum hinc abierimus, * admittant nos in ciuitatem Sanctorum. Quòd ſi progreſſum facere velis; Regem ipſum ab hinc amicum tibi para. qualem vero putas inuenies gloriam frater cariſſime, ſi amicum Regem gloriæ poſt hac tibi vindicaueris? Nam ſicut hic ipſum honoras, talem ipſe tranſitum præbebit tibi. & quantum ei hic inſeruis, tantum & ipſe honorabit te ibi. Scriptum eſt enim; Sed tantum glorificantes me, glorificabo: & qui contemnunt me, ignominia * afficientur. Honora igitur ipſum tota mente & ani-

* *al. recipiant.* — *1. Reg. 2. iuxta LXX.* — * *vulg. erunt ignobiles.*

E ma tua: vt te honore dignetur Sanctorum. At in quo ipſum vendicare ac poſſidere oportet? Dicam: offer illi aurum & argentum, & ſi nudum videris, cooperi eum. Quòd ſi nihil horum ſuppetat tibi; alia ipſi genera auro & argento pretioſiora offer: Fidem ſcilicet, & charitatem, continentiam, patientiam, humilitatem, ac longanimitatem. Abſtine à detractionibus. Serua oculos, ne aſpiciant vanitatem; & manus, ne faciant iniuſtitiam. Auerte pedes tuos ab omni via mala. conſolare puſillanimes. compatere infirmis. Da calicem aquæ frigidæ ſitienti. da fragmentum panis eſurienti.

Pſal. 118. — *Ibid.* — *Matth. 10. & Marc. 9.*

Ex quibus habes, ex quibus inquam, ipse tibi largitus est Dominus, offer A ei. Etenim duo æra minuta viduæ, non repudiauit Christus Saluator noster. Quid porro etiam Elias postulauit a vidua? nonne modicum aquæ in vase; & buccellam panis? Surgens enim, inquit Scriptura, Elias, abijt in Sarepta * Sidoniæ. cumque appropinquasset portæ ciuitatis, ecce apparuit ei mulier uidua, colligens ligna. Et clamauit post eam Elias, & dixit ei: Cape nūc mihi paullulū aquæ in vase, vt bibā. Illaque pergente vt acciperet; clamauit post eam Elias, & dixit: Cape nunc mihi obsecro, & buccellam panis in manu tua. Vides carissime, quibus * alebantur Prophetæ? modica nimirum aqua, & buccella * panis; & quidem cum angustia: omne quippe studium ponebant in bonis, quæ ipsis in cœlo reposita erant. Diligamus igitur & nos viam Sanctorum, fratres carissimi. Dum tempus adhuc nobis suppetit, B præstemus in eo fructum pœnitentiæ bonum. Ne tempus pœnitentiæ idoneum deperdamus. nec imaginibus atque simulacris huius seculi distrahamur. neque cum viris opera sua absque timore Dei peragentibus nos ipsos coniungamus. neque eorum imitemur opera, qui propriam salutem despiciunt. secundū illud oraculum Apostoli: Corrumpūt mores bonos, colloquia mala. Alioq. in loco dicit Scriptura: Fili, apprehende disciplinam meam; ne dimittas eam, sed custodi eam tibi ad vitam tuam. Vias impiorum ne ingrediaris, neque zelaueris vias iniquorum. In quocumque loco castrametati fuerint, ne transeas illac: verùm declina ab eis, & * abscede: non enim somnum capient, nisi malefecerint: ablatus est enim somnus * eorum, & non dormiunt. Comedunt enim escas impietatis, & vino iniquo C inebriantur. Iustorum autem viæ instar lucis fulgent, procedunt, & illuminant, donec * illucescat iam dies. Et rursus ait: Noli esse sodalis viro furioso; neque cum amico iracundo cohabites: ne forte discas vias eius, sumasq. laqueos animæ tuæ. Alioque in loco iterum: Hi sunt fontes sine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum in æternum reseruata est. * Superba enim vanitatis loquentes, inescant in desiderijs carnis luxuriæ eos qui paullulum effugiunt, qui in errore conuersantur, libertatem illis promittentes; cum ipsi sint serui corruptionis. A quo enim quis superatus est, huius & seruus est. Si enim refugientes coinquinationes mundi istius, in cognitione Domini nostri * Iesu Christi, his rursus implicati superantur; facta sunt eis posteriota deteriora primis. Rursusque D alibi: Rogamus autem vos fratres, vt obseruetis eos qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt; & declinate ab illis. Huiuscemodi enim, Domino nostro Iesu Christo non seruiunt, sed suo ventri: & per dulces sermones & benedictiones, seducunt corda innocentium. Fugiamus ergo latam viam quæ abducit in perditionem: appetamus autem arctam & angustam, quæ in * æternum diducit regnum. Laboremus hic bono & alacri animo, antequam coacte nobis laborandum sit, ac lassescendum. Mundum perturbationibus ac passionibus obnoxium, vitamque male affectam oderimus. Rectos nobis ipsi cursus faciamus. Studium ac diligentiam amemus, feruentes spiritu erga Dominum. Ploremus hic sponte atque libenter, vt Deum placatum reddentes, * eripiat nos ab æterno E ploratu, & stridore dentium. Diligamus luctum, quoniam Christi præceptum est. Ipse enim dixit: Beati qui lugent nunc; quia ipsi consolabuntur. Consideremus fratres carissimi, eos qui per mare nauigant; qualia subeant pericula cum * fluctibus decertantes, & amplitudinem pelagorum transmeantes. Quando autem quis tempus conductionis suæ impleuerit, non reputat pericula quæ in mari decertans sustinuit, propter gaudium: quia plenam mercedem suam accepit, quin & alacrior ad nauigandum in

mari,

Marc. 12. Luc. 21.
3. Reg. 17.
* al. Sidoniorū.
* al. sustentabantur.
* al. & modico pane.
1. Cor. 15.
Prouer. 4. iuxta LXX.
* al. & transi. al. aut deuita.
* al. ab eis.
Prou. 22.
* al. donec dirigat se dies.
2. Pet. 2. & Iudæ 1.
* al. Superbi.
2. Pet. 2. & Ioh. 8. Rom. 6.
* vulg. Domini nostri & Saluatoris Iesu Christi, &c.
Rom. 16.
Matth. 7.
* al. quæ ad vitam inducit æternam.
Prouerb. 4. in fine.
* al. liberemur ab æterno plorатu, &c.
Matth. 5.
* Græc. θαλασσομαχοῦντες.

A mari, hinc redditur. Illi quidem quando finiunt, tunc incipiunt: At nos, fratres cariſſimi, ſi aſſequamur, vt bene finiamus propoſitum nobis certamen; non amplius nobis neceſſitas incumbet iterum eumdem curſum inſtituendi; cum id ſit impoſſibile. Exiguum certamen eſt fratres, & mercedis retributio ineffabilis. Vigilemus igitur; & diligentes ſimus in opere Domini, cariſſimi, toto corde ac viribus, donec tempus habemus. Quemadmodum enim dona Dei, & promiſſa bonis non reuocantur præmia: ita nec malis intentata ſupplicia. Iccirco beatus vir qui timet Dominum: quoniam ab ipſo coronam gloriæ accipiet, quam præparauit diligentibus ipſum. Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Alluſio ſit ad Rom. 11. Iacob. 1. 2.

B

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS ſiue adhortatio 41. De his qui propria cadunt negligentia, excuſationesq. in peccatis prætexunt.] *Loco cuius Inſcriptionis, alia reperitur eiuſmodi:* De, ijs qui ſua cadunt negligentia, & prætextus in peccatis adducunt.] *quæ tamen ſenſu, à præcedente non differt. In MS. Cret. ſeu Cand. ſimpliciter inſcribitur hæc Parænesis:* De illis qui propria cadunt negligentia.] *nec aliud ibi additur. At in reliquis mmß. tam Romanis quàm Venetis, hic pro* (τῶν πιπτόντων, *qui cadunt*) *legitur conformiter* περὶ τῶν ἐκπιπτόντων *i. de his qui excidunt, &c. vt in proxime hic ſequente Paræn. 42.* πρὸς μοναχὸν ἐκπεσόντα *i. ad Monachum qui excidit, &c. alibiq. ſimiliter ſæpius.*

C

Tribulationes & improperia propter Dominum perferre detrectaſti: primam vero cathedram potius, &c.] *Inſiſtit propoſitæ antitheſi, legiturq. hæc pars al. ſic:* Tribulationes & cõtumelias ſuſtinere Domini cauſſa, noluiſti. *& al.* non amaſti: primos autẽ accubitus, laudesq. inanes magis appetijſti. *& al.* potius amaſti. *Deinde pro eo quod immediate ſequitur:* Timorem Dei, & dilectionem ipſius non ſeruaſti: contemptum autem in eum, & odium in proximum magis amaſti.] *in alio MS. ſic illius antitheſis verba redduntur atque leguntur:* Diuinum timorem atque amorem non cuſtodiſti: abſque autem Dei timore viuere, & fratrem odiſſe potius deſideraſti atque amaſti.] *& ſic de reliquis.*

Ideo frater cariſsime, patere; & conſilium tibi dabo, &c.] *Vbi ad verbum magis, al. ſic:* propterea dilecte frater, patienter ferto; & verbum tibi conſulam.] *eſt enim ibi Græc.* καὶ συμβουλεύσω σοι ῥῆμα. *ſignificans id quod iam poſuimus. vel etiam ſ.* ἐλλειπτικῶς *illud accipiendo, pro eo quod eſt:* & vno verbo conſilium tibi dabo. *vel,* ſolo verbo conſilium bonum tibi impertiar, &c.] *eſt autem Phraſis iſta puto, Syriaca, etiam Hebraiſmum redolens: cuiuſmodi & aliæ apud Ephræm alibi inueniuntur haud infrequentes.*

D

Perſpicuum eſt enim illos non ad fratris correctionem, hypocriſis mentionem facere: ſed vt pudore ſuffundatur fratris cauſſa, &c.] *vbi in alio MS.* ἀλλ' ἵνα ἐκτραπεὶς, *&c.* ſed vt euerſus, ac de ſtatu mentis deturbatus frater, efficiatur impudens, & alienetur à recta mente atque ſententia, &c.] *quæ lectio, & ſi non diſplicеat, altera tamen magis hic probanda, & rei de qua agitur, accommodatior videtur. agit autẽ hoc loco aduerſus improbos quoſdam diuinorum præceptorum contemptores, qui pios ac religioſos viros ſubſannant, eoſque Hypocritas impudenter appellant, volentes pudore eos ſuffundere, & à recta mente atque ſententia alienare, ſuiq. ſimiles impudentes reddere, &c. in quos illud Euangelij merito retorquetur dictum:* Hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo, &c. *vt eſt Matth. 7. & Luc. 6. qui locus etiam opportune atque accommode hic ab Auctore citatur, & in improbum illud hominum genus apte retorquetur.*

E

Alibiq. ait Scriptura: Si exprobamini in nomine Chriſti, beati eritis; quoniam quod eſt honoris ac gloriæ, & Dei Spiritus ſuper vos requieſcet, &c.] *Locus Scripturæ eſt 1. Pet. 4. quem hic citans Ephræm, ſuo inſtituto accommodat, nonnullaq. immutat, ac quædam breuitatis cauſſa prætermittit; paulloq. aliter legit atque in vulg. vbi ſic eſt:* quoniam quod eſt honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui eſt eius Spiritus, ſuper vos requieſcet, &c.] *vbi, ſicut & in ſequentibus quædam aliter ab Auctore leguntur, & nonnulla ſtudio ac data opera ab illo omittuntur, ſicut hic legenti & conferenti patebit, alibiq. ſæpe.*

Quòd si proficere velis; Regem ipsum ab hinc amicum tibi para.: qualem vero putas inuenies gloriam, si amicum Regẽ gloriæ post hac tibi vindicaueris?] *Alia hic lectio sic se habet:* Si ipsum volueris possidere Regem; iam hinc qualem tibi gloriam conse-queris? Si autem gloriam inuenire putas; ab hinc Regem gloriæ amicum tibi para ac vindica, &c.] *vbi etsi vtraque quidem lectio clara sit, prior tamen instituto Auctoris magis hic quadrare videtur, sententiæq. vim atque connexionem melius reddere, atque accommodare.*

Scriptum est enim: Sed tantum glorificantes me glorificabo: & qui contemnunt me ignominia afficientur.] *Vbi alius quoque Græcus Codex Ephræm, in singulari habet:* & qui spernit me honore priuabitur.] *quomodo etiam legit noua editio 70. sed in eo ab Auctoris nostri lectione hic differens, quòd ibi præponatur (ὅτι quoniam) hic vero non item. legiturq. ibid.* ὅτι ἀλλ᾽ ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, *&c.* quoniam tantum glorificantes me glorificabo, & qui spernit me honore priuabitur.] *pro quibus, in vulg. 1. Reg. 2. sic legitur:* Sed quicumque honorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.] *vnde in quibus conuenientia lectionum sit, & vbi discrepantia, cuiuis legenti atque conferenti facile patebit. De alijs varietatibus, inuenies in Scholijs nouæ Rom. editionis LXX. in 1. Reg. 2. cap. ac apud Auctorem nostrum alibi.*

Surgens enim (inquit Scriptura) Elias, abijt in Sarepta Sidoniæ, &c.] *Locus Scripturæ est 3. Reg. 17. vbi ad verbum magis in edit. 70. sic:* Et surrexit, & iuit in Sarepta: & venit ad portam Ciuitatis. & ecce ibi mulier vidua colligebat ligna. Et clamauit post eam Eliù, & dixit ad eam: Cape nunc mihi pusillam aquam in vase, & bibam. Et abijt capere. Et clamauit post eam Eliu, & dixit: Cape nunc mihi buccellam panis, qui in manu tua, &c.] *at in vulg. paullo aliter ista leguntur, hoc modo:* Surrexit, & abijt in Sareptha. Cumq. venisset ad portam Ciuitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna, & vocauit eam, dixitq. ei: Da mihi paullulum aquæ in vase, vt bibam. Cumque illa pergeret vt afferret, clamauit post tergum eius dicens: Affer mihi obsecro & buccellam panis in manu tua, &c.] *vbi Auctoris lectio in pluribus cum 70. & in aliquibus cum vulg. consentit: quare & vtrisque hic etiam pro rei exigentia magis vel minus nostram translationem accommodauimus. Locus porro iste de Helia & vidua illa, egregie à S. Chrysostomo, Tomo primo, in Serm. in Heliam prophetam. qui incipit:* Gloriosus olim prophetarum possessione, &c. *tractatur & illustratur. sicut & in alio ibi sequente Sermo etiam de Helia. cuius initium est:* Cum gesta peccata recensemus, *&c.*

Fili apprehende disciplinam meam: ne dimittas eam, sed serua eam tibi ad vitam tuã, &c.] *Alius hic Scripturæ locus adfertur ex 4. Prouerb. cap. 4. vbi etiam non parua lectionis occurrit varietas, & præsertim cum vulg. vbi hunc in modum ista citantur atque leguntur:* Tene disciplinam, ne dimittas eam; custodi illam, quia ipsa est via tua. ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea, nec transeas per illam; declina & desere eam. non enim dormiunt, nisi malefecerint: & non rapitur somnus ab eis, nisi supplantauerint. Comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita, quasi lux splendens, procedit, & crescit vsque ad perfectam diem.] *Cæterum nos hic in translatione, græcum textum Auctoris sequuti sumus, & lectioni fere 70. insistimus, quòd per omnia quasi hic cum illis consentiat, paucis solũ demptis quorum varietatem ad marginem apposuimus. De alijs, plura vide in Scholijs nouæ editionis 70. in hunc Prouerb. locum.*

Et rursus ait: Noli esse sodalis viro furioso; neque cum amico iracundo cohabites; ne forte discas vias eius, &c.] *Verba sunt Sapientis, Prouerb. 22. vbi Auctor per omnia cum 70. concordat, recedit autem à vulg. vbi sic est:* Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso: ne forte discas semitas eius, & sumas scandalum animæ tuæ.] *Quin & Symmachus hic pro* (noli esse sodalis) *legit,* ne amicitiam contraxeris. *& pro* (accipias laqueos) *Aq.* offendiculum*; & Symmach.* scandalum, *vt hic est in vulg. &c.*

PARAENESIS

A

PARAENESIS QVADRAGES. SECVNDA.

*Ad * Fratrem qui excidit. & de Pœnitentia.*

** al. Ad Monachum qui deseruit monasterium. & de Pœnitentia.*

SVB obedientia Patris spiritalis constitutis, suggerit inimicus, dicens: Discede hinc, & priuatim habita, vt quiescas magis. Et si cogitationibus eiusmodi, frater consenserit; à fratetnitate

B recedit. Sin autem viderit inimicus cogitationem fratris paullulum attendere sibi; tunc suggerit ipsi, dicens: ingredere in interiorem eremum. Deinde considente fratre per aliquod tempus in eremo: tunc affert ei honestatis inimicus dæmon, cogitationem tædij, temporisq. productionem, ac rerum necessariarum penuriā, senectutis imbecillitatem, & solitudinis lassitudinem atque molestiam. Et si inimicus fratrem commouere potuerit; etiam inde ipsum extrahit, transportatq. prope castellum, aut ciuitatem. Et tunc fornicationem molitur, atque intentat ei dæmon. quare frater se continet ac cohibet ab accessu ad ciuitatem, neque castellis ac vicis appropinquat. Tunc cernens inimicus propositum fratris; incitamenta ac machinamenta excogitat, quibus fratrem

C deijciat. ex quibus vnum est istud: Vna dierum, dum frater in cella quiescit, mulierem subornat, quæ ianuam eius pulset, prætextu quòd à via aberrarit, & metu perculsa sit; vel quòd pro eleemosyna venerit: aut etiam prætexit se Monachum aliquē notum atque insignē inquirere. Frater itaque ostium aperiens suum, videt mulierem in sua consistentem cella. Quæ ait ad illum: Domine Abba, vbi certus quidam moratur * Monachus? Et quia inclinata iam est dies, fac charitatem ac gratiam suscipiendi * nos, intra fores tuas ista nocte: ne forte oberrantibus * nobis, comedant nos feræ syluestres. Sæpe enim etiam aliam secum adducit deceptricem mulier. forte etiam expensas deferunt, & res necessarias, quibus * fratrem inescare volunt. Tunc * frater cū vtrisque pugnat cogitationibus, metuitq. ne velut immitis

Ab Exemplo.

** al. Frater?*

** f. me.*

** al. oberrante me, &c.*

** al. monachū.*

** al. Tunc monachus vtrimque impugnatur à cogitationibus.*

D atq. immisericors, præcepto excidat; & ne forte etiā boni occasione capiatur eius anima. Sed ne in longū protrahamus sermonē; si concupiscentia victus fuerit Monachus, & post consummatū scelus si emittere eam voluerit. respondet illi, dicens: quando me * humiliasti ac compressisti, à te dimittis; vt quo velim abeam? At quo pacto ante conspectum parentum meorum comparebo? An poterit amodo res cælari? Certo igitur scias Monache, non amplius me à te abscessuram: quin etiam tecum in tua cella conquiescam; & vnde voles, me * sustentes. Tunc seipsum Monachus deflere incipit, quòd prorsus ianuam suæ cellæ aperuisset. Ista igitur sciens Monache, teipsum custodi. Nam si in * eius laqueos incideris, difficulter te explicare poteris. Laqueis enim inquit, quæ à labijs sunt, pertraxit eum. Quare præ-

** ἐταπείνωσας.*

** al. sustentabis.*

** al. in eius laqueos.*

Prou. 7. vulg. Blanditijs labiorū protraxit eū, &c

E noscens quæ peccati futura sint nouissima; qualemq. committentibus illud, infamiam postea conciliet; fuge voluptatem carnalem: quippe cuius fructus, pudoris atque infamiæ fructus existunt. Et ante voluptatem quidem concupiscentia, post voluptatem autem dolor. Perpende ergo animo, quòd voluptatem dolor consequatur, & fuge peccatum: mente complectens humanum dedecus, atque adeo timorem Dei. Repelle igitur abs te Dæmonem volentem te decipere, & labores tuos abripere: vt absque tristitia permaneas. Nouit quippe cordium scrutator Dominus, quòd non malitiæ caussa,

caussa, aut humano aliquo odio, mulierem respuas: verùm vt non per bonum, tibi opereris malum. Si autem quis dicat, rem bonam esse hospitalitatem; consentio & ego: At hospitalis vir imitari debet eum, qui aurum in fornace probat, purumq. sibi accipit, * improbatum vero despicit. hoc est, mandatum obserua; à peccato autem velut ab ore * serpentis fuge. Nam qui dixit, hospes eram & collegistis me: dixit etiam, non fornicaberis. Sobrium igitur ac castum te præbe in iuuentute tua. Vigilanter attende, ne forte otio atque torpori indulgens, inueniaris prauis affectionibus seruiens à iuuentute vsque ad senectutem. Nam qui in mari naufragium facit, forsitan & vigilauit & decertauit: * verum magna inundationum insultatio ipsum obruit. Qui autem in portu naufragatur, similis est illi, qui mera sua negligentia nauem Domini sui in profundum deducit ac perdit. **B**

** al. vitiatū, & corruptam.*
** al. serpentiū.*
Matth. 25.
Matth. 5. 19.
Exod. 20.
** al. at multa fluctuum inundationes, in eū praualuerunt.*

Tu ergo in portu versaris Monache, siquidem tibi ipsi attendas. Propterea neque nobis in vicis ac castellis conuersari expedit: sin autem te * illuc vsque properandi vrserit necessitas, ne colloquijs distraharis mulierum. Quemadmodum enim qui hamum deglutit, ita tua abripietur anima. Sobrium igitur ac vigilantem te præbe, quia non procul abest prolapsio. Cum modestia igitur ac timore Dei aduersus tentationem decerta: nam fornicationis mater est impudentia. Quòd si te liberius * loquentem, & accedentem ad ipsas viderint; ad peius incitantes, deijcient te. Verum etiam si verecundus sis ac modestus, non confidas tibi: sed aduigila, ne forte compūctionis & pietatis prætextu, mentem tuam verbis blandiloquis corrūpant ac destruant. Dixit enim quidam Sanctorum: Sermones proferunt, affectū animi emollire conantes. At certe quemadmodum dixit Saluator: Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices vt columbæ. Admonet autem & per Apostolum, dicens: Nolite fieri imprudentes, sed * intelligentes quæ sit voluntas Domini. Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Certo igitur scias carissime, quòd si fueris vt aurum purum in mundo; & ad institutum profectus monasticum, neglexeris te ipsum: non tardabis fieri sicut plumbum. Et si iterum ad monasticum vitæ genus veniens, Dominum in veritate dilexeris: non tardabis fieri vt margarita, non habens maculam, aut rugam, vel quid eiusmodi: sed eris immaculatus omni ex parte. Et istud te rursus nosse volo, quòd qui committit peccatum, grauius bellum habet eo qui se continet. Nam sicut qui lutum in aliquem locum infundit, fœtorem reddit abundantiorem: ita & qui non se continet, passionem auget. Intellige, quòd si te ipsum neglexeris; in fine, te pœnitebit. Cùm dicat Apostolus: Qui sine vxore est, solicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat * Domino. Qui autem cum vxore est, solicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori; & diuisus est. Tu vero Monache, non mundanam elegisti solicitudinem: sed quo pacto placeas Deo; vnde teipsum castrasti propter regnum cœlorum. Rursusq. dico, si non continueris; nouissime multis modis dolebis. secundum Apostolum dicentem: Tribulationem vero carnis habebunt huiusmodi. Nam qui vxorem duxit, inopia * virtutis laborat, curis domus, & vxoris, educationisq. liberorum distractus. Qui autem absque vxore est, solicitus est quæ sunt Domini, quomodo placeat Domino. Teipsum propter regnum cœlorum castrasti; non ferro seminaria * vasa amputans, quippe quod à virtute est alienum: sed pia cogitatione voluptates comprimens. Quare iisdem terminis, viuendiq. institutis insiste. quia scriptum est: Melius erat te non vouere, quàm post votum promissa non reddere. Teipsum igitur ad continentiam compelle: & mundas cogitationes tuas, mentemq. inuenies, tamquam portum * serenum tranquillitate

** al. te ad oppidum seu castellū abeundi vrserit necessitas; ne cū mulierib. colloquaris.*
** al. procaciter agentē, vel garrientē cū ipsis.*
Matth. 10.
Luc. 10.
Eph. 5.
** al. sed intelligite quæ sit voluntas Dei.*
1. Cor. 7.
** al. Deo.*
1. Cor. 7.
** f. de virtute minus laborat.*
** τοὺς διδύμους.*
Eccl. 5.
** al. tranquillū serenitate plenum.*

C **D** **E**

A quillitate plenum. Et futurorum bonorum spes, vires animæ tuæ pinguefaciet, quasi adipe & pinguedine repletas: quibus nos Dominus dignetur iustus iudex. Amen. Neque alio * modo templum corrumpas Dei, obsecro. & non contristes inhabitantem in nobis Dei spiritum; nec sanctos Angelos nostræ deputatos custodiæ, die noctuq. qui & dæmonas à nobis repellunt * inuisibiles, dentibus aduersum nos, stridentes: ne forte ipsi accusatores nostri, in die euadant iudicij, subijciamurq. euersioni Sodomorum. Nam etiamsi nos, parietes ac muri circumdederint; & licet nos* tectũ contexerit, & fores occlusæ sint, ac tenebræ existant: attamen cogitemus nihil eorum quæ ad nos pertinent, latere eum qui tenebras à luce separauit. Fidemq. tibi Propheta faciat, dicens: Intelligite insipientes in populo, &
B stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem non audit? aut qui finxit oculum non considerat? Qui corripit gentes non arguet; qui docet hominem scientiam? Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Vides * frater carissime, quòd non solum hominum actiones intueatur Deus, verum etiam cogitationes. Quòd si tibi suggerat inimicus, dicens: Restat pœnitentia, ideo iã voluntate tua perfruere. Dic ad eum: Quæ vtilitas est diabole, domum bene exstructam diruere, ac de integro rursus ædificare? Cum dicat Apostolus: Cum metu ac tremore vestram salutem operamini. Vbi vero metus est & tremor, perspicuum est nullam adesse voluptatem. Da ergo operam saluti tuæ, dilectissime frater; ac mentem ad tranquillitatem traducens, recollige cogitationes tuas, & dic intra teipsum: Tanto iam
C tempore tuas voluntates & carnis cupiditates exples, & cogitationibus satisfacis tuis? Quod lucrum his perficiendis retulisti? Numquid ad staturam tuam, adiecisti cubitum vnum? At crassus ac pinguis factus es? aliud igitur tibi ipse nihil, præter escam vermium collegisti. Quid ergo inde tibi vtilitatis accessit? Cælestem ne thesaurum bonis complesti, dum ita sine metu vitam degis? Quid igitur tibi profuerit, reliquisse mundum? Heu mihi, ò anima; quòd ad talem vitæ conditionem, aut potius euersionem * deueneris? Ecce fratres mei virtutibus exornati sunt, Deumq. in veritate timent: ego autem in tenebris ambulo. Mane resipisco propter ea quæ ago, ac die consequenti deteriora perficio. Et cùm mihi Dominus * vitam & sanitatem donauerit, his ego confisus Creatorem meum exacerbo. Quare negli-
D gens es, ò anima mea? Cur pro nihilo ducis? Non enim te pellet atque abijciet Creator, qui te ex non esse ad esse produxit. Ipse mittit angelum suum: tu hinc discedes? Agnosce infirmitatẽ tuam ò anima mea, quamdiu factori tuo, ac mandatis ipsius reluctaberis? Opprobrium me fecisti, ò diabole, & angelis & hominibus, * morigerumq. impijs tuis reddidisti consilijs. Suggeris enim mihi, dicens: Semel exple concupiscentiam tuam, & non amplius indulgebis ei; neque cognoscetur peccatum tuum. Et ecce paruum illud, magnus mihi factus est hiatus: nec possum improbis, varijsq. concupiscentijs tuis resistere. Nam exiguum foramen aqua inuenit, hiatumq. magnum ac omnibus manifestum efficit. Vere enim peccatorum consuetudo in deterius agit cum qui lapsus est. Mentem quippe meam
E immundis * obscurasti cogitationibus, & in peccati foueam impulisti me. Cui dicam, vt super me plangat misero peccatore? Nudum enim me inimicus reddidit, ob meam pigritiam; verum spe in Deum respiciens, non despero salutem meam in finem; quoniam clementissimus est, & optimus Dominus. Quid porro & ad fraudulentum deceptorẽ inimicum? * quia cõtinentiam meam ob stomachi infirmitatem euertit, & me à vigilia in orationibus alienum fecit. auaritiam in me, prætextu longioris senectutis plantauit, lacrymas meas exsiccauit, cor meum crassum ac stupidum reddidit.

Ab

Marginalia:

* al. alio in loco

1. Cor. 3. 6.

Eph. 4.

* al. inuisibiliter.

* al. terra occultauerit.

Gen. 1.

Psal. 93.

* al. Vide carissime.

Philip. 2.

Quomodo quis ad seipsum redire debeat.

* al. deuenerim.

* al. fortitudinem, & sanitatem.

* al. obediensq. factus sum consilio tuo impio.

Prouerbium accommodatum.

* al. obscurauit. & in lacum peccati me impulit.

* al. quippe qui.

Ab obedientia in Christo, me segregauit ; & in distractionibus me * suffixit. inobedientem, ac otiosum me reddidit ; ne quid agerem: & vt curiose ac frustra laborarem effecit. Inuidiam, & detractionem me docuit. Trabem quæ in oculo meo est, non permittit mihi vt considerem : festucam autem quæ in oculo fratris mei est, oculis meis objicit. Quæ in corde meo sunt, occultare suadet ; sin autem in aliquod impegerit frater meus delictum, de eo vt * garriam efficit. Superbiam, & iracundiam atque excandescentiam me edocuit. Ventri, & ebrietati, ac voluptatibus me deditum esse fecit. Damna animæ meæ, tamquam lucra comparauit mihi. Pigrum, & murmuratorem, atque multiloquum me esse docuit. Versutum, & susurronem, ac immorigerum me effecit. In lectione, & psalmodia, distractum esse alijs, me docuit. Oro, & non attendo. captiuum me ducit, & non considero. Admonitus frequenter à viris Deum timentibus, bonæ ipsorum adhortationi non parebam : nam sicut iacula, illorum verba excipiebam, & commonitus irascebar. Satis sit tibi tantus interitus Diabole. Agedum in teipsam ò anima mea reuertere. Qua potissimum re freta, tuum Creatorem exacerbas ? Quamdiu in iisdem versaris malis ? Noli aspernari gratiam eius qui te protegit atque conseruat : ne forte abs te recedat, & in manus tuorum tradaris inimicorum. Fuge diabolum ò anima mea, & opera eius : nam odium erga homines gerit, & homicida est ab initio. Si ad eum accesseris, non parcet perditioni tuæ. Relinque hostem malignum, & Deo benignissimo adhære. Erubesce igitur ò anima, & in viam salutis reuertere. Vulnerata autem, ne teipsam desperes. nam sæpe licet pugil ceciderit, tandem adhuc coronam refert. Cecidisti ? resurge. Viriliter age, & dic : nunc incepi. Et ne perseueres in lapsu tuo : ne forte vt cadauer in auium & bestiarum cibum * tradaris. Cùm propheta clamet : Ne tradideris animam confitentem tibi. Animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem. Procide & tu Regi gloriæ, confitens peccata tua : nam multitudinem miserationum continet. Qui terrenum adire Regem volunt, à ianitoribus prohibentur, a militibus & ministris * expelluntur ; dona Principibus * afferunt, vt voti compotes fiant. Tu autem ad Regem accedens vniuersorum, nihil horum suspiceris. Non dona requirit : nullus enim est qui accipiat, neque qui impediat : quoniam statim Rex inuenitur, & admittit te. Malitiæ est immemor, & benignus, & de hominum vitijs dolet. Accede igitur ad ipsum, non in simulatione, neque corde duplici : verum in conscientia pura. Nam priusquam tu exiguum aut magnum quid loquaris, præuidet de quibus locuturus sis: & antequam tuum aperturus sis os, quæ in tuo sunt corde præcognoscit. Ne ergo vacilles, neque morbum tuum occultes : non enim durus est medicus ; sed * indulgens, solo verbo curat. Dixit, & facta sunt. hocq. ex ipsis crede rebus. Dixit paralytico ; Tibi dico surge, tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam : & è vestigio sanus factus est homo ; & baiulans suum quo portabatur lectũ, ambulabat sanus. Dixit & leproso, volo, mundare : & ilico mundata est eius lepra. Quin & Lazarũ quoque quatriduanũ solo verbo a mortuis excitauit Dominus. Et ne sigillatim recensentes, videamur in longũ protrahere sermonẽ ; nam * opera ipsius innumerabilia sunt : Illius etiam (quæ pedes eius lacrymis irrigauit, & capillis suis abstersit,) peccata verbo diluit, atque dimisit, dicens: Confide filia, fides tua te saluam fecit. Nam fons est indeficiens, medicamenta salutis hominibus producens. Ne ergo hæsites : non enim te saluari volentem reijcier, qui ait : Si vos cum sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris: quanto magis Pater vester qui in cælis est, dabit bona petentibus se ? Accede igitur ad Patrem misericordiarum, & confitere peccata tua, cum lacrymis dicens:

Peccaui

* al. defixum tenet.
Matth. 7. Luc. 6.
* al. vt apud alios garriam, mihi Auctor est.
Ioann. 8.
* al. apponaris.
Psal. 73.
* al. reijciuntur.
* al. adducunt.
In conscientia pura ad Deum recurrendum.
* al. compatiens
Marc. 2. & Luc. 5. Ioh. 5.
Matth. 8. Mar. 1. Luc. 5
Ioh. 11.
* al. opera Dei infinita sunt.
Matth. 9.
Matth. 7.

A PECCAVI in cœlum, & coram te Domine Deus omnipotens, & non sum amplius dignus vocari filius tuus, neque sursum aspectum tollere, & cernere altitudinem cœlorum, præ multitudine iniquitatum mearum, neque nomen tuum gloriosum nuncupare labijs mei peccatoris. Nam cœlo & terra indignum * me reddidi: quia te optimum Dominum exacerbaui. Precor obtestorq. Domine, ne me à facie tua abijcias; neque recedas à me, ne miser peream. Nisi enim me tua gratia protexisset, iam ego perijssem, & essem instar pulueris ante faciem venti, & quasi numquam in hac vita apparuissem. Nam ex quo viam tuam dereliqui, nullus hic mihi bonus occurrit dies. Qui enim in peccatis melior visus est dies, acerbissimorum exstitit acerbissimus. Verùm deinceps spero fore, vt gratia tua, quæ me B confortat, consulat saluti meæ. Nuncque ad te supplex recurro, obsecrans, vt me à iustitiæ aberrantem via, suscipias. Effunde in me miserationum tuarum multitudinem, sicut in filium olim effudisti prodigum: quia vitam meam dedecoraui, dissipatis diuitijs gratiæ tuæ. Miserere mei Deus, & ne vitæ memineris meæ, quæ ad extremam redacta est vilitatem. Miserere mei, sicut olim peccatricis, & publicani es misertus. Miserere mei, sicut commiseratione ductus es latronis. Nam is in terra cum esset, ab omnibus reprobatus est: at tu eum suscepisti, & delitiarum paradisi incolam fecisti. Quare & meam inutilis tui serui pœnitentiam suscipe: nam & ego à cunctis spretus sum, atque reiectus. Aduenisti enim Domine, non vt * iustos, sed peccatores vocares ad pœnitentiam. Deprecare carissime, & confitere: C verum actio orationi cooperetur, atque confessioni; vt oratio tua sicut incensum dirigatur in conspectu Dei. audiasq. O homo, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Ipse * autem Deus qui aberrantium dux est, & collapsorum atque debilium erector, donet nobis vt vitam peragamus irreprehensibilem: statuatq. nos à dextris suis in illa die iustus iudex. Quoniam ipsi conuenit omnis * gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & Spiritui sancto: nunc & semper, & in omnes seculorum generationes. Amen.

Oratio Pœnitenti necessaria. — *Luc.* 15. — *Luc.* 18. — * *al. indignum me reddidi, te benignissimum Dominum exacerbans. Precor obtestorq.* — *Psal.* 1.17.34 — *Iob* 26.30. — *Luc.* 15. — *Luc.* 7. — *Matth.* 9. — *Marc.* 2. — *Luc.* 5. — *Luc.* 23. — * *al. non vt iustos saluares, sed, &c.* — *Luc.* 5. — *Matth.* 15. — * *al. Deus autē qui, &c. absque (Ipse.)* — *Matth.* 25. — * *al. omnis gloria, in secula seculorum. Amē.*

D

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

GRAVIS *ista est Parænesis, vtilis, & necessaria, non solum Monachis ac Religiosis qui exciderunt, vt lapsum reparent, ac vitam emendent: verum & cunctis in peccata collapsis; vt cum ceciderint, mox per Pœnitentiam ad meliorem vitam resurgere, & ad Deum iā conscientia pura recurrere discant: neque vmquam in peccatorum sordibus volutantes perseuerent, vt non illis immoriantur, salutisq. suæ naufragium (quod absit) faciant. Huc autē pertinent, quæ ab eod. nostro tractantur Auctore, Tomo primo, in Tract.* De abstinendo à cupiditatibus carnalib. & de certamine, ad Fratrem qui excidit.] *per tot. & postea in Tract.* De abstinendo ab omni consuetudine perniciosa, &c.] *quæque à Basilio Magno grauiter ac copiose adseruntur in duabus Epistolis, altera ad Monachum qui castitate exciderat, quæ reprehensionē & castigationem eius continet; ac ad resipiscendum, adhortationem grauem. cuius principium ibi est:* Salutis E gaudium, *&c. altera apud eum Epistola est ad alium Monachum etiam elapsum. cuius initium est:* Duplici timore mens mea percellitur tui caussa, *&c. Vtraque Epistola grauis & insignis est, ac digna quæ legatur, & cum hisce Ephræm conferatur, quibuscum etiam eiusdem quasi sunt Argumenti. Quò etiam spectat duplex apud Chrysostomum Parænesis, ad Theodorum lapsum, siue de reparatione lapsi. in Epist. 5. & 6. Tom. 5. &c.*

Parænesis 42. ad Fratrem qui excidit, & de Pœnitentia.] *Variat hæc Inscriptio in alijs atque alijs mmss. nā alibi est:* Parænesis seu adhortatio 42. ad Monachum qui deseruit Monasterium, & de Pœnitentia.] *al.* ad Fratrem quemdam. & de Pœnitentia.] *al.* ad Fratrem, qui impegit atque prolapsus est in peccatum. & de resipiscentia.] *al.* Eiusdem, ad Mo-

ad Monachum elapsum, & de Pœnitentia.] *al. simpliciter* , Parænesis de Pœnitentia.] A *& sic in alijs atque alijs Codicibus , ex quibus ea à me hic reposita est Inscriptio , quæ instituto magis seruit , & in pluribus exemplaribus reperitur.*

Vbi postea in textu Auctoris Græc. est : ὅτι με ἐταπείνωσας, ἐξαποστέλλεις ἀπὸ σου, *&c.*] *Verba sunt mulieris ad Fratrem, blanditijs eius deceptum. qua nos ita hic latine reddidimus :* quando me humiliasti ac compressisti , à te dimittis , &c.] *nam humiliare , pro (comprimere) Phrasis habetur Hebraica , vnde forte & ad Syros manauit . alibique in eadem etiam reperitur acceptione apud Auctorem nostrum Syrum , sicut suis constabit locis: quare & à nobis hic similiter vsurpata , cum & Scripturæ ista locutio in ea significatione dicatur familiaris, &c.*

An potest amodo res cælari? Certo igitur scias Monache , non amplius me à te abscessuram, &c.] *In alio MS. cum tali appendice , sic ista leguntur : Non poterit amplius res ea cælari , quare in occulto potius me teneas ad mensem dierum , vel vt diutissime ad menses tres.* B *Certo igitur scias , &c.*] *Sed melior clariorque prior est lectio absque eiusmodi appendice , quæ etiam vix cohæret , neque est vllius momenti , immo & contradictionem implicat ; cum dicat : in occulto me teneas ad mensem dierum , aut amplius ad menses tres . subdatq; Certo igitur scias , me non amplius à te abscessuram , &c.*] *quomodo enim cupit ad vnum saltem mensem , aut vt diutissime ad tres menses apud eum remanere ; & iterum dicit se non amplius ab eo discessuram ? &c. quare nullo modo inserenda hic ista appendix videtur , sed retinenda lectio quæ in pluribus reperitur mmss. quæque à nobis hic reposita est.*

Cum dicat Apostolus : Qui sine vxore est , sollicitus est quæ Domini sunt , quomodo placeat Deo : Qui autem cum vxore est , sollicitus est quæ sunt mundi , &c.] *Ex quo Apostoli loco (qui est 1. Cor. 7.) non obscure hic Auctor differentiam deducit, explicatque Secularium & eorum qui seculo renuntiarunt, coniugatorum & eorum qui absque vxore viuunt, solutorum & regularium ac continentiæ voto ligatorum , &c. De quibus tamen plenius & ex pro-* C *fesso magis , Tomo primo apud eumd. in tract. super illud :* Melius est nubere quàm vri .] *ac in nostris ibi Schol. vbi multa huc facientia in medium adducuntur , quibus non parum præsens hic Auctoris locus illustratur . sicut & hoc ipso Tomo 2. suprà , in illud ,* Attende tibi ipsi . cap. 9. *alibique sparsim sæpius . Quò etiam pertinent, quæ S. Hieronymus copiose libro primo contra Iouinianum tractat . & Chrysostomus in Epistola 5. ad Theodorum Monachum elapsum , & 6. ad eumd. cuius Epistolæ etiam Sozomenus meminit lib. 8. cap. 2. eccles. hist. &c. vbi non pauca, cum hisce Ephræm communia, de monachorum institutis , eorumque continentiæ voto adferuntur lectu sane dignissima.*

Ipse mittit Angelum suum ; tu hinc discedes?] *Ista licet al. sine interrogatione quoque reperiantur , tamen melius accommodatiusq. vt est in pluribus mmss. cum interrogatione leguntur , vt hic transtulimus ac reposuimus . Est autem percontatio cum admiratione . q. d. fieri ne potest vt hinc, hoc est , ex religiosa vita , vel Monasterio discedere velis , quò Angelum suum* D *Dominus mittere solet ? &c.*

Peccaui in cælum, & coram te Domine Deus omnipotens , &c.] *Oratio ad Deum efficax hæc est, & Pænitentiam agere volenti non solum vtilis sed & necessaria, valdeq. pathetica , atque ex varijs Scripturæ locis exemplisq. contexta , &c. Quæ etsi alibi apud Auctorem etiam per se posita reperiatur seorsim, hic tamen admodum apposite conuenienterq. superiori Parænesi (quacum cohæret , & vnde dependet) subijcitur connectiturq. quomodo etiam in omnibus antiquis mmss. coniunctim inuenitur . Quod porro in fine huius est :* Quoniam ipsi conuenit omnis gloria , honor , & adoratio , Patri, & Filio , & Spiritui sancto , &c.] *al. pro eo legitur :* Quoniam ipsum decet omnis gloria , in secula seculorum. Amen.] & *al.* Quoniam te decet gloria, in secula. Amen. E

PARAE-

PARAENESIS QVADRAGESIMA TERTIA.

Quòd non oporteat iurare, neque blasphemare.

al. Eiusd. de non-iurãdo, nec blasphemando.

CVM dicat Dominus & Saluator noster Iesus Christus: Iterum audistis, quia dictum est antiquis: non periurabis: reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per cælum: quia thronus Dei est: neque per terram, quia scabellum est pedum eius: neque per Hierosolymam: quia ciuitas est magni Regis, neque per caput tuum iuraueris: quia non potes vnum capillum album facere nigrum. Sit autem sermo vester, est, est: non, non: quod autem his abundantius est, a malo est. Et quomodo nos præcepta Creatoris nostri transgredi audemus? secundum eum qui dicit: Et posuerunt in cælum os suum, & lingua eorum pertransiuit in terra. Et audes aperire audacter os tuum, & in cælum verba emittere iuramenta, atque blasphemias? & non times, ne forte falx ignea quam Propheta vidit, demoretur in domo tua, donec ex ea quæ sub cœlo est, te excidat ac deleat: dum sic audes os aperire aduersus Deum omnipotentem? in quem Angeli, Archangeli, Cherubim, & Seraphim, non audent oculos conijcere: sed cum timore ac tremore assistunt collaudantes formidabile, & gloriosum, atque honorabile nomen eius. Et sicut scriptum est: Audaces, sibi placentes, sectas non metuunt introducere, blasphemantes. Vbi Angeli, fortitudine & virtute cum sint maiores, non portant aduersum se execrabile iudicium. Hi verò velut irrationabilia pecora, naturaliter in captionem & in perniciem, in his quæ ignorant blasphemantes, in corruptione sua peribunt, percipientes mercedem iniustitiæ. At tu homo cum sis, non agnoscis teipsum? An putas, quòd probitatem præbeat res ista? non inquam: verùm in perniciem atque exitium ea tibi res accidet: quia & aliorum animas coinquinas, Satanæ administer effectus. Cum dicat Apostolus: docentes & commonentes vosmetipsos in psalmis, & hymnis, ac canticis spiritualibus, cantantes in cordibus vestris Domino. Tu verò, pro hisce contraria doces, blasphemias & iuramenta. teq. ipsum vna cum imitatoribus insipientiæ tuæ, filios gehennæ efficis: quoniam os quod ad glorificationem suam procreauit Deus, illud tu amaritudine imples. Desine igitur o homo: ne forte idem sermo quem contemnis, flamma fiat in ore tuo, & tuam linguam comburat. Nam si homo homini pugnam suscitans, etiam pace iam facta, in conspectum eius prodire erubescit: quomodo tu hodie in mundo constitutus, & cras tribunali ipsius præsentandus, audes talia eloqui? & non metuis, ne forte ignis e cœlo descēdat, & deuoret te: dum tu sic os aduersus omnipotentem aperis? neque vereris, ne forte terra sub te repente disrumpatur, & te absorbeat? Ne decipiaris o homo: impossibile est enim manus effugere Creatoris nostri. Audi eum qui dicit: Blasphemantes. qui rationem reddent Deo, qui paratus est iudicare viuos & mortuos. Quousque tandem exacerbamus eum, qui tanta nobis bona donauit? qui puluerem e terra capiens, formauit hominem; & inspirauit in eum, spiritum vitæ. qui cuncta subiecit sub pedibus suis. & nos dormientes custodit, & excitatos protegit, & esurientes nutrit, ac nudos vestit. pusillanimes consolatur: corripit, & miseretur. qui etiam filium suum vnigenitum, pro omnium vita tradidit: Nos autem

Marginal notes: Matth. 5. — Ibidem. & Iacob. 5. — Matth. 5. & Iacob. 5. — Psal. 72. — Iccel. 2. 3. Apoc. 14. — 1. Pet. 1. Philipp. 2. — 2. Pet. 2. Ibidem. — Ibid. & Iud. 1. — Coloss. 3. — Cōtra blasphemantes, atque iurantes. — A simili. & a minori. — Blasphemi taxantur. — 1. Pet. 4. — Gen. 2. Sap. 15. — Rom. 8. Heb. 6.

tem pro beneficijs eius, spinas & tribulos proferimus, quorum consummatio in combustionem. Accede ergo ad benignissimum, & malorum atque iniuriarum plane immemorem Deum: petens ab eo custodiam ori tuo, & ostium circumstantiæ labijs tuis. Cernis enim Prophetam, quomodo tremore ac metu perculsus, & per puram cum Deo precationem sermocinans, exclamabat dicens: Domine audiui auditionem tuam & timui. Domine consideraui opera tua, & expaui. Ac rursus: Obseruaui, & conturbatum est cor * meum, a voce precationis labiorum meorum. Et ingressus est tremor in ossibus meis, & * in me conturbata est * virtus mea. Quòd si adhuc pergimus iustum contemnere Iudicem; audiamus Apostolum dicentem: An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis: ignorans quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor; thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis, * & iusti iudicij Dei: qui reddet vnicuique secundum opera eius. Propterea & alibi dicit Scriptura: Si peccans peccauerit homo * in hominem, etiam orabunt pro eo ad Dominum: Si autem in * Dominum peccauerit; quis orabit pro eo? Iccirco pœnitentiam agamus Fratres: quousque Creatorem nostrum exacerbamus? Si portum perdiderimus: vbi tempestatis ac perturbationis tempore saluabimur? Quòd si Dominum exacerbauerimus: ad quem tribulationis tempore, & in hora necessitatis confugiemus? Ego quidem dilectissimi, non tamquam opere * veritatem demonstrans, ista vobis conscripsi: verùm vti frater, consilium præbens. Nisi quia Dominus adiuuit me, paullo minus in inferno habitasset anima mea. Quocirca & vos, ego miserrimus hominum, obsecro: precemini pro me apud Dominum, vt multitudo peccatorum meorum ante finem meum deleatur, ne confundar ab exspectatione mea. Et in hora mortis, me respiciat secundum multitudinem miserationum suarum. & tunc per fideles, illuminatosq. Angelos, animam meam peccatricem cum vestris animabus ad requiem iustorum deducat. Qualem enim putatis, terrorem atque tremorem habet anima, in hora illa? Nam si is qui in regionem proficiscitur longinquam, subsistit & admiratur, populum cernens peregrinum, & terram alterius linguæ, quam numquam vidit: quo putatis timore percelli animam, quando ex hoc seculo ad futurum emigrarit; dum cernit tunc quæ numquam aspexit? Satagamus igitur eorum, quæ ibi contingent, carissimi, tota mente & corde. Seruiamus * Deo, totis viribus nostris. Custodiamus mandata eius, omni contentione. Diligamus formidabile, & omni honore dignissimum nomen sanctum eius; & proximum, sicut nosipsos: vt audire promereamur benedictam illam vocem: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum, a constitutione mundi. Benedictus Deus, qui nos sua implet benedictione: quoniam in omnia secula, misericordia eius. Amen.

*Psal. 140. — Habac. 3. — Ibid. iuxta LXX. — * al. venter meus. — * al subter me. — * al. habitudo — Rom. 2. — * al. & reuelationis iusti iudicij. — 1. Reg. 2. — * al. vir in virum, &c. — * al. in Deum. — * al. virtutem. — Psal. 93. — Psal. 50. — A minore ad maius. — * al. Domino. — Matt. 19. 22. & Marc. 12. — Matth. 25.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

VT plenius cognoscatur, contra quod hic Iuramentum Auctor agat, & quodnam illicitum sit ac prohibitum, & quod non: sciendum est, duplex esse iuramentum; aliud necessarium & non prohibitum; aliud temerarium, vanum, & non necessarium, illudque illicitum ac prohibitum, contra quod ab Auctore hic agitur. Necessarium est, quoties vel ad Dei gloriam, vel ad proximi vtilitatem in veritate, iudicio & iustitia iusiurandum præstatur. veluti Deuteron. 6. Deum tuum timebis, & illi soli seruies, ac per nomen illius iurabis, &c. ac Esai. 65. Et qui iurat in terra, iurabit in Deo, Amen. & Ierem. 4. Et iurabis, viuit Dominus, in veritate, & in iudicio,

A *cio, & in iustitia. Et Hebræor. 6. Abrahæ namque promittens Deus, quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem, iurauit per semetipsum. & ibid. Homines enim per maiorem sui iurant; & omnis controuersiæ eorum finis, ad confirmationem, est iuramentum, &c. Vanum porro ac temerarium, illicitum & non necessarium, est omne iusiurandum, quod non vel Dei gloria, vel fratrum vtilitas, singularisq. alicuius boni necessitas necessario postulat, &c. Quomodo etiam prohibetur (Exod. 20.) assumi nomen Domini Dei in vanum, &c. ac Deut. 5. Non vsurpabis nomen Dei tui frustra: quia non erit impunitus, qui super re vana nomen eius assumpserit. & Zachar. 8. Iuramentum mendax ne diligatis, &c. nec non Leuit. 19. Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui, ego Dominus. & Eccl. 23. Iurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa, &c. Ibidemq. postea sic: Vir multum iurans, implebitur iniquitate, & non discedet à domo illius plaga, &c. & Eccl. 27. Sermo crebro iurantis, horrorem incutit, &c.] Et vt ad noui quoque Testamenti veniamus testimonia; primo se offert illud Matth. 5. hic ab Auctore etiam citatum: Audistis quia dictum est antiquis; non periurabis: reddes autem Domino*

B *iuramenta tua. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per cælum, neque per terram, &c. Cui & ista consonant Iacob. 5. Ante omnia autem fratres mei, nolite iurare, neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester, est, est, non, non: vt non sub iudicio decidatis, &c. Contra quod iuramenti genus, etiam cum S. nostro Patre Ephræm, agunt tractantq. S. Basilius magnus, & S. Chrysostomus super allegatum locum Matth. 5. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, &c. vbi in Homil. 12. inter alia sic habet: Nemo est, qui frequenter iurat, quin aliquando non periuret, sicut qui consueuit multa loqui, aliquando loquitur importuna, &c. vbi consequenter multa aduersus iuramenta & periuria, idem Auctor in medium adfert. sicut etiam sæpe alibi, velut in actа Apost. cap. 3. Homil. 9. post med. vbi quid sit iuramentum, & vnde natum, quæque eius incommoda, percensetur. & in Epist. ad Rom. cap. 7. Homil. 12. vbi inter alia dicit, multo difficilius esse iurantem non peierare, quàm prorsus à iureiurando abstinere, &c. Ac in varijs ad populum Antioch. Homilijs, Tom. 5. vbi sparsim & incidenter non pauca de iuramentis vitandis, in medium adducit: nimirum Ho-*

C *mil. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. vbi de iuramentorum abstinentia, pulchra ponitur admonitio, ostenditurq. quomodo ex vno iuramento multa sæpe fiant periuria, &c. ac Hom. 15. 16. 19. 26. & Homil. 27. quæ tota est, de iuramentorum abstinentia. ac Hom. 28. super Matth. ex cap. 5. de fugiendis iuramentis, &c.] Quibus & aliqua S. Augustini loca in eamdem rem adijciam, ex lib. 1. de Sermone Domini in monte, cap. 15. vbi sic est: Sicut falsum loqui non potest, qui non loquitur: ita peierare non potest, qui non iurat, &c. Vnde timore periurij prohibetur iuratio, ibid. & ponitur in Dec. 22. quæst. 1. Idem super Epist. ad Galat. in exposit. cap. 1. Tom. 4. ponitur q. in Decret. ibidem. & lib. de mendacio, cap. 15. Tom. 4. vbi multa huc pertinent, seruiuntq. & lib. contra Fortunatum Manichæum, disputatione 2. in medio, & infra. Tom. 6. Item libro de verbis Apostoli, Serm. 28. Tom. 10. & in Serm. de decollat. S. Ioannis Baptistæ. plurimisq. alijs apud eumdem Augustinum locis, quæ recensere hic foret longum, cum & iam adducta abunde sufficiant. Contra Blasphemiam porro ac Blasphemantes, quia etiam hic noster tractat Auctor, suffecerit in idem Argumentum plura videre cupienti, legisse ac cum his contu-*

D *lisse, quæ ab eodem S. Patre, de his plenius adducuntur Tomo 1. in Respons. ad Interrogat.* Quomodo blasphematur Deus? *&c. nostrisq. ibidem Scholijs. nec non in Respons. ad Interrog.* Quid sibi vult dictum illud Apostoli: Per præuaricationem legis, Deum inhonoras?] *quò in reliquis, diligentem Lectorem remittimus. vt etiam ad ea, quæ in principio huius 2. Tomi, in Cantico eiusdem spirituali, ad Iuuentutem Christianam, habentur, ibi:* Coerce linguam tuam à iuramentis, blasphemijs, atque conuitijs, *&c.*

Postea in Auctore nostro allegantur verba 2. Pet. 2. Audaces, sibi placentes, sectas non metuunt introducere, blasphemantes, &c.] *Vbi in Græco est, δόξας οὐ τρέμουσιν. fort.* magistratus non metuunt. *Hic enim per (δόξας) non tam videntur significari opiniones ac sectæ, quàm illi potius qui sunt in magistratu ac principatu, quos fere solet δόξα .i. honor & gloria comitari, vt sit Synechdoche: nam scripta illa 2. videtur Epistola à S. Petro, vt etiam illa à S. Iuda, potissimum contra hæreticos, qui magistratus & principes docebant esse contemnen-*

E *dos, multas contumelias in Deum & homines iacientes, libidini ac ventri suo dediti, &c.] Biblia quoque Gothica hic habent,* maiestatem non metuunt, *vt etiam in Epistola B. Iudæ. al.* maiestates non metuunt, *&c. pro quo, in vulg. 2. Pet. 2.* sectas non metuunt, *&c.*

Domine audiui auditionem tuam, & timui. Domine consideraui opera tua, & expaui.] *Locus est Habac. 3. consentitq. per omnia hic lectio Ephræm, cum edit. 70. nisi quòd ibi vt hic geminando non ponatur,* Domine consideraui, &c.] *In multis autem hic est, (κύριε κατενόησα,* Domine consideraui) *vt hoc loco apud nostrum Auctorem. & apud S. Hieronym. qui etiam putat,* consideraui & obstupui, *siue expaui, quæ in Hebræo non habentur, addita esse in LXX. cæteros autem interpretes dicit, cum sua versione conuenire. In vulg.*

vero aliter, sic habetur: Domine audiui auditionem tuam & timui: Domine opus tuum in medio annorum, viuifica illud, &c.] *Quod porro postea in sacro Cod. vt etiam hic apud Ephræm, additur:* Obseruaui & conturbatum est cor meum, &c.] *in edit. 70. est:* extimuit venter meus, &c.] *sic quoque in Comm. apud S. Hier. at in cæteris fere,* (ἡ καρδία μου. venter meus) *legitur, vt & hic apud Auctorem. In vulgata autem:* Audiui, & conturbatus est venter meus, à voce contremuerunt labia mea: ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat, &c.] *vbi varietatem considera, & concilia.* A

Alibi dicit Scriptura: Si peccans peccauerit homo in hominem, etiam orabunt pro eo ad Dominum, &c.] *Verba Scripturæ sunt 1. Reg. 2. consentitq. hic lectio Auctoris Græc. cum LXX. at in vulg. e:* Si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: Si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo? &c.] *sunt autem ista ibi verba Heli ad suos filios, quæ hic suo accommodat instituto Auctor.*

B

Denique in fine huius Parænes. pro eo quod ibi est: Quoniam in omnia secula, misericordia eius. Amen.] *in alio MS. sic concluditur:* Quoniam ipsius est regnum, & potentia, ac gloria: nunc & semper, & in sempiterna secula seculorum. Amen.] *Vtraque concludendi ratio, tamquam bona & Auctori vsitata probatur.*

PARAENESIS QVADRAGES. QVARTA.

*De * Timore Dei.*

** al. Eiusdem Paranesis, de Timore Dei.*

C

Matth. 21. Marc. 12.

** al. Attendamus his quæ dicuntur a Domino. & al. per Dominum, &c.*

ATTENDE tibi ipsi Carissime, ne forte in negligentia atque distractione perdas tempus tuum. Attende *ijs quæ dicta sunt à Domino: Vineam plantasti tibi; circumda illi maceriam. Amœnum hortum comparasti tibi; fructus eius serua: vt læteris in nouissimis ruis. Et non dimittas porcos tuos, in labores tuos; ne deuastent eos. Quid enim prodest fratres, si hodie vitam quietam in cella degamus: cras autem in ciuitate ac vicis remoremur, ea agentes, quæ non placent Deo? Quid prodest fratres, si vno die ædificemus, duobus autem destruamus? Quomodo enim sic operantibus nobis, perfici poterit opus? Quid nobis, & seculo? Quid nobis, & negotiationibus * huius vitæ; qui mortui sumus mundo? At de alimentis fit sermo? manus ad carnis ministerium sufficiunt, maxime adiuuante nos Domino. Nemo enim militans Deo, vt ait Apostolus, implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat qui ipsum ad militiam elegit. Ac rursus: Nocte & die operantes proprijs manibus, ne quem vestrum grauaremus. Quid nobis cum vicorum vijs, o monache? Si enim dum in nostra residemus atque quiescimus cella, vitiorum cogitationibus, rerumq. adumbrationibus obsistere nequimus: quomodo non magis faciliusq. capiemur; si in alienigenarum manubias, nosipsos coniecerimus? At frequenter vis dicere, ex Præfectorum commissione, te necessario vicos adire. Quòd si eorum permissu, & propter obedientiam id agas; extra culpam es, dummodo quod tibi mandatum est, cum timore Dei egeris: at sunt nonnulli, qui prætextu obedientiæ, propriam quoque perficere concupiscentiam quærunt, secundum hominem veterem. Vide igitur vt prudens; ne pro auro & argento, testam ac lutum inferas: & pro obedientia, inobedientiam opereris. Quid enim profecerunt, qui cum Iesu filio Naue, & Chaleb profecti sunt, ad explorandam terram? quippe qui prætextu obedientiæ, inobedientiam exercuerunt, veritatem deserentes, & a Domino recedentes, atque ab ipso corda filiorum Israel peruertentes. Quocirca siquando in ministerium mittaris; cum timore Dei cuncta gerito,

** al. & curis huius mundi; qui mortui sumus vana vita istius seculi?*

D

2. Tim. 2.

1. Thess. 2.

E

Num. 13. 14. Iosue 2. 3. Eccles. 46.

tamquam

A tamquam Deo præſente & * iugiter opera tua ſpectante. Si enim miſſus, vadis miniſtraturus Sanctis, ipſoq. miniſterio ſpreto contraria agas, ac Deo contempto delitias quæras, concupiſcentiasve expleas: nequaquam obedientiæ opus impleuiſti, ſed inobedientiæ crimen commiſiſti. Scire autem te volo, quòd quemadmodum hi qui te in monaſterio, quiete ac tranquille viuentem, & Domino Chriſto ſeruientem vident, in te Deum glorificant: ita qui te in ciuitate aut caſtello facientem quæ diſplicent Deo adſpexerint, in te ſcandalizabuntur. Atqui obſecro quæ tibi merces debetur, ſi conſcientiam proximi vulneres? Quòd ſi conſilio acquieſcas meo, vt Deum timeas, & quietam vitam ducas: in te glorificabitur Dominus, eritq. tibi ad omnem virtutem capeſſendam, robur. Cæterum ſuggerit tibi crebro inimi-

** al. & omnes suos cursus atque vestigia considerante.*

B cus, dicens: Interea dum iuuenis es, tuis fruere concupiſcentijs. quot enim putas in ſeculo delitijs deditos, & tamen cæleſti regno non priuatos? Tu ergo dum iunior adhuc es, comede, bibe, ſeculiq. voluptatibus perfuere: quando autem ad ſenium perueneris, tum demum pœnitentiam agas. Quid enim ab eiuſmodi ætatis flore, corpus tuum affligere quæris? vide ne forte in ægritudinem incidas. Dic ergo tu illi, talia tibi ſuggerenti. Quòd ſi in iuuentute deprehenſus fuero, & ad ſenectutem non peruenero: quidnam ante Tribunal Chriſti reſpondebo? Videmus enim iuuenes quamplurimos in ætate iuuenili morientes, ſenes vero longæuos: ſunt enim imperueſtigabilia opera Domini. Et quomodo tu me decipere tentas, admonens vt ſenectutis tempore pœnitentiam agam? Dicere ne tunc mihi licebit ad Iu-

Suggestio atque tentatio cacodamonis.

Suggestioni improba vt occurrendum.

Rom. 11.

C dicem: Iunior deprehenſus, ex hac vita exceſſi: quare dimitte me modo vt pœnitentiam agam? Nonne plane tunc quoque ipſe mihi reſpondebit: Per tot iam annos dimiſi te, ſæpiuſq. peccantē in me, patienter tuli, neque confeſtim * te occidi; concedens tempora, loca, & momenta, quibus pœnitētiæ ſemina iactare poſſes: At tu, tēpus quod tibi ad pœnitentiam permiſi, in peccatis conſumpſiſti, ac voluptatibus. Certo igiiur noueris frater, quòd ſi timorem Dei ſpreueris, & peccatis teipſum dederis, æterno ſupplicio condemnaberis. Nam qui delicijs ac voluptatibus ſua membra tradidit, non in futuro dumtaxat ſeculo, dolore afficietur: verum etiam in præſenti, niſi cito pœnitentiam Chriſto egerit. Similis enim vili atque abiecto erit panno, quo vbi omnes abuſi fuerint, ad extremum abijciunt, atque proculcant.

** al. neque confestim malum pro malo reddidi tibi.*

D Cæterum tu ſi ab hiſce te omnibus exemeris, & Chriſto Domino placere volueris, tuam ſeruans caſtitatem corporis in charitate Dei, quæ virtutum omnium columna eſt: ſimilis eris purpuræ regiæ, & fulgebis inſtar luminaris magni, in medio fratrū; inſurgētesq. in te, auertet atque proſternet Dominus. nam timor Dei, quem amaſti, loco muri erit tibi, inueniesq. gratiam * coram Deo & hominibus. Aduigila igitur, & attende tibi ipſi, hoc ſciens, quòd non ignorat inimicus etiam intra clauſtra atque repagula captare animas torpori & negligentiæ deditas. Sed dicet fortaſſe inſipientium aliquis: non ſum idoneus ad reſiſtēdum obrepentibus vitijs, verum ſtatim perturbatione abducor, & in aſſenſum trahor. Ne in eo glorieris: non enim eſt iſta religio, ſed ignauia atque dementia. Cum dicat ſapientia: Ne acceptor ſis

** al. finis est.*

** al. apud Deū, & homines.*

Sap. Sirach, cap. 4.

E perſonæ contra animam tuam, neque confundaris in caſu tuo. Numquid obſecro, ſi furē ſenſeris effringenrem domus tuæ parietē ſeu murū, iacere te ſuſtinebis, & * domum ab eo ſpoliari? nonne ſurgens, latronem perſequeris? Et quomodo non eſt tibi curæ, caſtitas corporis tui: ſed Dei prodis templum, illudq. corruptelæ exponis? Cernimus quippe, quanto eos dignetur honore Deus, qui a diebus iuuentutis ſuæ vſque * ad ſenectutem ſeruiunt ei. Ait enim ad Hieremiam prophetam: Memoratus ſum miſericordiæ iuuentutis tuæ, & charitatis perfectionis tuæ, vt ſequereris poſt ſanctum Iſrael. Illos

** al. & furto auferri quæ intus sunt, &c.*

** al. vsque ad finem vitæ.*

Hierem. 2.

porro qui a iuuentute vsque ad senectutem, * sensum sequuntur erroris, ita reprehendit Propheta, dicens: Inueterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua, quæ fecisti prius. Ideoq. beatificat eos Spiritus sanctus, qui iugum Christi super se tulerunt a iuuentute sua, dum dicit: Bonum est viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua. Euigilemus & resipiscamus igitur carissimi, ne forte summa Dei longanimitas nobis in iudicium sit, dum agere pœnitentiam nolumus: sed singulis diebus peccata peccatis accumulamus. Quis putas, diem iudicij mente reuoluit, & non perhorrescit? Perpendamus quæ dicuntur dilectissimi. Cum venerit æstas, & calores incaluerint, dicere solemus: Duo alij supersunt menses, & æstas * præterierit. Quid agemus carissimi, si æterno ignis supplicio post mortem damnemur? Et dum rursus hiems obuenerit, dicimus: Alij duo, aut tres restant menses, & magna comminatio ac vis frigoris se remiserit. Quid agemus fratres dilectissimi, si in inferioribus partibus terræ, post mortem damnati fuerimus? Quòd si quis etiam in aduersam inciderit valetudinem, & nocturno somno priuatus fuerit; crebro * oculos in fores atque fenestras domus defigit, lucem diei videre desiderans: Nos autem quid faciemus fratres, si in exterioribus condemnemur tenebris, vbi fletus est, & stridor dentium: vbi nulla spes est aspiciendæ vmquam lucis, in sempiterna secula? Similiter autem & qui in exilium eiectus est, dies, & menses, & annos enumerat, quotidie præfiniti temporis finem exspectans: at qui in futuro seculo condemnatus fuerit; neque dies numerare poterit, neque noctes, neque menses, neque temporum momenta. Sunt enim infinita & sempiterna secula; in quibus, qui nunc lugent ac plorant, tunc consolabuntur: qui vero nunc negligentes, vanisq. seculi rebus distracti sunt, tunc condemnabuntur. Nam quæ in delitijs est vidua, inquit Apostolus, viuens mortua est. Et rursus Saluator: Væ qui ridetis nunc; quoniam lugebitis & flebitis. Euigilemus ergo * ab hac vita dilectissimi. Lugeamus modo, vt tunc consolemur. Vitam quietam atque tranquillam, cum humilitate in cellis nostris degamus: vt respiciat humilitatem nostram, & laborem Dominus; remittatq. nobis cuncta peccata nostra. Scriptum est enim: Quia in humilitate nostra, memor fuit nostri Dominus. Et iterum: Quemadmodum miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentium se. Det porro nobis Dominus, irreprehensibilem peragere vitam, & cum Sanctis suis glorificari. Quoniam * ipsum decet gloria, in secula seculorum. Amen.

Marginalia: * al. cogitationem. — Dan. 13. — Thren. 3. — * al. & æstus cessauerit. — * al. continenter & assidue. — Matth. 8. 25. & Luc. 13. — Matth. 5. — 1. Timo. 5. — Luc. 6. — * al. à distractionibus vana huius vitæ. — Psal. 9. 24. — Psal. 135. — Psal. 102. — * al. Quia ipsi gloria, in secula. Amen.

A B C D

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS 44. de Timore Dei.] *Inuenitur & huius, alia atque alia inscriptio. nam al. est:* Eiusdem de Timore Dei, Parænesis.] *al.* De obedientia bene conpuncta.] *al.* Parænesis *in illud:* Attende tibi.] *al.* De Timore, Parænesis.] *al.* Parænesis seu adhortatio de Timore Dei, 46.] *qui etiam numerus hic quadrat competitq. nam inter hanc, & superiorem Parænesin (quæ est de non iurando, nec blasphemando;) duæ aliæ in omnibus quasi manuscriptis Græcis interseruntur Paræneses, altera in illud Apostoli:* Melius est nubere, quàm vri. *Altera, apologiam continet de Heli sacerdote, eiusque filijs.*] *quarum vtramque in primum Tomum retulimus, & cum alijs eiusdem Argumenti consulto ibi reposuimus. Vnde duabus illis hic connumeratis, recto ordine ac numero hæc esset Parænesis 46. sine quibus, quadragesima quarta in ordine hic ponenda atque habenda erit, vti reposuimus.*

E

Attende tibi ipsi carissime; ne forte in negligentia, &c.] *Loco cuius exordij, al. eiusmodi ducitur principium:* Attende tibi ipsi, ò iuuentus; nequando in torpore atque ignauia, & distractione tuum tempus deperdas. Attendamus his quæ dicuntur à Do-

mino,

A mino, &c. ac al. Intendamus ergo animum his quæ dicuntur per Dominum. Plantasti tibi vineam, circumda illi sepem, &c.] *allusio autem hic clara est, ad verba Matth. 21. & Marc. 12. vbi ista adducuntur.*

Quid nobis, & negotiationibus huius vitæ; qui mortui sumus mundo? &c.] *Vbi alia lectio habet:* Quid ad nos, negotia istius seculi? *& al.* Quid nobis, cum rebus ac negotijs secularibus: qui mortui sumus vanæ vitæ huius mundi? Quòd si de victu atque alimentis agitur: sufficiunt nobis manus, ad corporis obsequium, &c.] *Confirmat autem hic vtrumque, subiectis Apostoli verbis:* Nemo enim militans Deo (*inquit*) implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat cui se probauit. *sicut est 2. Tim. 2. Dicitq. iterum:* Nocte & die operantes proprijs manibus, ne quem grauaremus, *&c. vt est 1. Thess. 2. ac 1. Cor. 4. & Act. 20.*] *Quibus Apostoli locis ac verbis, suum hic probat institutum Auctor, Monachum scilicet à rebus secularibus alienum esse debere, & victui necessaria labore manuum* B *comparare, &c. de quo & alibi sæpe.*

Cum dicat Sapientia: Ne acceptor sis personæ contra animam tuám, &c.] *Locus est Sapientiæ Sirach, cap. 4. vbi in noua editione 70. ad verbum magis sic est:* Ne accipias faciem aduersus animam tuam, & ne reuerearis in casum tuum, &c.] *at in vulg. reperitur:* Ne accipias faciem aduersus faciem tuam. nec aduersus animam tuam mendacium, &c.] *De quo etiam loco, eiusque varia lectione, habes apud Ephræm, tomo 1. in tract. De abstinendo à cupiditatibus carnalibus, &c. ad Fratrem qui excidit. ac in nostris ibi Scholijs, pag. 123. ac 124. & alibi.*

C

PARAENESIS QVADRAGES. QVINTA.

*De Charitate * siue dilectione.*

* *al. Eiusdem adhortatio, de Charitate.*

SI tibi Carissime, donum scientiæ & discretionis, siue gratiarum, & curationum, concessum sit: vide ne forte his confisus muneribus, permaneas infructuosus. Vt non dicas tunc: Domine, miserere. Et responsum audias cum his qui a sinistris erunt, quando magnus ille Rex iustos separabit a peccatoribus: non noui vos. Scriptum quippe est: Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum: sed qui facit voluntatem patris mei, qui in cælis est. Multi enim dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus; & in nomine tuo dæmonia eiecimus; & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia numquam noui vos; discedite a me, * qui operamini iniquitatem. Cur ita? quia charitatem non seruarunt. Nam quemadmodum scriptum reperitur: qui fratrem suum quem * videt, non diligit; Deum quem non vidit, quomodo potest diligere? Scriptumq. est: Seruus ille qui nouit voluntatem Domini sui, & non fecit, vapulabit multis: qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Aitq. Apostolus: Et adhuc excellentiorem vobis viam demonstro: Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam; factus sum velut æs sonans, & cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam: & si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam; charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si * distribuero in cibos pauperum, omnes facultates meas. & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Charitas patiens est, benigna est. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum. non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati:

Matth. 25. Matth. 7. 21. Matth. 7. * al. omnes qui. 1. Ioan. 4. * al. vidit. Luc. 12. 1. Cor. 12. & 13. * al. & si impendam in alimoniam, &c. 1. Cor. 13.

(Margin letters: D, E)

veritati: omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Charitas numquam excidit. Ecce, audisti carissime, vim charitatis. Hanc tibi in cunctis tuis operibus vindica: vt quantum duce gratia fieri potest, laudem a Deo referas. Obtestor autem vos fratres carissimi, vt mei serui inutilis, in precibus vestris apud Deum gratissimis, memineritis: ne sermones mei sint ociosi atque inutiles; neque contra me faciant coram Iudice, in die atque aduentu Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi. Nihil mihi conscius sum: at iudicij successus terribilis, & ignis zelus qui aduersarios consumpturus est, horrorem mihi incutiunt. Cæterum Deus, per suam misericordiam, mihi quoque quamuis indigno introitum vobiscum, & cum alijs electis suis, in suum regnum concedat. Diffundatq. Dominus Iesus charitatem suam in cordibus nostris. Quia * ipsi gloria, & potentia, in seculorum secula. Amen.

Heb. 10.

** al. Quia ipsi decet gloria, in secula. Amen.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

IN *laudem & commendationem Charitatis, plura qui volet; apud eumdem hunc Auctorem nostrum inueniet Tomo primo, in Sermone de Charitate siue dilectione. cuius ibi initium est:* Bene ait Dominus, quoniam onus meum leue est, *&c. nostrisq. ibi Scholijs. ac eodem tom. postea in tract. de Virtutibus & vitijs ex opposit. vbi de Charitate, & non habentibus charitatem, agitur: & non longe à fine eiusdem Tomi 1. in Sermone de Iudicio extremo, & de Compunct. cuius principium istbic est:* Venite vniuersi fratres, consilium à me peccatore & imperito Ephræm accipite, &c.] *vbi post med. insigne amplumq. charitatis encomium ponitur. sicut & alibi sparsim apud Ephræm, varijs in locis. Quæ etiam Virtus mirifice plenissimeq. à Theodorito Cyri Episcopo celebratur, in Oratione vere aurea De Charitate siue dilectione, non ita pridem à nobis e Græco latine reddita, Scholijsq. illustrata, ac in vtraque lingua Romæ edita. cuius principium est:* Quanti quidem sint, ac qualibus coronis fulgeant virtutis athletæ, &c.] *vbi præter amplissimas Charitatis laudes, etiam pœnæ de damna non habentium charitatem, continentur ac percensentur. Alia eiusdem Argumenti, vide apud S. Ambros. super Epist. ad Roman. cap. 8. & super primam ad Cor. cap. 13. &c. ac S. Augustin. in tract. de laudibus Charitatis. Tom. 9. & in tract. de 4. Virtutibus charitatis, eodem tom. 9. alibique apud eum sæpissime. Quin & S. Leo Charitatem omnium virtutum appellat matrem, in Serm. 8. de Epiph. Dom.*

Si tibi carissime donum scientiæ, & discretionis, siue gratiarum, & curationum concessum sit; vide ne forte, &c.] *ita conformiter in pluribus legitur Græc. mmß. Cuius tamen loco, etiam al. talis reperitur hic lectio:* Si frater carissime, ea facultas ac gratia tibi concessa sit, vt linguis omnibus loquaris, & spiritus noueris distinguere, & cunctas infirmitates curare; caue, ne charitatis fructu destitutus, illisq. muneribus elatus desinas diuinam misericordiam implorare. & cum Rex ille magnus iustos à peccatoribus segregabit, tunc à sinistris constitutus, audias verba illa formidabilissima: Discedite à me maledicti, in ignem æternum. Scriptum est enim: non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit, &c.] *probatur autem hic vtraque lectio.*

Postea, sub finem Parænesis, vbi legitur: Nihil mihi conscius sum: at iudicij successus terribilis, & ignis zelus horrorem mihi incutiunt, &c.] *alia lectio habet:* nihil quidem mihi conscius sum: sed horribilis quædam me monet ac terret iudicij exspectatio, & ignis æmulatio, quæ deuoratura est aduersarios, &c.] *vbi etiam vtraque lectio elata ac bona est.*

PARAENESIS

A

PARAENESIS QVADRAGES. SEXTA.

Ad * *Eulogium.*

* *al. Parænesis 48. ad Eulogiũ monachum.*

AD fructum obedientiæ respiciens, Frater carissime, tibi de quibus mihi imperaueras, perscribere studui. Principium optimum est, timere Dominum. Senectus vero honorabilis, in anima Christo deuota. Qui sibi ipsi attendit, in omni loco salutem assequi poterit. Qui conuersationibus gaudet mundanis, seculum nondum se odisse ostendit. Nam sicut qui ignem excitat, flammam suscitat: ita & mundana colloquia, passiones atque affectiones prauas in corde monachi commouent. Vtinam frater, aduentantes colloquendi caussa, nihil tibi nocerent. Qui mulierum familiaritatem amat: aduersus seipsum, fornicationis dæmonem excitat. Cum bonam de te famam acceperint parentes tui, plus quàm vino & epulis lætabuntur. Qui delectatur ebrietate, multis damnis afficietur. Dicit enim & agit, quæ non decent, deprædaturq. proprias diuitias, & velut alienas distribuit etiam inimicis: nam ebrietas mentem atque intellectum ipsius excoecauit. Modestum ac grauem te gere frater: modestia enim & grauitas pacificum ac tranquillum vitæ statum parit: porro tranquillus vitæ status, vitam perturbationibus liberam efficit. Sit tua modestia cum humilitate coniuncta: vt verus monachus reddaris, & charitatem atque temperantiam possideas. Multiloquium frater, mentem sensumq. obtenebrat: mens autem tenebris obducta, ad impudentiam trahit: impudentia vero fornicationis est mater. Qui silentio gaudet, absque perturbationibus viuit: quin etiam ne proximum quidem irritat. Risus porro & impunitas, instar veneni nouitio obest; ac monacho quoque inutilis. Nam illos qui nunc lugent ac plorant, beatificat * Dominus. Iactura est monacho, multiloquium. In mensa maxime tacendum. Ama silentium frater, vt tecum grauitas atque modestia maneat. Conserua modestiam & maturitatem, vt te a fornicatione custodiat. Qui contradicit, & immorigerus suo est Præfecto, non tardabit prolabi in mala: at qui morem Superiori gerit, cum iustis gaudebit. Qui in proprijs gloriatur viribus, ipse a se diuinum auxilium repellit: qui vero gloriatur, in Domino glorietur. Qui distractiones amat, & quietem odit, sæpe multumq. tribulabitur: at qui in humilitate quietem sectatur, in Domino lætabitur. Qui patienter in Synaxe consistere recusat, haud leue damnum subibit: at qui cum reuerentia & patientia perstiterit, exaudietur. Qui tempore Synaxis, verbis intentus est ociosis; in duplicem reprehensionem incurret: propterea quòd a precatione atque psalmodia eum retrahit quo cum loquitur: tum etiã quòd sibi ipse damnũ conciliet, ac simul ijs qui proxime adstant. Qui exercitationem diligit, robustior euadet. Qui vero ebrietatem amat, in nullo sibi temperabit. Cui operari molestum est, in curiositatem incidet: multa quippe mala ocium docuit. at cui operari iucundum est, sine molestia erit. Qui in splendido parentum gloriatur amictu, probatus non erit: non enim in acie belli proderunt ipsi. Honora frater, paruos & magnos; vt te exaltet Dominus: qui enim seipsum humiliat, exaltabitur. Humilia caput Superiori tuo, & Præfectis * fratrum in Domino, subiectus esto. nam in eo, fructus timoris Dei existit. Humilitas porro non solum in submissione erga maiores exhibetur,

Marginal notes: B, C, D, E (section letters). *Contra Ebrietatem.* — *Gradatio efficax, & accommoda.* — *Matth. 5.* — * *al. beatos prædicauit Dominus.* — *Antithesis pulchre accommodata.* — *Contra garrientes tempore Diuini officij.* — *Luc. 14. 18.* — * *al. fraternitatis in Domino, &c.*

exhibetur: sed etiam in attributione honoris erga minores atque inferiores. A
1. Reg. 2. iuxta 70. Scriptum quippe est: quicũque honorificauerint me, glorificabo eos: qui autem contemnunt me, ignominia afficientur. Nos ergo glorificemus Deum, vt & ipse nos glorificet, cum omnibus sanctis suis. At in quo glorificabimus ipsum? in obseruatione legum, ac mandatorum eius. Nam scriptum
1. Cor. 4. habetur: Non in sermone est regnum Dei, sed in virtute. Et rursus: Non
Matth. 7. omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: sed qui facit voluntatem patris mei qui in cælis est. Ante omnia frater, Deum in veritate time; & timor eius illuminabit oculos mentis tuæ. Dilige autem humilitatem: nam quæ secundum Deum est humilitas, murus firmus & inexpugnabilis est a facie inimici; ac petra ex opposito percutiens atque confringens machinas Sathanæ, & tela nequissimi ignea. Si tecum mente con- B stitueris, quasuis contumelias, damna, atque contemptiones propter Dominum sufferre; eris tamquam generosus ac strenuus bellator, contra aduersarios semper armatus: tuncq; inimici viso tanto tuo studio, concident a facie tua. Si velis inconsiderate currere, & nihil fatigari; quæ obsecro vtilitas? Castitatem corporis tui, vnà cum charitate custodi: nam charitas mater vir-
** al. lucerna.* tutum est; castitas autem lucerna ac firmamentum: * lumen porro istorum, quies est atque tranquillitas; murus vero eorum, timor Domini. Seruemus fratres, castitatem corporis nostri, in charitate Dei: vt cum sanctis suis Angelis nos Dominus connumeret. Nam his qui castitatem diligunt, delectatur Spiritus sanctus, & patientiam ipsis donat. Quare perfecte exercetur castitas, per temperantiam, mansuetudinem, & tranquillitatem quæ C est cum charitate coniuncta. Quocirca subtrahere nos debemus, ab omni
2. Thess. 3. fratre ambulante inordinate: ne forte suspicionem demus his qui nos vident.
Rom. 12. Ait enim Apostolus: Prouidentes bona non tantum coram Deo, sed etiam
1. Cor. 11. coram hominibus. Si quis autem contentiosus est, nos talem consuetudi-
** al. Ecclesia.* nem non habemus, neque Ecclesiæ * Dei. Rursusq. eum dicentem audi.
1. Cor. 10. Tu quidem recte gratias agis, sed alius non ædificatur. Vt quid enim li-
** al. ab aliena.* bertas mea iudicatur ab * alia conscientia? Quamobrem necessarium est adhortationes hominum timentium Dominum suscipere, & non sibi ipsis pla-
Rom. 15. cere, secundum eum qui dicit: Vnusquisque vestrum proximo suo placeat
Tit. 2. in bonum, ad ædificationem. Et iterum: Vt is qui ex aduerso est vereatur,
Matth. 5. nihil habens malum dicere de vobis. Ait enim Dominus gloriæ: Sic lu- D ceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Cauendum est, ne occasione communicationis, sanctificationem perdamus: vsitatum quippe inimico est per
Matth. 10. & Luc. 8. bonum, operari malum. Nam qui peccat, & sibi occulrare videtur, decipitur: nihil enim occultum, quod non reuelabitur. Si tibi inimicus concupi-
Ephes. 4. scentiam carnalem suggesserit; responde ipsi: Absit a me, vt amplius con-
** al. in die.* tristem Spiritum sanctum Dei, in quo signatus sum, in * diem redemptionis: sufficit enim mihi tempus præteritum. Nam scriptum est: Omne peccatum
1. Cor. 10. quodcumque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. De pugna autem mentis ac cogitationis, ex parte didici: Nam frater ab alio interrogatus fratre, dicente: Cogitationes sordidæ conturbant E
Ab Exemplis. me. Ille respondit: Sancti senes quibusdam permittebant, vt intus sinerent cogitationes ingredi, & tunc bellum cum ijs gererent: imbecillioribus autem ne vllo quidem modo cum ijs agerent, interdicebant; ne forte dum mens
Quid sit permittere cogitationes intus ingredi. atque memoria ijs immoratur, morbus incurabilior reddatur. Tunc frater: Et quid est inquit, permittere cogitationes intus ingredi, & tunc bellum cum ijs gerere? Cui ille, audi inquit: Quando inimicus cogitationem alicui turpem, considerationesq. impuras adduxerit; mox formosi aspectus mulierem

menti

A menti eius obijcit, aut quid ſimilium, ad corruptionem * occurrentium. Quæ dum cernit coram ſe conſtituta, qui mente pugnat, non terretur cogitationibus eiuſmodi: ſed fortiter ſe opponit, impugnatq. vehementer ac ſapienter eas. Deinde aperit ipſis, & occludit eas. Et vbi iam ipſæ intus fuerint, ſimul cum materia per quam pugnabant; dicit ad eas: hæc eſt quæ vobiſcum conſiſtit, cuius cauſſa me turbatis ac moleſtatis quotidie, mentemq. meam informatis? Cupio igitur perfecte noſſe, quis ipſius ſit vſus? Imperatq. enſem ſibi deferri, cogitatione ac mente; quo accepto aperit * eam in ventre, imaginatione mentis. & dicit: Volo cognoſcere, quid tandem in ipſa reperiam; pulchritudinemne an putredinem? apertoq. ventre eius, inuenit intus quæ omnes nouimus. manifeſtatur enim ex parte turpitudo concupiſcentiæ.

** al. ſeducentium, ſeu pellicientium.*
** al. aperis ipſius ventrem, imaginatione mentis.*

B Quare aduerſariæ cogitationes cernentes cladem ſibi illatam, tumultuari incipiunt; volentes fratris cogitationem diripere, atque * reprobare: vt mente ab alijs cogitationibus turbata, deſtruant præſens certamen; metuentes ne forte prorſus ipſarum appareat turpitudo atque confuſio. Qui autem ex aduerſo cum iis pugnabat, ait: Cur alia pro alijs adducere vultis? non enim vos egredi ſinam, donec accurate quidquid eſt in hac re, penitus indagauero, & vtrum reuera ſit amore dignũ quod vos laudatis. Tunc frater, ad tres vel quattuor vſque dies, in interiore cubiculo cadauer recludit; ac poſtea aperit, cupiens cadauer videre. Et priuſquam ipſe intus ingrediatur, occurrit ei intolerabilis ille fœtor, manuq. os ſibi cum naribus obſtruens, nutu demonſtrat aduerſarijs cogitationibus, ac ſocijs cooperatricibus

** al. reijcere.*
De imaginario cadauere, iſta ſunt ſumenda.

C peccati, finem rei. Deinde ait ad ipſas: Quid reſpondetis ad iſta? Illæ autem rubore ſuffuſæ, inſtar fumi * abibant in aerem. Sicq. frater morbidas perturbationes diuina auxiliante gratia ſuperauit: vnde etiam confitens Domino, dicebat: Gratias ago tibi Domine Deus meus, quòd non tradidiſti me in manus inimicorum meorum: ſed ſaluaſti me de laqueo venantium; & gratia tua Domine illuminauit mentem meam ad intelligendum iſta: non enim per meam ſapientiam, ab earum liberatus ſum laqueo. Semper ergo fratres, timorem * Dei ante oculos habeamus; vt ipſe nos protegat: nam abſque eius protectione, homo nihil eſt. Magna quippe inimicorum noſtrorum eſt fraudulentia atque malignitas; ſed diuinum auxilium circumdans hominem, longe præſtat ac ſuperat: verum oculis noſtris illud cernere * non

** al. diſſoluebãtur per aera.*
Precatiuncula.
** al. Domini.*
** al. ſinimur.*

D permittitur. Diligamus ergo Deum auxiliantem nobis, & ſaluantem, totis viribus; & proximum, ſicut nos ipſos. Perpende mente, diem obitus tui, frater cariſſime, quando obrigeſcens in tua iacebis tegeticula ſeu ſtorea. Heu mihi, heu mihi. qualis animam meam detinebit timor ac tremor in hora illa, frater cariſſime? Si quid igitur boni fecerit in vita iſta, dum in ea inſtar aduenæ & peregrini habitarit. ſi tribulationes & opprobria propter Dominum ſuſtinuerit, ac optima * coram ipſo fecerit: magno cum gaudio in cælos * ſuſtolletur, a ſanctis Angelis diducta. Quemadmodum enim operator laborum, ac per totum laborans diem, exſpectat duodecimam horam; vt poſt laborem, accepta ſua mercede reſpiret: Sic & iuſtorum animæ, illam præſtolantur diem: peccatorum autem, timore atque tremore in illa die ac hora

Matth. 22.
Marc. 12.
De Storea, vide in Schol.
** al. optime.*
** al. transferetur.*
Matth. 20.

E corripientur. Et ſicut reus quiſpiam a miniſtris comprehenſus, & ab ipſis ad iudicij locum deductus: ita quoque in illa contremiſcent hora, iniuſtorum animæ, in ſempiterna tormenta æternæ caliginis reſpicientes. Quòd ſi quis dixerit: permitte me in illum proficiſci mundum, vt deinceps pœnitentiam agam: non erit qui * dimittat. Audiet enim talis: quando ſuppetebat tempus, non egiſti pœnitentiam; & nunc vis ire ad agendam pœnitentiam, quando omnibus iam ſtadium eſt apertum? Non decertaſti; & modo decertare cupis, quando cunctæ fores clauſæ ſunt, tempuſq. certaminis præterijt?

A Simili.
** al. qui permittat.*
Prouerb.

Nonne

Matt. 24. 25. Nonne dicentem audisti : Vigilate, quia nescitis diem neque horam? Ista autem præscientes * fratres carissimi, dum tempus habemus, pœnitentiam agamus: vt eruat nos Deus ab ira super filios diffidentiæ ventura: nosq. in partem sanctorum ascribere dignetur. Ora etiam pro me * peccatore, dicente & non faciente. Nam scriptum est: Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem: vt sanemini in nomine Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi: Cui gloria * & potentia, cum Patre initij experte, & sanctissimo atque optimo & viuifico Spiritu: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

* *al. præcognoscens frater carissime.*
* *al. pro me peccatore Ephram, qui ista conscripsi, &c.*
Iacob. 5.
* *al. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

AD *Eulogium Monachum hanc suam Auctor Parænesin siue adhortationem dirigit, quæ tota est parænetica, ascetica, & ethica: Hortatur autem cum primis eum ad Timorem Domini, & ad optima religiosæ vitæ instituta capessenda: dehortatur autem à vitijs, & commercijs atque colloquijs prauis, concupiscentijsq. improbis. Ad pietatis ac virtutis studia Monachum excitat, eumq. in religionis stadio atque palæstra exercet, & quæ potissimum ipsi agenda sint, quæque vitanda docet; certaminisq. rationem aduersus hostes inuisibiles, ac cogitationes improbæ concupiscentiæ præscribit, & quomodo facilius ijs resistendum sit demonstrat. Moralia non pauca in medium adducit, & quibus Christi athletas deceat ornatos esse virtutibus, quibusq. conspicuos moribus, luculenter patefacit: & vt magis abducamur à vitijs, nouissima sæpe memoranda, mortemq. frequenti cogitatione ante oculos ponendam, ostendit, &c.*

Modestum ac grauem te gere Frater: modestia enim & grauitas pacificum ac tranquillum vitæ statum parit, &c.] *vbi in Græco est* εὐλαβὴς, *&* εὐλάβεια. *redditurq. istud latinè aliàs sic:* Pium ac religiosum te gere frater: pietas enim atque religio tranquillum, pacificumq. vitæ statum generat. *& al.* pacificam tranquillitatem producit, &c.] *At prior lectio, hoc saltem loco magis probatur: cum hic* εὐλάβεια, *non tam pro pietate ac religione (vt aliàs sæpe) accipiatur, quàm potius pro modestia & verecundia, ab* εὐλαβοῦμαι, *id est, vereor. quod & Itali dicunt, hauer rispetto, & il rispetto, &c. quomodo &* εὐλάβεια, *hic erit illa moderatio ac grauitas morum, & maturitas, qua quis alios veretur offendere, atque in primis Deum; &c. sicque demonstraut etiam hic sequentia.*

In mensa maxime tacendum.] *Quia multiloquium reprehenditur, & silentium in Monachis commendatur, monet hic potissimum in mensa Religiosis silentium seruandum interea dum comeditur, & à superfluis otiosisq. confabulationibus, ac contentionibus cum primis abstinendum: tum etiam (sicut alibi habet) vt Sacris lectionibus quæ inter edendum recitari coram fratribus solent, melius attendatur. Quas etiam cum alijs, caussas silentij in mensa seruandi, adsert alibi Cassianus; narratque apud Monachos Aegyptios, vel maxime Tabennensiotas, tantum ab omnibus silentium exhiberi solitum, vt cum in vnum tanta fratrum numerositas refectionis obtentu consederit, nullus nec mutire quidem audeat, præter eum qui suæ Decaniæ præest. Qui tamen si quid mensæ superinferri vel auferri necessarium esse peruiderit, sonitu potius quàm voce significat. Tantaq. (inquit) vescentibus illis, silentij huius disciplina seruatur, vt cucullis vltra oculorum palpebras demissis, ne scilicet liber aspectus habeat curiosius copiam euagandi, nihil amplius intueantur quàm mensam, & appositos in ea, vel quos ex ea capiunt cibos; ita vt quemadmodum, vel quantum reficiat alius, nullus inuicem notet. Vide apud Cassian. lib. 4. de Institut. renunt. cap. 17. &c.*

Qui tempore Synaxis, verbis intentus est otiosis; in duplicem reprehensionem incurret, &c.] *Hic Synaxis nomine significari conuentum siue congregationem fratrum in vnum; ad orandum, diuinasq. laudes celebrandas, &c. clarum est ex ipsius Auctoris verbis. dicit enim eos qui verbis intenti sunt otiosis, ac confabulationibus cum alijs tempore Synaxis atque diuini officij, duplicem mereri reprehensionem: tum quòd à precatione atque psalmodia eos retrahant quibuscum loquuntur; tum etiam quòd sibi ipsi damnum concilient, ac simul ijs qui proxime adstant, &c. De alijs porro huius vocabuli significationibus, actum est pluribus suprà, hoc eodem tom. 2. in tract. de Virtute, cap. 5. cuius initium est:* Si ante cunctos in Synaxim prodeas, &c.] *ac in nostris ibidem Scholijs copiosius, sicut & postea Parænes. 19. 20. & 21. nostrisque illic*

etiam

A *etiam Scholijs, vbi & plures Auctores de ratione & frequentatione atque obſeruatione Synaxis, citauimus. quò ideo Lectorem, in reliquis quæ hic dici potuiſſent, remittimus.*

Quare aduerſariæ cogitationes cernentes cladem ſibi illatam, tumultuari incipiunt, volentes fratris cogitationem diripere, &c.] *vbi alia lectio ſic:* atqui contrariæ cogitationes, videntes damnum ſibi factum, tumultuantur; metuentes fratris cogitationem reprobare, atque in nihilum redigere, &c.] *at praecedens lectio magis probatur. legendumq. hic videtur* σκυλεῦσαι, *ſpoliare, diripere, &c. non autem* σκυβαλεῦσαι, *cum neque ſit verbum hic accommodatum, neque vſitatum, ſed potius* σκυβαλίζειν. *neque etiam hoc loco ſignificatio illius ad rem facere videtur.*

Tunc frater ad tres vel quattuor dies in interiore cubiculo cadauer recludit; ac poſtea aperit, cupiens cadauer videre, &c.] *Vbi Græce eſt* πτῶμα, *quod etſi inter alia etiam* B *caſum, ruinam, ac lapſum ſignificet; hic tamen illo vocabulo cadauer ſignificari, ſatis clarum eſt. à cadendo latine dictũ, ſicut* ἀπὸ τοῦ πίπτειν, πτῶμα. *græce. Neque poteſt hoc loco quid aliud ſignificare, cum hic manifeſte de illius mulieris loquatur cadauere, quam paullo ante imaginario enſe fingebat aperiri, &c. vel certe, de vero aliquo morticino alicuius animalis, ad reprimendam libidinem illud intelligit, &c. Cæterum prior ſenſus de imaginario cadauere, magis placet: cum & hic omnia imaginaria fingantur agi, contra illas imaginarias cogitationes turpes, &c. de quibus hic, & pluribus antea.*

Perpende mente, diem obitus tui cariſsime, quando obrigeſcens in tua iacebis tegeticula ſeu ſtorea.] *Hic non,* ἐν τῷ ψιανδίῳ, *vt in vno aut altero mendoſe reperitur MS. ſed* ἐν τῷ ψιαθίῳ *.i. in tegeticula ſeu ſtorea, legendum omnino. Per hunc autem modum loquendi, Auctorem voluiſſe mortem atque emigrationem ex hac vita denotare, quando exhalato nimirũ ſpiritu cadauera in Storea reponi ſolent, vel hinc clariſſimum eſt. Cuius maiorem mihi fidem fecit, confir-* C *mationemq. notandam addidit, quòd in longe antiquiſſima & nobiliſſima orientali pictura, mihi ipſius S. Patris Ephræm vt iam mortui & ſuper Stoream repoſiti atque extenſi effigies, aliquando Romæ oſtenſa ſit à Cardinale Cremonenſi, poſtea Gregorio XIIII. in libro quodam venerandæ antiquitatis, quem ipſe à Maioribus ſuis acceptum, magni theſauri loco adſeruabat: ſicut ipſe mihi adhuc Cardinalis referre ſolebat.*

Pro fine: Cui gloria & potentia, cum Patre initij experte, &c.] *al. breuius ſic concluditur:* Cui gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.] *at al. cum eiuſmodi interpunct.* Confitemini alterutrum peccata veſtra, & orate pro inuicem, vt ſanemini. Quoniam Deo conuenit gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.] *& al.* vt ſanemini in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Cui gloria, in ſecula. Amen.

D

PARAENESIS QVADRAGES. SEPTIMA.

*Ad Monachum acediæ deditum, * qui tentabatur vt rediret ad ſeculum.*

** al. qui dicebat: hinc recedo, & ad mundum reuertor.*

DIXIT Dominus gloriæ: Intrate per anguſtam portam: quoniam lata & ſpacioſa eſt via quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt qui * inueniunt eam. Quid ſibi vult anguſta & arcta via, quæ ducit in vitam æternam; & pauci ſunt qui E inueniunt eam? Et quis eſt qui inuenit ipſam, pronunciatq. nobis vitam ipſius? Sancti omnes: per quam, vas electionis Paulus cucurrit; & conſummans curſum, coronam reportauit. Ideoque viam eius adnunciat nobis, dicens: In omnibus exhibentes noſmetipſos ſicut Dei miniſtros, in multa patientia, in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtijs, in plagis, in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in caſtitate, in ſcientia, in longanimitate, in ſuauitate, in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute

Matth. 7. & Luc. 13.

** al. qui intrãt per eam.*

2. Col. 6.

Dei, per arma iustitiæ à dextris, & à sinistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: vt seductores & veraces, sicut qui ignoti & cogniti: quasi morientes, & ecce viuimus: vt castigati, & non mortificati: quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletantes: tamquam nihil habentes, & omnia possidentes. Et spes * nostra firma est pro vobis: scientes quòd sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis. Quare & nos fratres, debitores sumus, vt eamdem teneamus viam vsque ad finem; in qua, etiam * stipendia fecimus. Vitam quietam in solitudine agis? recordare eorum qui in carceribus conclusi * detinentur; qui non solum ibi inclusi sunt, sed etiam ferro circumdatum est ipsis collum: alij vero etiam in compedes coniecti sunt. Eremiticam vitam degis? cogita pastores ouium, qualia in solitudinibus & montibus pericula subeant: & quidem hieme frigore obrigescunt, æstate vero solis radijs exardescunt. In cœnobio viuis? cogita id quod scriptum est: ,multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna: nec quisquam eorum qui possidebat aliquid, suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia. Funiculos efficis? in mente habeto illos qui per mare nauigant: nam hi, cum mari pugnantes, eamdem artem tractant. Sportulas exiguas operaris, quæ dicuntur * malacia? cogita * brencarios. Pulchre * & eleganter scribis? ædium fabricatores, & operis tessellati atque exquisiti effectores cogita: verumtamen diuinos sermones in fide & veritate conscriptos, ne deprauaueris. Quid enim eo maius peccatum est; reddere id quod est dulce, amarum; & quod amarum, dulce; lucem tenebras, & tenebras lucem, in subuersionem * audientium? Væ facienti ista: nam animarum scandala * ponit. Punctis distinctum opus efficis? caligarios & coriarios cogita. Storeas operaris? cogita eos, qui marmora secant. Chattam coccineam operaris? * cotiarios cogita. Thecas ac peras operaris? canabarios cogita. Canistra operaris? cogita mundanos eamdem artem tractantes. Vermiculata * opera, antennasue facis? scrinifices & vascularios cogita. Linum operaris? linifices cogita. * Lintea facis? sericarios cogita. In pistrino te constituerunt? lictores atque tortores cogita. In hortum te redegerunt? fullones cogita; qui hiemem æque atque æstatem peragunt, in aquis suum opus facientes. In culina te posuerunt? tinctores, * fabrosue ærarios cogita: qui quidem die noctuq. laborant, cum igne pugnantes; & alienæ potestati subiecti, turbatiq. sustinent; & à principibus frequenter coacti * atque angustiati, suum opus non negligunt. Ianitorem te statuerunt? seruos terrenorum principium cogita. Ministrum, siue œconomum, vel præfectum aliorum te constituerunt? dicentem cogita: Seniores ergo qui in vobis sunt, obsecro, consenior & testis Christi passionum: qui & eius quæ in futuro reuelanda est, gloriæ communicator: pascite qui in vobis est, gregem Dei; prouidentes non coacte, sed spontanee secundum Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntarie: neque vt dominantes in clero; sed formæ facti * gregis. Et cum apparuerit Princeps pastorum Christus, percipietis immarcessibilem gloriæ coronam. Et ne cuncta sigillatim recensentes, in longum protrahere videamur sermonem: omne quod operatus fueris, & tædij atque pigritiæ tibi spiritum * inimicus in opere intulerit; ad simile aliquod opificium referas animum, vt contradicas aduersario. Quodcunque vero feceris, siue in opere, siue in sermone; testem tibi propriam adhibe conscientiam, illud nimirum secundum Deum esse, quod efficitur; & saluaberis. Dic autem & ipse mihi, obsecro; Quòd si abnegaueris gratiam eius, qui te in æternum suum vocauit regnum ac gloriam, & ad seculum redieris; quid * facturus eris, vt putat cogitatio tua? aut potius quid tibi suggerit ho-

stis

Marginalia: 2. Cor. 6. — 2. Cor. 1. — * al. vestra. al. vt spes nostra firma sit. &c. — * al. militamus — * al. reclusi sūt. — Act. 4. — * μαλάκια. — * Βρεγκάριοι. — * al. Librariam agis? cogita claustrarios, & lapicidas. — * al legentium. — * al. statuit. — * al. caligarios al. calcearios. — * al. Scalacem aut antennam facis? — * al. Vestes lineas facis? — * al. fabrilemue artem exercentes cogita — * al. tormentis subiecti ac excruciati. — 1. Pet. 5. — * al. sed forma facti gregis. ex animo. ita vul. — 1. Pet. 5. — * al. tentator. — * al. quid te facturū cogitas?

A — B — C — D — E

A ſtis animarum noſtrarum? nempe, ſi datam tibi gratiam reieceris, te eſſe regnaturum? Et ſi vero regnaueris, nonne & mors te excipiet? Si porro etiam facultates multas poſſederis, diuitiasq. in copia congregaueris; nonne alijs eas relinquens, nudus hinc abibis? Secundum dictum illud Apoſtoli: Nihil enim inquit, intulimus in mundum; nec quid etiam auferre poterimus. Qui autem ſeminat in ſpiritu, de ſpiritu metet vitam æternam. Secundum hominem loquor: Frater * quòd ſi abnegaueris gratiam Domini; non erit apud alios ea de te quæ fuit opinio prius, quàm vitam monaſticam inſtitueres: ſed apud amicos familiares, ac propinquos, tamquam transgreſſor habeberis, & negator. Sed quis te auſpicari coegit opus, quod implere nequires? an non & lex iſtud dicit? Scriptum quippe habetur in lege: Si quis eſt vir, & formidoloſus, ac meticuloſus corde; non egrediatur ad bellum; ſed reuertatur in domum ſuam; ne pauere faciat cor fratris ſui. Nunc igitur quod exorſus es, etiam perficito. Quòd ſi etiam in peccato aliquo præuentus fueris; ne in eo permaneas: ſed ad Dominum in veritate conuertaris. eſt enim in cælo, qui peccata eorum qui conuertuntur ad ipſum, delet. Solùm cogitationibus temerarijs ne conſenſeris: neque enim leones, neque dracones, nec barbari tantum nocere poterunt: quantum temeritas, morem ipſi gerentibus. Nam multi initio hanc propulſantes, ſententijsq. eius communicare nolentes, etiam à barbaris in pretio ſunt habiti; leonesque cum draconibus, hos veriti ſunt. Flamma ignis non valuit capillos capitis eorum exurere: neque enim inuenta in ipſis eſt ma-

C teria malitiæ, ſed bonitatis. Temeritas vero ſuos crudeliter cædit amatores: non enim eſt malitia, cuius non ſit mater temeritas. Nam palam eſt, auaritiam omnium malorum eſſe radicem. Secundum illud Apoſtoli dictum: Radix omnium malorum eſt cupiditas. ab * ipſa vero, radix germinauit: nam ipſa malitiæ caudicibus ac ramis nutrimentũ, incrementumq. præbet. Quid ea in mundo ſæuius atque atrocius? quippe quæ ſuos amatores hoſtibus tradit, & profugos reddit. Fugit enim impius, nemine perſequente: Iuſtus autem tamquã leo confidit, in magna ſua libertate atque fiducia. A temeritate porro qui detentus eſt; non barbarorũ cruciabitur manibus, nõ in regione externa: verum intus gignitur, intus alitur, & à proprijs contribulibus verberatur; nullusq. pro eo qui roget, inuenitur. quamuis non

D occulte, ſed aperte tormenta ipſi inferantur, non * ob actiones bonas, verum propter temeritatem. Cuncti eos, qui labuntur per illam, condemnant: cuncti iſtos accuſant. Nullus eſt qui ſuccurrat, nullus qui liberet atque defendat. Si temeritatem ſecutus fueris, in mortis penuaria deducet te. Hæc, etiam potentatus ſubuertit, & familias deſolauit, Reges concuſſit, & in ruinam tradidit. Recede * igitur ab ea, frater cariſſime; ne conſtingaris vinculis eius: nam vincula ipſius ſunt ferrea, & * pedicæ eius æneæ. Hæc, ſuos amatores funditus euertit, & in hac vita ruinam ijs infauſtam parit, & poſt mortem, exitium. Et quod ipſius eſt nomen, niſi temeritas? odit veritatem, mendacium diligit, diſciplinam non admittit, admonitiones auerſatur ac reijcit. inſolentia & contumacia gaudet, reprehenſiones non ſu-

E ſcipit, voluptates nutrit: Deum contemnit, non reueretur, non erubeſcit homines. Initium eius, priuatio diuini timoris: finis vero ipſius, pernicies, & * exitij hæreditas. Domine Domine, qui oculos cœci à natiuitate, aperuiſti; oculos quoque mentis noſtræ reſera: ne in laqueos eius incidamus. Ne ergo diuinam repellamus gratiam, cariſſime. an ignoras, quod gaudium in cœlo erit maius ſuper vno homine peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonaginta nouem, qui non errauerunt, & pœnitentia non indigent? Quid porro eſt tributatio huius ſeculi, pariter & gaudium in hoc

1. Tim. 6. — Gal. 6. — * al. Frater, ſi reliqueris gratiam Domini, &c. — Deut. 20. iuxta 70. — 1. Tim. 6. — * al. in ipſa. — Prou. 28. — * al. non ob ſua facinus egregium, ſed &c. al. non ob factũ occeſum. — * al. Recede ergo, recede ab ea. — * al. pedes. — * al. & perditie ſeu exitium hæreditas. — Ioan. 9. — Matth. 18.

mundo, cariſſime? Melius igitur eſt, tribulationes occurrentes ferre, quàm deceptiones. Nam ſimilis eſt gloria mundi huius, atque fallacia eius, flammæ ignis, quæ appoſita ligna deuorauit, & mox exſtincta eſt, talisque flamma in cinerem ac puluerem abijt. Qui vero tribulationes propter Dominum ſuſtinet, ſimilis eſt ei, qui domum ſuam ſuper petram Chriſtum ædificat. Propterea frater,* reſipiſcamus, & ad Chriſtum Dominũ tedeamus, obſecro. Meminerimus ineuitabilis tribunalis Dei, & iudicij æterni, infirmitatisq. naturę noſtræ, oro. Quid culice minus ac vilius? & huius minas ſufferrę nequimus. Quid ergo aduerſus venenatum & non quieſcentem, vermem faciemus? Veſpera porro facta, dicet quiſpiam: Lucernam accende, quia tenebræ ſunt: at quid agemus in tenebris iſtis caliginoſis atque obſcutis? Quòd ſi quis a ſolaribus vritur radijs, ad vmbram confugit: & quid contra inexſtinguibilem flammam * ignis, præſtabimus? Sumamus exemplum cariſſimi, a rebus quæ videntur, de iudicio futuro: In hoc ſeculo, ſi malum quis egerit, & ſciatur, & in cuſtodiam a mundi huius principibus miſſus fuerit; in qua putas anxietate atque pudore, erit in eo anima ipſius? Et licet ſæpe a domeſticis atque familiaribus ei obſequia præſtentur, & a conſanguineis curetur, & ab amicis conſoletur, atque a ſibi notis ac caris aſſidue viſitetur: hiſceq. omnibus ſic perfruatur, non tamen ab ipſo dolor recedit. Denique vero poſt multa verba, ſiue per amicorum conſolationem, circumcurſationem, atque obſecrationem: ſiue etiam per pecuniarum donationem, forte ſpem concipit, ſe ſuo aliquando tempore e cuſtodia liberatum iri. At ibi, qui a proprijs condemnatus eſt operibus, non habet conſolatores atque interceſſores: non circumcurſat pater, non * aſſidens conſolatur mater. non ibi vxoris, & amicorum condolentia. non ibi adnunciatio bona; non fama atque auditio pacis, nec lux, nec ſonorus auium concentus: non ſolſtitiorum viciſſitudo, temporumq. permutationes: non * muſicorum ſonus atque lætitia: nam cuncta iſta ab impijs ſublata ſunt: pars autem eorum, contraria. Sicut ſcriptum eſt: Pluet ſuper peccatores laqueos: ignis, & ſulphur, & ſpiritus procellarum, pars calicis eorum. Quoniam iuſtus Dominus, & iuſtitias dilexit: æquitatē vidit * vultus eius. Deprecemur igitur Dominũ ex tota anima, vt nos in tremenda illa hora protegat atque defendat. Nã in ijs qui ſaluantur, gaudet: quippe quibus præparauit, quæ oculus nõ vidit, nec auris audiuit, & in cor hominis non aſcenderunt. Hæc mente reuolue, & ad Dominum conuertere. Noli eſſe inſtar ſecuris in manu diaboli, quæ plantas excindit fructiferas: neque ſicut ventus exæſtuans, ac fructus bonos corrumpens. Non noſti cariſſime, quòd ſi vir quiſpiam in acie belli vulneratus * ex caſtris ceciderit, eũ timiditatis materiam ſuis cõmilitonibus præbiturũ? At tu quid dicatur, intellige: Si quis autem ſeipſum viriliter contra aduerſarios armauerit; etiam ſegniores atque ignauiores corde, ſua excitabit alacritate. Non recordaris cariſſime, quali prius fueris compunctione præditus, quando ſolitariam vitam exorſus es? Vbi igitur illa compunctio, lacrymarum plena? Vbi cæleſte deſiderium, & non ſimulata modeſtia, morumq. maturitas? Vbi, quæ ad cælum ſuſtollit humilitas? Vbi ſilentium, plenum intus orationibus? Vbi oculorum cuſtodia, cogitationes * purgans? Vbi charitas, Deum flectens? His porro ſpretis atque remotis, quidnam tibi comparaſti? Iracundiam, excandeſcentiam, clamorem, & blaſphemiam, intemperantiam & impudentiam, & os effrænatum? Hei mihi; quomodo fructifera terra conuerſa eſt in ſalſuginem, a malitia habitantium in ea? Hæccine ſunt verba, quibus pactus es ſeruire Deo, & * exſpectare ſalutare eius? Iſtæ ſunt orationes, quibus precatus es Deum in tribulationibus tuis? Caueto cariſſime, ne forte qui moleſtia te afficit, ſtudetq. a fraternitate te abrumpere, ipſe mortem

** al. reſipiſce, ad Chriſtum cõuerſus obſecro. Recordare iudicij futuri, &c.*

Conſideratio pulcherrima.

** al. gehennam.*

Ab Exemplis.

** al. adſiſtens.*

** al. neque vocis muſicorum ac gaudij.*

Pſal. 10.

Ibidem.

** al. facies.*

Eſai. 64. & 1. Cor. 2.

** al. vulneratus ſic, & ab acie defecerit.*

** al. quæ puras cogitationes parit?*

Pſal. 106.

Hierem. 12.

** al. & ſufferre crucem ipſius vſque in finē?*

A tibi acerbam turpemq. conciliet. Vera * narro: Noui ego vnum atque alterum, ac tertium fratrem, a vita * ſolitaria receſſiſſe, & ad vitam ſecularem rediſſe, qui non durarunt in vita: ſed amara atque indecenti morte ſuam vitam finierunt. Quare ijs vt reſiſtas, te rogo frater, concupiſcentiamq. reprimas: & non conſentias illis, qui te captiuare volunt. At ſurſum mentem frater cariſsime habeamus. ſurſum manus cum Moyſe tendamus: & Dominus cæcitate ipſos pro * nobis oppugnabit. Ne ergo timeas a facie eorum: nam ſæpe tibi ſuggerunt infirmitatem carnis, inappetentiam ſtomachi, ſuſpicionem Superioris, timorem Præfecti, prolixitatem temporis, ac priorem viuendi rationem, & carnalium parentum memoriam: cunctaq. iſta excitant, vt animam tuam obſideant, & circumueniant. Non animo B verſas, quòd ſi quis filium facinoroſum habeat, eum leges in conſpectu parentum punire; & non eſt qui ipſum ex tortorum manibus eripere poſsit? Quanto ergo magis, putas timore omnia plena erunt in iudicio illo futuro: vbi Reges atque tyranni, diuites & pauperes, graui tremore * detenti adſiſtēt. Deſcende ergo in teipſum frater cariſſime, & ne contemnas iuſtum atque infallibilem iudicem; neque inexſtinguibilem vmquam flammam. Quod ſi paruipēdas; vel hinc experire, an ignis aſperitatem, & tormentum ſuſtinere poſſis: Lucernā accende, & extremitatē ſaltē digiti impone; & ſi ferre * queas dolores, fortaſſe poteris teipſum etiam ibi iuuare. Sin autem totum corpus tuum extra ignem ſit, & exigui huius membri dolores perferre nequeas: quid obſecro faciemus, quando totum corpus cum anima in gehennam ignis C proijcietur? Sed dicet fortaſſe inſipientium aliquis: Ego quoque ſuſtinere vellem: verum quid agam? infirmus enim ſum, & negligens. nam ſi me ſaluari vellet Deus, etiam patientiam mihi præberet. Venite, videte fratres animam captam, non a barbaris, & gladio: verum a temeritate atque malitia. Deum, cupientem omnem hominem ſaluari, & ad veritatis agnitionem venire, accuſas & culpas: qui ptopter nos peccatores, etiā Crucem ſuſtinuit? Ipſe inuitat, & dicit: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis; & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite a me; quoniam mitis ſum, & humilis corde: & inuenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Rurſuſq. ait: Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur D vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulſanti aperietur. Quo igitur pacto dicis, ſi me Deus ſaluari vellet, patientiam mihi tribueret? cur ſic te fallit inimicus, vt eius acquieſcas conſilijs? cur tantum tibi conſciſcis damnum: vt exuta ſtola gloriæ, teipſum ab Angelorum conuerſatione ſegreges, voluteriſq. in paſſionibus ignominiæ? Quorſum tibi, quorſum tibi hoc probrum; vt audias dici te apoſtatam? dicaturq. * de te: Ecce, qui Domini ſui ac Dei gratiam adſpernatur? Cur hac te enecas morte, vt * videas te proijci in tenebras exteriores; poſsidens fructum ignominiæ: alios vero fratres qui exſpectant ſalutare Domini, videas coronari, & in gaudium Domini ſui introduci? At quò fugere poteris; aut quis te locus excipiet fugientem a conſpectu Domini, quem repellere cupis? Pro- E pterea ſuſtineamus obſecro; ne forte in te veniat, quod ſcriptum eſt: Melius enim erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem, retrorſum conuerti ab eo, quod traditum eſt illis ſancto mandato. Contigit enim eis illud veri prouerbij: Canis reuerſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in volutabro luti. Alioque in loco ait Scriptura: Sed æſtimauerunt luſum eſſe vitam * noſtram, & conuerſationem vitæ compoſitam ad lucrum. Cogitemus frater cariſsime, nos peregrinos & aduenas eſſe in hoc ſeculo: nam multi qui mane ſurrexerunt *, non peruenerunt ad veſperam: alij autem

* al. Rem verā enarrabo.
* al. à monaſtica defeciſſe.
Exod. 17.
* al. pro noſtra infirmitate.
A minore, ad maius.
* al. correpti atque perculſi.
* al. & ſi ferre dolores nequeas citò teipſum iuuare ibi poteris, &c.
1. Tim. 2.
Matth. 11.
Hierem. 6.
Matth. 7. 21.
Marc. 11.
Luc. 11.
* al. in te.
* al. vt ſciens volens proijciaris, &c.
2. Pet. 2.
Prou. 26.
Sap. 15.
* al. animam noſtram.
* al. ſurgunt, non peruenerūt.

qui cubitum vesperi concesserunt, non peruenerunt ad tempus * matutinum. A Dicentem audi: Homo vanitati similis factus est, dies eius sicut vmbra prætereunt. Adhuc modicum præstolare, ac sustine, oro frater dilectissime: nam qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Nemo enim nouit, an fortasse tempus resolutionis nostræ immineat: & hanc ob caussam, nostræ insolescunt & abundant tentationes. Ne ergo pusillanimes simus, neque conuertamur retrorsum: at potius retroactorum obliti, ad ea quæ ante sunt extendamur: vt simul cum sponso ingrediamur, priusquam fores occludantur. Ait enim Saluator: Vigilate, & orate: quia nescitis diem, neque horam. Et rursus: Sicut factum est in diebus Noe, ita erit & in aduentu filij hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium, comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vsque ad eum diem quo intrauit Noe B in arcam, & venit diluuium, & perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus Loth: Edebant & bibebant, emebant & vendebant, plantabant & ædificabant: quia die antem exijt Loth a Sodomis, pluit ignem & sulphur de cælo, & omnes perdidit: secundum hæc erit, qua die filius hominis veniet. Quare nostram salutem non negligamus carissimi. Ecce enim diuinæ nobis Scripturæ diem illum indicant: vt per pœnitentiam, a ventura saluemur ira; vitamq. possideamus æternam, grata & accepta operantes Domino. Si autem in priori tua perseueres inobedientia, & in cogitatione turpis securitatis atque ignauiæ verseris: scias nō ita multo post fore, vt excindaris. Verax quippe est, qui ait: Iam securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor quæ non facit fructum bonum, exciditur, & in ignem C mittitur. Audi porro & fici parabolam: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua; & venit quærens fructum in ea, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres sunt, ex * quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio. Succide ergo illam: vt quid etiam terram * occupat? At ille respondens, dicit illi: Domine, dimitte illam & hoc anno, vsque dum fodiam circa illam, & mittam stercora; & siquidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam. Vide igitur carissime, ne forte præscriptum tempus impleatur, aliudq. tempus non inueniamus. Venite ergo adoremus, ac procidamus ipsi; & ploremus coram Domino qui fecit nos. Manus ad eum tuas attolle toto corde, lacrymansq. ad ipsum accede. clamans ad eum cum Propheta: * Salua me de luto fecis, D vt non infigar: libera me ab ijs qui oderunt me, & de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum; neque vrgeat super me puteus os suum. Exaudi me Domine, quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne auertas faciem tuam a puero tuo: quoniam tribulor, velociter exaudi me. Intende animæ meæ, & libera eam, propter inimicos meos eripe me. Vt & ipse vicissim ad te dicat, quod scriptum est: Viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Tuq. gratias bonitati eius agens, dicas: Exspectans exspectaui Dominum, & intendit mihi: & exaudiuit deprecationem meam. Et eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fecis: & statuit super petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et immi- E sit in os meum, canticum nouum, carmen Deo nostro. Videbunt multi, & timebunt, & sperabunt in Domino. Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas. Benedictus Dominus, qui virtutem ac potentiam dat populo suo: & benedictus Deus noster in secula seculorum. Amen. Deus propitius esto peccatis nostris: quia tua est gloria, in seculorum secula. Amen.

Marginalia: * al. ad diluculum. — Psal. 143. — Matth. 10. & 24. — Philip. 3. — Matth. 25. — Matth. 24. — Luc. 17. — Gen. 7. — Luc. 17. — Gen. 19. — Matth. 3. — Ibid. — Luc. 13. — Matth. 21. — Marc. 11. — * al. ex quibus. — * al. locum absque fructu occupat? — Psal. 94. — Psal. 68. — * al. Eripe me. — Psal. 26. 30. — Psal. 39.

SCHOLIA

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

CVM Monacho acediæ dedito hic tractat, qui tædij atque pigritiæ spiritu ductus, tentabatur vt relicta vita Eremita ac cænobitica, rediret ad seculũ. quē ideo hac sua cõfirmare studet Parænese, eique persuadere vt in bono vitæ instituto perseueret, nec se à via recta seduci abripiq. vllo modo sinat: quare etiam quæ grauia atque difficilia ei videri poterant, ex collatione grauiorum atque difficiliorum quæ ab alijs etiam secularibus patienter feruntur, ei leniora atque faciliora reddit. cuiusmodi inter alia quoque sunt, varia secularium hominum opificia eaque satis molesta ac grauia; quorum comparatione, manualia Monachorum artificia, aliaq. eorum exercitia leniora videbantur & faciliora. Ex quibus, hic aliquot opificiorum genera recenset Auctor, quorum nomina partim apparent Syriaca, & partim à Syris deriuata ac Græce inflexa, latinis autem forte minus nota. quare etiam pleraque ex illis in latina nostra translatione hic retinere, & vsurpare prorsus fuit necesse. Post multa vero parænetica & ascetica posterius adiecta, & huc vtiliter relata; tandem sub finem Parænesis, Parabolam fici ex Euangelio in medium adfert, suoq. instituto accommodat: & quomodo interea dum tempus suppetit, bene operandum sit, ac ad Deum toto corde recurrendum, docet, &c. Parænesis sane vtilis est, & quæ legatur digna.

Parænesis 47. ad Monachum acediæ deditum, qui tentabatur vt rediret ad seculum.] *Cuius Inscriptionis loco, alia reperitur eiusmodi:* Parænesis ad Fratrem tædio vitæ monasticæ affectum, qui dicebat: Monachatum relinquo, & ad seculum reuertor.] *& al. sic:* Ad Monachum tædij atque pigritiæ spiritu tentatum, & dicentem: hinc recedo, & in mundum abeo.] *al.* monasterium desero, & ad seculum me confero.] *& al.* Parænesis 48. ad Monachum quemdam negligentiæ atque pigritiæ deditum, qui aiebat: dimitto eremum, ac vitam cœnobiticam; & mundum repeto. Domine benedic.] *& sic de cæteris. Ponitur autem & al. ista Parænesis, quadragesima nona in ordine reliquarum: & quidem recte, connumeratis nimirum alijs duabus sublatis, de quibus supra.*

Sportulas exiguas operaris quæ dicuntur malacia? cogita brencarios, &c.] *Vbi illud (μαλάκια) apparet fuisse nomen tamquam proprium illius generis sportularum, de quibus hic agit: sed quid, vel quales hoc loco per (τοὺς βρεγκαρίους) intelligat, quis diuinet? erat fortasse vox Syriaca, vel à Syris inflexa Græce, sicut pleraq. sunt voces aliæ etiam hic positæ, atque ad certa opificia illis in locis vsitata, in nostris autem prouincijs minus nota (atque ideo etiam latinis nominibus non expressa) denotanda, adhibitæ. quas post diligentem indaginem, vt melius potuimus probabilibus saltem coniecturis etiam πιθανωτέρως explicare hic conati sumus; & vbi prorsus exoticæ sunt atque obscuræ, neque vllam cum Græca aut latina lingua affinitatem habent, easdem etiam in latina nostra traductione retinuimus, quomodo & hic (Brencarios) conuertimus, quo vocabulo verisimiliter significantur opifices aliqui effectoribus sportularum similes, quod vel ex adiunctis hic aliquo modo colligitur. & sic de alijs nonnullis opificiorum nominibus hic sequentibus, quæ cum plane Græca non videantur, à Syris fortasse mutuata sunt, &c. quorum iccirco exactior vis & significatio, ab externis quibus ista opificia & illorum nomina magis explorata sunt, peti addisciq. poterunt.*

Fugit enim impius nomine persequente: iustus autem tamquam leo confidit, in magna sua libertate atque fiducia.] *Locus est Prouerb. 28. vbi in vulg. sic est:* Fugit impius nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens, absque terrore erit.] *sed ab edit. 70. abest illud vlt.* (in magna sua libertate atque fiducia) *quod est apud Ephram. &* (absque terrore erit.) *sicut est in vulg. atque istud de varia huius lectione. Quomodo porro impius fugiat, nemine ipsum persequente, S. Chrysostomus hunc ipsum Prouerb. locum alibi adducens, optime ostendit atque declarat:* Fugit *(inquit)* impius nemine persequente: nam intus habet agentem conscientiæ accusatorem, & hunc vndique circumfert. & sicut seipsum non potest fugere, sic nec intrinsecus ipsum agentem: sed quocumque abeat, flagellatur, & vulnus habet immedicabile. Sed non talis iustus. at qualis? audi: Iustus tamquam leo *(inquit)* confidit, &c.] *atque ita Chrysostomus, obiter hunc Prouerbiorum locum allegans & exponens, tomo 5. in Homilia 8. ad populum Antioch. cuius initium ibi est:* Audistis antea, quomodo omnis Scriptura consolationem affert & refrigerium, &c.] *Nec dissimilia sunt, quæ nomine (τῆς κακοφροσύνης, id est, temeritatis) hic in medium adfert Auctor, impium notans qui nemine persequente fugit, sed intus affligitur & cruciatur.* A temeritate

enim

enim (*inquit*) & improbitate qui detentus est, non barbarorum cruciabitur manibus, A non in regione externa: verum intus gignitur, intus alitur, & à proprijs contribulibus verberatur, &c.] *intelligens scilicet propria ipsum angi atque torqueri conscientia, quæ continue eum accusat, reprehendit, & corripit, sicut est in iam citato loco Chrysostomi, & deinceps hic apud nostrum Auctorem latius.*

Subijcit postea: Recede igitur ab ea frater carissime, ne constringaris vinculis ipsius, &c.] *In duplici alio MS. ista cum geminatione sic leguntur:* Recede ergo, recede ab ea carissime; ne colligeris vinculis ipsius. *Sequiturq.* nam vincula ipsius sunt ferrea, & pedicæ eius æneæ.] *vbi pro* (αἱ πέδαι αὐτῆς *i.* pedicæ eius) *al. hic reperitur,* οἱ πόδες αὐτῆς *i.* pedes eius ænei. *at melius & accommodatius hic legitur* αἱ πέδαι αὐτῆς, pedicæ eius.] *monet enim aperte, recedendum à temeritate & cupiditate, ne constringamur earum vinculis ferreis, &c. quorsum enim hic pedum mentionem faceret, & qua occasione, non satis perspicio.*

B Lucernam accende, & extremitatem digiti impone: & si ferre queas dolores, fortasse poteris teipsum etiam ibi iuuare. Sin autem, &c.] *pro quo, al.* & si forte dolores lucernæ ferre nequieris, cito teipsum iuuare ibi poteris, &c.] *at præcedens lectio magis hic instituto Auctoris seruit, membraq. orationis connectit, & sententiam absolutiorem reddit. Vtitur autem hic* παραμολογία, *siue Concessione figura oratoria, cum quadam ironia satis aperta. q. d. Quis dubitat fore, vt nequeas perferre lumen lucernæ? quanto minus igitur ignem illum æternum, &c. sed ista magis ex immediate ibi subiectis confirmantur, patentq.*

Nam multi qui mane surrexerunt, non peruenerunt ad vesperam, &c.] *Vbi alia lectio per præsens, ista sic reddit:* Multi enim qui mane surgunt, non pertingunt vsque ad vesperam: alij vero qui cubitum vesperi concedunt, non perueniunt vsque ad horam matutinam. & al. vsque ad diluculum, &c.] *vbi etsi vtraque quidem lectio bona sit, posterior tamen magis probatur placetq. indicatur autem hic miseria, breuitas, & incertitudo vitæ humanæ.* C *de qua, pluribus apud Ephræm, tomo 1. in duplici Oratione, de Morte. alibiq. passim apud eum sæpissime.*

PARAENESIS QVADRAGES. OCTAVA.

De morum peruersitate ac dissolutione, & negligentia.

QVEMADMODVM gladius neruos incidit equo, & equitem deijcit: ita versuta ac peruersa mens vigorem animæ succidit, D & tristitiam affert, tristitia vero sibi obuios destruit ac perimit. Quis enim cupidus adeundi ciuitatem * triginta stadijs distantem; & vbi viginti * nouem confecerit, vno adhuc restante & non confecto, dicet se eò peruenisse? hic quippe ex proprijs exijt, & ad ciuitatem quò pergebat non * peruenit. Nam sicut qui ad vndecimam horam venit, plenam mercedem accepit; velut etiam cæteri qui pondus diei portarunt: ita & qui ad vndecimam vsque horam operatus est. Circa porro * vndecimam horam, si inceperit euertere, & quæ plantata sunt euellere: mercedem nullam percipiet. Cum Dominus & Saluator noster Iesus Christus dicat: Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et iterum: Nemo mittens manum suam ad ara- E trum, & respiciens retro, aptus est regno Dei. Nam vxor Lot, quòd retro respexerit, in statuam salis versa est. Quare etiam Apostolus, eorum quidem quæ retro sunt obliuiscens; ad ea vero quæ sunt priora seipsum extendens, ad destinatum persequebatur. Et tu ergo carissime, sustine, ac perseuera. Nam mundus iste transit, & concupiscentia eius: qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Peregrini enim sumus, & aduenæ in hoc seculo. Si autem dum tempus habuerimus, in illo, grata & accepta Domino operati fuerimus; mercedem referemus. Patientiam igitur possi-

* al. quadraginta stadijs. al. quinquaginta. * al. 49. stad.
* al. non est ingressus.
Matt. 20.
* al. duodecimam.
Matth. 10. & 24.
Luc. 9.
Gen. 19.
Luc. 17.
Philipp. 3.
1. Ioh. 2.
Heb. 11. & 1. Pet. 2.
Luc. 21.

A possilde, frater dilecte. nam scriptum est: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Enoch ducentis * annis placuit Deo, postquam ipse genuit Mathusalem: & nos in breui hoc vitæ tempore negligentes sumus? Resiste carissime, cogitationibus noxijs; & dic cum eo, qui ait ac clamat: Christo confixus sum cruci: viuo autem, iam non ego, viuit vero in me Christus. Quid enim proderit homini, si mundum lucretur vniuersum; animæ vero suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei. Ecclesiaste quoque proclamante: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Post tantam opulentiam ac gloriam, non amplius vanitati labores meos offeram; ne eas alij post meum hinc exitum possideant, & ego interim pœnas pen-
B dam: verum optimo & misericordissimo Deo labores meos * offeram, præbenti post mortem, vitam æternam; & paranti diligentibus ipsum, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis ascenderunt. Etiam carissime, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum, eritq. in pace exitus tuus. Ibi iustos gaudentes videbis ob salutem tuam. Ibi, in sinu Abrahæ, cum Lazaro demoraberis: paupertatem enim & inopiam elegisti, tribulationem & angustiam sustinuisti, contumelias passus es, contemptiones non es auersatus. Propterea cum lætitia in æterna tabernacula suscipient te, vbi exulat luctus atque tristitia, ac gemitus: Ibi vitam cernes & lucem veram, ac spem omnis creaturæ redemptorem animarum nostrarum Iesum Christum regem gloriæ: & gaudebit cor
C tuum, & gaudium tuum nemo tollet à te. Ipse porro Dominus & Deus noster, irreprehensibiles nos tueatur atque custodiat. Quoniam * ipsum decet gloria, in secula seculorum. Amen.

Luc. 21. | *Gen. 5.* | * *al. 300. annis.* | *Gal. 2.* | *Matth. 16.* *Mar. 8.* | *Psal. 118.* | *Eccl. 12.* | * *al. producam.* | *Esai. 64.* *1. Cor. 2.* | *Psal. 26.* | *Luc. 16.* | * *al. Quia ipsius est potentia, & gloria, &c.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS 48. De morum peruersitate ac dissolutione, & negligentia.] *Hunc nobis Titulum atque inscriptionem ex plerisq. hic delegimus. Loco cuius al. simpliciter est:* Paræuesis περὶ κακοηθείας. *al.* Eiusd. admonitio, de cacoethia, & negligentia. *In alijs autem atque alijs codicibus, ista Parænesis nunc in ordine reliquarum ponitur quadragesima septima, nunc 48. vt hic, nunc etiam 49. & 50.] Ad nomina porro (κακοήθης & κακοήθεια,) quod attinet, licet illa aliam atque aliam admittāt significationem, & κακοήθης apud Dem. sit ἀντίθετον τοῦ εὐήθης,*
D *qui dicitur simplex, fatuus, &c. κακοήθης vero astutus, versutus, veterator, malignus, &c. hoc tamen loco videtur potius Auctor morum peruersitatem quamdam ac dissolutionē nomine (τῆς κακοηθείας) significare, &c.*

Quis enim cupidus adeundi ciuitatem triginta stadijs distantem, & vbi viginti nouem confecerit, &c.] *vbi in alijs atque alijs mmß. pro (* στάδια τριάκοντα *.i. stad. triginta) vt hic est, reperitur positum (* στάδια πεντήκοντα *.i.)* stad. quinquaginta. *ac postea pro (* εἰκοσιεννέα *.i.* viginti nouem *) est,* τεσσαράκοντα ἐννέα *.i.* quadraginta nouem.] *legiturq. ibi hoc modo:* Quis enim aliquando volens abire ad ciuitatem stadijs quinquaginta distantem, & si quadraginta nouem perfecerit, vnum vero non confecerit, hic ex proprijs exiuit, & in ciuitatem quò tendebat, non est ingressus, *&c.*

Enoch ducentis annis placuit Deo, postquam ipse genuit Mathusalem, &c.] *vbi editio 70. in numero annorum 200. cum Auctore nostro concordat: sed discordat vulg. vbi trecenti*
E *anni recensentur. legiturq. ibi sic:* Et ambulauit Enoch cum Deo: & vixit Enoch postquam genuit Mathusalem, trecentis annis, &c. *ita Gen. 5.*

Post tantam opulentiam ac gloriam, non amplius vanitati labores meos offeram, &c.] *Ne cui hic scrupulus oriatur atque dubitatio, sub cuius persona, ista proferantur; ipsius ne Ephræm, an Salomonis? Dicimus breuiter, plane ista verba videri dicta sub persona Salomonis, qui opibus ac gloria in mundo claruit, (Ephræm autem non item) cuiusque immediate hic præcedentia erant verba:* Vanitas vanitatum, &c. *quorum occasione etiam ista, eum depromentem verba pie fingit Auctor, idque ad contemptum gloriæ ac vanitatis mundanæ: & vt hinc discamus, labores nostros semper ad Deum referre, si certa præmia consequi voluerimus.*

PARAE-

PARAENESIS QVADRAGES. NONA.

*De * Differentia, atque præstantia vitæ Monasticæ, supra vitam secularem.*

* *al. De differentia vitæ Monasticæ, & vitæ secularis.*

FRATER cariſſime, ſi abdicata vita ſeculari factus ſis Monachus, ſobrium ac vigilantem te præbe; quia multæ ſunt inſidiæ inimici: ne forte locum ac ſpacium inueniens, tibi ſuggerat res huiuſmodi: Ecce, * inquiens, renunciaſti ſeculo, ac proprijs; quid inde tibi lucri acceſſit? Numquid * ecce etiam feræ in ſuis conquieſcunt antris? Tu ergo increpa eum, dicens: Dominus te delebit, profligabitq. diabole, quia hominem quem ad propriam imaginem ac ſimilitudinem fecit, tu feris ratione carentibus comparas: non deſinis ſubuertere vias Domini rectas ac planas? De differentia vero huius, & illius, audi: Primum quidem, qui cupit fieri Monachus, renunciat ſeculo, renunciat propriæ voluntati, accipitq. crucem ſuam, & Saluatorem noſtrum Chriſtum ſequitur. non contentioſe agit, non maledicit, non peierat, non diffamat. non meditatur verba * mendacia, per loquacem & nugacem philoſophiam. temperans eſt, non deliciatur. cunctos Dei Angelos ſibi amicos habet, inimicum autem diabolum. non affligit agricolam, non violat viduam, non rapit quæ inopis ſunt, non ſæuit in orphanos, non furit in diuitijs: contentus viuit præſentibus; non eſt ſolicitus de familia, aut quomodo vxori placeat; non cogitat ſtipendia facere ſuiſmet filijs, aut quo pacto filias nuptui tradat. non eſt conſtrictus diſtractionum vinculis, verum ſuæ dat operam ſaluti. non eſt elatus: verum humiliter ſentit & agit, verum benignus eſt & manſuetus. pſallit, & non tragædias excitat. precatur, & non mente vagatur. non fluctibus & vndis negotiorum huius vitæ agitatur. non curat quomodo gloriam atque exiſtimationem ſibi terrenam comparet. Pro tibijs, ac tympanis, aliiſq. inſtrumentis muſicis, Domino pſallit & orat. Plangit & lacrymatur in intimis * penetralibus & domus & animæ, remiſſionem peccatorum depoſcens. Dum orat, etiam pro vniuerſo precatur mundo. Non ad vana accedit ſpectacula, ſed ad viros ſanctos. pro aula, ſolitudinem conſectatur. Declinat periuria, & animas eorum qui illis delectantur. Manus extendit ad res vtiles, ad opificia, ad lectionem diuinarum Scripturarum. Non eſt ſollicitus de parentibus, neque de rebus terrenis. Promiſſiones Saluatoris mente perpendit, & in eo recreatur ſpiritus eius, doloremq. curat ac fugat. Corporalis occurrit infirmitas; gaudet quia prope eſt corona. Tædium atque pigritia ingruit; * exſpectat a Domino patientiam. Damnum aliquod terrenum emergit; diem ſui obitus mente recolit, quia omnia hic remanent. A voluptate vexatur carnali; acerbitatem tormentorum animo verſat. Accidit in eum calumnia; patienter fert, quia prope eſt qui iuſtificet ipſum. Infertur ei iniuria & cruciatus; paſſiones Saluatoris noſtri cogitat. Cõtingit ſuperbia: recordatur quòd per * ignem tranſiturus ſit. Iſta gratiarum ſunt dona, recte Domino ſeruientibus conceſſa, & quæcumque decent ſanctos. Te porro diabolum, re infecta auertet Dominus ab inſtitutis

* *al. & dicat: Ecce renunciaſti.*

* *al. Ecce etiã feræ. &c. abſque interregat.*

Differentia vitæ Monaſticæ & ſecularis.

* *al verba mẽdacij.*

Vita Monaſtica inſtituta, & commoda.

* *al. in intimis penetralibus ædium animæ.*

* *al. ſuccedit a Domino patientia.*

* *De Purgatorij igne, hic locus intelligendus.*

A stitutis tuis pessimis. Etiam carissime, dicentem audi: Resistite diabolo, & fugiet a vobis: appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. simul & pro me misero deprecans; quia iniquitates meæ caput meum supergressæ sunt: vt bonus Dominus * misericordia ductus, custodiat & saluet nos in suo regno ac gloria, qui desperatorum spes est. Quoniam ipsi gloria, & fortitudo atque potentia, & regnum, * Patris, & Filij, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

Iacob. 4.

Psal. 37.

* *al. vt bonus & misericors Dominus.*

* *al. & regnum Patri spiritu experti, & consubstantiali Filio, & Sancto ac viuifico Spiritui, &c.*

B

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

DE *differentia vitæ Monasticæ & secularis, plurimi ex veteribus Græcis atque Latinis egeruut, vt hoc loco S. Ephræm, & suprà post Serm. ascetic. in illud: Attende tibi, cap. 9. vbi inter alia, elegantem comparationem & differentiam ponit vitæ secularis & monasticæ. post med. hoc eodem tom. 2. & alibi sparsim & incidenter pluribus in locis. S. Chrysostomus in cap. Matth. 21. Homil. 69. ante med. tom. 2. item in libello de comparatione Regis & monachi, tom. 5. vbi confert eum qui in verissima ac Christiana philosophia vitam degit monasticam cum summo quoque huius mundi Principe; multaq. in hanc rem lectu digna ibi affert. Et libro 3. aduersus vituperatores vitæ monast. ibi:* Hæc fere sola est in vtroque genere vitæ differentia, quòd illi quidem se matrimonij vinculis constringunt: hi vero liberi perdurant, &c.] C *De quibus ibidem plur. in sequentib. eodem lib. ac tom. 5. Plura de his quoque apud alios Patres Ephræm supra citatos in nostris Scholijs, hoc eodem tom. 2. in cap. 9. de Virtut. quod sic apud inuenies incipit:* Considera habitum quo indutus es, o Monache, &c.]

De differentia, atque præstantia vitæ Monasticæ supra vitam secularem.] *Pro ista inscriptione, in nonnullis mmß. Cod. sic legitur:* De differentia vitæ monasticæ, & vitæ secularis.] *aliàs vero sic:* De vitæ solitariæ præstantia, supra vitam secularem.] *al.* Quantum à secularibus, differat vita Monachorum.] *At parum refert quomodo hic legatur, cum quasi in idem omnes isti tituli seu inscriptiones coincidant, & de omnibus hic æque agatur.*

Numquid ecce etiam feræ in suis conquiescunt antris?] *Aliàs, sine Interrogatione leguntur ista sic:* Ecce etiam feræ in suis conquiescunt latitantq. antris.] *Sunt autem illusoria & deceptoria hæc verba inimici. q. d. reliquisti seculum & communem vitam hominum,* D *suscepisti autem iam vitam ferarum, & quid inde tibi lucri, &c. Cui improbæ suggestioni vt occurrendum sit & resistendum, Auctor pulchre hic ostendit, & differentiam atque præstantiam vitæ Monasticæ supra vitam secularem, deinceps ponit luculenterq. declarat, ac laudes plures Monastici instituti in medium adducit.*

Contingit superbia: recordatur quòd per ignem transiturus sit, &c.] *De Purgatorij igne, hic Auctoris locus intelligendus est. respicit enim ad illud Apost. 1. Cor. 3.* Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem, &c.] *Quem etiam Pauli locum, S. Augustinus in tract. super Psalmum 32. de igne Purgatorij intelligens atque declarans, sic loquitur: Quia (inquit) dicitur,* saluus erit, *contemnitur ille ignis: ita plane, quamuis salui per ignem; grauior tamen erit ille ignis, quàm quidquid potest homo pati in hac vita, &c. Rursusque in libro de vera & falsa pœnitentia, capite 18. hæc adducit: Prius purgandus est igne purgationis, qui in aliud seculum distulit fructum conuersionis. Hic autem ignis, etsi æternus non sit, miro tamen* E *modo est grauis, &c. ac paullo ibidem postea: Studeat ergo quilibet sic delicta corrigere, vt post mortem non oporteat talem pœnam tolerare, &c. Idemque in Sermone 41. de Sanctis (qui est quartus in commemoratione animarum) affirmans, dicit: Ita peccata in hoc seculo purgentur, vt in futuro ille ignis purgatorius aut non inueniat, aut certe parum inueniat quod exurat, &c. Quin & illius S. Gregorius clarissime meminit, in quarto libro suorum Dialog. cap. 39. vbi dicit: Qualis hinc quisque egreditur, talis in iudicio præsentatur: sed tamen de quibusdam leuibus culpis, esse ante iudicium Purgatorij ignem, credendum est, &c. Alibique asperitatem ac rigorem illius ignis declarans, dicit: Scio futurum esse, vt post huius vitæ exitum, alij flammis expientur purgatorijs, alij sententiam æternæ subeant damnationis. Sed quia illum transitorium ignem omni tribulatione æstimo præsenti intolerabiliorem, non solum in furore æternæ damnationis opto*

non

non argui, ſed etiam in ira tranſeuntis timeo correptionis purgari, &c. ita S. Gregorius in explanatione primi verſiculi, ſuper tertium Pſalmum pœnitentialem: Domine ne in furore tuo arguas me; neque in ira tua corripias me.] *Et ante Magnum hunc Gregorium, etiam alius Gregorius dictus Nyſſenus magni Baſilij frater, in Orat. non eſſe dolendum ob eorum obitum qui in fide obdormierunt, &c. ſic apertis verbis de Purgatorij igne inter alia loquitur: Quare vt ſimul etiam humanæ naturæ relinqueretur dignitas liberæ voluntatis; & ipſum auferretur malum; hanc diuina ſapientia rationem excogitauit, vt in iis hominem eſſe ſineret, quæ ſibi ipſe elegiſſet, quo, guſtatis malis, quæ concupiuerat, experiendoque diſcens, quibus commutaſſet, ea cupiditate rurſum incenderetur, vt vitiorum perturbationumq. quæ rationi inimicæ ſunt, onere depoſito; & vel in præſenti vita precibus ſapientiæq. ſtudio purgatus, vel poſt obitum per expurgantis ignis fornacem expiatus, ad priſtinam vellet redire felicitatem, &c. Ac non longe ibidem poſtea, ſic: Si autem quò perturbationum impetus ducet, inclinabit, beſtiarumque pellem ad vitia miniſtram & adiutricem adhibebit; alius ei deinde ineundum erit conſilium, vt ad bonum perueniat: cum è corpore egreſſus, cognita, quæ inter virtutem & vitium eſt differentia, non poterit diuinitatis particeps fieri, niſi maculas animo immixtas purgatorius ignis abſtulerit, &c.] Paucisq. interiectis, ibidem additur: Alijs autem poſt hanc vitam purgatorio igne, materiæ labes & propenſionem ad malum abſtergentibus, & ad gratiam initio naturæ conceſſam voluntaria bonorum cupiditate redeuntibus, &c. Ecce igitur Purgatorij ignem, tot SS. Patrum Auctoritatibus ac locis contra hæreticos noſtri temporis demonſtratum atque probatum. De quo, & alibi ſparſim ſæpius apud Ephræm.*

Vt bonus Dominus miſericordia ductus, cuſtodiat & ſaluet nos in ſuo regno, ac gloria, qui deſperatorum ſpes eſt.] *Vbi alia ſic habet lectio:* Vt bonus & miſericors Deus, nos in ſuiipſius conſeruet ſaluetque regnum ac gloriam, qui deſperantium ſpes eſt.] *At in vno aut altero, MS. al. hic reperitur (ἡ τῶν ἀπεγνωσμένων ἐλπὶς .i. quæ deſperatorum ſpes eſt) vt illud (quæ) ad τὴν δόξαν .i. gloriam referatur; ſed quam recte, iudicent eruditi: mihi quidem omnino hic legendum videtur (qui* deſperantium, ſeu deſperatorum ſpes eſt) *vt alia habet lectio. nam plane referendum videtur illud (ἡ ἐλπὶς) ad ipſum Dominum, & non ad gloriam. cum & aliàs ſubeſſet ſolœciſmus in (τὴν δόξαν ἡ ἐλπὶς.) & hic non obſcure repugnet, vt ſit gloria & ſpes deſperatorum, &c. Cui accedit quòd (ὁ κύριος .i. Dominus) ſit rectus caſus, & ſententia eſt optima, ac modus loquendi vſitatus, vt dicatur Dominus ſpes deſperatorum .i. qui nullam habent aliam ſpem in alijs rebus, &c. vt frequenter & alibi loquitur Auctor.*

Quoniam ipſi gloria, & fortitudo atque potentia, & regnum; Patris, & Filij, & Spiritus Sancti: nunc & ſemper, &c.] *Pro iſtis poſtremis Epilogi verbis, in alio Græco MS. ſic habetur:* Quoniam ipſi gloria, fortitudo & potentia; & regnum Patri initij experti, & conſubſtantiali Filio, & Sancto ac viuifico Spiritui: nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.] *& al.* Ipſi omnis honor & gloria, imperium atque potentia, in ſecula ſeculorum. Amen.] *Quas ex diuerſis Codic. lectiones hic adduxi, vt quam ex iis maluerit Lector, ſibi eligat & ſequatur.*

A

EIVSDEM

PARAENESIS QVINQVAGESIMA,

*Qua *commonitoria est, & Catechetica Ad Monachos.*

** al. Adhortatio, siue Catechesis. ad Monachos.*

B VENITE dilecti mei. venite patres fratresq. mei, grex Saluatoris electe: operemur bonum donec hæc duret celebritas. Oculos vestros adimplete lacrymis: & confestim oculi cordis vestri aperientur. Verba vitæ loquimini ad inuicem: & e vestigio, cordis compunctionem sentietis. Bene sentite de regno ac paradiso: & mox res terrenas contemnetis. Nullus per socordiam atque negligentiam animo percellatur: neque in pusillanimitatem veniat; neque pauore quis perfundatur, aut sopore obruatur. Sed * audacter Deum imploremus, & Saluatori nostro deseruiamus. Corda quoque nostra studiose Spiritus sancti ope emundemus. Simul conspiremus in bono, nos inter nos, cohortemur, & confirmemus. Ignoscamus nobis mutuo, ex toto C corde: siquidem serui sumus Dei, omnis mendacij expertis. qui dixit: Amen amen dico vobis, nisi ex toto corde remiseritis peccata vestra alterutrum: nec pater vester cælestis remittet vobis peccara vestra. Quin & per Sanctos suos Apostolos designauit nobis, quoties fratri ignoscendum sit. Dicente enim Petro: Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? vsque septies? Ait illi Dominus: Non dico tibi vsque septies: sed vsque septuagies septies. At nos subinde ne tertio quidem, in die nobis mutuo ignoscimus. Quamobrem vos obsecro carissimi mei, supplexq. oro o amici mei: sobrij estote ac vigilate hoc tempore exiguo, & ad vndecimam hanc horam contendite. Appropinquauit iam vespera, & retributor mercedis cum gloria adueniet, redditurus vnicuique secundum opera sua. D Attendite vobis ipsis; ne quis vestrum, honeste atque ex virtute viuens, nimium de se præsumat: negligensq. immensam eius remunerationem deperdat. Similis enim est Monachus agro seminato, qui pluuia ac rore rigatus incrementum capit, lætitiæq. fructum fructificat: sed cum iam ad ipsum fructũ peruenerit, maiorem sollicitudinem bono agricolæ ingerit: sollicitus namque peruigilat, rimens ne vel repentina grandine, vel à pecoribus campi, sua sata destruantur. Sic & monachus donec in hoc corpore vitam duxerit, quotidie de immortali vita curet sollicitusq. sit, necesse est: ne per segnitiem, in vanum cucurrisse reperiatur. Gloriatur exultatq. agricola, quando suam messem iam congregarit, & compensationem laborum receperit: eumdem in modum gaudebunt exultabuntq. Angeli Dei in cælis, quando E quis timens Deum, consummauerit cursum suum. Agricola, horreis suis repletis, & in securitate iam positus, genio indulget, & gloriatur: Monachus quoque in suo constitutus horreo, hoc est, in * monumento; consestimq. diuitijs eius in cælum perlatis, exultat. Sobrij igitur simus & vigilemus carissimi; vigilemus inquam, quamdiu in prælio aduersus hostem constituti erimus. Illius quidem pugna semper est præsto: sed ipse debilis est atque infirmus. Noster vero Dominus fortis præliator, his qui alacriter certauerint, virtutem largitur, & coronam immarcessibilem... Sicut enim a vehementi

Negotiandum bene. quamdiu præsentis lucis nundina celebrantur.

** al. sed proni. Dominum nostrum inuocemus.*

Matth. 18.

Matth. 6. 18.

Luc. 17.

Matth. 20.

Matth. 16. 20

Rom. 2. & 2. Tim. 4. Apoc. 22. &c.

Agro seminato vt comparetur Monachus.

Agricola boni commendatio.

** al. in mansione vitæ æternæ.*

1. Pet. 5.

Eph. 6.

Consolatio piorum maxima.

menti vento puluis impellitur, & submouetur: ita etiam aduersarius noster diabolus impugnatur fugaturque, quando nostris vocibus diuinas laudes personamus, ac preces lacrymasq. Deo exhibemus. Quocirca nemo hic sit segnis, metuve * frangatur: sed qui fortem se sentit, infirmiorem suscipiat. qui alacritate valet, pusillanimẽ consoletur. Qui vigil est, somno * grauatum excitet. Qui per se modestus est, immodestum admoneat. Qui continens est, inordinatum increpet. Hoc namque modo simul conspirantes, pariterque victoriam de aduersario nostro reportantes; eum confundimus, & Deum nostrum gloriosa celebratione colimus. Sancti quoque super nos gaudebunt Angeli; & qui nos vident, audiuntque de nobis, ædificabuntur. Paradisus refertus fructibus lætitiæ, & floribus diuersi generis; est multitudo Monachorum, in idipsum in charitate Dei exornata atque ordinata. Fons pulcher, & aquis scatens quibus multitudo irrigatur plantarũ, est multitudo Monachorum, suam psalmodiã in lacrymis irrigantium. Ciuitas muris circumdata atque munita, est multitudo Monachorum, in * idipsum inuicem * conspirantes in charitate Christi. Diadema pretiosum ex pretiosis lapillis, speciosisq. margaritis contextum, est Monachorum multitudo, in idipsum ad omne opus bonum pulchrumq. adornata. Nauis plena regalibus diuitijs, est Monachorum multitudo, in idipsum Christi dilectione, referta. Oliua * splendida atque frugifera, est multitudo Monachorum in idipsum circumornata, & confirmata in dilectione Christi. Imago regalis, admirabilem adspectum quorumcumque selectissimorum colorum ac florum continens, est multitudo Monachorum, in idipsum varietate virtutum decorata. Castra sanctorum Angelorum, multitudo est Monachorum in idipsum bene ordinata, mentem suam ad Deum semper eleuatam habentium. Sicut mel & fauus in ore: ita responsio fratris ad proximum suum, cum dilectione & humilitate. Quemadmodum aqua frigida, æstu * nimio est sitienti: ita consolationis verbum est fratri in tribulatione ipsius. Quemadmodum qui cadenti manum dat, erigit illum: ita & animam segnem atque pusillanimem excitat verbum vitæ & consolationis. Quemadmodum semen bonum atque electum in terra * bona & optima: ita bonæ cogitationes, in mente Monachi. Quemadmodum lucida lampas in obscuro loco relucens: ita Monachus sobrietati mentis & cordis vacans, tempore suæ psalmodiæ. Quemadmodum connexio bona ac * fortis in ædificio: ita longanimitas in corde Monachi. Quemadmodum onus * intolerabile, viro debili atque infirmo: ita & Monachi somnus, tempore suæ psalmodiæ. Quemadmodum * vincula & catenæ, aquilæ: ita & Monacho, sollicitudines mundi. Quemadmodum spinæ, & tribuli inter sata optima: ita malæ & sordidæ cogitationes, in anima Monachi. Quemadmodum * cancer, dum curatur, & putrescit, & numquam curationem absolutam admittens: ita iniuriarum memoria, in anima Monachi. Quemadmodum à verme corrumpitur lignum: ita & ab inimicitia labefactatur * animus Monachi. Quemadmodum à tinea corrumpitur vestimentum: ita à detractione mens Monachi. Quemadmodum * lignum altum ac speciosum, sed infructuosum: ita superbus & insolens Monachus. Quemadmodum fructus pulcher quidem & delectabilis exterius, putridus autem interius: ita Monachus inuidus ac æmulus. Quemadmodum quis lapidem iactans in limpidissimum fontem, conturbat eum: ita * iracundi Monachi responsio commouet mentem proximi sui. Quemadmodum quis coram Rege astans, & cum eo colloquens; a conseruo autem suo vocatus, Rege relicto, cum illo sermones miscet: ita Monachus, qui in sua psalmodia cum Deo colloquitur, intentione interim mentis suæ aliò reflexa. Intelligamus igitur ac consideremus dilectissi-

1. Pet. 5.
* al. aut tentationibus terreatur.
* al. correptũ. & oppressum.
Luc. 15.
Multitudo ac congregatio monachorũ, quid?
* ἐπὶ τὸ αὐτὸ.
* συγκροτοῦντες
* al. Olea speciosa ac fertilis
Multitudo Monachorũ, vt Castra Angelorũ.
* al. nimio æstuante calore.
Matth. 13.
* al. in terra pingui, & culta.
* al. firma.
* al. põdus salis.
* al. Quod aquilæ nexus, & catena: id Monacho est seculi cura.
* γάγγραινα.
* al. cor.
Prou. 25.
* al. arbor alta.
* al. cum ira.
Mentis euagatio atque distractio, in orationibus ac Diuinis officijs, reprehenditur.

A dilectissimi, coram quo constituti simus. Quemadmodum enim Angeli Dei, cum timore & tremore collaudantes Dominum, coram eo adsistunt: ita & nos puro corde, & cum reuerentia atque timore coram Deo consistere oportet: vt in die iudicij misericordiam consequamur. Per Dominum nostrum Iesum Christum: Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Debere psallentes, corpore & mente Deo adsistere.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

B *HAC Parænese (quæ & νουθεσία, id est, admonitio, & κατήχησις .i. instructio ad Monachos, al. inscribitur) Auctor multa in medium pulchra, vtilia, ac lectu digna, Religiosorumque institutis plurimum seruientia adducit. Negotiandum bene hic docet, quàm diu præsentis lucis nundinæ à Deo celebrantur: quare etiã ad bonorũ operum negotiationes, emendationemq. vitæ, ac ad purius diligentiusq. omni excusso torpore atque segnitie Deo inseruiendum, cunctos hortatur & excitat. Agro seminato vt recte comparentur Monachi, ostendit; & comparationis rationem reddit. multasq. notandas Similitudines adfert, quibus pulchre & accommodate varia cum Monachorum institutis confert; & in quibus, Monachi boni à malis atque irregularis differant, plene perspicueq. ex varijs illorum conditionibus per similitudines demonstrat. Et denique quomodo Diuinorum officiorum, ac psalmodiæ & orationis temporibus, oporteat citra omnem mentis euagationem atque distractionem, corpore & mente Deo diligenter & reuerenter adsistere, patefecit, &c. Reperitur autem ista Auctoris nostri Admonitio ac catechesis græce, in quodam longe antiquissimo MS. Cryptafer. vt hic est latine à nobis reddita.*

C Quocirca nemo hic sit segnis, metuve frangatur: sed qui fortem se sentit, infirmiorem suscipiat, &c.] *Vbi in alio sic reperitur Cod.* Nemo igitur negligat, nullus reformidet: verum qui viribus valet, infirmos adiuuet atque sustentet. qui alacritate ac promptitudine pollet, pusillanimes consoletur. qui vigil est & experrectus, somno oppressos excitet. qui constans est, inconstantes corripiat: & qui continentiam colit, incontinentes coarguat, &c.] *alia vero lectio sic se habet:* Nullus ergo segnem ac meticulosum hic se gerat: sed qui fortis est, infirmiorem adiuuare studeat. & qui alacer est, pusillanimi solatium præbeat. qui vigilat, somnolentum suscitet. qui firmus est ac stabilis, infirmum commoneat atque confirmet. qui temperans & modestus est, inordinatum obiurget, &c.] *sed quomodo hic legatur, parum referre videtur; cum istæ lectiones sensu quasi per omnia coincidant æquipolleantq. Atque hinc, deinceps sequentia fere omnia licet verbis nonnihil mutatis reperiuntur etiã in Sermone longo Tertij tom. qui apud Ephræm, ibi incipit:* ὁ πόνος τοῦ λέγειν ἀναγκάζει με, *id est, Dolor me in verba compellit, &c. non longe à fine Serm. vbi postea & plura alia huc etiam facientia adduntur.*

D Paradisus refertus fructibus lætitiæ, & floribus diuersi generis, est multitudo Monachorum in idipsum in charitate Dei exornatorum.] *vbi & al. sic:* Paradisus, lætitiæ fructibus, varijsq. floribus plenus, est Monachorum multitudo in idipsum in dilectione Dei adornata.] *at al. hoc modo:* Paradisus est plenus lætitiæ fructibus, varijsq. virtutibus, multitudo Monachorum vnanimis, charitatis ornamento lucentium, &c.] *vbi nota, non tantum hic dici multitudinem, sed vnanimem, sed charitate resplendentium, &c. quòd hisce virtutibus cœtum Monachorum cum primis decorari oporteat, sicut non semel repetit alibi.*

Quemadmodum qui cadenti manum porrigit, erigit illum: ita & animam segnem excitat verbũ vitæ & consolationis, &c.] *Vbi alia quoque lectio est eiusmodi:* Quemadmodũ

E si quis manum lapso præbeat, erigatq. illum: ita quoque adhortationis sermo & veritatis, animam negligentem ac torpescentem excitat.] *& al.* Quasi qui manum cadenti porrigens, erigit eum: sic & vitæ, consolationisque sermo animum pigritia torpentem excitat subleuatq.] *vbi Similitudinis vis æque clara est in singulis, & proinde parum refert quomodo legatur.*

Quemadmodum cancer dum curatur & putrescit, & numquam curationem absolutam admittens: ita iniuriarum memoria, in anima Monachi.] *Quæ similitudo sic in alio reperitur Cod.* Sicut cancer serpens, & carnes putrefaciens, neque finem sanitatis recipiens: ita memoria malitiæ in anima Monachi.] *at in alio, paullo aliter sic:* Quemad-

modum gutta quæ spargitur atque inundat, neque finem vllum sumit: sic & iniuriarum memoria, in anima Monachi, &c.] *vbi prima lectio à nobis reposita, inuenitur in antiquissimo græco MS. Cryptafer. magisq. hoc loco probatur.*

Alia atque alia etiam lectio occurrit in sequentibus: Quemadmodum quis coram Rege adstans, & cum eo colloquens; à conseruo autem suo vocatus, relicto Rege, cum illo sermones miscet: ita Monachus, *&c.*] *vbi al. sic:* Quemadmodum quis coram Rege constitutus, & cum eo verba faciens; ab alio autem seruo vocatus, illico relinquat Regem, & se ad confabulationes cum seruo conuertat: ita Monachus in psalmodia sua, si intentione mentis suæ à Deo reflexa, distractus extranagetur, &c.] *Alia vero lectio hic ita se habet:* Sicut quispiam ante Regem consistens, & cum ipso loquens; vocatus autem à conseruo, mirificum & honorificum Regis colloquium relinquat, & seruo confabuletur: ita qui loquitur tempore psalmodiæ, &c.] *ac. al.* sic quoque Monachus, qui in psalmodia mentem euagari, nugasq. meditari permittit, *&c.*] *Facit autem hic locus contra distractiones & euagationes mentis, tempore Diuini officij, atque psalmodiæ: vbi vult psallentes atque orantes, corpore & mente Deo adsistere; serioque secum cogitare, coram quo ibi constituti sint. quod & immediate sequenti Similitudine longe pulcherrima (quæ inter alias hic postrema est) abunde clarum facit, dicens:* Quemadmodum angeli Dei, cum timore & tremore collaudantes Deum, coram eo adsistunt: ita & nos puro corde ac cum tremore coram Deo adstare oportet.] *vel vt alia ibi habet lectio:* Sicut angeli cum timore & tremore laudant Dominum: ita & nos debemus dilectissimi, puro ac casto corde, cum reuerentia & timore adstare, dum psallimus orationis nostræ tempore, &c.] *ac al.* sic & nos oportet cum corde puro atque timore, in psalmodijs, diuinisq. officijs, tempore orationis consistere: ne corpore quidem videamur adstare, sensu autem ac mente terrenis rebus occupari, &c.] *quomodo etiam habetur in Serm. eiusdem antea ex Tomo. 3. citato:* Dolor me in verba compellit, &c. *De quo, & primo tom. in tract. De vera atque perfecta renunciatione: & quo pacto anima Deum inueniet. circa med. ibi:* Quando igitur coram Deo in oratione consistis, &c.] *ac in nostris ibidem Scholijs, vbi plures in hanc materiam Auctores a nobis citatos inuenies.*

Finiunt Quinquaginta Parænefes S. Patris Ephræm, variorum Argumentorum, ad diuersos Monachos.

Sequuntur alia Capita Centum, quæ & narrationes, ac scite dicta, Doctrinamq. uariam, cum adhortat. continent, &c.

EIVSDEM

EIVSDEM S. PATRIS NOSTRI

EPHRAEM SYRI

CAPITA CENTVM:

Quæ & Narrationes, & apophthegmata ac ſcite dicta, Doctrinamq. variam, cum admonition. continent. Et, De Ratione ac modo acquirendæ Humilitatis.

Al. Einſd. Capita Centum, quomodo quis humilitatẽ ſibi comparet.

Eodem Interprete, & Scholiaſte Doct. Gerardo Voſſio.

A INITIVM fructificationis, eſt flos: & principium humilitatis, eſt obedientia in Domino. Fructus vero obedientiæ, eſt longanimitas: Longanimitas autem, charitatis fructus eſt. at charitas, perfectionis vinculum exiſtit. Perfectio autem, obſeruatio mandatorum * Dei. Præceptum porro * Domini lucidum, illuminans oculos. Cæterum oculi illuminati, iniquorum vias effugiunt. Sit ergo tibi humilitas, ſedes reſponſionis, & loquelæ pallium. Loquela autem clara ſit in ſalutatione, in charitate Chriſti. ait enim Saluator: Eſtote perfecti, ſicut & pater veſter cæleſtis perfectus eſt. Vnde enim clara eſſe queat ſuperbia, quæ eſt ex * inobedientia, nec vult eſſe in poteſtate cuiuſquam, B neque obtemperare; ſed ſuo ſenſu duci? Humilitas vero obediens eſt, tractabilis, ac perſuaſu facilis, mitis, honorem paruis æque ac magnis deferens. Quam qui poſſederit, credo eum à Domino mercedem accepturum, ſimul cum vita æterna.

CAP. I. *Gradatio perelegans.* *al. Chriſti.* *Pſal.81.118.* *al. Chriſti.* *Matth. 5.* *al. quæ eſt inobediens, & proprio ſenſu ducitur.*

Si bini vnam eandemque cellam inhabitaueritis; diligenter vobis ipſis attendite, ſcientes Dominum eſſe in medio veſtrum. Ipſe enim dixit: Vbicumque fuerint congregati duo aut tres in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum. Et ſi vero nos velut indigni, non videmus ipſum: ipſe tamen, quia * Deus, etiam cogitationes ac opus cuiuſque nouit, & intuetur. Cui gloria in ſecula. Amen.

CAP. II. *Matth. 18.* *al. vt Deus.* *Pſal. 43. & Hebr. 4.*

C Audimus loquentem Sapientiam: Homini fornicario omnis panis dulcis; non fatigabitur tranſgrediens vſque ad finem: Homo qui tranſgreditur lectum ſuum, dicens in animo ſuo: quis me videt? tenebræ circumdant me; & parietes cooperiunt me; & nemo circumſpicit me, quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altiſſimus. At contra, hominis oculos timet; nec intelligit infinitis partibus oculos Domini lucidiores eſſe ſole, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abiſſi, & hominum corda intuentes, in abſconditas partes: Domino enim Deo antequam crearentur, omnia ſunt agnita: qui etiam poſtquam ſunt procreata, intuetur omnia: atque iſte in plateis ciuitatis vindicabitur, & vbi non putauit, apprehendatur.

CAP. III. *Sap. Sirach 23. iux. LXX.* *Leu. 20.* *Deut. 22.*

CAP. IV. Dilecte frater, si pietatis ac religionis tibi studium delegeris, attende, ne forte malignus sub pietatis prætextu, alienam tibi cogitationem suggerat atque inducat; id est, inanis gloriæ, atque superbiæ: vt dum non vis cum fratribus laborare, & exerceri. Operare igitur sicut & cæteri confratres tui concorditer, pietatemq. serua: nam pigritia pietatem euertit, nomenq. contumeliosum suo Domino affert. Coniunge ergo * pietati disciplinam cum scientia; & verus religiosus eris.

al. studio pietatem adhibe atque scientiam.

CAP. V. Charissime, si tibi humilitatem compararueris, diligenter attende, ne forte per insidias, in viam te alienam transmutet inimicus, dum aliquid suorum ipse suggerit. sicut ait Sapientia: Non dicas; à Deo abscondar, & ex summo, quis mei memorabitur? In populo magno non ero in memoria: quæ est enim anima mea, in tã immensa creatura? Is vero adiungit, cum dicat: Ecce cælum cæli Domino, abyssus, & vniuersa terra, in * visitatione eius commouebuntur. montes simul & colles, & fundamenta terræ; cum conspexerit illa, tremore concutientur. Oportet ergo humilitati fidem coniungere, vt humilitatis sulcos rectos efficere possis.

Sap. Sirach. cap. 16.

al. in conspectu ipsius.

CAP. VI. NARRATIVE. Frater quidam ingressus est cœnobium; cupiens fieri Monachus; traditusq. eidem est cellæ, cum Seniore. Et post aliquot dies, à cogitationibus impugnatus, dixit: nequeo cum hoc fratre manere. Alius ergo frater admonebat eum, dicens: an si incidisses in barbaros, traditusq. alicui barbaro esses, dicere posses: nolo cum illo versari? Et hæc audiens frater, compunctusq. verbis istis, pœnitentiam egit, dicens: Ignosce obsecro.

CAP. VII. Dixit rursus: Qui cupit fieri Monachus, nec potest contumelias, ac contemptiones, & pœnas sufferre; nequit esse monachus.

Scite dictum.

CAP. VIII. Si quis solitariam vitam amplexus sit, cogitatione simpliciori; conatur ei inimicus libertatem & impudentiam adiungere. At si pio ac religioso animo ad Monachatum venerit, suggerit etiam huic; & siquidem sit iuuenis, per speciem pietatis suppeditat studium & alacritatem, ad ea exercenda quæ præstare non possit. Qui autem vere timet Deum, neque à prima cogitatione, neque à secunda se abripi patietur. Si vero etiam Dæmonum fraude præoccupatus fuerit; timor Domini quem in veritate dilexit, cor eius illuminabit, vt ambulet per viam rectam. At * qui impudens est, nondum credit fore iudicium: sicut neque superbia elatus & arrogans; & non propter Deum pietatem ac religionem colens; magnum quippe seipsum existimat. Si ergo te turbet ægritudo propriæ existimationis; dic ad impugnantem te: longe recede à me, cogitatio nequam. Quis ego sum? aut quam virtutem excolenti mihi, eiusmodi suggeris? Sanctorum alij lapidati sunt, alij secti sunt, alij tentati sunt; alij in occisione gladij mortui sunt. Sed quid dico de hominibus, iisdem affectibus, obnoxijs: quando ipse vniuersorum Dominus Crucem propter nos subijt, confusione cõtempta? Ego autem qui ætatem omnem in peccatis traduxi; quid in die iudicij respondebo? Et sic à te superbiam fugabis. Si autem & bene egeris; hoc non proprijs adscribendum viribus puta. secundum illius dictum: Non ego autem, sed gratia Dei mecum. Si porro etiam impudentia te vexet; opera tua atque peccata tecum expendens, dicito: Tantis ego malis sum obnoxius; & quo pacto audebo aperire os meum: Domino dicente, quòd etiã de verbo ocioso, reddituri sint rationem homines in die iudicij? Conuenit igitur procidere Domino, secundum eum qui ait: Domine omnipotens, Deus Patrum

al. Qui enim.

Heb. 11.

1. Cor. 15.

Matth. 12.

Precatio salutaris, & efficax.

A trum nostrorum, Abraham, Isaac, & Iacob, iustiq. seminis eorum. Qui fecisti cælum & terram cum vniuerso ornatu eorum: qui calcasti mare, verbo iussionis tuæ. qui claudens abyssum, sigillasti eam terribili & glorioso nomine tuo: quem cuncta reformidant ac tremunt, à facie virtutis tuæ: quia immensa est magnificentia gloriæ tuæ, & ingens ira comminationum tuarum super peccatores; immensáq. ac imperuestigabilis promissionum tuarum misericordia. Tu enim es Dominus solus altissimus, misericors, longanimis, & multæ misericordiæ, ac super hominum malitia dolens. Et tu Domine Deus, iustus cum sis; non posuisti pœnitentiam iustis, Abraham, Isaac, & Iacob, qui non peccauerunt tibi: sed super me peccatorem, pœnitentiam posuisti; quia peccaui super numerum arenæ maris. Multiplicatæ

DEPRECATORIA VALDE, EX SCRIPTVRIS.

B sunt iniquitates meæ Domine, multiplicatæ sunt iniquitates meæ, & non sum dignus, fixis oculis intueri atque conspicere altitudinem cælorum, & quæ sequuntur. vt & timor ipse, atque obsecratio repellant à te impudentiam.

CAP. IX. Frater quidam, vanis impugnabatur cogitationibus, quasi iam aliquem in virtute fecisset progressum. Qui cum vellet superbiæ cogitationem superare, sub lebetem succensum subijciebat manum, sic secum loquens: Ecce ardes, noli amplius superbire. Videmus enim quòd cum Tres pueri in medio ardentis flammæ consisterent, nullus eorum elato corde fuerit; sed multa cum humilitate Deum collaudantes, glorificarunt in medio for-

Dan. 3.

C nacis, dicentes: In spiritu humilitatis, & animo contrito suscipiamur a te Domine. tu autē in relaxatione ac remissione superbis & extolleris? * atque ita superbiæ cogitationem ac dæmonem superabat.

* *al. & sic recte ratiocinans, superbiæ cogitationem superabis.*

CAP. X. Si inuentus fuerit homo frater spiritalis, & laboriosus, atque abundantius ac diligentius virtutes excolens; nemo ipsum contemnat: sed tales complecti oportet: quoniam & Deo accepti sunt, & colloquio vtiles. persuadeantque id vobis duo illa castra, Hebræorum nimirum & alienigenarum; ac Dauid cum Goliath in singulare certamen descendens; simulq. qui naufragio maris perierunt, & qui saluati sunt, propter iustum inter eos repertum. sicut scriptum est: Ne timeas Paule, Cæsari te oportet assistere: & ecce donauit

DOCTRINALE.

1. Reg. 17.

Act. 27.

D tibi Deus omnes, qui nauigant tecum.

CAP. XI. Frater quidam, dum de exeundo cœnobio impugnaretur, cum is sanctum habitum accepisset; adducebant ei cogitationes exemplum eiusmodi: Considera inquiunt, horti holera: & vide quòd nisi ex * areola plantas extraxerit, qui hunc excolit, alioq. in loco inseruerit; in altum non excrescet. Frater ergo cogitationi responsum dabat tale: Numquid penitus euellit hortulanus ex area; quæ in ea, sata sunt? Nonne finit in area respondebat; quæ nutrire poterit? Verumtamen quæ euelluntur, non ita sunt in tuto, vt ea quæ in loco remanent. Esto igitur & tu vnus ex ijs, qui non euelluntur. atque ita cooperante gratia, vincebat cogitationem.

* *al. ex sulco.*

E CAP. XII. Carissime, si in cœnobio vitam quietam delegeris; vide ne forte injiciat tibi cogitatio versutiam quæ amaritudinem augeat, dum tecum cogitas & dicis; multa quidem mercede hic dego, at cibus meus nullus est. Ne igitur propter escam, relinquas opus Dei. Nam si eiusmodi cogitas, non amplius secundum charitatem ambulas: quin potius salutarem audiamus vocem, quæ dicit: Quis putas, est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus eius supra familiam suam; vt det illis in tempore tritici mensuram?

Luc. 12.

mensuram? Beatus ille seruus, quem cum venerit Dominus ipsius, inuenerit ita facientem. Vere dico vobis, quoniam supra omnia quæ possidet, constituet illum. Quod si dixerit piger seruus ille in corde suo: moram facit Dominus meus venire: & cœperit percutere seruos & ancillas, & edere & bibere, & inebriari: veniet Dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua nescit, & diuidet eum, partemq. eius cum hypocritis infidelibus ponet: Ibi erit fletus, & stridor dentium. Relinquamus igitur Domino cuncta, & non iudicemus: neque acerbius exigamus à conseruo nostro, quem communis Dominus constituit dispensatorem. Omnes enim ei rationem reddituri sumus: reddetq. singulis secundum opera sua. **A**

Luc. 12. — *Matth. 16. 25* — *Rom. 2.*

CAP. XIII. Frater quidam dixit: Precabar Deum, vt gratiam largiretur operi manuum mearum, totumque ex eo cœnobium siue monasterium nutriebatur. Nonne gaudium mihi in hoc erat? **B**

CAP. XIV. Oeconome, Apostolum dicentem audisti: qui præes in sollicitudine. Et nemo adolescentiam tuam contemnat. Vide ergo ne forte sensualiter adhortationibus vtaris. Ait enim alibi: neque vt dominantes in clero, sed formæ * facti gregis: & cum apparuerit Princeps pastorum, percipietis immarcessibilem gloriæ coronam. Rursusq. dicit: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Superbia enim fidelibus est inimica, secundum illud: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.

Rom. 12. — *1. Tim. 4.* — *1. Pet. 5.* — * *al. sed forma facti gregis ex animo.* — *1. Cor. 11.* — *Iaco. 4.*

CAP. XV. Carissime, si spiritus acediæ molestus tibi fuerit: ne te abstrahat acediæ tædijq. cogitatio: sed in loco quo te constituit Deus, persiste: memor desiderij quod erga Deum habebas, quando ab initio ad ianuam Monasterij aduenisti: idemq. desiderium vsque ad finem retineamus: ne forte superueniat nobis, quod dictum est: Et comedit Iacob, & saturatus est: recalcitrauitq. dilectus, incrassatus, impinguatus, dilatatus: & dereliquit Deum factorem suum: & recessit à Deo salutari suo. Sustine igitur Dominum in terra, quemadmodum pugil vincens percutientes ipsum, per patientiam. Qui enim sustinuerit vsque in finem, hic saluabitur. **C**

Deut. 32. — *Ibid.* — *Matth. 10. 24*

CAP. XVI. Frater quidam erat principia iaciens in cœnobio, & semper tacebat, loquendi libertatem sic sibi adimens. Dicebantq. de eo commilitones atque conuiuij: videndum ne forte non ex religione atque modestia taceat: aut potius, quia loqui nesciat. alij vero dicebant: minime, sed Dæmonem habet. Quæ cum audiret frater, non respondit ijs: sed gloriam in corde suo dabat Deo. **D**

CAP. XVII. Frater quidam dixit: Hanc * rationem cogitandi petij à Domino: vt cum frater meus rem egerit, tacita mecum cogitatione dicam: hic est Dominus tuus, illum ausculta. Et si alius frater, dicam iterum: hic Domini tui frater est. Sin alius, denuo dicam: audi filium Domini tui. Sicq. cogitationibus * inimicis resistens, quiete faciebat opus suũ, gratia cooperante. **E**

* *al. hanc humilitatis rationẽ.* — * *al. alienis.*

CAP. XVIII. Facientibus aliquando fratribus de nocte accessorium quoddam opus: quidam eorum frigore vexatus, rediit ad cellam suam; alius autem obmurmurauit ei: miserunt ergo fratrem, qui accerseret illum: abiensque frater ab ijs missus, reperit eum grauiter laborantem. Cui ipse: Sciscitantur fratres, quo pacto valeas: & de opere tuo ne sis sollicitus, nos pro te laboramus. At ille: admonebatur charitas vestra, quod & ego vna vobiscum

cupiebam

A cupiebam laborare, sed infirmitate mea impedior. Reuersusq. ad eos, qui miserant ipsum, retulit iis * contento & graui morbo laborare fratrem, dixisseq. sibi, quod & ipse vnà cuperet intendere operi. *grac. τόνῳ.

Frater quidam iactis principijs in cœnobio, impugnabatur a cogitationibus, caussa laboris. Responditq. dicens: Serue * nequam, venditus es, & quid poteris efficere amplius? Et præbebat ipsi consolationem Dominus. — Cap. xix. * q.d. Iam seruus es venditus alteri, s. Deo, nõ potes recusare seruitutẽ, &c.

Comedentibus aliquando fratribus, surrexit frater qui vas vinarium dabat; in quo, aqua nimis calida cum vino permista * manum Senis adussit. Dixitq. Senex: Combussisti me, fili. Vt ergo ad cellam suam frater abijt, seipsum B verberauit, dicens: Nonne, si viri alicuius austeri seruus esses, & hoc fecisses; non è vestigio, ille carnes tuas plagis excepisset? Ne igitur teipsum neglexeris, vsque in finem. — Cap. xx. *κεκραμένον. & al. καυκάλιον. * al. os Senis.

Beatus ille Monachus, qui seruat mandata Dei, & trium istorum satagit: vt scilicet, vacet orationi, operi, & meditationi. Scriptum enim est: Vacate & videte, quoniam ego sum Deus. Et alibi: Pauper sum ego, & in laboribus a iuuentute mea. ac rursus: Et in lege eius, meditabitur die ac nocte. — Cap. xxi. Psal. 45. Psal. 87. Psal. 1.

Si videris fratrem, suam negligentem salutem; ne scandalizeris super fratris socordia: sed neque imiteris ipsius ignauiam. Te ipsum castum custodi. Si C vero alter alterius onera non portamus; quo pacto * gratiam inueniemus coram Domino? Hoc studeamus, ne offendiculum fratri ponamus ac scandalum: Vere enim qui in nulla re fratrem suum scandalizauerit, magnus vocabitur in regno cælorum. — Cap. xxii. * al. quomodo misericordiam inuenire volumus coram Domino?

In quocumque tandem loco resederis, vide ne salutem tuam neglexeris. Scriptum quippe est in lege Moysis: Si venundatus tibi fuerit frater tuus hebræus aut hebræa; seruiet tibi sex annis: & septimo, dimittes eum liberum abs te. Si autem dicat ad te: Non exibo a te; quoniam dilexi te, & vxorem tuam: quoniam bene ipsi est apud te. assumes subulam, & perforabis aurem eius; & erit tibi seruus in æternum: & ancillæ tuæ similiter facies. D Monache renunciasti vitæ mundanæ; emissus es liber; Christus te libertate donauit: noli amplius diligere seruitutem vanissimi sæculi; vt non fiant nouissima tua peiora primis. Verùm seruiamus ei, qui libertate nos donauit, Christo. Quoniam ipsi gloria, in secula seculorum. Amen. — Cap. xxiii. Exod. 21. Deut. 15. iuxta LXX. al. cap. 28.

Carissime, si in loco celebri resederis; vide ne cogitationibus vincaris superbiæ: neque mente spernas fratres, tamquam ex miserando cœtu constarent. Solus enim Dominus nouit occulta cordis. ne tu quidem in folijs arboris elatus inueniaris, illi autem fructus * tenentes. Quin potius, quanto pluris es; eo magis teipsum humilia: & inuenies gratiam coram * Deo. Quoniam magna est * gloria Domini, & ab humilibus glorificatur. — Cap. xxiv. * al. habentes. * al. Domino. * al. potentia.

E Carissime, si sub obedientia Patris alicuius spiritalis sederis; caue tibi ipsi terminum imponas, dicens: Impossibile est hoc, vel illud agere. Nam si non feceris; rursusq. si coactus egeris, inobedientiæ notam atque iudicium non effugies. Quare diuinæ teipsum gubernationi, relinquas oportet. non enim eædem in anima cogitationes perseuerant. Sin autem acciderit imperari quid nobis vltra vires; non iracunde * Præfecti resistamus impera tis: sed deprecatione, atque obtestatione, submissa voce. Præfecto, quod — Cap. xxv. * al. Præposito resistamus, vt eius dico ordinatione.

b supra

ſupra vires ſit, denuntiemus; Reſiſtamus autem peccato viriliter vſque ad ſanguinem. A

Cap. xxvI. *Matth. 13.* *al. centum, alios ſexagenta, alios triginta, &c.*

Oportet autem Præfectos diligenter conſiderare ſingulorum ſubditorum menſuras, memores Domini dicentis: In fructificando alios dare fructum * centeſimum, alios ſexageſimum, alios autem triceſimum: vt vnuſquiſque in ſuo ordine placeat Deo.

Cap. xxvII. *al. ſed familiarem tibi humilitatem redde, & inuenies gratiam.*

Frater, ſi egreſſus cœnobio, ſolitariam manſionem elegeris; & poſt multum temporis reuertaris vnde exieris: ſic cogitationem & animum demitte, quaſi nunc primùm monaſticam vitam ducere incipias; & obtinebis requiem. Et non ad diem dumtaxat pietatem colas, & poſtea abſque ea viuas; B ſed omni tempore * humilitatem tibi ſociam adhibe, & inuenies requiem.

Cap. xxvIII. *κατατοξεύεσθαι.* *Pſal. 17.* *Eccliſ. 8.* *al. abduci iniquitate.* *Rom. 12.* *Matth. 5. & Luc. 6.* *al. conuerſari* *Ioan. 8.* *Rom. 6.* *al. grauem atque honeſtã.*

Tale quid inter fratres accidit: ſi pietate frater profecerit, alium fratrem ex negligentioribus qui moleſtet eũ, parat inimicus: ſubornat autẽ & quieti vacantem, vt ei pro illius ſtultitia reſpondeat. Quæ dum ſic geruntur, clamat alter, & ait: Ecce pium & religioſum. Et exacerbatione ceſſante, incipit pius aduerſis cogitationibus tamquam * iaculis peti, & dicit: perdidiſti pietatem. Ecce turpiter ac præter decorem egiſti coram fratribus: & nunc cur ita negligentem te præbes? vide ne velut infirmum atque abiectũ opprimant te. Scriptum eſt enim: Et cum peruerſo peruerteris. ac rurſus: Ne ſubijcias te viro fatuo. Ne frater cariſſime, ne quæſo huiuſmodi cogitationi audi- C tum præbueris: nam * accommodare ſe iniquitati, in eo peruerſitas cenſenda eſt. Vnde quoque admonet Apoſtolus, dicens: Noli vinci a malo: ſed vince in bono malum. Ipſeq. Dominus præcepit: Si quis (inquit) te percuſſerit in maxillam dexteram, præbe ei & alteram. Sic cum peruerſo oportet * peruerti: & pedibus peccati nequaquam ſubijci. Scriptum eſt enim: Amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati. Et niſi in talibus cogitationibus, oppoſuerit ſe frater aduerſarijs: nequaquam in virtutis eum tramite ſinent: ſed continuo iracundum atque pugnacem, ac percuſſorem, moribusque durum atque agreſtem reddent; neque ſeipſum ædificantem, ſed & aliorum animas peruertentem. Sin autem pænitentia ductus, * religioſam vitam amplexus fuerit; prudentior ad luctam efficietur: vt qui iam ipſa detri- D menti experientia, didicerit.

Cap. xxIx.

Duo fratres, in quadam vigilia linum abſcindebant ſectile; vnaque mox chorda abſciſſa, cœperunt cogitationes alterius ſecum trahentis, commouere eum aduerſus fratrem ſuum. At hic volens ſuperare iracundiam, & non contriſtare fratrem ſuum; quando vidit abruptam fratris ſui chordam, ipſe propriam quoque abſcidit: & ſic inter ſe ambo concordes permanſerunt, ſurrexeruntq. abſque offenſione mutua. & non cognouit frater, quid alter frater egiſſet.

Cap. xxx.

Frater quadam vigilia lectitabat, volenſq. finire caput, protraxit aliquan- E tulum. Vnde alius monachus contra eũ murmurare cœpit, dicens: Audiuit ſurgendum eſſe, & non ſurgit. Et alius ad eum: Nonne ſi prandium paratum eſſet, mandaſſetq. nobis Præfectus, largius adbibendum eſſe; voluptatem inde caperemus? Quo audito, pænitentia ductus frater, ignoſce mihi, dixit.

Cap. xxxI.

Frater fratri dicebat: Cur ita cito lancem aufers, nec ſinis nos comedere? Ad

A re? Ad quem, frater: Ego seruus sum, & quod mihi maiores mei faciendum mandant, facio. Et hoc audito, frater dixit, ignosce mihi.

Cap. xxxii.

Existimo expedire fratribus, Præfectum in se curam omnem subditorum suscipere, ac fratres curis & distractionibus vacuos reddere in cunctis; maxime vero ab ingruentibus mundanis: vt soli orationi mens fratris vacare possit. & vt instar palmæ arboris tonsæ, studiose ad sublimitatem consurgat virtutum. Corrumpunt enim (inquit Apostolus) mores bonos, colloquia praua. Magnum quippe animarum naufragium, in quo regulæ * & rectæ vitæ institutiones non vigent.

1. Cor. 15.

* *κάνονες, καὶ κυβερνήσεις.*

C. xxxiii.

B Monache, si accesserit ad te monachus, siue secularis quispiam; noli supra vires * offerre te ei: ne post fratris discessum doleas de bonis insumptis apud fratres tuos: sed appone quod tibi Dominus largitur. Melius est enim apponere olera cum charitate, quàm victimas cum tristitia: hilatem quippe datorem diligit Deus. Hæc autem dico frater, non vt vobis præcidam hospitalitatem: sed vt accepta & immaculata sit oblatio vestra. secundum eum qui dicit: Hospitales inuicem, sine murmuratione. De hospitalitate autem, non opus habetis vt quid scribatur vobis: nostis enim hanc multis virtutibus esse maiorem. Etenim hac, Patriarcha Abraham Angelos hospitio suscepit. Per eam, Lot iustus in subuersione Sodomæ non perijt. Per hospitalitatem similiter, Rahab meretrix non interijt cum incredulis, excipiens C exploratores cum pace. Ait enim Dominus: Hospes eram, & collegistis me. Et, Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.

* *al. occurrere ei*

2. Cor. 9. 1. Pet. 4. Gen. 18.19. Heb. 13. Heb. 11. Iof. 2. & 6. Matth. 25. Matth. 5.

Cap. xxxiv.

Carissime frater, si ad te venerit frater quispiam, amboq. pariter velitis persoluere regulam * Synaxis; & hortatus fueris fratrem dicere: absiste parumper a pectore. ipseq. semel atque iterum, & tertio recusauerit; noli eum cogere: sunt enim multi, qui non nouerunt verbo prædicare virtutes, sed operibus veritatem * declarant. Et sic, cor fratris exhilarabis. nam contentio virtuti non est conueniens, quin potius ad iram excitat.

* *al. canonem conuentus.*

* *al. celebrant.*

Cap. xxxv.

Si ægrotum visitas; vide ne inimicus inter vos ociosiloquium suggerat, D aut detractiones: ne tuæ mercedis iacturam patiaris. cùm moris sit diabolo, nocere vni per auditum; alteri vero per linguam. Sed ex sacris Scripturis consolari potius oportet laborantem, & passione Saluatoris nostri Iesu Christi. Cui sit gloria, in secula seculorum. Amen.

Nota.

Cap. xxxvi.

Frater carissime, si hospes accesserit ad fratrem tuum; quantum vires ferunt, congredere ei; vt hospitalitatem adiuues: & Dominus * dirigat, secundetq. vias tuas.

* *f. diriget, secundabitq.*

Cap. xxxvii.

Carissime, si egressus fueris cũ fratribus ad * opus aliquod extraordinarium: auxiliare infirmiori, pro viribus quas largitus est tibi Dominus. sciens quòd E a Domino accepturus sis laboris & compassionis mercedem. Sin imbecillus ac debilis exstiteris; noli multa dicere atque imperare, & insolenter agere: sed tace potius atque quiesce. Et Dominus humilitatem tuam considerans, certiores * reddet fratres tuos, ne amplius te grauent.

* *εἰς πάρεργον*

* *al. fidem faciet pectoribus fratrum tuorũ.*

C. xxxviii.

Qui in solitudine vitam quietam degunt, eos qui in cœnobijs commorantur, tamquam ab omni externa distractione immunes, beatos prædicant. Deinde si remiserit se charitas apud fratres: tunc qui in conuentibus, solitarios

tarios felices iudicant, maximè autem ignauiæ, & acediæ dediti. At qui cogitatione perfectus est, inimici laqueos facile superat. A

CAP. XXXIX. Prorsus sane grauis est morbus auaritiæ, vt omnium sit malorum radix. Nosse igitur cupimus, quo * pacto vitium istud eradicetur? in firma spe figenda in Deum, ex toto corde & anima.

* al. inquo.

CAP. XL. Frater, si opere manuum tuarum velox exstiteris, magna & multa, ac opulenta operando: noli in hoc efferri, neque imbecilliores fratres spernas; non enim sic virtutem perfecisti: quin potius Deum honora, ac time; vt ad finem vsque, fortitudinem tibi largiatur. Quoniam vani ac stulti sunt, qui proprijs confidunt viribus. Sed qui gloriatur, in Domino glorietur. B

2. Cor. 10.

CAP. XLI. Super felici successu proximi, non decet nos inuidia tangi: membra enim corporis Christi sumus.

CAP. XLII. Monache, si Præfectus tuus reprehenderit te, siue operis monitor de elegangantia operis: ne ægre feras reprehensionem, magisq. bonam habere conscientiam studeamus; vt & emptor, & venditor vtrimque gratias agant Domino. atque etiam cogitatione dicamus: nonne si ad vestimenta, vel vasa commenda abijssemus; de pulchritudine etiam laboraremus? Quare nos quoque honestatis studiosi simus, propter conscientiam.

C

CAP. XLIII. Nos vero carissimi, tamquam quibus œconomia concredita est, infirmitates imbecilliorum feramus. Ait enim Saluator: Non opus habent qui bene valent, medico: sed qui male habent.

Matth. 9. Marc. 2. & Luc. 5.

CAP. XLIV. Carissime, si forte etiam Præfecti nostri iniquiores in nos fuerint, quod absit: nos tamen bona conscientia ijs tamquam Domino, & non quasi hominibus placere studeamus; scientes, quòd mercedem a Domino Deo accepturi simus.

CAP. XLV. Prudentem atque sincerum oportet esse Monachum, vt quæ ab aduersario in eum struuntur mala, cognoscat: vt alia quidem tamquam ridicula prætereat, alia vero per humilitatem, alia autem sale * conditis verbis euertat. D

* Allusio ad Col. 4.

CAP. XLVI. Carissime frater, si quem inimicus excitauerit, qui conuitijs & maledictis te incessat, dicatque: peruerse Senex, aut extreme improbe: patienter illatam feras contumeliam. Sin autem cogitatione, pacis gratia sustinuerimus; loco (peruerse senex) dicetur, bone senex; & pro (extreme improbe) probissime. Seruum vero Domini non oportet contentiosum esse: sed blandum ac mansuetum erga omnes.

CAP. XLVII. Fratri cuidam suggerebant cogitationes, tempore vigiliæ, dicentes: Requiesce hodie, & noli ad vigilias surgere. At ille: Cogita te heri non surrexisse, & hodie tibi surgendum esse. Et de opere aggrediendo, rursus ei suggerebant: Quiesce hodie, & cras operaberis. Illeq. iterum respondit: Nequaquam, sed hodie operare; & de crastino, Domino curæ erit. E

CAP. XLVIII. Carissime, si tibi amicitia cum aliquo fuerit, certoq. constiterit eum vere timere Dominum: (sicut ait in Euangelio: A fructibus eorum cognoscetis eos.) ne de illo male suspicatus fueris. Omni autem tempore sobrium ac vigilan-

Matth. 7. & Luc. 6.

vigilantem esse, bonum est. Si quis vero tecum amicitiam fraudulentam inire voluerit, cum libertate Deo non grata: ab eiusmodi teipsum valde custodi, neque illo prorsus confidenter vtaris. Si autem occultum suum vitium risu aliquo cœperit prodere; simulansq. obedientiam, voluerit te decipere: caue ne cogitationem ad illius immodestiam laxaueris, sed toruo eum aspectu intuere, vt bonum in te fundamentum * iactum intelligat: sicq. aut improbam suam mentem mutet, aut a te recedat.

* ἐγκείμενον.

Cap. LI.

Carissime, vide ne forte dum virum te præbere vis aduersus eos qui opificij tui labores rapere conantur, aliquis te ex insidijs astute decipiat atque supplantet. Para animum tuum, vt ventum * prospicias, ac instrumentum nauigiumq. adornes: vt saluetur nauis in portu vitæ.

* πρωρᾶς.

Cap. L.

Quis * ficulneam plantat sibi ipsi, & non seruat fructum eius? quanto magis castitatem, & temperantiam seruare oportet: odit namque Dominus libidinosorum hominum congressum, ac propterea scriptum est: Horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Aut quis aliquando ab aspide ictus, & non custodit se a * vicinitate linguæ eius? Si autem post ictum, antro ipsius manum admouerit, plagamq. iterauerit: quis iam caussa erit mortis? venenata bestia; aut qui seipsum non custodiuit? Tu autem intellige, quod dictum est.

* συνάλατον. Heb. 10. * al. a vicinitate atque accessu cauerna ipsius?

Cap. LI.

Spiritus sanctus patefacit homini, quænam sit via bona, & quæ non bona: rursusq. indicat ei, quid in bona via paratum sit, & quid in mala occultatum: vt homo cognita vtriusque remuneratione, perniciem euitet. Sin autem post boni & mali cognitionem, sibi hic non cauerit: quam secum excusationem afferre in die iudicij poterit?

Superfluus vestium ornatus, & oculus sublimis ac vagus, & collum * extensum, humerique retecti atque nudati, & pedes lasciue induti ac vitiose directi, mortem conciliant.

* al. inordinatum.

Cap. LII.

Beatus, cui aliorum ædificatio & salus curæ est; & nequaquam segregari se patitur a regno cælesti, cum hominibus scandalosis: quare habitatio eius cum ijs erit, qui Christo Domino grati & accepti sunt. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Cap. LIII.

Admone parentes atque consanguineos tuos carnales, ne te frequentent: dum enim illi coram te * de tuis loquuntur, distrahunt mentis in te officium: simul vero te etiam incontinentem sua doctrina vel exemplo reddent. Verum satis est, semel vel bis in anno ab ijs visitari. Si porro inutilem illorum conuersationem pænitus præscideris, melius ages.

* al. quæ ad te non pertinent loquuntur.

Cap. LIV.

Immodica potatio, atque edacitas, pro temporis præsentia voluptatem continent: at die proxime sequenti, * iniucunditatem, & * dissolutionem, ac distractionem mentis afferunt.

* al. tristitiam. * al. inflammationem.

Cap. LV.

Si contigerit vt in morbum incidas; ne continenter parentibus tuis carnalibus perscripseris: neque ad auxilium mortale, ac protectionem humanam confugeris: quin potius patienter feramus, exspectantes misericordiam a Domino, vt ipse nos gubernet per omnia. Est enim & tempus, quando caro opus habet disciplina. In cunctis autem, Domino placeamus: quoniam ipsi curæ est de nobis.

1. Pet. 5.

Cap. LVI.

Precatio. — * *al. non subsisteт homo.* — * *al. omnem bonitatem suam.* — *2. Cor. 12.* — * *ὑπερεκπερισσοῦ.* — *Iob. 2.* — *Iob. 1.*

A Frater quidam ægrotauit aliquando, sibiq. vim inferens operabatur: flens autem assidue in cella sua inuocabat Dominum, vt sanitatem ipsi donaret. Deinde rursus intra se dicebat: Hei mihi negligenti; anima mea in horas infirmatur, & non est mihi curæ: & vbi corpus exiguo morbo affligitur, mox cum lacrymis sanitatem a Domino deposco. Dicebatq. deprecans: Domine Iesu Christe, sana animam meam & corpus meum; vt ne sim oneri fratribus: non enim solum proprijs viribus homo sustentatur. Et nisi tu Domine necessaria suppeditaueris atque sufficientia, nihil * erit homo. Cæterum Domine, etiam sanitatem mihi inutili seruo tuo concede: quoniam tu pænitentium Deus es, & in me * magnificentiam tuam ostendas. Et cum adhuc instaret operi, sanatus est. & dixit illud Apostoli: Cum infirmor, tunc potens sum. quod in me quoque impletū est: In veritate enim, B quando homo infirmatur, tunc & anima eius supra * modum quærit Dominum. Bona ergo disciplina est, si quis eam accipiens, gratias agat Deo. dicatq. talis: Si bona de manu Domini suscepimus; mala cur non sustineamus? Sit nomen Domini benedictum, in secula. Amen.

Cap. LVII.

* *al. Monachi.* — * *ὑποπιάζεσθαι.* — * *al. ad finem vsque hebdomadæ.*

Carissime, si sub regula viuas; non te vincat socordia, vt secunda vel tertia hebdomadæ ocieris feria: ne per totam septimanam tribulent te cogitationes. Sic enim nonnullis contingit, qui in cœnobijs viuunt. Suggerit namque cogitationi * fratris, secunda ac tertia feria hebdomadæ indulgendum esse ocio: finitq. eum reliquis diebus * opprimi cogitationibus, vsque ad * tempus reddendi operis. Tu autem sobrius & vigilans esto in C omnibus, charissime: vt nihil aduersarius inueniat, quo te capiat. Enitere igitur, vt quotidie aliquid agas, dieiq. opus ad diem adiungas: & mens tua non illaqueata curis atque molestijs, liberius vacet orationi.

Cap. LVIII.

* *al. ad cœnobium plurium fratrum.* — * *κατὰ μικρὸν.* — * *περισσῶς.*

Quando quis vitæ renuncians, egressus fuerit ad * fratres; ipso adhuc in primordijs religionis constituto, suggerit ei desiderium improbus, ad habitum accipiendum intempestiue; vt frater nimiam cupiditatem sancti habitus perferre nequiens, fugiat stadium: sin autem sustinuerit, donec habitum arripuerit; tūc vrget ipsum exire cœnobium, & vitam in solitudine degere. quare huiusmodi quædam menti eius subijcit: Exi hinc, & vitā solitariam amplectere, ac * modicum sensimq. operare: infirmus enim es, inquit, D & molestias operis istius perferre non poteris. Et si egressus frater, labores exercitationis monasticæ fortiter non pertulerit; plus * æquo inde, vehementiusq. torquetur: Sin autem & infirmitas ipsi superuenerit; adhuc magis magisq. eum, quòd proprium locum reliquerit, pœnitebit.

Cap. LIX.

* *al. protractionem laboris.* — * *al. saluari cupit.* — * *al. qui inter se consentiunt.* — * *al. otiose degat.*

Alteri porro fratri præbet tentator alacritatem ad exercitationem, & austeritatem disciplinæ, vsque ad arctissimam & seuerissimam viuendi rationem: & post modicum temporis, siue paucos post annos, incipit tentator ipsi Monacho * longitudinem temporis ob oculos ponere, quodq. grauis & longus eum maneat sufferendus labor, inquiens, ad finem vsque, in ea vitæ austeritate: ne & tandem ipsius corpus nimium viribus deficiat. Si au- E tem anima fratris * suam sitit salutem; non se tradat fraudulentis eiusmodi cogitationibus: sed admonitionibus atque consilijs virorum exercitatorum, ac timentium Deum obediat; aut mox à se similium cogitationum repellat insultus. Qui vero non sic virtutem colens, suum occultat morbum; & remittere exercitationem nolens, ne offendat fratres, qui * alioquin concordes in labore sunt & impigri: recedit è loco, vt pro libitu * suum desiderium expleat: quin & propriam sibi ruinam tales conflant, quòd studio

placendi

A placendi hominibus, virtutem exerceant: non enim supra firmam petram fundamentum eorum ædificatum erat, sed super arenam: vnde pluuia descendente, fluuijsq. ac ventis spirantibus, & in eam per cogitationes irrumpentibus, corruit. Nam dum videbantur virtutem possidere, multa superbia inflati erant: quando autem defecerunt, desperationi sese tradiderunt, quod * non debuerunt. Scriptum enim est: Nunquid qui cadit, non resurget? dicit Dominus. Et, nolo mortem peccatoris: sed magis vt conuertatur, & viuat. Qui autem secundum Deum viuit, etiamsi omni virtutis genere excultus sit, non tamen inflatur neque extollitur; diuinam secum magnificentiam perpendens, & quo pacto semetipsum humiliauit, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis: quin & seipsum despiciet B præ Dei metu. secundum eum, qui dicit: Existimaui memetipsum terram ac cinerem. Virtus vero regali purpuræ est similis, quippe cui nihil alienum attexi potest. Qui ergo secundum Deum pie ac religiose viuere cupit: nequaquam in grauissimam ruinam incidet. Et si etiam vt homo præter rationem commotus fuerit: Dominus tamen qui nouit eius animum malitiæ & calliditatis expertem, cohortatione ministrorum suorum confirmabit spiritum ipsius. Admonitus autem & repugnans, similis est equo ore indurato, ac frænum non reformidanti; donec sessorem suum præcipitet. Nam qui durus est corde, misere corruet.

* al. quod vitiam non contingat.
Hier. 8.
Ezech. 18. 33
Philip. 2.
Gen. 3. & 18.
Virtus, regali purpuræ similis.
A simili.
Eccles. 3.

CAP. LX.

Qui suam salutem, & opus in cœnobio negligit; seipsum exemplum C inertiæ præbet plurimis frattibus: qui autem salutem curat, magnam gloriam promerebitur in cœlis: quoniam forma religosæ vitæ fuit, & negligentiorum fratrum promptitudinem ad virtutes perfectas assequendas excitauit. Quemadmodum enim in acie belli, qui primus init certamen, * apud omnes honoratur: ita etiam in honore erit apud Deum, omnis qui vigilanter opus Domini perfecerit. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

* al. præ omnibus.

CAP. LXI.

Non decipiaris cogitatione Monache, dum peccas, & agis quæ non licet; gloriandoq. dicis, quòd quæcumque mala egerit Monachus, melior adhuc sit homine seculari. Non enim (vt scriptum habemus) qui seipsum commendat, ille probatus est: sed quem * Deus commendat. Tu vero D primum tuas actiones examina: an reuera vitam sub obedientia perfecta degas, dum ita teipsum effers; an concupiscentiam viceris, paupertatem diligas, detractionem oderis, & inanis gloriæ non sis cupidus: an peccatum auerseris, & voluptatem abomineris: vtrum nullum violaueris; an passiones superaueris; an contumelia affectus, non irascaris; & laudatus, non extollaris: an Dominum toto corde ac viribus diligas; & proximum tuum, sicut te ipsum. Quòd si nondum hæc * seruauerimus: quare ita magnifice de nobis ipsi sentimus? quod coram eius bonitate deplorandum est: vt duritiem sanet cordis nostri, dignosq. nos reddat coelesti vita atque beata.

2. Cor. 10.
* al. Dominus.
* al. Quasi non cauerimus.

CAP. LXII.

Væ monacho illi, qui pietate deperdita, vino se corroborat: nam si so- E brietatem hic non coluerit, oportebit in nouissimis eum amarè deplangere: Qui autem conseruat vias suas in Domino, gloriam consequetur.

CAP. LXIII.

Non oportet etiam * modum stricte nimis ponere aduersus recenter instructos: ne à Seniore, ipsi ad alium deficiant. Et licet quidem id censeatur æquum, tamen non sine periculo tumoris & inuersionis animæ: nam variæ sunt insidiæ Diaboli.

* al. terminum constituere.

CAP. LXIV. Non decet indulgere pueris, vt liberius agant cum fratribus: quin potius modestos & obedientes, tales præbere se conuenit, in Domino. A

CAP. LXV. *Habac. 2.* Nefas est, Maiores scandalo esse inferioribus, ipsisq. exemplo esse improbæ conuersationis. Quoniam scriptum est: Væ qui potat proximum suum subuersione turbida: sed magis ipsi forma & exemplum esse debent fidelibus.

CAP. LXVI. *2. Cor. 5. Rom. 14.* Non oportet eum qui saluari desiderat, attendere erroribus aliorum: sed sibi ipsi. Nam scriptum est: ideo contendimus siue præsentes, siue absentes placere illi: Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi: vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum. B

CAP. LXVII. *Rom. 15. * al. vestrum.* Si quis, sicut oportet, non obedit Superiori: sufferat infirmitatem nouitij subditi, vt hac molestia vitam restituat laboribus præteriti temporis: Apostolo dicente: Debemus nos firmiores, imbecillitates infirmorum sustinere, & non nobis placere. Vnusquisque * nostrum proximo suo placeat in bonum, ad ædificationem.

CAP. LXVIII. ** κατάστασις.* Non poterit diu esse in vno loco Monachus, neque requiem inueniet, nisi primùm silentium & continentiam diligat. Silentium enim quietem parit, & assiduitatem orationis. Continentia vero cogitationem ab omni distractione liberam reddit. Demum pacifica * constitutio, horum possessorem excipit. C

CAP. LXIX. *Ion. 1. cap. iux ta LXX. * al. ad proximum suum. Ion. 2. iux. LXX. Psal. 17. 80. 117. 119. 135. &c. * πηδάλιον.* Tentationis tẽpore apparet probatio viri fidelis: cæterũ tentationis tempore non oportet deficere; at potius orationibus recteque factis intendere. quemadmodum qui per mare nauigant, vehementibus procellis expositi, suam ostendunt diligentiam, magnamq. vigilantiam, Dominum inuocantes: sicut etiã in Propheta Iona scriptum habemus: Et facta est tempestas magna in mari, & nauis periclitabatur conteri. Et timuerunr nautæ, & clamauerunr vnusquisque ad * Deum suum: & iactum fecerunt vasorum, quæ erant in naui, in mare; vt alleuiaretur ab eis. Quod quidem loco exempli sit, facientis ad abdicationem rerum terrenarum. Nam quibuscumque spreris secularibus, pro sola vita æterna concertandum est: & nequaquam ingruente nobis calamitate aliqua, desperare oportet. Videmus etenim Prophetam, cum in ventre etiam Balenæ esset, suam haudquaquam salutem desperasse, sed precando dixisse: Clamaui in tribulatione mea ad Dominum Deum meum; & exaudiuit me: de ventre inferi clamoris mei audisti vocem meam. Non enim despicit eos Deus, qui in veritate inuocant eum. Vnde & nos, tribulatione aliqua ingruente confugiamus ad Dominum, secundum eum qui ait: Domine in tribulatione recordati sumus tui. Neque enim semper tranquillum est mare: fieriq. non potest, vt absque tentatione perficiamus instirutæ vitæ cursum. Si vero fidem Domini, tamquam * temonem ac clauum apprehendamus: in vitæ portum introducet nos, depulsisq. molestijs, vitam & immortalitatem induemus. D E

CAP. LXX. *Psal. 41. 42. iux. LXX.* Carissime, si spiritus acediæ conturbet te; ne animo consterneris, sed deprecare Dominum, & præbebit tibi patientiam: factaq. oratione sedens recollige cogitationes tuas, & consolare animam tuam. secundum eum qui dicit: Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo; quoniam confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus. Et dicito: Quid pigritaris ò anima mea? non enim semper est nobis in hac vita commorandum.

A randam. Audi Prophetam dicentem: Aduena ego sum in terra, & peregrinus, sicut omnes patres mei. Reuolue animo eos, qui anteactis temporibus in eodem vixerunt monasterio, quod iam tu inhabitas; & nosce atque considera, quod quemadmodum illi ex hoc seculo transierunt: ita & nos tamquam aduenas & peregrinos oportebit, quando Deo placuerit, hinc emigrare: cæterum vita iustorum, post obitum incipit. Vnde Propheta futuram vitam desiderans, exclamabat dicens: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus: ac rursus: Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Tamquam enim carcerem aliquem, reputabant præsentem vitam Sancti. Vnde & alibi dicit: Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Sic etiam Apostolus B desiderium habuit dissolui, & esse cum Christo.

Psal. 38. * *vulg. apud te, &c.* *Psal. 41.* *Ibidem.* *Luc. 2.* *Philip. 1.*

Duo fratres senes, sibi mutuo graues & molesti erant. Contigit autem vnum ex ijs ægrotare: ad quem visitandum, dum quidam frater accederet, rogabat eum Senex, dicens: Simultates & inimicitias hic inter nos gessimus, & vellem vt illum ad reconciliationem hortateris: vtinam autem & ego, bonum quid alicui possem præstare. Ad quem frater: Iussu tuo, inquit, o Abba, adhortabor. Egressusque frater, secum cogitabat: forte non sufferet adhortationem meam Senex, magisq. exacerbabitur fortasse. Deoq. sic disponente, quidam ex fratribus affert ei quinque ficus, & paucula * mora. Eligensq. frater ficum vnam, & paucula ex alijs, detulit Seni in cellam C suam, dicens: Forte quidam Seni attulit, dixitq. mihi: accipe, & da illi tali Seni. Illisq. auditis, Senex obstupuit, dicens: Istane ad me misit? Ad quem, frater: Etiam pater. Iisq. acceptis, dixit Senex: Bene venisti: discedensq. frater a Sene, ad cellam suam rediit. desumptisq. duabus ficubus, cum pauculis moris, etiam ad alium Senem detulit: exhibitaque * ipsi pœnitentia, dixit: Sume ista pater, quia mittit tibi ille talis Senex: Cui ille: Vt puto, reconciliati sumus? At frater: Ita Abba, tuis orationibus. Dixitq. Senex: Gloria & honor Deo. diurnaq. gratia reconciliati sunt Senes. Contracta autem inter eos pax est, tribus ficubus, pauculisq. moris: & non cognouerant Senes, quid egisset frater.

Cap. lxxi. * *συκάμινα.* * *al. & facta etiam ei pœnitentia.*

D In cœnobio, exigente necessitate, vt frater in dispensatoris munere constitueretur; Præfectus fratrem ad id elegit, pro voluntate sua: qui iam relicturus cellã suam, commendauit supellectile suam alteri fratri, dicens: Si contigerit me destitui dispensatoris munere, consignes mihi eadem. At ille recepit se redditurum: & non post multum temporis reliquit frater œconomiam, dicens se in tranquillitate cellæ suæ quiescere malle. aitq; ad fratrem: Redde mihi quæ tibi concredidi: at ille noluit præbere. Cumq. videret eum irasci, neque velle quidquam præbere, tacuit; alius autem frater hortabatur illũ ad pacem; & si quid ipsi concredidisset frater, ne eum suo priuaret: ne E te forte Dei iudicium, aiebat, e monasterio eijciat. Ad quem ille: Nihil, inquit, quod eius sit teneo. & post dies * quinque vel decem, admissa tentatione, qui vasa acceperat frater cum magna * vexatione cœnobio excessit. Præfectum vero se hortantem ne discederet, contumelijs affectum reliquit. Vnde œconomus, permissu Præfecti, aperta ipsius cella, reperta vasa diuisit fratribus. Paucis autẽ post diebus, pænitentia ductus frater, rediit ad locum suum, vbi apertam suam cellam reperit, vasaq. sua diuersis fratribus distributa: quare vehementer doluit, nec diutius distulit ea recuperare, quæ sibi ab illo fratre fuerant commodata, eidemq. restituit.

Cap. lxxii. NARRATIO, A B EXEMPLO. * *l. fort. quindecim.* * *al. tribulatione.*

C. LXXIII. Frater interrogauit fratrem quemdam, dicens: Abbas iussit me ad pistrinum egredi, caussa pinsendi fratribus panem; cumq. operarij (inquit) seculares sint, loquuntur indecentia, & non mihi expedit audire eiusmodi, quid igitur faciam? Cui ille respondit: Nonne uidisti pueros literas discentes * gregatim; & quomodo singuli eorum proprijs lectionibus studeant, & non aliorum: scientes quòd suas ipsi magistro recitaturi sint, & non alienas? Quòd si a perturbationibus superaris; audi eum qui dicit: Omnia probate, quod bonum est tenete.

*ἐπὶ τὸ πλῆθος. 1. Theff. 5.

C. LXXIV. Qui sermones multiplicat inter fratres, multiplicabit pugnas & odia sibi; at qui linguæ temperat, diligetur. Magnum quippe lumen animæ est, timor Domini; ex ea tenebras depellens, ipsamque mundam ac puram reddens. B

C. LXXV. Fratres, etiam præuia oratione nostrum opus amplectamur: quoniam merces proposita est ijs, qui sine fuco * & fallacia opus suum pertractant. Nam qui ex contentione, aut sui ipsius amore, vel auaritia opus negligit; illud Scripturæ audiet: Reddet vnicuique secundum meritum operum suorum. Qui autem bona operatur conscientia, vt Deo & non hominibus placeat; benedictam illam vocem audire merebitur: Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam; intra in gaudium Domini tui. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

*græc. ἀδόλως. Psal. 27. & Matth. 16. 25 & Rom. 2. Matth. 25.

C. LXXVI. Si seculo renuncians, exieris de terra tua, & de cognatione tua; & quiescere te fecerit Dominus Deus tuus in loco, in quo deinceps tranquille ac pacate victurus es: vide ne illo in loco nomen tuum extollas, quamuis etiam princeps, ac valde magnus sis in terra tua. sed sic cum Propheta, intra te ratiocinare: Mendicus sum ego & pauper, Domine * adiuua me: vt Deus suscipiat te, atque exaltet. C

Psal. 39. * vulg. Dominus solicitus est mei.

INTERROGATIO.

Cur Frater negligentem se præbet, in cella sua?

RESPONSIO. D

C. LXXVII. Quàm diu anima rebus inhæret terrenis; variæ cupiditates huius seculi, & inanes voluptates quæ in animum per cogitationes importantur, eius * firmitatem constantiamq. labefactant atque dissoluunt: vnde fit, vt frater in cella desidens, negligentior fiat. Si vero hunc mundum oderit cum fallacijs eius, & seipsum seruum Domino præstiterit in toto corde & anima: nequaquam præualebit aduersus eum negligentia; facietque deinceps opus suum cum * animi iucunditate. Quòd si ipsi cum inanis gloriæ cogitatione luctandum sit: & hanc seruus Domini expellet, propriam naturæ infirmitatem expendens, & cuius donum sit, reputans. secundum eum qui dicit: Quid enim habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Quòd si certamen ei cum carnis infirmitate fuerit: non pauebit seruus Domini, neque seipsum a caritate Dei separabit. secundum eum qui ait: Quis nos separabit a charitate Dei? tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? sicut scriptum est: Quoniam propter te mortificamur tota die; æstimati sumus, sicut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus, propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque principatus, E

* τὸ τόνον. * ἐν ἀνέσει. 1. Cor. 4. Rom. 8. Psal. 43. Rom. 8.

A tus, neque potestates, neque instantia, neque futura, neque virtutes, neque angeli, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Cunctas porro passiones ac perturbationes, spiritus fornicationis comitatur atque prosequitur: & ideo fuge turpiloquia, & * vitabis cogitationes immundas.

* al. & fugies cogitationes improbas.

CA. LXXVIII. Si iusserint Præfecti, nos cum fratribus nostris ad * extraordinarium aliquod opus egredi: prompti atque alacres accurramus, non contendentes cũ negligentioribus. Nam qui potens est viribus, & non cooperatur, multis modis sibi ipsi damno est: primo quidem mercedẽ seipsum priuat: secundo occasionem murmurationi præbet atque detractioni, dum cœco sui ipsius amori nimis operando indulget. Non oportet autem industrium, cogitationibus segnioribus intentum esse. Nullus quippe messis tempore dicere solet, quia * propinquus meus sibi frumentum non colligit, ideo nec ego mihi colligam: sed vnusquisque dum tempus suppetit, alimenta sibi atque pecoribus suis colligit, vt ab ægestate se liberum immunemq. conseruet. Et si in temporalibus tanta adhibeatur diligentia: nonne multo magis ea opus erit in spiritualibus?

* παρέργον.

* al. vicinus.

CAP. LXXIX. Senes decet honore cæteris anteire: & infirmis compati bonum est. Senes porro sapientes, vnguentum fratrum sunt ad stabilitatem animæ.

CAP. LXXX. Principium superbiæ est, * non adiuuare fratres, pro viribus: conuenientibus vero nobis ad opus, non multum est loquendum: sed opus vrgendum, ad quod egressi sumus.

* al. nolle cooperari fratribus.

CAP. LXXXI. Inanis * animi securitas generat superbiam: superbia autem mater est inobedientiæ. Cæterum humilitas & mansuetudo suum possessorem in timore configunt Domini, tamquam columnam aliquam in templo Domini collocatam.

* ἄδεια.

CA. LXXXII. Non * decet Monachum, vllam habere cum fœmina societatem: ad eam vero quæ virginitatem profitetur, prorsus ne accesseris; siquidem vllus in te carnalis sensus viget. Nam monachum inter æpulas cum fœminis versari, idem est ac se in ignem proijcere. Qui autem earum fugit consuetudinem; fugiat tamquam dama ex retibus, & velut auis ex laqueo.

* Ἀσύμφορον τῷ Μοναχῷ.
Conuersatio cũ fœminis periculosissima.

CA. LXXXIII. Frater, sobrium te præbe ac vigilantem à iuuentute tua: ne te pœniteat in nouissimis tuis. Vide ergo, ne cor tuum homines zelauerit peccatores. Scriptum quippe habetur: Noli æmulari in malignantibus; neque zelaueris facientes iniquitatem. Quoniam tamquam fœnum velociter arescent: & quemadmodum olera herbarum, cito decident. Spera in Domino, & fac bonitatem.

Psal. 36.
Ibidem.
Ibid.

CA. LXXXIV. COMMONITORIA. Carissime frater, si malæ conuersationis sit frater tuus, admone illum, dicens: Finem impone frater; non enim tibi vtilis est ista conuersatio. Affer illi exemplum aliquod eorum qui lapsi sunt: hoc autem modo, non quasi eius qui cecidit, errorem atque peccatum commemorans, sed vt præsentem iuues; vtq. respiciens ad pericula consequentia, fugiat lapsum. Propone quoque ei memoriã electorum Dei; & discerne ipsi vtrorumq. retributionem: & si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Sin autem in eadem voluntate atque opinione perseuerauerit, & ab alijs admonitus non paruerit,

Matth. 18.

paruerit, ea * peragendo quibus conteimnere se ipse dicet admonitiones, subtrahe te illi, fusis pro eo precibus ad Dominum, secundum dictum illius. Quòd si quis non obedit verbo nostro per Epistolam, hunc notate: Et ne commisceamini cum illo, vt confundatur; & nolite quasi inimicum existimare, sed corripite vt fratrem.

* τὰ τῆς καταφρονήσεως ἔργα.
2. Thessal. 3.

CA. LXXXV. Quis aliquando conspicatus alterum in semitam aliquam ingressum, & in illa perijsse, non semitam illam fugit, ne in eandem incidat calamitatem?

CA. LXXXVI. Ne decipiaris frater, saturitate ventris; & noli inebriari vino; in quo est luxuria: non enim tibi lucrum est, nisi in perficienda voluntate Domini.

Ephes. 5.

C. LXXXVII. Serua frater, castitatem corporis tui: quam si in charitate Christi custodieris; omnem facile virtutem perfecte exercere & assequi poteris. Nam qui in te inhabitat Spiritus sanctus, super te gaudebit, quòd templum Domini, puritate ac recta voluntate * adoleas, ideoque confortabit te ad omne opus bonum. Hæc porro tria, instrumenta sunt excolendis virtutibus, ac cælesti puritati perquam accommoda: temperantia ventris, moderatio linguæ, & oculorum frænum. Si ergo duo seruaueris, oculos vero non custodieris, ne distrahantur: firmam castitatem tenere nequibis. Quemadmodum enim aquæductus confractus, deperdit aquas: ita & oculorum distractio mentem castam destruit. Si quando autem edendi * auiditas te inuaserit; dic cogitationi: puta, si heri hóc te cibo refeceris, nonne hodie ieiunus surrexisti? Quod si porro tibi suggesserit, vt res inutiles ab alijs sciscitaris? dic cogitationi tuæ: puta iam te interrogasse, quodque proximus tibi responderit; & sile. Quod si euagationes * mentis atque distractiones tibi suggesserit; dic cogitationi: propterea hic es, non vt alienam pulchritudinem perdiscas. quare tibi ipsi attende, & negligentiam fuge: vt mens tua confixa hæreat in timore Domini. iuxta illud Prophetæ: Confige clauis à timore tuo carnes meas: à iudicijs enim tuis timui.

* græc. θυμιᾷς al. τιμᾷς. i. honoras.
A Simili.
* al. appetitus, seu cupiditas.
* μετεωρισμοὺς
Psal. 118. iuxta 70.

C. LXXXVIII. Arbitror conducere Monacho maxime nouitio, non exire cella, sine * superhumerali; indecens enim esset absque pallio prodire; siquidem nudo aliquo amictu, siue enim solo colobio nouitium incedere, monacho turpe est & indecorum. Scriptũ quippe habetur: Præcingere, & calcea te caligas tuas & circunda tibi vestimentũ tuum, & sequere me. * Non decet quoque Monachũ, nimio affectu atque inordinate corpus lauare, vel pedes, instar voluptatis * amatorum: nam per corporis elegantiam, vestiumq. ornatum, sibi voluptates * conciliant. sicq. pietatis studiosus, per contraria resistit contrarijs.

* ἄτερ καλαναβόλου.
Act. 12.
* al. cap. 89.
* φιλήδονοι.
* al. venantur.

C. LXXXIX. Non oportet ad ostentationem hominum, quidquam agere: sed cuncta puto agenda sunt corde, tamquam Deo latentium & occultorum conscio, à quo etiam solo remunerationem speremus. * Non licet etiam Monacho, peregrina proferre colloquia, præsertim tempore Synaxis: ne impedimentum detur cæteris. Ecce fratres nostri laborant: & nos disturbamus illos. Ipsi sacras audientes Scripturas * combibunt eas, instar terræ pluuiam sitientis: nos autem & intus versantes, extrà cogitationibus distrahimur. Ipsi diligentes sunt, & attenti: nos autem negligentes: ipsi vigilant in orationibus: nos autem somno & inertiæ nosipsos obstringimus: ipsi coronam accipiunt: nos autem in nostra permanemus ignauia: ipsi Deo placere student: nos autem mundo. Quare & nos euigilemus, vt accipiamus. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit inuenit: & pulsanti aperietur.

* al. cap. 90. & al. cap. 91.
* συμπίνουσι.
Luc. 11. & Matth. 7.

A aperietur. Quoniam suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Ipsi gloria, in secula. Amen. *Psal. 144.*

Deum time carissime, & mandata eius obserua; & citò videbis longe post te relictos eos qui te contemnunt atque despiciunt; si minus hic, at certe ibi. Serua igitur charitatem, vt pupillam oculorum. Lux & vita in ea sunt, serua eam. Gaudium est omnibus adhærentibus ei: Diuina est * possessio, angelicaq. dignitas, tene eam. Si dilexeris eam, renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Si seruaueris eam, erit tibi exultatio coram angelis Dei. Si eam dilexeris, prosperaberis in cunctis operibus tuis. Si dilexeris eam, inhabitabit in te gratia Dei; eritque gratia instar fontis distillantis B medicamenta hominibus, bonusq. odor eius cor tuum exhilarabit. Columna hæc est omnium virtutum. Nullus in ea reperitur dolor mortis. Iustitiam & fortitudinem, patientiam ac pacem edocet: domus Dei est, eam serua: donabit autem nobis eam cum fructibus eius, ipse Dominus. Cui gloria, in secula. Amen. *Cap. xc.* *grec. κτῆμα, al. κτίσμα. *Psal. 102.* *Charitas, columna omnium virtutum.*

Carissimi, diligamus inuicem: & confundetur inimicus, qui non cessat aduersus seruos Dei æmulationem excitare atque inuidiam. Nam qui inimici sequuntur consilium, videntes inter se fratrem ex animo placide seruientem Domino, non probant: sed machinationes excitant, volentes eum persequi, * veriti ne vera pietate atque religione proficiens, fortior ipsis C euadat. Et hic quidem persecutionem patiens, innocens recedit ex caussa separationis: sed auctores culpa non vacant. Sic Ioseph pro seruo venundatus est Ægyptijs: verùm Deus quem mente tenebat, ipsum non despexit; immo gratiam ac sapientiam, coram Pharaone Ægyptiorum Rege donauit, Principemque eum super Ægyptum & vniuersam domum suam constituit: & qui * reprobauerant eum, ibant adoraturi eum cum muneribus, non solum vt fratrem: sed tamquam regem & Dominum vniuersæ terræ Ægypti. Nam Scriptum est: Dominus dissipat consilia gentium: reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat consilia principum. Consilium autem Domini, in æternum manet. Rursusq. ait: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciet mihi homo. Seruemus igitur nosipsos charissimi, D ne quem ex pusillis istis scandalizemus, Domino & Saluatore nostro Iesu Christo affirmante, expedire tali magis, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris: quàm vt vnum scandalizet de pusillis istis, qui in me credunt. Et iterum: Videte, ne contemnatis vnum ex his pusillis: dico enim vobis, quia Angeli eorum in cælis semper vident faciem patris mei qui in cælis est. Propterea diligamus inuicem fratres: vt cum viderit Dominus fidem & vnionem ad inuicem, quam habemus cum * timore eius, in nobis lætetur. sicut scriptum est: Lætabitur Dominus in operibus suis. Cui gloria, in secula seculorum. Amen. *Cap. xcI.* *ὑποπτεύοντες. *Gen. 39. 40. 41. 42. 43. & Psal. 104.* *οἱ ἀπογνόντες. *Psal. 32.* *Psal. 117.* *Hebr. 13.* *Matth. 18. & Marc. 9.* *Ibidem.* *Psal. 33.* *al. ab timore. *Psal. 103.*

Caute age frater, & attende tibi ipsi: multæ enim sunt insidiæ inimici. E Si enim fratrem sobrietati ac vigilijs deditum conspexerit inimicus; alium mox ex segnioribus aduersus eum excitat, vt sæpe etiam manus inter se conserant. Deinde conciliata amicitia, eamdem confidenter inter illos auget fraudulentus; non quidem virtutis gratia: sed vt eiusmodi amicitia, turbatis illorum mentibus, voluptates inter eos admisceat, fiatq. ingens malum. Quare etiam postteaquam suam ipsi imbrobitatem damnauerint, tantum sæpe odium auget; vt abijciant breuem illam discordemq. concordiã. Qui vero Deum timet, numquam sine superna sapientia diliget. Nam scriptum *Cap. xcII.* *Concordia discors.*

Iaco. 3. ſcriptum eſt: quæ autem de ſurſum eſt ſapientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, & quæ ſequuntur.

Cap. XCIII. Doctrinalia.

Si inter fratres commoreris, ne aſſueſcas præcipere: ſed exemplum te potius ijs præbe bonorum operum; obediens in ijs quæ ab alio dicentur tibi: ſin autem exigente neceſſitate loquaris, tamquam conſiliarium te gere. Quod ſi alius frater dicta tua refellerit; ne mouearis mente: ſed voluntatem tuam, charitatis pacisq. gratia, reprime. Si enim iram excandeſcentis Dæmonis, per manſuetudinem reſpuis; nihil aduerſum te poterit. Vnde ſic *tibi repugnantem alloquere: Ego quidem benedicte, tamquam idiota aliquis locutus ſum, ſic conſiderans, da veniam ignorantiæ meæ: ſit autem quemadmodum ipſe dixiſti; & in hoc retrocedet à te, re infecta, atque confuſus, turbarum excitator diabolus. Nam contendere, ac propriam voluntatem oſtendere, turbas excitat, & *iracundiam inſanabilem: ira autem in ſinu quieſcit impiorum: & vis iræ eius, ruina eſt ipſi. Vnde & Apoſtolus, admonet dicens: Seruum Domini, non oportet contentioſum eſſe.

** al. aduerſarium tuum.* ** al. & perturbationes in nos incurabiles.* *2. Tim. 2.*

Cap. XCIV.

Apoſtolo dicente: Hæc eſt enim voluntas Dei, ſanctificatio veſtra: vt abſtineatis vos à fornicatione. Certamen vero non exiguum eſt inter ſanctificationem & immunditiam: dum impudicitiæ cooperatores ſuggerunt eiuſmodi, dicuntq. Ecce nullus te videt, & quem vereris? Quibus, cooperatores ſanctificationis reſpondent: Deus videt, & Angeli eius *adſunt; & quo pacto tu ais, nemo te videt? At tentator: hucuſq. inquit, neminem aſpicimus. Quem interrumpentes *puritatis ſtudioſi: Bene inquiunt, dixiſti, quòd nihil videmus. Nam ſcriptum eſt: Excæcauit eos malitia eorum, & neſcierunt ſacramenta Dei. Propheta quoque clamante atque dicente: Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite. Qui plantauit aurem non audiet? aut qui finxit oculum, non conſiderat? Et alio in Pſalmo ait: Domine probaſti me, & cognouiſti me: tu cognouiſti ſeſſionem meam, & reſurrectionem meam. Tu intellexiſti cogitationes meas de longe: ſemitam meam, & funiculum meum inueſtigaſti. Et omnes vias meas præuidiſti: quia non eſt *dolus in lingua mea. Ecce Domine, tu cognouiſti omnia nouiſſima, & antiqua: tu formaſti me, & poſuiſti ſuper me manum tuam. Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: *confortata eſt, & non potero ad eam. Quò ibo à ſpiritu tuo? & quò à facie tua fugiam? Si aſcendero in cælum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum, ades. Si ſumpſero pennas meas *diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Et dixi, forſitan tenebræ conculeabunt me: & nox illuminatio in delicijs meis. Quia tenebræ non obſcurabũtur à te; & nox ſicut dies illuminabitur: ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Et alibi: In ipſo enim viuimus, & mouemur, & ſumus. Et quo pacto tu audes dicere, quòd nullus te videt? cum & ſæpe olim Dominus dixerit: Amen dico vobis, quia ſi hi tacuerint, lapides clamabunt. Hæc igitur tecum ipſe reputa; & peccatum nequaquam dominabitur *tibi, neque dolor peccati occupabit te: ſed gaudium & pax tibi erit in Spiritu ſancto. Nam peccatum tenebricoſus atque caliginoſus conſequitur & comitatur dolor, qui illius auctores & effectores inuadit: Sanctificationem vero, gaudium & pax conſequitur. Qui itaque quietus in cella ſua degit: exultat in Spiritu Sancto, inſtar infantis ſub mãmilla matris. Deinde iterum teuerſa gratia, facit eum lugere ac flere, in memoriam ipſi peccata præterita reducens: ne nimio elatus gaudio, offendat. Quin & lacrymis ſplendeſcit anima, cæleſtia diuino munere contemplans. Magnum quippe beneficium

1. Theſſ. 4. ** al. intuentur.* ** al. ſanctimoniæ cultores.* *Sap. 2.* *Pſal. 93.* *Pſal. 138.* ** vulg. non eſt ſermo in lingua mea.* ** al. inualuit.* *Ibidem, & Amos. 9.* ** al. in directũ.* *Act. 17.* *Luc. 19.* ** al. in te.* *Comparatio pulcherrima.*

A beneficium est, Sanctificatio in dilectione Christi. Ipso Domino affirmante: Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. Ipse autem Dominus, qui fragiles excitat, & eos * qui animo sunt demisso atque abiecto saluat; & membra in peccatis inueterata, per pœnitentiam reparat: immaculatum corpus nostrum, cum anima ac spiritu tueatur atque custodiat. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

Matth. 5.
* τοὺς ἀντιτεταγμένους.

CAP. XCV.

Si quietus vixerit Monachus in sua cella, à multis turbis liberabitur. Qui autem * vecors est mente, si ad turbas accesserit, non referet æmolumentum: at qui cogitatione perfectus est, vtilitatem percipiet. Cæterum quietam ac solitariam vitam degere, præstantius est. Exempli gratia carissime: Fratri per ciuitatem obambulanti occurrit tumultus * humanæ conditionis, dum hunc quidem ridentem videt, istum vero plorantem; illum dire iurantem, alium etiam blasphemantem. Et eiusmodi conspiciens frater; si mente sit infirmus, subito illud Pharisæi dictum in mente habebit: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum, aut frequens etiam iisdem affectionibus commotus, discedet: quare solitudo quieta maxime infirmioribus est vtilis. At qui mente perfectus est, iam dicta intuens, obstupescit super longanimitate Dei. secum ita loquens: Vides quanta sit diuina patientia: quandoquidem dum à nobis maledicitur * & blasphematur, fert patienter, & non irascitur; despectus sustinet, & non reminiscitur iniuriæ. Cæterum cuncta nostris vsibus suppeditat abundanter: erudiens & C misericordiam exhibens, omnesq. ex multa benignitate sua ad pœnitentiam reducere cupiens. Ego vero quid faciam peccator? quia cum terra sim & cinis, contumeliã sufferre nequeo: immo nec verbum quidem à fratre asperius: Nam si contumelia mihi aspergitur, irascor. Si consolatio mihi adhibetur, animo efferor. Hei mihi peccatori: hei mihi. Et his compunctus frater, abit glorificans Deum, ac dicens: Gloria tibi Deus, gloria tibi. Iterumq. dico: Gloria tibi, qui solus bonus es.

* al. puer est sensu.
* θόρυβος τῆς ἀνθρωπότητος.
Luc. 18.
* δυσφημούμενος.

CAP. XCVI. CONTRA IMPVRAS COGITATIONES.

Carissimi, si quando impuræ mentem nostram perturbent cogitationes; non despondeamus animum: sed meminerimus miserationum Dei. Numquam enim cui nauigium commissum est, reprehendetur à Domino, vel D possessore; vt dicat: Cur passus es meam nauem fluctibus appelli? Sed cur neglexisti, nec fluctibus obstitisti? Cur vero & in portum propositum, id est, ad diuinam miserationem non confugisti? Nam quando in nos insultus immundarum cogitationum suscitat inimicus, quas hominum aures ferre non possent: conuersus, vicissim dicit: Perijsti, non est tibi spes vlla salutis; volens vndis eum desperationis demergere. Tu itaq. caue fidas dictis eius; ne mentem propriam desperatione deterreas: sed quantum illi, desperationis timore, animam grauant: tantum nos spe futurorum bonorum subleuemus eam, diuinæ commiserationis memores: ne * nimiũ onerantes aduersarij, etiam animam cogitationibus demergant. Illisq. ad nos dicentibus: perditus es, nec amplius saluari poteris. dicamus eis: Nos cum E Deum habeamus misericordem atque longanimem, non desperamus de nostra salute. Qui enim dixit, non septies solum dimittendum esse proximo, sed vsque septuagies septies: multo magis peccata dimittit * exspectantibus salutare ipsius. Pulsis igitur hinc ipsis, in * alio incursionem faciunt, dicentes: Cùm Deum habeatis misericordem atque longanimem, & peccata dimittentem: cur non magis indulgetis voluptatibus seculi; & postea pœnitentiam agite? Ad quos, tunc nos respondeamus: Quæ fecimus, fecimus, & infecta reddere nequimus: nunc autem Scriptura attestante, quòd nouissima

* ἐπὶ πλεῖον.
Matth. 18.
* al. sperantibus.
* f. in aliud.

1. *Ioan.* 2. nouissima hora sit, in quam horam, vel in quod tempus respicientes, nostram salutem negligemus? malumq. in conspectu Domini Dei nostri agere, pro nihilo ducemus? Similis es enim frater cariſſime, viro sub arbore confidenti, qui prospiciens immanes bestias gregatim aduentare, sese in altum abripit, ita vt feræ ipsi nocere non valeant: Existima autem arborem, timorem Dei; eritq. tibi gratia cooperatrix, in omnibus vbicumque ambulaueris, & inimicos tuos substernes tibi. A

A Simili.

CAP. XCVII. Sic in præsenti vita incedere oportet fideles: Si gaudium nobis acciderit, siue ex felicitate aliqua, siue ex beneficijs acceptis; vereamur non longe abesse tristitiam: sin autem tristitia superuenerit nobis, speremus gaudium propinquum. Exemplum ab ijs qui per mare nauigant capiamus: nam hi, insurgente in eos vento, ac tempestate aliqua vehementiore, non illico desperant suam salutem: sed resistunt fluctibus, tranquillitatem exspectantes, qua obtenta, iterum procellas metuunt; vnde etiam assidue aduigilant, ne repentina aliqua vis ventorum insurgat, quæ eos imparatos in mare deturbet: sic & nos vtrimque circumspectos esse oportet. Qui enim exspectatur; si venerit, non vt nouus *, atque hospes recipitur: neque enim illum imparatum offendit. Cum igitur tribulatio aliqua vel angustia nobis acciderit; liberationem ab ijs, & auxilium à Domino exspectemus: ne forte dum longior est ac diuturnior tribulatio, si nulla spes nobis salutis supersit, mortem afferat. Similiter dum gaudium obuenerit; angustias exspectemus: ne ob nimium gaudium, obliuiscamur luctus. B C

AB EXEMPLO.

* *al. neque vt peregrinus.*

CAP. XCVIII. Si compassionis * affectu permotus, fratrem adhortaturus abieris; priusquam tractes cum eo, quem cohortari statutum est, sic tecum cogita: Si te non audierit, noli irasci, neque perturbari: ne nocumento sit vexatio tua, & fratrem accuses. Si te auscultauerit, gratia Deo: sin autem adduci non possit, vt dictis tuis obediat; ne irascaris. Nam compassionis mercedem, repressionisq. iræ, incunctanter à Deo accipies: quippe * qui ob illius nomen id feceris.

* Ἐὰν σύμπαθῇς.

* εἰς διὰ τὸ αὐτοῦ ὄνομα.

CAP. XCIX. Cariſſime, cælestem thesaurum desideras, dignusq. Domino fieri elegisti; dicentem audi: Si vis perfectus esse, vade & vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælis: & veni, sequere me. Et rursum: Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam, & sequitur post me; non est me dignus. Itaque nisi quis crucem baiulet, non poterit sequi Dominum. Postquam enim dixit: vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælis. * subintulit dicens: & veni, sequere me. Non enim dixit: & habebis thesaurum in cælis. & deinceps dormi, ac requiesce: sed dixit, & habebis thesaurum in cælis: & veni, sequere me. Non ergo solum renunciationem, sed & probationem, quæ in eiusmodi succedere solet laboribus, præbe. Tunc enim præstantius certamen & lucta suscipietur cum aduersario: qui si postea cogitationem * transferre valuerit à cognitione rerum cœlestium; nouissima peiora reddet primis. Sicq. Monachum inimicus tentat, vt qui large ac liberaliter suas opes in pauperes dispersérit; vilissima deinde quæq. egestatis prætextu auidius atque * iniuste persequatur; & qui nuptias legitimas recusauit, fornicationis hunc & lasciuiæ amatorem efficiat. Unde sane multa opus est sobrietate & vigilantia, donec ex hoc corpore siue carcere * ac septo excesserimus. D E

Matth. 19.

Matt. 10. & *Luc.* 14.

Marc. 10. 16. & *Luc.* 14.

* *al. adiunxit.*

NOTA.

* *al. dimouere.*

* *al. audacius.*

* ἐκ σκάμματος.

Cariſſime,

A Cariſſime, ſi in * congregationem fratrum, ſe in pietate ac religione exercentium, incideris; volueriſq. verſari inter eos, vt ſeruias Domino: vide, in omnibus modeſtum ac humilem te præbeas; vt alios quoque qui ex miſeranda ſeculari vita aderunt & aduentabunt, tua honeſta conuerſatio erudiat, ſuaſq. ipſi animas ad virtutum perfectionem excitent. * Quando ergo Præfecti, nos vnà cum alijs fratribus iuſſerint ad opus egredi; alacres * contendamus. Si porro reſponderis, corpus tuum non ſufferre labores, ſicut ruſticorum; perſpicuum iſtud eſt: non enim omnes æqualiter poſſunt onera ferre: cæterùm obedientem, & promptæ voluntatis eſſe, conceſſum eſt omnibus. Oſtende igitur * inſtitutum atque alacritatem tuam in veritate: & omnes te onere leuabunt, videntes te illi ferendo parem non eſſe. Sed vide, ne * omnino te illo ſubleuari patiaris temere: verùm interpella eos, dicēs: Ego quoque vobiſcum partem habere cupio: & cooperare ijs pro viribus, quas tibi largitus eſt Dominus. Nam ſcrutator cordium, qui nos creauit, nobiſq. vitæ ſpiritum dedit, nouit quas ſingulis vires attribuerit. Si enim poſt arreptam ſolitudinem, contraria diuinis mandatis egerimus: in vanitatem res tota reſoluitur. Quòd ſi ſubrepens inimicus, concupiſcentiam rerum præteritarum, in mente tua ſeminauerit: vide ne vlla quidem ratione patiaris cum huiuſmodi cogitationibus verſari ac colloqui: nam præteritarum memoria rerum, ſuperbiam ijs parit, qui temere ac ſine ratione eas * mente pertractant. Quando porro ſpatium ac locum, ſuperbiæ operibus perficiundis opportunum, propter inſtitutum vitæ repugnans, non obti- C nuerit: tunc carnali affectioni, & voluptatum concupiſcentiæ mentem ipſius tradere nititur: mala autem affectio, noſti quid ſit? paſſio ea eſt improba, Deum irritans, & homines exacerbans, quam deſtruet Dominus. Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Cap. C.
* ξύστημα τῶν ἀδελφῶν.
* al. cap. 101.
* προδράμωμεν.
* τὴν πρόθεσιν.
* εἰς τέλος.
Nota.
* al. in varia cogitatione herentes.
κακοήθεια, πάθος πονηρόν.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

D *Centvm iſta Auctoris noſtri Capita lectu ſane digniſſima, multiplicem in ſe Doctrinam continent, variarumq. rerum narrationes: nec non Apophthegmata ac ſcite & argute lepideque dicta plurima, præter comparationes atque ſimilitudines hinc inde petitas, & exempla aliquot accommodatiſſima; modum autem ac rationem inter alia potiſſimum acquirendæ humilitatis tradunt: & ſunt veluti Compendium quoddam ſi non omnium, ſaltem plurimorum hoc ſecundo Tomo antea tractatorum, è quibus non pauca conciſe in hiſce capitibus adducta ac repetita inuenias. cuiuſmodi etiam fere ſunt in primo Tomo eius Beatitudines ac ſpiritalis vitæ regulæ plurima: nec non Capita X C I. De recta viuendi ratione. & de Vita ſpiritali ad monach. Capita X C V I. &c. Quibuſcum etiam aliorum Patrum in multis conferri poſſunt capita ac Regulæ monaſticæ, Pachomij, Macarij, Magni Baſilij, Gregorij Nazianzeni, Chryſoſtomi: item Caſſiani, Nili archimandritæ Conſtantinopolit. ac Marci, Eſaiæ, & Dorothei Abbat. &c. è quibus licet multa reperiantur typis mandata, ſunt tamen non pauca adhuc in antiquis Vaticanis membranis græc. latentia (quæ ibi aliquando vidi) & nondum in lucem edita, præcipue autem veterum iſtorum Abbatum græcorum: quorum iam memini.*

E Eiuſdem S. P. Ephræm Capita Centum: quæ & narrationes, & Apophthegmata ac ſcite dicta, doctrinamq. variam continent. & de ratione acquirendæ humilitatis, &c.] *Hanc omnium iſtorum Capitum inſcriptionem anteponere hic viſum potius fuit, quòd magis ipſum Argumentum, præcipueq. in illis contenta per partes quaſdam denotet atque proponat. vbi tamen in alijs atque alijs Exemplaribus mmß. abſque eiuſmodi partium expreſſione, breuius etiam ſic reperitur:* Eiuſd. Capita centum, quomodo quis humilitatem ſibi comparet.] *& al.* Eiuſd. S. Patris Ephræm, de modo ac ratione acquirendæ humilitatis, Capita centum.] *qui Titulus etiam commodus eſt & inſtituto quadrat, ac placet, cum à potiori fiat denominatio, potiſſimumq. de rectè comparanda humilitate, in hiſce agatur. Ad numerum porro Capitum, quod hic attinet,*

attinet, licet in plerisq. mmsf. distinctio illorum atque distributio in plura fiat quàm centum: tamen quia in omnibus græcis exemplaribus quæ videre licuit, præmittitur in Inscript. numerus solum cẽtenarius, & non vltra; factum est quòd in nonnullis capitibus magis concisis & à seinuicem quasi dependentibus, duo in vnum contraxerimus, coniunxerimusq. vt præmisso Titulo, capitum quoque numerus in corpore Textus responderet, & nec plura nec pauciora quàm centum, hic à nobis nullo prætermisso, reponerentur.

A

Ex cap. 3. Audimus loquentem Sapientiam: Homini fornicario omnis panis dulcis: non fatigabitur transgrediens vsque ad finem, &c.] *Verba ista allegantur ex Sapientia Sirach, siue ex Ecclesiastico cap. 23. concordatq. in plerisque hic lectio nostri Auctoris cũ edit. 70. at in vulg. paullo aliter sequentia sic leguntur:* Omnis homo qui transgreditur lectum suũ, contemnens in animam suam, & dicens: Quis me videt? tenebræ circumdant me, &c.] *In reliquis vero post sequentibus, partim cum vulg. & partim cum 70. verba hic consonant, quare & vtrisque nos in translatione pro exigentia rei accommodauimus: & in aliquibus verba etiã quædam Scripturæ aliter ab Auctore alecta atque accommodata, prout sunt apud ipsum reddidimus. cuiusmodi hic sunt ista:* At contra, hominis oculos timet: nec intelligit infinitis partibus oculos Domini lucidiores esse sole, circũmspicientes, &c.] *quæ per adlusionem ex iam citato Sapientiæ cap. 23. videntur dicta, & sic applicata. vbi in edit. 70. hic est:* Et oculi hominum timor eius: & non cognouit, quoniam oculi Domini decies millies lucidiores sole, inspicientes omnes vias hominum, & intuentes in absconditas partes, &c.] *in vulgata autem sic:* & non intelligit, quoniam omnia videt oculus illius; quoniam expellit à se timorem Dei, huiusmodi hominis timor. & oculi hominum timentes illum: & non cognouit, quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, &c.] *vnde quæ in his lectionis sit conuenientia, & quæ differentia, Lector consideret. Constat autem totum hoc Tertium Auctoris caput, ex verbis Sapientiæ Sirach, cap. 23.*

B

C

Ex cap. 5. Non dicas: à Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non ero in memoria, &c.] *Ex capite 16. Sapientiæ Sirach, citantur ista: vbi etiam alia atque alia notanda occurrit lectio. siquidem in vulg. hic inter alia sic est:* In populo magno non agnoscar: quæ est enim anima mea in tam immensa creatura? Ecce, cælum, & cæli cælorum, abyssus, & vniuersa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commouebuntur, &c.] *at in edit. 70. ad verbum, sic:* Non dicas, à Domino abscondar: numquid ex summo quis mei memorabitur? In populo magno nõ ero in memoria: quæ est enim anima mea in immensa creatura? Ecce cælũ, & cælum cæli: Dei abyssus, & terra, commouebuntur in visitatione eius. montes simul, & fundamenta terræ, cum conspexerit illa, tremore concutiuntur.] *Cuius loci verba, quousque ab Auctore extenduntur, etiam hic producere ex edit. 70. visum est: vt quilibet conuenientiam atque differentiam lectionis videat decernatq. vbi partim S. Ephræm cum 70. & partim cum vulg. consentit, partim etiam ab vtrisque dissentit, aliterq. nonnulla legit. sicut recte examinanti ac conferenti patebit.*

D

Ex cap. 15. Et comedit Iacob, & saturatus est, recalcitrauitq. dilectus, incrassatus, impinguatus, dilatatus, &c.] *Locus est Deuter. 32. vbi in vulg. illud:* & comedit Iacob, & saturatus est, recalcitrauitq. &c.] *eo in loco deest, sed ponitur in edit. 70. vbi ad verbum sic est:* Et comedit Iacob, & saturatus est: & recalcitrauit dilectus. Impinguatus est, incrassatus est, dilatatus est: & dereliquit Deum, qui fecit eum: & recessit à Deo saluatore suo.] *concordat autem hic in aliquibus partim cum vulg. & partim cum 70. nostri Auctoris lectio; quam & alibi aliquoties ab eodem citatam & pulchre applicatam vt hic inuenies, etiam hoc eodem tomo 2. postea, vbi in tract. de Panoplia seu armatura spiritali, locus ille sic citatur:* Comedit Israel, & satiatus est, & recalcitrauit dilectus, incrassatus est, impinguatus est, dilatatus est, & dereliquit Deum factorem suum, &c.] *vbi quasi eodem modo est per omnia, vt hic & apud 70. nisi quòd pro* (Comedit Iacob) *vt hic habetur, & in edit. 70. illic* (Comedit Israel) *legatur, sicut & quandoq. alibi.*

E

Ex Cap. 23. Scriptum est in lege Moysis: Si venundatus tibi fuerit frater tuus Hebræus aut Hebræa; seruiet tibi sex annis: & septimo dimittes, &c.] *Quæ Moysis verba habentur Exod. 21. & Deuteronom. 15. vnde ea hic mutuatus est Auctor, quamquam tamen (vt apparet) magis ex loco Deuteronomij, quocum etiam verbatim hæc lectio concordare videtur per omnia, præsertim iuxta LXX. at in vulg. paullo aliter ibi sic reperitur:* Cum tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebræa, & sex annis seruierit tibi; in septimo anno dimittes eum liberum.] *& paucis ibidẽ interiectis, postea:* Sin autem dixerit: Nolo egredi; eo quòd diligat te, & domum tuam. & bene sibi apud te esse sentiat: Assumes

subulam; & perforabis aurem eius in ianua domus tuæ, & seruiet tibi vsque in æternum: ancillæ quoque similiter facies.] *Et vt de differentia & conuenientia istorum cum citato loco Exodi constet, etiam inde verba adducam; quæ ibi secundum LXX. sunt eiusmodi.:* Si acquisieris seruum Hebræum; sex annos seruiet tibi: septimo autem anno abibit liber gratis, &c. *ac paullo ibidem postea:* Sin autem respondens seruus dixerit: Dilexi Dominum meum, & vxorem & paruulos, non abeo liber: adducet eum Dominus eius ad Tribunal Dei. & tunc adducet eum ad ostium ad postem: & perforabit Dominus eius aurem subula; & seruiet ei in seculum, &c.] *at in vulg. Exod. 21. sic:* Si emeris seruum Hebræum, sex annis seruiet tibi: in septimo egredietur liber gratis, &c. *at quibusdam interiectis, postea:* Quòd si dixerit seruus: Diligo Dominum meum, & vxorem ac liberos; non egrediar liber. offeret eum Dominus dijs, & applicabitur ad ostium & postes; perforabitq. aurem eius subula, & erit ei seruus in seculum.] *Ex quibus, lectionis varietatem diligenti Lectori expendendam conciliandamq. relinquimus; nobis verba hinc inde adduxisse, & cum citatis hic ab Auctore contulisse sat sit: quæ quidem hoc loco & alibi conuenientissime ab Ephræm adducuntur & applicantur. mysticeque ac spiritaliter eadem per S. Hieronymum libro secundo aduersus Iouinianum, exponuntur, vbi inter alia, quid sit Septimo anno egredi seruum liberum, & perforari eius auriculam, ac cum vxore & liberis seruire, &c. optime explicatur & accommodatur, sicut & alibi apud eumdem.*

Ex cap. 28. Sic cum peruerso oportet peruerti, & pedibus peccati nequaquam subijci, &c.] *In Græco hic est:* οὕτω δεῖ διαστρέφειν μετὰ στρεβλοῦ, *&c. quod, etsi aliter quoque ita transferri posset:* Sic cum peruerso oportet conuersari &c. *(nam & illud, verbum* διαστρέφειν *significat) tamen hoc loco vertendum potius videtur vt posuimus, consistendumque in acceptione vocis illius præmissa: respicit enim vt apparet, ad superiorem locum, vbi est:* καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψεις *i. & cum peruerso peruerteris, &c.] vt est Psalmo 17. additurq. hic postea,* τοῦτο διαστροφὴν ἀγνοεῖν, *&c. quamquam tamen illud (*διαστρέφειν*) in bonam partem hic accipi colligitur ex loco Matth. 5. adiuncto:* Si quis te percusserit in maxillam dexteram, *(sequiturque ibi in Græco)* στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην *i.* verte illi & alterã.] *subditurq. immediate:* οὕτω δεῖ διαστρέφειν μετὰ στρεβλοῦ, *&c. i. sic cum peruerso oportet peruerti, & pedibus peccati nequaquam subijci. q. d. si cum peruersis peruerti oporteat: ita peruertamur, vt sub pedibus peccati nullatenus versemur, aut (sicut ante dicitur) vt iniquitati nequaquam nos accommodemus, in quo peruersitas censenda est, &c. at sicut Christus monet, vt si quis nos percusserit in maxillam dexteram, vertamus illi & alteram. & sicut Apostolus cohortatur, vt non vincamur à malo, sed in bono malum vincamus, &c.*

Ex cap. 35. Si ægrotum visitas, vide ne inimicus inter vos ociosiloquium suggerat, aut detractiones, &c.] *In visitatione ac consolatione infirmorum, quæ vitanda sint, & quæ potissimum agenda atque ægrotantibus proponenda, breuiter hic tangit & comprehendit. Vitandos autem ibi dicit sermones vanos & ociosos, ac detractorios, ex quibus tam auscultantes quàm loquentes, damnum percipiunt; cùm moris sit (vt recte hic ait) Diabolo, nocere vni quidem per linguam, alteri autem per auditum, &c. Consolandos porro ægrotos admonet ex sacris Scripturis, adducendo inde salutaria, quibus, mente ac spiritu (vt alibi dicit) infirmi reficiantur, & ædificentur: tum etiam proponendo ijs Passionem Saluatoris nostri Iesu Christi: atque ista cùm saluberrima sit doctrina, merito retinenda est, & ad praxim atque effectum tempore & loco suo à visitantibus reducenda. Quò etiam faciunt, quæ hoc Tomo supra à nostro adducta sunt Auctore in Parænese 33. quæ est de Patientia, & compunctione. cuius ibi initium est:* Carissimi, præbeamus nos tamquã strenuos milites, pro Rege nostro Christo, &c.] *ac postea Parænese 35. quomodo cõsolari oporteat pusillanimes: vbi de duplici Consolatione agitur; & differentia inter Consolatorem spiritalem, & sensualem adducitur, copioseq. explicatur. De quo, plura vide apud S. Hieronymum, in Epistola 27. quæ est ad Eustochium virginem, super epitaphio Paulæ matris: vbi inter alia multa, etiam agitur de solamine quo ægritudo alleuanda est, & de Paula matre, quomodo ægrotantes moniales tractare solebat; & Paulam matrem, Eustochium filia; & monachos, alij, &c.] item S. Bernard. in Sermone 86. super cantica, cuius principium est:* Non est quòd ex me iam quæratur, cur quærat anima verbum, &c.] *vbi inter alia, ostenditur infirmitatum & necessitatum omnium, verbum Dei remedium optimum esse, &c. De quo & alibi apud eum, aliosque Patres, quorum hic loca citare foret prolixum.*

Ex cap. 45. Prudentem atque sincerum oportet esse Monachum, vt alia quidem tamquam ridicula prætereat, alia per humilitatem, alia autem sale conditis verbis, &c.] *Vbi alia lectio sic habet:* Prudentem & simplicem conuenit esse monachum: vt mala quæ contra ipsum ab aduersario adferuntur, cognoscat; & alia partim velut ridiculosa pertranseat, alia cum humilitate, & alia per sermonem sale conditum, &c.] *Respicitque*

non obſcure ad illa verba Apoſtoli Coloſſ. 4. ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος .i. Sermo veſter ſemper in gratia, ſale ſit conditus, &c. nam & hic Græce eſt, ἐν τῷ ἠρτυμένῳ λόγῳ .i. in verbis ſale conditis, vel in ſermone, ſale, condito; ſiue oratione ſalibus quibuſdam aſperſa, &c. A

Ex cap. 57. Vbi reperitur: Suggerit namq. cogitationi fratris, ſecunda ac tertia feria hebdomadæ indulgẽdum eſſe otio; ſinitq. eum reliquis diebus opprimi cogitationibus, vſque ad tẽpus reddendi operis, &c.] *alia ſic habet lectio:* Suggerit enim ſpiritus acediæ, monacho, &c. *& al.* Suggerit enim cogitationi monachi, duobus aut tribus diebus in hebdomada feriandum eſſe: permittitque ipſum reliquis diebus hebdomadæ diuexari cogitationibus, vſque ad finem hebdomadæ, &c.] *Vbi in Græco eſt, μέχρι τῆς ἑβδομάδος τὸ τέλος. quæ etiã lectio hic ſatis quadrat placetq. ſicut & altera, quæ habet: ἄχρι τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἔργου .i.* vſque ad tempus retributionis operis. *aut ſi mauis*, vſque ad tempus reddendi operis, *ſicut hic vertimus. puto autem vtrobique extremum omnino hebdomadæ diem intelligi, quo ab illis penſum exigebatur, &c.] Poſtea in fine eiuſdem cap. 57. vbi habetur:* Enitere igitur, vt quotidie aliqnid agas, dieique opus ad diem adiungas: & mens tua non illaqueata curis, liberius vacet orationi, &c.] *in alio MS. ſic legitur:* Da operam ergo, vt diei opus ad alterius diei laborem adiungas; & mens tua curis atque moleſtijs obuincta non detineatur: ſed orationi potius & exercitationi, ac manuali operi tuo aſsidue vacet, &c. *vbi Græce eſt, ἀλλὰ σχόλαζε τῇ προσευχῇ, &c.] at præcedens lectio quia plenior videtur & inſtituto accommodatior, magis etiam ob perſpicuitatem hic quadrat, probaturq.* B

Ex cap. 58. Quando quis vitæ renuncians, egreſſus fuerit ad fratres, ipſo adhuc in primordijs religionis conſtituto: ſuggerit ei deſiderium improbus, ad habitum accipiendum intempeſtiue, &c.] *Vbi in alio MS. ſic continetur:* Quando aliquis abdicata vita ſeculari, exierit ad cœnobium plurium fratrum: ſuggerit ipſi adhuc in primordijs verſanti inimicus deſideriũ accipiendi habitus ante tempus, &c.] *vtraque autẽ lectio bona eſt, & perſpicua: daturq. vtrobiq. hic intelligi, τὸ ἅγιον σχῆμα .i. habitum ſanctum non ſtatim Nouitijs monachis, etiam antiquitus concedi ſolere: nam antequam eo induebantur, aliquamdiu exercebantur & probabantur, & quidem in exteriore Tholo, vt conſtat ex ſupra adductis in Paræneſe 17. quæ incipit:* Frater dignus es habitus ſancto indumento monaſtico; ne extollaris aduerſus exſpectantes in futurum annum, &c.] *de quo & in noſtris ibi Scholijs, plenius.* C

Ex cap. 69. Et facta eſt tempeſtas magna in mari, & nauis periclitabatur conteri: & timuerũt nautæ, & clamauerunt vnuſquiſque ad Deũ ſuum, *(ac al. ad proximum ſuum)* & iactum fecerunt vaſorum, &c.] *Verba ſunt Ionæ 1. cap. quæ hic vt ſunt in Græco textu Ephræm, & apud 70. tranſtulimus, vbi in vulg. paullo aliter nonnulla ſic leguntur:* Et timuerunt nautæ, & clamauerunt viri ad Deum ſuum: & miſerunt vaſa quæ erant in naui, in mare; vt alleuiaretur ab eis, &c.] *Sequentia autem hic poſtea Ionæ verba:* Clamaui in tribulatione mea ad Dominum Deum meum, &c. *ſunt apud eum ſecundo cap. concordatq. in ijs hic quoque Auctor cum 70. quã tamen in vulg. paullo etiam aliter ſic ſe habent:* Clamaui de tribulatione mea ad Dominum, & exaudiuit me: de ventre inferi clamaui, & exaudiſti vocem meam, &c.] *Adhibet autem iſta Propheta hic verba loco exempli, vt illis doceamur & nos inter tentationum ac tribulationum procellas, non deficere aut deſperare: ſed confidenter potius ad Deum ſemper recurrere, eiuſq. auxilium implorare, &c. Per vaſa porro in mare proiecta, abdicationem rerum terrenarum indicat, quodq. quibuſcunque rebus ſecularibus ſpretis, ad ſolam vitam æternam anhelandum ſit; & nequaquam obueniente nobis calamitate aliqua deſperandum, &c.* D

Ex cap. 70. Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo: quoniam confitebor illi, ſalutare vultus mei, & Deus meus.] *Verba iſta ex Pſalmo 71. hic ad recolligendas cogitationes, conſolandamq. propriam animam inter anguſtias, accommodata ſunt. diſcordantq. in hoc ſolum à lectione vulg. quòd ibi adhibito* (adhuc) *legatur:* quoniam adhuc confitebor illi, *&c. hic autem non item: at ab edit. 70. in eo dumtaxat eſt differentia, quòd ibi ſit, σωτηρία τοῦ προσώπου μου .i.* ſalus vultus mei: *hic autem apud Ephræm legatur, σωτήριον τοῦ προσώπου μου, καὶ ὁ θεός μου .i.* ſalutare vultus mei, & Deus meus. *quomodo etiam eſt in vulg. & in multis libris Græcis.* E

Ex cap. 71. Vbi eſt: deſumptiſq. duabus ficubus, cum pauculis moris, etiam ad aliũ Senem detulit: exhibitaque ipſi pœnitentia, dixit: Sume iſta pater, quia mittit tibi ille talis Senex, &c.] *Officium charitatis ac pacis per Fratrem illum largitione atque diſtributione eiuſmodi fructuum fuiſſe demonſtratum, ſatis hinc palã eſt: ſed dubiũ hoc loco moueri poteſt de pœnitentia, quam dicit Seni fuiſſe exhibitam, &c. Circa quod, vt certius quid conſtet, notanda eſt tri-*

plex

plex quæ hic occurrit, varia lectio : est enim in vno MS. Græc. καὶ μετανόεας αὐτῷ. *& in alio ;* καὶ ποιήσας αὐτῷ μετάνοιαν *.i.* & faciens ipsi, seu coram ipso pœnitentiam, &c.] *& ali* καὶ βαλὼν αὐτῷ μετάνοιαν. εἶπεν, *&c.] quæ tria pro iisdem hic sumi, satis clarum est, forte pro (genua flexit, vel in genua coram eo procidit, aut quid simile) quo denotetur aliquis pœnitentiæ illius actus, qui in accessu ad Seniores ac superiores, cum reuerentia exhiberi solebat, vel etiã ante colloquium cum Sene, in genibus præcatiunculam aliquam sub silentio ad Deum præmittendo, &c.] quomodo etiam supra demonstratum est in Parænese 35. vbi de quodam Fratre ad alium visitandi ac consolandi gratia accedente, sic narratur:* veniensq. ad ianuam fratris; & pulsans, pœnitentiam agit : admissusque ingreditur, ac se ad orationem componit, &c.] *vbi etiam Græce est,* καὶ βάλλει μετάνοιαν, *vt hic. De quo modo loquendi atque agendi, ibi plura in nostris reperies Scholijs. pag. 164.*

Ex cap. 87. Non decet Monachum, vllam cum fœmina habere societatem, *&c.] Alia hic lectio pro* ἀσύμφωνον *.i. non decet, siue dissonat, aut discordat, habet* ἀσύμφορον τῷ μοναχῷ *.i. non expedit, vel damnosum est Monacho, conuersari cum fœminis, &c.] indicatur autem vtrobique magnum periculum ac damnum quod ex eiusmodi commercijs atque colloquijs prouenire solet; & si in alijs, maxime inter Regulares. sicut pluribus etiam alibi ab Auctore nostro ostenditur, ac præsertim tomo 1. in Tract.* de abstinendo ab omni consuetudine perniciosa. *& in nostris ibidẽ Scholijs, vbi in hanc rem, aliorum quoque auctoritates adduximus. Quod etiam faciunt, quæ Magnus adducit Basilius in suis constitutionibus monastic. cap. 4. per tot. vbi viuis rationibus atque exemplis clare ostendit, quòd nequaquam temere cum mulieribus conuersari, & colloquia texere conueniat. idemque de virginibus tradit, in longo Sermone quem de Virginitate conscripsit, ad Letoium melitensem Episcop. vbi non pauca huc facientia adducuntur. sicut etiam apud Chrysostomum in prolixa longeq. pulcherrima Oratione, quam conscripsit* Περὶ τοῦ μὴ τὰς κανονικὰς συνοικεῖν τοῖς ἀνδράσιν *.i.* Quòd regulares fœminæ viris nõ cohabitent. *cuius initium est :* οἴμοι, οἴμοι ψυχή *.i.* Hei mihi, hei mihi ò anima, *&c.] vbi pro Titulo admodum vitiose in latinis Chrysostomi exemplaribus etiam postrem. edit. reperitur:* Quòd regulares fœminæ viris cohabitent. *absque (* οὐκ, *non) quæ quàm deprauata sit lectio atque illius Sermonis Inscriptio, non solum ex manuscriptis Græcis (in quibus conformiter legitur,* οὐκ συνοικεῖν. *& al.* μὴ συνοικεῖν.*) sed etiam ex ipso Argumento, & contentis atque tractatis in illa oratione colligitur. Quibus accedit, quòd non solũ cum ipsius Chrysostomi, sed etiã hic & alibi cum Patris nostri Ephram, ac Basilij, & Nazianzeni, omniũq. aliorũ Sanctorũ Patrũ doctrina pugnet illa talis* ἐπιγραφὴ *atque inscriptio. quare & in Indice Sermonũ Chrysost. quinti Tomi, & in Titulo ac frontispicio ipsius Serm. omnino corrigendũ, legẽdumq.* Quòd regulares fœminæ viris non cohabitent, *Sermo.] ideoq. aduertant impressores, & lectores.*

Ex cap. 88. Arbitror conducere Monacho, non exire cella sine humerali ac pallio: siquidem nudo aliquo amictu siue cum solo colobio prodire, monacho turpe est, &c.] *vbi alia lectio habet:* Expedire considero Monacho præsertim iuueni, non prodire extra cellam absque pallio, aut alio indumento: nam honestatem atque decentiam, amictus ille ipsi præbet : nudo autem lebitonario siue colobio iuuiorem monachum ambulare, monacho turpe est, &c.] *vbi hic habes,* εὐσχημοσύνην παρέχει *.i. honestatẽ atque decentiã præbet: at ibi,* ἀσχημοσύνην *.i. indecentiam præbet, siue indecorũ est, &c. quæ etiã hic lectio magis quadrare videtur.] Cæterum quod attinet ad vocab. Colobium, & lebitonarium, &c. quid ea sint, & olim denotauerint, pro Lectoris satisfactione ac commodo exponam: Fuit autem Colobium, curta & truncata vestis absque manicis; quemadmodum etiam hic ac alibi illud nomen noster vsurpat Auctor, sed apertius Dorotheus abbas in Serm. de obedientia & submissione propriæ volũtatis. post med. ibi:* Habitus siue vestitus noster is est : Colobium, id est, curta, & truncata vestis absque manicis, &c.] *vbi etiam quid innuat Colobij forma, & cur ipsi soliti sint Colobium gestare absque manicis, cum alij manicas gestarent, pluribus persequitur explicatq. Vnde etiam Sozomenus lib. 3. cap. 13. scribit monachos Aegypti* χιτῶνας ἀχειριδώτους, *id est, tunicas absque manicis habuisse : vt eo nimirum signo ostenderent se manus àb iniuria & contumelia facienda habere penitus alienas, &c. quibuscum etiam conueniunt quæ à Dorotheo, loco iam citato adducuntur. Quin & Cassianus libro 1. de Habitu monach. cap. 5. de Colobijs ægyptiorum, sic scribit:* Colobijs quoque lineis induti, quæ vix ad cubitorum ima pertingunt, nudas de reliquo circumferunt manus, vt amputatos habere eos actus & opera mundi huius suggerat abscisio manicarum : & ab omni conuersatione terrena mortificatos eos, velaminis linei doceat indumentum. audiantq. per hoc Apostolum quotidie dicentem sibi: Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, &c.] *quamquam tamen Cassiani Colobia, vt alia manicis non omnino carebant, sed eæ (sicut aperte ex hisce eius verbis colligitur) citra cubitum desinebant. cuiusmodi etiam hodie fere in vestibus sacris Dalmaticas, seu tunicellas cernimus, &c.] Dicitur porro Colobium etiam lebitonarium, sicut tradit Isidorus lib. 19. Etymol. cap. 22. dicens:* Lebitonarium est colobium sine manicis, quali monachi Aegyti vtun-

tur, &c. quomodo etiam quasi pro iisdem hæc duo vsurpare hic noster videtur Auctor, dum dicit: γυμνῷ τῷ λεβιτωνί, ἤτι τῷ κολοβίῳ, i. nudo lebitone, siue colobio, &c.] licetq. ista græca sint nomina (κολόβιον καὶ λεβίτων) à latinis tamen etiam vt latina (colobium, & lebitonarium) inueniuntur vsurpata. Quod porro hic dicitur, non licere Monacho prodire extra cellam, ἄτερ κατανωτίου i. sine superhumerali, &c. videtur vocabulum κατανώτιον, hic quoque pro analabo, id est, scapulari accipi, quod ab humeris dependet, crucemq. designat, &c. vt in Sermone iam ante allegato est apud Dorotheum, vbi symbolum & forma analabi describitur, de quo & Cassian. libro 1. de Habitu monach. cap. 6. & apud alios alibi. Accipitur autem proprie κατανώτιον, pro superhumerali, & amictu qui humeris ac dorso fertur, hinc κατανωτίζομαι, id est, dorso fero: vnde & scapulare, quasi quod scapulis gestatur, vel amictus quo scapulæ potissimum teguntur, &c. vt hoc loco, & alibi.

Ex cap. 92. vbi habetur: Tantum sæpe odium inter illos inimicus auget, vt abijciant breuem illam discordemq. concordiam.] *In alio MS. pro (ἀσύμφωνον i. discordem) legitur, ὥστε ἀσύμφορον φιλίαν αὐτῶν ἀποβάλλειν i. vt inutilem ac damnosam suam amicitiam abijciant, &c.] redditurq. vtrobique optima sententia: quamquã per ἀσύμφωνον φιλίαν i. concordiam discordẽ, scite & eleganter magis exprimatur Prouerbium, quo indicatur inter improbos veram ac firmã diuturnamq. amicitiam esse non posse: sed eam vt syncera ac diuturna reddatur, virtute & timore Dei corroborari ac stabiliri debere, quod etiam hic vult Auctor, dicens:* Qui vero Deum timet, numquam sine superna sapientia diliget, &c.] *nam absque diuini timoris vinculo, amicitia ficta ac simulata est, & concordia discors: qualis inter vitiose viuentes regnare solet.*

Ex cap. 94. vbi inter alia illud Psalmi adducitur: Et omnes vias meas præuidisti: quia non est dolus in lingua mea, &c.] *in vulg. iuxta heb. legitur:* non est sermo in lingua mea, &c.] *at in edit. 70.* non est sermo iniustus in lingua mea, &c.] *quemadmodum etiã legitur in psalterio Aethiopico, quocum & in hoc Metaphrasis consentit Apollinarij, &c. Cæterum in alijs sacris Codicibus græcis fere legitur vt hic apud S. Ephram, οὐκ ἔστι δόλος i.* non est dolus in lingua mea, &c.] *ita quoque apud Sanctos Hilarium, & Augustinum: & passim apud Patres Græcos, Basilium, Chrysostomum, & alios. De reliquis lectionum varietatibus, ad sequentia eiusdem Psalmi verba hic producta facientibus, plura qui volet in Scholijs nouæ Romanæ editionis LXX. reperiet, quò Lectorem varietatis lectionum studiosum, in cæteris hic remittimus.*

Ex cap. Centesimo, vbi sub fin. sic. habetur: Si ergo subrepens inimicus, concupiscentiam rerum præteritarum in mente tua seminauerit: vide ne vlla quidem ratione patiaris cum eiusmodi cogitationibus versari, &c.] *in alio MS. paullo aliter sic:* Caue ergo patiaris obrepentem inimicum seminare in mente tua concupiscentiam eorum quæ præterierunt: neque prorsus apud te patiaris commercium atque colloquium cum cogitationibus istiusmodi, &c.] *quod idem & alibi sæpe Auctor inculcat ac repetit, & à malis concupiscentijs præteritis vnumquemque serio dehortatur ac reuocat, &c.]* nam mala *inquit*, consuetudo atque affectio, passio est improba, Deum ad iracundiam prouocans, & homines exacerbans, quam Dominus destruet. Cui gloria, in secula seculorum, Amen.] *& vt alia ibi habet lectio:* Praua autem affectio atque consuetudo, nosti quid sit? passio ea est peruersa ac improba, quam Dominus exterminabit & destruet: Ipsi gloria, in secula. Amen.

FINIS CENTVM CAPITVM.

EIVSDEM

SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI,

De Perfectione, qua præditum esse decet Monachum.

Eodem G. Vossio Interprete, & Scholiaste.

Vtilis planeq. necessarius hic est Sermo.

A ANNO.* præterito ad me accessere quidam, postulantes vtilia nonnulla suis Monasterijs: sed tunc mihi cum ijs loqui non vacabat, quòd infirmitate corporis detinerer. Vnde me tacentem, dolor excusauit: conspicientes enim vehementiam dolorum, silentij caussam agnouerunt. Admonitus sum ergo paullo ante, quòd & ab alijs monasterijs missi ob id ipsi aduenissent. Quid igitur agendum? priuatim cum his, & ex alia parte cum illis sermonem instituam? aut vno eodemq. colloquio, vtrisque satisfaciam. Cæterum vereor pertransire, quæ egregie apud eos paullo ante gesta sunt: ne meipsum condemnem. Absurdum quippe est, hominem B rudem instituere sapientes: sicut etiam pauperem, opulentos ad conuiuium inuitare. Sensu* enim ego puer sum: at illi, profectu admirabiles euaserunt. Neque vero verba veritatem constituunt: sed ipsa veritas verbis fidem addere solet. Noui componere verba, non inficior: at variæ virtutis exhibere modos, non est datum mihi. Opus, est imago virtutis: Sermo autem imaginis adumbratio est: in adumbratione vero nullus character, sed solum est characteris & figuræ * commentum. Quid ergo? rogati recusabimus? postulati non præbeamus? Quis porro nobis obedientiæ foret fructus? cum & multi obedientiam, ad virtutem * parandam assumpserint. Si porro res * ipsas intueamur: inueniemus seruos proprijs Dominis mutuum dantes, & iuuenes C senibus consilia impertientes, indignosq. maximis viris in aliquibus rebus adiutores & socios. Ex varijs populus constat, vnaq. gloria resultat: at maior est cui gloria defertur, quàm qui glorificat, ac gloriam defert: & quæ est mediatrix & conciliatrix, inter ambos quos conciliauit, cohonestatur. Exerceamus nos in verbis atque colloquijs, sicut miles sub duce suo. * Intelligant fratres, nos verba facere posse, cum opera non habeamus: vnum hoc agnoscite in nobis vtile, quòd veritatem adamantes, nos ipsos accusamus. Doleo me non agere opus, de quo vt loquar obsecratus sum: & vereor, ne qui reipsa agit quod ego doceo, me vt indignum repudiet. At iccirco ne imperium detrectabo? non potest subditus dijudicantibus aduersari. Plura D vos nostis fratres, qui factis ipsis docetis: breuibusq. addiscere desideratis, qui ex oratione voluptatem capitis. Dicam etiam vobis, fructum esse verum cibum: at frondibus, fructum adumbrari. Verba se in modum habent foliorum: opus autem instar fructus. Vultis nosse virtutem arboris? ex fructu ac esu cognoscetis illā: nam folia, per similitudinem fallunt. Satisfaciam vobis, conscius humilitatis vestræ. Noui paruitatem meam, & modestiam vestram suspicio. Dicam vestrum esse * fluentum, quod apud vos emtescit.

* al. Nuper ad me quidam venerunt, &c.

Nota summam S. Ephram modestiam.

* al. Νηπιάζω γάρ.

Notanda.

* φαντασία.

* f. ad virtutis effectum.

* al. ad mandata atque iussiones respiciamus.

* al. Distant nos dicere posse, &c.

Magna modestia, & humilitatis animi verba.

Allegoria similitudinibus eleganter admixta.

* fort. pro ῥεῦμα, legendum est θρέμμα, iumentum.

Pauperes

Pauperes ij ſunt, qui purpurā Regis geſtant, tametſi ipſi habitu vili vtantur ac humili. Qui Regale diadema faciunt, indigniores ſunt qui illo vtantur: ſed tamen faciunt quod iubentur. Noui quo pacto agricolæ terram aratris ac bobus proſcindunt: ſed ad opus ego * ineptiſſimus ſum. Multi ſunt qui ex conſuetudine, quæ ad artem aliquam pertinent penitus norunt: ſed de illis rationē reddere nequeunt. Alij, vſu ac conſuetudine proficientes, excogitarūt artes, aut ab alijs inuentas concinniores reddiderunt atque ornarunt. Sic & ego vobis, de noſtri temporis moribus verba faciam: alia quidem ex more dicendi ſciens, alia etiam ex ijs præbens quæ vſu & laborum experientia didici. Vita Monachorum angelis ſimilis, eorumque inſtitutum diuino * miniſterio plenum eſt. Continet enim vitā, quæ in præſenti, Deo inſeruit; & ante, hanc fœnori dat, vt pro vſura vitam æternam accipiat. Præbet ipſi beneuolentiam, & particeps gloriæ cæleſtis efficitur. Loco præſentium laborum, ſperat fruitionem æternorum bonorum. Mutuo dat terrena, & recipit cæleſtia. Soli monachi, * ſuper terram diuini certaminis conditionem atque conſtitutionem norunt. Nautæ in mari nauigantes, moleſtias perferunt: at ipſi in quiete vitam agentes, pericula experiuntur. Sicut illis mare: ita his * aerea efficacitas & poteſtas. Sicut illos venti prohibent vlterius procedere: ita hi in aere contra aduerſarios ſpiritus pugnant. Dixit Apoſtolus de hac concertatione: & ſpiritalia nequitiæ nominauit. Circummuniuit locum optimis * vnguentis: & aggredientes accurate inſtituit, vt inſidias latentes non ignorarent. Monachis cum hoſtibus certamen eſt, quos non vident: quales ergo eos eſſe oporteat, non recuſabo dicere quod ſentio. Nam & * prophetæ ſunt, qui artem ſpiritalem tractant, cuius expers eſt caro: opus faciunt incognitum, quod neque ipſi qui faciunt, cernunt. negotiantur non in ijs ex quibus fructum capiunt: ſed in ea quæ ſperant, laborem intendunt: Via ipſis eſt intelligentia: terminus autem aſſenſio * & comprobatio. Animo proficiſcuntur in cœlum: & mentem ſexcentis meditationibus ac lectionibus paſcunt oblectantq. Multi occultati inſidias effugerunt: alij non reſiſtentes, vicerunt: aliqui etiam ob metum receſſerunt: nonnulli quoque captiui, illuſi ſunt; multi etiam occiſi: pauci omnino traiecerunt, & rari mercatores ſuas merces ſalutis aduexerunt. Quemadmodum qui ad barbaros iter ſuſcipiunt: ſic etiam eſt * vita monachorum. In duabus rebus negotium tractant: aut cum exſpectatione magni lucri, ſi rem bene geſſerint; aut etiam metu ſubſtantiam quam habebant amittendi. Vidi per ciuitates in ſpectaculis & ludis quæ dicuntur, quoſdam cum feris atque leonibus decertantes: nihil plane minus opus aggrediuntur Monachi; aut enim ditantur repente, aut etiam vita ſpoliantur. Quin & Apoſtolus Paulus, ſuam vitam, ſpectaculum appellauit: vt confirmetur oratio noſtra, quòd in agone certatis. Idem etiam ſtadium * illā nuncupauit, & pugnare ſeipſum affirmat: vnde ex pugna ſtadium, & ex lucta certamen intellige; quæque ibi agantur, à ſpectantibus animaduerte. Angeli & homines ſpeculantur: vt non immerito dixerimus, Monachorum vitam Angelis eſſe perſimilem. Sed cuiuſmodi ſunt quæ vident Angeli? niſi operationes occultas, laqueos in cauea conſtitutos, mores fraudulentos, inuaſiones ex inſidijs, machinationes dæmonum miro modo contextas & implicatas, quo pacto eas tranſiliant atque euadāt. Spectant, quomodo ferarum * inſtar vincant; quomodo aduerſarios in fugam vertant; quo pacto alios redarguant; quo pacto fucatos amicos de medio tollant: hæc ſunt quæ aſpiciunt Angeli. Quæ porro cernunt homines, prorſus res humanæ ſunt: excitantur enim aduerſus eos, perſecutiones, cogitationes, inopiæ, anxietates & inquietudines, morbi, ſeditiones & inſtabilitates, accuſationes, calumniæ, reiectamenta, & his ſimilia. Multis difficultati-

Ab exemplis. — * al. tardior ſũ. — *Dicendorum propoſitio.* — * al. diuinis officijs. — *Vita monaſticæ fructus, & commoda.* — *Vide Schol.* — *A Similibus.* — * ἀερικὴ ἐνέργεια. — *Eph. 6.* — * ἀλείμμασι. — * al. artifices. — *A vario effectu.* — * συγκατάθεσις. — * μυρίαις ἱστορίαις περιττεύουσι. — * al. via. — *Similia à ſpectaculis ducta.* — *1. Cor. 4.* — * al. illud. — *1. Cor. 9.* — *Monachorum vita vt angelis ſit ſimilis.* — *Ab angelis quænam ſpectentur.* — * ὡς θῆρες. — *Ab hominibus quæ ſpectentur.*

A difficultatibus est exposita monachorum vita: nã si remissior sit, decipitur. si minus syncera sit, cito instar vini aqua* mixti peruertitur; & acescens, non amplius in pretio est, sed vilescit; non amplius vsui, sed damno; nec oblectamento, sed nauseæ. Instar vini, debet vita nostra conseruari. Non quæcumque sors tulerit, admittenda. Non ridiculis vacandum. non verborum quamuis sanorum multiplicitate gaudendum. non tropis figurisq. verborum frequentibus, quamuis synceræ sint. non diuersis aspectibus, licet etiam voluptatem minime suggerentibus. non etiã multiloquio indulgendum, etiamsi astantes rogent: nam licet non noceant qui in his versantur, lucro tamen frui non possunt. Pigros noui multos in ægritudines incidisse: alios autem* ægrotantes, sibi requiem comparasse. Alij aduersis pressi, etsi infirmantur

[Difficultates vitæ monasticæ. — * ὑδρωμένος. — A quibus monachum abstinere conueniat. — * al. laborãtes]

B propter labores: valetudine tamen recuperata, & lucrum & laudem referunt. Non recusauit carnis infirmitatem Paulus: & tamen ipse repositam sibi coronam confessus est. Qui ad labores se segnem præbet, stupidus est, & in omne vitium præceps, ac inter fortes gregarius* atque plebeius. Hic est, qui non est professus solitariam vitam; ideo neque aliquid possidet, neque exprobatur ei non possidenti: at* qui professus est, si labores detrectet, castigatur; & seruitutis ab eo opus exigitur. An ignoratis, quid miles piger sustineat? Repetitur ab eo diligenter armorum, telorumq. gestatio, equi vsus, ac totius operis militaris. exigitur ab eo meditatio, exercitatio, obedientia, & strenuitas in rebus agendis. Non erit iusta monacho negligenti excusatio: sicut neque agricolæ terrã præclare non colenti. Carnẽ tuã

[2. Cor. 11. 12. — 2. Tim. 3. & 4. — * ἰδιώτης. — * ὁ ἐπαγγειλάμενος. — A milite segne quãnam requirantur. — Contra Monachos desidiosos. — * νεάνιας.]

C monache* edomans ac reprimẽs, euangelici fructus delitias in teipso semina. Ne sinas corpus ociosum; sicuti egit qui vnum talentum accepit: remissionẽ quippe cum gratia nactus, & ocio indulgens, condemnatusque vt reus, Christi miles euasit: & cũ iam frueretur regiæ militiæ prærogatiua, in opere negligẽs exstitit. Quòd si negligẽti illi atque torpẽti pepercit: sane & monacho parcet. Si inutili parcit seruo Dominus, etiam illi parcet. Agricola ob negligentiam seminis flagellatur, miles ob insordescentia arma, curator* atque œconomus propter malam administrationem: & quomodo non multo magis etiam monachi, si negligentiores exstiterint? Vinum deterius euasit: in caussa vas fuit, vel locus, aut vnguentũ. Inquirit caussam illius Dominus, eaq. cognita, non sinit vlterius corrumpi. Potest & culex minimus saporem

[Matth. 25. — A pari, & simili. — * ἐπιμελής. — A minori ad maius. — Ab exemplis. — Græca obscura.]

D corrumpere: & in hoc, solum culex accusatur, quo minus vino possimus vti. Res nullius momenti sæpe magnorũ malorũ caussa efficitur; & ex parua negligẽtia, ingentia atque incurabilia fiunt vulnera. Sciant & intelligãt monachi, se velut seruos & agricolas, atque milites esse Christi, quodq. in cũctis dictis locis parati esse debeant. Omnesq. homines serui sunt: sed alij quidem fugitiui, & alijs seruiunt, id est, dæmonibus: alij vero exiguis officijs se emanciparunt. nonnulli etiam tamquam serui seruorum facti, hominum sese obsequijs tradiderunt. Cæterum monachi, domestici sunt* ac familiares. Attendite ad promissiones vestras, & intelligetis quòd non mentior. Audite Apostolum, & aperte iam dicta cognoscetis. ait enim: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo. Et, carnis curam ne feceritis. Et, induite

[Ex minimis, sæpe maxima. — Comparatio inter seruos, & monachos. — * θεράποντες. — Promissa attendenda. — 1. Cor. 9. — Rom. 13.]

E vos armaturam Dei. Et, sic curro, non quasi in incertum, &c. Primum fecit, & ita docuit. Hæc est armatura Dei, vt quis & sibi, & multis prosit. Si paratus sit Monachus, etiam imparatum in impulsu Draconis, eximat ac liberet. Agriculturam hic exercere oportet monachos, & belligerare. Ad multo* plura potest animus applicari, quàm corpus. Noui plærosq. operi intentos, & interim bellica meditantes. Esdræ quoque tempore, se tales præbuerunt, ædificabant templum, & dexteras præparabant aduersus hostes. Et tribus Beniamin, iaculandi peritia, vtraque manu hastam contor-

[Ephes. 6. — 1. Cor. 9. — * πολυμερεστέρα. — 1. Esd. 1. 3. 5. — 3. Esd. 1. 5. 6. — Ab Exemplis.]

quebat:

quebat: multo ſane amplius mens ſcite & expedite in varijs ſpiritalibus operibus ſuffecerit. Quòd ſi hæc paullulum ſunt perſequenda: ego vobis quæ ad ſementis comparationem pertinent, explicabo. Dicamus ergo nouale eſſe, cognitionem animæ, quam à Deo, mediante gratia accepit: ſemen autem Euangelicum, mandatorum obedientiam. Tu modò obedientiam tibi para, & de pluuia qua ſemen creſcit, noli eſſe ſollicitus. Si pro præſenti, incrementum concedere voluerit Deus: etiam alios diuina gratia paſcas: Sin in futurum diſtulerit: tunc metes, & perennes diuitias conſequeris. Excole quæ in te eſt, gratiam; & in excolenda ea, caue quod irrepit in detrimentum agriculturæ. Nam & formicæ nobis non ſentientibus, ſemen capiunt; & corui, te dormiente diripiunt. Adhibe ergo ſimul cum ruſticis inſtrumentis, etiam bellica: & ligone ſpinas euelle: funda autem rapaces repelle. Acciditq. draconem agriculturæ tuæ imminere: verum tu intrepide accedens fuga, & perſequere eum; vt ne apud te permaneat. Si Draconem reliqueris; etiam reliquæ feræ per eum introibunt: & pigritante te circa multitudinem, ſilueſtrem quoque reddent agriculturam tuam, vt nequeas fructum laborum tuorum percipere: quoniam ſyluam ſibi ac domicilium * conſtituit Draco. Multæ enim regiones ſic deſolatæ factæ ſunt, varijque agri eo modo à feris penitus vaſtati ſunt. Legiſlator quoque ait, quòd * paullatim delendus ſit Chananæus: ne in te irruant cunctæ beſtiæ terræ. Si inertes ac pigri fueritis fratres: iam cauſſam vaſtationis, vos præbetis. Si in vobis aſſueuerit ſerpens: multiplicabit prolem, multasq. latebras faciet, ac terram tuam occupabit; quæ cùm perforata, & peruia longe lateq. fuerit anguibus alijsq. reptilibus; ſeminari nequit, ſataq. damno obnoxia erit, quia à ſerpentibus fructuũ prouentus vaſtatur atque deijcitur. Niſi citius paſſiones quæ in te cernuntur ſuſtuleris, ſulcus efficiunt; niſiq. paruam putredinẽ curaueris, in infinitũ excreſcet: omnemq. ſubſtantiã tuam corrumpet. Hinc illincq. obturas vnũ antrum: & ſerpens (quem diximus eſſe paſſionem) aliunde aperturam facit. Vnum aditum tu recludis: ille autem exitus varios patefacit. Ideo non poteſtis præualere paſſionibus, vbi diuturnum callum obduxerint. Propterea * ne credite agriculturam noſtram eſſe fertilem: quia vaſtationi eam præfidenter expoſuiſtis. Diffluxit agricolatio veſtra, & talem humanam exiſtimatis naturam. De puritate ac caſtitate loquitur Scriptura, & aliò illius putatis ſpectare verba. Teſtatur recte factis, & non creditis: admiramini verba, ſed opere non declaratis; eaq. vt Deus * vobis in admiratione ſit, dumtaxat ſcripta arbitramini, & non propter ſuſcepta certamina. Ita ſunt ſegnes huiuſmodi homines: hoſtium enim adiutores euadunt, & peiores ijs ſunt, qui nihil agunt & ceſſant. Aduertite quid inimicus fecerit ipſi Iob, ò Monachi; & intelligetis, quantis certaminibus inſtruebatur. poſtquam enim exploratam ſibi habet beſtiarum atque ſerpentum obſeruationem, ſimile aduerſus ſimile concitat, vt religioſæ colluctationi tenebras offundat. Quoſdam è monachis corrumpit, aliosq. nondum corruptos violat. Si ſimile ceciderit: ingenuus atque ſynceris, multitudinis reprehenſionem non ſubibit. Niſi de medio ſuſtulerit; perpetuum bellum habebit. Si lepram contraxerit, etiam fœtorem participabit. Si repulerit, ſcandalum multorum peius ipſi erit. Iſtæ præcipuæ, ac maximæ hoſtis ſunt inſidiæ, quando ſuſceptam ſecum concertationem confundere nititur: hacq. calliditate, duo ſibi * machinatur ac parat: nimirum, vt & ſecurum hominem atque imparatũ reddat; & vt, cum vere ſit hoſtis, non tamen eſſe appareat: tertiumq. graue ac intollerandum efficere in omnibus conatur, vt bona malis quàmſimillima exiſtimẽtur: huiuſmodi autẽ rationibus, aduerſatur veritati. Sic Adamum ſupplantauit: eodemq. modo Caim euertit; illum, per mulierem; hunc, per

Margin notes:

Sementis comparatio, vis, atque potentia.

Gratia excolenda in nobis.

Allegoricè dicta, nõ ſine acrimonia.

* ἵδρυσιν.

* κατὰ βραχύ.

Deuter. 7.

Exod. 23. 33.

Contra ignauos & incautos.

Paſsiones animi citò euellendæ.

* al. non credites.

* al. nobis.

* al. putamus.

Exemplũ Iob.

Diaboli concitationes, & inſidiæ variæ.

Similia ſimilibus coniuncta.

Machinamẽta Cacodæmonis.

* πραγματεύεται.

Ab Exemplis.

Gen. 2. 3. 4.

A per fratrem. Non habeo, quomodo lupi fraudem* & calliditatem inuadendi exponam. Perterrefacio vos ò Monachi, quo pacto sustinetis? et dum considero quæ vos patimini in acie dispositi, obstupesco. Recte dixit Dominus, arctam esse viam, quæ ducit ad vitam. Nam ecce, angustia tamquam in speculo per orationem apparet. Acerba sunt præsentia Monachis, possessio* inimica, voluntaria paupertas luctuosa, & bonorum abrenunciatio grauis: continentia laboriosa, periculosa nimis accurata diligentia, & silentiũ mœrore plenũ. Si reprehenderit, debitor euadit. Si tacuerit, flaccescit in eo zelus Dei. Si loquatur, contra: & cum non loquitur, noxium. Nequit loqui veritatem: & cum non loquitur, non sustinet. Simile opponit in omnibus Draco: in inopia, mercaturæ* vtilitatem; in vigilia, calumniam; in exercitijs, interemptionem:

*τὸν ἐπιθέτην. — Matth. 7. & Luc. 2. — *al. insidiatrix — *al. Si reprehenderis, si tacueris &c. — Similia similibus vt decipiantur. — *Χρηστεμπορίαν*

B in oratione, accusationem ocij: in veritate, obtrectationem; in charitate, maledicentiam; in hospitalitate, obseruantiæ regularis negligentiam & contemptionem. in artificio ac versutia, illius est virtus posita, & in habitu pietatem ac religionem simulat. Periclitatur Monachorum vita, ne dissoluatur: capita cum pedibus subsidunt, oculi cum manibus imbecilles sunt, possessio fidem* exstinguit, vsusq. a monastica exercitatione alienat. humilitatem propria auctoritas violat: diuertitque spem, sollicitudo* temporalium. Quid in tanta similitudine, vos veri ac germani monachi, agetis? vbi effigiem eiusmodi effugietis? numquid in solitudinibus? Et quo pacto? nam & ibi confusio dominatur. Præfecti, consanguineorum instar, sequuntur affectionem, nec quidquam fugiunt, aut in vllo mutantur; non enim

**al. obscurat. — *al. temporum. — Contra malas quorundam præfectorum affectiones.*

C syluam habent sibi sociam: addite quæ intus sunt, & cognoscetis similitudinem in omnibus. Reijci non potest, quod est secundum virtutem; quamnis vulgus aliam inire viam iubeat. Corporis actio, animæ opus obscurat; & carnis cura, mentis examen obtundit. Non vacat conscientiæ, mentem compungere. non properant cogitationes ad pænitentiam, ad multa deploranda: ideo & ego ipse, qui vos legitimos verosq. Monachos rego, aberro. Forma & imago captiuitatis, est præsens vitæ status. Si cuncta typum & veritatem continent: etiam bella, & quæ ex ijs proficiscuntur, ad vmbram & veritatem referenda sunt. Si Elias dicebat se solum relictum esse: verum Deus multitudinem ipsi adesse indicabat. Et* Hieremiæ tempore, ita intelligere debemus, quòd non erat solus: nam & alij multi cum eo erant. Sic

*Antitheses sententiosæ. — Ephram de se. — 3. Reg. 18. — *al. Et de Hieremia sic intelligendum est.*

D etiam de vobis credere oportet, serui Dei; esse nimirum vos, licet id non appareat. Nam erant quamuis non apparerent, in Israel, Eliæ similes, qui apparebat. Perspicuum autem est illos & re ipsa fuisse, ac vos quoque tametsi non apparetis: at pro viribus certe conamini. Noui aliquos eiusmodi, sed plane paucos. Credo multos esse, sed non omnino* adlaborãtes. Lugebat Hieremias Israel, propter obsidionem: & vos similiter agentes, pro nobis intercedite. Confundimini passionibus vestris, sed nostram infirmitatem curatis. Noui me a principio dixisse, animam facile in actiones distrahi diuersas. Bonum quidem ac malum simul agere nequit: sed malum, boni specie exercet. Per ieiunium inaniter gloriatur, & per continentiam superbit: velle autem ac sectari pariter humilitatem & superbiam nequit. Dixitq. ista Dominus: Non potestis duobus dominis ser-

*Hierem. 15. — Ibidem. — *al huic rei deditos. — Animæ distractiones variæ.*

E uire, &c. De ijs autem qui sub prætextu boni, malum agunt: Lupi, inquit, sunt in pelle ouium prodeuntes. Atque in illud respiciens, vt arbitror, ac vitæ suæ consulens, fugit Elias in terram alienigenarum, ibiq. mente quiescens, in virtute solus perseuerauit, neque confusus, neque vile quid pertractans, neque contemptibilem vitam degens, hospitis ac aduenæ instar; neque tamquam ignotus esset, continentiæ duritiem emolliuit. Beati enim perfecti: quoniam velut margaritæ, incontaminati quocumque in loco permanent. Beati* mundi corde: quoniam instar Solis etiam in tenebris resplendent.

*Matt. 6. & Luc. 16. — Matth. 7. — 3. Reg. 19. — Elias ad alienigenas fugit. — *al. mundo.*

Hierem. 37. Dan. 3.6. dent. Non conspurcauit Hieremiam, cœnum lacus. Non nocuerunt Danieli, leones. Non detrimentum Tribus pueris intulit ignis Babilonicus. Ex sensibilibus declaratur, lædere non posse aduersarios spiritus. Si in Babylone sitis, etiam detentores ac dominos erudite. Si in Israel occultati, & profugi impietati deditos coarguite. Intelligite cur in Hierusalem abscondi debeatis, & in Babylone liberius loqui. Docebit vos regius Propheta Dauid, quippe qui cum Goliath hostiliter, cum Saule vero humiliter egit. Dic caussam, cur ille vnctus Domini factus sit: Goliath autem tamquam veræ religionis expertem, occidit palam? alios quoque adnunciantes mortem Christi Domini peremit: aliquibus vero etiam quibus mors debebatur, pepercit? An oportet vobis dissoluere ænigmata; aut potius vobis ipsis ea relinquere? Sed quid simpliciores facient, quibus illorum ignota vis est? Vos vt dixi, etiam experientia & vsu ipso nostis plura: at qui vobis succedent, explicatione indigebunt. In * Ecclesia, sicut Prophetæ in Hierusalem, tacere oportet: Inter nos autem, quibus id onus imponitur, veritatem eloqui profuerit. Inter Sacerdotes, vel sapientes, piosve atque religiosos, humiliter sentire oportet, vti fecerunt prophetæ: apud eos vero, qui reprehensione indigent, dissimulandum non est. Si delecti & comprobati magistratus a Domino, nos persequuntur; fugiamus: Sin autem tyranni huius seculi; cum Daniele, liberius alloquamur eos. Si quis pietatis cultoribus detrectauerit: pro mortuis tales ducamus, propter eum qui suos ministros elegit. Siq. in rudium hominum peccata, quosdam se inimicos præbere contigerit; parcamus illis, propter ingenuitatẽ. Nos ipsos penitus non vlciscamur: sed instar Dauidis Regis, spernamus damnum. De pauperum ministerio, diligenter exploremus, cum Apostolis. De splendida mensa minus simus solliciti. De * sancta oblatione, cum Moyse sollicite cogitemus. Eos qui ventrem solum curant, aspernemur. De hospitum ac peregrinorum saturitate, cum Abrahamo diligens studium adhibeamus. De ratione indulgendi & compatiendi fratribus, sedulo indagemus: Indulgere autem infirmis, non recusemus; sicut Apostolus cum Corinthijs egit. Si ex necessitate, viuendi rationem mutare oporteat: par * erit ac rationi consentaneum, id agere. De nobis autem ipsis, nimis anxie cogitare, non expedit. Immo quando oportet, ne nobis quidem parcamus: si forte nos ipsi ac valetudinem nostram curamus, vt indigentes. Si quando autem infirmitate * vincamur, ne despondeamus animum. Si vero recte egerimus, ne efferamur: in vtraque enim * mutatione sperandum est. Fratres instituamus, tamquam condiscipulos: delinquentes vero dirigamus *, quasi illorum doctores. Mundo deditis ne obsimus, contemnendo eos: opinionem vero sententiamq. pietatis, re ipsa doceamus. Cum hilaritate, alios adhortemur; & decentibus moribus vnà cum ijs vitam agamus. Non abscondamus gloriam Dei, neque vitæ nostræ rationem ostentemus. Non agamus tamquam simplices, sed loquamur velut simpliciores. Non studeamus apparere callidi atq. arguti: sed quasi prudentes, discendi cupidi simus. Non præbeamus nos curiosos in conuersationibus: sed neque stultos in responsionibus. Non * simus industrij nimis in proprijs: quin magis nos diuinis conformemus. * neque tamen, si per ocium liceat, omittamus Dei ministerium. Si vtrumque honeste ac recte præstare possimus: ne vnum pro duobus statuamus. Si bono aliquo, impediatur melius: non colamus id quod minus est. Loquamur quando oportet, vt cognoscamus loquentes dum non oportet. Silentium seruemus cum oportet: vt quietis intelligamus vtilitatem. Opus laboribus metiamur; & quis eius sit fructus, discernemus. Lucrum quod satis sit, honeste amplectamur: & quod sit exercitationis commodum, cognoscemus. Si nimium laboremus, caussas insatiabilitati

Marginalia: In istis, imitandus Daniel. — 1. Reg. 17. — Ab Exemplis. — 1. Reg. 17. — Ratio huius ex sequentibus colligitur. — Inter Sacerdotes & sapientes humiliter sentiendum. — Paraenetica simul & didactica. — * al. De sanctorum oblatione. — Gen. 18. — 1. Cor. 9. — * ἀκόλουθον. — * al. grauemur — * τροπῇ. — Notanda. — * al. corrigamus — Exhortatoria precepta, acrimonia plena. — * φιλόπονοι. — * Hic in Græco aliquid deesse videtur.

A B C D E

A tati præbebimus. Si abundantia delectamur; in egestate facile capiemur. Si desideramus accipere; non recusemus etiam dare. Si ad munera libenter respicimus; ad iusticiam non libenter respiciemus. Quando quispiam aliquid tibi propter Deum dederit; accipe quasi acceptum Deo referens. Quando quis pietatis obsequium tibi præstiterit; paria præstans, ad reddendam rationem non teneberis. Si quid ab alio acceperis, palam accipito: auaritiamq. effugeris. Si quid dederis, occulte dato: & inanem gloriam euitabis. Si non passus fueris te induci ac capi adulationibus: nec conuitijs quidem turbaberis. Si affectu inordinato, non præbeas: ne inordinata quidem affectione recipies. Si ad famam captandam, in alios beneficia non contuleris: neque laudatus extolleris. Quos honore afficis; non compensa-

B tionem ab ijs exspectes; neque honorem repetas. Quos obseruas, non propter diuitias reuerearis: & assentatorem non ages. Quos amas; non vtilitatis alicuius caussa amorem ostentaueris: & nihil fucatum erit. Quos tibi vindicaueris; non tui gratia eos tibi quæsieris: & proprij amoris venenum euitabis. Si propter Deum benefeceris: noueris singulos, quibus digni sint. Si legitime ambulaueris: noueris impostores, ac viæ occupatores. Si ex affectu, par pari reddideris: etiam pietatem sicut oportet, coles. Si peccando laboraueris; cognosces* quietem, bene operando. Quòd si reprehensionem lubens acceperis: amanter etiam alios reprehendes. Si conuitia sustinueris; viam longanimitatis atque patientiæ nosti. Si malitiam aliorum pertuleris; benignitatis libertatem agnosces. Si imprudentem supportaueris;

C prudentē quoque eū reddere poteris. Nisi verbis inanibus cōmouearis: ne opera quidem inania facies. Nisi stultorum* insipientiam oderis; non corriges animam. Si proximum non amaueris; nec quomodo te ipsum diligas, nosti. Si iustum non honoraueris; nec diuinum cultum intelliges. Si non dederis indigenti; nec hominem te esse agnosces. Quando mortuum luxeris; tuæ naturæ recordare. Quando de peccatoribus gaudes; perfectionem meditare. Quando virtutem aliquam addiscere eniteris: tunc intellectus tui atque ingenij tenuitatem considera. A Sanctis discito: & diuinam gratiam ad* executionem efflagita. Considera naturam vitij: & Deum in adiutorium require. Intellige naturam tuam: & noli a Diuina gratia separari. Per ignorantiam in aliquo errasti? noli conflictari mœrore, quippe homo.

D Recte aliquid egisti? supra quàm hominem decet, ne te iactes. In prosperis successibus ne glorieris; neque de erratis desperes. Propter diuinam gratiam ne efferaris: & ad impietatem non deturbaberis. In gloria non extollaris: & in desperationem non incides. Mendacium, vt draconem fugito: & in paradisum introibis. Noli cito ijs quæ dicuntur fidem habere; neque cuiuis dicenti assentiri. Tardius promitte; & cito promissa perage. Tarde crede; & celeriter vera loquere. Contende, vt aperte rem percipias; non vt iudices, sed vt ne damnes: potius autem tardior, ad iudicium esto. Si enim assensum & iudicium cohibes; te ipse miseraberis. Noli contendere iudicijs: & eum qui in iudicio laborat, ne repudies. Si iudicis personam gesseris: velut consiliarium te præbe. Si ad consilia hortator

E extiteris: tamquam pater beneuolentiam* præsta. In consilio tuo, sententiam ne tuleris; ignorans arcana Dei. Dum quidpiam enarras, noli multum adseuerare: sed potius dubitationem significa; nec facile in verbis reprehendi poteris. Doce vt didicisti: & auditoribus eris vtilis. Quæ ignoras; eadem pro dubijs enarra. Et si cecideris; saluus atque incolumis resurgas. Mori potius elige, quàm inuidiæ te* seruum reddere. Damnumq. iuriiurando præponendum puta: non enim inulta relinquetur impietas. Strenue atque* efficaciter bonum amplectere: & similiter malum detestare. Si

Ethica, & paraeneticaque didactica omnia.

NOTANDA

* al. bene agendo, requiem explorabis.

* ἄφρονας.

* εἰς διάπραξιν

Notanda & obseruanda omnia

* εὔνοιαν.

Sententiose dicta plurima.

* al. emancipare

* ἐντρόχως

necessitate coactus iuraueris; firma ac certa tibi erit excusatio. Si ex necessitate iudex euaseris, iudicij condemnationem effugies. Si * corripiaris, defende te vt homo. Si mente concideris, naturæ afferes excusationem. Præstat vt insipientem iudicari, quàm vt sapientem condemnari. satiusq. vt inexpertum repudiari, quàm vt expertum sæpe * caussas agere. Si mentitus fueris, confitere. Si passione commotus fueris, ne cælaueris eos qui te audiunt. Si tibi alicuius rei conscius es, ne degas absque sollicitudine. Si non adsit laborum socius; tamquam solus plura elaborato. Quod duo vel tres debebant facere, tu grauatim & ægre ne feceris. Noli hominibus occultare delicta, quibus es obnoxius. Te ipse vero, hoc est, quæ ad laudem tuam pertinent, occulta vt oportet. Ne Deum cælaueris errata tua: ne & ipse abscondatur à te, tempore necessitatis. Noli gloriari de iustitia: ne de perfectione eius condemneris. Non glorieris de prudentia: ne super præsumptione examineris. Opta potius inuadi gladio quàm iracundia corripi. Magisq. elige, animi iracundiam comprimere: quàm illã ostendere. Præstat supplantari, quàm supplantare. Si vero diuina munitus fueris gratia, nihil patieris. Prospice futura; quippe qui rationem sequaris: & præsentia obserua, vt mortalis. Amicos proba, & inimicos concilia. Modeste reprehende: & pie simul cum alijs * res contrahe, atque versare. Nec malos prorsus reijciàs: neque bonos semper collaudes. Noli esse conspicuus * & insignis in vtramque partem, laudandi scilicet bonos; & reijciendi improbos: sed neque sententiæ ipsorum nescius. Inordinato atque * immoderato affectu ne diligas: atque ita fiet, vt non sis exesus. Non sis curiosus indagator: & nemo te suspicabitur inimicum. Non studeas cunctorum res nosse: atque ita teipsum nemini * venditabis. Noli omnium negotia intelligere: ne * detrimentum accipias. Non incumbas plus æquo in cognitionem mysteriorum: & proditor non existimaberis. Si tui caussa sit pugna: noli sollicite inquirere rationes. Si quis inter repugnandum tibi quid * affinxerit: noli illum irritare. Si quis te amicus roget de vindicta: ne illi præsto sis. Si inimicus comminetur tibi, ne concidas animo. Si dolum consideraueris: non protinus reprehendas. Si multorum intellexeris insidias: ne per asperam occurras eis, viam. Si turba in te insurrexerit; ne confidas verbis tuis. Si in malignos incideris: ne viribus tuis fretus, resistas. In turbæ diuisione, ab initio te mediatorem non constituas. In pugna potentiorum, ne sis inter eos. Iuniorum immodestiam ne * lustres remisse, sed seuere. Ad verba otiosa, noli relaxari: & ad narrationem inordinatatas affectiones continentem, ne consederis. Ex risu, delectationem non capias: nec in te segnitiem seminaueris. Scurrilibus non oblecteris: ne in mentis distractionem digrediaris. In plateis ciuitatis, non inueniaris frequens: ne animo * deprauate affecto abscedas. Multorum congressus oderis: quia confusionem animæ pariunt. Silentium ama: vt in te, magistri instar, sit conscientia. Fuge multiloquiũ; ne reddaris obliuiosus. Fuge conuiuia: ne fornicator etiam sine fœminis euadas. Superfluas conuersationes reijce: ne Iudex efficiaris iniquus, citra auctoritatem eius. Deuita mulierum colloquia: ne etiam * polluantur somnia. Ventrem continenter non cures; ne hinc mentẽ tuam obtenebres. Nõ multa, edendo sumas: ne carnem tuam cito in limũ conuertas. A recordatione ciborum, & æpulatum exquisitarum cum hospitibus, abstine: ne impuris affectibus perturberis. A mensarum oblectatione abstine: ne & lasciuiæ efficiaris parasitus. Secretum * pete plærumque: vt dum fuerit cum alijs congrediendum, atque versandum; vtriusque rei, hoc est, solitudinis & humanæ consuetudinis vtilitatem intelligas. Non quibusuis fidas: sed cum omnibus qui velint, congredere, & conuersare. * Conuersationem non protrahas: ne quietis

* al. abripiaris.

* δίκας λέγειν. f. iudicia ferre, vel. pænas statuere, &c.

Commonitoria præcepta eaque salutaria.

Contra iracundiam.

* συνδιατρίβου.

* κατάδηλος.

* ἐμπαθῶς.

* emancipabis.

* μὴ συναλῷς. al. μὴ συλῷς.

* al. aliquid ad scripserit.

* al. περιέλθῃς. i. obeas.

* ἐμπαθῶς.

* al. ne hinc somnum minus purum habeas.

Contra gulosos.

* ἰδιάζε τὰ πολλά.

* al. Colloquia.

A

B

C

D

E

A quietis obliuiscaris. Collocutiones & congressus non extendas: ne interea diuini colloquij detrimentum patiaris. Dum non oras Deum, in quietis silentio aliquid lege. Dum autem diuinam Scripturam aggrederis: tamquam qui relaturus sis quæ audieris, meditare. Quando Deo te sistis; cogita eos qui Principibus terrenis ministrant: atq. ex seruis & Dominis, tuam illam præsentationem considera. Ex discipulis & magistris, ea quæ Deo conueniunt, addisce. & ab amicis terrenis edocearis, quo pacto te debeas exhibere ipsi. Ex necessitate * carnali, etiam animæ indigentiam æstima. Quale cernis in necessitate corpus: idem de mente intellige ac anima suo nutrimento destituta. Sicut ad infirmitatem, fieri mutationem consideras: etiam menti suam mensam appone. Sicut es diligens cultor agri: ita esto & animæ. Vt naturalium es debitor: ita sis & pietatis. Velut œconomus es sanitatis: sis quoque animæ. Tamquam filiorum curator: etiam bonorum satage operum. Vt seruorum præfectus: ita esto & * nothorum atque degenerum. Vt spectator ciuitatis: virtutis quoque curam gere. Sicut volucrum gubernator: etiam perturbationes contuere. Tamquam * moderator efferatarum belluarum: esto quoque ferocientibus passionibus. Instar Pastoris carnem tuam, rerum necessariarum vsu curato. Vt thesauri custos: ita esto & in fide. Vt prudens Dux exercitus: sic etiam aduersus hostilia decerta. Sicut pugil celebris: ita & certa, ne inglorius discedas ex pugna. Instar sapientis magistri: à * superuenien te non improberis. Instar boni militis: in * certamen cum aduersario prodi. Vt prudens architectus: vires tuas experire. Sicut sagax œconomus: intellige fructuum tuorum copiam atque præstantiam. Instar veri mercatoris, considera negociationem tuam. Tamquam beneuolus famulus: cura quæ debentur. Carnis refrænationi attende: ne sessorem suum, mentem in periculum præcipitet. Ad membra tua, * vt reprehensor respice: ne virtutis pulchritudo marcescat atq. depereat. Fac vt præsis tuis sensibus: ne instar armorum belli, rubiginem in corruptionem admittant. Animam diligenter considera: ne ex insidiis proditionem sustineas.

Contra multiloquium. *Coram Deo vt versandum.* * *al. corporali.* * τῶν νόθων. * *vis ταιδω?ῆς* * *al. ab aduentantibus.* * *al. aduersus inimicum paratus et instructus esto.* * *De hoc vide in Schol.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

SANCTVS *Pater Ephræm de perfectione Monachi, hoc suo tractans potissimum Scripto: etiam perfectionem delineat, qua præditum esse decet vnumquemque in hoc mundo bonum Christianum. Magnum humilitatis suæ, ac singularis modestiæ documentum atque exemplum in alijs admonendis, & salutaribus rectæ vitæ præceptis instruendis ostendit, sicut & in principio sui discursus, reliquaq. sermonis parte patebit. Vitam monasticam varijs encomijs celebrat, eiusq. vtilitates ac commoda plurima proponit. Desidiosos & negligentes monachos, suiq. instituti immemores notat & taxat: eosq. ad religionis feruorem, & pietatis studium excitat, & animat. Dolos & insidias multiplices cacodæmonis patefacit, ac quibus cautelis atque virtutibus aduersus eum armandus sit monachus, & quicumque verus Christianus, demonstrat. & in summa, quæ vitare, quæq. sequi & amplecti in virtutis stadio oporteat, copiose docet atque inculcat. Est autem hic Sermo, aut si malis tractatus, plane didacticus, & paræneticus, exemplis optimis, similitudinibusq. ac comparationibus aptissimis, sciteq. dictis plurimis abundans. &c.*

Eiusdem, de perfectione, qua præditum esse decet Monachum.] *Ita huius se habet Sermonis inscriptio, quam & nos hic in translatione sequimur. Pro qua, alijs sic:* De perfectione Monachi.] *Alijs autem:* De eo, quomodo perfectum esse oporteat Monachum siue religiosum.] *quamquam etiam parum hic referat quomodo legatur, cum in sensu lectiones istæ coincidant, nec inter se discrepent.*

Maior est cui gloria defertur, quàm qui glorificat, &c.] *Sententia in Græco intricatior apparet, minusq. recte distincta, quam ideo sic interpunximus, clarioremq. supplendo ita latine reddidimus*

didimus, vt de cohærentia ac sensu minus laborandum sit. Indicat autem hisce verbis suam, vt videtur, modestiam S. Ephræm, quòd inter alia, maiores dicat eos ad quos scribit, quibusque gloriam & honorem concedit ac defert: seq. ab ijs cœnobijs atque conuentibus cohonestari fateatur, inter quos erat tamquam mediator, &c.

Intelligant fratres nos verba facere posse, cum opera non habeamus, &c.] *Ista mendose in textu Græco inueniuntur, quæ ideo sic, vt posuimus, legere & interpungere, atque transferre visum est: vt bona sit cohærentia, & aperta sententia, quæ ab omnibus intelligi possit. Insinuat autem & hic magnam suam modestiam Ephræm, sicut & in consequentibus, ac nusquam ferè non alibi.*

Soli monachi super terram, diuini certaminis conditionem norunt, &c.] *Hic ne quis hæreat, aut cauillandi ansam arripiat, quia ait Auctor* (Soli monachi, &c.) *dicimus illud eius dictum, διὰ τῆς ἐξοχῆς. i. per eminentiam & excellentiam quandam rectè ac sane intelligendum. quasi diceret: Soli veri & perfecti monachi, diuini certaminis conditionem atque constitutionem excellenter norunt, quòd scilicet ipsi a cunctis rebus terrenis, atque caducis mentem auocarint, & in cælestibus suas plane defixas cogitationes habeant, eminenterq. se pugiles, inuictosq. athletas in diuino certamine præbeant, nullos labores, nullaq. incommoda ac vitæ pericula reformidantes, vt Christo Domino cuius se adscripserunt militiæ, placeant, & ab eo post huius vitæ stadium, coronam gloriæ immarcessibilem referant. Cæterum de his, latius consequenter hic apud Ephræm, & alibi: vt dubitandum non sit, quin iste verborum eius legitimus sit sensus. Pro quorum confirmatione, plura lectu dignissima etiam inuenies apud alios antiquos Patres, Dionysium Areopag. in lib. Eccles. Hierarc. cap. 6. vbi inter alia dicit monachos appellari, quòd rebus diuisibilibus relictis, Monadi, id est, diuinitati soli placere contenderent, &c. ac apud S. Basiliū, de institut. monac. & in Serm. de laudibus solitariæ vitæ, cuius initium est: Libet de singularis vitæ meritis pauca perstringere, &c.] vbi non pauca in hanc rem adducuntur, sicut & in alijs locis apud eum plurimis. Nec non apud S. Chrysost. lib. 3. contra vituperatores vitæ monast. item hom. 8. in Matt. ac hom. 14. in priorem ad Timoth. similia ab eodem adducuntur. Et apud Nazianzen. in Apologia, pro fuga sua. ac in epistola ad Hellenium, &c. Et apud S. Augustinum in lib. 1. de moribus Eccl. cap. 31. ac alibi. S. Hierony. in epistola 4. ad Rusticum. epist. prima ad Heliodorum. & epist. ad Eustochium. & in vita Pauli eremitæ, & Hilarionis. ac alibi.*

Esdræ quoque tempore tales se præbuerunt, ædificabant templum, & dextras contra hostes præparabant, &c.] *Alia lectio ad verbum magis sic se habet:* In Esdra, vel sub Esdra etiam tales extiterunt, &c.] *Nisi per subauditionem forte (libri, siue historiæ) sic malis:* In Esdræ libro siue historia etiam leguntur ædificasse templum, & dextras aduersus hostes præparasse, &c.] *Ex quibus omnibus etsi commodus erui possit sensus, tamen prima ad mentem hic Auctoris accommodatior clariorq. uidetur lectio. Respicere autem hic videtur, partim ad 1. Esd. 1.3.5.7.8. & partim ad 3. Esdræ 1. 5. 6. Nam Esdras, post captiuitatem (vt ibi est) legem à gentibus incensam renouauit: Israel reduxit: & in Hierusalem, templum reædificandum curauit, &c.*

Legislator quoque ait, paullatim delendum esse Chananæum, &c.] *Locus Scripturæ ad quem adludit, manifeste videtur esse Deuter. 7. vbi in principio sic est:* Cum introduxerit te Dominus Deus tuus, in terram quam possessurus ingredieris; & deleuerit gentes multas coram te, Hethæum, & Gergezæum, & Amorrhæum, & Chananæum, &c. tradideritq. eas Dominus Deus tibi, percuties eas vsque ad internecionem, &c.] *Idemque fere est Exodi 23. ibi:* Præcedet te angelus meus, & introducet te ad Amorrhæum, & Hethæum, & Pherezæum, & Chananæum, & Heuæum, & Iebusæum, quos ego conteram, &c.] *idem quoque postea Exod. 33.* Et mittam præcursorem tui Angelum, vt eijciam Chananæum, & Amorrhæum, &c.] *Ac Iosue 3.* In hoc, inquit, scietis quòd Dominus Deus viuens in medio vestri est, & disperdet in conspectu Chananæum, & Hethæum, &c.] *Ita quoque postea Iosu. 11. & 24. vbi ista aperte recensentur.*

Si forte nos ipsi ac valetudinem nostram curamus, vt indigentes, &c.] *Alia hic lectio sic habet:* Dum vero nos ipsos curamus, tamquam indigentes; si forte succubuerimus, ne despondeamus animum: Sin vero rem bene & ex animi sentētia gesserimus, non superbiamus, cum in vtraque mutatione sperandum sit.] *Aut aliàs sane illud* (ὡς χρῄζοντες) *hic cum interpunct. legendum, hoc modo:* [Si nos ipsi curamus, non nisi ex necessitate id agamus. Si vero vt infirmi, tentationibus superemur: ne desperemus. Si autem recte egerimus, ne efferamur: in vtraque enim mutatione sperandum est.] *Vbi etiam pro* (τὴν τροπὴν. *i. mutatione) alia lectio habet* (ῥοπὴν) *pro momento, vel tempore: vt reddatur Lat. vtroque enim tempore sperandum est, &c.*

Non

A Non simus industrij nimis in propriis : quin magis nos diuinis conformemus, &c.] *Locus in Græco, de mendo suspectus, quem tamen ad mentem Auctoris reddidimus, non male vt confidimus. nisi forte ad verbum magis sic iuxta aliam lectionem interpretemur :* Non curiose quidem, sed tamen ad similia (scilic. pietatis & misericordiæ opera) plusquam ad res diuinas incumbamus. neque tamen si per otium licuerit, omittamus Dei ministerium, si vtrumque recte præstare possumus, &c.] *sicq. in alio est MS.*

Noli omnium negotia intelligere, ne detrimentum accipias, &c.] *Vbi al. sic :* Ne omnia curiosius consideres, vt non damnum inde percipias, &c.] *Variant autem hic Græca exemplaria potissimum in illo : (καὶ οὐ μὴ σινανθῇς) sicut est in vno aut altero MS. pro quo, forte rectius legitur, καὶ οὐ μὴ σπαρθῇς, ἀ σπαίρω. Vnde σπαρία. i. conuitium & consertio manuum, vt sit : atque ita conuitia, concertationesque vitabis, &c.] vel vt est alibi : καὶ οὐ μὴ σινῇς, ἀ σίνομαι. i. noceo. vt sit sensus, quem posuimus : [ne detrimentum accipias, &c.] σινανθῇς au-*
B *tem videtur hic durius. verumtamen ista penitius examinent, concilientq. peritiores.*

Vt seruorum præfectus : ita esto & nothorum atque degenerum, &c.] *Vbi διὰ τῶν Νόθων, forte intelligit quoscumque filios, qui quamuis sint illegitimi, tamen præponuntur seruis. & per illegitimos filios, fortasse intelligit opera spiritalia, vel potentias animæ, quæ quamuis minus legitimæ, hoc est, minus perfecta adhuc sint, tamen anteponendæ sunt corporalibus, &c. Aut sane per Nothos atque degeneres, hic eos intelligit qui a Seniorum atque maiorum suorum vestigijs, rectaque vitæ institutis degenerarunt : quos ideo vult debite in officio a suis Præfectis contineri, sicut serui a suis Dominis, &c.*

Ad membra tua, vt reprehensor respice, &c.] *Videndi curiositas notatur & reprehenditur, etiam in proprio corpore. Sicut & Basilius habet in libro de vera Virginitate, docens quòd Virgo etiam sola non se nudare debeat ; ibi :* [Verum sola quoque nullo hominum te-
C ste, nihil quod sponso suo indignum sit, agere vlla ratione patietur. Etsi enim adsit nemo, ipsa tamen sibi virgo adest, debetque præ omnibus seipsam uereri. neque enim quæ reueretur cæteros, seipsam reuerentia indignam iudicabit : sed (vt diximus) seipsam primùm, conscientiamque suam reuerebitur : etiamsi valde sit sola : deinde astantem sibi custodem Angelum, &c.] *In quam etiam sententiam, aliunde verba ipsius Ephræm depromere visum est, sic in serm. de Patientia & compunctione, tomo primo, dicentis :* [Quando enim oculis nostris, libere in contemplandis quæ non oportet vtimur : cum ne proprium quidem corpus fas est eum secure qui in virtute exercetur, contueri ; hinc nobis damnum conciliamus, &c.] *vel, vt in alio ibi est Cod. per interrog.* Quomodo non ipsi nobis damna, sic conciliamus? &c.

Animam considera : ne ex insidijs proditionem sustineas, &c.] *Hoc dicto, concluditur Sermo in exemplari Græco ; vbi tamen probabile videtur aliquid desiderari, cum
D & ista sit insolita concludendi ratio apud S. Ephræm. & in vno manuscripto exemplari Græco argumentum de Diuina gratia, coniunctim adiungatur, diuisim tamen a nobis tom. 1. positum : prout in pluribus mmss. Græc. reperitur, diuisimq. antea etiam fuit excusum : ideoque nihil hic immutauimus.*

EIVSDEM

SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI,

De Panoplia, siue armatura spiritali.

Ad Religiosos, ac Monachos.

PANOPLIAM siue armaturam eiusmodi possidere debet, qui viriliter pro Christo decertare constituit: vt ea munitus, possit & aduersario nostro Diabolo resistere, & in conspectu Dei Saluatoris nostri placere. Quæ autem talis sit armatura, ausculta Monache, & dicam. Pro thorace, fidem assume, vt granum sinapis; credens in consubstantialem atque indiuiduam Trinitatem: nam Sinapis granum leue prorsus, ac rotundum est, nullam habens scissuram, nullum angulum: sed (vt iam diximus) omnino rotundum est, contritumque feruorem habet insignem. Ea fretus Princeps Apostolici ordinis Petrus, cùm filium Dei viui esse Christũ Iesum confessus esset; claues regni cœlestis accepit, potestatemq. cœlestium, ac terrenorũ omnium obtinuit. Hanc igitur perfectã Panopliã atque armaturam tibi vindica, frater: vt & tu, gratiam à Deo accipias. Qui enim eiusmodi fidem perfectam, consummatamq. charitatem habet, plane aliquam gratiam promerebitur. Quod etiam Dominus insinuans, dicebat: Si habueritis fidem, sicut granum sinapis; dicetis monti huic: Tollere, & mittere in mare: & fiet vobis. Vides, quòd gratiam promereatur fides? Datur ei spiritus intelligentiæ, munus profecto singulare: cum enim quis credit, tunc etiam intelligit. Datur ei, vt non iudicet proximum; deinde sermo Sapientiæ, postea gratia curationum: curat enim infirmos fide, & erigit lapsos corde: hæc enim omnia operatur vnus, atque idem spiritus. Cæterum sunt plæriq. fidem habentes, operibus destituti: sed ista non est fides, mortua est enim: fides enim sine operibus mortua est. Qui ergo fidem habet, & operatur opera ipsius: ipse fidem habet, & vt granum sinapis, feruentem. Hanc tu posside, mi frater: & esto sanus, ac integer fide, feruensque proposito ad mandata Saluatoris nostri exequenda; vt & tu, ab illo vocem illam audire merearis: Euge serue bone, & fidelis: intra ingaudium Domini tui. Bonum quippe propter opera: fidelem autem propter fidem, Dominus appellat. Assume quoque pro galea, spem futurorum bonorum, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt: in quæ desiderant Angeli prospicere. Hæc enim spes, potentissima consolatio est animæ, inter afflictionum, ac molestiarum suarum aculeos: eiusq. memoria, te lætitia implebit. Huic intenti * beatissimi Martyres Christi, inter aculeos, & horrenda variaq. tormenta, inter ignium globos, prompte omnia ac libentissime tolerabanr, summa spei virtute corroborati. Hanc sibi Moyses remunerationem ante oculos constiruens, renuit se Reginæ filium dici; cunctis illam Ægyptiorum thesauris præferens, & præstantiorem esse decernens: quare

Fides, vt grano sinapis comparetur. — *Matt. 16.* [B] — *Fidei cõmoda, & encomia.* — *Matth. 17. & Luc. 17.* — *1. Cor. 12.* — *Ibidem.* [C] — *Iacob. 2.* — *Matth. 25. & Luc. 9.* — *De Spe. & vt illa sit galeæ similis.* [D] — ** al. Sanctissimi.* — *Exod. 2. & Heb. 11.*

A quare etiam affligi maluit cum populo Dei, quàm temporalem peccati perfruitionem habere. Hanc tibi spe, mi frater, assidue ante oculos pone: vt illius affectus, nihil te * labentium rerum quidquam existimare permittat: neque id solum, sed & promptiorem ad omne opus bonum assurgere faciat. Balthei porro vice, accingere perfecta in Deum charitate, atque in proximum: hæc enim te absque vllo impedimento currere faciet. Nam qui baltheo accinctus est, omnia facile, & absque vllo impedimento transiliet: quanto autem magis qui se Diuina charitate præcinxit, cuncta ingenti felicitate superabit? Charitas enim omnia tolerat, omnia sustinet. Ideo plenitudo legis, est charitas. Hanc quippe beatissimus possidens Paulus, dicebat: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror?

al. fluxarum ac caducarum rerum.

De Charitate, qua baltheo comparatur.

1. Cor. 13. *Rom. 13.* *2. Cor. 11.*

B Vidisti indulgentiam atque compassionem charitatis? Vidisti miserationis affectum? O beate Paule, cur obsecro, ita propter me angeris? numquid tu * pro me, supplicia passurus es? Tu semel cursum consummasti, fidem seruasti: tibique reposita est iustitiæ corona: quid amplius quæris? cur te ipsum affligis? & propter me cur infirmaris? Ita sane, inquit, vrget me charitas. Vidisti ergo charitatis eminentiam? Is, qui per eam impleuerat legem, mortali adhuc & corruptibili indutus * corpore, vsque ad tertium cœlum ascendere meruit, & audire verba, quæ non licet homini loqui. Iam pro calceamento, sume tibi humilitatem. nam quemadmodum calceamentum calcatur continue: ita & quem sancta repleuerit humilitas, studet ab omnibus conculcari. Et tu igitur frater, humilitatem posside: hæc siquidem calceamentum est, non carnale, sed spiritale; custodietq. te, ne vm-

**al. propter me.* *2. Tim. 4.* *2. Cor. 5.* **al. carne.* *2. Cor. 12.*

De Humilitate, qua calceamento comparatur.

C quam offendas ad lapidem pedem tuum: lapis enim Christus est: humilitas tua custodiet te, ne offendas Christum. Nempe enim & beatus hanc Dauid possidebat, cum diceret: Ego sum vermis, & non homo. Vides Regis, ac Prophetæ regiam sane humilitatem. aspiciebat coram se Dominum semper: quoniam à dextris eius erat, custodiens eum; ne commoueretur, hoc est, ne in peccatum laberetur. Vides hinc dilectissime, quantum Deus humilitatem diligat, qui sic appropinquat possidenti illam, semperque in illam contuetur. sicut scriptum est: Qui in altis habitat, & humilia respicit. Et rursus: Oculi eius, in pauperem respiciunt. Pauperem vero, dum audis carissime, noli pecunijs pauperem intelligere: nam & Reges plurimi

Psalm. 90. *Psalm. 21.* *Psal. 15.*

Humilitas, Deo gratissima.

Psal. 112. *Psal. 10.*

Pauper reuera quisnam.

D placuerunt Deo, ac multi pauperes perierunt: Sed inopem, hic dicit spiritu pauperem. secundum quod scriptum est: Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Ita dilectissime, humiliare sub potenti manu Dei: vt te exaltet in regno cœlorum, quod Saluator noster repromisit humilibus. Cæterum vice scuti, crucis signo teipsum muni: signans eo membra tua omnia, & cor tuum. neque vero sola manu te signes: sed etiam animo & studia tua, & ingressum tuum, & exitum tuum, in omni tempore: sessionem quoque tuam, & resurrectionem tuam, & lectulum tuum, & quæcumque pertransis, signa primùm in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Validissima quippe eiusmodi armatura est: nullusq. tibi vnquam nocere poterit, si ea munitus fueris. Nam si quis terreni Regis signa-

Matth. 5. *1. Pet. 5.* *Matth. 18.*

Crux, vt scuto similis.

NOTA.

E culum defert, eũ lædere nullus audeat: quanto magis nos, qui tale cœlestis Imperatoris signum ferimus, neminem metuere * possumus? Hisce ergo armis, mi frater, affatim vtere: sunt enim vehementer contraria telis inimici: imimo & ipsius gladio amarissimæ scilicet, grauissimæq. iracundiæ. Huiusmodi quippe, velut anceps gladius, vno momento perimit eum, quem percutit. sicut scriptum est: Momentum enim furoris, ruina illius. Ideo mi frater, numquam signari negligas: & laqueos destrues, quos tibi tendit Diabolus. Scriptum quippe est: In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueum

**al. debemus.*

Gladius inimici, iracundia.

Ecclesi. 1. *Psal. 139.*

laqueum mihi. Hoc igitur, te ſigno aſsidue munias: & malum non appro- [A] *Arcui . vt Oratio ſimilis.* pinquabit ſpiritui tuo. Pro arcu, ad orationem manus tuas extende. ſicut ſcriptum eſt: *Pſal. 17.* Et poſuiſti vt arcum æreum brachia mea. Vere enim arcus æreus eſt contra inimicos, expanſæ in oratione manus in ſcientia orantis; ſicut etiam ſagitta directe emiſſa ab eo qui areum vibrat. Nam ſi inter orandum, animum vagari permittas; eris velut qui tenet quidem arcum: verum ſagittam contra aduerſarium dirigere nequit, illam in vanum nulla certa intentione emittens. Atque interdum quidem hoſti terrorem incutit huiuſmodi vulneris metus, dum te arcum vibrare conſiderat: cæterum ſagitta non aduerſus eum, ſed in infinitũ emittitur. Eiuſmodi quoque eſt quod dico fratres, cum quis in ſcientia orat, nec ſinit euagari cogitationes ſuas: ſed intelligit, quem interpellet, quem alloquatur: & tunc oratio illius, Deo [B] appropinquat. Et tunc vehementer contriſtatur inimicus, veluti acerrimo ſpiculo in corde percuſſus. Nam quanto per gratiam anima amplius profi- *Pſal. 34.* cit: tanto ipſe, tamquam puluis ante faciem venti effectus, magis profugit: perſequitur enim illum Angelus Dei. Ecce, qua in re illum acriter vulnerat: quia ſcilicet orat in ſcientia, roboraturq. quia cogitationem captiuat, nec euagari permittit. Et tu ergo, mi frater, etiam in ſcientia orationes *1. Cor. 14.* funde. Quòd ſi dum oras, mens tua diſtrahatur, ſiue per oculos, ſiue per aures, ſiue per cogitationes, aut per quamcumque aliam cauſſam: ſcito hoc *Oratio non accelerãda nimium.* ipſius inimici eſſe opus. Neque nimium etiã feſtines tuam implere orationẽ: cæterum teipſum paullulum coargue, rurſusq. animum tuum collige; atque ita demum in ſcientia ora, vt ſcias pro quibus Deum poſtules, & cur [C] ipſum ores: ne perperam ſuperflua, ac multa verba effundas. Etenim illud Sathanæ opus eſt, vt cogitationem in infinita iaculetur, nec ſinat hominem in ea perſiſtere poſtulatione, quam impetrare contendit. Nouit quippe, quòd ſi perſeueret homo deprecans; exaudiet eum qui fecit illum, etiam ſi innumerabilia peccata commiſerit. Propterea ergo multiloquium, verbaque otioſa ac ſuperflua ſuggerit: vt mens ab intentione repulſa, per infinita diſtrahatur ac euagetur. Sic enim iam alia reſpicimus, atque cogitamus, ** al. corporis.* & loquimur in mente noſtra, expanſis manibus * carnis. Quapropter mi *Quæ magis expediunt, ea à Deo poſtulãda.* frater, quod vrget magis, quæque in omni tempore tibi magis neceſſaria ſunt, ea a Deo poſtula. Conſidera enim duos illos cœcos ad eum accedentes, atque clamantes: Miſerere noſtri, fili Dauid. Et quid ad illos Domi- [D] *Matth. 9. 20. Marc. 10. & Luc. 18.* nus? Quid vultis (inquit) vt vobis faciam? At illi, ſecundum dolorem & affectum cordis ſui, petierunt vt aperirentur ipſis oculi. Numquid petierunt ſibi donari aliquid etiam earum rerum, quibus reuera indigebant? Numquid dixerunt: Da nobis veſtimentum: quoniam pauperes ſumus? *Matth. 15. & Marc. 7.* Minime vero: ſed illud poſtularunt potius, quod magis vrgebat. Reſpice & Chananæam, poſt illum clamantem, atque dicentem: Miſerere mei Domine: filia mea male à dæmonio vexatur. nihilque aliud protulit, quàm dolorem, & affectum cordis ſui. Similiter & omnes quicumque ad eum *Matth. 9. Marc. 5. & Luc. 8.* acceſſerũt; quid aliud, quàm ſui cordis angores ei exponebant? Illa quoque hæmoroiſſa, ſiue quæ ſanguinis fluxum patiebatur; nonne ſiſtendi maxime fluxus ipſius cauſſa, illum adijt? Quis obſecro infirmus accedit ad medicũ, [E] & non vulnus ſuum mox illi aperit? Et tu igitur mi frater, offer illi do- ** al. ſpiritalibus.* lorem animæ tuæ, ac intuere illum * intellectualibus fidei oculis. ſecundum *Eſai. 6.* quod ſcriptum eſt: Sedentem ſuper thronum excelſum, & eleuatum; exercitusq. Angelorum, & Archangelorum illi in circuitu aſsiſtentes: & proijciens teipſum ante conſpectum bonitatis ipſius, effunde coram illo preces tuas, primùm peccata tua confitens, & ſic iam in conſpectu eius verba tua ** al. clementia.* enuntians, ſiue etiam tribulationem tuam: vt in * bonitate ſua miſereatur

tui,

A tui, effundatque super te miserationes suas, dicens: O anima, magna est fides tua: fiat tibi, sicut vis. Audi mi frater: etiam si tardauerit largiri tibi petitionem tuam, noli desistere clamare ad ipsum: neque etiam quasi non exauditus, languore atque torpore deficias. Memento Chananeæ, & imitare perseuerantiam illius: nam & ipsa dilationem passa est, ne cito sua potiretur petitione: ita vt & Discipuli ad Dominum accederent, & pro illa interpellantes, dicerent: Dimitte illam, quia clamat post nos: Numquid abiecit illam, in finem? Nonne paullulum distulit eam, & dedit illi postea petitiones suas? Illius ergo & nos exemplo discamus, nisi cito accipiamus, in precatione persistere. Et si enim peccatores sumus, plane tamen accipiemus: etenim hæc mulier alienigena, Chananæa erat. Sicque

Adludit ad Matth. 15.
Matth. 15. & Marc. 7.
Ibidem.

B Dominus mandauit, dicens: Quis ex vobis habebit amicum; & ibit ad eum media nocte, & dicet illi: Amice, commoda mihi tres panes: quoniam amicus meus venit ex via ad me, & non habeo quod ponam ante illum? Et ille interius respondens, dicat: Noli mihi molestus esse: iam enim ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili; non possum surgere, & dare tibi. Et si ille perseuerauerit pulsans: dico vobis, & si non dabit illi surgens, eo quòd amicus eius sit: propter * improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego dico vobis: Petite, & dabitur vobis. Ita quoque in Psalmo dicitur: Exspectans exspectaui Dominum, & * attendit mihi: & exaudiuit preces meas. Quocirca mi frater, noli flaccescere atque obtorpescere: sed expecta, postula, pulsa: & accipies quantū

Luc. 11.
** al. importunitatem.*
Psal. 39.
** al. intendit.*

C opus habes. Ausculta mi frater, & amplectere consilium meum. Si à Domino aliquid postulaueris; noli abrupte, ac diffinite, vt accipias petere: sed totum ipsi relinque, atque ipsius voluntati. Exempli gratia: Sæpe diuexant te turpes cogitationes, contristarisque propterea: pergis deprecari Deum, vt eiusmodi eximaris pugna. At sæpe mi frater, id expedit tibi. Sæpe tibi hoc accidit: ne extollaris, sed humiliter sentias. Intuere autē columnam Apostolorum, adeo insignem: quomodo pro vtilitate sua datus est ei stimulus carnis, angelus Sathanæ, qui eum colaphis cæderet, vt non extolleretur. Si ergo, qui talibus conspicuus erat meritis, eam accepit disciplinam, ne extolleretur: quanto magis nos imbecilles, qui esse nosmetipsos aliquid existimamus, opus habemus colaphizari, ne mente extollamur?

Oratio nostra, vt diuinæ volūtati subijciēda.
2. Cor. 12.
Galat. 6.

D Quòd si rursus etiam tribulatio aliqua tibi superuenerit atque angustia: ne ab his quidem præcise ac diffinite liberari postules. Sæpe enim & illud, mi frater, sic expedit tibi: nam fit sæpe dum oras, vt tuam parui pendas salutem, sicut & Israel passus est. Comedit enim (inquit) Israel, & satiatus est, & recalcitrauit dilectus, incrassatus est, impinguatus est, dilatatus est, & dereliquit Deum factorem suum. Si vero rursus, vt rem aliquam obtineas, oraueris: ne hanc quidem præcise accipere, petieris. Fit enim plærumque, vt tu homo cum sis, aliquid tibi expedire existimes, quod frequenter non expedit. Si porro relicta voluntate tua, * voluntati ipsius morem gerere malueris, & secundum eam pergere; securus eris. Ipse enim, qui omnia præsciuit antequam fierent, pro benignitate sua ac mansuetudine

Deut. 32.
** al. te totum ipsius voluntati submiseris. &c.*

E ne nos disponit & dirigit. Latet enim nos, an expediat nobis quod postulamus: nam sæpe plurimi, cum iam consecuti essent quæ petierant, postea doluerunt, crebroq. in clades plurimas, & maxima mala inciderunt; cū non quæsissent sedulo, an secundum voluntatem Dei esset quod postulabant: sed id bonum esse arbitrantes, sæpe à Diabolo illusi sunt, sub iustitiæ cuiusdam specie atque prætextu seducti, & in pericula ingentia præcipitati. Atque eiusmodi plærumque rebus etiā pœnitentia adiuncta est ac dolor: dum quisque ita cordis sui concupiscentiam atque desiderium sequitur. Audi denique

Rom. 8. que & Apostolum dicentem: Nam quid oremus sicut oportet, nescimus. A Et rursus: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt: *1. Cor. 6. 10.* Omnia mihi licent, sed non omnia ædificant. *Ibid.* Quid igitur nobis expediat, & vnumquemque nostrum ædificet, ipse nouit. Hoc autem ideo voluntati eius relinquendum committendumque statuo, non vt te postulare ab eo prohibeam, quæ cupias; immo precor, commoneóque, vt à minimis vsque ad maxima à Deo tuo postules: verum vt cum oraueris, & coram eo quæ sunt in corde tuo exsposueris, dicas ei: *Matth. 26.* Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat. Si quod peto expedit, fac sicut ipse nosti. Sic enim nos Scriptura admonet: Reuela, inquit, Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet. *Psalm. 36.* Aspicite autem & Dominum nostrum Iesum Christum, sub dispensatione assumptæ carnis orantem, & dicentem: *Matth. 26.* Pater, si possibile est, transeat à me calix B iste: verumtamen non sicut ego, sed sicut tu. Iccirco, mi frater, si ab eo aliquid deposcas; persiste in petitione tua, reuelans ipsi, ac dicens: *Precatiuncula pro salutaribus impetrandis.* Domine, si voluntas tua est, vt fiat hoc quod peto; tu illud fieri, ac prosperari permitte: sin autem tua non est voluntas, ne fieri permittas Deus meus. Ne quæso, propriæ me tradas concupiscentiæ meæ. *Psalm. 68.* Tu enim scis insipientiam meam: verum sicut tu optime nosti, sub tua me protectione custodi: & pro mansuetudine tua, me rege ac dirige Deus meus. *Eccl. 23.* Si autem pro tribulatione, & pro cogitationibus oraueris; dicito cũ Propheta: *Psalm. 6.* Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum. *Genes. 3. 18.* Cæterum respice Domine, & vide: quia terra sum ac puluis, & cinis, nihilq. sustinere valeo. *Psalm. 27.* Ne tradas me Domine peccatis meis: & ne si- C leas à me, & assimulabor descendentibus in lacum. *Psalm. 78.* Sed da gloriam nomini tuo, immemor malorum; *Psalm. 80.* & ne obsecro memineris peccatorum meorum: *Psal. 24.* at tuarum recordare miserationum, & exaudi me. Et si possibile est, transeat a me tribulatio ista: *Matth. 26.* verumtamen non sicut ego volo Domine, sed sicut tu vis. Tantũmodo confirma animam meam, atque tuere: vt sustinere queam, gratiamq. coram te inueniam, & in præsenti, & in futuro seculo. Et iacta super ipsum curam tuam: *Psalm. 54.* & ipse faciet quod expedit tibi. Hoc enim scito, quia bonus benignusque cum sit, omnia vult quæ sunt salutis nostræ. *Ioan. 10.* Ideo quippe animam suam posuit Pastor bonus, pro nobis ouibus suis. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen. D

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PANOPLIAM, *siue quamcumque pene armaturã spiritalem hic proponit: qua non solum Monachos, sed & omnes Christianos serio de sua salute sollicitos, decet in militia vitæ huius omni tempore esse instructos, atque munitos. Varia secularis militiæ arma adducit, quibus diuersa spiritalis armaturæ genera optime & accommodatissime comparat: Pro thorace, fidem cum primis assumendam docens: pro galea, futurorum bonorum spem: pro baltheo, perfectam in Deum & in proximum charitatem: pro calceamento, humilitatem: pro scuto, signum sanctissimæ Crucis: & pro arcu, orationem, &c.] De quibus, sigillatim Auctor hac sua copiose tractat oratione lectu sane dignissima, & omnibus vtilissima: post cuius finem, quæ de gladio & timore Dei, alijsq. nonnullis superadduntur in exemplari quodam aliàs impresso, hic in nostris græc. mmß. non ponuntur:* E *sed plene reperiuntur omnia, Tomo 1. in Tract. De Patientia, & consummatione seculi. cuius principium est:* Illustris est vita sanctorum, &c.] *vbi conformiter sunt in omnibus antiquis græc. mmß. quæ videre atque conferre mihi Romæ licuit.*

Sicut scriptum est: Momentum enim furoris, ruina illius.] *Locus scripturæ est Sapientia Sirach, siue Eccles. 1. vbi in edit. 70. ad verbum est:* Impetus enim iræ eius, subuersio est ipsi.] *& in vulg.* Iracundia enim animositatis illius, subuersio illius est, &c.] *at hic apud Auctorem:* ἡ γὰρ ῥοπὴ τοῦ θυμοῦ, πτῶσις αὐτῷ. i. momentum enim furoris, ruina ipsius.] *quem hic locum, cũ varia eius lectione adducere visum est, quòd alibi sæpius occurrat.*

EIVSDEM

EIVSDEM SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI

Sermo Asceticus, & exhortatorius, ad Fratres.

Eiusdem Adhortationes, ad Fratres. Benedic Pater.

Eodem Interprete, & Scholiaste G. Vossio.

A FRATRES, adsuescamus benedictionibus: vt benedictiones possideamus. Iudæi a gente peruersa procedentes, * Deicidæ euaserunt: Et nos si fuerimus maledici, erimus quoque diffamatores. Non subito, morbi redduntur incurabiles: sed malum capientes principium, ex negligentia, etiam ad infinitam miseriam proserpunt. Et passiones in anima, ex minima caussa generantur; & non exterminatæ, infinitam quamdam pariunt rerum diuinarum propriæq. salutis despicientiam. Cernis in ære næuum * viridem, rubiginemq. quemadmodum in profundum deprimatur, atque altius penetret? Intelligis quid efficiat in anima, pas-B sio neglecta? Nisi eraseris rubiginem, non auferes maculam: Et nisi carnis naturam attriueris, fugare passiones non poteris. Quemadmodum æri cognata est rubigo: ita etiam passiones roborantur aduersus naturam. Si quis ferrum tergat* ac poliat, antequam rubiginem cōtrahat; nihil est deinde cur metuat. Et si quis virtutibus animā vestiat ac ornet: non se inani labore franget, neque occultam iniuriam sustinebit. Poterit quispiam etiam post rubiginem, vas æneum curare: sed tamen non absque labore ac detrimento. Nam quo tempore se ad copias & opes parandas exercere potuisset; in curando peccato, cogitur occupari. Et anima retardatur, ac* ducitur, vt ægritudinem auferat; quæ res maximas lucrari potuisset. Si æs negligatur; C etiam serius expurgabitur, & iam rubiginem contrahet. & posteaquam rubigine amissa resplenduerit, periculo furum exponetur: anima quoque si se ipsa in virtutis exercitio negligat, facile capietur. Ferrum operimenti instar obscurat splendorem; & si viuo candentiq. adijciatur æri, plurimum ad vsum valebit: si autem bene iunctum non fuerit, quia debile efficitur instrumētum, citius a iam corrupto* dissoluitur. Sic quoque anima, si corruptæ nunc virtuti inhæreat; confusionem sustinebit, & corruptionem a confusione. Æris instar est natura humana, multa cura indigens. Eam si illustrare nolueris; hoc age, ne saltem * despicias temperamentum. Quod D si ferrum humidum ac molle reliqueris; detrimentum patietur. Naturamq. si humidam reddideris; iam locum corruptioni parasti. Quin & Saluator affirmat, spiritus immundos humiditatem requirere. Et Apostolus: Carnis inquit, curam ne feceritis, in desiderijs. Vnde scilicet palam fit; humiditatem, animæ caussam existere desideriorum carnis. Ipsumq. Euangelium interpretatur dictum Apostoli: Veniens, inquit, spiritus immundus, inuenit hominem mundatum, & scopis purgatum. Nonne mundities corporis, desideria ipsi animæ conciliat? Perambulauit per loca inaquosa immundus spiritus,

Sermo vtilis & doctrina plenus.
* θεοκτόνοι.
Passiones in anima, cito euellenda.
* ἰὸν χλωρὰν
Comparat ferri rubiginem, cū animi passione.
* γανώσῃ.
* in græc. ἄγεται. al. ἄχθεται .i. tristatur, dolet, &c.
Græca hic intricata sunt, & obscura.
* al. destruitur.
Æri comparatur natura humana.
* μὴ περιορᾷ τῆς μίξεως.
Matth. 12.
Luc. 11.
Rom. 13.
Gal. 5. & 1. Pet. 2. & Matth. 12.
Luc. 11.
Ibid.

ritus; & quia cognouit semen suum deficere, nisi funderetur in humidum locum, veniens in eo seminauit, & postremo veniens in ipso permansit: cum scilicet post sedem mutatam rediens, inuenit semen protulisse * fructum. Si enim fructum non fecisset mollis homo, vt qui non haberet quid comederet, in ipso non commoraretur. Quomodo autem comedat, & nutriatur immundus spiritus, discere debemus. Dicit Dominus suum cibum esse, facere voluntatem Patris sui. Ita & inimicus, à faciente voluntatem ipsius, nutritur. Voluntas Dei, est fides * quæ ad bona opera perducit: Igitur inimici voluntas est infidelitas. Dei voluntas, virtutes sunt * bonarum actionum: at Diaboli, contraria omnia. Si quis ergo voluntatem eius fecerit, cibat ipsum. Sed amplius adhuc vobis quod dico clarum reddā, de vtriusque voluntate: Quomodo Christus cibus fiat ob salutem Samaritanæ, ipse dixit Discipulis, quòd comederit, & voluntatem Patris sui perfecerit. Si quis igitur saluet animam, cibat Deum. Sic si quis animam perdat, pascit Diabolum. Quæ ergo sit satio inimici, & quæ eius peregrinatio, & accessus, perspiciamus; & cur * primū repulsus, nouissime remanserit. Rursus ex Sacris Scripturis hoc vobis prouerbium demonstrabitur, ad confirmādam * fidem. Si quis perfectus fuerit in Sanctitate, templum Dei est, sicut ait Apostolus: Ira quoque in impietate, si perfectus quispiam existat; domus Diaboli efficitur, qui in eo requiescit. Igitur seminat primum in imperfectis, & recedit; ac post tempus videt, numquid perfecti euaserint: & sic in ijs remanet. Porro differentia perfectionis, rursus ex pia comparabitur doctrina: Nam quemadmodum qui animas saluant, perfecti sunt apud Deum: sic & qui deperdunt eas, apud Diabolum. Dicit Euangelium, secūdum quam similitudinem perfecti sint. siquidem ad Discipulos: Estote perfecti inquit, sicut & pater vester cælestis perfectus est: quoniam animas saluat & corpora. Supra corpora quidem oriri facit solem, & dat pluuiam: Animabus autem legem tribuit, & scientiam; tolerans vt corrigantur. Numquid de inimico reperimus dictum in Scripturis Prouerbium? Immo ipsum de eo affirmat Euangelium, quòd ab initio Diabolus homicida erat. Si quis ergo occidit animas: iam perfectus euasit, secundum Diabolum. Sed consentaneum fuerit iā dicere, quinam in eo perfecti euaserint? Pharisæi, videlicet. Ipse enim de ijs asserit Christus, quòd patrē habeant Diabolum. Multas quippe illi occiderunt animas, perfidiam in Deum & Christum docentes. Ego vero ostendam, etiam * ab eis ipsum fuisse Diabolū superatum: nam non solū docuerunt, sed etiam coegerunt facere malum. Si quis enim credidisset in Christum, extra Synagogam pellebatur, vt inimici perfectionem tollerent superarentq. Ille enim per timorem cogit recedere à Deo: nam mortem comminatur, multosq. à pietate diuellit. Seminat & Deus, verū in aridis desertisq. corporibus: quoniam cælestia per incorruptionem augent: Non primum corrumpit, & corrumpitur semen Dei: sed in ariditate imminutum crescit. Igitur quis sit locus aridus, nouimus: quid enim est, nisi * incorruptio, seu pudicitia. In castis ac continentibus corporibus, augetur semen eius: eo quòd in carne * numquā coniunctionem agat, sed in anima. At quomodo istud? rursus expēdamus Euangelium: Animā enim inquit, nemo occidere potest. Quare huius seculi bonis nō indiget: verū potest cū non egeat, incorrupta permanere. cibū enim ad corporis duntaxat subsistentiā atque * sustentationē capit. Quando igitur non se ipsa submiserit corpori, sed ipsum sibi subiecerit, incorruptum semen Dei suscipiens: etiam corpus efficit, vt quasi lumine, reddatur incorruptionis particeps, efficiaturque aridum in augmentum gracilitatis. Nam sicut * accessiones rerum corporearum, crassitudinem augent: ita crassitudinis imminutio, augmentum fit extenuationis; eademq.

attenuatio

Marginal notes: Græca hic intricata sunt, & mutila, sententiam tamen reddidimus. — * καρπογονήσαντα. — Ioannis. 4. — * εἰς τὸ ἀγαθὸν πίστις. — * al. sunt bonæ operationes. — Iohan. 4. — * al. cur primū seminans rece ssit, postremo autem remāserit. — * εἰς πίστωσιν. — Matth. 5. — Ibidem. — Iohan. 8. — Iohan. 8. — * ὅτι καὶ ὑπερβάλλει. — Locus mutilus, & perobscurus in græco. — Vide Schol. — * ἀφθαρσία. — * οὐκ ἀεὶ, pro οὐδέποτε. — Matth. 10. — * al. pro (ὑπόστασιν, i. subsistentiam, seu sustentationem) hic est, χρείαν, i. necessitatem. — * προσθῆκαι.

A attenuatio si crescat etiam atque etiam, carnem tandem efficit quodammodo atque transformat in spiritum: atque ita caro cum spiritu copulatur & vnitur, incorruptionis fructum proferens, perfectaq. redditur ad suscipiendum Deum. Dicit quoque Euangelium, de mansione Christi in perfectis,loquens: Ego inquit,& pater meus veniemus: & mansionem apud eum faciemus. Sed * fortasse adhuc idem probari vobis,& confirmari cupitis; an corruptibilis caro incorruptioni commisceri queat: oportebitq. nos ista rursum breuiter percurrere, nec grauate id fecero. Si enim ostensum est,animam esse immortalem: perspicuum est, eamdem quoque incorruptibilē esse. At quemadmodum humidorum corporum permixtione, redditur carnalis: sic etiam corpus per incorruptibilitatem animæ, diuino vnitum semini, efficitur spi-B ritale. Iccirco & Paulus internoscebat spiritales,& carnales homines. Nouerat etiam quòd carnales animam haberent, & corpora spiritales. Verum per * temperamentū atque imperium plurium, nomina præstantiorum vniuerso attribuit homini: adeò vt si caro * superauerit, carnalis sit homo ille: sin vicerit anima, spiritalis. Et alibi hæc ipsa demonstrans: Caro inquit, resistit spiritui, & spiritus carni: vt non quæ velint, faciant. Cæterum, Euangelium quæstionem dirimit, affirmans violentorum esse regnum cæleste. Cogit enim spiritus naturam in diuiniora: * quando à carne, natura trahitur ad terrena. Violentia, eius est bellum. Nam duobus accidit modis: In incipientibus quidem, vt non commisceantur carni: in perfectis vero, vt & carnem ipsam efficiant spiritalem. Propterea in principio dat se-C men; & in fine, post augmentum, vinum & escam perfectos efficit, quemadmodum de contrarijs diximus. Quo pacto autem cibus & potus Dei efficiamur, ipse dicit: Ego inquiens, sum vitis, & vos palmites. Apostolus quoque ad Corinthios ait: Dei agricultura estis, Dei ædificatio estis. Et hoc dixit ad incipientes: ad perfectos vero, quid? * Cuius inquit, domus sumus nos. Si initium igitur * subsistentiæ, stabile ad extremū vsque seruauerimus: in aridis sanè corporibus,etiā semen incorruptibilitatis coalescet. Non enim iccirco caro spiritui resistit, quòd natura subijci & parere non possit: sed ex concupiscentia,& impetu voluntatis. Nam si caput in homine, est anima immortalis: non facit iniuriam homini Deus, cum ad incorruptionem adhortatur illum. nullamq. vim affert mixtæ naturæ: sed ad incorruptionē ac pudi-D citiam colendam hortatur, qua caro tamquam ancilla, quæ per peccatum corrumpitur, præseruatur. Quemadmodum enim in fornace ignis, æs figuram ignis capit & formam: ita etiam corpus spiritui efficitur simile, & cum illo quodammodo conformatur, si cum pudicitia atque incorruptione iungatur. Idemq. æs cum funditur, fimo simile redditur; & terræ, cùm cinere aspergitur; rubiginiq. cùm situ carieq. corrumpitur: Ita quoque caro si perturbationibus demergatur. Volo autem vobis de violentia Sanctorum commemorare: quomodo per eam, Regnum cælorum percipiant. Carnis natura quietem postulat: Ipsi vero contritionem potius sibi * assumunt vendicantq. afflicti, lætantur: & cum minus valent corpore, se ipsi non curant. Natura delectatur gloria: at ipsi gaudent, maledictis lacessiti. Cumq.
E ipsi alijs benigne fecerint, id cælant; pietatemq. exercentes, latere student. Natura carnis comedere optat: ipsi autem ieiunijs eam * consumunt, exercitijsq. pijs tabefaciunt. Natura placide ad nuptias fertur: at ipsi continentiæ fræno eam cohibent, ac caussas occasionesq. peccatorum remouent. Facultates ac opes consectatur natura: at Sancti etiā iniuria affecti, patientes sunt atque longanimes. Omnem igitur propè dicam, carnis vitam respuunt. hoc enim est: Tolle crucem tuam, & sequere me. Ob id etiam scribit Apostolus: Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram: quoniam per piam ac reli-

Ioban. 14.15.
* ἀλλὰ τάχα.
Anima quo pacto carnalis reddatur, & spiritalis.
1. *Cor.* 2. 15.
* *al. cōmixtionē.*
* ἐὰν κρατήσῃ.
NOTA.
Gal. 5.
Matth. 11.
* *al. & natura animam trahit ad terrena.*
Allusio ad 1. *Cor.* 3.
Ioannis 15.
1. *Cor.* 3.
Ibid.
* *al. Dei.*
* τῆς ὑποστάσεως.
Illud pie intelligendum de consensu in peccatū, qui pēdet ἐκ τῆς προαιρέσεως καὶ ἀντεξουσίου, id est, ex voluntate libera, &c.
Sanctorum exercitia, labores, vigilia, atque pressura.
* ἀντιλαμβάνονται.
* *al. pro κατατήκουσιν, consumunt, est κατατείνουσιν, premunt, atterūt, frangunt: sed prior hic lectio accōmodatior.*
Matth. 10.16
Mar. 8.15.
Luc. 9.14.23.
Collos. 3.

ac religiosam ista fieri queunt violentiam. Nemo occidit quemquam cum misericordia; sed qui vult mortificare carnalia, vim sibi affert, inquit. Verum quænam sunt membra super terram? Non enim diuinum arguit opificium. Neque dixit, mortificate membra corporis: sed quæ sunt super terram. cuiusmodi sunt, fornicatio, inuidia, fraus, malitia, auaritia, & eiusmodi. Omnia enim iam dicta, per ea quæ sunt super terram, fiunt. quòd in ijs quamdam caro affinitatem habeat: propter diuitias enim, iniuriæ: propter gloriam, inuidiæ; propter amorem sui ipsius, dolus; propter delitias, fornicatio. Quare in huiusmodi rebus deprehenditur, & agnoscitur homo carnalis: qui in rebus naturalibus, ad ea quæ sunt præter naturam progreditur. Cumq. ad peccatum natura sit procliuis, rapitur ipsa à rerum sufficientia ad insatiabilitatem, a potatione ad ebrietatem, a nuptijs ad fornicationem, a iusto ad iniquum, & a charitate ad * confusam quamdam vilemq. familiaritatem, & ad hospitalitatem repellendam ac violandam. Huic igitur naturæ vis afferenda: vt recte instituta, plusquàm par est, sibi vsurpare non possit. Oportet mortificare naturam: ne terrenis institutis ac legibus obsequi valeat. Quoniam & Saluator ait, melius esse vno pede aut vna manu certantem, peruenire ad cœleste regnum: quàm duas manus aut duos pedes habentem, mitti in ignem æternum. Non quidem omnino membra quæ fecit ipse, abscindenda mandauit: verùm vt discamus naturam non habere caussam peccati. Mortificetur manus, & excæcetur * oculus tuus: vt cum ad cædem nequeat cooperari manus, non faciat aliud malum. Facile persuadere licet amicis non insidiantibus, nisi congrediamur cum insidiatoribus. Non prohibuit Scriptura liberos legittime * gignere, atque suscipere: sed eos * occidere. Assidua enim copula omnem mentis tranquillitatem impedit, bella suscitat, cœdes docet, dolos & * indignationes suggerit. Intelligite quæ dico, ne multis digressionibus vtamur: ipse quod satis sit, præcepit. At dixit: quòd vidua quæ in delitijs est, viuens mortua sit. Ipse docuit cum externis honeste versandum: sed carnis prudentiam facere vetuit, ad mundi complacentiam. Non aduersatur necessario rerum vsui, voluntaria paupertas: sufficit enim diei malitia sua. Nec contrariatur crux cibo: quòd qui in agone contendit, ab omnibus se abstineat. Non aduersatur nuptijs, violentia & mortificatio naturæ: quoniam mortem ex fornicatione manantem tollit. Nuptiæ officina sunt vitæ: at fornicatio mortis; quòd filiorum propagationem corrumpat. Mortuum igitur peccatum efficere, quod occidit; non est cuiuscumque violentiæ; sed sufficientis & exquisitæ. Intelligite virtutem Euangelij: quo pacto in homine mortuo, velit vincere ac mortificare peccatum; & in morte carnis, perimere mortem animæ. Studet in corpore infirmo, passionum impetum euertere. Hortatur vim inferre naturæ, ne mortalitatis violentiam sustineat. Docet mortis partem contemnere, ne immortalitatis caput deperdat. Ex sententia virorum sapientum, nos agere admonet: vt quod * corrumpit, nos destruamus. Dumq. ab alijs non sustinemus; voluntarijs nos pœnis carnem edomare cupit, eamq. per ieiunia corrumpere: ne peccando, ipsam perdamus, in corruptione. Carnem nostram atteramus: * vt in se voluntatem Dei admittat. Nam & medici, asperioribus locis atque tumoribus laborantes, vel exsiccant, vel * suppurant, aut adurunt, & sic curant. Corruptio peccati, in perditionem vergit, cùm occulte in profundum prorepens, incurabilem reddit * suppurationem naturæ. Parua esse videtur, & fit infinita: quoniam instar fermenti, a calce ad caput vsque se diffundit. Vnius * generis ac formæ, corruptio putatur: sed vim continet multiplicem. In escis corrumpit, dum corpus impinguat. Nam sicut infirmitas immutat corpus; ita quoque non sinunt

delitiæ

Marginalia: Mortificanda mẽbra, quæ sũt super terram. — Exemplis probãtur dicta. — Natura ad peccatum, procliuis. — * πρὸς τὸ χυδαῖον. — Natura, vt mortificanda. — Matth. 18. Marc. 9. — * al. mens tua. — * τεκνογονεῖν. — * τεκνοκτονεῖν. — * al. æmulationes. — 1. Tim. 5. 6. — Ibidem. — Matth. 6. — 1. Cor. 9. — * al. quod corrũpitur. vt sit adlusio ad Eph. 4. & 2. Cor. 4. — * al. vt sanitatem recipiat. — * σήπουσιν. — * τὴν σῆψιν. — * μονοειδής. — Corruptionis vis multiplex.

Margin letters: A, B, C, D, E

A delitiæ eum qui ipsis indulget, agnoscere naturæ legem violari delitijs. Corruptio est quoque gracilitas, quæ ex delitijs nascitur: quoniam carnes corruptibiles addit. Corrumpit quoque per * cupiditatem, peccatum: quia in mortem, sollicitum esse docet; corpus conficit domatq. laboribus, & animam malitia contaminat. Corrumpit quoque * ambitione: quoniam inuidiam & odium in proximos suadet. Corrumpit etiam in virtute, quoniam per eam, vane gloriari docet. Corrumpit & in occultantibus virtutem: quoniam ad contemptum incitat: & ex præclaris virtutibus introducit, quæ in morbis animi videntur minima, quibus totam postea eorum naturam labefactat. Laqueos in ijs quæ a nobis geruntur constituit: quoniam ex consuetudine habitum nobis generat pestiferum, quo * alas configimus, virtutes

B dico, in passione licet exigua, per assuefactionem: neque solum alas ac pennas, sed & corpus ac animam damno ignominiaq. afficimus. Acriter attendamus ad astutiam eius: ne tamquam insipientibus nobis illudat. Caueamus eius insidias; quoniam per eas aduersum nos decertat: ne dum nos velut ex omni parte securos ducimus, ipse sibi ingrediendi locum inueniat. Si enim tamquam leonem firma murorũ communitione, ipsum arceamus: tamquam canis efficitur; vt propter vilitatem, eum minime deuitemus. Si vt canem excludamus; volucris instar per fenestram ingreditur. Metuimus eum, dum aquilam se exhibet: & mox passerculus apparet. Eijcimus vt coruum: & velut * apis insilit. Cumq. in omnibus cognouerimus eum: tunc in culicem sese transformans, non exigua nos iniuria afficit. Culices recentia vina, mu-

C stumq. corrumpunt: quoniam illorum multitudo sterquilinio commiscetur, sicut cum farina fermentum; & sæpe mortiferum, vel certe morbidum vinum reddunt, si vel morticinijs insederint, aut venenata gustauerint. Talis quoque est quæ in paruis præualet consuetudo: nam animæ detrimentũ affert, ad omnem draconis dispositionem. Talis est subtilitas inimici, inducens etiam ijs qui sibi videbantur securi, perniciem. Dicitq. Ecclesiastes, muscas morientes perdere suauitatem vnguenti: vt Sancti quidem ipsius intelligant vilitatem, & impuritatem: negligentes autem, insidias ipsius atque subtilitates. In Regum quoque libris, Elias Deum Accaron, muscam Baal appellauit: Insidet enim in mentibus impiorum, tamquam in rufis & candentibus pascuis, hoc est, marcescentibus: exprimitq. immundam actionem ip-

D sorum, & vt ebullitionibus temulentiæ eorum delectetur. Patitur se Draco in muscam transformari: vt impietatis sanie miseros oblectet. Inter improbos versatur vt draco: at inter luxu diffluentes, vt musca. Perspicuum est igitur, eum inter securos culicem fieri, vt noceat. Vasa quidem communire, ne a muscis illudantur: animam vero non munitam relinquere, absurdum est, sicut & præter rationem existit, de rebus quæ sub sensus cadunt tuendis, sollicitos nos esse: at de mente munienda atque seruanda, non laborare. Iubet in Prouerbijs Sapientia, pigrum ad formicas ire: & ab ijs sapientiam addiscere. Monet & Euangelium, nos prudentes fieri sicut serpentes: neque enim illi captu sunt faciles, licet miserrimi. Pro columba Euangelica, apem nobis Prouerbium proponit: & pro Serpente, formicam. Vi-

E deamus ergo vtilitatis gratia, ipsam similitudinem: Serpens serpit, & insidiatur multis: sed prouerbia, quia etiam subtilis Draco efficitur in perditionem, formicam eum appellant. Quando vt formica visus fuerit, ac vicerit: tunc Draconis audaciam assumit. quando vero vt serpens, & victus: formicæ humilitatem induit, ne ipsi noceatur. Sic quoque nos decet transfigurari: ne damnum ab insidijs eius patiamur. Serpit formica sicut serpens: sed pedes ipsius non ferunt corpus: verùm terram pro gressus directione apprehendunt. Escas, terræ recondit: ne ab hijeme detrimentum ac-

al. in auaritia.

al. proiectio. gloriæ est, vel, inanis gloria.

al. quo alas destruit, virtutes inquam, per modicas assuefactiones in morbis animi, &c.

Varia Dæmonis insidiæ, atque præstigiæ, & fallacia.

Ab Exemplis.

** al. & velut apis apparet, at que ingreditur.*

A Simili.

Eccles. 10.

4. Reg. 1. iuxta LXX.

NOTA.

Prou. 6.

Matth. 10.

Similitudo electa, & apposita.

cipiant. Semina recludit, quibus persistat, ne tempore necessitatis, sua esca destituatur: atque hæc omnia etiam Serpens agit. Orandum quoque præcipit Euangelium, vt non fiat fuga nostra in hijeme vel Sabbatho. per hijemem, tempus necessitatis significans: per Sabbathum autem, ætatem senilem, quando vita nostra propter otium atque segnitiem, sabbathum efficitur. Operemur ergo æstate, quamdiu non vrget necessitas: vt habeamus quo viuere liceat in Sabbathum. Idemque, ad labores in diebus iuuentutis perferendos hortatur Salomon: antequam veniat tempus, de quo dicas: non mihi placet. Quæ est igitur necessitas, aut tentatio illa mutabilis: quæ ignorantiam prætexit? Est autem tentatio, de qua ait Dominus: Orate ne intretis in tentationem. Affirmatq. Paulus, Dominum non passurum vos tentari, supra id quod potestis. ostendens non ad malum, sed ad bonum, Deum permittere tentationes, sciens nos eas superaturos. Permittit autem ad coronam: in succumbentibus vero non ipse tamquam Auctor concedit: sed vniuscuiusque voluntas & actio, caussa constituitur. Neque nouit inimicus, Sanctos victuros: nam cum sit peruersæ * voluntatis, non moliretur certamen victoriam reportaturis. Bonum * enim spectaret: si sciret, & si * bonum spectar, cur cadentes euertit? neque erigit, ab actione peruersa desistens? Per illud ergo quo dicitur, orandum esse ne fiat fuga nostra, hijeme: intelligimus duplicem contineri tentationem: vnam, quæ fit inquirendo & examinando: alteram vero, ex proposito ac voluntate persecutionis. Simileq. est istud de Sabbatho: quoniam acerbum continet finem fugæ laborum, quos aut vltra vires subeundo, vehementer torquemur: aut non sufferendo, * errantes atque offendentes, magnũ animæ detrimentum inferimus. Alterum ergo finem dicit infructuosum: quoniam in fuga citra fructum moriendo, mercedem æternam deperdimus. Videamus deinceps de Ape & columba, an in ijs quoque inuenire liceat similitudinem, sicut in serpente & formica. Magna quippe illis propter hijemem, est diligentia. Apis labores, fertilitatis tempore fiunt. Columba communitatem amat, similiter & apes. Labor apis, cunctis est vtilis: & species columbæ, omnibus valde amabilis. Sicut apes, ita & columba absque dolo. Captu facilis est species columbæ serpentibus: similiterque apis, reptilibus. Illis sunt similes, qui cum simulatione viuunt: & istis, qui in simplicitate. Ideoq. Ecclesiastes dicit: In die bono, aspice bonum: & custodi innocentiam, vt videas æquitatem. Sed primùm dixit Dominus: Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ: nam sequitur post tentationẽ requies. Hinc quoque Dauid: Transiuimus inquit, per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium. quin & post formicam, apis. Dicit etiam Paulus, primùm quidem carnalia, sicq. deinde iungit spiritalia. Post labores enim procreatur gloria. Dicitq. de ape, quòd cunctis sit expetibilis, & in æstimatione. Videtis ergo, quòd in laboribus primùm exercitari oporteat, & per certamen coronari: vt sic diuina detur gratia perfrui? Acerbitatem laboris, dulcedo quietis excipit: & asperitatem vitæ, gaudium. Nisi odio habiti fuerimus sicut serpentes: quasi columbæ non reddemur amabiles. Nisi viles atque abiecti, formicarum instar exstiterimus: vt apes non erimus industrij. Primum passus est Christus, ac velut serpens Moysis in ligno suspensus: & sic postea tamquam columba, è mortuis resurgens, euolauit ad cælestia. Primum comedit lactucas agrestes paschæ: sicque resurgens, fauis se mellis refecit. Intelligite quæ dico fratres: quoniam si quis securus reddi velit, laborare debet: & postea fructum laborum percipiet. Si * ex paruis aberrare nolueritis: per labores discite a Patribus nostris. Estote filij obedientiæ, laborando: vt patres euadatis, in requie. Laboribus intenti, ab improborum consuetudine non decipiemini: quoniam labor ægram peruersamq.

Marginalia: Matth. 24. / Marc. 13. / Per hiemem, & Sabbathũ, quid nam? / Allusio ad verba Eccles. cap. 12. in initio. / Matth. 26. / Luc. 22. / 1. Cor. 10. / * κακοθελοῦς. / * κακοθελοῦς. / Matth. 24. / Tentatio duplex. / * σφαλλόμενοι. / Apis, & Columba similitudo. / Eccles. 7. / Psal. 36. / Matth. 10. / Psal. 65. / Colos. 3. / Ephes. 4. / Ioannis 3. / Num. 21. / Exod. 12. / Luc. 24. / * al. à minoribus resilire.

Section letters: A B C D E

A uersamq. consuetudinem fugat. Dixi *ergo vobis: Nolite malis assuefieri moribus; ne in profundum malitiæ decidatis. Dixi etiam, quo pacto istud obtinere queatis: ne me vt medicum de morbis disserentem, & de eorum cura experientiam non habentem, reprehendatis. Facite ergo, quæ decent promissiones vestras: vt Dei quoque promissionibus potiamini. In Christo Iesu Domino nostro, in secula seculorum. Amen.

*al. Dixi vobis, absque (itaq. seu ergo) &c. ac forte hic aptius

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

*Sermo hic planè Asceticus est, & didacticus Ethicus quoque, ac parœneticus: Exercet enim Christi milites ad bellum cum inuisibili hoste viriliter suscipiendum, eumq. armis spiritalibus debellandum, profligandum, ac superandum. Docet idem multa homini Christiano ad salutem ne-*B *cessaria. Exemplis, & comparationibus ac similitudinibus pulcherrimis accommodate vtitur. Loca Scripturæ plura ad rem facientia incidenter adducit, quæ & breuiter docteq. explanat. Multa quæ ad corruptos hominum mores corrigendos & emendandos faciunt proponit, moraliaq. non pauca in medium hic affert. Hortatur ad studium & exercitium virtutum, bonorumq. operum: vtq. detectis ac cognitis varijs Diaboli dolis atque insidijs, fortiter studeamus ipsi resistere, & nulla eius tela nequissima reformidare, nullisq. pompis ac blandimentis Sathanicis vmquam assentiri, &c.*

Passiones in anima, ex minima caussa generantur, &c.] *Docet passiones & affectiones prauas in anima facilè oboriri; & nisi citò exterminentur, infinitam quamdam rerum Diuinarum, proprieq. salutis contemptionem parere; idquè ipsa demonstrat experientia, exemplisq. ac comparationibus consequenter hic adiectis res tota clarescit. Plura in eamdem sententiam sparsim sæpe alibi apud Ephræm inuenies: ex professo autem, Tomo primo in Serm. de Passionibus siue perturbationibus animi. cuius initium est:* Cupio exponere omnem meam acerbitatem, &c.] *ac in nostris* C *ibidem Scholijs. nec non apud Dorotheum Abbat. in Serm.* Vt passiones & morbosos affectus excidere oporteat, antequam in malum animæ habitum transeant, &c.

Ferrum, operimenti instar obscurat splendorem, &c.] *Græca in his, & nonnullis alijs postea sequentibus valde intricata sunt, & obscura, vt commoda apertaq. sententia elici nequeat: in quibus tamen quantumuis intricatis ac dubijs, ne dicam mutilis; vt Lectori quoquo modo satisfiat, sententiam vt potuimus magis menti Auctoris accommodatam reddidimus, meliora & clariora libenter daturi, quando alterius emendatioris Græci exemplaris copia nobis suppetet.*

Saluator affirmat, Spiritus immundos humiditatem inquirere, &c.] *Auctor hic volens ostendere, humiditatem (sicut paullo post dicit) animæ caussam existere desideriorum carnis, adducit doctrinam Christi ex Euangelio Matth. 12. sed magis Luc. 11: vbi habetur:* Perambulauit per loca inaquosa immundus Spiritus, &c.] *in quibus & allusio & sententia hic Auctoris expendenda,* D *& ex ipsiusmet verbis etiam sumenda atque intelligenda videtur. Vbi etiam ad rem faciunt, quæ alij Sancti Patres in eumdem Euangelij locum Luc. 11. iam citatum, adducunt atque percensent, Ambrosius, Augustinus, Cyrillus, Beda, & alij, ad quos Lectorem remittimus.*

Seminat & Deus, verum in aridis desertisq. corporibus: quoniam cælestia per incorruptionem augent, &c.] *Vult dicere, quòd corpora arida, hoc est est, pura ac casta, res cælestes augeant, &c.] Nam* ἀφθαρσία, *incorruptionem & pudicitiam significat hoc loco, vt ex subiectis ac non multo post hic sequentibus patet, præsertim vbi dicit, corpus spiritui reddi simile, & cum illo quodammodo conformari, si cum pudicitia atque incorruptione iungatur, &c.*]

Mortuum igitur peccatum efficere quod occidit, non est cuiuscumque violentiæ, &c.] *Alia lectio sic habet:* Non dixit Apostolus corpus esse necandum, sed peccatum; quod de medio tollere, non est cuiuscumque violentiæ, sed ingentis & exquisitæ, &c.] *Fit autē hic* E *allusio ad verba Apostoli, Coloss. 3.* Mortificate membra vestra, &c.] *Illud autē per piā ac religiosam fieri posse violentiā, antea efficaciter & copiosè atque accōmodate satis demonstrauit Auctor.*

Quin & post formicam, Apis.] *Prouerbium elegans est & accommodum, quo inter alia etiam significare hic videtur Auctor explicationē illius versiculi ex Psalmo 65. à se adducti:* Transiuimus per ignem & aquam, &c.] *Nam sicut post tribulationes, refrigerium sequitur: ita post formicam laboriosam, apis vtilis ac dulcis, &c.] ita quoque post labores vitæ, corona & gloria. Sicut pulchre Ephræm hocipsum hic ostendit, & amplificat. De Formicæ porro solertia, Apumq. natura admiranda, habes apud Basilium in Hexam. Diuini opific. homil. 8. & 9. item homil. in Psal. 14. &c. Plin. natur. hist. lib. 11. cap. 5. 6. 10. 16. 18. & 30. vbi agit de vtrisque.*

A & res mundanas sapere, vel agere, aut loqui. Corrumpunt enim bonos mores colloquia mala. At sicut Propheta Dauid ait: In lege domini meditare, die ac nocte. vt cum ipso confidenter dicas: Ego verò legem tuam meditatus sum. Et rursus: Scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo. Et denuo: Meditabor legem tuam semper. Et iterum: Bona mihi lex oris tui, super millia auri & argenti. Et rursus: Exultabo ego super eloquia tua. Et tu frater, ne secularia loquaris, sed spiritalia. neque de terrenis, verum de cælestibus. Sursum cor tuum ad Saluatorem Christum habe. & cum Dauide dicito: Domine non est exaltatum cor meum. Ad ipsum respice semper, dicens: Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis. Produc lacrymas: quoniam qui seminant in lacrymis, in exultatione metent. Noctu, B dieq. ad nouissimam horam respice. Psalmus assidue sit in ore tuo: Nam Deus cum nominatur, dæmones fugat. Cum Deo multis, & cum hominibus, loquere paucis. Semper Dei memineris: & cælum mens tua euadet. Ne quæras delitias: sed voluptatum fuge illecebras. Omne seculi istius gaudium detestare. Humicubationem ne abijcias: quoniam requiem æternam conciliat. Ne tibi graue appareat ieiunium: quoniam in lætitiam sempiternã te transmittet. Christi factus es miles? ne rebus huius vitæ impliceris: vt ei, qui suæ te adscripsit militiæ, placeas. Renuntiasti seculo? ne igitur seculum diligas; neque quæ in eo sunt. Adiecisti manum tuam ad aratrum? ne respicias ad ea quæ retro sunt. Desponsasti te Christo? eum ergo aduentantem exspecta. Singulis vero diebus, ac horis, momentisque, ipsius recordare: sicut sponsa C sui ipsius sponsi. Semper in eum, mentem defixam habe. Quemadmodum vxor maritum amans, virum suum licet procul absentem ac peregrinantem in memoria apud se habet; & cum in multis constituta sit sollicitudinibus atque angustijs, non cessat explorare vias, & interrogare prætereuntes, quonam abijsse potuerit? de ipso loquitur, & dormiens eum exspectat, & auscultat: non fruitur quiete, neque ridet cum quoquam, non lætatur; non desinit lacrymari, donec susceperit desideratum: Sic igitur & tu Christiane, ac præcipue qui vanissimo seculo abrenuntiasti. Et quid dico, qui abrenuntiasti? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi: vt referat vnusquisque propria corpora, prout gessit, siue bonum, siue malum. Quocirca deinceps frater, ne nimium momentanea alimenta appetas. non corporalẽ requiem quæras. non D des somnum nimium oculis tuis. neque vitam curæ ac sollicitudinis expertem degas: sed Deum præ oculis tuis semper habe: vt cum Sancto propheta Dauid dicere queas: Prouidebam Dominum, in conspectu meo semper. Non cesses diuinas perscrutari Scripturas. Non cesses Sanctam matrem tuam interrogare Ecclesiam: quando veniet desideratus sponsus? Et signum aduentus eius perquire, ac disce: quia Iudex non tardabit. Non desinas interrogare, donec plane certior factus sis. Non desinas de hoc interpellare eos, qui exacte norunt. Cupis porro nosse, quinam illi sint, qui accurate magnum istud ac formidabile mysterium sciant? Prophetæ, Apostoli, & Euangelistæ: hi plene de horribili aduentu Christi, ac Sponsi, instructi sunt: hos frater interroga? & audies, quòd veniet, & non tardabit. Interroga magnum Prophetam E Esaiam? respondebitq. tibi dicens: Ecce, Dominus veniet: & merces eius cum ipso. Et iterum: Dominus Sabaoth egredietur, ad conterendum bella. Aliusque Propheta ait: Veniens veniet, & non tardabit. Vicissimque tibi Propheta respondebit Malachias, dicens: Ecce veniet, & quis sustinebit diem introitus eius? aut quis stabit in conspectu ipsius? Docebit quoque te Propheta Dauid, cum dicit: Deus manifeste veniet: & adorabunt eum omnes Reges terræ. Et denuo: Quia veniet, vt iudicet terram. Quòd si Petrum quoque interroges Coryphеum? & ipse tibi vicissim respondebit, ac dicet: Non * tardat Dominus

1. Cor. 15. / Psalm. 118. / Ibid. / Ibid. et in vul. Bonũ mihi lex oris tui, &c. / Ibid. / Psal. 130. / Psal. 122. / Psal. 125. / Deus omni tempore laudãdus. / Consilium salutare. / Luc. 9. / Exemplum pulchrũ a Simili. / Rom. 14. 2. Cor. 5. / Commonitiones saluberrimæ. / Psalm. 15. & Act. 2. / NOTANDA. / Abac. 2. & 2. Pet. 3. / Ibidem. / Esai. 40. 62. / Iudith. 16. / Abac. 2. / Malach. 3. & Ioel. 2. / Psal. 49. 71. / Psal. 9. 97. / 2. Pet. 3. / * al. non tardabit Dominus.

Dominus promissionem, sicut quidam tarditatem existimant: sed patienter A agit, nolens quemquam perire; sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Et rursus: Dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet. Respondetq. tibi vicissim Iacobus, dicens: Ecce, iudex ante ianuam assistit. Quin & Ioannes te admonebit Theologus, dicens: Vt cum apparuerit, fiduciam habeamus; & non confundamur ab eo, in aduentu eius. Interroga etiam carissime, Sanctum Matthæum Euangelistam? & ipse tibi clarius de aduentu Sponsi dicet, quæ ab ipsomet audiuit. Ait autem: Dixit Dominus: Vigilate, quia nescitis horam, neque diem, in qua Christus Dominus veniet. Ac iterum: Estote parati: quia qua hora non putatis,* Dominus veniet. Et rursus: Beatus ille seruus, quem cum venerit Dominus ipsius, inueniet vigilantem. Rursusq. ait: Videbunt Filium hominis venientem in nubibus cæli, cum virtute & maiestate magna. Tunc sedebit super sedem maiestatis suæ: & congregabuntur B coram ipso omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oues ab hœdis, & quæ sequuntur. Reliquosq. si interroges Euangelistas, ac cunctos Sanctos? similia ab eis de aduentu Domini audies, quòd prope sit in ianuis. Non igitur amplius excusationem habes. Ecce, à beatissimis Prophetis, & Apostolis omnem veritatem audisti. Modò ergo quæ tuæ sunt salutis, para. Et quid inquies, agam; vt saluer? misericordiamq. inueniam, ac fiduciam in die defensionis? Ego tibi dicam, solum serua. Quòd si Dominum audieris; & ipse te exaudiet. Nam ita dixit Dominus: Si dimiseritis hominibus errata ipsorum: & pater vester cælestis dimittet peccata vestra. Ecce, audisti tandem vnum præceptum magnum, & leue. Dixit enim C benignissimus Deus: Onus meum leue est. Nam quod, ac quale onus est, dimittere fratri offensas? & indulgentiam, atque remissionem à Deo propriorum accipere delictorum? vt cum fiducia dicere possis: Dimitte mihi offensiones meas Domine: ego enim fratri meo remisi. Hoc serua præceptum. Ne inimicitias aduersus aliquem habeas. Neque quemquam vmquam odio persequaris. Ne ludicris rebus vaces. Ne verba otiosa proferas. Ne alijs detrahas, atque obloquaris. Ne vllos maledictis incessas. Ne mundanis hominibus nimium adhæseris, ac conuerseris. Ne fabulis ac nugis te dedas. Ne res terrenæ te occupent. Qui vniuerso renunciasti mundo: ne aliam admittas sollicitudinē, neque aliud certamen, aut cogitationē, præterquā diei illius horribilis. Semperq. cor & lingua tua de extremo iudicio meditentur. Siue igitur operi, siue orationi intentus sis: siue ambules, siue sedeas; siue comedas, siue ieiunes; siue in cubili tuo vigil iaceas, siue quid aliud agas: non desistat mens tua cogitare, & os tuum loqui de iudicio. Corde porro sic tecum cogita: At quomodo respondere potero Iudici? Numquid reperietur peccator alius, vt ego? Quo pacto peccata mea delebo? Quo pacto ego dicere potero; sicut fecit, & docuit Dauid, dicens: Lauabo per singulas noctes lectum meum, & lacrymis meis stratum meum rigabo? Sic plora, & cogita, dicens: Sed qualia sunt horrenda illa tormenta, quæ dicit Scriptura? Qualis est fluuius ille igneus? qualis ignis ille inextinguibilis? Cuiusmodi tandem tenebræ illæ exteriores? Cuiusmodi stridores illi dentium? Cuiusmodi gehenna illa ignis? Qualis erit vermis ille numquam moriens? Qualis caminus ille ignis? E Et cui tandem ex istis loco, ego peccator destinandus ero? Hæc tecum meditare, ò fili, singulis diebus, noctibus, ac horis: & studiose in ieiunijs, vigilijs, & orationibus, ac lacrymis persiste; semperq. in cella sub silentio versare: & nō contemnas, neque relaxeris mi frater. Et si aliqui tibi detrahant, aut te derideant, vel spernant, aut deprimant: tu noli attendere ijs, sed ob oculos tibi constitue desideratum Sponsum tuum, & dicito: Dignus sum qui illudar: nam & Dominus meus illusus est, ac contumelijs affectus, consputatus, & cru-

Marginalia: 1. Thess. 5. & 2. Pet. 3. Iacob. 5. 1. Ioan. 2. — Matth. 24. 25. Luc. 12. — * vulg. Filius hominis veniet. — Matth. 24. 25. Luc. 12. Ibidem. Matth. 25. — Marc. 13. Luc. 12. 21. et Iacob. 5. &c. — Matth. 6. & Marc. 11. — Matth. 11. & 1. Ioan. 5. — Matth. 6. & Marc. 11. — PRAECEPTA SALVTARIA. — De Iudicio vniuersali semper meditandum. — D — Psalm. 6. & — Daniel. 7. & Apoc. 5. Mat. 8. 22. 25. Marc. 9. 13. Matth. 13. — Perpendenda sedulo semper. — Matth. 16. Marc. 14. & Luc. 22. 23. Ioan. 18. 19.

A crucifixus, odioq. a Diaboli discipulis habitus. Atque etiam nos docet Dominus, vt & nos iniuria affecti sufferamus; conuitijs ac maledictis excepti, benedicamus; & persecutionibus exagitati, sustineamus. Rursusq. memineris frater, Domini ad suos Discipulos dicentis: Si mundus vos odit: scitote quia me priorem vobis odio habuit. Sed quoniam ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Et iterum: Beati estis cum maledixerint vobis homines; & persecuti vos fuerint, ac vos oderint. Quin & cuncti per angustam hanc viam ambularunt Sancti. sicut ait Apostolus: quoniam ludibria & verbera experti sunt, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt: circuierunt in melotis, in pellibus caprinis: egentes, angustiati, afflicti, in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & in cauernis B terræ. Et tu frater, si sustinueris, & modicum * canonem tuum diligenter curaueris; vnà cum ipsis reperieris. Nolite ergo obtorpescere, quia odit vos mundus. Qui enim alios oderunt, infelicissimi sunt: at qui propter Christum odio habentur, felicissimi. Veniet enim, & reddet vnicuique secundum opera sua. Ait quippe Propheta: Veniet, & quis sustinebit diem introitus ipsius? Vere enim, vere formidabilis est dies aduentus eius. Audi quoque haud dissimile huic. Dicit enim Propheta Daniel: Throni positi sunt, & antiquus dierum sedit. Vestimentum eius candidum sicut nix, & capillus capitis eius quasi lana mũda. Thronus eius flamma ignis. mille millia adsistebant ei, & decies millies centena millia ministrabant ei; Iudicium sedit, & libri aperti sunt. Quis non reformidet diem illum? Quis horam illam non C pertimescat? Hic crebro, si clarius Tonitruum resonet, non sufferimus: at cuncti in terram præ horrore inclinamur atque deprimimur. Quis igitur tunc perferet: quando signa illa admirabilia, & obstupescenda contuebitur? quando virtutes cælorum commoueri adspicies, quando elementa dissolui videbis. quando cernes cælum vt librum conuolui: solem obscurari, lunam in sanguinem commutari; astra ex cælo decidentia, sicut folia è ficu: terram comburi; & quæcumque in ea, sunt opera. Quando tubam ex cælo horribilem resonantem, & eos qui a sæculo obdormierunt, excitantem audieris: quando cælos discindi, & Deum magno cum furore super peccatores reuelari contemplatus fueris. quando Angelos emissos, & circumcursantes, congregantesq. electos ex quattuor ventis, à summis cælis, vsque ad extremita- D tem eorum, conspexeris. quando thronum horribilem paratum, iustumq. Iudicem sedentem contuitus eris. quando omnem humanam naturam coram ipso, magno timore atque tremore congregatam videris. Mihi credite, fratres mei carissimi; multis digna est lacrymis, varijsque suspirijs dies illa: quando commiserandam & lugubrem horam illam contuebimur: quando nos ab inuicem Iudex separabit, sicut pastor oues segregat ab hœdis. Tunc parentes segregabuntur à filijs, & filij a parentibus. Tunc fratres separabuntur a fratribus, & amici ab amicis, consanguineiq. à familiaribus. Tunc Clerici ab alijs diuidentur clericis, Episcopi a Coepiscopis, Diaconi ab alijs Diaconis: & Subdiaconi, Cantores, atque Lectores, à seinuicem. Tunc quoque coniuges à se mutuo separabũtur cum lacrymis. Tunc Reges plorabũt & Prin- E cipes, magna hic factitantes, & vitam cum iniustitia & aliorũ iniuria degentes, propriosq. ac eiusdẽ fidei fratres opprimentes. Tunc sanguis eorũ, qui ex Episcoporũ, & pastorũ, ac Presbyterorũ negligentia perierunt, ex eorũ manibus requiretur. Tunc quod quisque talentũ accepit, & apposuit, repetetur. Et omnis quidẽ Christianus, de ijs quæ audiuit atque accepit, exquiretur: præcipue autẽ Pontifices, Sacerdotes, & Leuitæ: nam potentes potenter tormenta patientur. Tunc quisque cum timore atque tremore consistet, caput demittens, & sententiã aduersus ipsum proditurã exspectans. Tunc adspiciet, quomodo honorabuntur

Marginalia: Matth. 5. & Luc. 6. — Ioan. 15. — Matth. 5. — Heb. 11. — Ibidem. — * al. & modico tempore canonẽ solicite curaueris. — Matth. 5. Matth. 16. & Rom. 2. — Malach. 3. & Ioel. 2. — Daniel. 7. In vulg. & edit. 70. paulo aliter. — De Tonitrus vehementiore. — Matth. 24. & Luc. 21. — Apoc. 6. & c. — Ibid. — 1. Cor. 15. & 1. Thessal. 4. — Matth. 24. Luc. 21. Dan. 7. & Ioel. 2. 3. Apoc. 20. — Matth. 25. Ibid. — Separatio funestissima. — NOTENT PASTORES, ET EPISCOPI. — Matth. 25. Sap. 6. — Notanda, sæpeque pensanda.

buntur, qui in ieiunijs, & vigilijs, lacrymis atque orationibus decertauerint: tum etiã qualia à Rege oblectamenta atque solatia accipient. Et suspirans, dentibusq. stridens, dicet: Quomodo ego miser non decertaui exiguo illo vitæ meæ tempore: at in negligentia pertransiui dies meos? nunc autem quò me ire deceat, ignoro; anne ad supplicium? Hæc porro ipso secum cogitante, a Rege prodit sententia, dicens: Quod quisque seminauerit, hoc & metet. Tunc qui hic seminauerint in lacrymis, in exultatione illic metent. Tunc quisque abibit, quò & opera eius. Constituta quippe vniuscuiusque coram ipso erunt opera, sic ad eum dicentia: Tu nos fecisti, o miser. Debuisses tuis nos deleuisse lacrymis. Scripturam audisti dicentem: Veniet hora, vt reddat vnicuique secundum opera sua. & irrisisti eiusmodi dicentes. Age nunc igitur, & fructus laborũ tuorum percipe. Tunc abibit vnusquisque ad locum propriũ, quem sibi ipsi præparauit, implebiturq. Scriptura, dicens: Tunc loquetur ad eos in ira sua; & in furore suo conturbabit eos. Qui verò præparati fuerint, non conturbabuntur; sed cum fiducia clamabunt: Paratus sum, & non sum turbatus. At qui imparati exstiterint, horrore turbabuntur terribili, dum illud audient: Discedite a me maledicti, in ignem æternum. Tunc abibunt, hi quidem in tenebras exteriores: alij autem in gehennam ignis: alij verò in stridorem dentium, & in reliqua supplicia; propellentibus eos cum diligentia ac festinatione Angelis, & ad eos dicentibus: Sicut oues, facti estis inferni: mors depascet vos. Alij porro abibunt dentibus stridentes; & post tergum crebro respicientes. cernẽtesq. quo pacto separati sint, abducẽtur: nullusq. qui auxiliari ibi possit, reperietur. Vbi cunctæ tunc mundi opes? Vbi potentia Regum? Vbi Principum temeritas? Quomodo nusquam tunc apparebit, qui adiuuare possit dilectos? Vbi tunc qui genuit, pater? Vbi quæ peperit, mater? Vbi germani fratres? Vbi amici? Vbi consanguinei? Vbi turbæ? Vbi, qui in diuitijs gloriantur? O quantis digna erit lacrymis, atque suspirijs hora illa. Propter istam horam, dicebat Dominus: Beati qui nunc lugent ac plorant. Tunc fratres, qui fiduciam inuenerit, vere beatus erit. Tunc beati Apostoli, super solem resplendebunt: Prophetæ exhilarabuntur, & Martyres coronabuntur. Tunc apparebunt, etiam qui hic in montibus ac speluncis, cauernisq. terræ occultati fuerunt. Greges * beatorum Monachorum, qui mundo renuntiarunt, in exultatione cum Angelis choros ducent. Similiter qui in speluncis se ipsi per lacrymas, & vigilias, atque orationes, confecerunt. Qui hic viles fuerunt, & obscuri: ibi clari comparebunt, & cum fiducia. Qui hic inglorij & contemptibiles: ibi cum gloria erunt atque honore. Qui hic pauperes & mendici: ibi diuites atque dilecti. Qui hic patriam reliquerunt, & cognationem, ac fratres, & delicias: ibi regno cælorum perfruentur. O quàm felices, immò felicissimi sunt Monachi, qui hic affliguntur: & illic regnum rapiunt. Nam hic in speluncis, & cellis, ac montibus sine intermissione Deum glorificastis, eique deseruistis, non solum viri sed etiam mulieres, genus fragile & imbecillum: illic verò, cum Angelorum choris eum rursus collaudare promeriti estis. Christum desiderastis, seculo vos abdicastis, recessistis ex mundo, habetis Christum. Nemo enim est, inquit, qui reliquerit domum, vel Fratres, aut filios propter me, qui non centuplum in præsenti seculo accipiet: & in futuro, vitam æternam possidebit; sicut ait Dominus. Ipsi gloria, in secula seculorum.

A.M.E.N.

Gal. 6.
Psal. 125.
Matth. 25.
Apoc. 14. 20.
Matt. 16. 24. 25. & Rom. 2
Psal. 2.
Psalm. 118.
Matth. 25.
Tormentorum genera, ac loca varia Inferni.
Psal. 48.
Obseruēt hæc diuites, atque potentes.
Patheticon valde ac luctuosa.
Matth. 5. & Luc. 6.
** al. Conuentus sanctorum Monachorum.*
Antitheses graues, & consolatoria.
Felicitas illorum, qui abdicato seculo, Deo hic inseruiunt.
Matth. 19. & Marc. 10.

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

RESIPISCENDVM à peccatis, vitamq. nostram dum tempus suppetit, serio emendandam, ac Deum nobis reconciliandum docet, modumq. reconciliandi proponit. Et vt terrorem cunctis incutiat peccatoribus, eosque à peccando deterreat, ac reuocet, formidabilem illum extremi Iudicij diem oculis omnium subycit, illiusq. certitudinē plurimis irrefragabilibus Scripturæ vtriusque Testamenti auctoritatibus plene probat atque demonstrat: Ac quantam ibi quilibet, præsertim vero qui hic alijs præfuerunt, & animarum curam sustinuerunt, rationem reddituri sint, euidenter atque efficaciter ostendit; separationisq. illius luctuosissima postremæ, non sine commiseratione, affectusq. commotione lamentabiliter meminit. Et denique varia Tormentorum inferni genera, ac B *loca peccatoribus reseruata percenset; felicitatemq. illorum qui serio in hac vita Deo inseruierunt, exponit. De quibus, plura apud nostrum Auctorem reperies similia Tomo primo, præsertim in Tract. De abrenunciatione in sacro Baptismo facta, & quo pacto ea à nobis requiretur in die Iudicij, &c. vbi etiam prolixe agitur de varijs Tormentorum locis, atque generibus inferni: ac deinde de præmijs iustorum, post hanc vitam, &c. Necnon in Sermonibus de Iudicio extremo, nostrisq. ibi Scholys, quò in cæteris studiosum Lectorem remittimus. Reperitur autem iste Sermo græce in antiquo MS. Codice Vatican. sub num. 587. post Paraneses in fine: quare & hic post omnes Paraneses (quibus præsens liber plenus est) eumdem reponere, Tomumque hunc nostrum secundum illo ipso concludere visum est: quamquam tamen & locus ipsi non minus proprius, habita ratione Argumenti (quod est de extremo Iudicio) assignari post alios Sermones etiam de futuro Iudicio, immediate potuisset, qui sunt sub finem Tomi primi.*

Canonem vnum retine, sicut etiam Sancti fecerunt Patres, qui ad quinquaginta, & C vltra annos, suum non mutarunt canonem ac regulam, &c.] *Feruorem & perseuerantiam antiquorum Patrum, in bonis vitæ institutis, regulisq. monasticis recte, debiteq. seruandis proponit, eorumdemq. vestigys serio insistendum monet, ac vias capessendæ salutis magis opportunas ostendit, patefacitq. Quibus simillima ab eodem adducuntur in longissimo pulcherrimoque. ascetice Serm. tom. 3. cuius initium est. Ὁ πόνος ἀναγκάζει με λαλεῖν, &c.* i. Dolor me in verba compellit, &c. *vbi mox in initio, Patrum antiquorum rectæ vitæ instituta commemorat ac celebrat, dicens:* Siquidem institutionem illam sanctam, quæ in diebus Patrum nostrorum vigebat, quis pro rei dignitate recensere posset? qui vniuersam terram sicut luminaria quædam resplenduerunt, &c. *Magisque huc faciunt, ac quadrant, postea ibidem adducta, in hæc verba:* Eia ergo carissimi, inter multitudinem tepore atque ignauia obtorpescentium, mensuram amplectamur; ac canonem, seu regulam illam bonam, sanctam, atque perfectam antiquorum nostrorum Patrum. Ne hodie abstinentiam secteris, & cras conuiuia celebres, atque frequentes, &c. *Quibuscum per omnia quasi consonant, quæ non multo post* D *ibidem consequuntur, sub tenore verborum eiusmodi:* Propterea enim perfecti Patres, fundantes semetipsos, per vnam regulam in omnibus, perfecti inuenti sunt. Quidquid a principio assumpserunt, ad finem vsque vitæ nullis externis distracti rebus integrum, ac sanctum propositum seruare conati sunt. Vsque ad quinquaginta enim annorum, & amplius numerum excedentes, in nullo assumptam semel regulam mutauerunt, &c. *In quibus autem illa consistebat regula, ipse consequenter ibidem declarat ac docet. De cuius etiam Regulæ obseruatione, Patrumq. antiquorū imitatione, longe postea ibi sic habetur:* Sed esto (inquit) obediens, & imitator perfectorū ac spiritalium Patrum, & regulam illorum sedulo exquire, &c.] *Pro quorum omnium illustratione, ac confirmatione maiore faciunt, quæ ab eodem alibi in medium adferuntur, ac potissimum in Sermone de Sanctis quibusdam Patribus, qui eius temporibus in Domino obdormierunt, cuius principium est:* Cor mihi dolet: compatimini mihi fratres benedicti, &c. *quo Sermone, Patrum antiquorum vitam perfectam in exemplum proponens, seculi præsentis malitiam vehementer deplorat, remediaq. optima quibus cum Deo in gratiam homines* E *redire possint, demonstrat, &c. Sicut etiam hoc ipso præsenti loco, cui in plurimis hactenus hinc inde ex eiusdem doctrina, à nobis producta longe simillima sunt: vt vel ex ijs satis liqueat, quàm sibi in eadem doctrina vbique Auctor sit similis, vti etiam sæpe in ijsdem quasi verbis adducendis, præsertim dum res atque sententias easdem alias, atque alijs locis repetit.*

Ecce veniet, & quis sustinebit diem introitus eius? aut quis stabit in conspectu ipsius?] *Verba sunt Prophetæ Malachiæ cap. 3. quibus extremi Iudicij denunciatur dies. Leguntur q. illa in edit. 70. ad verbum magis sic:* Ecce venit, dicit Dominus omnipotens: & quis sustinebit diem introitus eius? aut quis forte poterit, vt aspiciat eum, &c.] *at in vulg. paullo aliter, hoc modo:* Ecce venit, dicit Dominus exercituum: & quis poterit cogitare

diem aduentus eius? & quis ſtabit ad videndum eum? &c.] *Quem hic locum tranſtulimus, vt eſt in Græco textu Auctoris, licet & ab illo idem alibi, etiam aliter legatur atque aliter, ſicut ſuis conſtare poterit locis.* A

Non tardat Dominus promiſsionem, ſicut quidam tarditatem exiſtimant: ſed patienter agit, nolens quemquam perire; ſed omnes ad pœnitentiam reuerti.] *Locus citatus eſt 2.Pet.3. vbi in vulg. paullo aliter ſic reperitur:* Non tardat Dominum promiſsionem ſuam, ſicut quidam exiſtimant: ſed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, &c.] *Vbi inter alia, nota nomen illud (τὴν βραδυτῆτα .i. tarditatem) in vulg. lat. non adhiberi, quod tamen etiam reperitur poſitum in Sacro Cod. græc. 2. Pet. 3. ſicut & hoc loco apud S. Ephræm, & non ſemel alibi apud eumdem: ac paſſim apud alios SS. Patres præſertim Græcos, vt mirum ſit ibi Latine appoſitum non eſſe. verumtamen, &c.*

Dicit enim Propheta Daniel: Throni poſiti ſunt, & antiquus dierum ſedit, &c.] *Locus qui citatur, eſt Prophetæ Daniel. cap. 7. vbi inter lectionem Auctoris, & edit. 70. ac vulg. lat. aliqua in ſequentibus notanda occurrit varietas: veluti ibi:* Thronus eius flamma ignis. mille millia adſiſtebant ei, &c.] *Vbi in edit. 70. ſic legitur:* Thronus eius, flamma ignis: rotæ eius, ignis flagrans: flumen ignis trahebat in conſpectu eius. mille millia deſeruiebant ei: & dena millia denorum millium aſsiſtebant ei, &c.] *At in vulg. hoc modo:* Thronus eius, flammæ ignis: rotæ eius, ignis accenſus. Fluuius igneus, rapidusq. egrediebatur à facie eius: millia millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſsiſtebant ei, &c.] *Vbi etiam* (Dena millia &c.) *vt eſt hic apud 70. legit S. Auguſtinus. necnon Iuſtinus aduerſus Tryphonem. & Dionyſi. Areopag. de cæleſti hierarch. cap. 18. & Tertullian. aduerſus Praxeam, habet:* Millies centies centena millia aſsiſtebant ei, & millies centena millia apparebant ei, &c.] *Quas hic lectionum varietates, vel ideo adducere viſum fuit, quòd iſte locus Danielis ſæpius ab Auctore alibi citetur, interdum quidem plene, & interdum etiam breuitatis cauſſa, quibuſdam prætermiſſis, vt etiam hoc loco.* B

Hic crebro, ſi clarius tonitruum reſonet, non ſufferimus: at cuncti in terram præ horrore inclinamur, &c.] *Argumentum eſt à minori ad Maius. q. d. Si vehementiorem aliquem Tonitrui ſonum atque fragorem ſufferre nequimus; ſed eo deterriti in terram inflectimur atque deprimimur: quanto magis exhorreſcemus ad ſigna illa admirabilia & expaueſcenda, quando virtutes cælorum commouebuntur, & elementa diſſoluentur. quando Tuba illa, ex cælo horribilis reſonabit, & omnes ad diſtrictum illud Iudicium vltimum vocabit, &c. Quibuſcum etiam plane conſonant, quæ idem habet Auctor tomo 1. in Serm. de ijs quæ poſt Crucem reuelanda ſunt, in formidabili illo ſecundo Aduentu Domini noſtri Ieſu Chriſti. ibi:* Et nunc quidem ſæpe ſi coruſcatio, ſeu fulgur aliquod oriatur, aut Tonitruus clarior, ac vaſtior audiatur; omnem mox timore percellit hominem, cunctique in terram procumbimus. Et ſi tantilla nos adeo exterrent: quomodo obſecro tunc ſuſtinebimus, quando Tubæ illius clangorem ex cælis audiemus, ſuper omnem coruſcum atque Tonitruum horribiliter reſonantem, cunctoſque qui a ſeculo obdormierunt excitantem, &c.] *vbi plura hiſce ſimilia, valdeque ad rem præſentem facientia inuenies.* C D

Tunc abibunt, hi quidem in tenebras exteriores: alij autem in gehennam ignis: alij vero in ſtridorem dentium, &c.] *Varia Tormentorum Inferni genera ac loca inſinuat Auctor, de quibus aperte magis, ac plene per eum tractatur Tomo 1. in Reſponſ. ad Interrogationem: An plura ſint Tormenta, ſuppliciorumq. inferni loca, ac genera? ibi:* Varia eſſe Tormentorum loca, ex Euangelio nouimus: Sunt enim tenebræ exteriores: vnde liquet etiam alias eſſe interiores. Gehenna ignis, locus alius: ſtridor dentium, locus proprius, &c.] *vbi abunde de his agitur, ſicut & in noſtris ibi Scholijs, præſertim in illum locum:* Quemadmodum peccatorum ſunt differentiæ: ita & Tormentorum varietates, &c.] *vbi plures Auctoritates huc facientes, ad longum produximus. quibus etiam valde conformia ſunt, quæ S. Baſilius Magnus adducit in Sermone de Futuro Iudicio, qui in fine Tomi primi Operum S. Ephræm a nobis adiunctus eſt: necnon Chryſoſtom. in cap. Matth. 22. homil. 42. circa finem, ac ſæpe alibi. quibus omnibus valde confirmatur doctrina noſtri Auctoris, qui hic vt etiam alibi, poſtquam de impiorum egit pœnis; etiam in fine de piorum atque iuſtorum tractat meritis, ac præmijs: quibus perfrui, nobis omnibus, meritis atque interceſſione S. Patris Ephræm, & omnium Sanctorum, concedas Altiſſimus.* E

TOMI SECVNDI, ET SCHOLIORVM IN ILLVM,
F I N I S.

SAN-

SANCTI ABBATIS * AMMONAE CAPITA PARAENETICA DECEM ET NOVEM.

* al. Ammonis

Eodem G. Vossio Interprete & Scholiaste.

OBSERVA teipsum diligenter Cariſſime, tamquam confidens & credens, quòd Dominus noſter Ieſus, cum eſſet Deus, ineffabilemq. haberet gloriam atque magnificentiam, typus nobis factus ſit ac forma, vt inſiſtamus veſtigijs eius: vehementer * ac ſupra modum ſeipſum propter nos humilians, dum formam ſerui aſſumpſit: paupertatemq. haud immodicam, ac verecundiam pro nihilo ducens; varias quoque contumelias, atque confuſiones ſuſtinuit. Et ſicut ſcriptum eſt: Tamquam ouis ad occiſionem ductus eſt: & quaſi agnus coram tondente ſe, ſine voce, ſic non aperuit os ſuum. In humilitate eius iudicium ſublatum eſt. Mortemq. propter nos ſubijt, multis cum opprobrijs: vt & nos ob mandatum eius, ac pro peccatis proprijs alacriter ſufferamus, ſi quis nos quicumque * is tandem ſit, iuſte ſiue iniuſte contumelijs ignominiaue afficiat; aut in egeſtatem redigat, aut vituperet, aut ad mortem vſque verberet. Vtque inſtar ouis ad occiſionem ductæ, & vt iumentum * mutum, omnino non contradicamus: ſed potius ſi fieri poſſit obſecremus: ſin minus, ſaltem multa cum humilitate taceamus.

CAP. I. — * ὑπερβαλλόντως. — Philipp. 2. — Eſa. 53. & Act. 8. — * ὅπως δή ποτε. — * κτῆνος ἄλαλον.

DILIGENTER teipſum cuſtodi: magnum lucrum, atque ſalutem animæ tuæ credens eſſe, opprobria atque ignominias, humiliationesq. propter Dominum illatas perferre. quare prompte, conſtanterq. eas tolera, cogitans te etiam plura meruiſſe pati, propter peccata tua: beneficijq. plane loco reputa, quòd habitus ſis dignus, qui aliquid patiaris, ac ſufferas propter Dominum. fortaſſe * enim per multas tribulationes, & ignominias, etiam vnico temporis momento, imitator fies paſſionis Domini Dei tui. Et quoties memineris eorum qui afflixerunt te: tamquam à quibus magna tibi lucra ſint parta, pro ijs omnibus tota mente tua, & in veritate, intercede; & omnino ne quid cogites aduerſus quempiam. Si quis porro te honore affecerit, atque laudauerit: dole & ora, vt ab onere iſto protegaris. Sicq. in quacumque re gloriam, aut eminentiam aliquam, quamuis * minimam continente, Deum aſſidue ex animo precare, & in veritate: vt longe à te faciat res eiuſmodi, indignum te eſſe, atque infirmum reputans. Semperq. modeſtiores mores, viuendiq. * rationes ſedulo ſcrutare: ac in ijs teipſum accuſa dolenter, atque humiliter, & ſine ſuperbia, tamquam morti proximus, & mundo huic iam mortuus; & quaſi cunctis abiectior, peccatisq. magis obnoxius eſſes. Hæc enim magna animæ tuæ lucra erunt.

CAP. II. — * τάχα γὰρ διὰ, &c. — NOTA. — * ἕως λεπτοῦ τινος. — * τὰς ἀγωγάς.

SOLLICITE teipſum conſidera: vt quemadmodum magnam mortem

CAP. III.

ac perditionem animæ tuæ, supplicium q́; æternum: ita quamcumque ambitionem, & inanem gloriæ cupiditatem oderis, fastidiasque: vt & gloriam ac honorem, aut laudes ab hominibus affectare, aut teipsum existimare aliquid esse, aut quod bene viuas, aut aliquo sis melior, aut etiam par. Omnemq. turpem concupiscentiam, ac voluptatem carnalem etiam minimam, detestare; caueasque aspectum hominis, nisi necesse sit: vt vere teipsum obseruans, & in minimis te muniens, in grauiores molestias non incidas, neque prorsus tentationibus vincaris; & parua non despiciens, paruis succumbas.

Cap. IIII. TEIPSVM diligenter serua: vt pro peccatis tuis, tamquam vere lucrum magnum, salutem animæ, ac regnum celorum omnibus modis exquiras. Cunctisq. viribus coneris, vt mente, sermone, & opere, indumento ac habitu, teipsum humilies, imminuasq. veluti stercus, terramq. ac cinerem; omniumq. postremum, ac cunctis seruum: atque ita teipsum semper ex animo ac vere quouis Christiano ducas abiectiorem, & peccatorem magis, longeq. a qualibet virtute distantem. tecumq. sic cogita ac loquere: Ego in comparatione cum alijs Christianis, sum puluis; & velut pannus vilis mulieris menstruatæ, omnis iustitia mea: & nisi magna commiseratione ac gratia, misericordiam a Deo consecutus fuero; æterno potius supplicio, quàm vita dignus ero. Si enim iudicium mecum inire voluerit, sursum aspectum tollere non potero: nam ignominia plenus sum. Sicq. animam dolentem atque humiliatam retinens, quotidieq. mortem exspectans, assidue clama ad Dominum: vt multa sua misericordia animam tuam recte instituat; faciatq. tecum misericordiam: vt sic teipsum sentias doloris atque suspirij molestia confici, & numquam exhilarari, atque ridere. Ceterum vt risus tuus semper in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem: semper * subtristi atque demisso vulto incedito, dicens: Anima mea implera est illusionibus.

Esa. 4.

* σκυθρωπάζων.

Psal. 37.

Cap. V. OBSERVA teipsum accurate: vt teipsum quocūque Christiano contemptibiliorem, peccatisq. magis obnoxium ducas; & animam semper lugentem atque humiliatam, plurimumq. suspirantem habeas. vt semper sileas, & non loquaris: tenebrasq. æternas, ac ijs adiudicatos, ibidemq. plorantes; teq. quasi illis destinatum magis, quàm vitæ cogites, tamquam tanti supplicij reus esses. Deinde donec tempus est pœnitentiæ, quo adhuc liberari liceat a tremendis magnisq. illis tormentis: quasi iam moriens, & ibi mente existens, assiduum illum luctum ac planctum, multamq. illam tristitiam atque mœrorem anticipare contende. Et in te secundum voluntatem Dei, labores atque defatigationes animæ & corporis exquire; & in ijs assidue pro peccatis tuis operare: ac corpus quidem pro viribus, indesinenter manuum operibus, ieiunijsq. ac multis alijs, secundū Deum submissionibus occupatū retine. adimplensque illud: Erit omnium nouissimus, & omnium seruus. Animam verò, quantum tibi suppetunt vires, semper & assiduè in meditatione Scripturarum exerce: & inter meditandū, ex interuallo ingemisce, ac prolixius precare. Esto quoque ita semper collectus, ac si Sacro sanctis * Eucharistiæ mysterijs interesses: ne dæmones locum inueniant, immittendi cogitationes nequam, in cor tuum.

Marc. 9.

* σύναξιν τινῶν

Cap. VI. TEIPSVM diligenter serua: tamquam credens, quòd Dominus noster pro nobis sit mortuus, ac * reuixerit, & sanguine suo nos redemerit: vt & nos non amplius nobis ipsis viuamus; sed Domino, qui pro nobis mortuus est, ac resurrexit. & quasi confidens ac credens, te semper in conspectu eius versari: * conscientia verò quasi mortuus esses, & ex hoc seculo migrasses, & tamquam coram illo maneres, & assisteres semper.

* ἀνέζησε.

* τῇ συνειδήσει.

CVSTO-

A CVSTODI teipſum ſedulo: vt quemadmodum ſeruus cum timore atque tremore, & multa humilitate ſuum ſequitur Dominum; & non ſe mouet ab ipſo, ſed ſe promptum præbet, ad parendum eius voluntati: ſic quoque tu, ſiue ſtes, ſiue ſedeas, ſiue ſolus ſis, ſiue cum aliquo; te componas ſemper quaſi in conſpectu Dei verſeris, magno cum timore atque tremore corporis & animæ: vt omni tempore, corpus & animam in timore ac tremore poſſideas. Quantum autem ferent vires, mentem puram ſerua à cogitationibus improbis, & omni vituperatione; omniq. cum humilitate animi, ac manſuetudine, reuerentia atque ſciẽtia, & ſubmiſſione te geras in oculis contemplantis te: & nullam omnino fiduciam tibi arroges, propter peccata tua, ſurſum aſpiciendi. — CAP. VII.

B SEDVLO teipſum obſerua: vt, tamquam in conſpectu eius manens atque aſſiſtens, ſemper promptus ſis ad obediendum ipſius voluntati, ſiue in vita, ſiue in morte, ſiue in quacumque tandem tribulatione; multa cum animi alacritate atque propenſione, ac fide, quaſi ſemper magnas formidabileſq. tentationes inuadentes te, exſpectares, vſque ad magnas atque horribiles etiã anguſtias, tormenta, mortemq. tremendam. — CAP. VIII. *Diuinæ voluntati noſtra conformanda.*

ACCVRATE te cuſtodi; vt ſi quæ tibi res forte contigerit, ſiue verbo, ſiue opere, ſiue cogitatione ac mente, omnino propriam voluntatem non quæras; neque quietem: ſed Dei voluntatem diligenter ſcrutare; eamq. perfecte deſidera & perficere: licet tribulationem, vel etiam mortem continere C videatur: Nam mandatum eius, vita æterna eſt. — CAP. IX. *Iohan. 12.*

DILIGENTER te cuſtodi: vt, tamquam coram Deo ſemper conſtitutus, nihil abſque ipſius voluntate atque ſententia agas. Verùm ſiue comedere, ſiue bibere, ſiue dormire, ſiue aliquid * aggredi, ſiue quamcumque tandem rem facere velis; probes primùm, numquid ſecundum Deum ſit. Sicq. in cunctis ſermonibus tuis atque operibus confeſſionem ipſi faciens; per hoc, multam ergà ipſum affectionem, aſſiduitatemq. * habeas. — CAP. X. * παραβάλλειν τινί. * al. habebis.

SERVA teipſum accurate, tamquam ſciens ſcriptum eſſe: Serui inutiles ſumus; quod debuimus facere, fecimus. Vt ſi quid in Diuinis operibus egeris, D non quaſi propoſito ſtipendio, agas: ſed magna cum animi ſubmiſſione, tamquam vere ſeruus inutilis, ac multorum debitor. Et ſi quid forte egeris; teipſum ſemper, tamquam longe * abſis ab officio perſoluendo, reputa: & quaſi fere quotidie propria negligentia adijcientem peccatis tuis. Nam ſcienti bonum facere, & non facienti, peccatum eſt illi. Et quamdiu in mandatis Dei deficies, omni tempore ingemiſce: Deumq. intente & aſſidue precare; vt magna ſua miſericordia atque benignitate, indulgeat tibi peccata tua: faciatq. tecum ſecundum miſericordiam ſuam. — CAP. XI. *Luc. 17.* * πολὺ ἀποδέοντα ὧν ὀφείλεις. *Iaco. 4.*

DILIGENTER teipſum obſerua: vt quacumque in re affligaris, inuaſeritq. te dolor vel iracundia, ſileas & prorſus præter decorum non loquaris E quidquam, donec primum aſſidua deprecatione mitigetur cor tuum: atque ſic deinceps interpellabis fratrem. Si autem neceſſe tibi fuerit corripere fratrem; eumq. ira, ſiue * perturbatione concitatum videris; nihil ei loquaris, vt ne cum iracundia vehementius perturbetur. Quando porro conſtitutum & te, & illum in magna tranquillitate ac manſuetudine aſpexeris: tunc demum loquere, non quaſi reprehendens; ſed in memoriam, omni cum humilitate ac lenitate animi ei reducens: vt non loquaris verbum in iracundia oris tui. Certa ſemper, tamquam confidens, credenſq. te coram oculis Dei verſari, — CAP. XII. * ἀκαταστασία.

& quasi ſemper ipſum intuens. Sic eum treme ac time; cum ſcias te, ſi conferaris cum illius inexplicabili gloria & magnificentia, ſic fore, quaſi non eſſes, terram nimirum, ac cinerem, ſterquilinium, & vermem. A

CAP. XIII. SERVA teipſum ſedulo, tamquam credens Dominum propter nos, cum eſſet diues, mortuum eſſe, atque *reuixiſſe, ac pretioſo ſuo nos ſanguine redemiſſe. Et tu quaſi pretio emptus, non amplius tibi viuas, ſed Domino; ſisq. ſeruus eius perfectus in omnibus: vt perfectam aſſequaris in *perturbationes poteſtatem, & auctoritatem; ac tamquam iumentum mitiſsimum, quod ſine vlla contradictione ac reſiſtentia ſuo ſubijcitur Domino. Sic enim ſemper oportet nos eſſe in conſpectu Dei, ac perfecte humanis mori paſsionibus, omniq. carnali voluptati: nec penitus propriæ ſubſeruire voluntati, ſiue concupiſcentiæ; ſed voluntati Dei, eamq. cum primis exequi. vt hoc te modo cogites numquam eſſe liberum, aut tuæ ipſius poteſtatis: ſed quòd Dei ſis ſeruus, eiusq. te oporteat ſubdere, ac ſubſeruire voluntati. Serua te quoque, ac ſi quotidie & in horas exſpectanda foret tibi ſuperuentura aliqua tentatio, ſiue mors, ſiue tribulatio, ſiue magnum quodcumque periculum: prompte atque intrepide in ſimilibus te gerens, cogitanſque per multas tribulationes nos oportere in regnum intrare cælorum. B

* ἀνέζησεν.
* τὴν ἀπάθειαν
OBSERVATIO SALVTARIS.
Act. 14.

CAP. XIIII. DILIGENTER teipſum cuſtodi, quaſi ſemper in oculis Dei verſareris: vt ſi quid tibi forte acciderit, ſiue opere, ſiue ſermone, ſiue cogitatione; omnino propriæ voluntati, atque quieti indulgere non ſtudeas: ſed Dei potius volũtatem ſedulo integreq. perficere contendas, quamuis etiam laborem continere videatur: eamq. tamquam vere regnum cælorũ, ac coronam vitæ, perfecte deſidera quouis tempore perficere; credens toto corde, illud omnẽ prudentiam humanam vtilitate ſuperare. Nam mandatum Domini, vita æterna eſt: & qui diligunt ipſum, non minuentur omni bono. C

Iohan. 12.
Pſal. 33.

CAP. XV. SERVA teipſum ſedulo, tamquam in conſpectu Dei continuo eſſes, vt nihil abſque eius ſententia agas: ſed ſi quid forte facere volueris, ſiue operando, ſiue loquendo, etiam quodcumque minimum: ſiue in aggrediendo, ſiue conuerſando cum aliquo, ſiue etiam dormiendo, ſiue quodcumque tandem aliud agendo; primum probes oportet, an iuſta ſit neceſſitas, aut Dei voluntas iſta. Sicq. tua coram Deo, magno cum timore atque tremore confitere, atque communica: vt eo modo veram erga Deum affectionem, & cum eo conſuetudinem habeas. in omnibusq. ſermonibus tuis, atque operibus, confeſſionem eiuſmodi facito. Et ſi cognoueris te in agendo, iſtos prætergreſſum eſſe fines: mox pœnitentiam agere atque dolere, & precari Deum contendes vt corrigaris. atque ita te diſcutiens, non cito *pecces. D

OBSERVA.
* *al. peccabis.*

CAP. XVI. ACCVRATE te ſerua, tamquam perpetuo in oculis Dei conſtitutus: vt à nemine quidquam ſperes, niſi ab ipſo ſolo, cum fide. Et ſi quid forte volueris, Deum roga: vt contingat quod deſideras, iuxta ipſius voluntatem. Et in quibus reperis, hoc eſt, vbi aliquid aſſequeris boni, ſemper Deo gratias age; quippe qui id tibi ſit largitus. Et ſi aliquo indigeas, omnem tuam ſpem in hominem ne collocaueris. neque omnino contriſteris, aut alicui obmurmures: ſed alacriter, conſtanterq. perferas; hoc tecum reputans, quòd propter peccata tua, multis tribulationibus atque anguſtijs dignus ſis. Verumtamen ſi tui Deus miſereri voluerit: poterit & *in exiguo, & in magno omnem indigentiam ac neceſſitatem tuam adimplere. E

NOTA.
* καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μείζονι.

Cap. xvii.

A Diligentem te præbe, atque obserua: ne quid accipias, de quo non certus sis, quòd Deus illud dederit tibi. Et quæ consideras, ex fructu iustitiæ, & cum omni caritate ac pace emanare; illa suscipe: quæ autem ex iniquitate, atque cum pugna ac dolo, & * simulatione fieri cernis; repelle & proijce abs te huiusmodi: cogitans melius esse exiguam partem cum timore Domini, quàm multa * germina cum iniquitate possidere.

* hypocrisi.

*al. multos fructus iniquos.

Cap. xviii.

Teipsum fideliter serua, & tamquam magnum tibi certamen negotiúq. reputa, semper tacere, tibiq. per omnia silentium imponere, in quacumque vel * minima re: etiamsi dicendum dumtaxat esset, vbi est hoc? vel quid est istud? At si necessarium tibi fuerit aliquid loqui: vbi tecum primum perpen-B deris, an rei necessitas, an ratio, an Dei voluntas id postulet, tum demum loquere: id enim tunc melius est, quàm tacere. Atque ita prius confitere atque communica cum Deo, loquendi caussam: sicq. deinde loquere, tamquam Dei voluntati deseruiens atque obsequens. Aperi os tuum ad verbum Dei, & loquere siue paruo cum viro, siue magno, omni cum humilitate ac mansuetudine. Et in loquendo, adhibe vultum & cogitationem, cum sermone * venerando atque modesto: vt si alicui reddaris obuiam, vno aut altero eum alloquaris verbo cum charitate, ac de cætero taceas. Et si quid ex necessitate rogeris: ausculta, & nihil amplius.

* ἕως λεπτοῦ τινός.

Tacendum, & loquendũ quando, & vbi.

* graui, eoque modesto.

Cap. xix.

Serva teipsum diligenter: vt sicut abstines a fornicatione, ita quoque C te contineas à concupiscentia oculorum, auditus, & oris: vt oculos quidem operi tuo solum intentos retineas; neque attollas suspiciasue, nisi vbi iusta tibi adfuerit necessitas: In fœminam vero, vel marem formosum; prorsus ne defigas oculos, sine magna necessitate. Aures noli præbere detrahenti de alicuius fama; vt neque inutilibus colloquijs. Ore autem continuum silentium serua: vt ita agens, misericordiam a Domino Deo tuo consequaris. Cui gloria atque potentia, in secula seculorum. Amen.

Oculorum custodia, qualis.

SCHOLIA.

D Sancti Abbatis Ammonæ, &c.] *Nota Auctorem præcedentium Parænaticorum capitum fuisse Ammonam siue Ammonem egregiæ sanctitatis Monachum atque Abbatem, qui tempore Constantini Magni vixit: cuius animam in cælum deferri conspexit S. Antonius; vt grauis de eo testatur Auctor Athanasius, in vita Sancti Antonij. De hoc porro Ammone Aegyptio in montibus Nitriæ quiescente, admirabile illud inter alia adfertur atque narratur, quòd inter eos quorum eximia continentiæ laus etiam post contractum Matrimonium scriptis Sanctorum & antiquorum Patrum celebratur, principem quemdam locum ille obtineat: quippe qui prima nuptiarum nocte, propositis Sponsæ virginitatis commodis, meritis ac præmijs; tantum & tam admirabilem continentiæ ardorem atque amorem in animo menteque eius accendit; vt nec ea nocte, neque vllo vmquam per totam vitam tempore, liberis procreandis operam dederit: sed totos decem & octo annos in ijsdem commorantes ædibus, virgines in summa castitate permanserint: quibus iam transactis, illa consentiente, ille eremum petijt, vbi sanctissime vixit, vitæq. cursum tandem feliciter per-E soluit: cuius animam in cælum ferri (vt iam dictum est) conspexit S. Antonius. De quo plura vide apud Palladium in historia Lausiaca, cap. 8. &c. ac apud Socratem lib. 4. cap. 18. vbi de mira Ammonis, eiusq. coniugis continentia agitur, sicut etiam apud Sozomen. lib. 1. cap. 14. &c. Cæterum quia rara lectuq. dignissima sunt, quæ de illo. S. Athanasius in vita S. Antonij conscripsit, visum est ipsiusmet hic verba referre, quæ sunt talia:* Alio rursus tempore, cum S. Antonius sederet in monte, & oculos in cælum tetendisset; vidit nescio quam animam, collætantibus in eius occursum Angelis, ad cælum pergere: cuius spectaculi nouitate stupefactus, beatum dixit Sanctorum chorum, orauitq. vt sibi rei præsentis agnitio panderetur: & statim ad eum vox cælitus facta est, dicens, illam esse Ammonis Monachi animam, qui Nitriæ morabatur. Erat autem Ammon vir grandænus, qui perseueranter à pueritia vsque ad

senectutem in sanctitate vixerat. Itinere quoque dierum tredecim spacio à Nitria locus, in quo residebat Antonius, diuidebatur. Aspicientes autem eum Monachi admirantem, qui venerant deprecati sunt, vt caussam hilaritatis referret. Quibus ait, modò Ammonem quieuisse; quem ob frequentem eius ad Antonium, commeatum, ac propter celebritatem indultorum ei à Domino signorum, optime nouerant, &c.] *ac paullo ibidem post:* Monachi vero, quibus dixerat Antonius de morte Ammonis, notarunt diem: & venientibus è Nitria fratribus post dies triginta, sciscitantes, repererunt illo die illaque hora obdormisse Ammonem, qua animam eius in cælum ferri Senex conspexerat, &c.] *Hæc de illo, in vita S. Antonij Athanasius, qui & de eodem Ammone præclarum illud enarrat miraculum, quòd ab altera fluminis ripa, in alteram absque nauigio, vel fluctuum calcatione diuinitus eodem momento translatus sit, &c.]*

Capita parænetica decem & nouem.] *Parænetica, siue admonitoria ac cohortatoria ista Præcepta decem & nouem, in duobus antiq. mnss. Græc. altero Vatican. & altero Cardin. Sirleti reperimus, ac quidē S. Patris nostri Ephræm operibus inserta, & S. Abbati Ammoni Aegyptio (qui sub Constantino Magno fuit) adscripta: Sicut & quæ postea adiunguntur Sanctorum & antiquorum Patrum Apophthegmata Græc. in alio antiq. MS. Cod. Bibliothecæ Cryptæferraten. etiam S. Patris Ephræm Operibus in calce eiusdem libri adiecta: quæ ideo ne plane intercidant, nobisq. depereant; hic quoque ad calcem Secundi huius Tomi Operū S. Ephræm, per modum τῆς προσθήκης .i. appendicis, è Græco Latine per nos iam primū reddita, adiūgere, & publicæ vtilitati, grateq. posteritati prodere atque relinquere, & quidem vtiliter (vti confidimus) visum fuit. Dicuntur autem illa Abbatis Ammonæ siue Ammonis (nam vtroque modò ac nomine antiquitus ille appellatus reperitur) capita hic Parænetica, siue admonitoria, & cohortatoria: quòd quæ pro salute animæ agenda sunt, serio præcipiant, moneant, & ad illa adhortentur: sicut contra, ab ijs etiam quæ vitanda sunt, & omittenda, dehortantur. à Græco verbo παραινέω, quod significat præcipio, commonefacio, adhortor, iubeo, instruo, doceo, &c. Hinc & Parænesis (παραίνεσις) idem quòd præceptio, adhortatio, commonitio, instructio, &c. vnde nomina hic apte rebus (de quibus agitur) conuenire, recteque illa decem & nouem Capita parænetica dici, vnicuique ex hic contentis liquido constabit: ad quæ legenda atque obseruanda (quia pulchra & vtilia sunt, lectuque digna) pios hic Lectores remittimus, inuitamus, & commonefacimus.*

APOPHTHEGMATA ATQVE ENARRATIONES SS. ET ANTIQVORVM PATRVM,

Sunt in græco antiq. MS. Cryptofer. sub litt. ΠΙ.

Quæ plurimum saluti conducunt animæ.

*ψυχωφελῆ.

Eodem Interprete & Scholiaste G. Vossio.

A

SANCTVS Antonius olim in Eremo constitutus, ac torpori varijsq. cogitationum tenebris obnoxius, sic ad Deum locutus est: Domine, cupio saluari, & non me sinunt cogitationes improbæ. quid in tribulatione mea agam? & quo pacto salutem consequar? Paullulumq. foras digressus, vidit quemdam Antonius tamquam seipsum, sedentem & operantem; ac deinde cessantem ab opere, & orantem: rursusq. considentem, & * catenas operantem; ac iterum opus suum relinquentem, atque orantem. Erat autem Angelus Domini, ad dirigendum instituendumq. ac protegendum Antonium missus. Audiuitq. Angelum sibi dicentem: Sic fac, & viues. Quo audito, valde gauisus est: confidensq. sic faciebat, & saluabatur.

I. Eadem sunt in vita S. Antony. apud Athanas.

* τὰς σειρὰς.

B

ROGAVIT quidam Abbatem Antonium, dicens: Quid obseruando, Deo gratus ero? Cui Senex: Quæ mandauero tibi, serua. Quocumque abieris, Deum semper præ oculis habeto. Et quodcumque aggressus fueris opus, diuinæ cum primis Scripturæ testimonio illud conforma. Et quocumque in loco consederis, non te cito inde moueris; sed in eo permane. Hæc tria serua, & viues.

II. Tria seruanda proponuntur.

DIXIT Abbas Pastor, à beato Antonio Abbate solitum dici: in eo magnum hominis opus * atque officium situm, vt suum quo grauatur errorem, coram Deo proijciat; exspectetq. semper tentationes, ad extremum vsque vitæ spiritum.

III. * τὴν ἐργασίαν

C

DIXIT Abbas Antonius: Vidi cunctos inimici laqueos super terram expansos. suspiransq. aiebam: quis superabit illos? Dictumq. est mihi: Humilitas illos superabit, & non attingent eam.

IIII.

DIXITQVE rursus: Ego non amplius timeo Deum, sed diligo: Nam dilectio foras mittit expellitque timorem.

V. 1. Ioan. 4.

ABBAS Arsenius, cum adhuc in palatio versaretur, sic Deum precatus est: Dirige * me Domine, vt saluari queam. Et vox ad eum descendit: Arseni,

VI. * al. Deduc me

seni, homines fuge, & saluaberis. Qui vita solitaria arrepta, recedens, iterum eumdem orauit sermonem ad Dominum, dicens: Audiui vocem mihi dicentem: Arseni * fuge, tace, & quietem sectare; nam cæ radices sunt, quibus vitatur peccatum. A

* φεῦγε, σιώπα, καὶ ἡσύχαζε.

VII. DIXIT Abbas Antonius: Existimo corpori naturalem inesse motum sibi permixtum, sed non operatur renitente anima. Solum autem in corpore motum, * perturbationis ac passionis expertem designat. Est enim & alius motus, in nutriendo & calefaciendo corpore, cibo potuq. consistens: vnde calor sanguinis, corpus ad actionem excitat. Ideoq. dicebat Apostolus: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Rursusq. Dominus in Euangelio, Discipulis præcipiens: Attendite, inquit, vobis: ne forte grauentur corda vestra, in crapula & ebrietate. Est porro & alius motus, qui ex insidijs & inuidentia Dæmonis, certantibus * infertur. Vnde scire oportet, triplices esse motus corporeos, naturalem vnum, ex delectu ciborum alterum, tertium vero à dæmonibus. B

* ἀπαθῆ κίνησιν.
Ephes. 5.
Luc. 21.
Rom. 13.
* ἀγωνιζομένοις.

VIII. DIXIT Abbas Geruntius, de * Saxo: quòd multi voluptatibus carnis tentati, non tamen corporum coniunctione peccantes, cogitatione ac mente sint fornicati: & licet corpore virginitatem seruarent, animo tamen a fornicatione non erant alieni. Bonum igitur est carissimi, facere quod scriptum est: omniq. custodia vnumquemque, seruare ac custodire cor suum.

* τῆς πέτρας.
Prou. 4.

IX. DIXIT Abbas Ioannes Colobius: eum qui lasciue depascitur colloquio pueri, iam cogitatione cum ipso peccatum admisisse. C

Eadē quasi ad verbū, 2. Dialo. apud S. Gregorium expressa.

X. SVPER cogitatione peccati carnis, interrogatus Abbas Cyrus Alexandrinus. sic respondit: Si cogitationes non habeas, opere præstas, atque hoc est, quòd qui mente aduersus peccatum non pugnat, neque ei resistit: corpore illud perficit. Nam qui opere complet, nec cogitationibus quidem diuexatur.

XI. ROGAVIT Senex fratrem quemdam, numquid consuetudinem siue colloquium cum muliere, aut puero haberet? Respondit frater: Non, sed quòd veteres cogitationes & recenter erasæ, sint quæ sui memoria ipsum diuexent, quemadmodum & mulierum simulachra. At Senex ad eum: Ne mortuos timeas, sed viuentes fugito: consensum dico, & cooperationem in peccato. Et * extende, hoc est, producas longius preces tuas. D

* ἐκτείνου.

XII. AIEBAT Abbas Pastor: Sicut * Spatharius siue eunuchus Regis semper paratus ei assistit: ita omni tempore animam oportet esse paratam, ad fornicationis dæmonem fugandū. Dicebatq. rursus, de fornicatione & detractione: nō esse ferendas vel cogitationes harum duarum rerum, neque pronuncianda ore, quæ ad illas pertinent, neque animo concipienda: sed eum magna gauisurum tranquillitate, qui aduersus hæc duo vitia, perpetuū bellum indictum habuerit.

* σπαθάριος.
Contra fornicationē, & detractionem.

XIII. INTERROGABAT Abbatem Pastorem alius Frater, dicens: Quid faciam, quoniam ab ira impugnor? Et Senex ad eum: Propterea inquit, dicebat Dauid: Leonem * conculcabam, vrsum autem * præfocabam. hoc est, iram quidem amputabam, sed fornicationem laboribus frangebam. E

* ἐπάτασσον.
* ἀπέπνιγον.

XIIII. RVRSVSQVE aiebat: Vincere secundum Deum, impossibile est homini voluptatibus, & auaritiæ dedito,

NAR-

A NARRABAT quoque de Amma * Sarra, quòd tredecim annos vehementer à fornicationis Dæmone impugnata fuerit, neque vmquam pro cessatione pugnæ orauerit. sed hoc solum: Deus da mihi fortitudinem. XV. * *al. Abbatissa Sarra.*

ET de eadem iterum: quòd aliquando vehemētius ipsi insidiatus sit idem spiritus fornicationis, suggerens etiam vanitates seculi: Ipsa vero ob timorem Dei, & quòd pietatis exercitio dedita esset, non succumberet: sed ad cellam suam vt oraret, ascendit. Apparuitq. ipsi corporaliter spiritus fornicationis, & dixit ad eam: Tu me vicisti Sarra. At illa, ad eum: Non ego te vici: sed Dominus meus Christus. XVI.

B FRATER quidam ad fornicationem * oppugnatus, cui bellum erat instar ignis ardentis, noctu dieq. At ille acriter decertabat, ne cogitationi consentiret: & post aliquod tempus, cessauit pugna. XVII. * *al. incitatus.*

QVODAM die, quiescenti S. Benedicto, ecce tentator aduenit in forma nigræ auis, quam incolæ loci merulam appellant: sanctoq. eius aspectui impudenter obuersari cœpit, vt etiam manibus capi potuisset, si Sanctus voluisset. Diuinus autem hic vir, inimici considerans insidias, signo viuificæ Crucis seipsum muniens, in forma auis apparentem dæmonem repulit. Tanta autem carnis tentatio Sanctum virum, post tenebrosæ auis recessum, inuasit, qualis numquam antea Sancto acciderat. Mulierem enim quamdam, aliquan- C do iuuentutis suæ tempore viderat vir hic perturbationis ac passionis expers, & venerandus: quam fornicationis Dæmon effingens, intellectualibus iusti oculis repræsentauit. Tantum autem carnis in eo incendium, aduersarius excitauit: vt parum abfuerit, quin à tædio spiritali commoueretur, & ad seculum iterum se reciperet. Verùm salutaris Dei gratia eum corroborans, victoriam ipsi aduersus improbas illas passiones tribuit. Meliori siquidē ac castiori cogitatione seipsum corrigens, omnē inimici versutiā despexit. Respiciens autem forte vrticarū atque spinarum * copiam, propiusq. contemplans; exuit se vestibus, ac nudum se in acutissimos vrticarum & spinarum aculeos proiecit: in quibus ad plures horas patienter volutatus, totumq. suū corpus sanguine diffluere vidēs, fortiter dolores atque cruciatus indè proueniētes sustinuit. Sic ve- D ro à mortifera eiusmodi cogitatione liberatus, perseuerauit in magnifice agendo gratias Deo. Et ex eo deinceps tempore, qui in tali figura Dæmon fornicationis apparuerat; numquā amplius per totū eius vitæ tempus, ausus est ipsum diuexare: sicut ipse qui in tentationibus inuictus permanserat Pater, suis postea Discipulis enarrauit. Non ergo conuenit Fratres, aliquem tempore debellationis inimici, seipsum desperare; sed dicere: Domine concede mihi patientiam. Ipsi gloria, in secula. Amen. XVIII. DE S. BENEDICTO. *Signi S. Crucis potentia.* *Eadē de S. Benedicto recitat S. Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 1. &c.* * *al. densa frutecta.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

E APOPHTHEGMATA & enarrationes, &c.] *Apophthegmata latinis dicuntur breues & acutæ sententiæ, sciteq. ac ingeniose, & facete dicta, &c. sicut etiam non obscure indicat* 1. *Offic. lib. Cicero, vbi dicit:* Multaq. multorum facete dicta, vt ea, quæ á sene Catone collecta sunt, quæ vocant ἀποφθέγματα, *&c.] Sunt autem istiusmodi sententiæ, siue dicta, vel responsiones, non cuiuslibet: sed virorum dumtaxat clarorum, magisq. in scientia & professione, vel etiam religione aliqua insignium. quemadmodum & hoc loco, vbi diuersa plurium Sanctorum & antiquorum Patrum; sed potissimum Abbatum & Monachorum, Eremitarum & Anachoretarum egregiorum adferuntur dicta magis memorabilia, obseruatuq. digna, &c. cuiusmodi sunt Abbat. Antonij, Pastoris, Arsenij, Geruntij, Ioannis Colobij, Cyri Alexandrini, Amma Sarræ, &c. quorum hic singulorū infra sigillatim subdūtur* ἀποφθέγματα, *raraq. ac notabilia magis dicta, sentētijs pulcherrimis referta.*

Ex 1.

Ex Apophtheg. 1. Vbi habetur; Vidit quemdam Antonius sedentem & operantē: ac deinde ab opere cessantem atque operantē; rursusq. considentē, & catenas operantem, &c.] *Hæc partim in Athanasio, & partim in Vitis Patrum, de S. Antonio referuntur; illiq. etiam in antiquissimo Græco MS. Vatic. attribuuntur, quo Cod. sub num.* 880. *variæ plurimorum antiquorum SS. Patrum, vt & S. Antonij, Ephræm Syri, Arsenij, Benedicti, & aliorum, quorum etiam in hisce Apophthegm. & enarrationibus fit mentio, sparsim γνῶμαι continentur; & ἀποφθέγματα, etiam nondum editæ haud pauca.*] *Quod vero hic dicit:* Vidit quemdā rursus considentem, & catenas operantem, &c.] *in Græco est τὴν σειρὰν. & al. τὰς σειρὰς .i. catenas, scilic. vimineas, vel ex paleis, aut cannabe, hoc est, funes, siue restes ex cannabe aut simili alia materia contortas, atque connexas, &c. nam & εἴρω Græc. necto est, vnde & σειρὰ pro catena, seu fune connexo, &c. in qua significatione, etiam illud alibi non semel vocabulū noster vsurpat Ephræm, sicut suis apud illum locis reperire licebit. quamquam tamen hoc loco potius insinuari per (τὰς σειρὰς) videantur catenæ siue funes ex viminibus vel paleis, similiue alia materia: vnde postea conficiebantur canistri, sporte, tegeticula siue Storeæ, &c.] in quibus conficiendis, antiquitus subinde occupabantur Monachi. quemadmodum etiam supra de ijs hoc 2. Tom. contestatur ipse Ephræm: ac alij res monasticas tractantes, alibi.*

Ex Apoph. 2. Vbi inter alia reperitur: Et quodcumque aggressus fueris opus, diuinæ cum primis Scripturæ testimonio illud conforma, &c.] *Loco cuius, alia hic ad verb. lectio habet:* Ex sacris scripturis testimonium sumito, &c.] *at præcedens altera magis probatur lectio. Conformeq. est illi quod ab Ammona siue Ammone abbate supra adductum reperitur cap. 10. in hæc verba;* Diligentem te custodi, vt tamquam coram Deo semper constitutus, nihil absque illius voluntate atque sententia agas. Verum siue comedere, siue bibere; siue aliquid aggredi, siue quamcumque tandem rem facere velis: primum probes, numquid secundum Deum sit: sicq. &c. *ita etiam postea apud eumd. cap. 15. per tot.*] *Similiaq. videntur, quæ S. Pater noster Ephræm in medium adfert Tomo 1. in Serm. contra vitiose viuentes, & honorem appetentes. vbi sub fin. sic habet:* Salutem ergo nostrā ne negligamus Fratres: neque quasi in prouerbijs, hæc dicta censeamus, Nihil enim à Scriptura alienum, falsumve protulimus, &c.]

Ex Apoph. 4. Dixit Abbas Antonius: Vidi cunctos inimici laqueos super terrā expansos atque extensos. suspiransq. aiebam: Quis superabit illos? Dictumq. est mihi: Humilitas illos superabit, &c.] *Ista S. Antonij memorabilia dicta, referuntur in vit. Pat. & alijs locis iam ante citat. vt etiam in illo Græc. MS. Vatic. num. 880. Respondentq. quasi per omnia, quæ S. Abb. Dorotheus, de cordis humilitate & modestia, Serm. 2. producit in medium, sub hisce verbis:* Cum cerneret beatus Antonius tot Dæmonis laqueos vndequaque tensos; & gemebundus interrogaret Dominum, quisnam esset, qui tot posset euadere laqueos? Responsum accepit à Domino: sola humilitate hos omnes laqueos, & Diaboli insidias superari, ac euitari posse: aliudq. admiratione dignum adiecit, nimirum istud: neque illam penitus contingere poterunt, &c.] *Paulloque post:* Reuera *(inquit)* nihil est cordis humilitate firmius, nihil robustius, nihil denique solidius: quandoquidē nihil eam superat, nihil eam vincit, aut prosternit, &c.] *Adijciturq. longe ibidem postea apophthegma, ac scite dictum cuiusdam Senis, qui cum à quodam interrogatus esset fratre, quidnam esset Humilitas? Respondit dicens:* Magnum opus est humilitas, atque diuinum. Iter autem quod nos ad humilitatem perducit, labores sunt, atque corporeæ molestiæ; quas volētes & nō inuiti suscipimus, &c.] *De quo ibid. plur. vt etiam apud S. Ephræm hoc tomo 2. in Parænes. 3. quæ est de quibusd. interrogationib. ac de Humilitate, & in nostris ibidem Scholijs, ad quæ Lectorem remittimus.*

Ex Apoph. 6. Abbas Arsenius, cum adhuc in Palatio versaretur, sic Deum precatus est: Deduc me Domine, vt saluari queam, &c.] *Arsenius Abbas, saluti animæ suæ serio consulere volens, ex Theodosiani palatij delitijs ad Monasticam vitam atque eremum profugit vt saluaretur: qui post reuelationem [illegible] modi saluandi se acceptam, illud sequens apud se dictū crebris vsurpare solebat sermonibus:* Ἀρσένιε φεῦγε, σιώπα, ἡσύχαζε .i. Arseni fuge, tace, & quiesce.] *quod & hic pro Apophthegmate eius notando, ac commemoratione digno refertur. commemoratq. illud ipsum de eo alibi S. Abbas Dorotheus, hisce verbis:* Solebat *(inquit)* Abbas Arsenius semper dicere sibi ipsi: Arseni, ad quid venisti? Nos vero tanta occupat desidia, tantaq. premit inertia, vt ad quid venerimus, penitus ignoremus, &c.] *ita de illo Dorotheus, in principio mox Serm. cuius titulus est:* Quòd viam Dei cum omni sollicitudine currere debeamus, &c.] *Agit etiā de hoc Arsenio Abbate Martyrologium Roman. die 19. Iulij, in hæc verba:* Apud Scetim Aegypti montem, S. Arsenij Romanæ Ecclesiæ diaconi, qui Theodosij tempore in solitudinem secedens, virtutibus omnibus consummatus, & iugi lacrymarum imbre perfusus, spiritū Deo reddidit.] *De quo, Græci in Menologio agunt octauo idus Maij. adnumeraturq. passim inter præcipuos Eremi cultores, sicut & ipse satis de eo attestatur S. Hieronymus in epist. 27. quæ*

ad En-

A *ad Eustochium est virg. de epitaphio Paulæ matris, ante med. vbi inter alia sic habet*: Quid ego, *inquit*, narrem Macarios, Arsenios, Serapionas, & reliqua columnarum Christi nomina? &c.] *Cuius acta collegit ex veterũ monumẽtis Simeon Metaphrastes. De reliquis porro eiusdem gestis, sciteq. dictis atque sententijs varijs, plurima reperire licebit alia in Libro quem vocant, Vitas patrum, in 2. & 3. parte: & in antiq. Græco MS. Vatic. num.* 880.

Ex Apophtheg. 9. Dixit Abbas Ioannes Colobius, &c.] *Verisimiliter intelligitur hic Ioannes Colobita & alias Calybita, eremita Romanus. cuius mentio fit in Martyrolog. Romano, 15. Ianuarij, hisce verbis*: Romæ S. Ioannis Calybitæ, qui aliquamdiu in angulo domus paternæ, deinde in tugurio in insula Tyberina ignotus parẽtibus habitauit, a quibus in morte agnitus, clarus miraculis in eodem loco sepultus est: vbi postea in eius honorẽ Ecclesia constructa fuit.] *De quo etiam Græci agunt in Menolog. eodem die. Collegit eius acta etiam Metaphrastes, quæ sunt apud Lipoman. tom. 7. & Sur. tom. 1. De quo, & Nicephorus hist. lib. 15. cap. 23.*
B *secundum quem, ille claruit Leonis Imperat. temporibus: secundum alios vero sub Theodosio vixisse putatur, vt etiam in quibusdam antiq. reperitur mnss. Fuit tamen & alius celebris Ioannes eremita Aegyptius magnæ sanctitatis vir, ac prophetico spiritu plenus: de quo, Latinorum Martyrologia agunt 27. die Martij: Græcorum autem menologia idibus Decemb. Quem & varij suis scriptis atque encomijs celebrarunt, tam Græci quàm Latini: Theodoritus histor. lib. 5. c. 24. Sozom. lib. 7. c. 22. Euagrius in vit. Patrum. Palladius in Lausiacis cap. 22. qui illum vidisse, & familiariter eo vsus esse fertur. Nicephorus lib. 12. cap. 29. &c. Ac inter Latinos, de eodem scripserunt S. Augustinus de Ciuit. Dei, lib. 5. cap. 26. & de cura pro mortuis agenda, cap. 17. & S. Hieronym. ad Ctesiphontem, contra Pelagianos, Rufin. histor. lib. 2. c. 32. Prosper aquitan. in Chron. Arcadio tertium, & Honorio secundum Conss. &c. De quo, sic sexto Calendas April. in Martyrologio Romano scriptum reperitur*: In Aegypto, S. Ioannis Eremitæ, magnæ sanctitatis viri, qui inter cætera virtutum insignia etiam prophetico spiritu plenus, Theodosio Imperatori victorias de tyrannis Maximo & Eugenio prædixit.] *De quo & locuples inter alios est testis Ioannes*
C *Cassianus lib. 4. de institut. Renunt. cap. 23. ac alibi. Si quibus porro magis forte placeat, hunc Ioannem Abbatem Aegyptium, esse illum de quo in Apophthegmate hic fit mentio, non repugno, dummodo cognomen Colob. non dissentiat, ipsumq. Apophthegma illi potius quàm alteri conuenire comperiatur, alias, &c. Cæterum ad verba Apophthegmatis istius quod attinet, quæ in Græco sic se habent*: εἶπεν ἀββᾶ Ἰωάννης ὁ κολοβὸς, ὅτι ὁ χορταζόμενος λαλεῖ μετὰ παιδίων, &c.] *illa ne forte ab aliquo corruptæ mentis, in malam partem detorqueantur; non hic nuda verba vt Græce pronunciantur secuti interpretando sumus, sed sensum sanum mentiq. Auctoris conformem reddere, atque exprimere in nostra translatione studuimus: vt sanis omnia remaneant sana, seruetur que hic dictum illud Apostoli Ephes. 5. Hæc ne nominentur quidem in vobis, &c.] Sunt autem eadem ista, quasi ad uerbum, etiam à S. Gregorio expressa atque relata 2. lib. Dialog. &c. at de istis hic satis.*

Ex Apophtheg. 10. Super cogitatione peccati carnis interrogatus Abbas Cyrus Alexandrinus, &c.] *De Cyro Alexãdrino, vt & de Ioanne magnæ sanctitatis viro, eremiq. cultore, qui*
D *de Syria in Italiam venerat, &c. habes apud Metaphrast. in eorum vita: vt etiam in Martyrologio Rom. die 31. Ianuarij. Allegatq. Ioannes Damascenus, Orat. 3. de imaginib. Sancti Sophronij opus de miraculis Sanctorum martyrum Cyri, & Ioannis, ad Theodorum Hypodiac. & in Synodo Nycena 2. Act. 4. citatur eiusdem Sophronij Sermo de SS. Cyro, & Ioannẽ, &c. qui ambo (vt est apud Metaphrast.) in eremo sanctissime vixerunt, cursumq. tandem vitæ martyrio consummarunt.*

Ex Apophtheg. 12. Aiebat Abbas Pastor: Sicut Spatharius Regis semper paratus ei adsistit: ita, &c.] *Pulchra ista sunt Abbatis Pastoris Apophthegmata, & ad fornicationis, ac detractionis dæmonem fugandum, aliaque vitia depellenda, plurimum facientia, &c. Cuius alijs scite ac sententiose dictis plenus est Codex ille antiq. MS. Græcus in Vatic. num. 880. vt etiã liber qui passim inscribitur*, Vitas Patrum, &c.] *Qualia etiam plura eiusdem Apophthegmata admiscet recitatq. in suis Sermonib. Abbas Dorotheus, vt in Serm. 5. ibi*: Abbas Pastor crebro dicere consueuerat: Murus ferreus est voluntas propria, qui hominem à Deo separat atque diuel-
E lit. *Ac rursus idem dicebat*: Petra repercutiens est voluntas propria. *ac si diceret: Petra opposita, & diuinæ voluntati repugnans est voluntas propria, &c. Idem de Abbate Pastore, in initio Serm. 13. sic*: Præclare admodum Pastor abbas asserere solebat, nusquam veri monachi signum & indicium clarius quàm in tentationibus ac tribulationibus apparere, &c. *Idem de eodem in Serm. 15. ibi*: Cur abbas Pastor obsecro dixit: Tria esse præcipua, & quæ summam omnium virtutum spiritalium complectantur: nempe timere Deum, Diuinis precibus atque orationibus insistere, & proximo benefacere, &c.] *De quibus ibi sigillatim in Respons. agit Dorotheus, qui Pastoris dicta magnifaciebat, ac prædicabat: vt & alia aliorum Patrũ.*

FINIS.

AD MAIOREM FIDEM, ET AVCTORITATEM.

Vt omnibus de antiquitate manuſcriptorum Codic. Græc. conſtet, ex quibus hæc & alia S. Patris noſtri Ephræm Syri monumenta deſumpſimus, tranſtulimus, ac in certum aliquem ordinem redegimus: viſum eſt, quæ in calce antiquiſſimi vnius MS. Codic. Græc. Biblioth. Cryptæ Ferrat. Operum eiuſdem S. Patris Ephræm reperimus, hic addere atque ſubijcere. nimirum iſta:

ΕΓΡΑΦΘΗ Ο ΟΣΙΟΤΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΕΦΡΑΙΜ, ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΙΩΝΑ ΤΟΥ ΑΜΑΡΤΩΔΟΥ, ΕΝ ΤΩ ΕΤΕΙ ΚΥΡΙΟΥ ΦΛΑ. ΚΑΤ. ΕΠΙΤΑΓ.ΗΝ ΤΟΥ ΟΣΙΟΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΗΜΩΝ ΠΑΤΡΟΣ ΝΙΚΩΝΟΣ, ΟΥ ΤΑΙΣ ΙΚΕΣΙΑΙΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΘΕΟΦΟΡΩΝ, ΚΑΙ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, ΔΩΗ ΗΜΙΝ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΕΡΙΔΑ, ΚΑΙ ΚΑΗΡΟΝ ΜΕΤΑ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΥΤΟΥ. ΑΜΗΝ.

Quæ eadem Latine à nobis ſic ſunt reddita:

DESCRIPTVS EST SANCTISSIMVS ET BEATVS EPHRAIM, MANV IONAE PECCATORIS, ANNO DOMINI QVINGENTESIMO TRIGESIMO PRIMO. IVSSV SANCTISSIMI, SPIRITALISQ. PATRIS NOSTRI NICONIS: CVIVS, ET OMNIVM RELIGIOSORVM ATQVE SANCTORVM PATRVM SVPPLICATIONIB. LARGIATVR NOBIS DOMINVS PARTEM, AC SORTEM CVM OMNIBVS SANCTIS SVIS. AMEN.

Ecce hic habes Nomen Scriptoris, & eius cuius mandato ac iuſſu Opus ſcriptum eſt, & tempus atque annum, quando: Ex quibus mira relucet antiquitas, & fides atque auctoritas Scriptorum ac Oper. maior.

INDEX

INDEX
RERVM, ET VERBORVM,
ATQVE SENTENTIARVM MAGIS MEMORABILIVM,

Quæ in hoc Secundo Tomo

OPERVM S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI CONTINENTVR, ATQVE TRACTANTVR.

Commu-

D

N

O

Ordi-

Pue-

Sinesij

T

V

INDEX.

F I N I S.

PROVERBIA PRINCIPALIORA hoc Tomo Secundo scite & apposite usurpata, optimeq. accommodata.

Finis præcipuorum Prouerbiorum.

CATA-

CATALOGVS LOCORVM SACRAE SCRIPTVRAE,

QVAE A S. PATRE EPHRAEM, HOC TOMO Secundo citantur, & obiter explicantur, vel aliter atque aliter leguntur, crebriusq. repetuntur, &c.

Ex Ecclesiaste.

Ex Sapientia Salomonis.

Ex Sapientia Sirach, siue Ecclesiastico.

Ex Esaia.

Ex Hieremia.

Ex

Ex 2. ad Thessalonic.

Ex 1. ad Timotheum.

Ex 2. ad Timotheum.

Ex Epist. ad Titum.

Ex Epist. ad Hebræos.

Ex Epist. Iacobi.

Ex 1. Epist. Petri.

Ex 2. Petri Epist.

Ex Epist. 1. Ioannis.

Ex Epist. Iudæ.

F I N I S.

Errata præli sic corrigito.

Pag. 1. lin. 4. a. & lin. 16. b. lin. 19. b. lin. 34. d. item pag. 2. lin. 49. e. & pag. 3. lin. 7. a. pro (in, vel, ad suburbiam, & suburbia.) leg. vbiq. in, siue ad suburbana. & pag. 87. lin. 16. b. pro (volunt) leg. nolunt. & pag 112. l. 23. c. quæ commentoria est. & pag. 120. l. 38. d. reperti fuerint. p. 121. lin. 41. ἐυζώσουσ. p. 129. l. 24. in Paranes. 39. pag. 132. l. 32. d. in marg. ὀρθρίζειν non ὀψίζειν. p. 145. l. 9. ad marg. Rom. 2. &c. p. 180. l. 33. e. ex Prouerb. pag. 205. l. 44. e. in marg. 2. Cor. 6. pag. 215. l. 19. pro (Ephram) repone (tmaenses) quod est subtus in lin. 20. & loco (tmaenses) ibi pone (Ephram) est enim transpositionis error præli. p. 231. l. 22. e. fratribus. p. 242. l. 14. ab Auctore lecta. p. 245. l. 12. b. Ex cap. 82. p. 249. l. 17. b. exprobratur. & p. 262. l. 13. b. non sicut ego volo, sed, &c. bb. in Indice rerum, lit. S. colum. 2. lin. 20. pro conseruandum, leg. conuersandum.